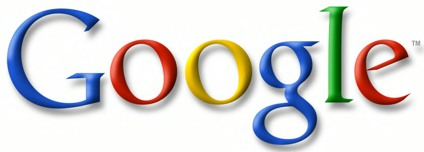

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΔΡΑΜΑΤΩΝ

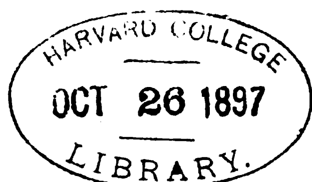

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας

1875

HARVARD COLLEGE
OCT 26 1897
LIBRARY.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΔΡΑΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΝΕΦΕΛΑΙ, ΕΙΡΗΝΗ, ΟΡΝΙΘΕΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Μετάφρασις ἀρχαίων ποιημάτων εἰς τὴν καθομιλουμένην δύναται μέχρι τινὸς νὰ θεωρηθῇ ὡς βεβήλωσις, διότι καὶ ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ τὴν ἀδέξιον χεῖρα, καὶ ὑπὸ τῆς ἀτελεστέρας γλώσσης τὸ δύσχρηστον ἐργαλεῖον, τ' ἀριστουργήματα ἐκεῖνα, στερούμενα τοῦ πλείστου τῆς περὶ τὴν ἔκφρασιν λεπτότητος καὶ δυνάμεως, καὶ οὕτως εἰπεῖν τῆς λαμπρᾶς αὐτῶν ἐπιφανείας ἀπογυμνούμενα, περιέρχονται εἰς ἡμᾶς ὡς τὰ ἄνθη ὧν ἐμαράνθη ἡ ζωηρότης τοῦ χρώματος, ὧν ἀπετρίβη ὁ χνοῦς καὶ ἐξητμίσθη τὸ ἄρωμα, ἢ ὡς τὸ ἄγαλμα οὗ ἀπειρόκαλος σμίλη ἀπέξεσε τὴν ἀρχαίαν ἐπιδερμίδα.

Αἱ παροῦσαι δὲ μεταφράσεις ἐγένοντο ἐν παρέργων μέρει, μόνην ἀξίωσιν ἔχουσαι νὰ παράσχωσι, δίκην ἀμυδρῶν φωτογραφημάτων, γενικήν τινα ἔννοιαν τῶν λαμπρῶν πρωτοτύπων, καὶ τοῖς ἧττον ἐξῳκειωμένοις πρὸς τὰς κλασικὰς ἀναγνώσεις νὰ καταστήσωσι διὰ παραδειγμάτων καταληπτὴν τὴν ἀθρόαν ἐντύπωσιν ἣν ἀπετέλουν ἐπὶ τῶν συγχρόνων αἱ δραματικαὶ συνθέσεις, καὶ ἣν καταστρέφει δι' αὐτοὺς μέχρι τινὸς μελέτη ἐπίπονος, συνεχῶς εἰς γλωσσικὰς δυσχερείας προσκρούουσα, φιλολογικῶν ἑρμηνειῶν δεομένη, καὶ τῆς μαγείας τῆς στιχουργικῆς ἁρμονίας ἐστερημένη.

Ἕνεκα τούτου ἐν ταύταις ταῖς μεταφράσεσι μετὰ τῆς κατὰ δύναμιν ἀκριβείας ἐπεζητήθη καὶ ἡ προσῳδικὴ ταυτότης, ὅπως οὐ μόνον πρὸς τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀκοὴν ἀποτείνωνται ὁμοίως τοῖς πρωτοτύποις, καὶ παριστῶσι τὰς αὐτὰς ἐννοίας διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐμβλήματος περιβεβλημένας.

Ἀλλ' εἶναι τὸ τοιοῦτον ἐφικτὸν ἄρα, καὶ δύναται ἡ ἀρχαία προσῳδία νὰ μετοχετευθῇ εἰς τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν, ὅταν,

ὡς κοινῶς δοξάζεται, αἱ στιχουργίαι τῶν δύω γλωσσῶν στηρίζωνται ἐπὶ βάσεων διαφόρων, καὶ μάλιστα ἀντιθέτων, ἡ μὲν ἐπὶ τοῦ *χρόνου*, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ *τόνου*; Περὶ τούτου εἶχον ἄλλοτε συντόμως πραγματευθῆ (¹)· ἐπειδὴ δ' αἱ παροῦσαι μεταφράσεις εἰσὶ τῆς γνώμης μου ἐκείνης ἡ ἐφαρμογὴ, διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον νομίζω, συγκεφαλαιῶν αὐτὴν ἐνταῦθα, νὰ προσθέσω καί τινας περαιτέρω ἀναπτύξεις καὶ παρατηρήσεις.

Ἡ στιχουργία, ἡ τέχνη τοῦ τῶν συλλαβῶν ῥυθμοῦ, εἶναι μία τῶν τῆς ἁρμονίας ἐφαρμογῶν, ἡ δ' ἁρμονία, σύνδυασμὸς ἤχων τοιοῦτος, ὥστε ν' ἀρέσκῃ εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως λοιπὸν διακρίνωμεν ποῦ ἔγκειται ἡ διαφορὰ δύω στιχουργιῶν, πρέπει ν' ἀρχήσωμεν ἀπὸ τῆς ἐρεύνης τῆς φύσεως αὐτοῦ τοῦ ἤχου, τῆς πρώτης καὶ κοινῆς αὐτῶν βάσεως.

Δύω σωμάτων συγκρουομένων, ἀποτελεῖται εἰς τὸν ἀέρα παλμὸς, αἰσθητὸς τῇ ἀκοῇ, ὅστις ὀνομάζεται ἦχος. Εἰσὶ δὲ παντὸς παλμοῦ, καὶ ἐπομένως καὶ παντὸς ἤχου τὰ μόνα δυνατὰ προσόντα, πλὴν τῆς διευθύνσεως, ἥτις ἐνταῦθα εἶναι ἀδιάφορος, διότι ὁ ἦχος ἔχει κυκλοτερεῖς τοὺς παλμοὺς, ἡ ταχύτης καὶ ἡ διάρκεια. Οἱ ἦχοι λοιπὸν κατὰ ταῦτα καὶ μόνα διακρίνονται καὶ ποικίλλονται. Ἡ ταχύτης τῶν παλμῶν ἀποτελεῖ ἐπὶ τοῦ ἀκουστικοῦ τυμπάνου αἴσθησιν, ἥτις καλεῖται *ὀξύτης*, καὶ ἂν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρόνου, ἐντὸς φέρ' εἰπεῖν ἑνὸς δευτερολέπτου, μία κροῦσις παράγῃ ἑκατὸν παλμοὺς, ἄλλη δὲ διακοσίους, ἡ δευτέρα εἶναι δὶς ὀξυτέρα τῆς πρώτης. Ἡ δὲ τῶν παλμῶν διάρκεια ἀποτελεῖ τῶν ἤχων τὸ *μῆκος*, καὶ κροῦσις ἧς οἱ παλμοὶ διαρκοῦσιν ἐπὶ δύω δευτερόλεπτα, παράγει, ἐννοεῖται, ἦχον διπλασίως μακρότερον ἄλλης κρούσεως, ἧς οἱ παλμοὶ, εἴτε ἰσοταχεῖς εἴτε μὴ, διαρκοῦσιν ἓν δευτερόλεπτον.

Ταῦτα εἰσὶ τὰ μόνα δύω πάθη τοῦ ἤχου, αἱ μόναι αὐτοῦ ἀλ-

(1) Περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς προσῳδίας, κατ' ἀντιπαράθεσιν αὐτῆς πρὸς τὴν νέαν, ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν διαφόρων ποιημάτων μου, ἐν σελίσι 399—438.

λοιώσεις, ὁ στήμων καὶ ἡ κρόκη ἐξ ὧν ἐξυφαίνεται ὁ χρυσοῦς πέπλος τῆς ἁρμονίας.

Ἡ διάρκεια τοῦ ἤχου λέγεται παρὰ τοῖς μουσικοῖς *χρόνος*, καὶ τὰ κλάσματα, ἢ αἱ ὑποδιαιρέσεις αὐτοῦ δηλοῦνται ἐν τοῖς μουσικοῖς σημείοις διὰ τῶν λεγομένων *ἀγκυλῶν* (croches) διαφόρου βαθμοῦ· ἡ δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὀξύτης λέγεται *τόνος*, καὶ οἱ διάφοροι αὐτῆς βαθμοὶ, ταττόμενοι κατὰ σειρὰν εὐάρεστον τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀκοῇ, ἀποτελοῦσι τὴν διατονικὴν κλίμακα, ἥτις διὰ πέντε ὁριζοντείων γραμμῶν ἐμφαίνεται ἐν τοῖς μουσικοῖς σημείοις.

Ἐκ μόνων τῶν δύω τούτων στοιχείων δύναται ν' ἀπαρτίζηται καὶ ἡ μουσικὴ, ἡ ἐντελεστάτη αὕτη τῶν τῆς ἁρμονίας ἐφαρμογῶν, καὶ πλὴν αὐτῶν ἄλλη βάσις δὲν ὑπάρχει διὰ τὴν στιχουργίαν. Ἡ διαφορὰ ὅμως μεταξὺ μουσικῆς καὶ στιχουργίας συνίσταται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἡ μὲν ποιεῖται χρῆσιν ἀμφοτέρων τῶν τοῦ ἤχου ἀλλοιώσεων πρὸς παραγωγὴν ᾄσματος, ἡ δὲ τῆς μιᾶς μόνης πρὸς καταρτισμὸν ῥυθμοῦ.

Ἂν ἐπὶ μουσικοῦ ὀργάνου κρούσωμεν ἀλληλοδιαδόχως, κατ' ἴσην διάρκειαν, δύω ἢ πλείονας τόνους διαφόρου ὀξύτητος, ῥυθμὸν οὐδένα παράγομεν, ἐν ᾧ ῥυθμὸς ἐξ ἐναντίας ἀποτελεῖται ἂν κρούσωμεν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόνον, νῦν μὲν διαρκέστερον, νῦν δὲ ἧττον διαρκῶς, κατά τινα ὡρισμένην τάξιν. Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου, φέρ' εἰπεῖν, στοιχείου τῆς ἁρμονίας, ἐπὶ τοῦ τόνου, στηρίζεται τὸ *ἴσον* τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, διότι παρακολουθεῖ ἐν μέσῳ ὅρῳ τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς ὀξύτητος τῆς ψαλμῳδίας, ἀνεξαρτήτως τῆς διαρκείας τῶν τόνων· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου στοιχείου μόνου, τοῦ χρόνου, στηρίζεται ἡ τυμπανοκρουσία, διότι τὸ τύμπανον ποικιλίαν τόνων δὲν ἔχει. Ἡ τυμπανοκρουσία λοιπὸν ἀποτελεῖ ῥυθμὸν, ἐν ᾧ τὸ ἴσον δὲν ἀποτελεῖ.

Ἐκ τούτων λοιπῶν συμπεραίνεται, ὅτι ἐκ τῶν δύω τῆς ἁρμονίας στοιχείων τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν μουσικὴν, ἡ στιχουρ-

γία ἑνὸς μόνου ποιεῖται χρῆσιν, καὶ τοῦτο ὅτι εἶναι ὁ χρόνος καὶ οὐχὶ ὁ τόνος.

Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν στιχουργίαν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, τοῦτο παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Ἡ προσῳδία αὐτῆς στηρίζεται ἐπὶ τοῦ χρόνου τῶν συλλαβῶν ἢ τῶν ἐν αὐταῖς φωνηέντων, ὧν τινὰ μὲν καθ' ἑαυτά, τινὰ δὲ ὡς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ των μετ' ἄλλων γραμμάτων, προφέρονται ἢ μακρῶς ἢ βραχέως.

Ὡς πρὸς τὴν στιχουργίαν ὅμως τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, κοινῶς πιστεύεται ὅτι ὁ τόνος εἶναι ἡ βάσις αὐτῆς, ὅπερ ἀντιβαίνει εἰς τὰ προῤῥηθέντα περὶ τῆς φύσεως πάσης στιχουργίας· διὸ σκεπτέον μή τις ἐμφιλοχωρῇ παρεξήγησις ἐξ ἐναλλαγῆς ὀνομάτων προερχομένη, καὶ ζητητέον τίς ἀληθῶς ἡ φύσις τοῦ παρ' ἡμῖν λεγομένου τόνου.

Ὁ τόνος ὑπῆρχε καὶ ἐν τῇ προφορᾷ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, μαρτυρούμενος καὶ ὑπό τινων τῶν τότε συγγραφέων, καὶ ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα γραμματικῶν, οἵτινες ἀπὸ τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος ἐφεῦρον καὶ γραφικὰ σημεῖα πρὸς παράστασιν αὐτοῦ (1). Ἐφηρμόζετο δὲ εἰς τὰς λέξεις ὡς πάθος τι τῶν συλλαβῶν, διακρίνον αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων. Οὕτως ὁ Πλάτων λέγει (2)· « Σκόπει . . . περὶ ὀνομάτων, ὅτι πολλάκις ἐπεμβάλλομεν γράμματα, τὰ δ' ἐξαιροῦμεν, παρ' ὃ βουλόμεθα ὀνομάζεσθαι, καὶ τὰς ὀξύτητας μεταβάλλομεν, οἷον Διῒ φίλος. Τοῦτο, ἵνα ἀντὶ ῥήματος ὄνομα ἡμῖν γένηται, τό τε ἕτερον αὐτόθεν ἰῶτα ἐξείλομεν, καὶ ἀντὶ ὀξείας τῆς μέσης συλλαβῆς *βαρεῖαν* ἐφθεγξάμεθα· ἄλλων δὲ τοὐναντίον ἐμβάλλομεν γράμματα, τὰ δὲ *βαρύτερα ὀξύτερα* φθεγγόμεθα. » Ὅτι δ' εἶχε τότε ἐν τῇ γλώσσῃ ὁ τόνος τὸν προῤῥηθέντα μουσικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, καὶ κατὰ τοῦτον ἠλλοίου τὰς συλλαβάς, τοῦτο ἀποδείκνυται ἔκ τε τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁρισμῶν αὐτοῦ τε καὶ

(1) Ἀριστοφ. Βυζάντ. Fragm. ed. Nauck. Hall. 1848. — Ἀπολλων. (Γραμματικοῦ ἐπὶ Μάρκου Ἀντων. β' ἀπὸ Χ. ἑκατονταετ.) π. συντάξ. Β, 12—19.—Δ, 1. — (2) Κρατύλ. 35.

τῶν μερῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρως τοῖς σημείοις αὐτοῦ ἀποδοθέντων ὀνομάτων. Οὕτως ὁ Ξενοφῶν (¹), καί τοι ὑπὸ γενικωτέραν ἔννοιαν ὡς πάθος φωνῆς ἐκλαμβάνων τὸν τόνον, ἀναφέρει ὅμως ὡς κατηγορούμενα αὐτοῦ «*τὸ ὀξύ, βαρύ, μικρόν, μέγα*», ὧν τὰ δύω τελευταῖα ἀφορῶσι τὸ λαμπρότερον ἢ ἀμυδρότερον τῆς φωνῆς. Ὁ δ' Ἀριστοτέλης, περὶ ταὐτοφώνων λέξεων ὁμιλῶν (²), καὶ εἰς Ἰλιάδος Ψ, 328 ἀναφερόμενος, λέγει μεταξὺ *οὐ* καὶ *οὗ* τὸ ἓν *κατὰ προσῳδίαν ὀξύτερον* τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνων περὶ τῆς σημασίας τῆς διφορουμένης φράσεως *οὐ* (ἢ *οὗ*) *καταλύεις*, λέγει (³)· «Ὡς δὲ λυτέον δῆλον· οὐ γὰρ ταὐτὸ σημαίνει τὸ μὲν *ὀξύτερον* τὸ δὲ *βαρύτερον* ῥηθέν.» Καὶ ἐν τῇ ῥητορικῇ δὲ (⁴) λέγει περὶ τῆς ὑποκρίσεως, ὅτι «Ἔστι δὲ αὕτη μὲν ἐν τῇ φωνῇ πῶς αὐτῇ δεῖ χρῆσθαι πρὸς ἕκαστον πάθος· οἷον πότε μεγάλῃ καὶ πότε μικρᾷ καὶ πότε μέσῃ· καὶ πῶς *τοῖς τόνοις*, οἷον *ὀξείᾳ* καὶ *βαρείᾳ* καὶ *μέσῃ*, καὶ τοῖς ῥυθμοῖς, τίσι πρὸς ἕκαστα.»

Οἱ δὲ γραμματικοὶ ἐκάλουν τὸν *τόνον προσῳδίαν* ἰδίως, ὅτι «*προσᾴδεται* ταῖς συλλαβαῖς» (⁵)· «Προσῳδία... καὶ ἡ ἐν τῇ ἐκφωνήσει γινομένη, τουτέστιν ἐν τῷ παροξύνεσθαι λέξιν, ἢ ὀξύνεσθαι ἢ περισπᾶσθαι» (⁶). Καὶ οἱ Λατῖνοι ἔλεγον αὐτὸν Accentus (ab accinendo, quod sit quasi quidam cujusque syllabæ *cantus*) (⁷), καὶ tenores, ἐξ ἀρχαιοτέρου tonos κατὰ Κουϊγκτιλιανὸν (⁸), ὅστις καὶ προστίθησι· «Tenores... vel accentus quas Græci προσῳδίας vocant», καὶ καθ' ὃν διαιρεῖται ὁ τόνος εἰς *accutus* καὶ *gravis*. Ὁ Πορφύριος δὲ (τοῦ γ' αἰῶνος μ. Χ.), γράφει κατὰ Διονύσιον τὸν Θρᾷκα (τοῦ α' αἰῶνος π. Χ.), ὅτι «ἡ μὲν *ὀξεῖα* ποιότης συλλαβῆς *τεταμένον* ἔχουσα φθόγγον, *βαρεῖα* δέ, ποιότης συλλαβῆς ὑφειμένον ἔχου-

(1) Κυνηγετ. Γ, 1. — (2) Π. σοφιστ. Ἐλέγχ. Κ, 4. — (3) Αὐτ. 21. — Ἴδ. καὶ 23. — (4) Γ, 1. — (5) Diomedis, de Orat. II, de accent. — (6) Γ. Χοιροβοσκός, π. προσῳδιῶν, ἐν Villois. Anecd. Gr. II, σ. 103. — (7) Diomed. ib. — (8) I, 5, (22).

σα φθόγγον» ([1]), καὶ πρὸς ἐξήγησιν τῶν ποιοτήτων τούτων τῶν συλλαβῶν μνημονεύει τῶν περὶ *Μουσικῆς* τοῦ Κουϊγκτιλιανοῦ, καθ' ἃ «ἄνεσιν μὲν εἶναι λέγει ἡνίκα ἀπὸ τοῦ ὀξυτέρου τόνου ἐπὶ βαρύτερον ἡ φωνὴ χωρῇ, ἐπίτασιν δὲ, ὅταν ἐκ βαρυτέρου μεταβαίνῃ πρὸς ὀξύτερον.... Γίνεται δ' ἡ μὲν βαρύτης κάτωθεν ἀναφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ δ' ὀξύτης ἐπιπολῆς προϊεμένου, ὡς οἱ Μουσικοί φασιν.» Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ῥητῶς μαρτυρεῖται ἡ εἰς τὰς λέξεις *ὀξεῖα* καὶ *βαρεῖα* ἐν τῇ προσῳδίᾳ διδομένη μουσικὴ σημασία. Ὁμοίως δὲ καὶ ῥητῶς καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ Πλάτωνος ([2]) « *Περὶ τοὺς τῶν ὀξέων καὶ βαρέων φθόγγους ἆρ' οὐχ οὕτως; Ὁ μὲν τοὺς συγκεραννυμένους τε καὶ μὴ τέχνην ἔχων γιγνώσκειν, μουσικός, ὁ δὲ μὴ ξυνιείς, ἄμουσος.*»

Ἐκ δὲ τῶν σημείων ἃ ἐφεῦρον οἱ γραμματικοί, ὠνόμασαν τὸ ἓν *ὀξεῖαν*, ὡς δηλοῦν τὸν ὀξύτερον, δηλαδὴ τὸν ἐν τῇ διατονικῇ κλίμακι ὑψηλότερον τόνον, τὸ δ' ἄλλο *βαρεῖαν*, δηλοῦν τόνον ἐκείνου βαρύτερον καὶ ταπεινότερον ἐν τῇ κλίμακι. Ἡ δὲ περισπωμένη ἐδήλου τόνον σύνθετον, ὅστις ἐπὶ μακρᾶς ἢ χρονικῶς διπλῆς τιθέμενος συλλαβῆς, ἐδήλου ὅτι ἡ προφορὰ αὐτῆς ἤρχετο ἀπὸ ὀξυτέρας καὶ ἐθλᾶτο ἢ *περιεσπᾶτο* εἰς βαρυτέραν.

Συνίστατο δ' ἐν τῇ γλώσσῃ ἡ θέσις τῶν τόνων, ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους καὶ τὴν χρονικὴν προσῳδίαν σχέσις εἰς ταῦτα κυρίως·

α´. Πᾶσα συλλαβὴ μὴ ὀξεῖα (ἢ περισπωμένη, διότι καὶ αὕτη περιεῖχεν ὀξεῖαν) ἦν βαρεῖα, ὡς ὁ Πλάτων κατὰ τὰ ἄνωθι ῥηθέντα ([3]) λέγει ὅτι ἐν τῇ λέξει Δίφιλος, ἡ συλλαβὴ *φι*, ἥτις ὀξεῖα ἐπροφέρετο πρὸ τῆς συνθέσεως (ἐν τῇ λέξει φίλος), προφέρεται ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει *βαρεῖα*. Οὕτω δὲ καὶ ἐγράφετο παρὰ τῶν πρώτων γραμματικῶν, βαρεῖαν φέρουσα, πᾶσα συλλαβὴ μὴ ὀξυνομένη ἢ περισπωμένη (π. χ. φὶλὸσὸφίὰ), δι' ὃ καὶ ἡ

(1) Πορφύρ. π. προσῳδ. ἐν Villoison, Anecd. Gr. 109 καὶ 181. — (2) Σοφιστ. 33 (253). — (3) Πλατ. Κρατύλ. 35.

βαρεῖα φαίνεται ὅτι ἐλέγετο παρ' αὐτῶν τόνος συλλαβικός (1).

β'. Οὐδέποτε συλλαβὴ ὀξύνεται, μὴ ἑπομένης μιᾶς τοὐλάχιστον βαρείας, ἢ δύω τὸ πλεῖστον (ἐμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐγκλιτικῶν), ὧν ὅμως ἡ δευτέρα νὰ μὴ εἶναι μακρὰ, διότι, ὡς λήγουσα, παρατείνεται τότε φυσικῶς τοσοῦτον, ὥστε ὁ τόνος αὐτῆς ἀποβαίνει σχεδὸν εἰς δύω βαρείας, καὶ ἡ ὀξεῖα θὰ προηγεῖτο τότε τριῶν βαρειῶν, ὅπερ ἡ Ἑλληνικὴ ἀκοὴ δὲν ἐπέτρεπεν· ἐν ᾧ, ἂν μακρὰ εἶναι ἡ παραλήγουσα, ὁ τόνος αὐτῆς, συνεφελκόμενος ὑπὸ τῆς παρακειμένης ὀξείας τῆς προπαραληγούσης, συστέλλεται μᾶλλον εἰς μίαν μόνην βαρεῖαν, καί τοι ἐπὶ μακρᾶς συλλαβῆς κειμένην. Ἐντεῦθεν οἱ κανόνες ὅτι «Ὀξεῖα οὐ τίθεται οὔτε ἐπέκεινα τῆς προπαραληγούσης, οὔτε ἐπὶ τῆς ληγούσης πλὴν ἐν τέλει φράσεως ἢ πρὸ στιγμῆς», καὶ ὅτι «Μακρᾶς οὔσης τῆς ληγούσης, ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης ὀξεῖα οὐ τίθεται.»

γ'. Ὅταν ἐν τῇ αὐτῇ λέξει ὀξὺς τόνος μακρᾶς συλλαβῆς προηγῆται βαρέως τόνου βραχείας, τότε θλᾶται, βαρυνόμενος ἀπὸ τοῦ μέσου αὐτοῦ, ὡς προπαρασκευάζων τὴν εἰς τὸν βαρὺν μετάβασιν. Ἂν ὅμως ἕπωνται δύω βραχεῖς τόνοι βαρεῖς, ἢ εἷς μὲν ἀλλὰ μακρὸς, ὅστις ἀντιστοιχεῖ σχεδὸν πρὸς δύω βραχεῖς, τότε ὁ ὀξὺς τόνος, ὅπως μὴ καταγωνίζηται ὑπὸ τῶν ἑπομένων βαρέων, καὶ ἔχῃ τὴν δύναμιν τοῦ ἕλκειν αὐτοὺς καὶ διατηρεῖν τὴν ἄρσιν τῆς φωνῆς πρὸ αὐτῶν, δὲν θλᾶται, ἀλλὰ μένει ὁλόκληρος ἐπὶ τῆς μακρᾶς συλλαβῆς. Καὶ εἰς τὸ τέλος δὲ λέξεως τίθεται ὀξὺς τόνος θλώμενος, διότι τότε διαιρεῖται εἰς ὀξεῖαν παρακολουθουμένην ὑπὸ βαρείας κατὰ τὸ β'. Ἐντεῦθεν πηγάζουσιν οἱ κανόνες ὅτι «Περισπωμένη μόνον ἐπὶ μακρᾶς συλλαβῆς τίθεται», «Εἰς προπαραλήγουσαν περισπωμένη οὐ τίθεται», «Μακρὰ πρὸ μακρᾶς ὀξύνεται» καὶ «Μακρὰ πρὸ βραχείας περισπᾶται.»

Ἐπὶ δὲ τῆς στιχουργίας οὐδεμίαν εἶχεν ἐπιῤῥοὴν ὁ τόνος οὗτος, οὐδ' ὑπάρχει τὸ ἐλάχιστον ἴχνος στίχων ἐν τῷ μεσαιῶνι,

(1) Πορφυρ. Αὐτ. 100 καὶ 111.

εἴτε ἐν τῇ ὑψηλοτέρᾳ ποιήσει εἴτε ἐν τῇ καθαρῶς δημοτικῇ (1), στηριζομένων ἐπὶ τῆς διαφορᾶς τῶν τόνων (2). Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἀπόδειξις τοῦ μουσικοῦ χαρακτῆρος τοῦ *τόνου*, διότι, ὡς εἴδομεν, ὁ μουσικὸς τόνος οὐδόλως ἀποτελεῖ ῥυθμόν.

Ἡ Ἑλληνικὴ λοιπὸν γλῶσσα, οὕτως ἀμφότερα τὰ τῆς μουσικῆς κεκτημένη στοιχεῖα, ἦν βεβαίως γλῶσσα μελῳδικωτάτη, ἦν γλῶσσα ᾄδουσα. Ὅ,τι δ' ἐκώλυεν αὐτὴν τοῦ ν' ἀποβῇ εἰς καθαρὸν ᾆσμα, ἦν ὅτι οὔτε τῆς χρονικῆς μονάδος πάντα τὰ κλάσματα παρεδέχετο αὕτη, οὔτε τῆς ὀξύτητος πάσας τὰς διατονικὰς ὑποδιαιρέσεις, ἀλλὰ δύω μόνον διέκρινε χρόνους, τὸν σχετικῶς μακρότερον καὶ τὸν σχετικῶς βραχύτερον, ὡς λέγει καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἡφαιστίωνος (3)· « Οἱ γραμματικοὶ (οἱ μετρικοὶ δηλαδὴ) ἐκεῖνον μακρὸν χρόνον ἐπίστανται, τὸν ἔχοντα δύω χρόνους, καὶ *οὐ καταγίνονται εἰς μεῖζόν τι*· οἱ δὲ ῥυθμικοὶ (οἱ μουσικοὶ δηλ.) λέγουσι τόνδε εἶναι *μακρότερον* τοῦδε.» Ὁμοίως δὲ διέκρινεν ἡ γλῶσσα καὶ δύω μόνους τόνους, τὸν σχετικῶς ὀξύτερον ἢ βαρύτερον, διότι ὁ περισπώμενος ἦν τόνος περιέχων ἐν συνθέσει τὸν βαρὺν μετὰ τὸν ὀξύν. Καὶ ἑτέρα δὲ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ᾄσματος καὶ τοῦ ἁπλοῦ λόγου ἦν βεβαίως, ὅτι ἐν τούτῳ οἱ δύω τόνοι εἶχον ἐλαχίστην τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν, καὶ ἐλάσσονα τῆς *διέσεως*, ἥτις τῷ τετάρτῳ τοῦ τόνου ἰσοδυναμοῦσα (4), ἦν ἤδη αἰσθητὴ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μουσικῇ.

Καὶ οὕτως ὅμως δύσληπτον ἴσως πάλιν μένει πῶς ἐν τῇ προφορᾷ συνεβίβαζεν ἡ Ἑλληνικὴ τὰ δύω ταῦτα μουσικὰ στοιχεῖα. Τοῦτο μέχρι τινὸς ἐξηγεῖ τὸ παράδειγμά τινων νεωτέρων γλωσσῶν, ὡς τῆς Σουηδικῆς, ἥτις ἔχει τι τὸ ᾆδον ἐν τῇ προφορᾷ, προσέτι δὲ καὶ τῶν πλείστων δημωδῶν διαλέκτων, αἵτινες εἰς

(1) Kœster, dissert. de cantilenis pupularibus veterum Græcorum, Berol. 1831.—Zell, Ferienschr. I, 55.—Π. Σχολιῶν Ulrici, Gesch. d. hellen. Dichtk. B, v. 376.—Cladius.—Ilgen.—(2) Τὸ ἐναντίον εἶπεν ὁ Apel, Metrik, II, ἐν ἀρχῇ, καὶ S. Mutzl, Ueb. d. accentuirende Rhythmik, in neuren Sprachen. Landsch. 1835, ἀλλ' οὐδεμίαν φέρουσιν ἀπόδειξιν.—(3) Σ. 150. — (4) Σῆξτ. Ἐμπειρ. πρὸς μουσ. κ. 46, σ. 366.

τὸ στόμα τοῦ λαοῦ διατηροῦσι *τόνον* τινὰ ἰδιαίτερον, τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις κυριωνυμικῶς λεγόμενον accent, ὃν ὅμως κατατρίβει καὶ βαθμηδὸν ἐξαφανίζει ἡ κομψοτέρα τῶν ἀνωτέρων τάξεων προφορά. Καὶ παρ' ἡμῖν δ' αὐτοῖς ἀπαντῶμεν τὸν ὑπασματικὸν τοῦτον τόνον ἔτι παρὰ πολλοῖς τῶν νησιωτῶν μάλιστα, καὶ ἐν τῇ δημώδει προφορᾷ τῶν Ἑπτανησίων.

Ὡς δ' ἂν μὴ ἤρκει ἡ πρὸς συμβιβασμὸν τῶν δύω τούτων στοιχείων προκύπτουσα δυσκολία περὶ τὴν προφοράν, τινὲς τῶν μετρικῶν προσθέτουσι καὶ ἄλλο τρίτον, τὴν σφοδρότητα τοῦ τόνου (Ictus), ἣν λέγουσι καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόνου (τοῦ μήκους καὶ τοῦ ὕψους τῆς φωνῆς) διάφορον, καὶ ἣν θεωροῦσιν ὡς ἐπίσης ἀναγκαίαν εἰς καταρτισμὸν τῶν μετρικῶν περιόδων, ὁτὲ μὲν εἰς τὰς μακρὰς ὁτὲ δ' εἰς τὰς βραχείας, ἄλλοτε εἰς τὰς τετονισμένας, ἄλλοτε εἰς τὰς ἀτονίστους συλλαβὰς αὐτὴν ἐφαρμόζοντες, ὥστε δικαίως δύναται νὰ ἐρωτηθῇ, ἐπὶ τίνι βάσει ὁ συντάττων ἢ ἀναγινώσκων στίχον τινὰ ἐδύνατο νὰ γνωρίζῃ ποίας συλλαβὰς νὰ θεωρήσῃ ὡς εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦτο ὑποκειμένας. Ἀλλὰ γραμματικοί τινες, οἷον ὁ Πρισκιανός, ἐξηγοῦσι τὸν Ictus ὡς αὐτὸν τὸν τόνον, ὀρθῶς, ὡς φρονοῦμεν, κυρίως διὰ τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καθ' ἣν, ὡς παρ' ἡμῖν σήμερον, μία κυρίως συλλαβὴ ἀπεῤῥόφα τὴν ὅλην δύναμιν τῆς προφορᾶς τῆς λέξεως.

Τοιοῦτος ἦν ὁ χαρακτὴρ τοῦ τόνου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διετηρήθη ὁ αὐτὸς καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ;

Τὰ σημεῖα τῶν τόνων ἐξηκολούθησαν τιθέμενα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν, καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς γραμματικοὺς κανόνας, καθ' οὓς ἐτίθεντο ἤδη ἐπὶ τῶν πρώτων γραμματικῶν, μετὰ μιᾶς ὅμως σπουδαίας διαφορᾶς, ὅτι ἡ βαρεῖα ἐξέλιπεν ἐνωρὶς ἀπὸ πασῶν τῶν συλλαβῶν, πλὴν τῆς ληγούσης τῶν λέξεων, αἵτινες ἄλλον τόνον δὲν ἔχουσιν.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν προφοράν, τὰ σημεῖα ταῦτα μετέβαλον τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν χαρακτῆρα, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τῶν ἑπομένων·

Πρῶτον, τρία ὄντα τὰ σημεῖα τοῦ τόνου, ἔχουσι σήμερον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν προφορὰν, ἤτοι ἡ ὀξεῖα κατ' οὐδὲν ὀξύτερον προφέρεται τῆς βαρείας, καὶ ἡ περισπωμένη οὐδόλως περιέχει δύω τόνους, ὀξὺν μεταβαίνοντα εἰς βαρύν. Ἄρα δὲν χρησιμεύουσι πλέον εἰς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐφευρέθησαν, ἤτοι εἰς τὸ νὰ *ποικίλλωσι* τὴν προφορὰν τῶν διαφόρων συλλαβῶν.

Δεύτερον, ἡ οἷον δήποτε τόνον φέρουσα συλλαβὴ διακρίνεται κατὰ τὴν προφορὰν τῆς οὐδένα τόνον φερούσης, ἢ τῆς ἀτονίστου, ὡς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν σήμερον, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τῶν σημείων τούτων ἐφευρέσεως αἱ παρ' ἡμῖν ἀτόνιστοι δὲν διεκρίνοντο τῶν φερουσῶν βαρεῖαν, διότι, ὡς ἐῤῥέθη, πᾶσα συλλαβὴ μὴ φέρουσα ὀξεῖαν ἢ περισπωμένην, ἔφερε βαρεῖαν.

Τρίτον τέλος, οἱ τόνοι εἰσὶ σήμερον ἡ βάσις τοῦ στιχουργικοῦ ῥυθμοῦ, ἐν ᾧ, ὡς εἴδομεν, τὸ πάλαι δὲν ἠδύναντο, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, νὰ ἔχωσιν, ὡς οὐδ' εἶχον σχεδὸν παντάπασιν, ἐπιῤῥοὴν ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐκ τούτων ἄρα συμπεραίνεται ὅτι αἱ συλλαβαὶ δὲν διαιροῦνται σήμερον εἰς ὀξυτόνους καὶ βαρυτόνους (κατὰ προφορὰν), ἀλλ' ἁπλῶς εἰς τετονισμένας καὶ ἀτονίστους· ὅτι ἑπομένως ὁ τόνος δὲν εἶναι πλέον τῆς διαφόρου ὀξύτητος, ἀλλ' ἄλλου τινὸς πάθους τῆς φωνῆς ἐνδεικτικὸς, καὶ ἰδίως πάθους ἀπαρτίζοντος στιχουργικὸν ῥυθμὸν, ὁποῖον εἴδαμεν ὅτι κυρίως εἶναι μόνος ὁ χρόνος. Ὥστε κατὰ ταῦτα ὀρθὸν φαίνεται νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ τρία σημεῖα, καίτοι τὸ ἀρχαῖον σχῆμα, τὰς ἀρχαίας ἐπωνυμίας καὶ τὰς ἀρχαίας θέσεις διατηροῦντα, μετέβαλον ὅμως ἐντελῶς τὸν ἀρχαῖον χαρακτῆρα, καὶ δὲν ἐμφαίνουσι πλέον τὸν *τόνον* ἀλλὰ τὸν *χρόνον* τῶν συλλαβῶν, δὲν ἐμφαίνουσι τὴν ὀξύτητα, ἀλλὰ τὸ μῆκος αὐτῶν, καὶ ὅτι τὴν σήμερον μακρῶς προφέρονται οὐχὶ αἱ συλλαβαὶ αἱ ἔχουσαι ἓν τῶν φύσει ἢ θέσει μακρῶν φωνηέντων, ἀλλ' αἱ φέρουσαι ἓν, ἀδιάφορον ποῖον, τῶν τριῶν τονικῶν σημείων. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, καὶ ἕκαστος συνομολογεῖ ὅτι

σήμερον οὐδόλως διακρίνομεν μεταξὺ τῆς προφορᾶς τῆς πρώτης συλλαβῆς τῶν δύω τούτων λέξεων *παιδίον* καὶ *πεδίον*, ἢ τῆς τελευταίας τῶν λέξεων *λιπὼν* καὶ *λοιπόν*. Ὡς δὲ πρὸς τὸ δεύτερον, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, ὡς ἐκ τῶν προτέρων φαίνεται, πρέπει καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ν' ἀποδείκνυται, καὶ ἐπειδὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ συνδυασμὸς μακρῶν καὶ βραχειῶν συλλαβῶν ἀπετέλει στίχους, πρέπει, ἂν αἱ παρ' ἡμῖν τετονισμέναι εἰσὶ τῷ ὄντι ὡς πρὸς τὴν προφορὰν ὅ,τι ἦσαν αἱ τῶν ἀρχαίων μακραὶ, ἀντικαθιστάμεναι αὗται εἰς τὰς μακρὰς χώρας μετρικοῦ τινος τύπου ἐκ τῶν συνηθεστέρων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ στιχουργίᾳ, καὶ καταλείπουσαι τὰς βραχείας χώρας διὰ τὰς ἀτονίστους συλλαβὰς, ν' ἀποτελῶσι στίχους καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἀκοὴν αἰσθητούς. Οὕτως, ἂν λάβωμεν τὸν Ἰαμβικὸν τετράμετρον καταληκτικὸν, οὗ μεγίστη γίνεται χρῆσις καὶ παρὰ τραγικοῖς καὶ παρὰ κωμικοῖς ποιηταῖς, καὶ οὗ ὁ τύπος εἶναι

⏑ – ⏑ –, ⏑ – ⏑ –, ⏑ – ⏑ –, ⏑ – ⏑

καὶ ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὰς βραχείας συλλαβὰς ἀτονίστους (·), εἰς δὲ τὰς μακρὰς, τετονισμένας (´ ἢ ` ἢ ῀), ἕξομεν τὸν τύπον

· ` · `, · ` · `, · ` · `, · ` ·

Τοῦτον δ' ἂν ἐκφράσωμεν διὰ συλλαβῶν, ὡς ἐν τῷ ἑπομένῳ παραδείγματι φέρ' εἰπεῖν,

«Ἐβγῆκ' ὁ δράκος καὶ λαλεῖ, λεβέντη θὰ σ' ἁρπάξω»

ἢ

«Ἡ αὖρα κλαί' εἰς τοὺς δρυμοὺς, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους ὄχθας»,

ἔχομεν τὸν συνήθη δεκαπεντασύλλαβον ἢ *πολιτικὸν* λεγόμενον στίχον, τὸν τῶν *κλεπτικῶν* ᾀσμάτων, καὶ τῶν ἐκτενεστέρων ἡμῶν συνθέσεων.

Ὅταν λοιπὸν παρ' ἡμῖν ὁ τόνος, ἀντικαθιστάμενος εἰς τὴν θέσιν τοῦ χρόνου ἐν τοῖς ἀρχαίοις μέτροις, φέρῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὴν στιχουργίαν, φαίνεται ἀποδεδειγμένον ὅτι αἱ ἤδη τονιζόμεναι συλλαβαὶ ἀντιστοιχοῦσιν ὡς πρὸς τὴν προφορὰν εἰς τῶν παλαιῶν τὰς μακρὰς, αἱ δ' ἀτόνιστοι εἰς τὰς

βραχείας· ὅτι ἑπομένως ὁ μὲν χρόνος ἀπὸ ἄλλων εἰς ἄλλας μετέπεσε συλλαβὰς (1), ὁ δὲ τόνος παντελῶς ἐξέλιπεν, ἂν καὶ διετηρήθησαν τὰ σημεῖά του, τὸν χρόνον ἤδη ἐμφαίνοντα.

Ἀλλὰ πῶς συνέβη ἡ παράδοξος αὕτη μεταβολή; Τὸ ἁπλούστερον εἶναι νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ ἀγνοοῦμεν, χωρὶς ἡ ἄγνοια τῆς αἰτίας κατ' οὐδὲν νὰ παραβλάπτῃ τὴν βεβαιότητα τοῦ ἀποτελέσματος. Οὐδεὶς ἠρνήθη ποτὲ τοῦ Νείλου τὸν ῥοῦν, διότι ἄγνωστοι κρύπτονται τοῦ ποταμοῦ αἱ πηγαί. Δὲν ἐλλείπουσιν ὅμως ἴσως καὶ διδόμενά τινα, ἐφ' ὧν δύναται νὰ στηριχθῇ ἂν ὄχι ἡ ἐπίλυσις τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλά τις ὁπωσοῦν πιθανὴ περὶ αὐτοῦ ὑπόθεσις.

Εἰς τὰς πλείστας τῶν γλωσσῶν, αἵτινες κέκτηνται ἀμφότερα τὰ στοιχεῖα, τὸ τοῦ χρόνου καὶ τὸ τοῦ τόνου ὁμοῦ, δυσχερῶς ταῦτα συμβιβάζονται, καὶ διατελοῦσιν ὡς ἐν πάλῃ διηνεκεῖ, ἑκατέρου τείνοντος νὰ ἐπικρατήσῃ· δι' ὃ καί, ὡς ἐῤῥέθη, αἱ διάλεκτοι ἀπὸ τῶν κατωτέρων εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας ἀνακύπτουσαι, καὶ γενικώτερον καλλιεργούμεναι, ἀποβάλλουσι τὴν ἰδιόῤῥυθμον αὐτῶν προφορὰν τὴν λεγομένην accent. Ὅμοιος ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν δύω στοιχείων τῆς προφορᾶς ὑπῆρχεν ἀναμφιβόλως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ἡ γλῶσσα, ὡς προείπομεν, σχεδὸν ἐψάλλετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, διότι τινὲς τῶν συλλαβῶν ἐπροφέροντο βραχύτεραι καί τινες μακρότεραι, καὶ πάλιν ἄλλαι ὀξύτεραι καὶ ἄλλαι βαρύτεραι. Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἔτεινε βεβαίως καὶ ἐν αὐτῇ τὸ ἓν τῶν στοιχείων ν' ἀποῤῥοφήσῃ τὸ ἕτερον, πρὸς ἀφελεστέραν καὶ εὐχερεστέραν ἀπαγγελίαν· καὶ ἐν μὲν τῇ ποιήσει, ἐν ᾗ ὁ χρόνος ἦν τὸ πρὸς ὀρθὴν ἀπαγγελίαν ἀναπόφευκτον στοιχεῖον, εἰς αὐτὸ βεβαίως ἐδίδετο πρωτίστη προσοχή, καὶ ἴσως αὐτὸ συνεκέντρου ἐν ἑαυτῷ τὴν κυρίως δύναμιν τῆς προφορᾶς τῶν λέξεων (τὸν παρεξηγηθέντα ὑπό τινων Ictus. Ἴδ. σελ. ιγ′),

(1) Ἴδ. καὶ Henrichsen, ueb d. sogenannten politischen Verse, μεταφρ. Γερμ. σ. 26, σημ.

οὐδετεροῦν κατὰ μέρος τὸν τόνον· ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ, ἐν ᾧ ὁ χρόνος δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν σπουδαιότητα, ὁ τόνος ἐπετείνετο πιθανῶς καὶ συνεκέντρου μᾶλλον αὐτὸς τὴν ὅλην προφορὰν τῆς λέξεως. Οὕτως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ αἱ ὀξύτονοι καὶ περισπώμεναι συλλαβαὶ ἀπέβαινον αἱ κοιναὶ ἑστίαι τῆς δυνάμεως τῆς προφορᾶς ἐν ἑκάστῃ λέξει, καὶ ἐνεδύοντο τὸν χαρακτῆρα ὃν αἱ μακραὶ εἶχον ἐν τῇ ποιήσει. Τοῦτο δὲ συνέβαινε καὶ ἐν αὐτῇ ἤδη τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ παρ' Αἰολεῦσι, παρ' οἷς, κατὰ τὸν γραμματικὸν Ἀπολλώνιον ( ), ἡ προπαραλήγουσα τονιζομένη ἐβράχυνε τὰς μετ' αὐτὴν ἑπομένας συλλαβάς, ὡς καὶ σήμερον ἔτι αἰολικῶς λέγει ὁ ὄχλος ἡ *κόκκινη*, τῆς *θάλασσας*, μεταθέτων τὸν τόνον εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, καὶ βραχύνων τὴν λήγουσαν. Αὕτη ἡ αἰολικὴ τῆς προφορᾶς τάσις ὑπερίσχυσε κατ' ὀλίγον ἐν πάσῃ τῇ γλώσσῃ, ὅταν ἀπὸ τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἑλλάδος συνανεμίγησαν αἱ διάλεκτοι, καὶ ἡ Αἰολικὴ μεγίστην ἔλαβεν ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῆς κοινῆς γλώσσης, διά τε τὴν βαρύτητα ἣν οἱ Αἰολεῖς εἶχον λάβει ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων περὶ τὰ τέλη, καὶ διὰ τὸν μέγαν τῶν Αἰολέων πληθυσμόν, οὗ ἡ ἐπιῤῥοὴ ἐξενίκα ἀφ' ὅτου ἔπαυσεν ὑπερισχύων τῶν Ἀθηναίων ὁ πολιτισμός.

Ἔχομεν δὲ καὶ προφανὲς σύμπτωμα τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ἀρχαίου χαρακτῆρος τοῦ τόνου, τὴν ἀφαίρεσιν τῆς βαρείας ἀφ' ὅλων τῶν μὴ ὀξυνομένων καὶ περισπωμένων συλλαβῶν, πλὴν τῆς ληγούσης τῶν λέξεων αἵτινες ἐστεροῦντο ἄλλου τόνου. Τῶν λέξεων τούτων πᾶσαι αἱ συλλαβαὶ ἐπροφέροντο κατ' ἀρχὰς ἰσοτόνως, δι' ὃ καὶ πᾶσαι τὸ αὐτὸ τονικὸν σημεῖον ἔφερον, ὡς π. χ. ἡ λέξις *ὰρὲτὴ*. Ἀλλ' ὅτε, ὡς ὑπεθέσαμεν, ἐν ἑκάστῃ λέξει ἡ δύναμις πασῶν τῶν συλλαβῶν, καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τῇ προφορᾷ χρονικὴ αὐτῶν ἀξία συνεκεντρώθη εἰς μίαν συλλαβήν, τὴν ὀξυνομένην (καὶ τὴν περισπωμένην), τότε ἐν ταῖς λέξεσι ταῖς ἐστερημέναις συλλαβῆς ὀξυτόνου, ἡ δύναμις αὕτη συνεσωρεύετο

(1) Δ, 2.

εἰς τὴν λήγουσαν, διὸ καὶ διετήρησαν οἱ τότε γραμματικοὶ τὸ σημεῖον τοῦ τόνου ἐπ' αὐτῆς, διακρινομένης ἑπομένως κατὰ προφορὰν τῶν λοιπῶν ἄλλοτε ἐπίσης βαρυτονουμένων. Τῆς τοιαύτης διακρίσεως τῆς ληγούσης σύμπτωμα ἤδη ὑπῆρχε καὶ ἀρχαιότερον, ὅτε, διαστελλομένων ἔτι κατὰ προφορὰν τῶν τόνων εἰς τὸ τέλος φράσεως καὶ πρὸ στιγμῆς, ὠξύνετο ἡ λήγουσα μὴ ἄλλως ὀξυνομένης λέξεως. Παρέχει δὲ παράδειγμα ἔτι τοῦ τοιούτου περὶ τὴν προφορὰν συμπτώματος ἡμῖν μέχρι τινὸς ἡ Γαλλική, ἐν ᾗ, ἀκριβῶς προφερομένῃ, πᾶσαι αἱ συλλαβαὶ ἔχουσι τὴν αὐτὴν χρονικὴν δύναμιν, τὸν αὐτὸν τόνον, ὡς σήμερον λέγομεν, δι' ὃ καὶ ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι ὀλίγον κατάλληλος πρὸς ἔντεχνον στιχουργίαν. Οἱ ἀτελῶς ὅμως αὐτὴν προφέροντες, οἷον οἱ ξένοι συνήθως, καὶ πολλοὶ τῶν ἐπαρχιωτῶν, συγκεντροῦσιν, ὡς ἐγίνετο κατὰ τοὺς χρόνους περὶ ὧν πρόκειται, πᾶσαν τὴν δύναμιν εἰς τὴν λήγουσαν. Οὕτως αἱ λέξεις maison, destination ὑπὸ μὲν τῶν καθαρευόντων Γάλλων προφέρονται maìsòn, dèstìnàtiòn, ὑπὸ δὲ τῶν ἧττον ἀκριβολόγων maisòn, destinatiòn, καὶ κακῶς λέγεται καὶ διδάσκεται ὅτι γενικῶς ἡ Γαλλικὴ ἔχει τὸν τόνον εἰς τὰς ληγούσας τῶν λέξεων.

Ἤρξατο δὲ πιθανῶς ἡ παραμέλησις τῆς χρονικῆς τῶν συλλαβῶν ἀξίας, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ μετάπτωσις τῶν μακρῶν εἰς τὰς τονιζομένας συλλαβὰς (τὰς ὀξυνομένας, περισπωμένας καὶ τὰς εἰς τὴν λήγουσαν τὴν βαρεῖαν συγκεντρούσας), βαθμηδὸν μόνον καὶ ἀφ' ὧν χρόνων ἡ ποίησις, ἧττον ἐπιμελῶς ἀσκουμένη, ἐπαύσατο κοινὴ τροφὴ καὶ ἐντρύφημα, ὡς πρότερον, οὖσα τοῦ ἔθνους, καὶ τὴν τῶν πολλῶν ἀκοὴν ἀπό τε τῆς σκηνῆς καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσι θέλγουσα, ὡς ὅτε ἀπηγγέλλοντο αἱ Ὁμηρικαὶ ῥαψῳδίαι ἐν πανδήμοις ἀκροάσεσι τῶν Παναθηναίων.

Ἤδη ἐξ ὅτου εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπερίσχυσαν τὰ Μακεδονικὰ ὅπλα, ἀπέδρα αὐτῆς σχεδὸν παντάπασι καὶ ἡ Μοῦσα κατόπιν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἡ νέα κωμῳδία εἶναι ἡ μόνη σχεδὸν καὶ ἐσχάτη αὐτῆς ἀντήχησις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πατρίδι της. Ἀφ' ἧς

ὅμως ἡμέρας ἡ Ἑλλὰς ὑπέκυψεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἔκτοτε ἀπεξηράνθη ἐντελῶς ἡ εὐγενὴς πηγὴ τῆς ποιήσεως, εἰς ἧς τὰ πλούσια νάματα ἐποτίζετο ἄλλοτε ἡ διάνοια ὅλου τοῦ ἔθνους, καὶ ἧς ἡ ἁρμονία ἀπετυποῦτο ὡραία καὶ ἐπὶ πάσης τῆς γλώσσης, καί τινων λογίων τὰ σπάνια καὶ ἀπειρόκαλα τὰ πλεῖστα γυμνάσματα ὀλίγον ἀντήχουν εἰς τὸν λαὸν, καὶ ὀλίγην εἶχον ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τοῦ νοὸς ἢ ἐπὶ τῆς γλώσσης του. Ἔκτοτε, μὴ πλέον ὑποβοηθουμένη καὶ συντηρουμένη ὑπὸ τῆς στιχουργικῆς ἀπαγγελίας, ἤρχισε κυρίως διαστρεφομένη ἡ προφορὰ, καὶ μάλιστα ἡ τῆς χρονικῆς προσῳδίας.

Τῆς τοιαύτης παραφθορᾶς ὑπάρχουσι τεκμήρια βέβαια αἱ διάφοροι ἰδίως μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κορίνθου, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ αὐτῆς τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἀπαντώμεναι ὀρθογραφικαὶ ἀλλοιώσεις, ἐξ ὧν ἀποδείκνυται ὅτι διάφορα γράμματα οὐ μόνον εἶχον ἀπολέσει ἤδη τότε τὴν ἀρχαιοτέραν οἵαν δήποτε προφοράν των, καὶ εἶχον λάβει τὴν νῦν παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει, ἀλλ' ὅτι εἶχεν ἐπίσης παύσει καὶ ἡ διάκρισις τοῦ χρόνου ἀνεξαρτήτως τοῦ τόνου. Οὕτως ἐν ἐπιγραφαῖς Μεγαρικαῖς χρόνου ἀκριβῶς μὲν ἀγνώστου, προηγηθέντος ὅμως τῆς ἐν Μεγάροις εἰσαγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπαντῶνται αἱ γραφαὶ *κέκρυπτε* (ἀντὶ κέκρυπται), *δόξες*, *μυρίες* (ἀντὶ δόξαις, μυρίαις) κτλ. (1)

Ἡ δὲ ὑπ' ἀριθ. **3440** ἐπιγραφὴ τῆς συλλογῆς τοῦ Βοικχίου, ἐκ Λυδίας, ἐν ᾗ γράφεται *ἑ δέ τε μάμμε* (ἀντὶ αἱ δέ τε μάμμαι), περιέχει καὶ χρονολογίαν, τὸ ἔτος **268** ἢ **269** μ. Χ., ἐξ οὗ δείκνυται ὅτι κατὰ τὴν τρίτην ἤδη μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἡ δίφθογγος ΑΙ, οὔτε ἄλλως οὔτε μακρότερον ἐπροφέρετο τοῦ Ε. Τὸ αὐτὸ τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν, ὁμοίας ὀρθογραφικὰς παρεκτροπὰς ἐχουσῶν ἐπιγραφῶν, ὡς πρὸς τὴν ἐναλλαγὴν τοῦ ΕΙ καὶ Ι, τοῦ Ω καὶ Ο· ὥστε καὶ ἂν ἀληθὴς μέχρι τινὸς ὑποτεθῇ ἡ ἐρασμικὴ προφορὰ ἐπὶ τῶν κλασικῶν χρόνων,

(1) Bœckh, Corp. Inscr. ἀρ. 1051, 1056, 1067.

ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅμως τῶν χριστιανικῶν αἰώνων τοὐλάχιστον εἶχεν ἐντελῶς ἐκλείψει, καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ προσῳδία της. Ἔκτοτε λοιπὸν εἶχον παύσει αἱ ἄλλοτε μακραὶ συλλαβαὶ μακρῶς προφερόμεναι, καὶ ἔκτοτε ἑπομένως πρέπει νὰ χρονολογηθῇ καὶ ἡ ἀπώλεια τοῦ ἀρχαίου χαρακτῆρος τοῦ τόνου, ἀρξαμένου ν' ἀποῤῥοφᾷ τὴν τοῦ χρόνου δύναμιν, καὶ ν' ἀντικαθίσταται ἀντ' αὐτοῦ.

Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἐν τοῖς χειρογράφοις πρὸ τῆς Ζ′ ἑκατονταετηρίδος σημεῖα τόνων δὲν ἀπαντῶνται ([1]). Οὐ μόνον δὲ ἡ ἔκτοτε χρῆσις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ κατὰ τὸν Β′ πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα εὕρεσίς των ἐγένετο, ὡς νομίζομεν, οὐχὶ διότι τότε μάλιστα διεκρίνετο ἡ κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα διάφορος τονικὴ τῶν συλλαβῶν ἀξία, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διότι τότε εἶχεν ἀρχίσει ἐξαλειφομένη καὶ ἐκλείπουσα, καὶ οἱ γραμματικοὶ ἤθελον διὰ σημείων νὰ τὴν ἐξασφαλίσωσι, καὶ νὰ διατηρήσωσι τὴν μνήμην αὐτῆς· οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἀντιγραφεῖς ἐποιοῦντο χρῆσιν τῶν τριῶν σημείων, ὧν δὲν διέκρινον πλέον τὴν διάφορον προφοράν, κατὰ τοὺς ὑπὸ τῶν γραμματικῶν τεθέντας κανόνας. Γραπτὴν τούτου ἀπόδειξιν ἔχομεν ἓν ψαλτήριον τῆς Θ′ ἑκατονταετηρίδος ([2]), οὗ αἱ τονιζόμεναι συλλαβαὶ φέρουσι πᾶσαι μίαν στιγμὴν ὡς μόνον σημεῖον, οἷον: *Μακάριος ανὴρ ὸς οὐκ επορεύθη ἐν οδὼ ασεβὼν*, ὅπερ δεικνύει ὅτι τότε οὐδεμία πλέον ἐγίνετο διάκρισις μεταξὺ τῶν ὀξυνομένων, τῶν βαρυνομένων ἢ τῶν περισπωμένων συλλαβῶν, ἀλλὰ μόνον μεταξὺ τῆς ἐν ἑκάστῃ λέξει τονιζομένης, καὶ τῶν ἀτονίστων. Τῆς αὐτῆς ἐποχῆς (τῆς Θ′ ἢ Ι′ ἑκατονταετηρίδος) εἶναι καὶ ἕτερον χειρόγραφον ([3]), ἀποδεικνύον ὅτι εἶχεν ἀπολεσθῇ ἐπίσης ἐν τῇ προφορᾷ καὶ ἡ διάκρισις τῶν πνευμάτων, διότι ἀμφότερα τὰ πνεύματα σημειοῦνται αὐτόθι δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ◡. Ὑπῆρχε δ' ἡ μὴ διάκρισις αὕτη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Αἰολέων, οἵτινες ἦσαν *ψιλωταί*.

(1) Montfaucon, Paléogr. gr. I, σ. 83. — (2) Montfauc., ib. — (3) Ib., IV, b, σ. 209.

Κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν λοιπὸν τῶν χρόνων ἀλληλουχίαν, τὸ Ἑλληνικὸν οὗς ἀπέμαθε τὴν ἀκριβῆ διάκρισιν τῆς ἀρχαίας χρονικῆς προσῳδίας τῶν συλλαβῶν, ἀφ' ὅτου ἀπεγαλακτίσθη τῆς ἀπολαύσεως τῶν ποιητικῶν ἀκροάσεων· ὁ δὲ τόνος, παραμείνας ἐν τῇ γλώσσῃ, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τοῦ λαοῦ διαλέκτοις, ἐπιμονώτερον, διότι δὲν συνεδέετο μετὰ τῆς ἀποσβεσθείσης ποιήσεως, ἐκληρονόμησε βαθμηδὸν τὸν τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ θέσεις καταλείποντα χρόνον, ἀλλὰ συγχρόνως ἀντήλλαξεν ἐν τῇ τριβῇ, καὶ καθ' ὅσον αἱ διάλεκτοι συνεμίγνυντο εἰς γλῶσσαν κοινὴν, τὸν ἴδιον αὐτοῦ μουσικὸν χαρακτῆρα πρὸς τὸν τοῦ χρόνου στιχουργικὸν, ὥστε κατήντησε μέχρι τέλους, τονικῶς μὲν, ἤτοι ὀξυτέρα ἢ βαρυτέρα, οὐδεμία συλλαβὴ νὰ προφέρηται πλέον ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ, αἱ δὲ τονιζόμεναι συλλαβαὶ, ἀδιάφορον ποῖον εἶχον τόνον, νὰ προφέρωνται χρονικῶς μακρότεραι τῶν λοιπῶν, καὶ ἐπομένως νὰ δύνανται νὰ χρησιμεύωσιν, ὡς καὶ τῷ ὄντι ἤρξαντο χρησιμεύουσαι, ὡς βάσις τῆς στιχουργίας.

Ἔκτοτε λοιπὸν ἀντὶ αἱ μακρῶς προφερόμεναι συλλαβαὶ νὰ διακρίνωνται ὡς τὸ πάλαι ἐκ τῶν γραμμάτων ἐξ ὧν συνετίθεντο, εἶχον ὡς μόνον γνώρισμα τὸ ὅτι ἔφερον τόνους, πλὴν ὀλίγων τινῶν ἐξαιρέσεων, καθ' ἃς τινες λέξεις, καί τοι φέρουσαι σημεῖον τόνου, προφέρονται ὅμως βραχέως, ἤτοι ὡς ἀτόνιστοι, οἷον τὰ ἄρθρα, αἱ προθέσεις, καί τινα μόρια. Ἄλλα δέ τινα μόρια ἐξ ἐναντίας, καί τοι ἐκ συνηθείας ἄνευ τόνου γραφόμενα, προφέρονται ὅμως μακρῶς ἢ τετονισμένως (οἷον ὡς κτλ.) Ἑτέρα δ' ἐξαίρεσις εἶναι ὅτι, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς, ἐνίοτε ἐντὸς τοῦ στίχου ἡ ἄρσις ἐξασθενεῖ τὴν συλλαβὴν, ὥστε καί τοι μακρὰ ἐκλαμβάνεται ὡς βραχεῖα, ἡ δὲ θέσις ἐξ ἐναντίας τὴν ἐνδυναμεῖ. Ἡ μετάπτωσις λοιπὸν αὕτη τοῦ μακροῦ χρόνου ἀπὸ ἄλλων εἰς ἄλλας συλλαβὰς παρεξηγουμένη, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν διϊσχυρισμὸν ὅτι ἐν τῇ νέᾳ στιχουργίᾳ ὁ τόνος ἀντικατέστησε τὸν χρόνον.

Δὲν εἶναι ἄρα ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουσι γλῶσσαι ἔχουσαι τὸν τό-

νον, καὶ ἄλλαι τὸν χρόνον ὡς βάσιν τῆς στιχουργίας των, καὶ ὅτι αἱ δύω αὗται βάσεις αὐτῆς διαφέρουσιν ἀλλήλων. Εἰς ἀπόδειξιν προτείνονται ἐνίοτε γλῶσσαι τινὲς, καὶ σήμερον ἔχουσαι στιχουργίαν ἐπὶ τοῦ χρόνου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ τόνου βαίνουσαν. Τοιαύτη δ' ὑποτίθεται μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἡ Γερμανικὴ, ἥτις ἐπιτυχῶς ἀπομιμεῖται τῆς ἀρχαίας στιχουργίας τὰ μέτρα, τοιαῦται δὲ καὶ διάφοροι Ἀσιατικαὶ γλῶσσαι, ὡς ἡ Περσικὴ καὶ ἡ Ἀραϐική.

Ἀλλ' ἐν τῇ Γερμανικῇ αἱ μακραὶ συλλαϐαὶ ἐξ ὧν ἐξυφαίνεται ἡ στιχουργία αὐτῆς, ἡ κατὰ τὴν ἀρχαίαν διατετυπωμένη, εἰσὶν αὗται αἱ προφερόμεναι ὡς τετονισμέναι. Οὕτως ἐν τῷ ἑξαμέτρῳ

«Hœre mich Gott, der du Chrysa mit silbernem Bogen beherrschest»

ἡ τετονισμένη συλλαϐὴ τῆς λέξεως hœre εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ θέσις ἢ ἡ μακρὰ τοῦ πρώτου δακτύλου· ὁμοίως ἡ λέξις Gott διὰ τὸν δεύτερον δάκτυλον, καὶ ἐν ταῖς λέξεσι silbernem, Bogen, beherrschest αἱ τετονισμέναι συλλαϐαὶ εἰσὶν αὗται αἱ μακραὶ τῶν δακτύλων. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Γερμανικὴ ἐν ταῖς συνθέσεσι διατηρεῖ ἀμφοτέρων τῶν συνθετικῶν μερῶν τοὺς τόνους ἢ τοὺς χρόνους, διὰ τοῦτο περιέχει ἀφθόνους μακρὰς συλλαϐὰς, καὶ εἶναι μᾶλλον σπονδιακὴ τῆς ἡμετέρας.

Ὡς δὲ πρὸς τὰς Ἀσιανὰς γλώσσας, εἰς τὸ δίστιχον φέρ' εἰπεῖν

«Μπι μπερ ἔϊ σαμπὰ σεγιᾶ μὶ μπε γκιοὺλ εζ φιγάνὶ μπουλμπούλ·
»Βε ιδὰ σουΐλτε μίνι, φεκεμὰ ρεέϊ τενὶ κοὺλ» (¹),

οὗ ὁ πρῶτος στίχος εἶναι Περσικὸς, ὁ δὲ δεύτερος Ἀραϐικὸς, ὑπάρχουσί τινες συλλαϐαὶ, ἃς ἡ ὀρθὴ ἀπαγγελία ἐπιτηδεύεται ἰδίως μηκύνουσα· ἀλλ' αὗται εἰσὶν αἱ ἴδιαι αἵτινες καὶ ὡς τετονισμέναι προφέρονται, ἤτοι εἰσὶν αὗται αἱ καθ' ἑαυτὰς μακραὶ, ἃς ἀπαγγέλλων ὁ ποιητὴς μηκύνει ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὸ ᾀσματικώτερον,

(1) «Φέρε, ὦ Ζέφυρε, πρὸς τὸ ῥόδον τοὺς θρήνους τῆς ἀηδόνος·
χ' ἐὰν σ' ἐρωτήσῃ περὶ ἡμῶν, εἰπὲ ὅτι μᾶς εἶδες.»

Πάντες επομένως πασῶν τῶν γλωσσῶν οἱ στίχοι βαίνουσι κατὰ χρόνον, οὐδὲ δύνανται ἄλλως, ἡ δὲ πρὸς τοὺς ἀρχαίους οὐσιώδης διαφορὰ τῶν παρ' ἡμῖν εἶναι, ὅτι ἐν τοῖς νέοις στίχοις ὁ χρόνος διὰ τονικῶν σημείων ἐνδεικνύμενος, ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλας μετέπεσε συλλαβάς. Εἰς ταύτην δὲ προστίθεται καὶ ἑτέρα δευτερεύουσα, ὅτι ἄλλοτε μὲν ἑκάστη λέξις ἐδύνατο νὰ ἔχῃ πλείονας μακρὰς συλλαβάς, ἤδη δὲ, ἐπειδὴ μία ἀποῤῥοφᾷ τὴν τῆς ὅλης λέξεως δύναμιν, δὲν ἔχει ἑκάστη εἰμὴ μίαν μόνην μακρὰν ἢ τετονισμένην, ἢ δύω ἐνίοτε, ὁσάκις εἰς λέξιν προπαροξύτονον ἕπεται λέξις ἐγκλινομένη.

Δύναται δὲ ἡ τοιαύτη περὶ τῶν χρόνων ἀλλοίωσις νὰ καταδειχθῇ παρ' ἡμῖν ἤδη ἀπὸ τῆς Ζ' ἑκατονταετηρίδος. Ὅταν ὁ Φωκᾶς (βασιλεύσας ἐν ἔτει 602—610), ἠργοπόρει νὰ φανῇ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον, ὁ ἀνυπόμονος ὄχλος ἔψαλλε σκώπτων αὐτὸν, καὶ τὴν ἀπουσίαν του εἰς οἰνοποσίαν ἀποδίδων, τὴν ἀκόλουθον σατυρικὴν ἐπιφώνησιν·

«Πάλιν τὸν καῦκον ἔπιες
πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεκες» (1),

ἐξ οὗ ἀποδείκνυται ἔκτοτε ὅτι ἡ ἄνω ἐξηγηθεῖσα ἀλλοίωσις τῆς προσῳδίας ἦν τοσοῦτον ἐῤῥιζωμένη, ὥστε κατ' αὐτὴν ἐῤῥυθμίζετο τοῦ λοιποῦ ἡ δημοτικὴ στιχουργία.

Ἀναφέρω δὲ τὴν *δημοτικὴν* στιχουργίαν οὐχὶ τυχαίως, ἀλλὰ διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἰδίως τούτους βαθὺ ἦν καὶ μέγα τὸ χάσμα τὸ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς λογίας ποιήσεως. Ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Ὅμηρος δὲν ἔψαλλον δι' ὀλίγους τινὰς καὶ τοὺς ἐκλεκτοτάτους, ἀλλ' εἶχον ἀκροατήριον τοὺς πολλοὺς, ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ὁμοίως δ' ὅταν τὴν ἐθνικὴν λύραν διεδέχθη ὁ δραματικὸς κόθορνος, πᾶσαι αἱ τῶν πολιτῶν τάξεις ἤκουον καὶ ἐχειροκρότουν τὰ ἐπὶ σκηνῆς διδασκόμενα, καὶ οἱ λυρικοὶ ᾖδον κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἢ ἐν τοῖς ᾠδείοις

(1) Κατὰ Θεοφάνην· «Πάλιν (εἰς) τὸν καῦκον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεκες», κατὰ δὲ Κεδρηνόν· «Πάλιν τὸν οἶνον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας.»

εἰς ἐπήκοον ἐπίσης τοῦ πλήθους. Ἀλλ' ἤδη οἱ ῥαψῳδοὶ εἶχον σιωπήσει, τὰ θέατρα εἶχον καταστραφῆ, ὁ λαὸς κυρίαν διασκέδασιν εἶχε τὰς θηριομαχίας καὶ τὰ ἱπποδρόμια, καὶ οἱ σπάνιοι γραμματικοὶ, οἱ ἐνίοτε εἰς στίχων ἐπιδιδόμενοι σύνθεσιν, ἔγραφον συνήθως δι' ἑαυτοὺς μόνους εἰς ἐπίδειξιν πολυμαθείας, ἢ διὰ τοὺς αὐτοκράτορας ἢ τοὺς αὐλικοὺς αὐτῶν διὰ κολακείαν· αἱ δὲ δημώδεις συνθέσεις ἦσαν φροῦδα τινὰ τῶν περιστάσεων προϊόντα, ἐν στιγμῇ παραγόμενα καὶ ἐν στιγμῇ λησμονούμενα, ὑπὸ δὲ τῶν λογίων ὑπερηφάνως περιφρονούμενα. Ταῦτα δ' ἐγράφοντο ἢ μᾶλλον ἐψάλλοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀγνοοῦντος τοὺς γραπτοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας καὶ οὐκέτι ἐν χρήσει οὔσης γραμματικῆς, ἑπομένου δὲ τῷ ἀληθεῖ κανόνι τῆς ἀκοῆς αὐτοῦ, καὶ τὰς συλλαβὰς μακρῶς προφέροντος ὅπου ἐν τῇ γραφῇ ἔφερον τόνον, ἐνῷ οἱ λόγιοι ἐκεῖνοι ἐνόμιζον ὅτι ἐκπίπτουσι τῆς γραμματικῆς αὐτῶν ἀξιοπρεπείας, καὶ ὅτι εἰς πᾶν μέτρον καὶ εἰς πάντα ῥυθμὸν προσέκρουον, ἂν ἐγκατέλειπον τὴν ἀρχαίαν καὶ τότε ἐκλελειπυῖαν προσῳδίαν ἐκείνην. Εἰς τὸ νεκρὸν ἑπομένως γράμμα τῶν γραμματικῶν κανόνων ἐμμένοντες, ἔγραφον στίχους, οἵτινες διὰ τὸ οὖς τῶν συγχρόνων ἦσαν πεζὸς λόγος, καὶ αὐτὸς βεβιασμένος καὶ ἄχαρις, καὶ ὡς ἐναρμόνιοι ἐδύναντο νὰ ἐκτιμηθῶσι μόνον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, ἐὰν ἤθελον ἀναζήσει.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐχὶ πάντοτε καὶ οὐχὶ ἐντελῶς. Οἱ βρενθυόμενοι ἐπὶ τῷ ὀνόματι γραμματικῶν καὶ λογίων, δὲν ἦσαν πάντοτε τοσοῦτον ἐξῳκειωμένοι πρὸς τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν, ὅσον εἶχον τὴν τούτου ἀξίωσιν. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν δὲν ἠνωχλοῦντο ὑπερακριβολογοῦντες περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ὡς μὲν βραχέα ἐθεώρουν ἐν γένει τὸ ε καὶ τὸ ο, ἀδιαφοροῦντες δι' ὅσα δήποτε καὶ ἂν εἵποντο σύμφωνα, ὡς μακρὰ δὲ τὸ η καὶ τὸ ω, μὴ ἐρευνῶντες ἂν προηγοῦντο φωνήεντος, καὶ τὰ δίχρονα α, ι καὶ υ ἐξελάμβανον ὡς ἀδιάφορα, ἃ ἐδύναντο νὰ μεταχειρίζωνται ὅτε μὲν ἤθελον, ὡς μακρὰ, ὅτε δὲ ἤθελον, ὡς βραχέα. Διὰ τοιούτων λοι-

πὸν προχείρων καὶ εὐχερῶν προσῳδικῶν κανόνων κατεσκεύαζον ὑποτιθεμένους τριμέτρους Ἰαμβικοὺς στίχους, δεχομένους εἰς τὰς περιττὰς χώρας καὶ σπονδεῖον, ἔχοντας δὲ τὴν ἐσχάτην συλλαβὴν ἀδιάφορον.

Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι Ἴαμβοι ἦσαν πάσης ἁρμονίας ἐστερημένοι καὶ εἰς αὐτῶν τῶν πεπαιδευμένων τὰ ὦτα, εἰθισμένα εἰς προσῳδίαν ἄλλην ἤδη ἐκείνης εἰς ἣν ἐπροσπάθουν νὰ στιχουργήσωσιν. Εἷς ἐξ αὐτῶν (1) ὁμολογεῖ ὅτι *καὶ ὁ τόνος πολλὴν εὐρυθμίαν ποιεῖ, διὸ δεῖ σπουδάζειν τὴν σύνθεσιν τῶν ὀξυτόνων, προπαροξυτόνων καὶ τοιούτων λέξεων, καὶ ὑπαλλάσσειν αὐτὰς ἐμμελῶς, καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ χώρᾳ τὴν παροξύτονον, ὡς εὔηχον, ἀεὶ τιθέναι.*

Καίτοι ἄρα ἀγωνιζόμενοι εἰς ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχαίων προσῳδικῶν κανόνων, οὓς καὶ τοσοῦτον ἀτελῶς ἐγνώριζον, ἀλλ' ἐνόουν ὅτι οὐδὲ κἂν *εὔηχόν τι* ἐδύναντο νὰ παραγάγωσιν, ἂν δὲν ἠκολούθουν τὸν τόνον, ὅστις ἦν τότε ἡ ἀληθὴς βάσις τῆς προσῳδίας, καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αἰώνων πολλοὶ ἐπιδίδονται εἰς παράδοξόν τι στιχουργικὸν τέχνασμα, τὴν ποίησιν στίχων οἵτινες, ἐν ᾧ μετροῦνται κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῶν συλλαβῶν προσῳδίαν (ἀτελῆ ὡς τότε τὴν ἐνόουν), ἀνταποκρίνονται συγχρόνως καὶ εἰς τῆς νεωτέρας προσῳδίας τὰς ἀξιώσεις, ὡς ἂν ἤθελον οἱ ποιηταί των νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν τύχην αὐτῶν, οἵα δήποτε τῶν δύω προσῳδιῶν τῆς Ἑλλην. γλώσσης καὶ ἂν ἐξενίκα εἰς τὸ μέλλον, εἴτε ἡ 4 αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ, εἴτε ἡ 4 μετὰ Χριστὸν ἐπικρατοῦσα.

Ἀλλὰ τόσον ὀλίγον ᾐσθάνοντο τότε τὴν φύσιν τῶν ἀρχαίων στίχων οὓς ἐποίουν, ὥστε οὐδ' ἐπροσπάθουν κἂν διὰ τοῦ τόνου νὰ παραγάγωσιν ἀποτέλεσμα ἀνάλογον ἐπὶ τῆς ἀκοῆς πρὸς ἐκεῖνο ὃ ἔπρεπε νὰ ἐλπίζωσιν ὅτι θὰ παρῆγον οἱ στίχοι των ἐπὶ τῶν συγχρόνων τοῦ Εὐριπίδου. Ἐν ᾧ λοιπὸν κατὰ τὸν ἀρχαῖον χρό-

(1) Ἰωσὴφ Ῥακενδύτης, περὶ τὰ τέλη τοῦ ιγ' αἰῶνος, ἐν Walz, Rhetor. gr. T. III, 561.

νον τῶν συλλαβῶν, ἢ τὸν ὑπ' αὐτῶν ὑποτιθέμενον τοιοῦτον, συνέταττον Ἰαμβικοὺς τριμέτρους ἀκαταλήκτους, κατὰ τὸν νέον αὐτῶν χρόνον ἢ κατὰ τὸν λεγόμενον τόνον, συνέταττον στίχους ἀσυναρτήτους, συγκειμένους ἕκαστον ἐκ δύω κώλων Ἰαμβικῶν, ἑνὸς μονομέτρου ὑπερκαταλήκτου (⏑–⏑–,⏑), καὶ ἑνὸς διμέτρου καταληκτικοῦ (⏑–⏑–,⏑–⏑), ἀδιαφόρως εἴτε τοῦ ἑνὸς κώλου προηγουμένου εἴτε τοῦ ἄλλου· ὥστε μετρούμενος μὲν ὁ στίχος κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ ὀρθογραφικὴν ἀξίαν τῶν συλλαβῶν (πάντοτε ὡς οἱ τότε ἐξελάμβανον τὴν ἀξίαν ταύτην) ἔχει τὸν ῥυθμόν·

⏓ – ⏑ –, ⏓ – ⏑ –, ⏓ – ⏑ ⏓,

ἀναγινωσκόμενος δὲ, τὸν ῥυθμόν·

⏑ – ⏑ – ⏑, ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

ἢ

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑, ⏑ – ⏑ – ⏑.

Προσέτι δὲ εἰς ὅλους τοὺς πόδας των, πλὴν τοῦ τελευταίου, ὄντος καθαροῦ ἰάμβου, μετεχειρίζοντο ἀδιαφόρως ἴαμβον καὶ πυῤῥίχιον ἢ τροχαῖον, ὥστε πολλάκις ὁ κατ' ὀρθογραφίαν τρίμετρος ἰαμβικὸς ἀνεγινώσκετο κατὰ τόνον ὡς τρίμετρος τροχαϊκός.

Κατ' ὀλίγον ὅμως ἤρχισαν ἐννοοῦντες πόσον κενὸν καὶ εντελῶς ἄχρηστον ἦν τὸ αὐτοῖς ἤδη ἱκανῶς δυσχερὲς παίγνιον τοῦ προσμετρεῖν τοὺς στίχους των καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν προσῳδίαν, ἥτις εἰς τὸν ἀναγινώσκοντα καὶ ἀκούοντα ἔμενεν ὅλως ξένη, καὶ οὕτω βαθμηδὸν ἐγκαταλείψαντες τὸ λόγιον καὶ μάταιον τοῦτο τέχνασμα τῆς διπλοπροσώπου στιχουργίας, περιωρίσθησαν μέχρι τέλους εἰς τὸ νὰ γράφωσι στίχους στηριζομένους μόνον ἐπὶ τῆς τότε αἰσθητῆς προσῳδίας ἣν ὁ τόνος ἐδείκνυεν, ὅσον καὶ ἂν τοῦτο κατ' ἀρχὰς περιεφρονεῖτο ὑπὸ τῶν αὐστηροτέρων· ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ οὕτως ἐλευθεριάζοντες ᾐσχύνοντο διὰ τοῦτο, καὶ ἐνόμιζον ἀναγκαῖον αὐτοὶ ἑαυτοὺς νὰ ἐλέγξωσι, καὶ νὰ ἐξιλεώσωσι τρόπον τινὰ τὸν ἀναγνώστην ὡς *βάρβαρα*, *βάναυσα*, *ἀγυρτικὰ*, *ἄτεχνα*, *ἡμαξευμένα* γράφοντες, οὐχὶ ὑπὲρ τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ πρὸς χάριν τοῦ βαναύσου ὄχλου. Οὕτως αὐτὸς ὁ Τζέτζης, ὁ τὰς

Χιλιάδας του ἐν τῇ δωδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι ἐντελῶς κατὰ τὴν νέαν στιχουργίαν συγγράψας, τὰ αὐστηρότατα κατ' αὐτῶν σωρεύει ἐπίθετα (1).

Οὐχ ἧττον ὅμως ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἐθνικῆς αἰσθήσεως στηριζομένη, ὑπερίσχυσε μέχρι τέλους, ἰδίως ἀπὸ τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος, ἡ νέα στιχουργία, ἥτις ὡς μακρὰς καὶ βραχείας ἐδέχθη τὰς συλλαβὰς ὅσας ἡ σύγχρονος, οὐχὶ ὅσας ἡ πρὸ πολλῶν αἰώνων προφορὰ ἐδέχετο ὡς τοιαύτας, ἤτοι τὰς διὰ τόνων σημειουμένας· ἡ δὲ παλαιὰ στιχουργία, χρῆσιν ποιουμένη προσῳδίας βωβῆς τοὐντεῦθεν εἰς τὴν ἀκοὴν, καὶ μόνον εἰς τὴν ὅρασιν ὁμιλούσης, ἐγκατελείφθη ἔκτοτε εἰς φιλολογικὰ γυμνάσματα τῶν σχολείων, καὶ οὕτως ἐπεκράτησεν ὁ σημερινὸς τῆς στιχουργίας τρόπος.

Ἐκ τούτων λοιπὸν δῆλον γίνεται ὅτι ἡ νῦν στιχουργία εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία, ἄλλας μόνον ἀντ' ἄλλων δεχομένη μακρὰς συλλαβὰς, καὶ, ὡς ἐῤῥέθη, ὀλιγωτέρας ἢ τότε, διότι τὸ πάλαι ἡ γλῶσσα ἐδέχετο καὶ πολλὰς μακρὰς ἐν τῇ αὐτῇ λέξει, τὴν σήμερον δ' ἔχει μίαν μόνον ἐν ἑκάστῃ, καὶ ἔν τισι τῶν βραχυτέρων οὐδεμίαν, ὡς ἐν ταῖς προθέσεσι κτλ., ὥστε ἡ στιχουργία, καὶ ἐν γένει ἡ γλῶσσα, εἶναι σήμερον ὀλιγώτερον σπονδιακὴ, καὶ σχεδὸν παντάπασι δὲν ἐπιδέχεται τοὺς βαρεῖς πόδας τοὺς λεγομένους Μολοσσοὺς, Ἐπιτρίτους, Βακχείους, Ἰωνικούς. Οὐδὲν ἄρα τὸ κωλύον νὰ συντεθῶσι σήμερον κατ' ἀρχαῖα μετρικὰ διαγράμματα στίχοι τοὐλάχιστον ἐκ τῶν μὴ *ἀναγκαίως* ἐχόντων τοὺς ῥηθέντας βαρεῖς πόδας, στίχοι οἵτινες, τιθεμένων εἰς τὰς μακρὰς χώρας τῶν τὴν σήμερον μακρῶς προφερομένων, ἤτοι τῶν τονιζομένων συλλαβῶν, νὰ παράγωσιν ἐφ' ἡμῶν ἣν ἐντύπωσιν παρῆγον ἐπὶ τῆς ἀκοῆς τῶν προγόνων ἡμῶν οἱ ἀρχαῖοι. Κατὰ τοῦτο τὸ σύστημα ἐγένετο ἡ παροῦσα τῶν τεσσάρων δραμάτων μετάφρασις. Ἀλλὰ μένει εἰσέτι νὰ ἐρευνήσωμεν ἂν ὅ,τι ἐν θεωρίᾳ καὶ ἐκ τῶν προτέρων φαίνεται ὀρθὸν, ἀποδείκνυται ὡς

(1) Ἰαμβ. μετὰ τὰς Χιλ. 1—14, 187 ἐπ. καὶ Χιλ. ΙΒ, 239.

τοιοῦτον καὶ διὰ τῆς πράξεως καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων, καὶ μέχρι τίνος περιορίζεται ἴσως ἡ τῶν δύω προσῳδιῶν ὁμοιότης ὑπὸ τῆς ῥηθείσης ὀλιγωτέρας χρήσεως τῶν μακρῶν συλλαβῶν ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ. Πρὸς ἐξακρίβωσιν δὲ τούτου ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον ἕκαστον τῶν ἀρχαίων μέτρων ἐφηρμόσθη ἢ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν νεωτέραν στιχουργίαν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν κοινοτέρων.

Ὁ στίχος εἶναι τὸ ἔνδυμα ὃ περιβάλλεται ἡ γλῶσσα διαῤῥυθμιζομένη εἰς ᾆσμα, καὶ οἱ στίχοι ἤρξαντο, ὡς πανταχοῦ, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι, συντιθέμενοι ὅπως ᾄδωνται. Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον, ἐκτεινομένου τοῦ κύκλου τῆς φιλολογίας, ἐγράφοντο καὶ ποιήματα οὐχὶ κυρίως πρὸς σκοπὸν ᾄσματος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἁπλῆν ἀνάγνωσιν ἢ ἀπαγγελίαν. Καίτοι ὅμως εἰς τὴν διάνοιαν ἀποτεινόμενα μάλιστα, καὶ παραιτούμενα τῆς μαγείας τῆς μουσικῆς, οὐχ ἧττον ἐπεκαλοῦντο καὶ τῶν αἰσθήσεων τὴν ἐπικουρίαν, καὶ ἐπέτεινον ἔτι τὴν ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν ἐκ τοῦ κάλλους τῶν εἰκόνων ἐντύπωσιν, δανειζόμενα τὴν ὡραιοτάτην τῶν γλωσσῶν, τὴν γλῶσσαν τῆς ἁρμονίας, καὶ δι' αὐτῆς διεμορφοῦντο εἰς ἀνώτατον γλωσσικὸν καλλιτέχνημα. Ἔπρεπε δ' ἡ ἁρμονία αὐτῶν τοσοῦτον ἀκριβὴς νὰ εἶναι, ὥστε καὶ διὰ μόνης τῆς ἀπαγγελίας, καὶ ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τῆς μουσικῆς, νὰ προσβάλλῃ τὸ οὖς καθαρῶς καὶ εὐλήπτως, καὶ διὰ γνωστοῦ, ὡρισμένου, συνεχῶς καὶ κατὰ σταθεροὺς κανόνας ἐπαναλαμβανομένου ῥυθμοῦ, νὰ διεγείρῃ τὴν ἀκοὴν ἐμμελῶς, ὥστε ἡ στιχουργία ν' ἀποβαίνῃ οὕτως εἰπεῖν εἰς ᾆσμα τῶν μὴ ᾀδόντων.

Τὰ εἰς τοιαύτας τακτικὰς στιχηρὰς συνθέσεις εὔχρηστα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μέτρα εἰσὶ τὰ ἑπόμενα·

Α'. Τὸ Ἰαμβικόν.

Ὁ *Ἴαμβος*, εἷς τῶν συνηθεστάτων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ στιχουργίᾳ ποδῶν, συγκείμενος ἐκ συλλαβῆς βραχείας καὶ ἐκ συλλαβῆς μα-

κρᾶς (ὡς φέρω, ⏑–), εἶναι ἐπίσης κοινότατος ποὺς παρ' ἡμῖν σήμερον, ἔχων ἀτόνιστον καὶ μετ' αὐτὴν τετονισμένην συλλαβὴν (οἷον σοφός.)

Ἐκ τοῦ ποδὸς τούτου τὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνηθέστατα ἐξυφασμένα μέτρα ἦσαν·

α' Παρὰ τοῖς λυρικοῖς ('Ανακρέοντι κλ.) τὸ λεγόμενον δίμετρον, τὸ ἀκατάληκτον ἢ τὸ καταληκτικὸν (οἷον: *Ἐρασμίη πέλεια*, ⏑–⏑–,⏑–⏑), ὧν ἐπίσης πολλὴν ποιεῖται χρῆσιν καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον ἡ λυρικὴ ποίησις (οἷον: *τὴν ἄνοιξι μιὰ μέρα*. Χριστόπ.)

'Αλλ' ἐπισημότατοι ἦσαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ *Ἰαμβικοὶ τετράμετροι καταληκτικοί*, καὶ οἱ *τρίμετροι ἀκατάληκτοι*, στίχοι, οἵτινες ἀμφότεροι κατῆλθον μέχρις ἡμῶν.

β' Ὁ *τετράμετρος καταληκτικὸς* ἦν δημώδης πιθανῶς τὸ πάλαι, διότι χρῆσιν αὐτοῦ ἐποιοῦντο κυρίως οἱ κωμικοί (1). Ἔμεινε δὲ καὶ μετὰ ταῦτα δι' ὅλων τῶν χρόνων προσφιλὴς τῷ λαῷ, ὥστε καὶ ὅταν ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς οἱ λόγιοι ἐματαιοπόνουν στιχουργοῦντες ἐν γλώσσῃ καὶ ἁρμονίᾳ τοῖς πολλοῖς ἀκαταλήπτῳ, ἡ ἐπὶ τοῦ ἐρήμου τότε Παρνασσοῦ ὡς χλόη ἐπὶ γυμνοῦ πεδίου ἐπιφαινομένη δημοτικὴ ποίησις εὑρίσκεται τοῦ στίχου μάλιστα τούτου χρῆσιν ποιουμένη, καὶ δι' αὐτοῦ ἔγραφον οἱ Τζέτζαι καὶ οἱ Πτωχοπρόδρομοι, τὰ μέτρα ἀποκαλοῦντες *πολιτικά*, οἱονεὶ δημώδη, κατ' ἀντίθεσιν τῶν *λογίων*. Καὶ μετὰ παρέλευσιν δὲ πολλῶν ἄλλων ἑκατονταετηρίδων, αὐτὸν ἔτι τὸν στίχον φαίνεται προτιμῶσα ἡ δημοτικὴ ἡμῶν ποίησις, κατ' αὐτὸν στιχουργοῦσα τὰς πλείστας τῶν πρωτοτύπων καὶ ἀφελῶν ἐμπνεύσεων τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ὀρεσιβίων ἁρματωλῶν. Τὸ δ' ἔθνος, ἐν ὅσῳ ἄνωθεν ἐπιέζετο ὑπὸ τῆς τυραννίας, τὴν ζωτικὴν αὐτοῦ ἰκμάδα κάτωθεν ἀρυόμενον μᾶλλον, τὸν στίχον τοῦτον κυρίως ἐδανείζετο ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τὰς μακροτέρας καὶ σοβαρωτέρας ποιητικὰς τοῦ συνθέσεις.

Τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ στίχου τούτου

(1) Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 547, Βάτρ. 712, κτλ.

παρεγνώριζον ἐντελῶς οἱ χρῆσιν αὐτοῦ ποιούμενοι Βυζαντινοί, καὶ *καθημαξευμένον* αὐτὸν ἀποκαλοῦντες (1) καὶ *βάρβαρον*, καὶ *ἄτεχνον*, καὶ *μέτρον ἄμετρον* (2), συγγνώμην αἰτοῦσιν ὅτι ὡς *βούβαλοι* (3) χρῶνται αὐτῷ *μέτρῳ μούσης ἀγυρτίδος* (4),

« ἢ τὴν ποδῶν εὔρυθμον οὐ τηρεῖ βάσιν,
πάσας δὲ μισεῖ διχρόνους καὶ τριχρόνους,
κανὼν δὲ τέχνης οὐδαμῶς αὐτῆς φίλος » (5).

Ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων ὁ Εὐστάθιος (6) τοὺς νομίζει *τροχαϊκοὺς* (*«Οἱ δημοτικοὶ στίχοι, οἱ τὸ παλαιὸν μὲν τροχαϊκῶς ποδιζόμενοι, καθ' ἃ καὶ Αἰσχύλος ἐν Πέρσαις δηλοῖ, ἄρτι δὲ πολιτικοὶ ὀνομαζόμενοι»*). Ὁμοίως καὶ ὁ Λέων Ἀλλάτιος· Metri trochaïci sunt; quemadmodum enim illi septem pedibus et syllaba constant, ita et hi (7). Τὸν Αἰσχύλον δ' ἀναφέρει ὁ Εὐστάθιος, διὰ μνήμης ἔχων στίχους τινάς, οἷον·

«Ὦ βαθυζώνων ἄνασσα Περσίδων ὑπερτάτη»,

οἵτινες, διότι συνέπεσεν αὐτῶν νὰ τονίζωνται αἱ βραχεῖαι συλλαβαί, ἀτόνιστοι δὲ νὰ μένωσιν αἱ μακραί, ἠχοῦσι παρὰ τοῖς νεωτέροις ὡς Ἰαμβικοὶ ἢ πολιτικοί. Ὁ δὲ Δουκάγγιος (8), ἀναφέρων καὶ τὸν D. Heinsius (ad Hesiodum, p. 96), φαίνεται ὅτι τοὺς θεωρεῖ ἐπίσης ὡς τροχαϊκούς, διότι τοὺς λέγει τετραμέτρους Ἱππονακτείους, ἤτοι χωλούς, ἢ ἔχοντας τὸν τελευταῖον πόδα ἀνεστραμμένον, καθότι ἡ παραλήγουσα αὐτῶν εἶναι μακρὰ ἢ τονιζομένη, ὅπερ ἐν τοῖς Ἰάμβοις ἤθελε καταρτίζει καταληκτικὸν τετράμετρον καὶ οὐχὶ χωλόν.

Ἀλλ' ὁ στίχος οὗτος, ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ ἀποκλειστικῆς αὐτοῦ χρήσεως ἐν ποιήσει ἀκαλλιεργήτῳ, δὲν συνετάττετο βεβαίως πάντοτε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ κανονικότητος· οὐχ

(1) Τζέτζ. Χιλ. Θ, 282, καὶ π. Μέτρ. εἰς Crameri Anecd. Gr. III, σ. 308.— (2) Ι. Μαυροπὸς ἐν Ducange Gloss. Append. σ. 156. — (3) Τζέτζ. Σχόλ. εἰς Χιλ. Γ, 58, καὶ Σχ. εἰς ἐπιστ. Θ, σ. 361. — (4) Αὐτ., Χιλ. Λ. — (5) Τζέτζ. Αὐτ. — (6) Εἰς Ἰλ. Α, 11. — (7) De Simeonum Scriptis.— (8) Gloss. Gr. Ἰσ. καὶ Gloss. Med. et inf. Latin.

ἧττον ὅμως ὡς πρὸς τὰ κυριώτερα διετήρησε τοὺς χαρακτῆρας οὓς εἶχε καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει. Εἰσὶ δὲ οὗτοι μάλιστα οἱ ἑξῆς·

1. Οἱ Ἴαμβοι ἐν πάσῃ τακτικῇ συνθέσει μετροῦνται κατὰ διποδίαν. Κατ' ἀρχὰς οἱ Ἰαμβογράφοι (οἷον ὁ Ἀρχίλοχος κλ.) μετεχειρίζοντο εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν στίχων των (τῶν τριμέτρων κᾆν), σχεδὸν ἀποκλειστικῶς τὸν ἴαμβον μόνον. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι στίχοι εἶχόν τι τὸ μονότονον καὶ δυσκίνητον, δι' ὃ οἱ μετὰ ταῦτα ποιηταὶ, οἱ δραματικοὶ ἰδίως, ἐλευθερίᾳ μείζονι χρώμενοι, ἐμέτρουν τοὺς πόδας ἀνὰ δύω, καὶ ἐκ τοῦ ζεύγους (τῆς διποδίας), τὸν ἕνα μόνον, τὸν δεύτερον, ἐποίουν ἀναγκαίως ἴαμβον, τὸν δ' ἄλλον, τὸν πρῶτον, καὶ σπονδεῖον, ὅπερ ἐποίκιλλε καὶ ἐζωογόνει τὸν στίχον. Ἐν ᾧ λοιπὸν αἱ ἄρτιαι χῶραι (ἡ β', δ', ς') ἑκάστου στίχου ἔπρεπε νὰ περιέχωσιν ἰάμβους, αἱ περιτταὶ (ἡ α', γ', ε') ἐδύναντο κατ' ἄδειαν νὰ ἦναι καὶ σπονδεῖοι. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐξέτεινον ἔτι μᾶλλον τὴν ἄδειαν ταύτην, ἀδιάφορον θεωροῦντες ἐν ἑκάστῃ διποδίᾳ τίς τῶν δύω ποδῶν ἦν ὁ σπονδεῖος.

Αὐτὸν τοῦτον τὸν χαρακτῆρα ἔχουσι καὶ παρ' ἡμῖν οἱ Ἴαμβοι σήμερον, μετρούμενοι ἐπίσης κατὰ διποδίαν, ἀδιαφόρου δὲ οὔσης τῆς θέσεως τοῦ ἰάμβου ἐν τῇ διποδίᾳ. Στίχοι ἔχοντες πάντας τοὺς πόδας καθαροὺς ἰάμβους, ὡς ἐν σελ. ιε', εἰσὶ σπάνιοι, καὶ οὐχὶ λίαν εὔηχοι. Ὑπάρχει ὅμως διαφορά τις μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἰάμβων καὶ τῶν ἀρχαίων, ὅτι σήμερον ἐν αὐτοῖς πλέκονται οὐχὶ σπονδεῖοι, διὰ τὴν ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ σπάνιν τῶν ἀλλεπαλλήλων μακρῶν συλλαβῶν, ἀλλ' οἱ ἐν γλώσσῃ ἧς ἐν γένει ἐβραχύνθη ἡ προφορὰ πάντων πρὸς τοὺς σπονδείους συγγενέστατοι πόδες, οἱ πυῤῥίχιοι, οἵτινες μετὰ τῶν σπονδείων κοινὸν ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τῆς πρὸς ἄλληλα ἰσότητος τῶν δύω αὐτῶν μερῶν, συγκείμενοι ἐκ δύω βραχειῶν ὡς ἐκεῖνοι ἐκ δύω μακρῶν, καὶ μετὰ τῶν ἰάμβων τὴν αὐτὴν ἣν καὶ οἱ σπονδεῖοι σχέσιν, διότι ἐπαναλαμβάνουσι δὶς τὸν ἕνα χρόνον αὐτῶν, τὸν βραχὺν, ὡς οἱ σπονδεῖοι ἐπαναλαμβάνουσι τὸν μακρόν. Στίχος φέρ' εἰπεῖν ἔχων τὸν ἰσομερῆ πόδα (τὸν πυῤῥίχιον) ἐν πάσαις καὶ μόναις ταῖς περιτταῖς

χώραις (πλὴν τῆς ἑβδόμης), ὡς ἐπέτρεπεν ὁ ἀρχαῖος κανὼν διὰ τὸν σπονδεῖον, εἶναι ὁ ἑξῆς·

«Τοὺς εὐσεβεῖς πολεμιστὰς καὶ τὸν στρατάρχην ψάλλω.»
⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ ⏑, ⏑ – ‖ ⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ – ⏑

Ὁ δὲ στίχος·

«Ἐν τῷ ἀγῶν' ὑπέφερε μεγάλα τῷ μεγάλῳ»,
⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ –, ⏑ ⏑ ‖ ⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ – ⏑

ἐν τῇ δευτέρα καὶ τρίτῃ διποδίᾳ ἔχων ἴαμβον τὸν πρῶτον καὶ πυῤῥίχιον τὸν δεύτερον πόδα, ὡς παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ποικίλλει εὐφώνως τὸ μέτρον.

Ἐν γένει δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἴαμβοι μετὰ σπονδείων συνδυαζόμενοι, ἀπετέλουν *Ἰωνικούς*, οἱ δὲ νέοι μετὰ πυῤῥιχίων *παίωνας*.

Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ἐν τῇ μετρήσει, ἢ μᾶλλον ἐν τῷ ῥυθμῷ τῶν ἰαμβικῶν καὶ τροχαϊκῶν στίχων παρ' ἡμῖν, ὁ πυῤῥίχιος σχεδὸν ἐξομοιοῦται πρὸς ἴαμβον ἢ τροχαῖον, μικρὸν διὰ τῆς προφορᾶς, καὶ μάλιστα ἐν τῷ ᾄσματι, ἐκτεινομένης τῆς τῇ μακρᾷ ἀντιστοιχούσης συλλαβῆς. Οὕτως ὁ στίχος·

«Τ' Ἀκροκεραύνια βουνὰ κοιμῶνται εἰς τὸ σκότος»,

προφέρεται σχεδόν, καὶ θὰ ἐψάλλετο·

«Τ' ἀκρόκεραύνιά βουνὰ κοιμῶνται εἴς τὸ σκότος»·

καὶ ὁ στίχος·

«Ἡ ὑπούργημα μὲ δίδεις ἢ ἐφημερίδα γράφω»,

προφέρεται σχεδόν, καὶ μάλιστα ψάλλεται·

«Ἡ ὑπούργημά με δίδεις ἢ ἐφήμερίδα γράφω.»

Ὁμοίως καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ σπονδεῖος ἐν τῷ ἰαμβικῷ καὶ τροχαϊκῷ μέτρῳ ἦν σχεδὸν ἴαμβος ἢ τροχαῖος, διότι ἡ τῇ βραχείᾳ ἀντιστοιχοῦσα συλλαβὴ αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο, ἤτοι ἀπηγγέλλετο, καὶ πρὸ πάντων ἐψάλλετο βραχύτερον τῆς ἄλλης. Οὕτω λέγει ὁ Ἀριστόξενος (1), ὅτι τῶν τοιούτων σπονδείων ἡ μία συλλαβὴ εἶχε πρὸς τὴν ἄλλην (ἡ δευτέρα πρὸς τὴν πρώτην ἐν τοῖς

(1) Ἀριστείδ. σ. 294.

ἰαμβικοῖς μέτροις, ἡ πρώτη πρὸς τὴν δευτέραν ἐν τοῖς τροχαϊκοῖς) οὐχὶ ὡς 2 : 2, ἀλλ' ὡς 2 : 1 ½. Ἄρα ἐν ταῖς αὐταῖς περιστάσεσιν ἡ προφορὰ καθίστησι παρ' ἡμῖν τὸν πυῤῥίχιον, καὶ καθίστα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸν σπονδεῖον, σχεδὸν εἰς ἴαμβον ἢ τροχαῖον.

2. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ σπονδείου, ὁ ἰαμβικὸς τετράμετρος ἐδέχετο καὶ ἑτέρους τινὰς πόδας, τὸν τρίβραχυν εἰς πάσας τὰς χώρας, πλὴν τῆς ἑβδόμης, τὸν ἀνάπαιστον εἰς πάσας πλὴν τῆς τετάρτης καὶ τῆς ἑβδόμης, καὶ τὸν δάκτυλον εἰς τὴν πρώτην, τρίτην καὶ πέμπτην. Ταῦτα ὅμως ἦσαν μᾶλλον ἐλευθερίαι καὶ ἄδειαι, οὐχὶ ἀναπόφευκτοι εἰς τὴν στιχουργίαν, ἥτις κατ' ἀρχὰς ὀλιγίστην ἐποιεῖτο χρῆσιν αὐτῶν, καὶ ἐνίοτε μᾶλλον ὡς ἐλαττώματα ἢ ὡς προτερήματα τοῦ ἀρχαίου στίχου πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς μὴ συντελοῦντα παντάπασιν εἰς τὸ νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ἁρμονικώτερον· οὕτω λέγει ὁ Ἡφαιστίων περὶ τοῦ ἀναπαίστου ἐν τῷ ἰαμβικῷ μέτρῳ (1). «Εὑρίσκεται δὲ παρὰ τοῖς κωμικοῖς συνεχῶς ὁ ἀνάπαιστος· τὸν γὰρ βίον οὗτοι μιμούμενοι, θέλουσι δοκεῖν διαλελυμένως διαλέγεσθαι καὶ *μὴ ἐμμέτρως*.» Ταὐτὰ δὲ λέγουσι καὶ ὁ Κικέρων, ὁ Πρισκιανὸς, ὁ Ῥουφῖνος (2), καὶ ὁ Τερεντιανὸς Μαῦρος (3), ὥστε καὶ ἡ τῶν ποδῶν τούτων ἔλλειψις οὐδόλως ἀλλοιοῖ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡμετέρας στιχουργίας, ἥτις τρισυλλάβων ποδῶν ἐν τοῖς ἰαμβικοῖς οὐδεμίαν ποιεῖται χρῆσιν, πλὴν ἐπὶ συνιζήσεων, ὡς π. χ.

«Ὁ Ὄλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος, τὰ δύω βουνὰ μαλώνουν.»
⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ‖ ⏑ –, ⏑ ⏑ –, | ⏑ – ⏑

Ἀλλ' ὅπου ἄλλοτε ἦν δεκτὸς τρίβραχυς, δύναται σήμερον νὰ τεθῇ δίβραχυς ἢ πυῤῥίχιος, καὶ καθὼς δύω ἰάμβους ἐδύναντο ν' ἀντικαταστήσωσι δύω τριβράχεις, ἢ δύω ἀλλεπάλληλοι ἀνάπαιστοι, πόδες ἐν οἷς τὸ βραχὺ στοιχεῖον ἐπιπολάζει μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἰάμβῳ, οὕτω σήμερον τὴν θέσιν αὐτῶν δύνανται νὰ κατα-

(1) Ε, γ'. — (2) De Metris. (3) Terentianus Maurus, de litteris, syllabis, pedibus et metris.

λάβωσιν, ἐν ταῖς αὐταῖς χώραις ἐν αἷς οἱ ἀνάπαιστοι ἐδύναντο ν' ἀλληλουχῶνται, ἤτοι ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τῇ γ' διποδίᾳ, δύω πυῤῥίχιοι· ὅπως δ' ὁ στίχος ᾖ εὔηχος, καλὸν εἶναι μετὰ τοὺς δύω πυῤῥιχίους νὰ ἕπηται ἴαμβος, ὡς συνήθως εἵπετο καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μετὰ δύω τριβράχεις ἢ ἀναπαίστους.

Ἂν ὅμως ὁ τρίβραχυς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἴαμβος χαλαρὸς ἢ ἀναλελυμένος, καὶ ὁ ἀνάπαιστος ὡς ἴαμβος ἐπιτεταμένος δι' ἀναδιπλασιασμοῦ τῆς βραχείας, ὁ δάκτυλος ἔχει χαρακτῆρα ὅλως ἀντίθετον τοῦ ἰάμβου, ἤτοι τροχαίου ἐπιτεταμένου, διότι ἡ μακρὰ προηγεῖται δύω βραχειῶν. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐδέχετο καὶ τοῦτον ὁ ἰαμβικὸς τετράμετρος εἰς ἃς χώρας καὶ τὸν σπονδεῖον, ἤτοι εἰς πάσας τὰς περιττάς, πλὴν τῆς ἑβδόμης. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ στιχουργίᾳ, δεχομένῃ τὸν συγγενῆ τοῦ δακτύλου τροχαῖον, οὐ μόνον εἰς τὴν α' καὶ ε' χώραν, ὥς τινες εἶπον (1), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γ', ὅπου ὅμως ἡ ὀρθὴ ἁρμονία ἀπαιτεῖ νὰ προηγῆται ἢ ἴαμβος, ἢ διαίρεσις, ἥτις τὴν πρώτην διποδίαν ὡς αὐτοτελῆ στίχον μονόμετρον ἀποτελοῦσα, καθιστᾷ τὴν τελευταίαν αὐτῆς συλλαβὴν οὕτως εἰπεῖν ἀδιάφορον, καὶ ἑπομένως τὸν πυῤῥίχιον μεταβάλλει εἰς ἴαμβον. Οὕτως ὀρθῶς ἔχουσιν οἱ στίχοι·

> Τρία πουλάκια κάθουνταν, τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα.
> – ⏑, ⏑ – | ⏑ –, ⏑ ⏑ || ⏑ –, ⏑ – | ⏑ – ⏑

ἔχων τὸν πρῶτον πόδα τροχαῖον·

> Ὁ χριστεπώνυμος στρατός, μέγα φρονῶν, μετέβη,
> ⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ ⏑, ⏑ – || – ⏑, ⏑ – | ⏑ – ⏑

ἔχων τὸν ε' πόδα τροχαῖον·

> Μηδὲ κυνὸς χείρων ὀφθῇς περὶ τὸν σὸν δεσπότην,
> ⏑ –, ⏑ – | – ⏑, ⏑ – || ⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ – ⏑
> (Γ. Λακιθ. 876)

ἔχων τροχαῖον τὸν γ' πόδα, ἀλλὰ μετὰ ἴαμβον, καὶ

(1) Struve, Περὶ πολιτικ. στιχ.

Τηλαύγημα, λέπρας ἀρχή· τευτάζειν τὸ πλανᾶσθαι,
⏑ –, ⏑ ⏑ | – ⏑, ⏑ – ‖ ⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ – ⏑
(Ψελ. π. Γραμμ. 459)

ἔχων τὸν γ' πόδα τροχαῖον, ἀλλὰ μετὰ διαίρεσιν· ἐνῷ ὁ στίχος

καὶ δύω λεπτὰ προτιμᾷ πολυταλάντων δώρων,
⏑ –, ⏑ ⏑ | – ⏑, ⏑ – ‖ ⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ – ⏑
(Λακιθ. 501)

καί τοι ἔχων ἐν τῷ πρώτῳ κώλῳ ἀπαραλλάκτως τὴν αὐτὴν προσῳδίαν τοῦ προηγουμένου, εἶναι ἐσφαλμένος, διότι εἰς τὴν συλλαβὴν *λεπ* δὲν ὑπάρχει διαίρεσις.

Ἐν γένει δὲ πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι, ὅπως ὁ στίχος ᾖ εὔρυθμος, πρέπει μετὰ διποδίαν στερουμένην ἰάμβου, ὁ πρῶτος ἀμέσως ἑπόμενος ποῦς νὰ ἦναι ἴαμβος, ὅπερ ἐφίλει καὶ ἡ ἀρχαία προσῳδία.

Τὰ στιχουργήματα τοῦ μεσαιῶνος, καὶ ἐνίοτέ τινα τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων, περιέχουσι στίχους παραβαίνοντας τὸν κανόνα τοῦτον, εἴτε ἐξ ἀβελτηρίας ἀμαθῶν καὶ ἀνεπιτηδείων στιχουργῶν, ἐστερημένων ἀκοῆς ἠσκημένης, ἢ νομιζόντων ἐπιτετραμμένον αὐτοῖς νὰ στρεβλῶσι τὰς λέξεις πρὸς χρῆσιν τῶν στίχων των, εἴτε ἐκ τῆς ἐν ἀντιγράφοις ἢ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα παραφθορᾶς τῶν στίχων, οἵτινες οὕτως ἀπέβαινον παράτονοι καὶ ὅλως ἐσφαλμένοι (1). Τοιοῦτοι εἰσίν·

«Ἐν σοὶ γὰρ ἐγκατοίκησεν ἡ τοῦ Θεοῦ προνοία»

ἐν ᾧ ὁ Πτωχοπρόδρομος (Α'. στ. 49) μετέβαλε τὸ *πρόνοια* εἰς *προνοία* διὰ τὴν προσῳδίαν.

Ὁμοίως ἐν τῷ στίχῳ (455)·

«Καὶ μελανίτζιν ὀλιγον, καὶ τώρα νὰ ποῦ φθάνω»

μετέβαλεν *ὀλίγον* εἰς *ὀλιγὸν* ἢ *ὄλιγον*· καὶ ἐν (480)·

«καὶ ψυχικὸν ψωμίν τρωγεὶς, καὶ δίδουν σε καὶ ῥάσσον»,

ἔθηκε παρὰ τὸν κανόνα τὸν τροχαῖον *τρώγεις* εἰς τὸν δ' πόδα, ἐγκλίνας τὴν λέξιν παρὰ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης, καὶ παρατείνας μὲν τὴν δύναμιν τῆς θέσεως *μιν*, ἀσθενήσας δὲ πέραν τοῦ

(1) Ἰδ. May. R. I. F. Henrichsen, ueb. d. sogenannten politischen Verse bey den Griechen, uebers v. Friedrichsen, σ. 61.

δέοντος τὴν ἄρσιν *τρώ*. Οὕτω καὶ ὁ *Γεώργ. Λαπίθης* γράφει (287)·

«Τῶν ἀκολάστων δὲ πλέον τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς τρόποις»,

ἐγκλίνων ἀτόπως τὸ *πλέον*·

Ἀλλαχοῦ δὲ, ἐν τῷ στίχῳ τοῦ Πτωχοπροδρόμου (47)·

«Εἰ γὰρ καὶ λέξων ἠρχόμην μυθοπλαστῶν τοὺς λόγους»,

τὴν λέξιν *ἠρχόμην* ἔγραψε βεβαίως λόγιός τις ἀντιγραφεὺς ἀντὶ τοῦ κατὰ προσῳδίαν ὀρθοῦ *ἤρχουμουν*, ὃ λέγει καὶ σήμερον ὁ λαός.

Παράτονος δὲ καὶ ἐσφαλμένος εἶναι ὁ στίχος (Γ. Λαπίθ. 820)·

«Καὶ φιλέταιρος, ὁ φιλῶν σύμπαντας τοὺς ἀνθρώπους»,

⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ – || – ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ – ⏑

διότι ὁ δεύτερος ποῦς εἶναι τροχαῖος ἐν διποδίᾳ μὴ ἐχούσῃ οὐδένα ἴαμβον, καὶ μὴ ἀμέσως ἑπομένου ἰάμβου. Ὁμοίως (Γ. Λαπίθ. 699)·

«Κρατεῖν ἡδονῶν ἔθιζε, καὶ θυμοῦ τε καὶ γλώττης»,

⏑ – ⏑ ⏑ | – – ⏑ ⏑ || ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ – ⏑

διότι ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας ὁ ἕκτος ποῦς εἶναι τροχαῖος.

Ὁ δὲ στίχος (Ἀνωνυμ. π. Γραμματ. 89)·

«Ὀρθὴ πτῶσις ὀνόματος πρώτοις εἴτε δευτέροις»

⏑ – – ⏑ | ⏑ – ⏑ ⏑ || – ⏑ – – | ⏑ – ⏑

τὰ αὐτὰ ἔχει ἐλαττώματα· ἀλλ' εἰς τὸν δεύτερον πόδα ἡ ἀρρυθμία, χωρὶς νὰ ἐκλείπῃ, μετριάζεται ὁπωσοῦν διὰ τούτου, ὅτι τοῦ τροχαίου προηγεῖται ἴαμβος, καὶ ἡ ἐν θέσει μακρὰ συλλαβὴ αὐτοῦ ἀποῤῥοφᾷ ἐν μέρει τὴν δύναμιν τῆς ἐν ἄρσει τοῦ ἑπομένου ποδός.

3. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχεν ἡ θεωρία αὕτη τῆς ὑπερβαλλούσης δυνάμεως τῶν ἐν τῇ θέσει συλλαβῶν, ὥστε βραχεῖαι μὲν οὖσαι ἐν μέρει νὰ μηκύνωνται, μακραὶ δὲ νὰ ὑπερισχύωσι τῶν ἐν ἄρσει μακρῶν, καὶ τοὐναντίον τῆς ἀσθενείας τῶν ἐν ἄρσει, συστελλομένων πολλάκις, εἰ καὶ εἰσὶ μακραὶ, βραχυτέρων δ' ἀποβαινουσῶν ἢ αἱ ἐν θέσει βραχεῖαι. Καταλλήλως δ' ἐφαρμοζομένη ἡ θεωρία αὕτη, πολλὰς διορθοῖ φαινομένας ἀνω-

μαλίας τοῦ στίχου, καὶ συντελεῖ εἰς μείζονα ποικιλίαν αὐτοῦ. Οὕτως οἱ στίχοι·

«Ἐννεὸς πάλιν λέγεται ὁ ἔκθαμβος ὑπάρχων»
⏑ ⏑, – – | ⏑ –, ⏑ ⏑ || ⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ – ⏑
(Λεξικ. Σχεδογρ. 209)

καὶ

«Παραινῶ φεύγειν εὐπρεπῶς προφάσεσιν εὐλόγοις»,
⏑ ⏑, – – | ⏑ ⏑, ⏑ – || ⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ – ⏑
(Γ. Λαπίθ. 278)

ἔχουσιν ἀμφότεροι τὸ αὐτὸ ἐλάττωμα, ὅτι ὁ β' ποῦς εἶναι σπονδεῖος· ἀλλ' ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύω ἡ διαφορά, ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ μετὰ τὸν σπονδεῖον ἕπεται πυῤῥίχιος, ὥστε ἡ ἐν θέσει μακρὰ τοῦ σπονδείου (*φεύ*) συγκεντροῖ εἰς ἑαυτὴν πλείονα δύναμιν, δι' ὃ ὁ σπονδεῖος ἀποβαίνει σχεδὸν εἰς ἴαμβον, ἐν ᾧ ἐν τῷ πρώτῳ, ἑπομένου ἰάμβου μετὰ τὸν σπονδεῖον, ἡ δύναμις τῆς δευτέρας συλλαβῆς τούτου (*πά*) δὲν αὐξάνει πολύ, δι' ὃ καὶ ὁ στίχος οὗτος δὲν ἔχει τοῦ ἄλλου τὴν ἁρμονίαν.

4. Ὁ ἰαμβικὸς τετράμετρος ἐν τῇ ἑβδόμῃ χώρᾳ οὐδένα ἄλλον πόδα ἐδέχετο πλὴν τοῦ ἰάμβου, καὶ τὸν αὐτὸν κανόνα ἀκολουθεῖ καὶ ἡ σημερινὴ στιχουργία· μόνον δ' ἐν μιᾷ περιπτώσει, οὐχὶ ἐπιτρέπει, ἀλλ' ἀνέχεται ὁπωσοῦν τὸν σπονδεῖον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ὅταν ἐν τῇ προηγουμένῃ διποδίᾳ ὑπάρχῃ εἷς καθαρὸς ἴαμβος, οὗ ἡ ἐν θέσει μακρά, ἐλαττοῦσα τὴν δύναμιν τῆς ἐν ἄρσει μακρᾶς τοῦ σπονδείου, νὰ μεταβάλλῃ αὐτὸν σχεδὸν πάλιν εἰς ἴαμβον. Οὕτως ἀποῤῥιπτέος δὲν εἶναι ὁ στίχος (Γ. Λαπίθ. 40)·

«Καὶ οὕτως ἀπολήψεται τὸ πάλαι κτηθὲν σῶμα»,
⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ –, ⏑ ⏑ || ⏑ –, ⏑ ⏑ | – –, ⏑

διότι ἡ μακρὰ *πά* ἀποῤῥοφᾷ τὴν δύναμιν τῆς συλλαβῆς *θεν*, καὶ *θὲν σῶ* ἀποβαίνει σχεδὸν εἰς ἴαμβον· ἀλλ' ἐσφαλμένος εἶναι ὁ στίχος (Λεξ. Σχεδογρ. 115)·

«Ἀφ' οὗ καὶ δολιχόσκιον τὸ μακρὰν σκιὰν ἔχον»,
⏑ –, ⏑ ⏑ | ⏑ –, ⏑ ⏑ || ⏑ ⏑, – ⏑ | – –, ⏑

καὶ (Ψιλ. π. Γραμμ. 252)

«πληθυντικὸν οὐ πέφυκε πρόσωπον ποιεῖν τρίτον»,
⏑ ⏑, ⏑ – | ⏑ –, ⏑ ⏑ || – ⏑, ⏑ ⏑ | – –, ⏑

διότι ἐν ἀμφοτέροις ἡ τρίτη διποδία ἴαμβον δὲν ἔχει, καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, ἐνδυναμουμένη ἡ μακρὰ (*κρὰν*), καὶ κειμένη εἰς θέσιν εἰς ἣν ἀπητεῖτο βραχεῖα, αὐξάνει τοῦ στίχου τὸ ἐλάττωμα· εἰς δὲ τὸν δεύτερον, ἡ δύναμις τῆς μακρᾶς (*πρό*) δὲν φθάνει ὅπως ἀποῤῥοφήσῃ τὴν τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ σπονδείου (*εἶν*).

5. Ὁ ἰαμβικὸς τετράμετρος ἔχει τομὴν μετὰ τὸν τέταρτον πόδα, ἤτοι ὁ ποῦς οὗτος καταλήγει εἰς πλήρη καὶ αὐτοτελῆ λέξιν. Τὸν κανόνα τοῦτον παρημέλουν ἐνίοτε οἱ κωμικοί, δι' ἀδείας ἥτις βεβαίως δὲν καθίστα τὸν στίχον εὐρυθμότερον, διότι ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιστάσει, καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ἔμενεν ἀπαράβατος. Ὁ Τζέτζης ἐκ τῶν γραμματικῶν τὸν παρέβη ἐπίσης ἐνίοτε, παίζων μᾶλλον ἢ σπουδάζων, καὶ τοῦτο ἐν μακροσυνθέτοις λέξεσι, καθ' ἃς ἡ τομὴ πίπτει μεταξὺ τῶν δύω μερῶν τῆς συνθέσεως. Καὶ οὕτως ὅμως ὁ στίχος στερεῖται πάσης ἁρμονίας, ἂν ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ ἡ λέξις δὲν ἀναγνωσθῇ ὡς δίχα τετμημένη. Τοιοῦτος ὁ στίχος (Χιλ. Α, 813)·

«Ἦν σοῦσον ἁλουργὲς, πεντεκαιδεκαπηχυαῖον.»

Ἄλλως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ στιχουργίᾳ ἡ τοιαύτη τομὴ τηρεῖται πάντοτε ἀκριβέστατα.

Διὰ τοῦ στίχου τούτου εἰσὶ γεγραμμένα καὶ μετεφράσθησαν τὰ χωρία τῶν Νεφελῶν, στ. 1022—1072, καὶ 1332—1366 καὶ 1378—1428, κλ.

6. Ἂν δ' ἔτι ἀπαιτῆται ἀπόδειξίς τις ὅτι οἱ στίχοι οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἀκοῆς ἐντύπωσιν ἣν ἀπετέλουν οἱ ἀρχαῖοι τετράμετροι, καὶ ὅτι ἡ τοῦ λεγομένου σήμερον τόνου προφορὰ ἐτίθετο ἐπὶ τῶν μακρῶν συλλαβῶν, ἀρκεῖ ἑνὸς τοιούτου τετραμέτρου νὰ μεταθέσωμεν τοὺς τόνους εἰς τὰς μακρὰς χώρας, καὶ ἕξομεν τὸ αὐτὸ τῶν σημερινῶν πολιτικῶν στίχων ἀποτέλεσμα· ὡς π. χ. ὁ στίχος τῶν Νεφελῶν·

«Οὔ φησι χρῆναι τοὺς νέους ἀσκεῖν, ἐγὼ δὲ φημί!»,

μεταγραφόμενος εἰς

«Οὒ φῆσι χρῆναι τοὺς νεοὺς ἀσκεῖν, ἐγὼ δὲ φῆμι»

ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν ἁρμονίαν τῶν ἡμετέρων πολιτικῶν στίχων. Τὴν αὐτὴν δ' ἁρμονίαν ἀποτελεῖ καὶ ἀρχαῖος ἰαμβικὸς τετράμετρος, οὗ κατὰ τύχην αἱ μακραὶ συλλαβαὶ φέρουσι τόνον, ὡς ὁ ἄλλος οὗτος τῆς αὐτῆς κωμῳδίας·

«Μάτην ἐμοὶ κεκλαύσεται, σὺ δ' ἐγχεῶν τεθνήξεις.»

γ' Ὁ δὲ *ἰαμβικὸς τρίμετρος ἀκατάληκτος* ἦν κυρίως ὁ στίχος τοῦ δραματικοῦ διαλόγου, οἰκεῖος μάλιστα τοῖς τραγικοῖς, ἀφ' ὧν ἐδανείσθη αὐτὸν καὶ ἡ κωμῳδία. Ἐπίσης καθαρὸς κατ' ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ἰαμβογράφων, ἐμετρεῖτο καὶ αὐτὸς ἔπειτα κατὰ διποδίαν, δεχόμενος εἰς τοὺς ἀρτίους πόδας (παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις εἰς τοὺς πέντε πρώτους) καὶ σπονδεῖον· εἶχε δὲ τὴν τελευταίαν συλλαβὴν ἀδιάφορον, καὶ ἐδύνατο προσέτι εἰς πάντας μὲν τοὺς πόδας, πλὴν τοῦ τελευταίου, ν' ἀντικαταστήσῃ τρίβραχυν (εἰς τὴν πέμπτην χώραν μετά τινων περιορισμῶν), εἰς δὲ τὸν πρῶτον καὶ τρίτον ἐδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ καὶ δάκτυλον, καὶ εἰς μόνον τὸν πρῶτον καὶ ἀνάπαιστον. Οἱ δὲ κωμικοὶ ἐξέτεινον ἔτι μᾶλλον τὰς ἀδείας ταύτας, παραδεχθέντες τὸν δάκτυλον καὶ εἰς τὴν πέμπτην χώραν, ἐνίοτε μετὰ περιορισμῶν, τὸν ἀνάπαιστον εἰς πάσας πλὴν τῆς ἕκτης, φροντίζοντες δ' ὅπως εἰς τρίβραχυν ἢ δάκτυλον μὴ ἕπωνται συνήθως ἀνάπαιστοι. Εἶχε δ' ὁ τρίμετρος τομὴν ἢ τὴν *πενθημιμερῆ*, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τρίτου ἰάμβου, καὶ αὕτη ἦν ἡ συνηθεστάτη, ἢ τὴν *ἑφθημιμερῆ*, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πέμπτου. Ἐνίοτε ὅμως ἐν τῷ διαλόγῳ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ κωμικῷ, ἐτίθετο καὶ ἀλλαχοῦ ἡ τομή, ἢ καὶ παρημελεῖτο διόλου. Κακὴ δ' ἦν ἡ τομή, εἰ καὶ οὐχὶ ἄνευ παραδείγματος, ἡ μετὰ τὸν τρίτον ἴαμβον πλήρη.

Ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς του ὁ στίχος οὗτος δὲν ἦτο τοσοῦτον δημώδης ὅσον ὁ τετράμετρος· οὐχ ἧττον ὅμως ἔμεινεν εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, σπανιώτερος ὅμως ἐκείνου, καὶ ἀπαντῶνται δημοτικὰ ᾄσματα κατ' αὐτὸν συντεθειμένα, ὡς τὰ γνωστὰ ἐκεῖνα·

«Ἀλῆ πασᾶς προβγαίνει ἀπ' τὰ Γιάννινα»

καὶ «Ἐβγῆκαν τὰ καράβια τὰ Ζαγοριανὰ» κτλ.

Ἔχει δὲ καὶ τὴν σήμερον ὁ τρίμετρος ἰαμβικὸς, ὡς ἀπαντᾶται ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν ᾄσμασι, τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ ἃ εἶχε καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ στιχουργίᾳ, μετὰ τῶν ἀλλοιώσεων ἃς εἴδομεν ὅτι καὶ ἐν τῷ τετραμέτρῳ ἐπιβάλλει ἡ σπάνις τῶν μακρῶν, καὶ φαίνεται προσφορώτατος ὅπως κατ' αὐτὰ καταλλήλως καλλιεργούμενος, καταλάβῃ αὖθις ἐπίσημον θέσιν ἐν τῇ λογίᾳ, καὶ μάλιστα τῇ δραματικῇ ποιήσει.

Β'. Τὸ Τροχαϊκόν.

Ὁ τροχαϊκὸς στίχος ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς ἔμεινε καὶ παρ' ἡμῖν, συνηθέστατος μετὰ τὸν ἰαμβικὸν ἐν τῇ δημώδῃ ποιήσει. Καὶ οὗτος δὲ μετρεῖται κατὰ διποδίαν, δεχόμενος ἀντὶ τοῦ σπονδείου τὸν πυῤῥίχιον εἰς ὅλας τὰς χώρας, καὶ αὐτὴν τὴν ἕκτην διὰ τὸ ἀδιάφορον τῆς τελευταίας συλλαβῆς, προσέτι δ' ἐν ταῖς περιτταῖς χώραις μὴ ἀποκρούων οὐδ' αὐτὸν ἐνίοτε τὸν ἴαμβον (ἀντὶ τοῦ ἀναπαίστου), ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅμως ὅτι μετὰ τὸν ἴαμβον πρέπει ἀμέσως νὰ ἕπηται τροχαῖος. Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῶν καταληκτικῶν στίχων εἶναι παρ' ἡμῖν ἀδιάφορος.

Ὡς ἐπισημότερα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις *τροχαϊκὰ* μέτρα ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος (Κεφ. Ϛ') τὸ δίμετρον καταληκτικὸν, τὸ καὶ *Εὐριπίδειον* ἢ *Λυκήθιον* λεγόμενον, τὸ τρίμετρον καὶ τετράμετρον καταληκτικὰ, καὶ *ἔνδοξον* λέγει ὁ Γραμματικὸς τὸ τετράμετρον ἀκατάληκτον, οὗ γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τοῖς διαλόγοις τῆς τε τραγῳδίας καὶ τῆς κωμῳδίας. Τοῦ πρώτου (– ⏑ – ⏑, – ⏑ ⏓), ὡς καὶ τοῦ ἀκαταλήκτου αὐτοῦ (– ⏑ – ⏑, ⏓ ⏑ ⏓ ⏑) καὶ παρ' ἡμῖν ποιεῖται χρῆσιν ἡ λυρικὴ ποίησις· οἷον

«'Σ τὸ βουνὸ ἐγὼ κ' ὁ ἔρως (Ἀκατάλ.)
κ' ἡ ἀγάπη μου μαζῇ (Καταλ.)
κ' ὁ Θεὸς Καιρὸς ὁ γέρος
ἀνεβαίναμε μαζῇ.» (Χριστόπουλος.)

—

«Πόσον μὲ ἀρέσει
ἡ λεπτή σου μέση.» (Βραχυκ.)

Τὸ δεύτερον, μάλιστα δὲ τὸ ἀκατάληκτον, τρίμετρον (- ⏑ - ⏓, - ⏑ - ⏓, - ⏑ - ⏓) εἶν' ἐπίσης γνωστὸν καὶ σήμερον, οἷον ἐν τῷ δημοτικῷ ᾄσματι·

«Σὰν δὲν ἤξευρες, βρὲ Φράγκο, νὰ παλαίψῃς»...

Τὸ τρίτον (- ⏑ - ⏓, - ⏑ - ⏓ | - ⏑ - ⏓, - ⏑ ⏓), καὶ τὸ τέταρτον (- ⏑ - ⏓, - ⏑ - ⏓ | - ⏑ - ⏓, - ⏑ - ⏓) εἰσὶ καὶ ἤδη οἱ ἐνδοξότεροι τῶν τροχαϊκῶν στίχων. Ὁ καταληκτικὸς ἔχει τὴν τελευταίαν συλλαβὴν ἀδιάφορον, καὶ τομὴν ἔχουσιν ἀμφότεροι μετὰ τὴν δευτέραν διποδίαν, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὅταν στιχηρῶς διετίθεντο. Τοιοῦτοι εἰσί·

γ'. «Εἶδα καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὸν γίγαντα τῆς γῆς»,
δ'. «καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν εἶδα· μὲ ἱδρῶτα περιχύνει»...

Καὶ τῶν στίχων τούτων τὴν ἁρμονίαν ἐξάγομεν, ἂν εἰς ἀρχαῖον τροχαϊκὸν τετράμετρον μεταθέσωμεν τοὺς τόνους εἰς τὰς μακρὰς συλλαβάς, οἷον, ἂν εἰς τὸν στίχον τῶν Νεφελῶν·

«Ἢν δ' ἀτιμάσῃ τις ὑμᾶς, θνητὸς ὢν, οὔσας θεάς»,

γράψωμεν,

«Ἢν δ' ἀτίμασῄ τις ὕμας, θνῆτος ὢν οὐσάς θεάς»,

ἢ ἂν ἀπαντήσωμεν τετράμετρον τροχαϊκὸν, οὗ ὅλαι αἱ μακραὶ κατὰ σύμπτωσιν νὰ τονίζωνται· ὡς (αὐτόθεν)

«τοὺς κριτὰς ἃ κερδανοῦσιν, ἤν τι τόν δε τὸν χορόν.»

Εἰς δὲ τὸν στίχον,

«Ὦ βαθυζώνων ἄνασσα Περσίδων ὑπερτάτη»,

καὶ ἄλλους τινὰς τοιούτους, συμβαίνει ἐντελῶς τὸ ἐναντίον, ὅτι κατὰ σύμπτωσιν αἱ μακραὶ συλλαβαὶ εἰσὶν ἀτόνιστοι, τονίζονται δ' αἱ βραχεῖαι, ὥστε ὁ στίχος, οὕτω τονιζόμενος, ἀποτελεῖ ἐντύπωσιν ἰαμβικοῦ, τοῦ ἀντιθέτου τῷ τροχαϊκῷ, ἐν ᾧ μετατιθεμένης τῆς μακρᾶς προφορᾶς εἰς τὰς μακρὰς συλλαβάς, ὁ ῥυθμὸς αὐτοῦ ἔσται·

«Ὦ βαθύζωνῶν ἀνάσσα Πέρσιδῶν ὑπέρτατή.»

Γ'. *Τὸ Ἀναπαιστικόν.*

Τὸ μέτρον τοῦτο συνέκειτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λυρικοῖς ἐκ καθαρῶν ἀναπαίστων (⏑ ⏑ –), ἐχόντων τὸν βηματισμὸν τεταμένων ἰάμβων. Ἐμετρεῖτο δὲ κατὰ διποδίαν, καὶ ἐδέχετο εἰς πᾶσαν χώραν σπονδεῖον, καὶ παρὰ τοῖς δραματικοῖς καὶ δάκτυλον. Ἐνίοτε δ' ἐδέχετο καὶ ἰάμβους (εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν), καὶ τότε ἐλέγετο *λογαοιδικόν.*

Παρ' ἡμῖν δ' ὁ ἀνάπαιστος, οὗ μέχρι τινὸς γίνεται, καὶ ἔτι πλείων δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις, δέχεται κυρίως ἀναπαίστους καθαρούς, ἀλλὰ σπανίως, ὅταν κατορθοῦται, δύναται νὰ δεχθῇ καὶ σπονδείους, καὶ ἀντ' αὐτῶν, ὡς οἱ λογαοιδικοί, καὶ ἰάμβους, εἰς τὰς περιττὰς μόνον χώρας, καὶ προσέτι, ἀντὶ τῶν δακτύλων κρητικούς, οἵτινες, διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς ἄρσεως καὶ τὸ ἔντονον τῆς θέσεως, ἀποβαίνουσι καὶ οὗτοι εἰς ἀτελεῖς ἀναπαίστους· οὕτω

« τοῦτο μόνον δὲν θέλεις τὸ 'πεῖ», (Σολωμ.)

ἔχει τὸν 1ον πoῦν κρητικόν, ἀντὶ καθαροῦ ἀναπαίστου. Ὁ δὲ στίχος

«Μοναχὸς ὁ ψάλτης πηγαίνει, γυρνᾷ»

ἔχει τὸν πρῶτον πόδα ἴαμβον ἀντὶ ἀναπαίστου.

Ὁ Διονύσιος (1) ἀναφέρει τὸν *κύκλιον* λεγόμενον ἀνάπαιστον, λήγοντα εἰς συλλαβὴν *ἄλογον*, ἤτοι οὐχὶ ἐντελῶς μακράν, ἀλλ' ἐκ τῆς θέσεώς της μᾶλλον μηκυνομένην. Τοιούτους πόδας (ὡς ἄδειαν), ἀναγκάζεται νὰ δεχθῇ ἐνίοτε καὶ ἡ ἡμετέρα στιχουργία.

Ὁ ἐπισημότατος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀναπαιστικὸς στίχος ἦν ὁ τετράμετρος καταληκτικὸς εἰς συλλαβήν, *Ἀριστοφάνειος* δὲ κληθείς, ἐκ τοῦ δοξάσαντος αὐτὸν κωμικοῦ. Τοῦτον δύναται ν' ἀπομιμηθῇ ἡ στιχουργία ἡμῶν, οἷον·

«Ὅτ' αἱ Μοῦσ' ἐσιώπων καὶ νὺξ δουλικὴ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος ἡπλοῦτο.»

(1) Π. συνθ. λέξ. 17.

Δ´. Τὸ Δακτυλικόν.

Τὸ μέτρον τοῦτο (- ⏑ ⏑) μετρεῖται κατὰ μονοποδίαν, διότι εἰς πάσας τὰς χώρας ἀδιαφόρως δέχεται ἢ δάκτυλον ἢ σπονδεῖον (πλὴν τῆς προτελευταίας, ἐν ᾗ ὁ δάκτυλος εἶναι ἄφευκτος). Τοῦτο, ἀνάλογον τῷ Τροχαϊκῷ, ἦν πολὺ αὐτοῦ βαρύτερον καὶ ἐπισημότερον· ὁ δὲ πάντων γνωστότατος αὐτοῦ στίχος ἦν ὁ ἑξάμετρος καταληκτικός, ὁ λεγόμενος *Ἡρωϊκός*, οὗ ἰδίως ἐποιεῖτο χρῆσιν ἡ ἐπικὴ ποίησις. Οὗτος δὲν διετηρήθη ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει, διότι ἦν ξένος καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν δημώδη, καὶ διότι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀρχαίοις ἡ χρῆσις αὐτοῦ δὲν ἦν ἀπηλλαγμένη τινῶν δυσχερειῶν, ὥστε λέξεών τινων οὐδ' ἐδύνατο κἂν νὰ γίνῃ ὁλοτελῶς χρῆσις ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ. Οὕτω λέγει ὁ Κριτίας περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀλκιβιάδου (1),

« Καὶ νῦν Κλεινίου υἱὸν Ἀθηναῖον στεφανώσω
Ἀλκιβιάδην, νέοισιν ὑμνήσας τρόποις·
οὐ γάρ πως ἦν τοὔνομ' ἐφαρμόζειν ἐλεγείῳ.
Νῦν δ' ἐν ἰαμβείῳ κείσεται οὐκ ἀμέτρως. »

Οὐδὲν ὅμως κωλύει νὰ υἱοθετηθῇ καὶ ὁ στίχος οὗτος παρ' ἡμῖν, σπανιωτέραν μόνον ἐξ ἀνάγκης ποιούμενος χρῆσιν τῶν σπονδείων, οὓς ἄλλως τε οἵ τε δραματικοὶ καὶ οἱ λυρικοὶ ἀπέκλειον τοῦ ἑξαμέτρου. Δύναται ὅμως μέχρι τινὸς ἡ ἡμετέρα στιχουργία νὰ παραδέχηται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ σπονδείου τροχαῖον, ὅστις καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνεδέετο φυσικῶς μετὰ τοῦ δακτύλου, παρὰ μὲν τοῖς λυρικοῖς ὡς *ῥυθμοειδὴς στρογγύλος* ἢ *ἐπίτροχος* (2), ἐν δὲ τοῖς καταληκτικοῖς ὡς κατέχων τὴν τελευταίαν χώραν, παρὰ τοῖς *αἰολικοῖς* λεγομένοις στίχοις ἀντικαθιστῶν τὸν πρῶτον δάκτυλον, ἐν τοῖς *λογαοιδικοῖς* ὢν καὶ εἰς ἄλλας χώρας δεκτός, καὶ ἐν αὐτῷ τέλος τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντώμενος ἔν τισι στίχοις, τοῖς *λαγαροῖς* λεγομένοις, οἷος ὁ

«Βῆν εἰς Αἰόλου κλυτὰ δώματα» (Ὀδυσσ. Κ. 60)

ἔχων τὸν δεύτερον πόδα τροχαῖον.

(1) Ἡφαιστ. Β, 9. — (2) Ἀριστείδ. 34. — Mart. Capell 191.

Καὶ ὁ Διονύσιος (1) τὸν πόδα «*λάας ἀναίδης*» εἰς παράδειγμα προτείνων, λέγει ὅτι ἀπαντῶνται παρ' Ὁμήρῳ δάκτυλοι *παραδεδιωγμένας ἔχοντες τὰς ἀλόγους* (ἤτοι τὰς μακρὰς ἀμφιβόλους οὔσας), *ὥστε μὴ πολὺ διαφέρειν ἐνίους τῶν τροχαίων*. Ἐννοεῖ δ' ὅτι *λάας ἀ...*, διὰ τὰ δύω α, εἶναι ὡς τροχαῖος.

Ἀλλὰ τοῦ τροχαίου τούτου πρέπει μετὰ πολλῆς φειδοῦς νὰ γίνηται χρῆσις, ὅπως μὴ ὁ στίχος ἀποβαίνῃ κοῦφος καὶ χαλαρός· καὶ ἰδίως δύνανται νὰ ἐκλέγωνται λέξεις, ὧν τὴν βραχεῖαν συλλαβὴν μηκύνει ὁπωσοῦν καὶ σήμερον συμφώνων συσσώρευσις, οἷον *πλάστιγξ*. Στίχος ἔχων σπονδεῖον ἔσται φέρ' εἰπεῖν παρ' ἡμῖν·

«Ὦ φεῦ! Πῶς οἱ θνητοὶ τοὺς θεοὺς αἰτιῶντ' αἰωνίως!»

Ἐπειδὴ δ' ἡ ἄρσις μέχρι τινὸς μηκύνει, διὰ τοῦτο ἐν τῇ σημερινῇ στιχουργίᾳ, ἐν ᾗ ἐπιπολάζουσιν αἱ βραχεῖαι συλλαβαί, δύναται ἴσως ἐνίοτε, ἀλλὰ σπανίως καὶ κατ' ἐξαίρεσιν, ὁ πρῶτος ποῦς τῶν στίχων, οὗ ἡ ἄρσις εἶναι ἡ ἰσχυροτάτη πασῶν, νὰ εἶναι τρίβραχυς, προφερόμενος περίπου ὡς δάκτυλος. Τοιοῦτοι τινές, *ἀκέφαλοι* (2) λεγόμενοι στίχοι, ἀπαντῶνται καὶ παρ' Ὁμήρῳ, ὡς

«Ἐπίτονος βέβλητο βοὸς ῥινοῖο τετευχώς.» (Ὀδυσσ. Μ, 423.)

Τοιοῦτος θὰ ἦν παρ' ἡμῖν ὁ στίχος·

Εἰς τῆς θαλάσσης τὸ κέντρον, τὴν πέριξ κατάβρεκτον νῆσον.

Προσέτι δὲ παρ' Ὁμήρῳ ὡς μακρὰ ἐκλαμβάνεται ἐνίοτε καὶ ἡ βραχεῖα πρὸ τῆς τομῆς· οἷον

Ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὖ δ' οἴκαδ' ἱκέσθαι. (Ἰλ. Α, 19.)
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. (Αὐτ. 24.)

Τοιοῦτος ἤθελεν εἶσθαι παρ' ἡμῖν·

Εἶπε τοιαῦτα· τῶν δὲ συνελθόντων ἐσίγα τὸ πλῆθος.

Τομὴν δ' ἔχει ὁ ἑξάμετρος ἢ τὴν πενθημιμερῆ μετὰ τὴν πρώτην συλλαβὴν τοῦ τρίτου δακτύλου, ὡς

Ψάλλε τὸν ἄνδρα, Θεά, | τὸν πολύτροπον, ὅστις τοσούτους,

ἢ τὴν *κατὰ τρίτον τροχαῖον*, μετὰ τὴν δευτέραν συλλαβὴν τοῦ τρίτου δακτύλου, ὡς

(1) Π. συνθ. λέξ. 17. — (2) Σχόλ. εἰς Ἡφαιστ. XI, 93.

«τόπους διῆλθε, πορθήσας | τῆς Τροίας τὴν ἔνδοξον πόλιν»,

ἢ τὴν ἑφθημιμερῆ, μετὰ τὴν πρώτην συλλαβὴν τοῦ τετάρτου ποδὸς, ὅτε συνήθως προηγεῖται διαίρεσις ἐν τῷ βʹ ποδὶ, οἷον

Χώρας δὲ εἶδεν | ἀνθρώπων πολλὰς, | κ' ἐμελέτησε φρένας,

ἢ τὴν λεγομένην βουκολικὴν τετραποδίαν, μετὰ τὸν τέταρτον πόδα πλήρη, ὡς παρ' ἡμῖν,

«Εἶναι, βουκόλε, γλυκὺ τὸ ψιθύρισμα, | εἶναι κ' ἡ πεύκη.»

Ἐπίσημος δ' ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ὁ *πεντάμετρος*, συγκείμενος ἐκ δύω πενθημιμερῶν τμημάτων τοῦ ἑξαμέτρου, καὶ μετὰ τούτου συνδυαζόμενος συνήθως πρὸς καταρτισμὸν τῶν λεγομένων Ἡρωοελεγείων. Παρ' ἡμῖν, ἐπειδὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στίχου τούτου συμπίπτουσι δύω μακραὶ, δὲν εἶναι αὐτὸς τοσοῦτον εὔηχος, οὐδὲ λίαν εὔκολος ἡ εἰσαγωγή του. Κείσθω ὅμως εἰς παράδειγμα ἑξαμέτρου μετὰ πενταμέτρου τὸ ἑξῆς δίστιχον·

«Ἵσταται μὲν ὁ ἀνὴρ ὡς κορμὸς ἀκλονήτου πλατάνου,
ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ ὡς κισσὸς εὔκαμπτος ἕρπ' ἡ γυνή.»

Ταῦτα κυρίως εἰσὶ τὰ μέτρα ἐξ ὧν συνετίθετο ἡ ἀρχαία στιχουργία, ἡ πρὸς ἁπλῆν ἀνάγνωσιν ἢ ἀπαγγελίαν προωρισμένη, καὶ τούτων βλέπομεν ὅτι τὰ μὲν σχεδὸν ἀκριβῶς παρέμεινον, τὰ δὲ ὅτι ἀκωλύτως δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν στιχουργίαν.

δʹ Τρισύλλαβος ποῦς ἦν καὶ ὁ Κρητικὸς (- ⏑ -), ἐξ οὗ ἐδύναντο ἐπίσης νὰ συνταχθῶσι στίχοι, οἷος ὁ ἀκόλουθος τετράμετρος·

«Μᾶτερ, ὦ πότνια, κλῦθι νυμφᾶν ἁβρᾶν.»
– ⏑ –, – ⏑ –, – ⏑ –, – ⏑ –

Τοιοῦτος θὰ ἦν παρ' ἡμῖν

«Τί γλυκὺ ῥίπτεις φῶς! Μὴ κρυβῆς, ὦ ἀστήρ.»

Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι στίχοι ἦσαν τραχεῖς, καὶ σπανίως *ἐπετηδεύοντο* (¹) αὐτοὺς καθαροὺς οἱ ἀρχαῖοι. Συνήθως δὲ πλέκονται μετὰ τῶν τετρασυλλάβων παιώνων, ἤ, ὡς ἄλλως ἐκφράζεται, ανα-

(1) Ἡφαιστ. ΙΓ, 43.

λύονται εἰς παίωνας. Οἱ δὲ δύω ἕτεροι τρισύλλαβοι πόδες τέλος, ὁ *Βακχεῖος* καὶ ὁ *Παλιμβάκχειος* (⏑ – – καὶ – – ⏑), λέγονται ὑπὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος *ἀνεπιτήδειοι πρὸς μελοποιΐαν*.

ε' Ὁ *ἀμφίβραχυς* (⏑ – ⏑) δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς αὐτοτελῶς χρήσιμος εἰς στιχηρὰς συνθέσεις. Δύναται ὅμως καὶ αὐτὸς ν' ἀποτελέσῃ στίχους, ὡς

«Ἡ ἄνοιξις ἦλθε καὶ ῥόδα μοιράζει»,

⏑ – ⏑, ⏑ – ⏑, ⏑ – ⏑, ⏑ – ⏑

ἐκτὸς ἂν θεωρηθῇ ὡς δακτυλικὸς μετ' ἀνακρούσεως, οὕτω·

⏑, – ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑, – ⏑

ϛ' Τῶν τετρασυλλάβων ποδῶν τέλος ἐγίνετο ἐπίσης χρῆσις εἰς τὴν στιχουργίαν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνάλυσις τρισυλλάβων, οἷον ὁ προκελευσματικὸς (⏑⏑⏑⏑) τοῦ δακτύλου καὶ τοῦ ἀναπαίστου, καὶ αὐτοῦ ἐγίνετο σπανίως χρῆσις ἐν τοῖς οἰκείοις μέτροις, κυρίως παρὰ τοῖς κωμικοῖς· οἱ δὲ δύνανται νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς συνθέσεις ἐξ ἁπλουστέρων ποδῶν. Τοιοῦτοι εἰσίν·

α'. Οἱ *παίωνες*. Ὁ α' καὶ ὁ γ' παίων (– ⏑ ⏑ ⏑ καὶ ⏑ ⏑ – ⏑) σύγκεινται ἐκ τροχαίου ἔχοντος προηγούμενον ἢ ἑπόμενον πυῤῥίχιον· ὥστε τὸν παιωνικὸν τετράμετρον, ἤ, ὡς καλεῖται, τὸν κρητικὸν μετ' ἀναλελυμένων ποδῶν, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἐλαφρόν τινα τροχαϊκὸν τετράμετρον, οἷον παραδέχεται αὐτὸν ἡ σημερινὴ ἡμῶν στιχουργία. Τοιοῦτος εἶναι φέρ' εἰπεῖν·

«Προτιμῶ ἑκατοντάκις τοῦτον τὸν δερμάτινον»,

ὅστις μετρεῖται

⏑ ⏑ – ⏑, ⏑ ⏑ – ⏑, – ⏑ ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑.

Εἰς τοὺς τοιούτους στίχους παρενεβάλλοντο καὶ μὴ ἀναλελυμένοι κρητικοί, καὶ τότε ὁ στίχος ἐγίνετο φέρ' εἰπεῖν·

⏑ ⏑ ⏑ –, – ⏑ –, – ⏑ ⏑ ⏑, – ⏑ –

οὗ παράδειγμα θὰ ἦτον·

Προτιμῶ καὶ δὶς καὶ τρὶς τοῦτον τὸν δερμάτινον.

Ὁ δὲ β' καὶ δ' παίων (⏑ – ⏑ ⏑ καὶ ⏑ ⏑ ⏑ –) εἰσὶν ὡς ἴαμβοι

ἔχοντες προτεταγμένον ἢ ἐπιτεταγμένον πυῤῥίχιον, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τετράμετροι δύνανται καὶ αὐτοὶ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐλαφροὶ ἰαμβικοί, οἵους ποιοῦμεν σήμερον·

«καὶ 'ς τὰ ποδάρια του κρατεῖ κεφάλ' ἀνδρειωμένου.»
⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ – ⏑ ⏑, ⏑ – ⏑

Ἐν Ὄρνισιν, ὁ στίχ. 1045 λήγει διὰ δύω παιώνων, ἐν ᾧ ὁ στίχ. 1074, ὁ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ εἰς ἐκεῖνον ἀντιστοιχῶν, λήγει διὰ δύω ἰαμβικῶν διποδιῶν.

β'. Ὁ δὲ *χορίαμβος*, οὗ πολλὴ γίνεται χρῆσις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, εἶναι κυρίως σύνθεσις τροχαίου καὶ ἰάμβου, ἢ ἐλαφρά τις ἰαμβικὴ διποδία, οἵαν παραδέχεται ἡ ἡμετέρα στιχουργία ἔχουσα ἐν τῇ πρώτῃ χώρᾳ, ἀντὶ σπονδείου ἢ δακτύλου, τροχαῖον. Καὶ τῷ ὄντι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῖς τὰ χοριαμβικὰ μέτρα συνετίθεντο μετὰ τῶν ἰαμβικῶν (1), ὡς π. χ. ἐν Χοροῖς Νεφελῶν, στ. 694, ἑπ. καὶ 934, ἑπ. κτλ., καὶ συνεχῶς ἀπαντᾶται τὸ ἓν μέτρον ἀντὶ τοῦ ἄλλου ἀντικαθιστάμενον, ὡς ἐν Εὐριπίδου Βάκχαις, ἐν μὲν τῇ στροφῇ ὁ στ. 555 λήγει εἰς τὰς λέξεις· *τὰ δ' ἀμβοάσας* (⏑ – ⏑ –, ⏑)· ὁ δὲ στίχος 560 εἰς *Μάκαιρα Δίρκα* (⏑ – ⏑ –, ⏑). Οἱ δ' ἀντιστοιχοῦντες στίχοι τῆς ἀντιστροφῆς 574 καὶ 579 λήγουσιν εἰς *ἀντίπαλον Θεοῖς* (– ⏑ ⏑ –), καὶ *κρυπτὸν ἐν εἱρκταῖς* (– ⏑ ⏑ –, ⏑).

Προσέτι δὲ καὶ ἡ τελευταία ἀτελὴς διποδία τῶν καταληκτικῶν ἦν οὐχὶ δάκτυλος, ὡς εἴπετο, ἀποτεμνομένης τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς (-⏑⏑,-), ἀλλ' ἀμφίβραχυς ἤτοι ἀτελὴς ἰαμβικὴ διποδία (⏑–⏑,-)· ὥστε οἱ τετράμετροι χορίαμβοι, ἁπλῶς ἀπαγγελλόμενοι, ἀπετέλουν τὴν αὐτὴν ἁρμονίαν ἣν καὶ αὐτοὶ οἱ ἴαμβοι· ψαλλόμενοι δέ, καὶ ἐπιτεινομένων τῶν μακρῶν, ἐδύναντο ν' ἀποτελῶσι μικράν τινα διαφοράν. Τοιοῦτος χοριαμβικὸς *τετράμετρος* ἢ *τρίμετρος*, ὡς τὸν καλοῦσιν οἱ μετρικοί, μὴ ἀφορῶντες πρὸς τὸν τελευταῖον ἀμφίβραχυν, εἶναι π. χ. παρ' ἡμῖν·

Πάλιν ἡ γῆ ῥόδα φορεῖ, πάλιν γελᾷ τὸ ἔαρ,
– ⏑ ⏑ –, – ⏑ ⏑ –, – ⏑ ⏑ –, ⏑ – ⏑

(1) Ἡφαιστ. Θ, 29.

ἤτοι ἰαμβικὸς, ἔχων εἰς τὰς περιττὰς χώρας τροχαίους, ὅπερ ὅμως, διὰ τὴν ἁπλῆν ἀπαγγελίαν καθιστᾷ τὸν στίχον ἧττον ἐναρμόνιον, παρ' ἂν τὸν χορίαμβον ἀντικαθίστων ἐνίοτε ἄλλαι ἰαμβικαὶ διποδίαι, καὶ ὁ ἄνω στίχος εὐρυθμότερος θὰ ἐγίνετο ἂν μετεβάλλετο εἰς

«Πάλιν ἡ γῆ ἀνθοφορεῖ, πάλιν γελᾷ τὸ ἔαρ.»
– ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –, – ⏑ ⏑ –, ⏑ – ⏑

Τούτων ἕνεκα δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ μεταφράσωμεν ἐν Νεφέλ. 504 τοὺς χοριάμβους, δι' ἰαμβικῶν τετραμέτρων.

Ἐν τῷ ᾄσματι·

«Μαύρ' εἶν' ἡ νύκτα 'ς τὰ βουνά»

τὸ πρῶτον μέτρον εἶναι χορίαμβος – ⏑ ⏑ –, καὶ ἡ μουσική, καθ' ἣν αὐτὸ ψάλλεται, ἔχει ἐπίσης χοριαμβικὸν τὸν ῥυθμὸν, ἤτοι ἡμίχρονον, δύω τέταρτα τοῦ χρόνου καὶ πάλιν ἡμίχρονον. Ἀλλὰ μία τῶν ἄλλων στροφῶν ἄρχεται

«Βαριὰ βαριὰ βοΐζ' ἡ γῆ»,

ἤτοι ἀπὸ ἰαμβικῆς διποδίας, ὡς καὶ ἐν γένει ἡ ὑφὴ τοῦ ᾄσματος εἶναι ἰαμβική· καὶ ὅμως ὁ μουσικὸς ῥυθμὸς δὲν καταστρέφεται ὡς ἐκ τούτου, ἀλλ' εὐκόλως ἐπανορθοῖ τοὺς ἰάμβους εἰς χοριάμβους. Προσέτι εἰς τὸ Γερμανικὸν ᾆσμα, τὸ γνωστὸν τῶν Ληστῶν τοῦ Σχιλλέρου, ἐξ οὗ ἐλήφθη ὁ ῥυθμὸς καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ προκειμένου, ὁ πρῶτος στίχος ὢν

Ein freyes Leben führen wir,

μετρεῖται μὲν – – ⏑ –, ⏑ – ⏑ –, ᾄδεται δὲ – ⏑ ⏑ –, – ⏑ ⏑ –.

Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐπετηδεύθησαν ὡς κενοτομίαν νὰ ἐκτείνωσι τὸν χορίαμβον μέχρις ἑξαμέτρου (1). Ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἡ τετράμετρος ἀκατάληκτος μετὰ διμέτρου καταληκτικοῦ· ὡς

«Πάνω 's τὴν ῥάχιν τοῦ βουνοῦ τρία πουλάκια κάθουνταν,
»τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα.»

γ'. Τὸν *ἀντίσπαστον* (⏑ – – ⏑) δέχονται οἱ γραμματικοὶ ὡς

(1) Ἡφαιστ. αὐτ. 31.

ὡς πόδα ἐξ οὗ ἐπίσης συντίθενται στίχοι. Ἀλλ' οἱ βαθύτεροι ἐρευνηταὶ (1) ἀποφαίνονται ὅτι στίχοι καθαρῶς ἐκ τοιούτων ποδῶν δὲν συντίθενται, ἢ θὰ ἦσαν λίαν τραχεῖς (2)· οἱ δὲ κοινῶς ἀντισπαστικοὶ λεγόμενοι παρὰ λυρικοῖς, εἰσὶν ἀσυνάρτητοι ἐκ διαφόρων ἄλλων ποδῶν.

δ'. Οἱ δὲ *Ἰωνικοί*, ἐκ σπονδείου συγκείμενοι καὶ πυῤῥιχίου, ὁ μὲν ἀπὸ μείζονος προηγουμένου τοῦ σπονδείου (– – ⏑ ⏑), ὁ δ' ἀπ' ἐλάσσονος ἑπομένου (⏑ ⏑ – –), ἐναλλάσσονται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ στιχουργίᾳ μετὰ τῶν τροχαϊκῶν διποδιῶν, καὶ ὀλίγον κατὰ τὴν προφορὰν ἐν τῇ ἁπλῇ ἀπαγγελίᾳ ἀπ' αὐτῶν διαφέροντες, ἀκωλύτως δύναται πολλάκις ἀντ' ἐκείνων νὰ τίθενται, ὡς

« Εἷς οὐχ ὁσίην τρυμαλιὴν τὸ κέντρον ὤθεις ».

– – ⏑ ⏑, – – ⏑ ⏑, – ⏑ – ⏑ – ⏑

Καὶ ὁ τετράμετρος ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος ἢ ὁ *Γαλλίαμβος* λεγόμενος, ἔχων οὕτω

⏑ ⏑ – –, ⏑ ⏑ – –, ⏑ ⏑ – –, ⏑ ⏑ ⏑

δύναται νὰ λάβῃ καὶ τὸ ἑξῆς σχῆμα

⏑ ⏑ – ⏑, – ⏑ – –, ⏑ ⏑ – ⏑, – ⏑ ⏑

ὅπερ εἶναι αὐτὸ τὸ τοῦ ἡμετέρου τροχαϊκοῦ τετραμέτρου.

Ὥστε οὕτω πάντες οἱ τετρασύλλαβοι πόδες ἀνάγονται, ὡς πρὸς τὴν προφορὰν αὐτῶν, εἰς τὴν ἰαμβικὴν ἢ εἰς τὴν τροχαϊκὴν διποδίαν, καὶ δι' ἑκατέρας δύνανται ν' ἀντικατασταθῶσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ στιχουργίᾳ, χωρὶς οὐσιωδῶς νὰ μακρυνθῶσι τοῦ ἀρχαίου των χαρακτῆρος.

Ζ. Οἱ Γραμματικοὶ ἀναφέρουσι τέλος καὶ στίχους καλουμένους *Ἀσυναρτήτους* (3), ὧν ἕκαστον κῶλον σύγκειται ἐκ ποδῶν διαφόρων, ὡς ἂν ἦν διάφορος στίχος. Τοιοῦτο τὸ συγκείμενον ἐξ *ἰαμβικοῦ διμέτρου ἀκαταλήκτου καὶ τροχαϊκοῦ ἑφθημιμεροῦς*, οἷον (ἐξ Ἀρχιλόχου).

(1) G. Hermanni, element. doctr. Metricae II, XX, σ. 222. — (2) Αὐτ. 5, σ. 227. — (3) Ἡφαιστ. ΙΕ', 48.

« Δήμητρος ἁγνῆς καὶ κόρης τὴν πανήγυριν σέβων ».

– – ◡ –, – – ◡ – | – ◡ – ◡, – ◡ –

καὶ παρ' ἡμῖν

καὶ ἀπλυσιὰ κ' ἀζυμοσιὰ | καὶ κακὴ καρδιὰ γιατί;

καὶ τὸ κατὰ συλλαβὴν βραχύτερον, τὸ λεγόμενον Εὐριπίδειον τεσσαρεςκαιδεκασύλλαβον, οἷον (ἐκ Καλλιμάχου)

« Ἔνεστ' Ἀπόλλων τῷ χορῷ· τῆς λύρης ἀκούω ».

καὶ παρ' ἡμῖν

« Ἐλᾶτε, ἄρχισ' ὁ χορὸς, | μᾶς φωνάζ' ἡ λύρα »

Καὶ διάφορα ἄλλα ἀσυνάρτητα συνετίθεντο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ δύνανται νὰ συντεθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν, ἰδίως ἐν τοῖς ᾄσμασι, κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἤχου ἢ τοῦ σκοποῦ.

—

Συνθέσεις κατὰ συστήματα.

Τοιαύτη ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ ὑφὴ καὶ σύνταξις τῶν συνήθων στίχων, ὧν, ὡς εἴδαμεν, οἱ μὲν διετηρήθησαν, οἱ δὲ δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν εὐκόλως καὶ παρ' ἡμῖν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐντελῶς ὡς πρὸς τοὺς θεμελιώδεις των χαρακτῆρας.

Συνετάττοντο δὲ στιχηρῶς, ἤτοι κατ' ἀδιάκοπον διαδοχὴν ὁμοίων στίχων, τὰ ἔπη ἐκεῖνα ὅσα ἦσαν προωρισμένα εἰς ἁπλῆν ἀπαγγελίαν, ἐνίοτε καὶ ὑπὸ μουσικῆς ὑποβοηθουμένην, αἱ ἐπικαὶ ποιήσεις, οἱ δραματικοὶ διάλογοι καὶ πολλάκις καὶ λυρικὰ μέλη, ὡς αἱ παραβάσεις τῶν κωμικῶν, διάφοροι δραματικοὶ χοροὶ, οἷον ἐν Αἰσχ. Εὐμ. 508 κτλ. ἐκ διμέτρων τροχαϊκῶν, Εὐριπ. Ἴωνι 862 κτλ. ἐκ διμέτρων ἀναπαιστικῶν, ἐν Ἀριστοφ. Βατρ. 384 κτλ. ἐκ διμέτρων ἰαμβικῶν, Ὄρνισι, στ. 1165—1172 ἐκ διμέτρων κρητικῶν, ἐν πλείστοις τοῦ Ἀνακρέοντος κλ.

Ἀλλὰ πολλάκις ἐν λυρικαῖς συνθέσεσιν οἱ στίχοι συνεδυάζοντο καὶ ἀνὰ δύω ἢ πλείονες εἰς *συστήματα* ἢ στροφὰς ὁμοίας, ὡς ἐν Ἀριστοφ. Ὄρν. 1448 κτλ. οἱ στίχοι εἰσὶν ἐναλλὰξ εἰς τε-

τράμετρος τροχαϊκὸς βραχυκατάληκτος, καὶ εἷς δίμετρος ἰαμβικὸς ἀκατάληκτος. Τοιαῦται ἐκτὸς ἄλλων καὶ αἱ σαπφικαὶ στροφαί, ὧν ὁ τύπος

– ◡ – ◡, – ◡ ◡, – ◡ – ◡
– ◡ ◡ – ◡

δύναται οὕτω νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν ἡμετέραν στιχουργίαν·

«Ἦτον, ὅτ' ἐπλάσθη, λευκὸν τὸ ῥόδον·
πλὴν τὸ ᾆσμ' ἀκοῦσαν τῆς ἀηδόνος,
τῆς αἰδοῦς τὰ χρῶμα περιεβλήθη
ἐρυθριάσαν».

Τὰ τοιαῦτα λυρικὰ ποιήματα, ἀκριβῆ ἔχοντα τὸν ῥυθμόν, καὶ εἰς τὴν ἁπλῆν ἀνάγνωσιν αἰσθητόν, ἦσαν πρόσφορα εἰς μελῳδίαν πυκνήν, καὶ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς σημερινὰς φέρ' εἰπεῖν canzonne ἢ ariette τῆς ἰταλικῆς μελοποιΐας.

Πολυσχημάτιστα

Ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ ἑτέρου εἴδους λυρικαὶ συνθέσεις, ὧν ὁ κύριος προορισμὸς ἦν οὐχὶ ν' ἀναγινώσκωνται, ἀλλὰ μόνον νὰ ᾄδωνται πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν, αἵτινες ἐπομένως δὲν ἀπῃτεῖτο νὰ ἔχωσι καθ' ἑαυτὰς ἐσωτερικὴν μελῳδίαν, ἀλλὰ μόνον ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς μουσικῆς, δι' ὃ καὶ οὐδόλως μικρολογοῦσαι εἰς ἐπανάληψιν ὁμοίων ἀπηχήσεων πρὸς παραγωγὴν προσῳδικῆς ἁρμονίας, οὐδὲ δεσμευόμεναι εἰς στιχουργικοὺς κανόνας καὶ τύπους, ἠκολούθουν ἐλευθέρως τὴν ἄνετον ἁρμονίαν, ἥτις ἀφίπτατο ἀπὸ τῶν χορδῶν τῆς κιθάρας.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ ποιητής, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἐνταυτῷ μουσικός, ὅταν συνέταττε λυρικὰ μέλη, ἐτόνιζε τὴν λύραν του πρὸς ἕνα τῶν γνωστῶν νόμων, τὸν Δώριον, τὸν Λύδιον, τὸν Φρύγιον, κτλ., καὶ ἐν τῇ μουσικῇ μέθῃ του ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων ἐπενόει μελῳδίας παντοίας, καὶ ὡς ἔκρουε τὰς χορδὰς οὕτως ἐξύφαινε καὶ τὴν ποίησιν, ὁμοῦ καὶ ὁμοίας παράγων τὰς δύω ταύτας ἀδελφάς, ἀποκαλύψεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐμπνεύ-

σεως. Τοῦτο λέγει καὶ ὁ σχολιαστὴς Διονυσίου τοῦ Θρᾳκὸς (1) διὰ τῶν ἑξῆς· «Τὰ χορικὰ ποιήματα οὐ μόνον ἐμμέτρως γέγραπται, ἀλλὰ καὶ κατὰ μέλος *ἐσκέπτοντο*, ἃ καὶ διπλασίονα κάματον παρεῖχε τοῖς σκεπτομένοις, τὸ μέτρον σπουδάζουσι διασώζειν, καὶ τῶν μελῶν ἐπινοεῖν τὴν εὕρεσιν. Ταῦτα οὖν τὰ ποιήματα καλεῖται λυρικά, ὡς *ὑπὸ λύραν ἐσκεμμένα*, καὶ μετὰ λύρας ἐπιδεικνύμενα.»

Οὕτω τὸ ᾆσμα τοῦ ἀοιδοῦ ἀνεπτεροῦτο εἰς τὰς ὑπερτάτας τῆς ποιήσεως κορυφάς, μὴ σφηνούμενον πρὸς τύπους ἀκριβεῖς ἁρμονίας, διότι ταύτης ἐνεπιστεύετο τοὺς οἴακας εἰς τὴν μουσικήν, ὡς τὸ πολύστροφον καὶ πολύτονον ᾆσμα τῆς ἀηδόνος, τὸ πρὸς οὐδένα μὲν προσῳδικὸν κανόνα διατυπούμενον, οὐχ ἧττον ὅμως κατακηλοῦν τὴν ἀκοήν, διότι αὐτομάτως ἀκολουθεῖ τοὺς ἀσφάλτους κανόνας τῆς φύσεως. Τοιαῦται πρὸ πάντων συνθέσεις ἦσαν αἱ διθυραμβικαί, δι' ὧν ὁ Πήγασος ἐφέρετο ἀχαλίνωτος, φυσῶν φλόγας ποιήσεως, καὶ ἐν αἷς καὶ αὐτοὶ οἱ μουσικοὶ *νόμοι*, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ μέτρα ἐμίγνυντο καὶ συνεχέοντο κατὰ τὴν φορὰν τῆς ἐμπνεύσεως. Περὶ αὐτῶν λέγει ὁ Διονύσιος (2)· «Οἱ δέ γε διθυραμβοποιοὶ καὶ τοὺς τρόπους μετέβαλλον, Δωρίους τε καὶ Φρυγίους καὶ Λυδίους ἐν τῷ αὐτῷ ᾄσματι ποιοῦντες, καὶ τὰς μελῳδίας ἐξήλλαττον, τοτὲ μὲν ἐναρμονίους ποιοῦντες, τοτὲ δὲ χρωματικάς, τοτὲ δὲ διατόνους, *καὶ τοῖς ῥυθμοῖς κατὰ πολλὴν ἄδειαν ἐνεξουσιάζοντες διετέλουν*». Τοιαῦτα δὲ ἦσαν καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τοῖς δράμασι λυρικῶν ᾀσμάτων, τά τε χορικά, καὶ οἱ κυρίως λεγόμενοι *Νόμοι*, οἱ ὑπὸ τῶν προσώπων ἢ *ἀγωνιστῶν* τοῦ δράματος ᾀδόμενοι, πρὸ πάντων δὲ οὗτοι, διότι οἱ κυρίως χοροί, καθ' ὃ ᾀδόμενοι ὑπὸ ψαλτῶν ἧττον ἐμπείρων, συνετάττοντο πρὸς μέλος ἁπλούστερον καὶ ἀκριβέστερον κατὰ τὰ μέτρα καὶ κατὰ τὰς στροφικὰς διαιρέσεις. Τῶν δὲ Νόμων, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην (3), καθ' ὃ ᾀδομένων ὑπὸ *ἀγωνιστῶν μιμεῖ-*

(1) Π. Τραγῳδ. ἐν d'Ansse de Villoison, Anecd. Gr. II, 179. — (2) Π. συνθ. λέξ. ιθ'. σ. 262. — (3) Πρόβλ. ΙΘ, 15.

σθαι δυναμένων καὶ διατείνεσθαι, ἦσαν καὶ *τὰ μέλη καὶ τὰ ῥήματα ἀεὶ ἕτερα γινόμενα*, καὶ, ὡς καὶ οἱ διθύραμβοι, δὲν ἦσαν οὐδ' οἱ Νόμοι ἀντιστροφικοὶ, ἐν ᾧ οἱ χοροὶ ἔψαλλον μᾶλλον *μέλη ἐναρμόνια*. «*Πολλοὺς γὰρ ἀγωνιστικῶς ψάλλειν χαλεπὸν ἦν*» καὶ «*μεταβάλλειν πολλὰς μεταβολὰς, τῷ ἑνὶ ῥᾷον ἢ τοῖς πολλοῖς*»...«*δι' ὃ ἁπλούστερα ἐκινοῦντο αὐτοῖς τὰ μέλη.*» Ὁμοίως δὲ λέγει (¹) καὶ ὅτι οἱ χοροὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις οὔθ' Ὑποδωριστὶ, οὔθ' Ὑποφρυγιστὶ ᾄδουσιν, «*ὅτι μέλος ἥκιστα ἔχουσιν αὗται αἱ ἁρμονίαι, οὗ δεῖ μάλιστα τῷ χορῷ*». Οὕτω καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς μελοδράμασιν οἱ μὲν χοροὶ συνήθως ᾄδουσι πρός τι μέλος ἀκριβὲς καὶ πυκνὸν, τοῖς δὲ πρωταγωνισταῖς ἀνήκουσι τὰ μεγάλα ᾄσματα λελυμένου καὶ ἀνέτου ῥυθμοῦ (airs de bravoure).

Ἡ προσῳδικὴ ἄρα ἢ στιχουργικὴ ὑφὴ τῶν τοιούτων ᾀσμάτων δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, εἰμὴ, ὡς λέγει καὶ ὁ μνησθεὶς σχολιαστὴς, διὰ τῆς γνώσεως τοῦ μέλους πρὸς ὃ ἐποιήθησαν, οὔτε νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἁρμονία αὐτῶν ἄλλως ἢ ᾀδομένων· ὥστε, ἡ μουσικὴ ἐκανόνιζε τὸν ῥυθμὸν τῶν ποιήσεων τούτων, καὶ οὐχὶ τ' ἀνάπαλιν, δι' ὃ καὶ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐξεφράσθημεν, δικαιότερον ἐδύνατο ἡ φόρμιγξ νὰ ὀνομασθῇ *ἀναξίυμνος*, ἢ ὅ,τι οἱ ὕμνοι ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Πινδάρου *ἀναξιφόρμιγγες*.

Αἱ ἄνετοι λοιπὸν αὗται καὶ λελυμέναι ᾠδαὶ, αἱ μὴ γεγραμμέναι πρὸς αὐστηρὸν μέλος, εἶχον μὲν ἐν τῇ προσῳδίᾳ των βηματισμόν τινα γενικὸν, θεμελιώδη τινὰ ῥυθμὸν, χαρακτηρίζοντα τὸν νόμον καθ' ὃν ᾔδοντο, ἀλλὰ καὶ ἐξέκλινον ἀπ' αὐτοῦ συνεχῶς, διαποικίλλουσαι αὐτὸν διὰ προσθέτων συλλαβῶν ἢ μέτρων ἀντιστοιχούντων πρὸς τοῦ μέλους τὰς καμπὰς καὶ τὰς διακλάσεις. Ῥυθμοὶ φέρ' εἰπεῖν δακτυλικοὶ ἐν γένει ἢ ἀναπαιστικοὶ, μετέπιπτον εἰς μέτρα συγγενῆ καὶ ἀντιπαθῆ, εἰς τὸν ἴαμβον ἢ τὸν τροχαῖον ἢ τοὺς λοιποὺς συνθέτους πόδας, καὶ προσέτι προσελάμβανον ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν τῷ μέσῳ συλλαβὰς ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀνα-

(1) Προβλ. ΙΘ, 48.

κρούσεων, ἢ πόδας καὶ διποδίας ὑπὸ τὸ ὄνομα *βάσεων* ἢ ἐν τέλει ὑπὸ τὸ ὄνομα *καταλήξεων*.

Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἡ ῥυθμικὴ αὕτη διάθεσις, ὅλως αὐθαίρετος, καὶ ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς μουσικῆς διασκευῆς τοῦ ᾄσματος, ἣν κατ' ἰδίαν αἴσθησιν ἔδιδεν αὐτῷ ὁ μελοποιός, εἰς οὐδένα ὡρισμένον κανόνα ἠδύνατο νὰ ὑπάγηται, καὶ ὀλίγην, καὶ συνεχῶς συνταραττομένην εἶχε τὴν αὐτοτελῆ ἁρμονίαν, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀρχαίοις αἱ κατ' αὐτὴν διατεθειμέναι ποιήσεις, ἁπλῶς ἀναγινωσκόμεναι, ἤχουν σχεδὸν ὡς πεζὸς λόγος, εἰς ὃν διηκούοντο ἐνίοτέ τινες μελῳδικαὶ ἀπηχήσεις· τούτου ἕνεκα ἀπητεῖτο νὰ ὑποβοηθῆται ὀλίγον ἡ ἀπαγγελία αὐτῶν διὰ τῆς προφορᾶς, ὡς λέγεται καὶ ἐν τῷ προμνησθέντι σχολίῳ, ἐν ᾧ μετὰ τὰς παρατεθείσας λέξεις προστίθεται· «Ταύτην οὖν τὴν λυρικὴν ποίησιν δεῖ *μετὰ μέλους ἀναγινώσκειν*, εἰ καὶ μὴ παρελάβομεν μηδὲ ὑπομεμνήμεθα τὰ ἐκείνων μέλη.» Τὰ τοιαῦτα ἄρα ᾄσματα οὐδ' εἰς στίχους διακρίνονται πάντοτε ἀναγκαίως καὶ αὐστηρῶς, ἐκτὸς ὅτι διατέμνονται ὅπου τὸ μέλος ἀπήτει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν τοιαύτην αὐτῶν τομήν· ὅπερ δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ἔκ τινων συλλαβῶν ἀποτελουσῶν τὴν ἄλλως μὴ ἐπιτρεπομένην χασμῳδίαν, ἤ, ὡς πρὸς τὰ στροφικά, ἐκ χωρῶν δεχομένων ἐν στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ ὁτὲ μὲν μακρὰν ὁτὲ δὲ βραχεῖαν συλλαβήν, ἤτοι συλλαβὴν ἀδιάφορον, ὅπερ ἐστὶν ὁ συνήθης χαρακτηρισμὸς πέρατος στίχου. Ἄλλως δὲ φαίνεται ἡ εἰς στίχους διαίρεσις ἐντὸς τῆς στροφῆς πολλάκις ὅλως ἀδιάφορος, ὡς τοῦτο ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ ὅτι συνεχέστατα ἡ χώρα καθ' ἣν φαίνεται (φέρ' εἰπεῖν διὰ χασμῳδίας) περατούμενος στίχος ἐν στροφῇ, ἐν τῇ ἀντιστροφῇ πίπτει εἰς τὸ μέσον λέξεως, καὶ τ' ἀνάπαλιν. Τὸ μόνον ἀναγκαῖον εἶναι ἐν τοῖς κατὰ σχέσιν ὁμοίοις, νὰ ὑπάρχωσιν ἴσοι καὶ ὅμοιοι οἱ ἀντιστοιχοῦντες πόδες. Δι' ὃ ὀρθότερον μᾶς φαίνεται νὰ γράφηται πᾶσα ἡ στροφὴ συνεχῶς, παρὰ νὰ διχοτομῶνται μεταξὺ τῶν στίχων αἱ λέξεις, ὡς τοῦτο γίνεται πολλάκις ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν.

Μόνον δ' ὅταν ἐψάλλοντο αἱ ᾠδαὶ αὗται, τότε αἱ συλλαβαὶ λαμβάνουσαι τὴν ὑπὸ τοῦ ῥυθμοῦ ἢ ἤχου τοῦ ᾄσματος ἀπαιτουμένην μείζονα ἢ ἐλάσσονα ἔκτασιν, τινὲς μὲν ὑπεβάλλοντο εἰς τὰ συνήθη καὶ ἐπικρατοῦντα μέτρα, ὡς, ἐκ τριῶν μακρῶν, ψαλλομένης τῆς μὲν πρώτης μακρότερον, τῶν δ' ἄλλων βραχύτερον, ὁ μολοσσὸς ἀπέβαινε σχεδὸν εἰς δάκτυλον, ἄλλαι δὲ, ἐκ τῆς διδομένης αὐταῖς ἐκφράσεως, ἐφαίνοντο ἀντιστοιχοῦσαι εἰς παρενθέτους τόνους. Ἴσως δὲ καὶ αἱ ὡς ἀδιάφοροι καὶ στίχων ληκτικαὶ θεωρούμεναι, ἦσαν οὐχὶ πάντοτε τοιαῦται, ἀλλ' ἄδειαί τινες ἐνίοτε, διὰ τοῦ ᾄσματος διορθούμεναι· διότι ὁ ῥυθμὸς μετὰ τοῦ μέτρου συνεβάδιζε γενικῶς μόνον, οὐχὶ δὲ πάντοτε καὶ ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐμήκυνε τὰ ἐν ἐκείνῳ βραχέα καὶ ἄλλοτε πάλιν τ' ἀνάπαλιν, ὡς ὁ Λογγίνος (1)· «*Ὁ δὲ ῥυθμὸς ὡς βούλεται ἕλκει τοὺς χρόνους· πολλάκις γοῦν καὶ τὸν βραχὺν χρόνον ποιεῖ μακρόν*». Καὶ ὁ Διονύσιος (2)· «*Ἡ ῥυθμικὴ* καὶ *μουσικὴ* μεταβάλλουσιν αὐτὰς (τὰς μακρὰς καὶ τὰς βραχείας συλλαβὰς,) *μειοῦσαι* καὶ *αὔξουσαι*, ὥστε πολλάκις εἰς τἀναντία μεταχωρεῖν· οὐ γὰρ ταῖς συλλαβαῖς ἀπευθύνουσι τοὺς χρόνους, ἀλλὰ τοῖς χρόνοις τὰς συλλαβάς.» Καὶ ὁ Marius Victor (3)· «Rhythmus . . . breve tempus plerumque longum efficit.» Συνέβαινε δὲ τοῦτο κυρίως ὡς πρὸς τὰς ἐν τῇ τῶν ῥυθμῶν θεωρίᾳ *ἀλόγους* λεγομένας συλλαβὰς, ἃς οἱ ῥυθμικοὶ ἐθεώρουν ὡς (ῥυθμικῶς οὐχὶ μετρικῶς) βραχυτέρας μὲν τῶν μακρῶν, μακροτέρας δὲ τῶν βραχειῶν. Οὕτω τὸ ᾆσμα κατηρτίζετο ἄρτιον, ἀνῆκον, ὅταν ἐστερεῖτο προσομοίων καὶ παρίσων μερῶν, εἰς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ ἐμβριθεστέραν μελοποιΐαν, ἥτις στηρίζεται ἐπὶ τῶν βαθέων τῆς ἁρμονίας κανόνων. Τούτων ἀντίστοιχα γνωρίζει ἡ μουσικὴ σήμερον τὰς μεγάλας συνθέσεις ἐν τοῖς μελοδράμασι, τὰς λεγομένας *Συμφωνίας*, οἷαι αἱ τοῦ Βετ-

(1) Προλεγ. εἰς Ἡφαιστ. σ. 139.— (2) Αὐτ. ΙΑ, σ. 64. — (3) Mar. Vict. 1484.

χόβεν, τοῦ Μοζάρτου, καὶ πάντα τὰ μεγάλα μουσικὰ προϊόντα, ἐν οἷς δὲν ὑπάρχει μὲν ὀρχήσεως ἢ ᾀσματίου ῥυθμὸς, ἀλλ' ἐφ' ὧν ἐπιπνέει ἡ ὑπερτάτη καὶ σοφωτάτη τῶν ἁρμονιῶν.

Οὐδὲ τῆς στιχουργίας δὲ ταύτης τὸ εἶδος ἀπώλετο ἐντελῶς παρ' ἡμῖν μετὰ τὴν μετάπτωσιν τῆς περὶ τὰ μακρὰ προφορᾶς, ἀλλὰ διετηρήθη μετ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ τῆς ποιήσεως γένους εἰς ὃ κυρίως ἐχρησίμευε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Τὰ μυχιαίτατα τῆς καρδίας αἰσθήματα, τὴν ὑπερτάτην τῆς διανοίας ἀνάτασιν, τοὺς παιᾶνας θριάμβου, τοὺς ὕμνους τῆς δόξης, τῶν Θεῶν τὴν δύναμιν καὶ τὰς ἐκχύσεις τῆς εὐλαβείας ἔψαλλεν ἡ λυρικὴ ποίησις διὰ τῶν ἀδεσμεύτων τούτων ῥυθμῶν, οἵτινες ὡδήγουν χωρὶς νὰ χαλινῶσι τὴν ἔμπνευσιν. Εἰς τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῶν Θεῶν οἱ χοροὶ κατὰ τοὺς ῥυθμοὺς τούτους ᾖδον ἀμοιβαδὸν ὕμνους θρῃσκευτικοὺς, εἰς οὓς μετὰ ταῦτα συμπλεχθέντες διάλογοι, ἀπετέλεσαν τὸ δρᾶμα, τὸ ἀριστούργημα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως. Ὅταν δὲ μετὰ χρόνων παρέλευσιν καὶ τὰ φῶτα ἐν Ἑλλάδι ἐσβέσθησαν, καὶ ὁ δημόσιος βίος περιεστάλη, καὶ τοὺς εὐγενεῖς θεατρικοὺς ἀγῶνας διεδέχθησαν οἱ βαναυσότεροι τοῦ ἱπποδρομίου, οὓς οἱ Βυζαντινοὶ ἐκληρονόμησαν παρὰ τῶν Ῥωμαίων, τότε οἱ χοροὶ καὶ οἱ ὕμνοι αὐτῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἀρχικὴν, τὴν καθαρῶς θρῃσκευτικὴν αὐτῶν σημασίαν, καὶ ἡ ἐκκλησία διεδέχθη τὸ Θέατρον. Ἐκεῖ οἱ δύω ἡμίχοροι ἔψαλλον ἐν στροφαῖς καὶ ἀντιστροφαῖς συντεταγμέναις κατὰ τὴν βάσιν τῆς τῶν ἀρχαίων λυρικῶν προσῳδίας, τὰ *Τροπάρια* αὐτῶν, ὧν τὸ ὄνομα ἐκ τῆς ἀρχαίας παρέμεινε μουσικῆς· διότι *τρόπους* λέγει ὁ Διονύσιος ἐν τῷ ἄνω παρατεθέντι χωρίῳ (σ. νή.) τὸν Δώριον, τὸν Λύδιον, τὸν Φρύγιον· καὶ ἐν τῷ προμνησθέντι τετραστίχῳ τοῦ Κριτίου (σ. μζ'.) φέρεται

«Ἀλκιβιάδην νέοισιν ὑμνήσας τρόποις·»

καὶ ὑπὸ Ἐπιχάρμου (¹) ἀναφέρονται «οἱ τοὺς ἰάμβους κατὰ τὸν

(1) Ἡφαιστ. Η', 25.

ἀρχαῖον *τρόπον*» ψάλλοντες. Ἐν δὲ τοῖς *τροπαρίοις* τούτοις εἰσὶ, πλὴν τῶν *Ὠδῶν* καὶ τῶν *Εἱρμῶν*, τὰ *Στιχηρὰ Προσόμοια*, οἷα τὰ *ὁμοιόστροφα* τῶν παλαιῶν λυρικῶν, καὶ τὰ *Αὐτόμελα* καὶ *Ἰδιόμελα*, τὰ *Ἀπόστιχα*, ἴσως καὶ τὰ *Ἀπολυτίκια*, οἷα τὰ ἀρχαῖα *ἀπολελυμένα* καὶ *ἀνομοιόστιχα*, καὶ τὰ *Τριαδικὰ*, οὕτω καλούμενα καὶ διότι μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα ψάλλονται, ἀλλὰ καὶ διότι ἀνὰ τρία εἰς ἕνα ἦχον ἀνήκουσιν, οἷοι οἱ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ ὄρθρου *Τριαδικοὶ ὕμνοι*, «Σωματικαῖς μορφώσεσι κτλ.», διατηρήσαντα δὲ τό τε ὄνομα καὶ τὴν διάταξιν ἐκ τῶν ἀρχαίων *τριαδικῶν*, τῶν *κατὰ περικοπὴν ἀνομοιομερῶν* λεγομένων, περὶ ὧν φησὶν ὁ Ἡφαιστίων (1) ὅτι «τὰς περικοπὰς ὁμοίας ἀλλήλων ἔχει, τὰς δ' ἐν ταῖς περικοπαῖς περιόδους ἀνομοίας· καλεῖται δὲ τὰ μὲν δυαδικὰ, ὅσα δύω ἐν τῇ περικοπῇ περιόδους ἔχει, τὰ δὲ *τριαδικὰ*, ὅσα *τρεῖς*».

Καὶ ἐν τοῖς *τροπαρίοις* λοιπὸν τούτοις, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις *τρόποις*, ἡ προσῳδικὴ ὑφὴ ἦν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον αὐθαίρετος, ἐκ τοῦ ἤχου ἐξαρτωμένη, ἕνα μὲν ἔχουσα γενικὸν ῥυθμὸν, ἐν τοῖς πλείστοις ὅμως οὐχὶ ἠναγκασμένως δι' ὅλου τοῦ ᾄσματος παρακολουθούμενον, κατὰ τοῦ ἤχου δὲ τούτου τὰς καμπὰς καὶ τὰς ἀλλοιώσεις διαποικιλλομένη δι' ἄλλων κατὰ σχέσιν ἢ κατ' ἀντιπάθειαν μέτρων, ὥστε, ὡς τὰ χορικὰ καὶ λυρικὰ, οὕτω καὶ τὰ τροπάρια, μᾶλλον πεζὸν λόγον ἔῤῥυθμον ἀπετέλουν ἢ στίχους, καὶ οὕτω συνήθως γράφονται, ἀντιστοιχούντων μὲν ἐν τοῖς προσομοίοις μέτρων πρὸς μέτρα, οὐχὶ ὅμως καὶ περικοπῆς πρὸς περικοπὴν ἀκριβῶς, ὡς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἐν στίχοις. Καὶ ἐν αὐτοῖς δ' ἐπίσης ἀπαντῶνται ἐνίοτε συλλαβαί τινες μὴ αὐστηρῶς ἀνταποκρινόμεναι, διότι εἰσὶ μακραὶ ἢ βραχεῖαι (τετονισμέναι ἢ ἀτόνιστοι) ἐν χώραις καθ' ἃς τὰ προσόμοια αὐτῶν ἔχουσι τ' ἀνάπαλιν· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα διορθοῦνται ὑπὸ τοῦ μέλους. Τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν οὐχὶ ἐξ εἰκασίας, ὡς ἐπὶ

(1) Περὶ ποιημ. Γ', 64.

τῶν ἀρχαίων λυρικῶν ἐπῶν, ἀλλὰ μετὰ βεβαιότητος, διότι αὐτῶν γνωρίζομεν ἐντελῶς τὰ μέλη. Προσθετέα δ' ὡς πρὸς τὰ τροπάρια καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι, ὡς πρὸς τ' ἀρχαιότερα μάλιστα, ἐπὶ χασμῳδίας καὶ συμπτώσεως δύω φωνηέντων γίνεται συνίζησις διὰ τῆς μουσικῆς, ὅπερ ἐγίνετο προφανῶς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει.

Ἀλλ' ἡ σχέσις καὶ ὁμοιότης αὕτη τῆς μετρικῆς διαθέσεως τῶν ἀρχαίων ᾠδῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, τῇ διαφορᾷ τῆς μεταπτώσεως τῶν μακρῶν εἰς τὰς τετονισμένας συλλαβάς, θέλει προδηλότερον καταδειχθῆ διὰ τῆς ἀναλύσεως δειγμάτων τινῶν ἐξ ἑκατέρων.

1) Ὁ πρῶτος χορὸς τῶν Νεφελῶν («Ἀέναοι Νεφέλαι», στίχ. 275 ἐπ.) βαίνει κατὰ μέτρον δακτυλικὸν μετὰ σπονδείων· ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος στίχος εἶναι δίμετρος ὑπερκατάληκτος, μετ' αὐτὸν δ' ἕπεται ἑξάμετρος ἡρωϊκός, εἶτα τετράμετρος, μετ' αὐτὸν ἑξάμετρος ἀκατάληκτος, εἶτα τέσσαρες τετράμετροι, εἶτα πεντάμετρος καταληκτικός, ἤτοι μετὰ τὸν ἡρωϊκόν, τριάκοντα δάκτυλοι, καὶ μετ' αὐτοὺς εἷς τροχαῖος, μετὰ ταῦτα εἷς δάκτυλος καὶ τροχαϊκὴ διποδία, εἶτα δύω τετράμετροι, ἤτοι ὀκτὼ δάκτυλοι, καὶ ὁ τελευταῖος στίχος σύγκειται ἐκ διμέτρου ἀναπαιστικοῦ ἀκαταλήκτου. Ὁ ὅλος χορὸς ἄρα ὡς βάσιν ἔχει τὸ σπονδειο-δακτυλικὸν μέτρον, διαποικίλλει ὅμως ἐλαφρῶς αὐτὸ διὰ παρενθέσεως κατὰ σχέσιν μὲν τροχαίων, κατ' ἀντιπάθειαν δὲ ἀναπαίστων.

2) Τὸ ἐγκώμιον ὃ ψάλλει ὁ Στρεψιάδης εἰς ἑαυτὸν (στ. 1185 ἐπ.) βάσιν κυρίως ἔχει τὸν κρητικὸν (- ⏑ -), ἀλλὰ διατέμνει αὐτὸν διὰ μακρᾶς συλλαβῆς, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν στίχων β', γ', δ', ε', ζ', καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στίχου, ε', ἢ παρεμβάλλει βραχεῖαν, ὡς ἐν τῷ μέσῳ τῶν στίχων ζ' καὶ η', μεταβάλλουσαν τὸν κρητικὸν εἰς ἰαμβικὴν διποδίαν, καὶ προσέτι ἄρχεται ἀπὸ ἀναπαιστικῆς διποδίας ὑπερκαταλήκτου (στ. α'.)

3) Ἐν ταῖς *Ὄρνισι*, τὸ ᾆσμα τοῦ Ἔποπος (στ. 229, ἐπ.)

σύγκειται ἐξ ἰάμβων καὶ τροχαίων, ἀναμεμιγμένων μετὰ δακτύλων καὶ ἀναπαίστων, οἵτινες ἐνίοτε, διὰ παρενθέσεως μακρῶν, βαρύνονται εἰς ἰωνικοὺς ἀπ' ἐλάσσονος, αἱ δὲ μακραὶ πάντων τῶν ποδῶν συνεχῶς ἀναλύονται πρὸς μίμησιν τῶν συχνῶν λαρυγκισμῶν τοῦ πτηνοῦ.

4) Ὁ δὲ χορὸς τῆς Εἰρήνης (στ. 755 ἐπ.) ἔχει ἐπίσης δακτύλους ἢ τροχαίους, οἵτινες διὰ προσθήκης μιᾶς μακρᾶς ἢ μιᾶς βραχείας συλλαβῆς μεταπίπτουσιν εἰς ἀναπαίστους ἢ εἰς ἰάμβους παντοίως συμπλεκομένους.

Ἂν δὲ καὶ Πινδαρικήν τινα ᾠδὴν ἐξετάσωμεν, τὴν πρώτην τῶν Ὀλυμπίων ἐν παραδείγματι, ὁ τύπος αὐτῆς ἐστί·

Στρ. ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓
– ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓
– ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓
– ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓
– ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ ⏓
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓
⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓

Ἐπῳδ. ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏓
⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏓
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏓
⏑ – – ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓
⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ ⏓
– – ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏓
⏑ – – ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏓

Ἄρχεται λοιπὸν ἡ στροφὴ ἀπὸ ἀντισπάστου, ἤ, ὡς ἐδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν σήμερον, ἐλαφρᾶς τροχαϊκῆς διποδίας, ἤτοι ἰάμβου (ἀντὶ σπονδείου) καὶ τροχαίου· ἕπεται ἰαμβικὴ διποδία, καὶ ἔπειτα τροχαϊκή, καὶ πάλιν ἰαμβικὴ καταληκτικὴ (ἀμφίβραχυς). —Ὁ δεύτερος στίχος ἔχει παίωνα τέταρτον καὶ ἴαμβον, ἢ μᾶλλον τροχαϊκὴν διποδίαν μετ' ἀναλελυμένης τῆς πρώτης μακρᾶς, ὑπερκατάληκτον, ἢ μετὰ προσθήκης μακρᾶς, καὶ ἕτερον τροχαῖον,

μετ' αὐτὸν δὲ τρεῖς ἀμφιβράχεις.—Ὁ τρίτος εἶναι τροχαϊκὸς δίμετρος καταληκτικός· ὁμοίως καὶ ὁ πέμπτος· ὁ δὲ τέταρτος βραχυκατάληκτος, ἐκτείνων τὸν δεύτερον πόδα εἰς δάκτυλον.—Ὁ ἕκτος ἄρχεται ἀπὸ τροχαϊκοῦ τετραμέτρου βραχυκαταλήκτου ἔχοντος τὴν μακρὰν τοῦ τρίτου ποδὸς ἀναλελυμένην, μεθ' ὃν ἴαμβος, καὶ τέλος κῶλον μονόμετρον τροχαϊκὸν ὑπερκατάληκτον.—Ὁ ἕβδομος ὁμοίως ἄρχεται ἀπὸ τριμέτρου τροχαϊκοῦ βραχυκαταλήκτου, μεθ' ὃν ἴαμβος, καὶ εἶτα κῶλον μονομέτρου τροχαϊκοῦ καταληκτικοῦ (κρητικός.)—Ὁ ὄγδοος εἶναι τρίμετρος ἰαμβικὸς ἔχων τὰς μακρὰς τῆς πρώτης διποδίας ἀναλελυμένας.—Ὁ ἔννατος ἄρχεται ἀπὸ ἰάμβου, ἕπεται διποδία τροχαϊκή, καὶ εἶτα ἀνάπαιστος.—Ὅμοιος εἶναι ὁ δέκατος, ἐκτὸς ὅτι οἱ τροχαῖοι εἰσὶ τρεῖς ἀντὶ δύω.—Ὁ δ' ἑνδέκατος ὁμοίως ἀπὸ ἰάμβου ἀρχόμενος, ἔχει μετ' αὐτὸν δίμετρον τροχαϊκὸν καταληκτικόν, οὗ τὴν πρώτην μακρὰν ἀναλελυμένην.

Ἡ ἐπῳδὸς ἄρχεται ὁμοίως ἐξ ἀντισπάστου, ἤτοι ἰάμβου, μεθ' ὃν τροχαῖος (τὴν μακρὰν ἔχων ἀναλελυμένην) ἢ μᾶλλον τροχαϊκὴ διποδία ὑπερκατάληκτος, εἶτα αὖθις τροχαῖος καὶ ἰαμβικὴ διποδία, καὶ πάλιν τροχαϊκὴ διποδία ὑπερκατάληκτος.—Ὁ δεύτερος στίχος ἔχει τρεῖς ἀντισπάστους (τοῦ τρίτου ἡ ά μακρὰ, ἀναλελυμένη) καὶ συλλαβήν.—Ὁ τρίτος ἔχει δύω τροχαϊκὰς διποδίας, ἕνα ἀντίσπαστον καὶ συλλαβήν.—Ὁ τέταρτος, ἀντίσπαστον καὶ συλλαβὴν, χορίαμβον, ἰαμβικὴν διποδίαν, ἀνάπαιστον καὶ συλλαβήν.—Ὁ πέμπτος, ἀνάπαιστον, ἴαμβον καὶ ἀνάπαιστον, καὶ τροχαϊκὴν διποδίαν ὑπερκατάληκτον.—Ὁ ἕκτος ἄρχεται ἀπὸ Ἰωνικοῦ ἀπὸ μείζονος, μεθ' ὃν ἕπονται δύω κρητικοὶ καὶ συλλαβὴ, καὶ πάλιν τρεῖς κρητικοὶ (τοῦ πρώτου ἔχοντος ἀναλελυμένην τὴν πρώτην μακράν.)—Ὁ δ' ἕβδομος ἔχει ὡς ὁ τέταρτος ἀντίσπαστον καὶ συλλαβὴν, χορίαμβον καὶ ἴαμβον, εἶτα δὲ, ἀντὶ ἰάμβου, ἀναπαίστου καὶ συλλαβῆς, ἢ δύω κρητικῶν, ἔχει χορίαμβον καὶ κρητικόν.

Ἐκ τούτων εἶναι πρόδηλον, ὅτι ὅλη ἡ ὑφὴ τῆς ᾠδῆς εἶναι ἐκ

τροχαίων καὶ ἰάμβων, ἐνίοτε ἐκτεινομένων εἰς ἀναπαίστους, καὶ ἄλλοτε μὲν τῶν μακρῶν ἀναλυομένων, ἄλλοτε δὲ διατεμνομένης διὰ συλλαβῶν τῆς τῶν ποδῶν συνεχείας.

Μεταβῶμεν δὲ ἤδη εἰς τὴν ἀνάλυσιν τινῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων, ὡς μακρὰς, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, σημειοῦντες τὰς τετονισμένας αὐτῶν συλλαβὰς, ὡς βραχείας δὲ τὰς ἀτονίστους.

1) Ἐν τῷ *μεγάλῳ παρακλητικῷ κανόνι*, τὰ τροπάρια τὰ ἀρχόμενα· «Πρὸς τίνα καταφύγω», ἔχουσιν, ἀλλήλοις παραβαλλόμενα, τὸν κοινὸν τύπον·

⏑ – ⏑ ⏓, ⏑ – ⏑ | ⏓ – ⏑ –
⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑
⏓ ⏒ ⏑ –
⏓ ⏑ ⏓ ⏑, – ⏑ | ⏑ ⏓ ⏑ –
⏓ ⏓ ⏑ ⏓, ⏑ – ⏑ ⏓
⏓ ⏑ ⏓ ⏓, – ⏑ | ⏑ ⏓ ⏑ –
⏑ – ⏓ ⏓, ⏑ – ⏑
⏑ ⏓ ⏑ –, ⏑ – ⏑ –, ⏑ ⏑

Σύγκειται ἑπομένως ἐξ ἰάμβων καὶ τροχαίων μετ' ἀναπαίστων, ἔχοντα τὸν ά στίχον δίμετρον ἰαμβικὸν καταληκτικὸν, καὶ ἰαμβικὴν διποδίαν· — τὸν β' δίμετρον ἀναπαιστικὸν, καταληκτικὸν εἰς συλλαβήν· — τὸν γ' διποδίαν ἰαμβικήν· — τὸν δ' καὶ ς' δίμετρον τροχαϊκὸν βραχυκατάληκτον, καὶ διποδίαν ἰαμβικήν· — τὸν έ. δίμετρον ἰαμβικὸν ἀκατάληκτον, καὶ τὸν ζ'. καὶ ή, καταληκτικόν· — τὸν θ' τρίμετρον ἰαμβικὸν βραχυκατάληκτον.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι αἱ ἰαμβικαὶ καὶ τροχαϊκαὶ διποδίαι δὲν εἶναι καθαραὶ, ὡς σπανίως τοιαῦται ἀπαντῶνται καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ὡς τὸ πάλαι μετὰ σπονδείων συντιθέμεναι ἐλάμβανον μορφὴν ἐπιτρίτων (αἱ ἰαμβικαὶ ά καὶ γ', αἱ τροχαϊκαὶ β' καὶ δ'.), οὕτως ἤδη μετὰ πυῤῥιχίων συνδυαζόμεναι, λαμβάνουσι μορφὴν παιώνων (αἱ ἰαμβικαὶ β' καὶ δ', αἱ τροχαϊκαὶ ά καὶ γ'.) Οὕτως, ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πρώτου στίχου,

ἐν ᾧ ἐκ τῶν τεσσάρων κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον γεγραμμένων τροπαρίων τὰ τρία ἔχουσιν ἴαμβον καὶ πυῤῥίχιον, ἢ παίωνα δεύτερον, (◡ – ◡ ◡), τὸ τέταρτον ἔχει καθαρὰν ἰαμβικὴν διποδίαν (◡ – ◡ –, *τὴν δέησίν-μου*)· ὁμοίως καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀγδόου στίχου, ἔχει τὸ β′ καὶ γ′ τροπάριον παίωνα β′ ἐν ᾧ τὸ δ′ ἰαμβικὴν διποδίαν (*εἰ νεύσῃς ἔ-τι*), τὸ δὲ ά, καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἑβδόμου στίχου, ἀντίσπαστον, (◡ – – ◡ *εἰς σὲ μόνην*), διότι, ὡς εἴχομεν εἰπεῖ, ἐνίοτε εἰς τῆς διποδίας τὴν μίαν χώραν τίθεται καὶ ὁ ἀντίθετος πούς. Ὁμοίως εἰς τὸν τρίτον στίχον ἔχουσι τὰ τρία τελευταῖα τροπάρια παίωνα δ′, ἤτοι πυῤῥίχιον καὶ ἴαμβον (◡ ◡ ◡ –), ἐν ᾧ τὸ ά, χορίαμβον, ἤτοι τροχαῖον καὶ ἴαμβον (– ◡ ◡ –, *ποῦ πορευθῶ*;) Καὶ τοῦ πέμπτου στίχου ἡ ἀρχὴ εἶναι παίων δ′ ἐν τῷ β′ καὶ δ′ τροπαρίῳ, χορίαμβος δ' ἐν τῷ ά, ἐν δὲ τῷ γ′ προκελευσματικὸς, ἐκ δύω πυῤῥιχίων συγκείμενος, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐνίοτε τῇ ἰαμβικῇ διποδίᾳ καὶ παρ' ἡμῖν, διορθούμενον εὐκόλως ὑπὸ τῆς φωνῆς ἐν τῷ ᾄσματι.— Ὁμοίως ὁ δεύτερος στίχος ἄρχεται ἐν μὲν τῷ ά τροπαρίῳ ἀπὸ τροχαϊκῆς διποδίας (– ◡ – ◡, *ποῦ προσδράμω*), ἐν δὲ τῷ β′ καὶ γ′ ἀπὸ παίωνος γ′ (πυῤῥιχίου καὶ τροχαίου ◡ ◡ – ◡), καὶ ἐν τῷ δ′ ἀπὸ Ἰωνικοῦ ἀπ' ἐλάσσονος (πυῤῥιχίου καὶ σπονδείου, ◡ ◡ – –, *καὶ κλαυθμὸν μή*). Ὁ δ' ἕκτος στίχος ἄρχεται ἐν τῷ ά καὶ γ′ τροπαρίῳ ἀπὸ παίωνος πρώτου (τροχαίου καὶ πυῤῥιχίου – ◡ ◡ ◡), ἐν τῷ β′ ἀπὸ προκελευσματικοῦ (δύω πυῤῥιχίων), καὶ ἐν τῷ δ′. ἀπὸ χοριάμβου (τροχαίου καὶ ἰάμβου).

2) Τὸ τροπάριον «*Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται*», ψαλλόμενον κατ' ἦχον πλάγιον δ′, ἔχει τὸν ἑπόμενον τύπον·

◡ –, ◡ ◡ – ◡, – ◡ ◡
◡ ◡ –, ◡ ◡ ◡ –
◡ ◡ –, ◡ ◡ ◡ –, ◡
◡ ◡ –, ◡ ◡ ◡ –, ◡
◡ –, ◡ ◡ ◡ –, ◡
◡ ◡ –, ◡ ◡ ◡ –, ◡
– ◡ – ◡, – ◡
◡ ◡ – ◡, ◡ ◡ ◡ –

⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑, ⏑ ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑, ⏑ ⏑ – ⏑, – ⏑ ⏑ –
⏑ –, ⏑ – ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑, –
⏑ – ⏑, ⏑ ⏑ – ⏑, ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑ –

Ἐν τούτῳ τῷ τύπῳ ἐπικρατοῦσιν ἐλαφραὶ ἰαμβικαὶ διποδίαι, ἔχουσαι πυῤῥίχιον ἀντὶ σπονδείου, ὑπὸ σχῆμα παιώνων δ', καὶ διατεμνόμεναι ἐνίοτε μὲν διὰ συλλαβῶν, ὡς καταλήξεων τῶν στίχων (στ. 3-6), ἄλλοτε δὲ δι' ἀναπαίστων ὡς ἐπαρχῶν, ἢ διὰ τροχαίων, καὶ τροχαϊκῶν ἐλαφρῶν διποδιῶν, καὶ διὰ δακτύλων.

3) Ἐν τῇ *Ἀκολουθίᾳ τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου*, τὰ ἀπόστιχα *προσόμοια*, τὰ ἀρχόμενα· «*Τῶν οὐρανίων ἀψίδων...*», ψαλλόμενα δὲ κατ' ἦχον ά, ἔχουσι τὸν ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως αὐτῶν ἐξαγόμενον γενικὸν τύπον·

⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ –, ⏑ – ⏑
⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ ⏓, ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑, – ⏑ ⏑, – ⏑ – ⏑, – ⏑
⏑ ⏑ – ⏑, ⏑ ⏑ – ⏑, ⏑ –

Καὶ ἐν τούτῳ ἐπίσης ἐπικρατεῖ ἡ ἰαμβικὴ διποδία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλαφρὰ (παίων δ'), μετὰ τροχαίων, ἀναπαίστων καὶ δακτύλων.

4) Τοῦ *Ἄξιόν ἐστιν* ὁ τύπος εἶναι·

– ⏑ – ⏑, – ⏑, ⏑ ⏑ –
⏑ ⏑ –, ⏑ ⏓, ⏑ ⏓ ⏑ – ⏑
– ⏑ ⏓ ⏑, – ⏑ ⏓ ⏑, ⏓ ⏑ – ⏑ ⏓
⏓ ⏑ – ⏑, ⏓ ⏑ – ⏑, –
⏓ ⏑ ⏓ ⏑, – ⏑, ⏓ ⏓ ⏑ –
⏓ ⏑ ⏓ ⏑, – ⏑, ⏑ ⏑ – ⏑, ⏑ ⏓ ⏑ –
⏓ ⏑ ⏓ ⏑, – ⏑, ⏑ – – ⏑, ⏑ – ⏑
⏑ – ⏑ ⏓, ⏑ – ⏑, – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏓

Ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ αὖθις ἐπικρατοῦσιν οἱ ἴαμβοι καὶ οἱ τροχαῖοι μετά τινων ἀναπαίστων ἀναμὶξ, ἐσημειώθησαν ὡς δίχρονοι ἢ ἀμφίβολοι ὅσαι συλλαβαί, βραχεῖαι καθ' ἑαυτὰς καὶ ἀτόνιστοι, τονίζονται καὶ μηκύνονται ψαλλόμεναι.

Ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως ἄρα τῶν τύπων τούτων πρὸς τοὺς τῶν ἀρχαίων λυρικῶν ᾠδῶν καὶ τῶν χορικῶν ᾀσμάτων, οὐδεμία δύναται νὰ μείνῃ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ μετρικὴ αὐτῶν διασκευὴ εἶναι ἐντελῶς ἡ αὐτή, ἐπὶ μόνῃ τῇ εἰς τὴν γλῶσσαν ἐμφύτῳ διαφορᾷ, ὅτι ἄλλοτε μὲν ἦσαν συνεχέστεραι αἱ μακραί, νῦν δ' ἐπικρατοῦσιν αἱ βραχεῖαι. Ἐπίσης δὲ βέβαιον μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ μουσικὴ διώρθου καὶ τῶν μὲν ὡς διορθοῖ καὶ τῶν δὲ τὴν κατάχρησιν, ἄλλοτε μὲν τὰς σπονδιακὰς διποδίας, τοὺς ἐπιτρίτους καὶ τοὺς ἰωνικούς, νῦν δὲ τοὺς προκελευσματικοὺς καὶ τοὺς παίωνας, καὶ ἐνίοτε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀντισπάστους καὶ χοριάμβους, τούς τε ἀρχαίους καὶ τοὺς νέους, εἰς ἐρρύθμους ἰαμβικὰς ἢ τροχαϊκὰς διποδίας ἐπανορθοῦσα, καὶ προσέτι ἐκ τῶν ἀρχαίων μολοσσῶν καὶ ἐκ τῶν νέων τριβράχεων καὶ ἐκ τῶν τότε καὶ νῦν βαχχίων, δακτύλους ἢ ἀναπαίστους ἀποτελοῦσα.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸ μέτρον σχέσις τῆς μουσικῆς, ἥτις βοηθεῖ καὶ συμπληροῖ τὴν προσῳδίαν χωρὶς νὰ τὴν διαστρέφῃ, εἶναι προφανεστάτη καὶ γενικὴ εἰς πᾶσαν μουσικὴν καὶ εἰς πᾶσαν προσῳδίαν. Ὅστις προσέξῃ, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν ᾄδεται τὸ δημοτικὸν ᾆσμα «Ὁ Ὄλυμπος κ' ὁ Κίσσαβος», θέλει πεισθῆ ὅτι ἡ μουσικὴ μηκύνει ἐν τῇ πρώτῃ διποδίᾳ τὴν βραχεῖαν συλλαβὴν *πος*, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ τὴν συλλαβὴν *βος*· καὶ εἰς τὸ παρατόνως συντεταγμένον ἡμίστιχον τοῦ αὐτοῦ ᾄσματος

«κάθε βρύσι καὶ κλέφτης»

βραχύνει μὲν τὴν συλλαβὴν *βρύ*, μηκύνει δὲ τὴν συλλαβὴν *σι*, καὶ προφέρει ᾄδουσα *βρυσί*. Ἄλλοτε ἡ μουσικὴ σύνθεσις διατέμνει τὴν μονοτονίαν τῆς προσῳδικῆς, μηκύνουσα ἢ βραχύνουσα ἄλλας συλλαβὰς ἢ ἐκείνας ἃς αὕτη ἀπαιτεῖ, καὶ οὕτω τὴν

ἰαμβικὴν διποδίαν μεταβάλλουσα εἰς χορίαμβον, τὴν τροχαϊκὴν εἰς ἀντίσπαστον κλ. Ὡς π. χ. ἐν τῷ ᾄσματι·

«Μαύρ' εἶν' ἡ νύκτα 'ς τὰ βουνὰ,»

ἡ μουσικὴ τάττει χορίαμβον οὐ μόνον κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου στίχου, ὅπου τοιοῦτον συνέπεσε νὰ τάξῃ καὶ ἡ προσῳδία, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τέταρτον

«Ὁ κλέφτης ξεσπαθώνει,»

μηκύνουσα τὸ *Ο*. Ὅταν λοιπὸν, ὡς ἀνωτέρω ἐῤῥέθη, οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ συνέταττον τοὺς μουσικοὺς ἤχους ὁμοῦ μετὰ τῶν στίχων οἵτινες ἔμελλον νὰ ᾄδωνται πρὸς αὐτοὺς, προφανὴς εἶναι ὁ λόγος τῆς ἀπὸ τῶν τακτικῶν μέτρων φαινομένης ἐνίοτε ἀπομακρύνσεως αὐτῶν, καὶ τῆς χρήσεως πολλάκις ποδῶν, οἵτινες εἰς τὴν ἁπλῆν ἀνάγνωσιν δὲν φαίνονται εὔηχοι καὶ ἁρμονικοὶ, ὡς καὶ συλλαβῶν ἢ μέτρων, ὧν τὰ ὀνόματα *βάσεις* καὶ *ἐπαρχαὶ* καὶ *ἀνακρούσεις* καὶ *καταλήξεις*, δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως ἐξηγήσωσι τὸν ἁρμονικὸν αὐτῶν λόγον.

Κατὰ ταύτας λοιπὸν τὰς ἀρχὰς, καὶ μετ' ἐπιφυλάξεων ὡς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἀδείας τοῦ ᾄσματος, μᾶς φαίνεται ἀναμφισβήτητον ὅτι αἱ βάσεις τῆς καθ' ἡμᾶς μετρικῆς οὐδόλως διαφέρουσι τῶν βάσεων τὰς ἀρχαίας, καὶ τούτου πρακτικὴν ἀπόδειξιν ἐπροσπάθησα νὰ δώσω διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν τεσσάρων ἑπομένων δραμάτων.

Ἂν δὲ τὰ ἀνωτέρω ἐξετασθέντα μετρικὰ παραδείγματα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν τριῶν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ περιεχομένων κωμῳδιῶν, οὐδὲν δ' ἐκ τῆς τραγῳδίας τοῦ Σοφοκλέους, ἡ παράλειψις αὕτη δὲν ἐγένετο τυχαίως καὶ ἄνευ σκοποῦ. Ἡ Ἀντιγόνη, ὡς γνωστὸν, διδάσκεται ἤδη ἀπό τινων ἐτῶν ἐπὶ τῶν ἐπισημοτέρων θεάτρων τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ περίδοξος μουσικοδιδάσκαλος Μενδελσὼν Βαρτόλδης ἐμελοποίησε τοὺς χοροὺς αὐτῆς. Ἂν δ' ἐπιτρέπηται νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι καὶ ἡμεῖς ποτε θέλομεν γίνει μέτοχοι τῆς εὐγενοῦς ἀπολαύσεως εἰς ἣν πρὸ παντὸς δικαιούμεθα καὶ ἐνδια-

φερόμεθα, τοῦτο διὰ μεταφράσεως μόνον ἔσται ἡμῖν ἐφικτόν· διότι πρῶτον μὲν οὐ μόνον τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς λογιωτέροις τῶν ἀκροατῶν, δυσχερὴς ἔσται ἡ ἄνευ μελέτης καὶ βοηθημάτων ἐντελὴς ἐκ τοῦ προχείρου κατάληψις τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀπὸ σκηνῆς ἀπαγγελλομένου· δεύτερον δὲ, ἡ τῶν ἀρχαίων στίχων ἁρμονία, ὡς παρ' ἡμῖν προφέρονται σήμερον, ἐντελῶς καταστρέφεται, καὶ τὸ ἀριστούργημα τῆς ἀρχαίας δραματικῆς θέλει ἠχεῖ εἰς τὴν ἀκοὴν πεζῶς, καὶ ὡς γεγυμνωμένον τοῦ χαριεστάτου αὐτοῦ ῥυθμικοῦ κοσμήματος· οὐδὲ δυνάμεθα ἄλλως καταληπτὴν νὰ καταστήσωμεν τὴν τοῦ πρωτοτύπου ἁρμονίαν, ἐκτὸς ἂν ἀποφασίσωμεν νὰ προφέρωμεν πάσας τὰς λέξεις παρατόνως, κατὰ τρόπον γελοῖον καὶ ἀνυπόφορον· τρίτον δὲ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Μενδελσῶνος μουσικὴ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἄχρηστος καὶ ἀνεφάρμοστος θὰ ἔμενε διὰ τὴν ἡμετέραν σκηνὴν, ὡς συνταχθεῖσα ἐπὶ τῆς προσῳδίας τῶν ἀρχαίων στίχων, ἥτις, ὡς εἴπομεν, δὲν δύναται παρ' ἡμῖν νὰ ἐννοηθῇ εἰμὴ διὰ τῆς τῶν τόνων μεταθέσεως.

Ὁ Μενδελσὼν ὅμως συνέθηκε τὴν μουσικήν του οὐχὶ ἀκριβέστατα ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων ᾠδῶν, ὧν ἡ μετρικὴ διασκευὴ εἶναι ἐνίοτε σκοτεινὴ καὶ ἀμφισβητουμένη, ἀλλ' ἐπὶ Γερμανικῆς μεταφράσεως αὐτῶν, μιμηθείσης ὅσον ἔνεστιν αὐτῶν τὸν ῥυθμόν. Ὅπως λοιπὸν ἡ μουσικὴ αὐτοῦ χρησιμεύῃ καὶ παρ' ἡμῖν, ἦτον ἀνάγκη ν' ἀκολουθήσῃ ἡ ἡμετέρα μετάφρασις ἀκριβέστερον τὸν ῥυθμὸν τῆς Γερμανικῆς μεταφράσεως, ἥτις μᾶλλον ἢ τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις τῆς μελοποιΐας. Ὅσον μικραὶ καὶ ἂν ἦναι καθ' ἑαυτὰς αἱ διαφοραὶ, ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουσι, δὲν ἐνόμισα κατάλληλον νὰ προτείνω αὐτὰς μεταξὺ τῶν παραδειγμάτων.

Ἐπὶ τῇ εὐκταίᾳ δ' ὑποθέσει ὅτι παρ' ἡμῖν θέλει ποτὲ καὶ αὖθις ἀναβιώσει τὸ ἑλληνικὸν θέατρον, καὶ ὅτι θέλει ἐνίοτε τιμᾶσθαι καὶ διὰ παραστάσεως τῶν προπατορικῶν ἀριστουργημάτων, ὅτι δ' ἰδίως θέλει διδαχθῇ καὶ παρ' ἡμῖν ποτὲ ἡ τραγῳ-

δία τῆς Ἀντιγόνης, εἰς ἣν ὁ εὐκλεὴς τῆς Γερμανίας μελοποιὸς ἀπέδωκε τὴν μουσικήν της ζωὴν, δὲν νομίζω ἄπο σκοποῦ νὰ περατώσω τὸ μακρὸν τοῦτο προοίμιον δι' ὀλίγων τινῶν περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραστάσεως τοῦ δράματος τούτου παρατηρήσεων.

Εὐκταιότατον ἤθελεν εἶσθαι ἂν ἡ μετάφρασις αὕτη, καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη, τὰ ἐρείπια ταῦτα τῆς ἀρχαίας καλλιεπείας, παριστῶντο ἐντός τινος τῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων θεάτρων, τῶν σωζομένων καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ἐντὸς ἴσως τοῦ ἀρτιωτάτου πάντων, τοῦ ἐν Ἀθήναις Θεάτρου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Ἂν δὲ τοῦτο ἀποβαίνῃ ἀδύνατον, πρέπει τὸ θέατρον νὰ διασκευάζηται μέχρι τινὸς κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, συνδεομένης διὰ διὰ δύω ἑκατέρωθεν κλιμακίδων τῆς σκηνῆς μετὰ τῆς πλατείας, ἥτις θέλει χρησιμεύει οὐχὶ διὰ τοὺς θεατὰς, ἀλλ' ὡς ἡ ἀρχαία *ὀρχήστρα* διὰ τὸν χορὸν, ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τὴν *Θυμέλην*, ἤτοι βωμὸν τετράγωνον, ἐπὶ τριῶν βαθμίδων ὑψούμενον, ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὰ μίαν εἴσοδον.

Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ δρᾶμα τοῦτο ἐπὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς παρίσταται θέσεως, πλατείας τινὸς ἐν Θήβαις, ἐμπρὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Κρέοντος. Κατὰ βάθος δὲ καὶ πλαγίως αὐτῆς, κατά τε τὸ μετασκήνιον καὶ τὰ παρασκήνια, ἐκτείνονται αἱ τῶν ἀνακτόρων στοαὶ, οὐχὶ ἐκ γραπτῶν, ἀλλ' ἐξ ἀληθῶν, ξυλίνων ἢ ἄλλως κτιστῶν κιόνων συγκείμεναι, μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνηκόντων ἀρχιτεκτονικῶν κοσμημάτων, καὶ τρεῖς πύλαι ἀνοίγονται ὀπίσω τῆς κατὰ βάθος στοᾶς. Ἂν ὑπῆρχεν εἰσέτι ἀρχαῖόν τι θέατρον, διατηροῦν πάντα αὐτοῦ τὸν ἐσωτερικὸν ἀρχιτεκτονικὸν κόσμον τοῦ μετασκηνίου, τοὺς κίονας αὐτοῦ καὶ τὰ ἀγάλματα, ἄλλης σκηνικῆς διακοσμήσεως οὐδεμία ἦν ἀνάγκη· τούτου δὲ μὴ ὄντος, πρέπει τὸ ὀπίσω καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς σκηνῆς νὰ ἔχῃ γραπτὸν παραπέτασμα.

Ὅταν δ' ἄρχηται τὸ δρᾶμα, ἡ αὐλαία δὲν αἴρεται, ὡς παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ διά τινος μηχανήματος καταβιβάζεται καὶ κρύπτεται ὑπὸ τὴν σκηνὴν, ἐπ' αὐτῆς δὲ εἰσὶν ἤδη ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ

Ἰσμήνη, αἵτινες συνδιαλεγόμεναι προχωροῦσι πρὸς τὸ προσκήνιον, ὑποβοηθούμεναι ὑπὸ ὑποβολέως, κρυπτομένου ἐν τοῖς παρασκηνίοις.

Κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς πρώτης σκηνῆς, (σ. 7.), ἐν ᾧ αἱ δύω ἀδελφαὶ ἀπέρχονται, ὁ χορὸς, συγκείμενος ἐξ ἕνδεκα γερόντων Θηβαίων, προκύπτει ἐκ τῆς δεξιᾶς (ὡς πρὸς τὴν σκηνὴν) εἰσόδου τῆς ὀρχήστρας, προηγουμένων μουσικῶν, οἵτινες καταλαμβάνουσι θέσεις ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς θυμέλης. Εἰς ταύτας δ' ἀναβαίνει καὶ ὁ Ἡγεμὼν τοῦ χοροῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένος, διευθύνει αὐτοῦ τὰς κινήσεις διά τε τῆς χειρὸς καὶ τοῦ νεύματος· οἱ δὲ χορευταὶ προβαίνουσι κατὰ στίχον ἐμμέτρως καὶ ὑπορχηστικῶς βηματίζοντες, καὶ ἅμα προκύψωσιν εἰς ὄψιν τῶν θεατῶν, ὁ πρῶτος ἡμίχορος, ἤτοι οἱ πέντε προπορευόμενοι χορευταὶ, ἄρχονται τοῦ ᾄσματος, καὶ καταλαμβάνουσι θέσιν παραλλήλως τῇ περιφερείᾳ τῆς ὀρχήστρας, παρὰ τὴν πάροδον δι' ἧς εἰσῆλθον· ἐξακολουθοῦσι δὲ ᾄδοντες, ἐν ᾧ ὁ δεύτερος ἡμίχορος, ὀπίσω αὐτῶν διερχόμενος, καταλαμβάνει τὸ ἄλλο τῆς ὀρχήστρας πέρας, καὶ ἀμφότεροι οἱ ἡμίχοροι ἵστανται πρὸς τὴν σκηνὴν ἀφορῶντες.

Ἀφ' οὗ δὲ παύσῃ ᾄδων ὁ πρῶτος ἡμίχορος, ὁ Ἡγεμὼν ἀπ' αὐτοῦ στρέφεται πρὸς τὸν δεύτερον, καὶ διὰ τῆς χειρὸς τὸν προσκαλεῖ ν' ἀρχίσῃ τὴν ἀντιστροφήν. Τότε δ' οὗτος, μεταξὺ ᾄδων, κινεῖται δι' ὀρχηστικῶν ἐπίσης βημάτων πρὸς τ' ἀριστερά του, διέρχεται ἐμπρὸς τοῦ πρώτου ἡμιχόρου, οὗ καταλαμβάνει τὴν θέσιν, ἐν ᾧ ὁ πρῶτος, καὶ αὐτὸς ὑπορχούμενος, στρέφεται πρὸς τὰ δεξιά του, καὶ καταλαμβάνει τὴν ἣν ὁ δεύτερος κατέλιπε θέσιν. Ταὐτὰ δ' ἐπαναλαμβάνονται καὶ κατὰ τὴν δευτέραν στροφὴν καὶ ἀντιστροφὴν, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἐνταῦθα ἀμφότεροι οἱ ἡμίχοροι ψάλλουσι συγχρόνως, καὶ ψάλλοντες ἀλλάζουσι τὰς θέσεις, κατὰ τὸ πρῶτον μάλιστα μέρος τῆς στροφῆς πρὸ τοῦ λογαοιδικοῦ ὃ ἐκφέρουσιν ἐν τῇ β'. στροφῇ ἱστάμενοι, ἐν ᾧ, ἐν τῇ ἀντιστροφῇ, τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῦ ἀπαγγέλει ἢ ψάλλει ὁ

Ἡγεμὼν πρὸς τὸν χορὸν ἐστραμμένος, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ ὅλος ὁ χορὸς, ὡς καὶ ἐν τῇ στροφῇ.

Περατουμένου δὲ τοῦ ᾄσματος τοῦ χοροῦ (σ. 10), εἰσέρχεται μετὰ συνοδίας ὁ Κρέων διὰ τῆς *μέσης* ἢ Βασιλείας λεγομένης πύλης τοῦ μετασκηνίου, καὶ προβὰς εἰς τὸ προσκήνιον, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν χορόν. Μετὰ δὲ τὰς τελευταίας αὐτοῦ λέξεις (σ. 12), ὁ Ἡγεμὼν, ἐγκαταλιπὼν τὴν θυμέλην, ἀνέρχεται διὰ μιᾶς τῶν δύω μικρῶν κλιμάκων (τῆς δεξιᾶς τοῖς θεαταῖς) εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ ἐνταῦθα διαλέγεται μετὰ τοῦ Ἄνακτος, ἀποτείνων αὐτῷ τοὺς στίχους ὅσοι τῷ χορῷ ἀποδίδονται. Ἐν ᾧ δ' εἰσέρχεται ὁ *Φύλαξ* διὰ τοῦ ἀριστεροῦ παρασκηνίου (σ. 13.), ὁ Ἡγεμὼν, καταβὰς πάλιν τῆς σκηνῆς, ἐπιστρέφει εἰς τὴν θυμέλην, ὅθεν λέγει τοὺς δύω στίχους μετὰ τὴν τοῦ Φύλακος διήγησιν (σ. 15). Ἀφ' οὗ δ' ἀπέλθωσιν ὅτε Κρέων καὶ ὁ Φύλαξ δι' ὧν εἶχον εἰσέλθει πυλῶν (σ. 17), ὁ Ἡγεμὼν, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ διαλόγου ἀπέβλεπε πρὸς τὴν σκηνὴν, στρεφόμενος ἤδη πρὸς τὸν πρῶτον ἡμίχορον, νεύει αὐτῷ διὰ τῆς χειρὸς καὶ οὗτος ἄρχεται τῆς στροφῆς, ἐν ᾧ, ὡς προεῤῥέθη, κινεῖται ὅπως ἀλλάξῃ θέσιν μετὰ τοῦ δευτέρου ἡμιχόρου, καὶ τοῦτο ἐξακολουθεῖ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς στροφάς.

Ὅταν δὲ ἄρχηται τὸ *λογαοιδικὸν* τοῦ χοροῦ (σ. 19), φαίνονται πέραν τῆς ἀριστερᾶς (τῇ σκηνῇ) πύλης τοῦ μετασκηνίου, εἰς τὸ βάθος, φύλακες βιαίως κινούμενοι, καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν λόγων τοῦ χοροῦ, εἷς ἐξ αὐτῶν εἰσέρχεται διὰ ταύτης τῆς πύλης, σύρων ἐκ τοῦ βραχίονος τὴν Ἀντιγόνην, φέρουσαν κάλπην διὰ χειρῶν. Ἀμέσως δ' εἰσέρχεται καὶ ὁ Κρέων διὰ τῆς μεσαίας πύλης. Ὅταν δὲ μετὰ ταῦτα (σ. 26) φαίνηται ἡ Ἰσμήνη, ὁ Ἡγεμὼν, ἀπὸ τῆς θυμέλης, ἀναγγέλλει τὴν ἔλευσιν αὐτῆς, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς σκηνῆς (σ. 29), ἀπάγονται αἱ δύω νεάνιδες διὰ τῆς δεξιᾶς (τοῖς ὑποκριταῖς) πύλης τῆς σκηνῆς.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ ἑπόμενον ᾆσμα τοῦ (σ. 29), ὁ Κρέων δύναται ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὰ παρασκήνια, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν ἀ-

κατανοήτως εἰς τὴν σκηνὴν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Αἵμονος (σ. 31), ὅστις εἰσέρχεται διὰ τῆς αὐτῆς πύλης, δι' ἧς ἐξῆλθεν ἡ Ἀντιγόνη. Ὅσα δ' ἐν τῇ μεταξὺ Κρέοντος καὶ Αἵμονος σκηνῇ ἀποδίδονται τῷ χορῷ, ταῦτα λέγει ὁ Ἡγεμὼν ἀπὸ τῆς θυμέλης.

Μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ Αἵμονος διὰ τῆς μέσης πύλης (σ. 38), ὁ Ἡγεμὼν τοῦ χοροῦ ἀνέρχεται εἰς τὴν σκηνήν, καὶ συνδιαλέγεται μετὰ τοῦ Κρέοντος, οὗ ἀπερχομένου, (σ. 39), ἐπαναλαμβάνει πάλιν τὴν θέσιν του ἐπὶ τῆς θυμέλης, ὅθεν διευθύνει τὸ ᾆσμα καὶ τὰ κινήματα τοῦ χοροῦ.

Ἡ δ' Ἀντιγόνη προσάγεται πάλιν (σ. 40) δι' ἧς πύλης ἐξῆλθε, καὶ μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀνταποκρινομένη μετὰ τοῦ χοροῦ, ὅστις ᾄδει ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας. Ἀπὸ τῆς θυμέλης δ' ἀπαγγέλει ὁ Ἡγεμὼν καὶ τοὺς δύω στίχους οὓς λέγει μετὰ τὸν μονόλογον τῆς Ἀντιγόνης,(σ. 46), καὶ ἐνῷ ὁ χορὸς ᾄδει ἐκ δευτέρου (σ. 46), οἱ στρατιῶται τοῦ Κρέοντος περικυκλοῦσι τὴν Ἀντιγόνην, τῇ περιβάλλουσιν ἁλύσσεις, καὶ τέλος τὴν ἀπάγουσι διὰ τῆς δεξιᾶς πύλης τῆς σκηνῆς, ἐν ᾧ ὁ Τειρεσίας εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς (σ. 48).

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν οὗτος περατοῖ τὸν λόγον του καὶ ἀπέρχεται, (σελ. 53), ὁ Ἡγεμὼν ἀνέρχεται αὖθις εἰς τὴν σκηνήν, καὶ συνδιαλέγεται μετὰ τοῦ Κρέοντος· ἐπιστρέφει δ' εἰς τὴν θυμέλην ὅταν ὁ Βασιλεὺς ἀποφασίζῃ νὰ σπεύσῃ πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἀντιγόνης. (σ. 54.)

Ὁ δ' Ἄγγελος εἰσέρχεται (σ. 56) διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἢ δυτικῆς πύλης καὶ ἀποτείνεται πρὸς τὸν χορόν, καὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίκλησιν, ἀνέρχεται ὁ Ἡγεμὼν εἰς τὴν σκηνὴν πρὸς αὐτόν. Μετ' ὀλίγον δ' εἰσέρχεται καὶ ἡ Εὐρυδίκη ἐκ τῆς δεξιᾶς πύλης (σ. 57), καὶ καθ' ἅπασαν τὴν διήγησιν τοῦ Ἀγγέλου μένει σιγῶσα, καὶ ἀπέρχεται χωρὶς οὐδὲ συλλαβὴν νὰ προφέρῃ· τὴν δ' ἐσωτερικὴν πάλην ἣν ἐκφράζει ἡ φοβερὰ αὕτη σιγή, πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ παραστήσῃ διὰ τῆς ὑποκρίσεως ὁ ἠθοποιός.

Ἀπέρχεται δὲ διὰ τῆς αὐτῆς πύλης (σ. 60). Ὁ δ' Ἡγεμὼν μένει καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ καταβαίνει μόνον εἰς τὴν ὀρχήστραν ὅταν καὶ ὁ Ἄγγελος ἀποφασίζῃ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Εὐρυδίκην (σ. 60), καὶ ἐν ᾧ ὁ Κρέων εἰσάγει τὸ πτῶμα τοῦ υἱοῦ του διὰ τῆς μέσης πύλης.

Ὁ δ' Ἐξάγγελος εἰσέρχεται (σ. 62) διὰ τῆς δεξιᾶς πύλης, δι' ἧς ἐξῆλθεν ἡ Εὐρυδίκη. Μετ' ὀλίγον δ' ἀνοίγεται εὐρεῖα ἡ πύλη αὕτη, καὶ ἐκεῖ, ἐπὶ ἀνακλιντῆρος φαίνεται ἡ Εὐρυδίκη νεκρά· δύναται μάλιστα ὁ ἀνακλιντὴρ νὰ κομισθῇ καὶ ἔμπρὸς τῆς πύλης εἰς τὴν σκηνὴν ὑπὸ θεραπόντων, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀρχαίου *Ἀνακυκλήματος*, μηχανῆς ἥτις δὲν δύναται σήμερον καταλλήλως νὰ ἐπαναληφθῇ.

Εἰς τὸ τέλος δὲ, ἀφ' οὗ ἀπαχθῇ ὁ Κρέων (σ. 65), καὶ ἐν ᾧ ὁ χορὸς ᾄδει τοὺς τρεῖς προτελευταίους στίχους του, ἀνασύρεται τὸ παραπέτασμα, καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν τελευταίων στίχων, ἀπέρχεται ὁ χορὸς ὑπορχούμενος, δι' ἧς εἰσῆλθε παρόδου.

Διὰ τῆς τοιαύτης μετρικῆς καὶ σκηνικῆς διασκευῆς τῶν ἀρχαίων δραμάτων, νομίζομεν ὅτι δύναται νὰ δοθῇ σήμερον ἀμυδρά τις ἀντανάκλασις τοῦ ποιητικοῦ ἐκείνου ἡλίου, ὅστις ἔλαμπεν ἄλλοτε ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅστις ἦν εἷς τῶν ὡραιοτέρων φωστήρων τῆς δόξης της.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἐδιδάχθη ἐν Ὀλ. 84, δ', π. Χ. 441

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΡΕΩΝ, τύραννος Θηβῶν.
ΑΙΜΩΝ, υἱός του.
ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, μάντις τυφλός.
ΦΥΛΑΞ.
ΑΓΓΕΛΟΣ.
ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ, ἢ ὑπηρέτης.
ΠΑΙΣ ὁδηγῶν τὸν Τειρεσίαν. (Βωβὸν πρόσωπον.)
ΑΝΤΙΓΟΝΗ, ἀνεψιὰ τοῦ Κρέοντος.
ΙΣΜΗΝΗ, ἀδελφὴ αὐτῆς.
ΕΥΡΥΔΙΚΗ, σύζυγος τοῦ Κρέοντος.
ΧΟΡΟΣ Θηβαίων γερόντων (15).
ΟΠΑΔΟΙ τοῦ Κρέοντος. Γυναῖκες θεράπαιναι τῆς Εὐρυδίκης. (Βωβὰ πρόσωπα.)

Ἡ σκηνὴ εἰς Θήβας, ἔμπροσθεν τῶν Ἀνακτόρων.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ καὶ **ΙΣΜΗΝΗ**

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὦ ἀδελφῆς Ἰσμήνης φίλη κεφαλή,
ἠξεύρεις τίνα τῶν Οἰδίποδος κακῶν
ἐπὶ ζωῆς μας δὲν μᾶς ἔπεμψεν ὁ Ζεύς;
Δὲν βλέπω ποίαν θλίψιν, ποίαν κάκωσιν,
ποίαν αἰσχύνην, ποίαν ἐξαχρείωσιν
εἰς σὲ δὲν ἔχει δαψιλεύσει κ' εἰς ἐμέ.
Τί τοῦτο πάλιν, ὃ πανδήμως λέγεται
ὁ στρατηγὸς κηρύξας εἰς τὴν πόλιν μας;
Τὸ ἤκουσας; ἠξεύρεις; ἢ τὸ ἀγνοεῖς
πῶς ἀπειλοῦν τοὺς φίλους τῶν ἐχθρῶν κακά;

ΙΣΜΗΝΗ

Δὲν ἔχω φίλους, Ἀντιγόνη, νὰ μ' εἰποῦν
ἢ γλυκεῖς λόγους ἢ πικρούς, ἀφ' ἧς στιγμῆς
τῶν δύω ἀδελφῶν μας ἐστερήθημεν,
φεῦ! δι' αὐτοχειρίας αὐθωρεὶ διπλῆς.
Ἀφ' οὗ ἀπῆλθε τῶν Ἀργείων ὁ στρατὸς
τὴν νύκτα ταύτην, ἄλλο τι δὲν ἔμαθα
ἢ εὐτυχίας πρόξενον, ἢ θλίψεως.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Καλά. Πρὸς τοῦτο ἔξω τῶν πυλῶν λοιπὸν
ὅπως τ' ἀκούσῃς μόνη σὺ σ' ἐκάλεσα.

(8) Ὁ Κρέων, ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης.

ΙΣΜΗΝΗ

Χρησμοδοτοῦσα ποίους λόγους φαίνεσαι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τῶν ἀδελφῶν μας δὲν ἐτίμησε τὸν μὲν
ὁ Κρέων θάψας, τὸν δ' ἀφῆκεν ἄταφον;
Τὸν μὲν Ἐτεοκλέα, λέγουσι, καλῶς
καὶ κατὰ νόμον εἰς τὸ χῶμα παραδοὺς,
ἐντίμως εἰς τοὺς κάτω τὸν προέπεμψεν.
Ἀλλὰ τὸν Πολυνείκους ἄθλιον νεκρὸν
εἰς τοὺς πολίτας προκηρύξας λέγεται
οὐδεὶς νὰ μὴ τὸν θάψῃ, ἢ τὸν λυπηθῇ,
ἀλλ' ἄκλαυστον, ἀλλ' ἄταφον, ἀλλὰ βορὰν
γλυκεῖαν νὰ τὸν ῥίψωσ' εἰς τὰ ὄρνεα.
Ὁ καλὸς Κρέων ταῦτα, λέγουν, διὰ σὲ
κ' ἐμὲ, — ναὶ, λέγω καὶ ἐμὲ, — ἐκήρυξε·
καὶ ἔρχετ' ἔτι, κ' εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας
νὰ τὰ κηρύξῃ, καὶ οὐχὶ ὡς πάρεργον
τὸ πρᾶγμα νὰ φροντίσῃ, κ' εἰς τοὺς ἀπειθεῖς
νὰ ἐπισείσῃ φόνον δημοτέλεστον.
Αὐτὰ μὲν οὕτω. Σὺ δὲ δεῖξον εὐγενὴς
ἂν ἐγεννήθης, ἢ ἐξ εὐγενῶν κακή.

ΙΣΜΗΝΗ

Ἂν οὕτω ταῦτα, δυστυχὴς, εἰς τί ἐγὼ
ἢ πειθομέν' ἢ ἀπειθοῦσα ὠφελῶ;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἂν μετ' ἐμοῦ θὰ συνεργήσῃς σκέφθητι.

ΙΣΜΗΝΗ

Τί μελετᾷς; πρὸς ποῖον τρέχεις κίνδυνον;

(32) Λέγω κ' ἐμὲ, — πρὸς ἣν, ἐννοεῖ, τὰ τοιαῦτα κηρύγματα εἰσὶ μάταια.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἡ χείρ σου στέργεις νὰ ἐγείρῃ τὸν νεκρόν;

ΙΣΜΗΝΗ

Νὰ θάψῃς θέλεις σὺ τὸν ἀποκήρυκτον;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὸν σόν, ἀνίσως σὺ
δὲν θέλῃς. Δὲν προδίδω κἂν ἐγὼ αὐτόν.

ΙΣΜΗΝΗ

Ταλαίπωρε! Ὁ Κρέων τὸ ἀπέτρεψε!

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Νὰ μὲ μακρύνῃ τῶν ἐμῶν δὲν ἠμπορεῖ.

ΙΣΜΗΝΗ

Φεῦ! Συλλογίσου, ἀδελφή, πῶς ὁ πατὴρ
μεμισημένος, δυσκλεὴς ἀπώλετο,
ἐξ αὐτοφώρων ἐγκλημάτων μόνος του
τοὺς ὀφθαλμούς του ἐκκοπεὶς αὐτῇ χειρί.
Ἡ δὲ γυνὴ καὶ μήτηρ,—τὸ διπλοῦν δεινόν,—
διὰ πλεκτῆς ἀγχόνης ἀπεβίωσε.
Τρίτον δ' οἱ δύω ἀδελφοί μας ἐν μιᾷ
ἡμέρ' αὐτοκτονοῦνται οἱ ταλαίπωροι,
εὑρόντες ὑπ' ἀλλήλων θάνατον κοινόν.
Ἡμεῖς δὲ μόναι μένομεν, καὶ σκέφθητι
τί μᾶς προσμένει, ἂν παραβιάσωμεν
τοὺς νόμους τοῦ τυράννου ἢ τὸ κράτος του.
Ἐννόησον γυναῖκες ὅτι εἴμεθα,
καὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἥκιστ' ἀξιόμαχοι.
Ἀνάγκ' ἰσχυρωτέροις ὅτε κύπτωμεν,
ν' ἀκούσωμεν καὶ ταῦτα κ' ἔτι χείρονα.
Συγχώρησιν αἰτοῦσα τῶν ὑπὸ τὴν γῆν
ἐγώ, διότ' εἰς βίαν ὑπεχώρησα,

θὰ ὑπακούσω εἰς τοὺς ἄρχοντας. Φρονῶ
περιττὰς πράξεις ἄντικρυς ἀπόνοιαν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Δὲν σὲ προτρέπω, οὐδ' ἂν θέλουσαν σ' ἰδῶ
θὰ σὲ προσλάβω εὐχαρίστως σύντροφον.
Ὡς θέλεις πράξον. Θὰ τὸν θάψω πλὴν ἐγὼ
ἐκεῖνον. Ν' ἀποθάνω θέλω δι' αὐτόν.
Θὰ κεῖται μετὰ φίλης φίλος ἀδελφὸς,
πανουργησάσης ὅσια. Ἡ τῶν ἐδῶ
φιλία, βραχυτέρα τῆς τῶν ὑπὸ γῆν.
Ἐκεῖ θὰ κεῖμαι πάντα. Σὺ δ' ἂν προτιμᾷς,
ἄτιμα ἔχε τῶν Θεῶν τὰ τίμια.

ΙΣΜΗΝΗ

Ὦ! δὲν τὰ ἔχω ἄτιμα· πλὴν ν' ἀψηφῶ
τῶν πολιτῶν τὴν βίαν μ' εἶν' ἀδύνατον.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σὺ προφασίζου ταῦτα. Τάφον δὲ ἐγὼ
πορεύομαι νὰ σκάψω εἰς τὸν ἀδελφόν.

ΙΣΜΗΝΗ

Ὦ δυστυχής! ὤ! πόσον τρέμω διὰ σέ!

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Μὴ δι' ἐμὲ φοβῆσαι· διὰ σὲ λυποῦ.

ΙΣΜΗΝΗ

Κᾂν εἰς οὐδένα μὴ εἴπῃς τί μελετᾷς.
Ἐμφρόνως κρύψου· θὰ τὸ κρύψω δὲ κ' ἐγώ.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ποσῶς· εἰπέ το· θὰ μοὶ γίνῃς μισητὴ
ἂν σιωπήσῃς. Κήρυξέ το πανταχοῦ.

ΙΣΜΗΝΗ

Θερμὴν καρδίαν ἔχεις εἰς τὰ περιττά.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

'Αλλ' ὅσους πρέπει μάλιστα εὐχαριστῶ.

ΙΣΜΗΝΗ

Ἂν ἐπιτύχῃς. 'Αλλ' ἀδύνατα ζητεῖς.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Θὰ παύσω, ὅταν παύσω τοῦ νὰ δύναμαι.

ΙΣΜΗΝΗ

Μηδ' ἐξ ἀρχῆς ἀπαίτει τ' ἀκατόρθωτα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἂν ταῦτα λέγῃς, θὰ σὲ θεωρῶ ἐχθράν,
κ' ἐχθρὰν δικαίως ὁ νεκρός μας ἀδελφός.
'Αλλ' ἐμὲ ἄφες, μὲ τὴν ἀσκεψίαν μου
νὰ πάθω ὅ,τι πάθω. Δὲν θενὰ πεισθῶ
ποτὲ νὰ μὴ ἐκλέξω θάνατον καλόν.

ΙΣΜΗΝΗ

'Αφ' οὗ τὸ θέλεις, ὕπαγε. Ἡ πρᾶξίς σου
ἄνους μὲν εἶναι, εὐγενῶς πλὴν φιλική.[1]

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α'[2]

ΣΤΡΟΦΗ Α'

Ὦ Ἡλίου ἀκτὶς, τὸ κάλλιστον φῶς τὸ ποτὲ φανὲν
εἰς ἑπτάπυλον Θήβαν πρὶν,
ἡμέρας βλέμμα ὦ φωταυγὲς, χρυσοῦν ἀνοιχθὲν
εἰς τῆς Δίρκης εἶχες τὸ ῥεῦμα λάμψει,
ὁπότε μ' ὀξὺν χαλινὸν

[1] 'Απέρχονται ἀμφότεραι.

[2] 'Αφ' οὗ ἔφθασεν ὁ Χορὸς εἰς τὴν ὀρχήστραν. — Εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Χορῶν ἠκολούθησα ἀκριβῶς τὴν μετρικὴν διασκευὴν τοῦ Βοιχχίου, καθ' ἣν συνετάχθη καὶ ἡ εἰς τὴν παροῦσαν μετάφρασιν ἀκριβῶς ἐφαρμοζομένη μουσικὴ τοῦ Μενδελσῶνος.

(103) Δίρκη, πηγὴ καὶ ῥύαξ εἰς Θήβας.

τὸν ἐξ Ἄργους λευκάσπιδα
μέγαν στόλον εἰς ραγδαίαν φυγὴν
κατηνάγκασας πρῶτον,
ὃν ἤγειρεν, ὡς ριφθῇ ἐφ' ἡμᾶς
Πολυνείκιος ἔρις· ὡς δ' ἀετὸς
κλαγγάζων ὀξύ,
καὶ λευκὸν ὡς χιόνα τείνων πτερόν,
ὑπερέπτη τὴν γῆν αὐτήν, πεποιθὼς
καὶ εἰς ὅπλα πολλά,
κ' εἰς κράνη βαρέα μ' ἱππούρεις.

Ἡμίχορος Α'

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Στὰς δ' ἐπάνω τῶν οἴκων, φονίαις λόγχαις τε ἀπειλῶν
τὸ ἑπτάπυλον στόμ' αὐτός,
ἀπῆλθ', ἔτι πρὶν χορεσθῇ εἰς τὸ αἷμα ἡμῶν
τὸ τραχύ του ράμφος, τοὺς πύργους πάντας
πρὶν Ἡφαίστου τεφρώσῃ δαυλός.
Τόσος ἦρθ' εἰς ὕψη φρικτὸς
Ἄρεως βρόντος, κ' ἔπτηξ' εὐθὺς
ὁ ἀντίπαλος δράκων.
Μισεῖ ὁ Ζεὺς ἀκράτων γλωσσῶν
τὸν μεγάλαυχον κόμπον· καὶ τούτους ἰδὼν
φερομένους εἰς πολὺ ρεῦμα στρατοῦ,
κ' εἰς χρυσῶν κομπάζοντας ὅπλων κλαγγήν,
ἐσφενδόνισε πῦρ παλτὸν κατ' αὐτοῦ,
ὅτι εἶχεν ἀρθῇ
ἐκ τῶν ἄκρων νὰ δρέψῃ τὴν νίκην.

(109) Ἡ μεταξὺ Πολυνείκους καὶ Ἐτεοκλέους.

(116) Ἑπτάπυλον στόμα, τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν.

(127) Αὐτοῦ, τοῦ στρατοῦ. Διὰ τὸ περιληπτικὸν μετέπεσεν ἀπὸ τοῦ πληθυντικοῦ εἰς τὸ ἑνικόν.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

ΣΤΡΟΦΗ Β'

Ἔπεσε δὲ εἰς τὴν στένουσαν γῆν, πυρφόρος
ἀνθρακωθείς, ὅτ' ἐν μέθῃ φορᾶς λυσσώδους
ὁρμῶν, ἔπνει σφοδραῖς ἐχθίστων ἀνέμων ῥιπαῖς.
Ἦσαν δὲ τ' ἄλλα μὲν
ἄλλως, ἀλλὰ τούτοις ῥοπὴν ἄλλην παρέχ' Ἵλεως Ἄρης,
μέγας ἐν μάχαις.

(Λογαοιδικόν)

Ὅτ' εἰς πύλας ἑπτὰ οἱ ἑπτὰ λοχαγοί,
ἴσοι στάντες πρὸς ἴσους, τὰ πάγχαλκ' αὐτῶν
ὅπλ' ἀφῆκαν χαμαὶ τῷ Τροπαίῳ Διΐ,
πλὴν τῶν δύω ἀθλίων, οὓς εἷς μὲν πατὴρ
μία δ' ἔτεκε μήτηρ· οἱ δ' ὅμως διπλᾶς
ἀντιτείνοντες λόγχας, κατὰ τῶν αἰχμῶν
κοινῆς ἔτυχον μοίρας θανάτου.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β', (ἰδίως)

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β'

Πλὴν ἡ φαιδρὰ μεγαλώνυμος ἦλθε Νίκη,
δοῦσα χαρὰν εἰς τὰς πολυαρμάτους Θήβας.
Δι' ὃ ἤδ' εἰς τὴν λήθην δῶμεν τὰς μάχας αὐτάς,
παννυχίοις χοροῖς
τοὺς θείους ναοὺς περιϊόντες· τὰς Θήβας δ' ἂς κλονίζῃ
Βάκχος ὁ ἄρχων.

(130) Ὁ Ἀργεῖος στρατός.
(134) Ἤτοι, ἐν ταῖς ἀμφιρρόποις τύχαις τῆς μάχης, ἡ νίκη ἐστράφη παρὰ τὴν προσδοκίαν τῶν Ἀργείων.
(136) Ἑπτά, οἱ ἐπὶ Θήβας Ἀργεῖοι ἀρχηγοί.
(138) Τροπαῖος, ἐπίθετον τοῦ Διός, ὡς τρέποντος τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν.
(139) Πολυνείκους καὶ Ἐτεοκλέους.

Ὁ Κορυφαῖος α' ἢ ὁ Ἡγεμὼν

(Λογαοιδικὸν)

Ἀλλ' ὁ Κρέων χωρεῖ, Μενεκέως υἱὸς,
νεοκήρυκτος ταύτης τῆς γῆς Βασιλεὺς,
κατ' ἀπόφασιν νέας βουλῆς τῶν Θεῶν.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β'

(Λογαοιδικὸν)

Ὁ δὲ νοῦς του, εἰς σκέψεις τινὰς ναυστολεῖ,
διὰ τοῦτο τὴν σύγκλητον ταύτην ἐδῶ
τῶν γερόντων καλεῖ
ἐκ κοινοῦ προκηρύγματος πέμψας.

ΚΡΕΩΝ

(Ἔρχεται μετ' ὀπαδῶν)

Τὴν πόλιν, ἄνδρες, οἱ Θεοὶ χειμάσαντες
εἰς μέγαν σάλον, πάλιν τὴν ἀνώρθωσαν.
Ἐγὼ δὲ πανταχόθεν σᾶς ἐκάλεσα,
ἀγγέλους πέμψας, ὅτι εἶδα πάντοτε
τὸ πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Λαΐου σέβας σας.
Ὅταν τὴν πόλιν ὁ Οἰδίπους ἔσωσε
καὶ ἔπειτ' ἀπωλέσθη, ἐτηρήσατε
πρὸς τοὺς υἱούς του σταθερὸν τὸ φρόνημα.
Ἀφ' οὗ δὲ τώρα διπλῆ μοῖρ' αὐθημερὸν
ἀπώλεσε κ' ἐκείνους, τραυματίσαντας
καὶ πληγωθέντας εἰς αὐτόχειρ μίασμα,
ἐγὼ τὰ κράτη ἔχω καὶ τοὺς θρόνους των,
κατ' ἀγχιστείαν γένους τὴν πρὸς τοὺς νεκρούς.
Ἀδύνατον μᾶς εἶναι νὰ γνωρίσωμεν
ἀνδρὸς ψυχὴν καὶ φρένα, πρὶν αὐτὸς φανῇ
τοὺς νόμους ἐφαρμόζων, καὶ ἀρχὴν ἀσκῶν.
Ἐγὼ, ἀνίσως κυβερνήτης πόλεως

δὲν ἐπιμέν' εἰς τὰς ἀρίστας τῶν βουλῶν,
ἀλλ' ὑπὸ φόβου κλείῃ χείλη ἄφωνα,
καὶ νῦν καὶ πάλαι τὸν κηρύττω κάκιστον·
καὶ ἄν τις φίλον ἔχῃ, τῆς πατρίδος του
ἀνώτερον, ἐκεῖνον οὐδὲ λέγω κἄν.
Ἐγὼ δὲ, ἂς τ' ἀκούσῃ ὁ παντόπτης Ζεὺς,
οὔτε τὴν βλάβην πρὸς τὴν πόλιν ἕρπουσαν
ἀντὶ τῆς σωτηρίας βλέπων σιωπῶ,
ἀλλὰ καὶ οὔτε τῆς πατρίδος μου ἐχθρὸν
λαμβάνω φίλον, τοῦτο μάλιστα νοῶν,
ὅτι αὐτὴ μᾶς σώζει, ὅτι ἐπ' αὐτῆς
ὀρθοπλοούσης, τὰς φιλίας πλέκομεν.
Τοιούτοις νόμοις τὴν πατρίδα ὠφελῶ·
καὶ τούτοις ἤδη συνῳδὰ, ἐκήρυξα
περὶ τῶν παίδων τοῦ Οἰδίπου, προειπὼν,
τὸν μὲν Ἐτεοκλέα, ὅστις προμαχῶν
τῆς πόλεώς μας, ἀριστεύσας ἔπεσε,
νὰ θάψωσι, τὰ νόμιμα τελέσαντες,
ὅσα λαμβάνουν τῶν νεκρῶν οἱ ἄριστοι·
τὸν Πολυνείκην δ' ὅστις τὴν πατρῴαν γῆν
καὶ τοὺς Θεούς της ἤθελε τοὺς ἐγγενεῖς
ὁ ἐκ τῆς ξένης κατελθὼν αὐτὸς φυγὰς,
εἰς πῦρ νὰ παραδώσῃ, κ' εἰς τὰ αἵματα
ὑμῶν νὰ ἐντρυφήσῃ, δούλους ἄγων σας,
οὐδεὶς ἐδῶ ἐκεῖνον προεκήρυξα
νὰ μὴ ἢ κλαύσ' ἢ παραδώσ' εἰς τὴν ταφήν·
νὰ τὸν ἀφήσουν ἄταφον, καὶ ὄρνεα
τὸ σῶμά του καὶ κῦνες νὰ σπαράξωσι.
Τοιοῦτον ἔχω φρόνημα. Εἰς τοὺς κακοὺς
δὲν ἀποδίδω τῶν δικαίων τὰς τιμάς.

Ἀλλ᾽ ὅστις εὔνους πρὸς τὴν πόλιν, ὑπ᾽ ἐμοῦ
τιμᾶται ζῶν ὁμοίως καὶ ἀποθανών.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ταῦτα σ᾽ ἀρέσκουν, Κρέον, Μενεκέως παῖ,
περί τε φίλων καὶ ἐχθρῶν τῆς πόλεως.
Νὰ θέσῃς οἵους θέλεις νόμους δύνασαι
περὶ τῶν ὅσοι ζῶσιν ἢ ἀπέθανον.

ΚΡΕΩΝ

Τῶν κηρυχθέντων φύλακες, ἀπέλθετε.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Εἰς νεωτέρους δὸς τὴν ἐπιμέλειαν.

ΚΡΕΩΝ

Εἰς φρουρὰν ἄλλοι τοῦ νεκροῦ ἐτέθησαν.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Τί λοιπὸν ἄλλο διατάττεις εἰς ἡμᾶς;

ΚΡΕΩΝ

Νὰ ἐφορᾶτε, μή τις ἄπιστος φανῇ.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Τίς μωρὸς τόσον, ν᾽ ἀγαπᾷ τὸν θάνατον;

ΚΡΕΩΝ

Τοιοῦτος ἔσται ὁ μισθός του. Ἀλλ᾽ ἐλπὶς
πολλάκις κέρδους φέρ᾽ εἰς ὄλεθρον πολλούς.

ΦΥΛΑΞ (ἐρχόμενος)

Ἔρχομαι δράμων, Βασιλεῦ, καὶ ἔφθασα
πτερῶν τὸν πόδα, καὶ πνοῆς στερούμενος.
Πολλὰς δὲ εἶχον ταλαντεύσεις δισταγμῶν,
νὰ ἐπιστρέψ᾽ ὀπίσω λογιζόμενος,
καὶ ἡ ψυχὴ τοιαῦτα μ᾽ ἔλεγε πολλά·
—Τί τρέχεις, τάλας, εἰς τὴν καταδίκην σου;
Πῶς; πάλιν μένεις, δυστυχῆ; Ὁ Κρέων δ᾽ ἂν

παρ' ἄλλου μάθῃ ταῦτα, τίς ἡ τύχη σου; —
Ταῦτ' ἀνεκύκλουν, καὶ βραδέως ἔσπευδον.
Οὕτως ὁδὸς βραχεῖα γίνεται μακρά.
Νὰ ἔλθω τέλος ἀπεφάσισα πρὸς σὲ
καὶ νὰ τὰ εἴπω, ἂν καὶ μὴ εὐάρεστα·
διότ' εἰς τὴν ἐλπίδα ἦλθον πεποιθὼς
οὐδὲν νὰ πάθω πλὴν τοῦ πεπρωμένου μοι.

ΚΡΕΩΝ

'Αλλὰ τί εἶναι καὶ τοσοῦτον ἀθυμεῖς;

ΦΥΛΑΞ

Νὰ σ' εἰπῶ πρῶτον δι' ἐμέ· οὐδ' ἔπραξα
τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἠξεύρω τίς τὸ ἔπραξεν,
οὐδ' εἰς κακὸν νὰ πέσω εἶναι δίκαιον.

ΚΡΕΩΝ

Πολὺ διστάζεις, φέρεις γύρῳ πολλαχῶς
τὸ πρᾶγμα. Νέον φαίνεταί τι θὰ εἰπῇς.

ΦΥΛΑΞ

Δειναὶ εἰδήσεις δισταγμὸν ἐμπνέουσι.

ΚΡΕΩΝ

Θὰ εἰπῇς τώρα, νὰ πηγαίνῃς ἀπ' ἐδῶ;

ΦΥΛΑΞ

'Ιδοὺ σοὶ λέγω. Ἦλθέ τις, καὶ τὸν νεκρὸν
ἐνταφιάσας, εἰς τὸ σῶμά του ξηρὰν
ἔχυσε σκόνιν, κ' ἔσπεισε τὰ ὅσια.

ΚΡΕΩΝ

Τί λέγεις; ταῦτα τίς ἀνὴρ ἐτόλμησε;

ΦΥΛΑΞ

'Αγνοῶ. Ἴχνος οὐδὲν φαίνεται ἐκεῖ
σκαπάνης, ἢ δικέλλης κτύπημα. Ἡ γῆ
τραχεῖα εἶναι χέρσος, οὐδ' ὑπὸ τροχῶν

καθημαξεύθη· ὁ δ' ἐργάτης ἄγνωστος.
Ὅταν τὸ πρᾶγμα ὁ φρουρὸς μᾶς ἔδειξεν
ὁ πρῶτος, θαῦμα μᾶς ἐφάνη ἄπορον.
Ὁ μὲν νεκρὸς ἐχάθη, ἀλλ' οὐχὶ ταφείς·
τῷ ἐπεπάσθη κόνις, ὡς πρὸς ἄγνισιν·
κυνὸς δὲ ἢ θηρίου ἴχνος οὐδαμοῦ
ἐφαίνετο ἐλθόντος ἢ σπαράξαντος.
Κακοὺς δὲ λόγους κατ' ἀλλήλων ἤγειρον
φύλαξ ἐλέγχων φύλακα, καὶ εἰς πληγὰς
θὰ ἔφθανον, οὐδέ τις τοὺς ἐκώλυε.
Καθεὶς μὲν εἶναι ὕποπτος τῆς πράξεως,
φανερὸς δ' οὔτις. Πάντας κρύπτ' ἡ ἄγνοια.
Εἰς φλόγας νὰ ῥιφθῶμεν ἕτοιμ' εἴμεθα,
καὶ συλλαβόντες ἄνθρακας, εἰς τοὺς Θεοὺς
νὰ ὀρκισθῶμεν, ὅτι οὐδ' ἐπράξαμεν
τὸ ἔργον, οὐδ' ὁ πράξας τίς, γνωρίζομεν.
Τέλος δ' ἀφ' οὗ ζητοῦντες ἀπηλπίσθημεν,
εἷς ἡμῶν λέγει, κ' οἱ λοιποὶ ἐκλίναμεν
τὴν κεφαλὴν ἐντρόμως, οὐδὲ εἴχομεν
τί ν' ἀντειπῶμεν, ἢ τί πράττοντες, καλῶς
νὰ πράξωμεν. Μᾶς εἶπε ν' ἀναφέρωμεν
πρὸς σὲ τὸ ἔργον, καὶ νὰ μὴ τὸ κρύψωμεν.
Αὐτὸ ἐνίκα, καὶ ἐγὼ ὁ ἄθλιος
κληροῦμαι τοῦτο ν' ἀπολαύσω τὸ καλόν.
Ἔρχομαι δ' ἄκων προφανῶς πρὸς ἄκοντας.
Διότι ποῖος στέργει ἄγγελον κακῶν;

ΧΟΡΟΣ

Ὦ ἄναξ, μήπως εἶναι ἆρα ἐκ Θεοῦ
τὸ ἔργον τοῦτο μ' ἔρχεται διάνοια.

(259) Εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός των.

ΚΡΕΩΝ

Παῦσαι, πρὶν λέγων μὲ ἰδῇς ὀργῆς μεστὸν,
πρὶν ἐλεγχθῇς καὶ γέρων καὶ ἀνόητος.
Ἄτοπα λέγεις, λέγων ὅτι οἱ Θεοὶ
περὶ ἐκείνου τοῦ νεκροῦ φροντίζουσι.
Καὶ πῶς; ὡς εὐεργέτην ἐκτιμῶντές τον
ἔθαψαν τοῦτον, τοὺς εὐστύλους των ναοὺς
ἐλθόντα νὰ ἐμπρήσῃ, τ' ἀναθήματα,
τὴν γῆν των ν' ἀνατρέψῃ καὶ τοὺς νόμους των;
Ἢ τοὺς κακοὺς τιμῶντας βλέπεις τοὺς Θεούς;
Δὲν εἶναι τοῦτο· οἱ βαρέως φέροντες
τὰς προσταγάς μου, ἐβλασφήμουν κατ' ἐμοῦ,
τὴν κεφαλήν των κρυφοσείοντες, οὐδὲ
εἰς τὸν ζυγόν μου ἔστεργον τὸν δίκαιον.
Καλῶς ἠξεύρω μισθωθέντες ὑπ' αὐτῶν
οἱ φύλακες πῶς ταῦτα παρηνόμησαν.
Εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ὁ ἄργυρος, κακὸν
οὐδὲν βλαστάνει· τοῦτο φρούρια πορθεῖ,
τῶν ἀνδρῶν οἴκους τοῦτο ἐξανίστησι,
τοῦτο διδάσκει καὶ ἐκτρέπει τῶν βροτῶν
τὰς χρηστὰς φρένας πρὸς αἰσχρὰν διαγωγήν·
τὴν πανουργίαν εἰς τὴν γῆν εἰσήγαγε,
καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἔδειξε δυσσέβειαν.
Ἀλλ' ὅσοι ταῦτα μισθαρνοῦντες ἔπραξαν,
ποινὴν δικαίαν ἑαυτοῖς ἡτοίμασαν.
Καὶ ἂν πιστεύῃς πῶς τὸν Δία σέβομαι,
σοὶ λέγω τοῦτο, καὶ μεθ' ὅρκου τὸ κυρῶ·
ἀνίσως ταύτης τῆς ταφῆς τὸν αὐτουργὸν
δὲν εὕρητε κ' ἐμπρός μου δὲν τὸν φέρητε,
δὲν θεν' ἀρκέσῃ οὐδ' ὁ Ἅδης· κρεμαστοὶ

ζῶντες, τὴν ὕβριν θὰ μ' ὁμολογήσητε,
καὶ διδαχθέντες πῶς τὰ κέρδη γίνονται,
ν' ἁρπάζητε, καὶ οὕτω κᾂν νὰ μάθητε
ὅτι πᾶν κέρδος πάντοτε δὲν ὠφελεῖ,
μάλιστα δ' ὅτι αἱ αἰσχραὶ ἀπολαυαὶ
περισσοτέρους βλάπτουσιν ἢ σώζουσι.

ΦΥΛΑΞ

Μ' ἀφήνεις νὰ λαλήσω ; ἢ ν' ἀποσυρθῶ ;

ΚΡΕΩΝ

Δι' ὅσων εἶπες ἱκανῶς μ' ἐβάρυνας.

ΦΥΛΑΞ

Τὴν ψυχὴν ἆρα ἢ τὰ ὦτά σου λυπῶ ;

ΚΡΕΩΝ

Τί ἐξετάζεις πόθεν εἶν' ἡ λύπη μου ;

ΦΥΛΑΞ

Λυπῶ τὰ ὦτα, ὁ δὲ πράξας τὴν ψυχήν.

ΚΡΕΩΝ

Οὐαί! πῶς λέγεις πράγματα πασίγνωστα!

ΦΥΛΑΞ

'Αλλὰ ὁ πράξας, ἤξευρε δὲν εἶμ' ἐγώ.

ΚΡΕΩΝ

Σὺ, τὴν ψυχήν σου δι' ἀργύριον προδούς.

ΦΥΛΑΞ

Φεῦ!
Δεινὴ ἀκόμη κ' ἡ ψευδὴς ὑπόνοια.

ΚΡΕΩΝ

Σὺ ὑπονοίας προσποιοῦ. Τοὺς πράξαντας
ἂν δὲν μ' εἰπῆτε, θὰ ὁμολογήσητε
τὰ κακὰ κέρδη λύπας ὅτι φέρουσι.

('Εξέρχεται.)

ΦΥΛΑΞ

Εἴθ' εὑρεθῶσιν! Εἴτε τοὺς συλλάβῃς δὲ
ἢ δὲν συλλάβῃς ὡς τὸ φέρ' ἡ τύχη των,
ἐμὲ δὲν ἔχεις πλέον νὰ μ' ἰδῇς ἐδῶ.
Καὶ παρ' ἐλπίδα, παρὰ προσδοκίαν μου
σωθεὶς καὶ τώρα, τοὺς Θεοὺς εὐχαριστῶ.

('Αναχωρεῖ.)

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α'

ΣΤΡΟΦΗ Α'

Εἰσὶ μεγάλα πολλά,
ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου μεῖζον οὐδέν·
ὅς κ' ἐν νότου χειμῶνι λευκὰς
σχίζει θαλασσῶν ὁδούς,
τ' ἀφρώδη, μέγα στενάχον-
τα κύματα περῶν,
καὶ τὴν μεγίστην τῶν Θεῶν γῆν,
τὴν ἀκατάστροφον γῆν, τὴν ἀκάματον,
καταπονεῖ δι' ἀρότρων, ἃ στρέφουσ' εἰς
ἔτος ἐξ ἔτους ἵππιοι πῶλοι.

Ἡμίχορος Β'

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Καὶ κουφονόων ἔθνη
ὀρνίθων φέρει περιβαλών,
καὶ ἀγρίων θηρίων, καὶ
ποντοβίων πλωτὰς φυλὰς
εἰς σπείρας δικτυοκλώστους,
ὁ πάνσοφος ἀνήρ.
Νικᾷ δ' ἐντέχνως τὰ ἐν νάπαις
ἐρημοπλάνητ' ἀγροίμια, κ' ἔκαμψε

τὸν λαυσιαύχενα ἵππον, τὸν ἄδμητον
ταῦρον ἐν ζυγῷ διλόφῳ.

Ἡμίχορος Α′

ΣΤΡΟΦΗ Β′

Καὶ τὸν λόγον, καὶ ὕψος φρενὸς,
καὶ δεινότητα εὗρε θεσμῶν
τῇ πόλει, καὶ πάγων κ' ὑπαίθρων βροχῶν
πῶς νὰ φεύγῃ τὰ βέλη. Παντοῦ
φθάνει, οὔτε ποτ' αὐτὸν
ἐν ἀπόρῳ τὸ μέλλον εὑρίσκει. Μόνον δὲ φυγὴ
ἐξ ᾅδου δὲν τῷ ἐδόθη. Ἀλλὰ
τῶν δυσιάτων νόσων νικᾷ κινδύνους.

Ἡμίχορος Α′ καὶ Β′

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β′

Μηχανώμενος τέχνας αὐτὸς
ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα σοφὰς,
νῦν ῥέπ' εἰς κακὸν καὶ νῦν εἰς καλόν.
Εἶν' ὁ πατρῴους νόμους τιμῶν
κ' ἐνόρκους δίκας Θεῶν, δήμου σωτήρ.
Ἄπολις δ' ὅστις, ἔμπλεως τόλμης, πράττει τὸ μὴ καλὸν,
οὐδ' ὁμόφρων οὗτος ἔστω, οὐδ' ὁ-
μόροφος ἐμοὶ, ταῦτα πράττων.

Ἡμίχορος Α′ καὶ Β′ (Μονοφωνία)[1]

(Λογαοιδικὸν)

Ὢ θαῦμα! Θεόθεν εἰκάζω φανὲν
αὐτό. Νὰ διστάζω πῶς ἔτ' ἠμπορῶ
ὅτ' εἶν' ἡ νέ' Ἀντιγόνη αὐτή;
Ὦ παῖ δυστυχῆ

[1] Φαίνεται φερομένη ἡ Ἀντιγόνη ὑπὸ τοῦ Φύλακος καὶ ἄλλων φυλάκων. (359) Ὁ τιμῶν τοὺς νόμους κτλ. εἶναι σωτήρ. Ἄπολις δὲ εἶναι ὅστις κτλ.

δυστήνου πατρὸς τοῦ Οἰδίπου, πρὸς τί
σὲ σύρουσ'; Εἰς νόμον ἐφάνης τινὰ
ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ταχθέντ' ἀπειθής,
ἢ καὶ ἄφρον τι πράττουσαν σ' εὗρον;

ΦΥΛΑΞ (ἐπανέρχεται. Μεγαλοφώνως, δεικνύων τὴν **ΑΝΤΙΓΟΝΗΝ** εἰσερχομένην)

Ἰδοὺ ἐκείνη, ἡ τὸ ἔργον πράξασα.
Ποῦ εἶν' ὁ Κρέων; Θάπτουσαν τὴν εὕρομεν.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ἰδού, ἐγκαίρως ἐκ τῶν οἴκων ἔρχεται.

ΚΡΕΩΝ
(Ἐπανελθὼν)

Τί εἶναι; τί ἡ τύχη ἔφερε καλόν;

ΦΥΛΑΞ

Ποτέ, ὦ ἄναξ, μὴ ὁρκίζηται κἀνείς,
διότι γνώμη ψεύδει γνώμην. Ἔλεγον
κ' ἐγὼ πῶς θεν' ἀργήσω νὰ φανῶ ἐδῶ,
ὁπότ' αἱ ἀπειλαί σου μ' ἐκεραύνωσαν.
Ἀλλ' αἰφνιδία καὶ ἀνέλπιστος χαρὰ
εἶν' ὑπερτέρα πάσης ἄλλης ἡδονῆς.
Καί τοι ὀμώσας οὕτως, ἔρχομαι λοιπὸν
τὴν κόρην φέρων, ἣν τὸν τάφον εὕρομεν
διακοσμοῦσαν. Κλῆρον δὲν ἐῤῥίψαμεν·
ἀλλ' εἶν' ἐμὸν καὶ ὄχι ἄλλου ἕρμαιον.
Σὺ δ', ἄναξ, τώρα λάβε την, κ' ἐξέτασε
καὶ κρίνε την, ὡς θέλεις. Δίκαιον δ' ἐγὼ
νὰ φύγω, τούτων τῶν κακῶν ἐλεύθερος.

ΚΡΕΩΝ

Καὶ πῶς τὴν φέρεις ταύτην; Ποῦ τὴν ἔλαβες;

ΦΥΛΑΞ

Αὕτη τὸν ἄνδρα ἔθαπτε, καὶ μάθε πῶς.

ΚΡΕΩΝ

Καὶ τὸ ἠξεύρεις, καὶ μοὶ λέγεις ἀληθῆ;

ΦΥΛΑΞ

Τὴν εἶδα ὅτι τὸν νεκρὸν ἐκήδευεν
ὃν σὺ ἀπεῖπας. Λέγω δῆλα καὶ σαφῆ;

ΚΡΕΩΝ

Καὶ πῶς τὴν εἶδες; Πότε τὴν συνέλαβες;

ΦΥΛΑΞ

Ἰδοὺ τὸ πρᾶγμα· ὅταν ἐπανήλθομεν,
ἀπειληθέντες δεινὰ τόσα παρὰ σοῦ,
ἐῤῥίψαμεν τὴν κόνιν, καὶ γυμνώσαντες
τὸ νεκρὸν σῶμα τὸ ὑποσηπόμενον,
ἐπὶ τοῦ λόφου ἥμεθ', ἀποφεύγοντες
ἣν δυσωδίαν ἔφερεν ὁ ἄνεμος.
Ἀνὴρ δὲ ἄνδρα λοιδορῶν διήγειρεν,
ἂν πρὸς τὸν κόπον τις ὀκνῶν ἐφαίνετο.
Ἦσαν δὲ ταῦτα, ὡς εἰς μέσον οὐρανὸν
λαμπρὸς ἀνέβη τοῦ ἡλίου ὁ τροχὸς,
καὶ ἔφλεγεν ὁ καύσων. Αἴφνης εἰς τὴν γῆν
τυφὼν ἐνσκήψας, ἐπουράνιον κακὸν,
πληροῖ τὰ πέριξ, καὶ συστρέφων ἀνασπᾷ
τὴν κόμην τοῦ πεδίου· ὁ δ' εὐρὺς αἰθὴρ
ἦν μέλας. Πάντες κλείομεν τοὺς ὀφθαλμούς.
Ἀφ' οὗ δ' ἡ θεία νόσος τέλος ἔπαυσεν,
ἐφάν' ἡ κόρη, καὶ ὠδύρετο πικρῶς
μ' ὀξεῖαν ὄρνιθος φωνὴν, ἥτις κενὴν
νεοσσῶν εὗρε, κ' ὀρφανὴν τὴν φωλεάν.
Γυμνὸν ὁμοίως αὐτ' ἰδοῦσα τὸν νεκρὸν,

κοπετὸν ἦρε, καὶ κατάρας φοβερὰς
κατὰ τοῦ ταῦτα πράξαντος ἐξέπεμπε.
Ξηρὰν δὲ κόνιν φέρει εἰς τὰς χεῖράς της,
κ' ἐκ σφυρηλάτου προχοΐδος μὲ συχνὰς
χοὰς τρισπόνδους ἐπιστέφει τὸν νεκρόν.
Κ' ἡμεῖς ἰδόντες, ἤλθομεν, κ' εὐθὺς αὐτὴν
ἐλάβομεν, ἀλλ' ἦτον ἀκατάπληκτος·
τὰς πρὶν καὶ τότε πράξεις της ἠλέγχομεν,
χωρὶς ἐκείνη οὐδεμίαν ν' ἀρνηθῇ.
Γλυκὺ δὲ τοῦτο μ' εἶναι καὶ πικρὸν ὁμοῦ,
ἐγὼ μὲν ὅτι τὰ κακὰ διέφυγα,
γλυκύτατον· πῶς φίλους φέρω δ' εἰς κακόν,
πικρὸν ἐκεῖνο. Πλὴν τῆς σωτηρίας μου,
τὸ κατ' ἐμέ, εἶν' ὅλα ταῦτα δεύτερα.

ΚΡΕΩΝ

Σὲ λέγω, σὲ ποῦ νεύεις πρὸς τὴν γῆν, αὐτὰ
ὁμολογεῖς, ἢ λέγεις δὲν τὰ ἔπραξας;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Οὐδὲν ἀρνοῦμαι. Λέγω πῶς τὰ ἔπραξα.

ΚΡΕΩΝ

(Πρὸς τὸν φύλακα)

Σὺ μὲν ν' ἀπέλθῃς ὅπου θέλεις ἠμπορεῖς,
ἔξω βαρείας ἐνοχῆς, κ' ἐλεύθερος.

(Πρὸς τὴν Ἀντιγόνην)

Σὺ λέγε, ὄχ' εἰς μῆκος, ἀλλὰ σύντομα·
τὸ κηρυχθέν μου πρόσταγμα ἐγνώριζες;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἐγνώριζον. Πῶς ὄχι; Ἦν δημόσιον.

ΚΡΕΩΝ

Κ' ἐτόλμας ὅμως πρὸς τοὺς νόμους ν' ἀπειθῇς!

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὁ Ζεὺς δὲν ἦτον ὁ αὐτὰ κηρύξας μοι,
οὐδὲ ἡ Δίκη, ἡ τῶν κάτω σύνοικος,
τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις ὥρισεν,
οὐδ' ὅτ' ἰσχύουν τὰ κηρύγματα τὰ σὰ
ἐφρόνουν τόσον, ὥστ' ἀγράπτους κ' ἀσφαλεῖς
τῶν Θεῶν νόμους ν' ἀκυρώσῃς ὁ θνητός.
Δὲν ζῶσι χθὲς καὶ τώρα, ἀλλ' ἀείποτε
αὐτοί, καὶ οὐδεὶς οἶδε πότ' ἐτέθησαν.
Αὐτοὺς δὲν θέλω παραβᾶσ' ἀπὸ δειλὸν
ἀνθρώπων φόβον, νὰ προσκρούσω τοῖς Θεοῖς.
Πῶς θ' ἀποθάνω μὴ δὲν ἤξευρον, καὶ ἂν
δὲν εἶχες τὸ κηρύξει σύ; Πρὸ τοῦ καιροῦ
ἂν ἀποθνήσκω, κέρδος μου τὸ θεωρῶ.
Ὅστις εἰς θλίψεις, ὡς ἐγώ, κ' εἰς συμφορὰς
ζῇ, πῶς τὸν τάφον κέρδος δὲν λογίζεται;
Ἡ καταδίκη, δι' ἐμὲ τοὐλάχιστον,
δὲν εἶναι λύπη. Τῆς μητρός μου δ' ἄθαπτον
ἀνίσως εἶχ' ἀφήσει τὸν νεκρὸν υἱόν,
ἐκεῖνο θὰ μ' ἐλύπει· ὄχ' ἡ τύχη μου.
Αἱ πράξεις δέ μου ἂν μωραὶ σοὶ φαίνωνται,
σχεδὸν μωρὸς εἶν' ὅστις τὰς φρονεῖ μωράς.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ὠμὸν ἡ κόρη βλάστημα πατρὸς ὠμοῦ,
οὐδὲ ἤξεύρει νὰ ὑπείκ' εἰς τὰ κακά.

ΚΡΕΩΝ (πρὸς τὸν Χορὸν)

Μάθε πρὸ πάντων τὰ σκληρὰ φρονήματα
αὐτὰ πῶς ταπεινοῦνται· τὸν σκληρότατον
σίδηρον, ὅμως εἰς τὸ πῦρ τηκόμενον,
θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα βλέπεις νὰ σχισθῇ.

Μικρὸς ἠξεύρω χαλινὸς ὅτι δαμᾷ
τοὺς γοργοτέρους ἵππους. Εἶν' ἀνοίκειος
ἡ ὑψηλοφροσύνη εἰς δουλεύοντας.
Αὐτὴ μὲν τότε νὰ ὑβρίζῃ ἤξευρε
τοὺς προκειμένους νόμους παραβαίνουσα,
δευτέρα δ' ὕβρις, ταῦτα ἀφ' οὗ ἔπραξε,
νὰ ἐγκαυχᾶται, πράξασα, καὶ νὰ γελᾷ.
Αὐτὴ θὰ εἶναι, δὲν θὰ εἶμ' ἐγὼ ἀνὴρ
ἀνίςως ταῦτ' ἀφήσω ἀτιμώρητα.
'Αδελφῆς κόρην, καὶ συγγενεστέραν μου
ὁ Ζεὺς ἂν ὁ Ἑρκεῖος μοὶ τὴν ἔδιδε,
τῆς κακῆς μοίρας δὲν θὰ τὴν ἀπήλλαττον,
οὐδὲ τὴν ἀδελφήν της, ὅτι καὶ αὐτὴ
τὰ τῆς ταφῆς ἐπίσης ἐσκευώρησε.
Καλέσατέ την. Εἰς τὸν οἶκον πρὸ μικροῦ
λυσσῶσαν αὐτὴν εἶδα, κ' ἦν ἐκτὸς φρενῶν.
Πολλάκις εἶναι ἡ ψυχὴ καταγγελεὺς
τῶν πονηρῶν τοῦ σκότους μηχανεύσεων.
Μισῶ δὲ ὅταν, συλληφθείς τις κακουργῶν,
ζητῇ τὴν πρᾶξιν νὰ κοσμῇ μετέπειτα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Θὰ μὲ φονεύσῃς. Θέλεις περισσότερον;

ΚΡΕΩΝ

Δὲν θέλω. Λαβὼν τοῦτο, ἔλαβον τὸ πᾶν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τί περιμένεις; 'Εκ τῶν λόγων σου οὐδεὶς
δὲν μ' εἶναι, οὔτε θὰ μοὶ εἶναι ἀρεστός.
Οὕτω κ' ἐμοῦ οἱ λόγοι σὲ δυσαρεστοῦν.

(474) Ὁ Ἑρκεῖος Ζεὺς, ὁ προστάτης τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς οἰκογενείας.

Πλὴν πόθεν κλέος ἐνδοξότερόν ποτε
θὰ εἶχον, πλὴν τὸν ἀδελφόν μου κρύπτουσα
εἰς τάφον; Οὗτοι θὰ μ' ἐπήνουν ὅλοι των,
ὁ φόβος ἂν τὸ στόμα δὲν τοῖς ἔκλειε.
Πολλὰς εὐδαιμονίας ἔχ' ἡ τυραννὶς,
καὶ τὸ νὰ πράττῃ καὶ λαλῇ ὡς βούλεται.

ΚΡΕΩΝ

Σὺ τῶν Καδμείων μόνη βλέπεις ὅλ' αὐτά.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Κ' αὐτοὶ τὰ βλέπουν, πλὴν ἐδέθ' ἡ γλῶσσά των.

ΚΡΕΩΝ

Ἀλλ' ἀπ' αὐτοὺς φρονοῦσα δὲν αἰσχύνεσαι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τοὺς ὁμοσπλάγχνους νὰ τιμῶ δὲν εἶν' αἰσχρόν.

ΚΡΕΩΝ

Καὶ ὁ νεκρὸς ὁ ἄλλος δὲν εἶν' αἷμά σου;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἑνὸς πατρὸς ἐπίσης καὶ μιᾶς μητρός.

ΚΡΕΩΝ

Πῶς τιμᾷς χάριν πρὸς ἐκεῖνον δυσσεβῆ;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Εἰς ταῦτα ὁ νεκρός του δὲν συμμαρτυρεῖ.

ΚΡΕΩΝ

Τιμᾷς αὐτὸν ἐξ ἴσου πρὸς τὸν δυσσεβῆ.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Δὲν ἦτο δοῦλος ὁ θανὼν, ἀλλ' ἀδελφός.

ΚΡΕΩΝ

Πορθῶν τὴν γῆν μας, ἣν ὁ ἄλλος ἔσωζε.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὁ ᾅδης ὅμως νόμους ἴσους ἀγαπᾷ.

ΚΡΕΩΝ

Δὲν εἶναι ἴσος ὁ κακὸς πρὸς τὸν καλόν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τίς οἶδε κάτω ἂν ἀρέσκωσιν αὐτά;

ΚΡΕΩΝ

Δὲν εἶναι φίλος ὁ ἐχθρὸς, οὐδὲ θανών.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Κοινὴν φιλίαν, ὄχι ἔχθραν χρεωστῶ.

ΚΡΕΩΝ

Ὕπαγε κάτω, καὶ ἀγάπα τους λοιπόν·
ἐμοῦ δὲ ζῶντος, δὲν θὰ κυβερνᾷ γυνή.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν, βλέπων τὴν Ἰσμήνην προσαγομένην)

Ἡ Ἰσμήνη προκύπτει, ἰδοὺ, τῶν πυλῶν.
Φιλαδέλφων δακρύων τὴν βρέχει σπονδὴ,
κ' εἰς τὸ μέτωπον νέφος ἀρθὲν σκοτεινὸν
τῆς καλῆς παρειᾶς
τὰ αἱμόχροα ῥόδ' ἀποπλύνει.

ΚΡΕΩΝ
(Πρὸς τὴν ΙΣΜΗΝΗΝ, ἐρχομένην)

Σὺ, ἡ κατ' οἶκον κρυπτομένη ἔχιδνα,
ἥτις μ' ἠπάτας, καὶ δὲν ἤξευρον κακὸν
διπλοῦν πῶς τρέφω, καὶ φθορὰν τοῦ θρόνου μου,
εἰπέ μοι, λέγε, τῆς ἐνταφιάσεως
καὶ σὺ μετέσχες, ἢ ὀμνύεις ἄγνοιαν;

ΙΣΜΗΝΗ

Ἔπραξα τοῦτο, ἂν αὐτὴ ὁμολογῇ,
καὶ συμμετέχ' ὁμοίως τῆς εὐθύνης του.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἡ θεία δίκη τοῦτο δὲν τὸ συγχωρεῖ·
οὐδὲ σ' ἐδέχθην κοινωνὸν, οὐδ' ἤθελες.

ΙΣΜΗΝΗ

Ἀλλ' εἰς τὰς συμφοράς σου δὲν αἰσχύνομαι
νὰ γίνω σύμπλους τοῦ μεγάλου πάθους σου.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Οἱ ἐν τῷ ᾅδ' ἠξεύρουν τίς ἡ πράξασα.
Μέχρι δὲ λόγων φίλην δὲν χρειάζομαι.

ΙΣΜΗΝΗ

Μή μ' ἀτιμάζῃς, ἀδελφή· δὸς μετὰ σοῦ
καὶ ν' ἀποθάνω, καὶ ν' ἁγνίσω τὸν νεκρόν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Μὴ ἀποθνήσκῃς μετ' ἐμοῦ. Τὰς πράξεις μου
μὴ σφετερίζου. Φθάνω θνήσκουσα ἐγώ.

ΙΣΜΗΝΗ

Καὶ τί θὰ μ' εἶναι, ἂν μ' ἀφήσῃς, ἡ ζωή ;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τὸν Κρέοντα ἐρώτα. Τούτου κήδεσαι.

ΙΣΜΗΝΗ

Τί ὠφελεῖσαι θλίβουσά με, ἀδελφή ;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Γελῶ, ἂν καὶ λυποῦμαι, καὶ μὲ σὲ γελῶ.

ΙΣΜΗΝΗ

Πῶς νὰ σοὶ γίνω δύναμαι ὠφέλιμος ;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σὲ αὐτὴν σῶσον. Ἂν ἐκφύγῃς, δὲν φθονῶ.

ΙΣΜΗΝΗ

Φεῦ! Δὲν θὰ γίνω μέτοχος τῆς τύχης σου;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σὺ τὴν ζωὴν ἐκλέγεις, ἐγὼ θάνατον.

ΙΣΜΗΝΗ

Σοὶ τὸ προεῖπα, σὲ προειδοποίησα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σὺ καλῶς ταῦτα· ἄλλως δ' ἔκρινα ἐγώ.

ΙΣΜΗΝΗ

Λοιπὸν τὸ σφάλμα ἴσον ἀμφοτέρων μας.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Θάῤῥει καὶ ζῆσον. Ἡ ψυχή μου πρὸ πολλοῦ
ἀποθανοῦσα, τοὺς νεκροὺς ὑπηρετεῖ.

ΚΡΕΩΝ

Αἱ κόραι αὗται, λέγω, παρεφρόνησαν,
ἡ μὲν ἀρτίως, ἡ δ' ἐκ πρώτης γενετῆς.

ΙΣΜΗΝΗ

Ὁ νοῦς, ὦ ἄναξ, δὲν ἐμμέν' εἰς δυστυχεῖς
ὡς κατ' ἀρχὰς βλαστάνει, ἀλλ' ἐξίσταται.

ΚΡΕΩΝ

Εἰς σὲ βεβαίως, τὴν κακοῖς συμπάσχουσαν.

ΙΣΜΗΝΗ

Καὶ πῶς νὰ ζήσω μόνη, καὶ χωρὶς αὐτῆς;

ΚΡΕΩΝ

Αὐτὴ μὴ λέγε. Δὲν ὑπάρχει τοῦ λοιποῦ.

ΙΣΜΗΝΗ

Καὶ θὰ φονεύσῃς τὴν μνηστὴν τοῦ τέκνου σου;

ΚΡΕΩΝ

Εὐκόλως ἄλλους ἔρωτας καλλιεργεῖ.

ΙΣΜΗΝΗ

Οὐχὶ τοσοῦτον ἡρμοσμένους πώποτε.

ΚΡΕΩΝ

Φοβοῦμαι κακὰς νύμφας διὰ τοὺς υἱούς.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὦ φίλτατ' Αἵμων! σ' ἀτιμάζει ὁ πατήρ!

ΚΡΕΩΝ

Ὢ! μ' ἐνοχλεῖς εἰς ἄκρον, σὺ κ' οἱ γάμοι σου.

ΙΣΜΗΝΗ

Καὶ θὰ χωρήσῃς τὸν υἱόν σου ἀπ' αὐτῆς;

ΚΡΕΩΝ

Ὁ ᾅδης θὰ χωρίσῃ τὸν δεσμὸν αὐτῶν.

ΙΣΜΗΝΗ

Τὸν θάνατόν της, βλέπω, ἀπεφάσισας.

ΚΡΕΩΝ

Κ' ἐγὼ τὸ βλέπω ὡς καὶ σύ. Ἀλλ' ὕπαγε·
ἀπάγετέ την, πρόσπολοι! κ' εἰς τὸ ἑξῆς
αὗτ' αἱ γυναῖκες μὴ ἐλεύθερ' ἔστωσαν.
Ὑποχωροῦσι κ' οἱ θρασεῖς ὅταν ἰδοῦν
τὸν ᾅδην ἤδη τῆς ζωῆς των γείτονα.[1]

ΧΟΡΟΣ (Κορυφαῖος βαρύφωνος τοῦ Α' Ἡμιχόρου)

Μακάριος οὗ ἀμιγὴς κακῶν ὁ βίος.
Ὅταν οἶκον σείσῃ Θεός, οὐδὲν λείπει
εἶδος κακῶν, γενεὰς γενεῶν διέρπον.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Ὁμοίως ἂν δυσχείμεροι
κῦμα Θρᾴκιαι πνοαὶ
ἐκ θαλασσίου βυθοῦ σκοτεινὸν ἀνάγωσι,

Κορυφαῖος βαρύφωνος τοῦ Α' Ἡμιχόρου

τὴν τῶν ἀβύσσων ἄμμον κυλινδεῖ θολήν, καὶ στένουσαι
βροντῶσιν αἱ κυματοπλῆγες ὄχθαι.[2]

Κορυφαῖος βαρύφωνος τοῦ Β' Ἡμιχόρου

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Εἰς τοὺς Λαβδακείους ἀρχαίους οἴκους βλέπω

[1] Ἡ Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη ἀπάγονται εἰς τὰ ἀνάκτορα.
[2] Συγχρόνως Ἡμίχορος α' καὶ β', Μονοφωνία· «Ναὶ αἱ κυματοπλῆγες ὄχθαι.»
(577) Λάβδακος, ὁ πατὴρ τοῦ Λαΐου, πατρὸς τοῦ Οἰδίπου.

παλαιὰ δεινὰ εἰς δεινὰ σωρευθέντα·
οὐδὲ λύει γένος τὸ γένος, ἀλλὰ Θεῶν τις τοὺς κατατρέχει ἀπηνῶς.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Ὡς καὶ τὴν ἐσχάτην
τοῦ Οἰδιπίου κήπου ῥίζαν,
τὴν θάλλουσαν εἰς φῶς,

Κορυφαῖος βαρύφωνος τοῦ Β' Ἡμιχόρου

κ' αὐτὴν τῶν νεκρικῶν Θεῶν θερίζ' ἡ φονικὴ κοπίς,
ἄνοια λόγων, φρονημάτων Ἐριννύς.[1]

Ἡμίχορος Α' καὶ Β'

ΣΤΡΟΦΗ Β'

Τὴν σὴν δύναμιν τίς, ὦ Ζεῦ, ἀνδρῶν ἀψήφως θ' ἀναςείλῃ;
ἣν οὔτε δαμᾷ ὁ παντογήρως ὕπνος,
οὔτ' οἱ δρομαῖοι θεῖοι μῆνες.
Πλὴν δυνάστης ἀγήρως, ἔχεις
τοῦ Ὀλύμπου εἰς πάντα χρόνον τὸ λαμπρὸν κράτος.
Παρελθὸν, παρὸν καὶ μέλλον
κυβερνᾷ οὗτος ὁ νόμος ὁμοῦ.

Κορυφαῖος τοῦ Α' Ἡμιχόρου (Μόνος)

Δὲν διαρκεῖ τῶν θνητῶν ἡ ζωὴ
πάμπολυ ἄνευ βλάβης.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Δὲν διαρκεῖ τῶν θνητῶν ἡ ζωὴ
πάμπολυ ἄνευ βλάβης.

[1] Συγχρόνως Ἡμίχορος α' καὶ β', Μονοφωνία· «Κ' αὐτὴν θανάτου τέμνει φονικὴ κοπίς.»

(579) Δηλ. ἡ τιμωρηθεῖσα γενεὰ δὲν ἀπαλλάττει τὴν μετ' αὐτὴν τῆς τιμωρίας.

(581) Τὴν Ἀντιγόνην.

(584) Ἡ ἄνοια τῶν παρατόλμων λόγων της.

(586) Τὰ πάντα γηράσκων.

Ἡμίχορος Α′ καὶ Β′

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β′

Ἡ ἀγχίστροφος εἶν' ἐλπὶς εἰς πολλοὺς μὲν ὠφέλει' ἄνδρας,
ἀλλὰ κ' εἰς πολλοὺς κούφων ἀπάτη πόθων.
Οὔτε προσέρπ' ἡμῖν τις γνῶσις,
ὁ ποῦς πρὶν εἰς τὸ πῦρ ἐγγίσῃ.
Ἐν σοφίᾳ ἐῤῥέθη ἄξιον μνήμης ἔπος.
Τὸ κακὸν καλὸν πῶς φαίνεται
ἐκείνῳ, ὃν ὁ Θεὸς θέλει νὰ ῥίψ' εἰς βλάβην.

Κορυφαῖος βαρύφωνος τοῦ Β′ Ἡμιχόρου

Ζῇ δ' οὐκ εἰς μακρὸν
χρόνον τις ἄνευ βλάβης.

Ἡμίχορος Α′ καὶ Β′ (Μονοφωνία)

Ζῇ δ' οὐκ εἰς μακρὸν
χρόνον τις ἄνευ βλάβης.

Ἡμίχορος Α′ καὶ Β′

(Λογαοιδικόν)

Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ὁ Αἵμων, τῶν παίδων τῶν σῶν[1]
ὁ ἔσχατος γόνος. Ἐν θλίψει χωρεῖ
ὑπὲρ τῆς δυστυχοῦς
μελλονύμφου αὐτοῦ Ἀντιγόνης ἀλγῶν,
καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ λέχους χηρείας.

ΚΡΕΩΝ

Εὐθὺς ὑπὲρ τοὺς μάντεις θὰ τὸ μάθωμεν.

(Πρὸς τὸν ΑΙΜΩΝΑ, εἰσελθόντα)

Υἱέ, ἀκούσας τὴν τελείαν ψῆφόν μου
περὶ τῆς μελλονύμφου, λυσσῶν ἦλθες κατ' ἐμοῦ;
ἢ εἶμαι, ὅ,τι καὶ ἂν πράξω, φίλος σου;

(599) Δηλ. πρὶν πυρωθῶμεν, πρὶν ἐμβῶμεν εἰς τὸ πῦρ.
[1] Ὁ Αἵμων προσέρχεται.

ΑΙΜΩΝ

Σὸς εἰμὶ, πάτερ· μὲ ποδηγετεῖς μὲν σὺ
εἰς χρηστὰς γνώμας, ἐγὼ δ' ἕπομ' εὐπειθῶς.
Οὐδὲ ὑπάρχει γάμος τις προτιμητὸς
τῶν ἐδικῶν σου πατρικῶν ὁδηγιῶν.

ΚΡΕΩΝ

Τοιοῦτον πρέπει φρόνημα νὰ ἔχῃς, παῖ·
οὐδὲν τῆς γνώμης τοῦ πατρὸς νὰ προτιμᾷς.
Οἱ ἄνδρες διὰ τοῦτο τέκνα εὔχονται
ἵν' ἀποκτῶσιν εὐπειθῆ κ' ὑπήκοα,
ὥστ' εἰς ἐχθρούς των ν' ἀντιτάττωσι κακὰ,
καὶ φίλους νὰ τιμῶσιν ἴσα τῷ πατρί.
Ὅστις δὲ τέκνα ἀνωφέλητα γεννᾷ,
τί ἄλλο εἰμὴ βάσανον εἰς ἑαυτὸν
κ' εἰς τοὺς ἐχθρούς του γέλωτα ἐγέννησε;
Υἱὲ, μὴ πνίξῃς εἰς τὰς ἡδονὰς τὸν νοῦν
τοῦ γυναικείου ἔρωτος, ἀλλ' ἤξευρε
ψυχρὸν πῶς εἶναι τοῦτο ἐναγκάλισμα
τὸ τῆς κακῆς συζύγου ἐν τῷ οἴκῳ. Τίς
μείζων πληγὴ τοῦ φίλου εἶναι τοῦ κακοῦ;
Ἀλλὰ τὴν κόρην τὴν ἐχθρὰν ἀπόπτυσον·
νυμφίον ἄφες εἰς τὸν ᾅδην νὰ εὕρῃ.
Ἀφ' οὗ αὐτὴν καὶ μόνην ἐκ τῶν πολιτῶν
συνέλαβον προδήλως ἀπιστήσασαν,
δὲν θὰ θελήσω πρὸς τὴν πόλιν νὰ ψευσθῶ.
Θὰ τὴν φονεύσω. Δία τὸν συγγενικὸν
ἂς ὑμνῇ. Ὅταν ἀκοσμοῦντας παριδῶ
τοὺς συγγενεῖς, τοὺς ξένους πῶς θὰ κυβερνῶ;
Πρὸς τοὺς οἰκείους ὅστις εἶναι δίκαιος,

(639) Ὁ προστάτης τῆς συγγενείας (ξύναιμος.)

καὶ πρὸς τὴν πόλιν δίκαιος θενὰ φανῇ·
ὅστις δὲ νόμους ἢ βιάζ' ἢ ἀθετῇ,
ἢ νὰ προστάζῃ ἐννοεῖ τοὺς ἄρχοντας,
ἂς μὴ προσμένῃ ἔπαινον ἐκ μέρους μου.
Εἰς ὃν ἐκλέγ' ἡ πόλις, νὰ πειθώμεθα
κ' εἰς μικρὰ πρέπει, δίκαια καὶ ἄδικα·
τὸν ἄνδρα τὸν τοιοῦτον λέγω πεποιθὼς
καλὸν καὶ ν' ἄρχῃ, καὶ νὰ ἄρχηται καλὸν,
καὶ ὅταν εἰς πολέμου θύελλαν ταχθῇ,
ἀνδρεῖον στρατιώτην καὶ ἀτρόμητον.
Τῇ ἀναρχίᾳ οὐδὲν ὅμοιον κακόν·
αὐτὴ τὰς πόλεις καταστρέφει, κ' ἐρημοῖ
τοὺς οἴκους τῶν ἀνθρώπων, κ' εἰς πολεμικὰς
τροπὰς στρατοὺς συντρίβει· τοὺς δ' ἐμμένοντας
ἡ πειθαρχία σώζει καὶ διατηρεῖ.
Οὕτω ν' ἀντέχουν χρεωστοῦν οἱ ἔμφρονες,
καὶ ὄχι νὰ νικῶνται ὑπὸ γυναικός.
Ἂν πέσωμεν, κἂν ὑπὸ ἄνδρ' ἂς πέσωμεν.
Ἂς μὴ φανῶμεν γυναικῶν κατώτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Τὰς φρένας μας τὸ γῆρας ἂν δὲν ἔκλεψεν,
ὀρθῶς πῶς λέγεις ὅσα εἶπας κρίνομεν.

ΑΙΜΩΝ

Πάτερ, τὰς φρένας οἱ Θεοὶ μᾶς ἔδωσαν,
ὑπέρτατον τῶν ἄλλων ὅλων δώρων των.
Ἐγὼ δὲ δὲν ἠξεύρω οὐδὲ δύναμαι
νὰ εἴπω ὅτι δὲν ὡμίλησας ὀρθῶς.
Κ' ἑτέρα γνώμη ἴσως ἔχει πλὴν καλῶς.
Υἱός σου, πρέπει νὰ προσέχω ὑπὲρ σοῦ
εἰς ὅσα λέγ' ἢ πράττει ἢ σὲ ψέγει τις·

διότι εἶναι τὸ σὸν βλέμμα φοβερὸν
πρὸς τοὺς λαλοῦντας ὅσα δὲν σὲ τέρπουσιν.
Ἐγὼ δ' ἐν σκότει νὰ ἀκούω δύναμαι
πῶς ὅλ' ἡ πόλις κλαίει τὴν νεάνιδα
ὅτι ἀδίκως, ὡς οὐδέποτε γυνή,
κατεδικάσθη διὰ πράξεις εὐκλεεῖς.
Τὸν ἀδελφόν της φονευθέντα, κείμενον
ἀτάφως, οὔτε ἕρμαιον ὠμῶν κυνῶν,
οὔτε ὀρνέων τὸν ἀφῆκε σπάραγμα.
Χρυσῆν νὰ λάβῃ δὲν ἀξίζει ἀμοιβήν;
Τοιαῦτα κρυφολέγει φήμη σκοτεινή.
Ἐγὼ δέ, πάτερ, τῆς εὐημερίας σου
δὲν ἔχω ἄλλο κτῆμα τιμιώτερον.
Τίς δόξα τέκνοις μείζων θάλλοντος πατρός,
ἢ εἰς πατέρα, εὐτυχούντων τῶν υἱῶν;
Μὴ μίαν μόνην ἔχε τὴν πεποίθησιν,
πῶς ὅτι λέγεις, κ' οὐδὲν ἄλλο εἶν' ὀρθόν.
Ὅσοι φρονοῦν πῶς μόνοι αὐτοὶ σκέπτονται,
πῶς ἔχουν ἣν οὐκ ἄλλος γλῶσσαν ἢ ψυχήν,
ἐξελεγχθέντες οὗτοι, φαίνονται κενοί.
Οὐδ' εἰς τοὺς σοφωτέρους νὰ μανθάνωσιν
αἰσχύνη εἶναι, οὔτε νὰ ἐνδίδωσιν.
Εἰς ῥεύματα χειμάῤῥων, βλέπεις, σώζονται
τὰ δένδρα ὅσα κάμπτουσι τοὺς κλῶνάς των,
τὰ δ' ἀντιτείνοντ' ἀνασπῶνται πρόῤῥιζα.
Ὁμοίως καὶ ὁ πλοίου κυβερνήτης, ἂν
τὸν πόδα τοῦ ἱστίου τείνας δὲν χαλᾷ,
τὸ πλοῖον ἀνατρέπει θαλασσοπορῶν.
Χάλασον τὸν θυμόν σου, ὑποχώρησον.

(697) Τὸ σχοινίον δι' οὗ τὸ ἱστίον εἶναι δεδεμένον.

Φρονῶ δ', ἂν γνώμην ἔχω ὡς νεώτερος,
ὅτ' εἶναι πάντων τελειότατος ἀνδρῶν
ὁ ὢν ἁπάσης ἐπιστήμης ἔμπλεως.
Ὅστις δ' οὐ τοῦτο, τὸ καὶ σπανιώτατον,
καλὸν ν' ἀκούῃ τοὺς καλόν τι λέγοντας.

ΧΟΡΟΣ

Ἄκουσον, ἄναξ, ἄν τι λέγῃ φρόνιμον·
καὶ σὺ ἐκεῖνον. Εἴπατε κ' οἱ δύ' ὀρθά.

ΚΡΕΩΝ

Θὰ διδαχθῶμεν εἰς τὴν ἡλικίαν μας
ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου νὰ σκεπτώμεθα;

ΑΙΜΩΝ

Κακὸν δὲν εἶναι. Νέος ἐὰν εἶμ' ἐγώ,
μὴ πρὸς τὸν χρόνον, πρὸς τὰ ἔργ' ἀπόβλεψον.

ΚΡΕΩΝ

Ἔργον σου εἶναι νὰ τιμᾷς τοὺς ἀπειθεῖς;

ΑΙΜΩΝ

Οὐδ' ἐγὼ θέλω πρὸς κακοὺς εὐσέβειαν.

ΚΡΕΩΝ

Τοιαύτην νόσον μήπως αὕτη δὲν νοσεῖ;

ΑΙΜΩΝ

Ἄλλως δοξάζει τῶν Θηβαίων ὁ λαός.

ΚΡΕΩΝ

Θὰ μὲ διδάξ' ἡ πόλις πῶς νὰ κυβερνῶ;

ΑΙΜΩΝ

Τὸ βλέπεις, λέγων, πῶς λαλεῖς νεανικῶς;

ΚΡΕΩΝ

Εἰς τὴν γῆν ταύτην ἄλλος θ' ἄρχῃ παρ' ἐμέ;

ΑΙΜΩΝ

Δὲν εἶν' αἱ πόλεις κτήματα ἑνὸς ἀνδρός.

ΚΡΕΩΝ

Καὶ δὲν ἀνήκ' ἡ πόλις εἰς τὸν ἄρχοντα;

ΑΙΜΩΝ

Καλῶς ἐρήμου πόλεως θὰ μοναρχῇς!

ΚΡΕΩΝ

Μὲ τὴν γυναῖκα συμμαχεῖ αὐτὸς, θαῤῥῶ.

ΑΙΜΩΝ

Γυνὴ ἂν εἶσαι ὅτι σοῦ προκήδομαι.

ΚΡΕΩΝ

Ὦ κάκιστε, δικάζεις τὸν πατέρα σου;

ΑΙΜΩΝ

Διότι σ' εἶδ' ἀδίκως ἁμαρτάνοντα.

ΚΡΕΩΝ

Καὶ ἁμαρτάνω τὴν ἐμὴν ἰσχὺν τιμῶν;

ΑΙΜΩΝ

Δὲν τὴν τιμᾷς, τὸ σέβας τῶν Θεῶν πατῶν.

ΚΡΕΩΝ

Ὦ μιαρὲ, ὦ χαῦνε δοῦλε γυναικῶν!

ΑΙΜΩΝ

Πλὴν δὲν θὰ μ' εὕρῃς δοῦλον πράξεων αἰσχρῶν.

ΚΡΕΩΝ

Ὑπὲρ ἐκείνης εἶναι ὅλ' οἱ λόγοι σου.

ΑΙΜΩΝ

Καὶ σοῦ, κ' ἐμοῦ, καὶ ὅσων ὑπὸ γῆν Θεῶν.

ΚΡΕΩΝ

Αὐτὴν μὴ ζῶσαν ἔλπιζε νὰ νυμφευθῇς.

ΑΙΜΩΝ

Θεν' ἀποθάνῃ καί τις ἄλλος μετ' αὐτῆς.

ΚΡΕΩΝ

Κατήντησας καὶ μέχρις ἀπειλῆς θρασύς!

ΑΙΜΩΝ

Πρὸς κενὴν γνώμην ἀπειλαὶ τί ὠφελοῦν;

ΚΡΕΩΝ

Κενὸς νοὸς σὺ, κλαίων, θὰ μοὶ δώσῃς νοῦν;

ΑΙΜΩΝ

Εἶσαι πατήρ μου, ἢ θὰ σ' ἔλεγ' ἄφρονα.

ΚΡΕΩΝ

Μὴ μὲ βαρύνῃς, γυναικὸς ἀνδράποδον.

ΑΙΜΩΝ

Νὰ λέγῃς θέλεις, καὶ ν' ἀκούῃς παντελῶς.

ΚΡΕΩΝ

Τῷ ὄντι λέγεις; Ὅμως, μὰ τὸν Ὄλυμπον
αὐτὸν, δὲν θὰ μ' ὑβρίσῃς, ὑβριστὰ, κ' ἐμέ.
Φέρετ' ἐνταῦθα, κτείνατε τὴν βδελυρὰν,
πρὸ ὀφθαλμῶν, πλησίον τοῦ νυμφίου της.

ΑΙΜΩΝ

Οὐχὶ, ἐμπρός μου μὴ πιστεύσῃς πώποτε
πῶς θ' ἀποθάνῃ, οὔτε ἀπὸ σήμερον
τὸ πρόσωπόν μου τοῦ λοιποῦ πῶς θὰ ἴδῃς.
Μαίνου δὲ μ' ὅσους φίλους σου σὲ στέργουσι.[1]

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ὦ βασιλεῦ, ἀπῆλθεν ἐξ ὀργῆς ταχύς.
Ὁ νοῦς τῶν νέων εἶν', ὅταν πονῇ, βαρύς.

ΚΡΕΩΝ

Φρονήσ' ἢ πράξῃ πλέον ἢ κατ' ἄνθρωπον,
ποτὲ δὲν θ' ἀπαλλάξῃ τῆς ποινῆς αὐτάς.

ΧΟΡΟΣ

Νὰ τὰς φονεύσῃς ἀμφοτέρας ἐννοεῖς;

[1] Ἀπέρχεται.

ΚΡΕΩΝ

Καλῶς τὸ εἶπας. Ὄχι τὴν μὴ πράξασαν.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τίς ὁ τρόπος ἔσται τοῦ θανάτου της;

ΚΡΕΩΝ

Εἰς τόπον θέλω φέρων ἔρημον αὐτὴν
τὴν θάψει ζῶσαν εἰς πετρῶδες ὄρυγμα,
τροφὴν προσθεὶς ὁπόση μόνον ὅσιον,
ἵν' ἀποφύγ' ἡ πόλις μας τὸ μίασμα.
Ἐκεῖ τὸν Ἅδην, μόνον ὃν τιμᾷ Θεὸν,
προσευχομένη, τοῦ θανάτου ἂς σωθῇ,
ἢ ἂς γνωρίσῃ, πλὴν ἐξώρας, περιττὸς
πῶς εἶναι κόπος τοὺς ἐν ᾅδου νὰ τιμᾷ.[1]

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α'

Ὦ ἔρως, ἀνίκητος ἐν μάχαις, σὺ,
ὅστις κ' εἰς κτήματα πίπτεις,
καὶ εἰς παρθένου καλῆς μαλακὰς παρειὰς φωλεύεις,
ὑπερπόντιος δὲ φοιτᾷς,
καὶ εἰς ἀγρῶν αὐλάς.
Σὲ δὲ οὔτε Θεῶν, οὔτ' ἐφημέρων
τις φεύγει ποτὲ ἀνθρώπων. Μαίνεται δ' ὅστις σ' ἔχει.

Ἡμίχορος Β'

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Σὺ καὶ δικαίων φρένα εἰς ἄδικα,
πρὸς βλάβην, παραφέρεις,
καὶ σὺ τὴν ἔριν αὐτὴν, ἔριν ὅμαιμον, συνταράττεις.

[1] Ἀπέρχεται.

(763) Ὅτι ὑπάρχει καὶ κτημάτων ἔρως.

(766) Ὁ ἔρως φθάνει καὶ εἰς τὰς ἀγροτικὰς αὐλὰς ἢ καλύβας.

(771) Συνταράττεις ἔριν, ἤτοι αἴρεις ἔριν.

Βλεφάρων μέγας δὲ νικᾷ
νύμφης ἐρατεινῆς
πόθος, ὁ ἐν ἀρχῇ τῶν μεγάλων πάρεδρος
θεσμῶν. Ἄμαχος δὲ μ' αὐτοὺς ἡ θεὰ Ἀφροδίτη παίζει.[1]

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Πλὴν φέρομαι ἤδη κ' ἐγὼ τῶν θεσμῶν
ἐκτὸς, οὔτε νὰ στήσω τὸ δάκρ' ἠμπορῶ
τὸ ῥέον, ἐνῷ τὴν ἀθλίαν αὐτὴν
Ἀντιγόνην βαδίζουσαν βλέπω ἐκεῖ
πρὸς τὴν κλίνην αὐτῆς τὴν ὑστάτην.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΣΤΡΟΦΗ Β'

Ἰδέτε μ', ὦ σύνοικοι ταύτης τῆς γῆς,
πῶς τὴν ἐσχάτην ὁδὸν
πατῶ, τοῦ ἡλίου πῶς
προσβλέπω τὸ ἔσχατον φῶς,
οὐχὶ δ' ἔτι. Ζῶσαν δ' ὁ παγκοίτης
Ἅδης μ' ἄγ' εἰς τὰς ἀκτὰς
τὰς τοῦ Ἀχέροντος, οὔτε
ὑμεναίου πεῖραν λαβοῦσαν, (Πρὸς μουσικήν)
οὔτε ποτὲ νύμφης μ' ἐψάλησαν ὕμνοι.
Τὸν Ἀχέροντα δ' ἔχω νυμφίον.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Ἐπαίνων ἀξία καὶ ἔνδοξος σὺ,

(772) Μέγας πόθος, ἀνήκων (κατοικῶν) εἰς τὰ βλέφαρα τῆς νύμφης, νικᾷ. Ὁ δὲ πόθος οὗτος εἶναι συμπάρεδρος τῶν μεγάλων θεσμῶν τῆς πλάσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ παντός.

(775) Ἡ Ἀφροδίτη ἀκαταμάχητος παίζει μὲ τοὺς θεσμούς.

[1] Προσάγεται ἡ Ἀντιγόνη ὑπὸ θεραπόντων.

(785) Δὲν θὰ τὸ ἰδῶ πλέον.

(789) Τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα κατὰ τὸ ἀρχαῖον κείμενον.

κατέρχ' εἰς τὰς μαύρας μονὰς τῶν νεκρῶν,
οὐδ' εἰς φθείρουσαν νόσον ἐνδοῦσα τινά,
οὐδὲ θῦμα πεσοῦσα εἰς ξίφος ὀξύ,
ἀλλ' αὐτόγνωμος, μόνη τῶν ἄλλων θνητῶν,
ζῶσα σὺ καταβαίνεις εἰς ᾅδου.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β'

Τὸν ὄλεθρον ἤκουσα τῆς δυστυχοῦς
ξένης, τῆς ἐκ Φρυγῶν
Ταντάλιδος, πρὸς Σίπυλον
ἄκρον, ἣν ὡς ἕρπων κισσὸς
πετρῶν περιδέει βλαστός·
τὴν τήκει δὲ ὄμβρος ἐκεῖ, (Πρὸς μουσικὴν)
ὡς λέγ' ἡ φήμη.
Χιὼν δ' οὔποτ' ἐλλείπει. Ἐκ δὲ
παγκλαύστων βλεφάρων σπονδὴ
βρέχει τὸν κόλπον της.
Ὡς αὐτὴν μὲ φονεύει ὁ δαίμων. (Ἄνευ μουσικῆς)

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἦν Θεὰ ἐκ Θεῶν,
ἡμεῖς δὲ θνητοὶ θνητῶν παῖδες ἐσμέν.
Ἀλλὰ καὶ τῷ θνήσκοντι δόξα ἐστὶ
νὰ λάβ' ἰσόθεον μοῖραν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΣΤΡΟΦΗ Γ'

Φεῦ! σκώπτομαι! Ὦ, πρὸς Θεῶν πατρῴων, πρὸς τί

(799) Ἐννοεῖ τὴν ὑπὸ τῶν Θεῶν ἀπολιθωθεῖσαν Νιόβην, γυναῖκα τοῦ Ἀμφίονος, ξένην δὲ τὴν Θέτιν, διότι ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου. Φρυγίαν δὲ τὴν λέγει διότι ὁ Σίπυλος ἐθεωρεῖτο ἐνίοτε ὡς τῆς Φρυγίας ἀντὶ τῆς Λυδίας.

μ' ὑβρίζεις οὐχὶ ἀθλίαν,
ἀλλ' εὐκλεᾶ; ὦ
πόλις, ὦ πόλεως
πολυκτήμονες ἄνδρες,
οὐαὶ,
Διρκαῖαι κρῆναι, ἄλσος
Θηβῶν εὐαρμάτων, πάντας
ὑμᾶς ἐπιμάρτυρας κράζω,
ὁποίαν, ποῖοι νόμοι, πῶς ἄκλαυστον
μὲ φέρουν φίλων πρὸς τυμβῆρες ὄρυγμα κενοφανές!
Οὐαὶ ἀθλίαν,
οὔτε θνητὴν, οὔτε θανοῦσαν,
οὐ σύνοικον ζῶσιν, οὔτε νεκροῖς.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Εἰς θράσους φθᾶσα τὸ ἔσχατον,
εἰς τῆς δίκης βάθρον ὑψηλὸν,
ὦ τέκνον, ἔπεσας πολύ.
Πατρῷον σφάλμα τι πληρώνεις.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Γ'

Μερίμνας διήγειρας ἀλγεινὰς ἐντός μου,
πατρὸς τρισμεγίστας θλίψεις,
τὸν τῶν ἐνδόξων Λαβδακιδῶν κοινὸν
ἀνεπόλησας πόνον.
Οὐαὶ
ἀραὶ μητρῴων γάμων,

(813) Θεωρεῖ ὡς ὕβριν ὅτι τὴν λέγει εὐκλεᾶ καὶ ὄχι ἀθλίαν.
(821) Ἄκλαυστον (ὑπὸ) φίλων.
(826) Ὑψηλὸν βάθρον δίκης, διότι θάψασα τὸν ἀδελφόν της ἔπραξεν ἐνδίκως.

δεσμοὶ αὐτογέννητοι ἐμοῦ
πατρὸς τῇ δυσμόρῳ μητρί μου,
ἐξ ὧν ἐγὼ ἐτέχθην ἡ δύστηνος,
πρὸς οὓς δὲ ἄγαμος, ἀραία μέτοικος ἀπέρχομαι!
Οὐαὶ δυστήνων
λαχὼν, αὐτάδελφέ μου, γάμων,
καὶ νῦν θανὼν, ζῶσαν μὲ φονεύεις.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Τὸ νεκροὺς σέβεσθ' εὐσεβές.
Τὸ κράτος τῶν κρατούντων πλὴν
εἰς οὐδέν' ἁρμόζει ν' ἀψηφᾷ.
Σὲ δ' ὀργὴ φθείρει αὐτογνώμων.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΕΠΩΔΗ

Ἄκλαυστος, ἄφιλος, ἄνυμφος,
χωρῶ, τάλαινα. Ὁ δρόμος εἶν' ἕτοιμος.
Οὔτε τῆς θείας λαμπάδος τὸ φῶς
θὰ ἰδῶ ἡ πολυτλήμων πλέον,
οὔτε δὲ φίλος στενάζει
τ' ἀδάκρυτά μου πάθη.

ΚΡΕΩΝ (πρὸ ὀλίγου εἰσελθὼν)

Ὠδὰς καὶ γόους ἐὰν ἦσαν χρήσιμοι,
πρὸ τοῦ θανάτου, τίς θὰ ἔπαυέ ποτε;
Ἀπάγετέ την τάχιστα, κ' εἰς σκοτεινὸν
βυθίσατέ την τάφον, ὡς διέταξα,

(835) Ὅτι ἡ μήτηρ της ἐνυμφεύθη τὸν ὃν ἐγέννησε.
(838) Πρὸς οὓς, τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα.
(840) Τῶν τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀδράστου, ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ κατὰ Θεῶν ἐκστρατεία.
(845) Τὴν ἰδικήν της ὀργήν.

ἔρημον, μόνην, κ' ἀποθάνῃ ἢ νὰ ζῇ
ὑπὸ τοιαύτην στέγην ὑποχθόνιον.
Ἁγνοὶ πρὸς ταύτην οὕτω θενὰ εἴμεθα,
τῆς δ' ἄνω μετοικίας θενὰ στερηθῇ.

(Ἀποσύρεται.)

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὦ τάφε, παστὰς σκότους, τὸ ἀείφρουρον
κατόρυγμα, σοῦ βαίνω τὴν φρικτὴν ὁδὸν
πρὸς τοὺς ἐμοὺς φιλτάτους, οὓς πολυπληθεῖς
ἡ Περσεφόνη ἐν νεκροῖς ἐδέξατο.
Ἐγὼ δ' ἐσχάτη πάντων, δυστυχέστατα
κατέρχομαι, πρὶν ἔτι λήξ' ἡ μοῖρά μου.
Τρέφω δ' ἐλπίδας ὅτι φίλη ἔρχομαι
πρὸς τὸν πατέρα, προσφιλὴς δὲ καὶ πρὸς σέ,
ὦ μῆτερ, κ' εἰς σὲ φίλη, ὦ αὐτάδελφε,
διότι σᾶς θανόντας, σᾶς ἐκόσμησα
διὰ χειρῶν μου, κ' ἔλουσα, κ' ἐπέχυσα
χοὰς ἐπικηδείους· καὶ, Πολύνεικες,
σ' ἐκήδευσα, καὶ οὕτως ἀνταμείβομαι.
Οἱ ἔμφρονες πλὴν κρίνουν πῶς σ' ἐτίμησα.
Οὔτε ἂν ἤμην τέκνων μήτηρ, οὔτε ἂν
ὁ σύζυγός μου ἔκειτο ἀποθανὼν,
τὴν θέλησιν ἠψήφουν τῶν συμπολιτῶν.
Λέγω δ' αὐτὰ, κ' εἰς τίνα νόμον ἀφορῶ;
Χηρεύσασα, ἄνδρ' ἄλλον θὰ ἐλάμβανον,
καὶ παῖδας ἄλλους θεν' ἀπέκτων ἐξ αὐτοῦ.
Ἀλλ' ὅταν νεκροὶ κεῖνται μήτηρ καὶ πατὴρ,
ἀδελφὸς ἄλλος δὲν βλαστάνει δι' ἐμέ.
Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον σ' ἐπροτίμησα,

(878) Ἰδ. Ἡρόδ. Γ, 119.

καὶ ἀσεβὴς ἐφάνην εἰς τὸν Κρέοντα,
δεινὰ τολμῶσα, ὦ φιλτάτη κεφαλή!
Καὶ μ' ἀναρπάζει καὶ μὲ φέρει ἄγαμον,
καὶ ὑμεναίου ἄπειρον, χωρὶς ποτὲ
νυμφίον νὰ γνωρίσω ἢ παιδὸς τροφήν·
καὶ μόνη, φίλων ἔρημος, ἡ δύσμοιρος,
ἔρχομαι ζῶσα εἰς νεκρῶν κατασκαφάς,
τῶν Θεῶν ποῖον παραβᾶσα θέσπισμα;
Πλὴν οἴμοι! τὰς ἐλπίδας τί πρὸς τοὺς Θεοὺς
ἀκόμη στρέφω; τί συμμάχους τοὺς ζητῶ,
ἂν εὐσεβοῦσα κτείνωμαι ὡς ἀσεβής;
Ἀλλ' ἐὰν ταῦτα τοῖς Θεοῖς ἀρέσκωσιν,
ἂς πάθ', ὁμολογοῦσα ὅτι ἥμαρτον.
Ἐὰν δὲ οὗτοι σφάλλωσι, χειρότερα
ἀφ' ὅσα μ' ἀδικοῦσι δὲν τοῖς εὔχομαι.

(Προχωρεῖ ὁ Κρέων.)

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Τῶν ἰδίων ἀνέμων εἰσέτι ῥιπαὶ
μετὰ βίας κινοῦσιν αὐτῆς τὴν ψυχήν.

ΚΡΕΩΝ

Διὰ τοῦτο, αὐτοὶ οἱ βραδεῖς ὁδηγοὶ
στεναγμῶν καὶ δακρύων θὰ λάβουν μισθόν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Τῆς στιγμῆς τοῦ θανάτου, φεῦ! γείτων ἐστὶν
οὗτος ὁ λόγος.

ΚΡΕΩΝ

Μὴ θάῤῥει, μηδ' ἔλπιζε ὅτι εὐθὺς
δὲν θὰ λάβωσι κῦρος οἱ λόγοι αὐτοί.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ὦ πάτριον ἄστυ τῆς γῆς τῶν Θηβῶν,

καὶ πατρῷοι Θεοί,
ἰδοὺ ἄγομαι, οὔτε μοὶ μένουν στιγμαί.
Τῶν Θηβῶν ἡγεμόνες, ἰδέτε μ' ἐδῶ,
τὴν ἐσχάτην λοιπὴν βασιλίδα ὑμῶν,
ποῖα πάσχω δεινὰ κ' ὑπὸ ποίων ἀνδρῶν,
τὰ σεβάσμια ὡς σεβασθεῖσα!

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α'

ΣΤΡΟΦΗ Α'

Τοῦ φωτὸς ἐστερήθη τ' οὐρανίου
εἰς αὐλὰς χαλκοδέτους καὶ ἡ Δανάη πρίν,
καὶ κατεκλείσθη κρυπτὴ
ἐν τυμβωρύκτῳ θαλάμῳ.
Εὐγενὴς δὲ κ' ἐκείνη ἦν, ὦ παῖ, παῖ!
καὶ σποράν ἐταμίευε χρυσόρρυτον Θεοῦ.
Δεινὴ ὅμως ὑπάρχει ἡ ἰσχὺς ἡ μοιραία.
Οὔτ' ὄμβρος, οὔτε πόλεμος,
ἢ πύργος, ἢ ἁλίκτυπα
τὴν διαφεύγουν μαῦρα πλοῖα.

Ἡμίχορος Β'

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Ὁ τοῦ Δρύαντος παῖς, ὁ Ἠδωνῶν
βασιλεὺς ὁ ὀξύθυμος, ὑπὸ τῆς
Βάκχου ὀργῆς τῆς φρικτῆς

(914) Ὅταν ὁ Ἀκρίσιος ἐνέκλεισε τὴν θυγατέρα του Δανάην εἰς ὑπόγειον φυλακὴν ἐπίχαλκον, ὡς ἦσαν τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα τῶν θησαυρῶν.

(918) Διότι ὡς χρυσὸς κατῆλθε πρὸς αὐτὴν ὁ Ζεύς.

(923) Λυκοῦργος, βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης, περιεφρόνει τὸν Διόνυσον, καὶ ἠνώχλει τὰς Μαινάδας. Ἐν μάχῃ δὲ φεύγων, καὶ περιπλακεὶς εἰς κλῆμα, συνελήφθη καὶ κατεκλείσθη εἰς ἄντρον, ὅπου ἀπέθανεν ὑπὸ λιμοῦ. Ἴδ. καὶ Ὁμ. Ἰλ. Ζ, 140.

λίθων δεσμοῖς ἐνεδέθη.
Οὕτως ἐκ τῆς μανίας φιλοῤῥοεῖ φλέγουσα
θεία ὀργή· ἔγνω δ' αὐτὴν ὁ ἐμμανῶς
τὸν Βάκχον προσβαλὼν τῇ ἀναιδεῖ γλώσσῃ,
καὶ τὰς ἐνθέους ἐνοχλῶν
γυναῖκας, καὶ τὸ θεῖον πῦρ,
κ' ὀργίζων τὰς φιλαύλους Μούσας.

Ἡμίχορος Α'

ΣΤΡΟΦΗ Β'

Εἰς τῶν πλωτῶν Κυανέων τὴν δίδυμον θάλασσαν,
πρὸς Βοσπόρου ἀκτὰς καὶ τὸν Θρᾴκιον Σαλμυδησόν,
ὁ Ἄρης ἐκεῖ ὁ Πολιεὺς κ' εἰς τοὺς δύω Φινείδας
εἶδε τὸ χαῖνον ἕλκος, ἀγρίας συζύγου κακουργίαν,
τοὺς κύκλους τῶν ὀμμάτων ἐξορυξάσης,
ἄνευ λόγχης, δι' αἱμοχαρῶν δὲ
χειρῶν ἁπλῶς, καὶ ἀκμαῖς ἀτράκτων.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β'

Κατατηκόμενοι δὲ οἱ πανάθλιοι, ἔκλαιον
τ' ἄθλια πάθη μητρὸς, ἧς κακόνυμφος ἦσαν γόνος.
'Αλλ' ἦτον αὐτὴ ἀρχεγόνων Ἐρεχθειδῶν σπέρμα.[1]

(927) Ἐκ τῆς μανίας προκύπτει· ἡ μανία ἐπισύρει.

(933) Κυάνεαι, αἱ κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Βοσπόρου νῆσοι αἵτινες ἐνομίζοντο ὅτι ἔπλεον.

(934) Σαλμυδησός, ἡ ἐχθρόξενος λεγομένη, πόλις καὶ χώρα Θρᾳκικὴ εἰς τὸν Εὔξεινον.

(935) Ὁ Ἄρης ἦν ὁ Πολιοῦχος τῆς Θρᾴκης.

(936) Ὁ Φινεὺς, ἐκ Κλεοπάτρας τῆς θυγατρὸς τοῦ Βορέως καὶ τῆς νύμφης Ὠρειθείας, εἶχε δύω υἱοὺς, οὓς ἡ μητρυιὰ αὐτῶν κατέκλεισεν εἰς ὑπογείους φυλακὰς καὶ ἐτύφλωσε.

[1] Ἡ 'Αντιγόνη ἀπάγεται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Κρέοντος. Ὁ δὲ Χορὸς, εἰς ἓν συσπειρούμενος, θεωρεῖ αὐτήν.

Ταύτην δ' αἱ θύελλ' αἱ πατρῷαι εἰς ἔρημα
ἔθρεψαν ἄντρα, ἐπ' ὀρθοστάτου ὄρους
τὴν ἀνεμόπουν Βορεάδα·
Κ' ἐπ' ἐκείνην ὅμως μακραίωνες ἦλθον μοῖραι, ὦ παῖ![1]

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ (ὑπὸ **ΠΑΙΔΟΣ** ὁδηγούμενος)

Θηβῶν πρεσβύται, ὁδὸν ἤλθομεν κοινὴν
οἱ δύω, ἑνὸς βλέποντος. Εἰς τοὺς τυφλοὺς
ἀδύνατος ἡ ἀνοδήγητος ὁδός.

ΚΡΕΩΝ

Ὦ γέρων Τειρεσία, τί νεώτερον;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Εὐθὺς σοὶ λέγω. Πείθου δ' εἰς τὸν μάντιν σύ.

ΚΡΕΩΝ

Δὲν ἀπεσπάσθην πώποτε τῆς γνώμης σου.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Δι' ὃ ἡ πόλις ὑπὸ σὲ ὀρθοπλοεῖ.

ΚΡΕΩΝ

Λαβὼν ὀφέλη παρὰ σοῦ ὁμολογῶ.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Ἡ τύχη σου νῦν βαίνει ἐπ' ἀκμῆς ξυροῦ.

ΚΡΕΩΝ

Τί λέγεις; φρίττω, γηραιὲ, τὸ στόμα σου.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Τῆς ἐμῆς τέχνης τὰ σημεῖα ἄκουσον.
Εἰς τὸν ὀρνιθοσκόπον θρόνον καθεσθεὶς,
λιμέν' ἀρχαῖον πάντων μοι τῶν οἰωνῶν,

(945) Θυγατέρα τοῦ Βορέως.

(946) Ἐπῆλθον κατ' αὐτῆς αἱ ἀθάνατοι μοῖραι.

[1] Ἐν ᾧ ὁ Χορὸς στρέφεται ὅλος πρὸς τὸ μέρος δι' οὗ ἐξάγεται ἡ Ἀντιγόνη, εἰσέρχεται ἀπαρατηρήτως ἐκ τοῦ ἑτέρου ὁ Τειρεσίας, ὁδηγούμενος ὑπὸ παιδός.

φωνὴν ἀκούω τῶν ὀρνέων ἄγνωστον,
κλαγγὴν ἀγρίαν, ᾆσμα βαρβαρόφθογγον·
διὰ χηλῶν φονίων πῶς σπαράττονται
ὁ τῶν πτερύγων μοὶ προδίδει θόρυβος.
Τὰ ἱερεῖα ἐρευνῶ περίφοβος
εἰς τῶν βωμῶν τὰς φλόγας. Εἰς τὰ θύματα
ὁ Ἥφαιστος δὲν λάμπει, καὶ εἰς τὴν σποδὸν
ἀτμὶς ἐκ τῶν μηρίων τήκεται ὑγρὰ,
καὶ πτύει καὶ καπνίζει, καὶ μετέωροι
πανταχοῦ σπείρονται χολαί· τὸ λίπος δὲ
ῥευστὸν σταλάζει, τοὺς μηροὺς ἀπογυμνοῦν.
Τοιαῦτ' ἀπὸ τὸν παῖδα τοῦτον ἔμαθον,
κακῶν ὀργίων κάκιστα μαντεύματα.
Ἐγὼ τοὺς ἄλλους, ἐμὲ δ' οὗτος ὁδηγεῖ.
Νοσεῖ δ' ἡ πόλις ταῦτα ἐξ αἰτίας σῆς·
διότι πλήρεις καὶ βωμοὶ κ' ἐσχάραι μας
ἀπὸ ὀρνέων καὶ κυνῶν σπαράγματα
τοῦ νεκροῦ εἶναι τέκνου τοῦ Οἰδίποδος·
δι' ὃ θυσίας, οὐδ' εὐχάς μας δέχονται
οἱ Θεοὶ πλέον, οὐδὲ φλόγας τῶν μηρῶν,
οὐδ' αἴσιόν τι τὰ πτηνὰ κλαγγάζουσι,
γευθέντα λίπους ἀνδροφθόρου αἵματος.
Αὐτὰ, ὦ τέκνον, σκέφθητι· ὅτι κοινὸν
εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ν' ἁμαρτάνωσιν·
ὁ δ' ἁμαρτήσας, ἄφρων οὐδὲ ἄβουλος
ἀνὴρ δὲν εἶναι, ὅστις εἰς κακὸν πεσὼν
τὸ θεραπεύει, οὐδὲ εἶν' ἀκίνητος.
Σκαιότης δὲ καλεῖται ἡ αὐθάδεια.
Ἀλλ' ἄφες τὸν θανόντα, καὶ μὴ κέντα τον.
Νὰ μετακτείνῃς τὸν νεκρὸν, τί καύχημα;

Πρὸς τὸ καλόν σου ὁμιλῶ. Εἶναι γλυκὺ
ν' ἀκούῃ τὰ ὀρθά τις ὅταν ὠφελοῦν.

ΚΡΕΩΝ

Ὦ γέρων, ὅλοι ὡς τοξόται πρὸς σκοπὸν
τοξεύετ' ἐμὲ μόνον, οὐδὲ ἄγευστος
τῆς μαντικῆς σας μένω. Ναί, τὸ γένος σας
ἀνέκαθεν μ' ἐπώλει καὶ μ' ἐπρόδιδε.
Κερδαίνετε, πωλεῖτε τὸν ἐκ Σάρδεων
ἤλεκτρον, ἂν ποθῆτε, καὶ τὸν Ἰνδικὸν
χρυσόν, ἐκεῖνον ὅμως δὲν θὰ θάψετε,
οὐδ' ἂν βοράν των τοῦ Διὸς οἱ ἀετοὶ
σάρκας του φέρουν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ.
Ναί, οὐδὲ τοῦτο φοβηθεὶς τὸ μίασμα,
θ' ἀφήσω νὰ τὸν θάψουν, ὅτι ἄνθρωπος
οὐδεὶς ἰσχύει νὰ μιάνῃ τοὺς Θεούς.
Πίπτουν, ὦ γέρων Τειρεσία, κ' οἱ πολὺ
δεινοὶ αἰσχίστην πτῶσιν, ἂν αὐτοὶ αἰσχροὺς
τοῦ κέρδους χάριν λόγους καλλωπίζωσι.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Φεῦ!
Κἀνεὶς ἠξεύρει ἄρα, ἢ ἐκφράζεται....

ΚΡΕΩΝ

Τί πρᾶγμα; Ποῖον λόγον λέγεις πάγγνωστον;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Ὅτι τῶν πλούτων μέγιστος ἡ φρόνησις.

ΚΡΕΩΝ

Καθὼς ἡ ἀφροσύνη, μέγιστον κακόν.

(993) Εἶχεν ἀπολέσει καὶ ἕτερον υἱόν, τὸν Μενεκέα, κατὰ μαντείαν τοῦ Τειρεσίου.
(997) Ἤλεκτρον, πιθανῶς τὸ μίγμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης σὺ κατέχεσαι.

ΚΡΕΩΝ

Τὸν μάντιν ν' ἀνθυβρίσω δὲν ἐπιθυμῶ.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Μ' ὑβρίζεις, λέγων πῶς ψευδῆ ἐμάντευσα.

ΚΡΕΩΝ

Φιλάργυρός τις ἡ φυλὴ τῶν μάντεων.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Ἡ τῶν τυράννων δ' αἰσχροκέρδειαν φιλεῖ.

ΚΡΕΩΝ

Ἠξεύρεις ὅτ' εἰς βασιλέα ὁμιλεῖς;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Ναί. Δι' ἐμοῦ τὴν πόλιν σώσας ἔλαβες.

ΚΡΕΩΝ

Σοφὸς μὲν εἶσαι μάντις, πλὴν καὶ ἄδικος.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Θὰ μ' ἀναγκάσῃς νὰ σ' εἰπῶ τ' ἀπόῤῥητα.

ΚΡΕΩΝ

Εἰπὲ, πλὴν, λέγων, μὴ τὸ κέρδος θήρευε.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Πρὸς κέρδος ὅτι ὁμιλῶ σοὶ φαίνομαι;

ΚΡΕΩΝ

Δὲν θ' ἀπατήσῃς, ἤξευρε, τὴν φρένα μου.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Καὶ σὺ ἐπίσης ἤξευρε, ὅτι πολλοὺς
τροχοὺς ἡλίου ἐπαλλήλους πρὶν ἰδῇς,
ἕνα τῶν σῶν, καὶ σπλάγχνον ἐκ τῶν σπλάγχνων σου,
πικρὸν θὰ δώσῃς τῶν νεκρῶν ἀντάλλαγμα,
ὧν τὸν μὲν, κάτω ἐκ τῶν ἄνωθεν βαλὼν,

εἰς τάφον, ζῶντ', ἀτίμως τὸν κατῴκισας·
τὸν δ' ἄλλον, κτῆμα τῶν Θεῶν τῶν ὑπὸ γῆν,
τιμῶν φυλάττεις ἄμοιρον, ἀκήδευτον,
καὶ οὕτως ὅσα οὐδ' εἰς σὲ ἀνήκουσιν
οὐδ' εἰς Θεοὺς τοὺς ἄνω, παρεβίασας.
Αὐτῶν ὑστεροφθόροι ἐκδικήτριαι
αἱ τοῦ Ταρτάρου Ἐριννῦς καὶ τῶν Θεῶν,
μὲ τὰς ἰδίας σ' ἐνεδρεύουν συμφοράς.
Ἰδὲ καὶ ταῦτ' ἂν λέγω ἀργυρώνητος.
Ὁ οἶκός σου ταχέως θέλει πληρωθῇ
κραυγῶν ἀνδρείων, γυναικείων κοπετῶν·
ἐχθραὶ δὲ ὅλ' αἱ πόλεις θ' ἀναστατωθοῦν,
ὅσας μὲ σάρκας κύνες κατεμόλυνον,
ἢ ὄρνεις, ἢ θηρία, τὴν ἀνόσιον
ὀσμὴν εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν φέροντα.
Τοιαῦτα βέλη, ἐπειδὴ μ' ἐπίκρανας,
πικρὰ ἀφῆκα κατὰ τῆς καρδίας σου,
καὶ δὲν θὰ φύγῃς τὴν δριμεῖάν των πληγήν.
Φέρε με, τέκνον, εἰς τὸν οἶκον, τὸν θυμὸν
ἵν' ἀφῇ οὗτος εἰς τοὺς νεωτέρους του,
καὶ μάθῃ γλῶσσαν ἥσυχον νὰ κυβερνᾷ,
καὶ νοῦν τῶν νῦν φρενῶν του φρονιμώτερον.[1]

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ἀπῆλθεν, ἄναξ, δεινὰ λέγων ὁ ἀνήρ.
Ἠξεύρω δὲ, ἀφ' ὅτου τρίχα πολιὰν
ἀντὶ τῆς κόμης τῆς μελαίνης ἤλλαξα,
ὅτι ποτέ του ψεύδη δὲν προύφήτευσε.

ΚΡΕΩΝ

Κ' ἐγὼ ἠξεύρω, καὶ ταράττομαι τὸν νοῦν.

[1] Ἀπέρχεται.

Δειλὸν τὸ νὰ ἐνδώσω. Ἂν δ' ἀντισταθῶ,
δεινὴ φοβοῦμαι βλάβη μὴ πατάξῃ μας.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Φρόνησις πρέπει, Κρέων, Μενεκέως παῖ!

ΚΡΕΩΝ

Τί δὲ νὰ πράξω πρέπει; Λέγε, πείθομαι.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ἐλθὼν, τὴν κόρην ἄφες τοῦ ὀρύγματος,
καὶ κτίσον τάφον εἰς τὸν κείμενον νεκρόν.

ΚΡΕΩΝ

Αὐτὰ ἐγκρίνεις; Νὰ ἐνδώσω παραινεῖς;

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ὦ ἄναξ, ὅσον τάχιστα. Ταχύποδες
ἔρχοντ' αἱ θεῖαι βλάβαι εἰς τοὺς ἄφρονας.

ΚΡΕΩΝ

Φεῦ! θὰ τὸ πράξω μὲ καρδίαν ἄκουσαν.
Ἀλλ' ἡ ἀνάγκη εἶν' ἀκαταμάχητος.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμὼν)

Ἄπελθε, πρᾶξον, μὴ μεταμεληθῇς.

ΚΡΕΩΝ

Ὑπάγω, σπεύδω. Τρέξατε, θεράποντες,
παρόντες καὶ ἀπόντες, καὶ προφθάσατε
μ' ἀξίνας εἰς τὸν τόπον τὸν ἐπιφανῆ.
Ἐγὼ δ', ἀφ' οὗ τὴν γνώμην οὕτως ἤλλαξα,
αὐτὸς ὁ δέσας θὰ τὴν λύσω προσελθών.
Φοβοῦμαι μ' εἶναι ἄριστον ἐν τῇ ζωῇ
τοὺς καθεστῶτας νόμους νὰ σεβώμεθα.[1]

[1] Ἀπέρχεται μετὰ τῶν ὀπαδῶν του.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β'

ΣΤΡΟΦΗ Α'

Πολυώνυμε, χάρμα νύμφης τῆς Καδμείας,
καὶ τοῦ βαρυβρόντου Διὸς υἱὲ,
Θεὲ τῆς λαμπρᾶς Ἰταλίας,
ὁ ἐν κόλποις τῆς Ἐλευσινίας Δηοῦς κοινῶς κυβερνῶν, Βαχχεῦ,
Βαχχεῦ, Βαχχῶν τὴν πόλιν κατοικῶν
Θήβαν, τὰ Ἰσμηνοῦ κάθυγρα ῥεῖθρα,
σπορὰν δὲ δράκοντος ἀγρίου.

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Σὲ δ' ἐκ πέτρας διλόφου λάμψις οὐρανία βλέπει,
ὅπου νύμφαι Κορύκειαι Βαχχίδες βαίνουσι·
καὶ ῥεῦμα τὸ Κastάλιον,
κ' αἱ κισσοφόροι Νισαῖαι ῥάχεις πέμπουσι

(Πάντες)

ψαλμὸν ἔνθεον τῶν εὐαζόντων,
ὡς κ' ἡ χλωρὰ πολυστάφυλος ὄχθη, ὁπόταν
ἐπισκοπῇς, Θεὲ, τὰς Θήβας.

Ἡμίχορος Α'

Εὐοὶ Βάχχε!

(1075) Τῆς Σεμέλης.
(1077) Διότι πολυάμπελος ἡ Ἰταλία.
(1078) Δηὼ ἡ Δήμητρα. Κόλποι δὲ αἱ εὔφοροι πεδιάδες.
(1079) Βαχχεῦ, ἐπίθετον τοῦ Βάχχου.
(1080) Ἰσμηνὸς, ποταμὸς τῶν Θηβῶν.
(1081) Ὅπου ἐπὶ Κάδμου ἐφύησαν οἱ σπαρτοί.
(1082) Τοῦ Παρνασσοῦ.
(1083) Κορύκειον, ἄντρον ἐν Παρνασσῷ.
(1085) Ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὄρος ἐν Εὐβοίᾳ.
(1086) Τῶν εὐοὶ ψαλλόντων.

Ἡμίχορος Β'

Τὴν πόλιν ἡμῶν ὑπὲρ πᾶσαν πόλιν τιμᾷς,[1]
μετὰ τῆς κεραυνοτόκου μητρός.[1]
Νῦν δ' ὅτε νόσος πάνδημος αὐτὴν
καὶ βιαία ἐνοχλῇ,
ὑπέρβα[1] καθαρῷ ποδὶ τὸν Παρνασσὸν
ἢ τὰ στενάζοντα πελάγη.

Ἡμίχορος Α'

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β'

Ἰὼ χορηγὲ πῦρ πνεόντων ἄστρων,
ψαλμῶν νυκτικῶν ἐπίσκοπε,[2]
παῖ, τοῦ Διὸς γόνε,[2] μετὰ τῶν Ναξίων σου
περιπόλων δράμε (ἐλθὲ, ἐλθὲ, ἐλθὲ),
αἱ πάννυχοι, ἐμμανεῖς, ἄγουσι χοροὺς
ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ Ἰάκχου.[2]

ΑΓΓΕΛΟΣ (ἐρχόμενος)

Πάροικοι Κάδμου, καὶ Ἀμφίονος ἀστοὶ,
δὲν θέλ' ὁποίαν δήποτε ζωὴν ἀνδρὸς
ποτὲ ἢ μακαρίσει ἢ καταμεμφθῇ,
διότ' ἡ Τύχη ἀνατρέπ' ἢ ἀνορθοῖ
τὸν εὐτυχοῦντα ἢ τὸν δυστυχήσαντα,
καὶ οὐδεὶς μάντις τοῦ ἰδίου μέλλοντος.
Ἦτον ὁ Κρέων ζηλωτὸς, φρονῶ, ποτὲ,
ἀπ' ἐχθρῶν σώσας τὴν Καδμείαν ταύτην γῆν,

[1] Συγχρόνως Ἡμίχ. α' «Εὐοὶ Βάκχε!»
[2] Συγχρ. Ἡμίχ. β' «Εὐοὶ Βάκχε!»

(1091) Τῆς Σεμέλης, ἥτις ἔτεκεν ἐν κεραυνοῖς, ὅταν προσῆλθεν ὁ Ζεὺς εἰς αὐτήν.

(1096) Βάκχος χορηγὸς τῶν ἄστρων, ἢ ἴσως διὰ τὰς νυκτερινὰς δᾳδουχίας τῶν φυλετῶν αὐτοῦ.

(1098) Ἐν Νάξῳ ἐνυμφεύθη ὁ Βάκχος τὴν Ἀριάδνην, καὶ ἐτιμᾶτο ἰδίως.

(1101) Ἴακχος, ἐπωνύμιον ἢ ἄλλος σχηματισμὸς τοῦ Βάκχου.

τῆς χώρας μοναρχίαν παντελῆ λαβὼν,
καὶ τῶν υἱῶν του βλέπων θάλλοντας βλαστούς.
Πλὴν τώρα πάντα ᾤχοντο. Τὰς ἡδονὰς
ὅστις ἂν εἶδε μαρανθείσας τῆς ζωῆς,
τοῦτον οὐ ζῶντα, ἔμψυχον καλῶ νεκρόν.
Πλούτει κατ' οἶκον ὅσον θέλεις, δύναμιν
τυράννου ἔχε· ἂν ἐλλείπῃ δ' ἡ χαρὰ,
τὰ λοιπὰ ὅλα δι' ἁπλῆν σκιὰν καπνοῦ
δὲν ἀγοράζω πρὸς ἀνθρώπου ἡδονήν.

ΧΟΡΟΣ

Τῶν βασιλέων νέαν φέρεις συμφοράν;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἀπέθανον, κ' οἱ ζῶντες εἰσὶν αἴτιοι.

ΧΟΡΟΣ

Τίς ὁ φονεύσας, λέγε, τίς ὁ φονευθείς;[1]

ΑΓΓΕΛΟΣ

Μ' αὐτόχειρα ὁ Αἵμων ἔπεσε πληγήν.

ΧΟΡΟΣ

Τῆς τοῦ πατρός του, ἢ τῆς ἑαυτοῦ χειρός;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Αὐτὸς αὐτόχειρ, κατὰ τοῦ πατρὸς λυσσῶν.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ μάντι, λόγον πόσον εἶπας ἀληθῆ!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Αὐτὰ τοιαῦτα. Νὰ ἴδωμεν τὰ λοιπά.[2]

ΧΟΡΟΣ

Τὴν Εὐρυδίκην βλέπω, τὴν ταλαίπωρον

[1] Ἀνοίγεται ἡ θύρα καὶ φαίνεται ἡ Εὐρυδίκη.
[2] Εἰσέρχεται ἡ Εὐρυδίκη μετὰ γυναικῶν.

τοῦ Κρέοντος γυναῖκα. Ἐκ τῶν οἴκων της
ἤ τι μαθοῦσα, ἢ τυχαίως ἔρχεται.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Ὦ συμπολῖται, λόγον ἤκουσά τινα,
ὅτ' ἐξηρχόμην, ἱκετήριον εὐχὴν
εἰς τῆς Παλλάδος νὰ προσφέρω τὸν ναόν.
Τὰ κλεῖθρα ἤμην λύουσα τῆς πύλης μου,
ὁπότε φήμη τῆς κατ' οἶκον συμφορᾶς
τὰ ὦτά μου προσβάλλει. Εἰς τῶν γυναικῶν
τὰς χεῖρας· τότ' ἐῤῥίφθην ὡς ἀπόπληκτος.
Ἀλλὰ τίς ἦν ἡ φήμη; τίς; εἰπέτε μοι.
Θὰ τὴν ἀκούσω, οὐχὶ ἄπειρος κακῶν.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Παρὼν ὑπῆρχον, ὦ φιλτάτη δέσποινα,
καὶ δὲν θὰ παραλείψω ἀληθὲς οὐδέν.
Πρὸς τί ἀμβλύνων τὴν πληγὴν, νὰ ἐλεγχθῶ
ψευσθείς; Ὀρθ' εἶναι πάντοτ' ἡ ἀλήθεια.
Παρηκολούθουν ὁδηγῶν τὸν ἄνδρα σου
ἐπὶ τὸν λόφον, ὅπου ἦτο τὸ οἰκτρὸν
τοῦ Πολυνείκους σῶμα, κυνοσπάρακτον.
Αὐτὸν, — τὴν Ἐνοδίαν καὶ τὸν Πλούτωνα
προσευχηθέντες ν' ἀφεθῶσι τῆς ὀργῆς, —
ἁγνῶς δὲ λούσαντές τον, κατεκαύσαμεν
εἰς χλωροὺς κλάδους ὅ,τι ἔμενεν αὐτοῦ·
καὶ ὀρθοστάτην τύμβον ἐξ οἰκείας γῆς
χώσαντες, πάλιν πρὸς τὸν ὑποχθόνιον
λιθόστρωτον τῆς κόρης ἤλθομεν παστόν.
Φωνὴν δ' ὀξέων κοπετῶν ἀκούσας τις
μακρόθεν ἤδ', εἰς βόθρον τὸν ἀκήδευτον,

(1146) Τὴν Περσεφόνην ἢ Ἑκάτην, ἥτις ἐτιμᾶτο ἐν ταῖς ὁδοῖς.

εἰς τὸν δεσπότην Κρέοντα τὴν ἤγγειλεν.
Αὐτὸν δὲ περιπνέει ἄναρθρος βοὴ
ὡς σπεύδει βαίνων· καὶ θρηνώδη στεναγμὸν
ἀφῆκε λέγων· «Ὦ ἐγὼ ταλαίπωρος!
Ἆρα μαντεύω; ἆρα δυστυχέστατον
τῶν πρώην δρόμων δρόμον βαίνω σήμερον;
Φωνὴ τοῦ τέκνου μὲ προσβάλλει, φύλακες·
τρέξατ' εὐθέως, πρὸς τὸν τάφον σπεύσατε,
τὴν θύραν του ἰδέτε τὴν λιθοπαγῆ.
Ἰδέτ' ἐκ τοῦ στομίου ἂν τοῦ Αἵμωνος
φωνὴ ἠκούσθη. Μ' ἀπατῶσιν οἱ Θεοί;»
Τοιαῦτα τεθλιμμένος ὁ δεσπότης μας
μᾶς διατάττει· κ' εἰς τοῦ τύμβου τὸν μυχὸν,
τὴν μὲν εἰς βρόχον τῆς στρεπτῆς σινδόνος της
ἐκ τοῦ αὐχένος κρεμαμένην εἴδαμεν,
τὸν δ' ἐκ τῆς μέσης ταύτην περιπτύσσοντα,
καὶ κλαίοντα τὴν κλίνην της τὴν νεκρικὴν,
τὰ ἔργα τοῦ πατρός του καὶ τὸν γάμον του.
Ὡς δὲ τὸν εἶδεν, ἀνοιμώξας γοερῶς,
πρὸς αὐτὸν ἦλθε, μετὰ θρήνων τὸν καλεῖ·
«Ταλαίπωρε, ὁποῖον ἔργον ἔπραξας;
ἡ συμφορὰ τὸν νοῦν σου πῶς διέφθειρε;
Ἔξελθε, τέκνον· σ' ἱκετεύω ἐκ ψυχῆς.»
Ὁ δὲ υἱὸς τὸν εἶδε μ' ὄμμα ἄγριον,
τὸ πρόσωπόν του πτύει, καὶ ἐν σιωπῇ
τὸ δίστομόν του ξίφος ἀνασπᾷ. Φυγὴ
πλὴν τὸν πατέρα ἔσωσεν. Ὁ δ' ἄθλιος,
καθ' ἑαυτοῦ θυμοῦται, καὶ τὴν μάχαιραν
εἰς μέσον πήγει τὸ πλευρὸν, καὶ μ' ἀσθενῆ
ἀγκῶνα, νοῶν ἔτι, σφίγγει τὴν νεκρὰν,

καὶ πνευστιῶν ἐκβάλλει φύσημα ὀξὺ,
καὶ βάφει μ' αἷμα τὴν λευκήν της παρειὰν,
εἰς τὰς ἀγκάλας πίπτει τῆς νεκρᾶς νεκρὸς,
οἰκτρὸς νυμφίος εἰς τοῦ ᾅδου τὸν παστὸν,
εἰς τοὺς ἀνθρώπους κείμενος παράδειγμα,
ἡ ἀβουλία ὅτι μέγιστον κακόν.[1]

ΧΟΡΟΣ

Τί τοῦτο λέγεις; Πῶς ἐξῆλθεν ἡ γυνὴ,
πρὶν καλὸν λόγον ἢ κακόν τινα εἰπῇ;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Μ' ἐκπλήττει τοῦτο. Ἀλλ' ἐλπίζω τοῦ υἱοῦ
ὡς ἤκουσε τὸ πάθος, πῶς ἀπέφυγε
τοὺς δημοσίους θρήνους, ἐπιστρέψασα
νὰ συμπενθήσῃ μὲ τὰς θεραπαίνας της.
Δὲν εἶναι ἄφρων, ἄτοπον νὰ πράξῃ τι.

ΧΟΡΟΣ

Ἴσως· κ' ἡ ἄκρα ὅμως σιωπὴ κακὸν
μοὶ φαίνεται, ὡς εἶναι κ' ἡ πολλὴ βοή.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἀλλ' ἂς ἰδῶμεν, μήπως τὶ παράφορον
ἡ τεθλιμμένη μελετᾷ καρδία της.
Ἂς ἔμβωμεν ἡσύχως. Εἶναι ἀληθές·
κακὸν ἀγγέλλει καὶ ἡ ἄκρα σιωπή.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)[2]

Ἀλλ' ἔρχετ', ἰδοὺ, ὁ ἄναξ αὐτὸς,
εἰς τὰς χεῖρας ἐπίσημον μνῆμα κρατῶν.

[1] Ἡ Εὐρυδίκη ἐξέρχεται.
[2] Εἰσέρχεται ὁ Κρέων μετ' ὀπαδῶν φέρων μετ' αὐτῶν τὸ σῶμα τοῦ Αἵμωνος.
(1205) Τὸ σῶμα.

Ἐξ ἰδίων, οὐχὶ ὑπὸ ξένων βλαβείς,
νὰ εἰπῶ ἂν μοὶ δίδοται τοῦτο.

ΚΡΕΩΝ

Ὦ φεῦ! φρενῶν ἀφρόνων ἁμαρτήματα!
θανατηφόρα δεινά,
ὦ φόνους βλέποντες
καὶ θανάτους ἐμφυλίων σφαγῶν!
Ὦ! φεῦ τῶν ἐμῶν ἀφρόνων βουλῶν!
Ὦ! νέος, υἱὲ, ἀκαίρως ἀπῆλθες θανὼν,
αἶ αἶ αἶ αἶ!
ἀβούλων ἐμῶν, οὐχὶ σῶν φρενῶν πεσὼν σφάγιον.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Τὸ δίκαιον ἐξώρας, φεῦ! ἐγνώρισας.

ΚΡΕΩΝ

Οὐαὶ
τῆς δυστυχίας! Οὕτως ἔχει. Πλὴν Θεὸς
ἐγκείμενός μοι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν βαρὺς,
μ' ἔπεισεν, εἰς ἀγρίας ῥίψας με ὁδοὺς,
καταπατῶν καὶ φθείρων πᾶσάν μου χαράν.
Φεῦ φεῦ, πόνοι τῶν θνητῶν δύσπονοι!

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Ὦ δέσποτ', ἄλλας συμφορὰς μὲν κέκτησαι,
προσμένεις δ' ἄλλας· εἰς ἀγκάλας σου τὰς μὲν,
τὰς δ' ἐν ὀλίγῳ εἰς τὸν οἶκον θὰ ἴδῃς.

ΚΡΕΩΝ

Κακὸν ὑπάρχει μεῖζον τούτων τῶν κακῶν;

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Ἀπέθαν' ἡ γυνή σου, μήτηρ τοῦ νεκροῦ,
ἡ δυστυχὴς, μ' εἰσέτι χαίνουσαν πληγήν.

ΚΡΕΩΝ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Φεῦ, φεῦ!
Ἀχόρταγε ὦ τοῦ ᾅδου λιμὴν,
πρὸς τί μ' ἀπολεῖς. Ὦ κακάγγελτα
εἰπών μοι δεινὰ, τί λόγον λαλεῖς;
Αἶ αἶ! θνήσκοντα καταπέκτεινας.
Τί λέγεις; καὶ τί ἀγγέλλεις καινόν;
Αἶ αἶ αἶ αἶ!
σφαγὴν γυναικὸς
συμβᾶσαν, ἐμοὶ δεινὸν ὄλεθρον.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Ἐκεῖ, ἰδού την. Δὲν ἀπέμεινεν ἐντός.[1]

ΚΡΕΩΝ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β'

Οὐαί.
Δεύτερον τοῦτο βλέπ' ὁ ἄθλιος κακόν!
Τίς ἔσετ' ἐμοῦ ἡ τύχη λοιπόν;
Ἐν ᾧ τὸ τέκνον ἔχω εἰς τὰς χεῖράς μου
ὁ τάλας, νεκρὸν προσβλέπω κ' ἕτερον.
Φεῦ φεῦ δυστυχοῦς μητρός! φεῦ υἱοῦ!

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Εἰς τὸν βωμὸν ἐσφάγη αὕτη, κ' ἔκλεισε
τὰ σκοτεινά της βλέφαρα, θρηνήσασα
τοῦ πρὶν θανόντος Μεγαρέως τὸν παστὸν,
καὶ τούτου πάλιν, τέλος δὲ τὰς πράξεις σου
ὡς παιδοκτόνου τὰς κακὰς ὑμνήσασα.

[1] Φαίνεται ἡ Εὐρυδίκη νεκρά.

(1247) Μεγαρεὺς, πρῶτος ἀνήρ της.

ΚΡΕΩΝ

ΣΤΡΟΦΗ Γ΄

Αἶ αἶ αἶ αἶ!
Ἐκ φρίκης ῥιγῶ. Διατί κᾀνεὶς
διστόμῳ αἰχμῇ νὰ μὴ μὲ τρυπᾷ;
Ταλαίπωρος ἐγώ!
Φεῦ, πόσα φρικτὰ ὑπέστην δεινά!

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Σὲ ὡς καὶ τούτων, ὡς κ᾿ ἐκείνων τῶν κακῶν
αἴτιον μόνον θνήσκουσα σὲ ἤλεγχε.

ΚΡΕΩΝ

Καὶ ποῖον φόνου τρόπον ἐξελέξατο;

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐτρώθ᾿ ὑπὸ τὸ ἧπαρ, ἅμα ἤκουσε
τοῦ τέκνου της τὸ πάθος τ᾿ ὀξυθρήνητον.

ΚΡΕΩΝ

ΣΤΡΟΦΗ Δ΄

Ὦ! φεῦ, φεῦ, οὐδεὶς τῶν ἄλλων θνητῶν,
αἰτία ἐγὼ εἰμὶ τοῦ δεινοῦ.
Ἐγὼ σὸς φονεὺς ὁ ἄθλιος, ναί,
ἐγώ, ἀληθές. Ὦ σεῖς, ὀπαδοί,
φέρετέ μ᾿ εὐθύς, φέρετέ με σεῖς ἀπ᾿ ἐδῶ.
Ἐκπνέων εἰμί, ἢ οὔτε εἰμί.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α΄ καὶ Β΄ (Μονοφωνία)

Κέρδος ζητεῖς, ἂν κέρδος εἶν᾿ ἐν συμφοραῖς.
Τῶν κακῶν εἶναι ἄριστα τὰ βράχιστα.

ΚΡΕΩΝ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Γ΄

Ἐλθὲ, ἐλθὲ,

καλλίστη ἐλθὲ τῶν ἐμῶν μοιρῶν,
ἐσχάτη πασῶν, καὶ φέρε ταχὺ
τὸ τέρμα. Ἐλθὲ, ὦ μοῖρα, ἐλθὲ,
ἡμέρας αὐγὴν μὴ ἄλλην ἰδῶ.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Μέλλοντα ταῦτα. Τὰ παρόντα σκέφθητι.
Ἐκείνων δ' ἄλλοι οἱ ἐπιμελούμενοι.

ΚΡΕΩΝ

Ηὐχήθην ὅσα ἡ καρδία μου ποθεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Μὴ μάτην εὔχου. Δὲν ὑπάρχ' εἰς τοὺς θνητοὺς
τῆς πεπρωμένης συμφορᾶς ἀποφυγή.

ΚΡΕΩΝ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'

Τὸν ἄχρηστον δὲν μ' ἐκβάλλετ' ἐμέ;
Ἀκούσιος σοῦ εἰμὶ, παῖ, φονεὺς,
καὶ σοῦ, ὦ γυνή! Ὦ δύστηνος! ποῦ
λοιπὸν νὰ ἰδῶ καὶ ποῦ νὰ στραφῶ!
Δι' ἐμὲ τὸ πᾶν διαῤῥεῖ, κ' εἰς τὴν κεφαλὴν
μοὶ ἐνέσκηψε δεινὴ συμφορά.[1]

ΧΟΡΟΣ

Ἡμίχορος Α' καὶ Β' (Μονοφωνία)

Τὸ φρονεῖν προκριτέον πολὺ τοῦ εὖ ζῆν
θεωρῶ, οὐδὲ πρέπει πρὸς τοὺς Θεοὺς
ν' ἀσεβῇ τις ποτέ.

[1] Ὁ Κρέων ἀπάγεται.

('Απερχόμενος)

Οἱ μεγάλαυχοι λόγοι μεγάλας πληγὰς
ἐπάγουσιν, ἕως τὸ γῆρας ἐλθὸν,
εὖ φρονεῖν καὶ αὐτὸ νὰ διδάξῃ.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΝΕΦΕΛΑΙ

Ἐδιδάχθησαν τὸ πρῶτον ἐπὶ Ἰσάρχου ἄρχοντος, Ὀλ. 89, 1, π.Χ. 424, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ η' ἔτους τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου· μετασκευασθεῖσαι δὲ, ἐδιδάχθησαν αὖθις μετὰ ἓν ἔτος ἐπὶ Ἀμεινίου ἄρχοντος.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ, υἱὸς αὐτοῦ.
ΣΩΚΡΑΤΗΣ.
ΜΑΘΗΤΑΙ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.
ΧΑΙΡΕΦΩΝ.
ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΣΤΡΕΨΙΑΔΟΥ.
ΠΑΣΙΑΣ } Τοκισταί.
ΑΜΥΝΙΑΣ }
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ.
ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.
ΜΑΡΤΥΣ.
ΧΟΡΟΣ ΝΕΦΕΛΩΝ.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ θέσιν πρὸ τῶν οἰκιῶν τοῦ Στρεψιάδου καὶ τοῦ Σωκράτους.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΝΕΦΕΛΑΙ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ, ΘΕΡΑΠΩΝ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Φεῦ, φεῦ!
Ζεῦ βασιλεῦ! τὸ μῆκος εἶναι τῶν νυκτῶν
ἀπέραντον; ἡμέρα δὲν θενὰ φανῇ;
Πρὸ τόσης ὥρας ἤκουσα τὸν πετεινόν,
κ' οἱ δοῦλοι ῥέγχουν. Ἆ! δὲν ἔῤῥεγχον προτοῦ.
Ὢ νὰ χαθῇς, ὦ πόλεμ', ἐξ αἰτίας σου
οὔτε τοὺς δούλους νὰ παιδεύσω ἠμπορῶ.
Ἀλλ' οὐδ' ὁ νεανίας ὁ καλὸς αὐτὸς
ἐγείρεται τὴν νύκτ', ἀλλ' ἀνεμίζεται,
κουκουλωτὸς εἰς πέντε μαλακαῖς προβιαῖς.
Νὰ ῥουχαλίσω τὸ λοιπὸν ἂς σκεπασθῶ.
Ὁ δυστυχής! δὲν ἔχω ὕπνον! Μὲ κεντοῦν
οἱ σταῦλοι καὶ τὰ χρέη καὶ τὰ ἔξοδα
αὐτοῦ τοῦ νέου· ἀλλ' αὐτὸς κτενίζεται,
μ' ἁμάξας τρέχει, ἱπποδρόμ' ἀγαπᾷ,
καὶ ἵππους ὀνειρεύετ', ἐν ᾧ χάνομαι,
νὰ φθάνουν βλέπων τῶν μηνῶν αἱ εἰκοσταί,

(7) Πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν διήρκει ὁ πόλεμος. Τὸ μάχιμον τῶν Ἀθηναίων ἐξεστράτευσεν, ὥστε οἱ πολῖται ἐφοβοῦντο τὸ πλῆθος τῶν δούλων.

(17) Εἰκοσταί, ὅλαι ἀπὸ τῆς εἰκοστῆς τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ μηνός, διότι οἱ ἀρχαῖοι ἠρίθμουν πρώτη, δευτέρα κλ. ἐπ' εἰκάδι (Πολυδ. Α. 7, 63), ἢ ἠρίθμουν τὰς ἡμέρας τοῦ τελευταίου τρίτου τοῦ μηνός, ἀπὸ τῆς τελευταίας πρὸς τὰ ὀπίσω.

κ' οἱ τόκοι νὰ προβαίνουν. Λύχνον ἄναψε,
παιδὶ, καὶ τὸ βιβλίον δός μοι νὰ ἰδῶ
οἱ τόκοι πόσοι, καὶ εἰς ποίους χρεωστῶ
καὶ τί. Μνᾶς θέλω τῷ Πασίᾳ δώδεκα.
Εἰς τὸν Πασίαν δώδεκα; Πῶς; διατί;
Τὸν Κοππατίαν ἀγοράσας. Ἄθλιος!
Καλλήτερα τὸ χέρι δὲν μοῦ ἔκοπταν!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ (ὀνειροπολῶν)

Μ' ἀδικεῖς, Φίλων. Πήγαινε τὸν δρόμον σου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἰδοὺ ἐκεῖνο τὸ κακὸν ποῦ μ' ἔσβυσεν·
ἐν ᾧ κοιμᾶται ἵππους ὀνειρεύεται.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ (ὀνειροπολῶν)

Ὡς πόσους δρόμους τρέχουν τὰ πολεμικά;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀπείρους τρέχει ὁ πατήρ σου διὰ σέ.
Ἀλλ' ἂς ἰδῶ τί ἄλλο χρεωστῶ; Τρεῖς μνᾶς
τὸν Ἀμυνίαν διὰ δίφρον καὶ τροχούς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ (ὀνειροπολῶν)

Τὸν ἵππον λάβε κ' ἄφες τον νὰ κυλισθῇ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἰς τὴν πτωχείαν, ἄθλιε, μ' ἐκύλισας.

(20) Οἱ τόκοι ἦσαν 1 δρ. τὴν μνᾶν κατὰ μῆνα, ἤτοι 12 τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως.

(21) Πασίας, τραπεζίτης, πτωχεύσας διὰ τὰς ἱππικὰς δαπάνας του. Ἴσως πρόγονος (πάππος) τοῦ ἐπὶ Δημοσθένους ζῶντος τραπεζίτου Πασίωνος, ὅστις κατέλιπε τὴν τράπεζαν αὐτοῦ εἰς τὸν υἱόν του Πασικλῆ (Δημ. ὑπ. Φορμ. 11.)

(23) Ἵπποι φέροντες ἐπὶ τοῦ μηροῦ ἐγκεκαυμένον τὸ γράμμα Κόππα.

(28) Τὰ πολεμικὰ ἅρματα, ἐννοεῖ, εἰς τοὺς ἀγῶνας.

(31) Ἀμυνίας. Ὑποτίθεται ὅτι αἰνίττεται τὸν ἄρχοντα Ἀμεινίαν ἐφ' οὗ ἐδιδάχθησαν αἱ Νεφέλαι, τρέψας ἐπίτηδες τὸ ει εἰς υ.

Κατεδικάσθην, μὲ ζητοῦν ἐνέχυρα
διὰ τοὺς τόκους.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ (ἐξυπνῶν)

Δὲν μὲ λέγεις, πάτερ μου,
τί ὅλην νύκτα ἔχεις καὶ στριφογυρνᾷς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! μὲ δαγκάνουν δήμαρχ' εἰς τὸ στρῶμά μου.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καλὲ ὀλίγον ἄφες με νὰ κοιμηθῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κοιμοῦ, πλὴν μάθε πῶς τὰ χρέη ὅλ' αὐτὰ
κατὰ τῆς κεφαλῆς σου θὰ στραφοῦν ποτέ.
Φεῦ!
ἡ προξενήτρα νὰ χαθῇ κακὴν κακῶς
ποῦ μ' ἔκαμε νὰ πάρω τὴν μητέρα σου.
Γλυκὺν ὡς τότ' ἐζοῦσα βίον χωρικὸν,
ἀμελημένος, ἄπαστρος ἐμούχλιαζα
μ' ἀρνίων πλοῦτον, σταφυλῶν καὶ μελισσῶν.
Τοῦ Μεγακλέους τοῦ ἐκ Μεγακλέων πλὴν
ἀνεψιὰν 'πῆρα, χωρικὸς πολίτισσαν
καμαρωτὴν, τρυφῶσαν, κοισυρίζουσαν,
καὶ ὅταν ἐκοιμώμην εἰς τὸ πλάγι της,
τυρὶ καὶ τρύγος, κ' ἔρια ἐμύριζα,
κ' ἐκείνη μῦρα, κρόκκον, καὶ φιλήματα,

(37) Οἱ δήμαρχοι ἦσαν οἱ ἐνεργοῦντες τὰς καταγραφὰς καὶ κατασχέσεις διὰ χρέη.

(47) Μεγακλῆς, ὄνομα ἀριστοκρατικὸν πολλῶν τῶν Ἀλκμαιωνιδῶν. Ἐξ αὐτῶν κατήγοντο καὶ ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης.

(49) Κοισύρα, ἀριστοκρατικὸν ὄνομα γυναικός. Οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ γυνὴ τοῦ Πεισιστράτου, ἢ μᾶλλον τοῦ Ἀλκμαίωνος ἐξ Εὐβοίας.

Γενετυλλίδα, Κωλιάδα, κ' ἔξοδα.
Πλὴν δὲν ἀργοῦσεν· ἔκλωθε κ' ἐξήλωνε.
Ἐγὼ δὲ δείχνων πρόφασιν τὸ φόρεμα,
ἔλεγα· γύναι, σὺ τὸ παρεξήλωσες!

ΘΕΡΑΠΩΝ (ἐρχόμενος)

Δὲν ἔχει πλέον λάδι τὸ λυχνάρι μας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὸν λύχνον ὁποῦ πίνει πάλιν μ' ἄναψες.
Ἔλα κοντά μου νὰ σὲ δείρω.

ΘΕΡΑΠΩΝ

Διατί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διότι φτύλι ἔβαλες τόσον παχύ.

(Ὁ θεράπων ἀπέρχεται.)

Ἔπειτα δ' ὅταν ἀπεκτήσαμεν υἱόν,
ἐγὼ πολλάκις κ' ἡ καλή γυναῖκά μου
εἴχομεν λόγους περὶ τοῦ ὀνόματος.
Ἐκείνη μ' ἵππον σύνθετον τὸ ἤθελεν,
ὡς Καλλιππίδην, Ξάνθιππον ἢ Χάριππον,
ἐγὼ δὲ Φειδωνίδην, ὡς τοῦ πάππου μου.
Ἤλθομεν τέλος εἴς τινα συμβιβασμόν,
καὶ Φειδιππίδην ὠνομάσαμεν αὐτόν.
Κ' ἐκείνη τὸν υἱόν της συχνοχάϊδευεν.
«Ὅταν μεγάλος γίνῃς, καὶ διφρηλατῇς
φορῶν πορφύραν ὡς ὁ Μεγακλῆς».... κ' ἐγώ,
«Εἰς τὸν Φελλέα ὅταν 'γιδοπρόβατα,
ὡς ὁ πατήρ σου χωρικὴν προβιὰν φορῶν....»

(53) Γενετυλλὶς καὶ Κωλιάς, ἐπίθετα τῆς Ἀφροδίτης τῶν φιλαρέσκων καὶ φιλοκόσμων γυναικῶν.

(72) Φελλεύς, χωρίον πετρῶδες ἐν Ἀττικῇ που, βοσκὴ αἰγῶν.

Αὐτὸς πλὴν εἰς τοὺς λόγους δὲν ἐπείθετο,
καὶ ἵππων ἔρως ἔτρωγε τὸ ἔχειν μου.
Δι' αὐτὸ τώρα, ἄγρυπνος ὁλονυκτῆς,
δρόμον ζητῶ, καὶ ηὗρα ἀξιόλογον·
καὶ ἂν καὶ τοῦτον καταπείσω, σώζομαι.
Πλὴν πρῶτον πρέπει νὰ τὸν ἐξυπνίσωμεν.
Πῶς δὲ νὰ τὸν 'ξυπνίσω γλυκυτέρως; πῶς;
Φειδιππιδάκη, Φειδιππίδη!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Πάτερ, τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Υἱέ μου, φίλησέ με· δὸς τὴν χεῖρά σου.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἰδού, τί εἶναι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Λέγε με, μὲ ἀγαπᾷς;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ναί, μὰ τὸν Ποσειδῶνα, μὰ τὸν Ἵππιον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὴ τέκνον μου, μὴ τοῦτον, μὴ τὸν Ἵππιον.
Αὐτὸς εἶν' ὅλων τῶν κακῶν μου αἴτιος.
Ἂν μ' ἀγαπᾷς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου,
υἱέ μου, πείσου.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Πάλιν τί θενὰ πεισθῶ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Νὰ μεταβάλῃς τάχιστα τοὺς τρόπους σου.
Ἐλθὲ, ν' ἀκούσῃς τοῦ πατρός σου συμβουλήν.

(84) Ἵππιος, σύνηθες ἐπίθετον τοῦ Ποσειδῶνος.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Εἰπὲ τί θέλεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θὰ πεισθῇς!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ναί, θὰ πεισθῶ,
σ' ὀμνύω εἰς τὸν Βάκχον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἔλα κἂν ἰδέ.
Τὴν θύραν βλέπεις καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρόν!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Τὸν βλέπω. Τ' εἶναι τοῦτο, πάτερ μου, λοιπόν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ψυχῶν σοφῶν ἐκ' εἶναι φροντιστήριον.
Εἰς τοῦτον κατοικοῦσιν ἄνδρες λέγοντες
καὶ πείθοντες πῶς πέριξ εἶναι κλίβανος
ὁ οὐρανός, κ' ἐντός του ἡμεῖς ἄνθρακες.
Αὐτοὶ διδάσκουν, ὅταν τοὺς πληρώσῃ τις,
νὰ νικᾷ λέγων δίκαια ἢ ἄδικα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ τίνες εἶναι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τ' ὄνομά των ἀγνοῶ·
μεριμνοφροντισταὶ καλοὶ καὶ ἄξιοι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Αἰβοῖ! ἀχρεῖοι! Τοὺς ἀγύρτας, ἐννοῶ,
καὶ τοὺς ἀνυποδήτους λέγεις καὶ χλωμούς,

(99) Ὁ Σωκράτης ἐπὶ μισθῷ δὲν ἐδίδασκεν (ἂν καὶ τὸ ἐναντίον λέγουσί τινες, Ἀριστόξ. ἐν Διογ. Λαερτ. Β, 20. Quint. XII, 17.) Ἀλλ' ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ Σωκράτους αἰνίττεται πάντας τοὺς σοφιστάς.

ὡς ὁ πτωχὸς Σωκράτης καὶ ὁ Χαιρεφῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ! ὤ! σιώπα. Μὴ λαλῇς ὡς νήπιον·
καὶ τοῦ πατρός σου τὸ ψωμὶ ἂν ἀγαπᾷς,
γενοῦ εἷς τούτων, φασκελῶν τὴν ἱππικήν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ποτέ μου, μὰ τὸν Βάκχον, καὶ ἂν μ' ἔδιδες
τοῦ Λεωγόρου ὅλους τοὺς φασιανούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ! ἔλα, φίλτατέ μου. Σὲ παρακαλῶ,
νὰ ἔλθῃς νὰ σπουδάσῃς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Νὰ σπουδάσω; τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τοὺς δύω λόγους ὅτι ἔχουν λέγεται,
τὸν βέλτιστον, καὶ ἄλλον τὸν κατώτερον.
Ἐκ τούτων δὲ τῶν λόγων ὁ κατώτερος
νικᾷ, μὲ εἶπον, ὅταν ἄδικα λαλῇ.
Ἂν λοιπὸν τοῦτον διδαχθῇς τὸν ἄδικον,
ἀφ' ὅσα χρέη ἔχω ἐξ αἰτίας σου,
οὐδ' ὀβολὸν κἀνένα δὲν θ' ἀπέδιδα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Δὲν θὰ μὲ πείσῃς. Ἔπειτα πῶς νὰ φανῶ
μαραγκιασμένος καὶ χλωμὸς εἰς τοὺς ἱππεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δὲν θὰ μὲ τρώγῃς πλέον, μὰ τὴν Δήμητραν,

(105) Χαιρεφῶν, ὀπαδὸς καὶ φίλος τοῦ Σωκράτους, Σφήττιος τὸν δῆμον. Πλάτ. Ἀπολ. Σωκράτ. 21.

(110) Λεωγόρας, ἁβροδίαιτος Ἀθηναῖος (ἴδ. Ἀθήν. Θ, 387.) Οὕτως ἐκαλεῖτο καὶ ὁ τοῦ Ἀνδοκίδου πατήρ.

καὶ σὺ καὶ ὁ ζυγίτης κ' ὁ Σαμφόρας σου.
Θενὰ σὲ στείλω ἀπ' ἐδῶ 'ς τοὺς κόρακας.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Δὲν θὰ μ' ἀφήσῃ ἄνιππον ὁ θεῖός μου
ὁ Μεγακλῆς. Ὑπάγω. Σὲ δὲν σὲ ψηφῶ.

(Φεύγει.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ (μόνος)

Ἆ! οὔτ' ἐγὼ θὰ κείτωμ' ἐδῶ ἄπρακτος·
ἀλλὰ θ' ἀπέλθω, εὐχηθεὶς εἰς τοὺς Θεοὺς,
ἐγὼ νὰ μάθω εἰς τὸ φροντιστήριον.
Πῶς, γέρων ἐπιλήσμων καὶ τὸν νοῦν βραδὺς,
θὰ μάθω τρίψιλ' ἀκριβολογήματα;
Ἐμπρὸς, ἐμπρός. Ὡς πότε θὰ στριφογυρνῶ;
Κἂν δὲν κτυπῶ τὴν θύραν; Παῖ, παιδάριον!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΜΑΘΗΤΗΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΜΑΘΗΤΗΣ

Κατὰ κοράκων! Ποῖος εἶναι ποῦ κτυπᾷ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀπὸ Κικύννης Στρεψιάδης Φείδωνος.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Μὰ τοὺς Θεοὺς, ἀγροῖκος. Πῶς τόσον σφοδρὰ
τὴν θύραν μας λακτίζεις καὶ ἀμέριμνα;
Μίαν ἰδέαν ποῦ 'γεννοῦσ' ἀπέβαλα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Συγχώρησέ με· κατοικῶ εἰς τοὺς ἀγρούς.
Εἰπέ με πλὴν τὸ πρᾶγμα ποῦ ἀπέβαλες.

(123) Ζυγίτης ὁ παρὰ τὸν ζυγὸν ἵππος, Σαμφόρας δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ μηροῦ ἐγκεκαυμένον ἔχων τὸ σημεῖον Σὰμ, ἢ ἀρχαῖον Σ (Μ).

(135) Κικύννη, δῆμος τῆς Ἀττικῆς.

(137) Τὸ μεριμνᾷν ἔχουσι πάντοτε διὰ στόματος οἱ μεριμνοφροντισταὶ οὗτοι.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Δὲν λέγεται εἰς ἄλλους πλὴν εἰς μαθητάς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἰπέ το τώρα, θάῤῥει. Ἔρχομαι κ' ἐγὼ
νὰ μαθητεύσω εἰς τὸ φροντιστήριον.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ἂς τὸ εἰπῶ· πλὴν ἔχε το μυστήριον.
Τὸν Χαιρεφῶντα ὁ Σωκράτης 'ρώτησε
ὁ ψύλλος πόσους τῶν ποδῶν του νὰ πηδᾷ·
διότι τοῦτον εἰς τ' ὀφρύδι 'δάγκασε,
κ' εἰς τοῦ Σωκράτους 'πήδησε τὴν κεφαλήν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ πῶς τὸ ηὗρεν;

ΜΑΘΗΤΗΣ

'Επιτηδειότατα.
'Ανέλυσε κηρίον, ψύλλον ἔλαβε,
κ' εἰς τὸ κηρίον ἔχωσε τοὺς πόδας του·
ὡς δ' ἐψυχράνθη, ἐφοροῦσε Περσικάς.
Αὐτὰς ἐκβάλλων 'μέτρησε τὸ πήδημα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ τί λεπτότης τῶν φρενῶν! Ζεῦ Βασιλεῦ!

ΜΑΘΗΤΗΣ

'Αλλ' ἂν ἀκούσῃς τοῦ Σωκράτους ἄλλο τι
ἐφεύρεμα!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὤ! ποῖον; σὲ παρακαλῶ.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Εἶχ' ἐρωτήσει Χαιρεφῶν ὁ Σφήττιος

(152) Περσικαὶ ἐμβάδες, ὑποδήματα.

πῶς φρονεῖ ὅτι ψάλλουσιν οἱ κώνωπες,
ἂν μὲ τὸ στόμα ἢ μὲ τὰ ὀπίσθια.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ τί ἐκεῖνος εἶπε περὶ κώνωπος;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Εἶπε πῶς εἶναι τ' ἄντερον τοῦ κώνωπος
στενόν· καὶ ἡ λεπτότης τούτου τὴν πνοὴν
ὠθεῖ μὲ βίαν κατὰ τὰ ὀπίσθια·
ὡς μὲ στενὸν δὲ κοῖλος συνεχόμενος,
εἰς τῆς πνοῆς τὴν βίαν ὁ πρωκτὸς ἠχεῖ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ! εἶναι σάλπιγξ τῶν κωνώπων ὁ πρωκτός!
Εὐδαίμων! εὗρε τὸ ἐντερολόγημα!
Βεβαίως θὰ κερδίζῃ κρίσεις εὔκολα,
ὁ διαβλέπων τά 'ντερα τοῦ κώνωπος.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Σκέψις μεγάλη πρὸ πολλοῦ ἐξέφυγε
τὸν νοῦν του, ἐξ αἰτίας σαύρας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς αὐτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ἐν ᾧ ἐζήτει τῆς σελήνης τὰς ὁδοὺς
καὶ περιόδους, καὶ πρὸς τ' ἄνω ἔχασκεν,
ἀπὸ τῆς σκέπης σαῦρα τὸν ἐκόπρισε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μ' ἀρέσ' ἡ σαῦρα τὸν Σωκράτην λούουσα.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Χθὲς τὸ ἑσπέρας δείπνου ἐστερούμεθα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κ' αὐτὸς τί ἐσοφίσθη διὰ τὸ ψωμί;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Τὴν τράπεζαν μὲ στάχτην κατεπάσισε,
ὡς διαβήτην τὸ σουβλὶ ἐστράβωσε,....
κ' εἰς τὴν παλαίστραν ἔκλεψ' ἕνα φόρεμα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὡς πότε πλέον τὸν Θαλῆν θαυμάζομεν;
Ἄνοιξε, σπεῦσε, σὺ τὸ φροντιστήριον,
καὶ τὸν Σωκράτην ὅσον τάχος δεῖξόν μοι·
μὲ γαργαλεῖ νὰ μάθω. Ἄνοιξ', ἄνοιξε.

(Ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ φαίνονται μαθηταὶ εἰς διαφόρους θέσεις καὶ μετὰ διαφόρων ἐργαλείων.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΜΑΘΗΤΗΣ, ΑΛΛΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ Ἡρακλῆ! τί εἶναι τὰ θηρί' αὐτά;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Καὶ τί σ' ἐκπλήττει; ὁμοιάζουσι μὲ τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μ' ὅσα ἐκ Πύλου ἔφθασαν Λακωνικά.
Αὐτοὶ ἐκεῖ τί τάχα βλέπουν εἰς τὴν γῆν;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Τὰ ὑπὸ γῆν ζητοῦσι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὰ κρομμύδια

(180) Οἱ γεωμέτραι ἐπέπασσον σκόνιν εἰς πίνακα, καὶ εἰς αὐτὴν διέγραφον τὰ σχήματά των. Καὶ ὁ Σωκράτης προσποιούμενος ὅτι γεωμετρικόν τι σχῆμα θὰ λύσῃ, ἐν ᾧ ὅλοι προσεῖχον εἰς τοῦτο, λωποδυτικῶς, καὶ κατὰ τοὺς θαυματοποιοὺς ἥρπασεν ἓν ἱμάτιον. Ἐτιμωρεῖτο δέ, κατὰ τὸν νόμον, θανάτῳ ἡ ἐκ Γυμνασίων ὑφαίρεσις ἱματίων ἢ σκευῶν. «Εἴ τις... ἱμάτιον... ὑφέλοιτο.» Δημοσθ. Κ. Τιμοκρ. 736.

(181) Τὸν Μιλήσιον, τὸν ἕνα τῶν ἑπτὰ σοφῶν.

(187) Τοὺς ἐκ Σφακτηρίας αἰχμαλώτους Σπαρτιάτας.

ζητοῦν. Μὴ τόσον δι' αὐτὰ φροντίζετε·
ἠξεύρω ποῦ μεγάλα εἶναι καὶ καλά.
Κ' αὐτοὶ τί κάμνουν, ὁποῦ τόσον σκύπτουσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Τὰ σκοτεινὰ ζητοῦσιν εἰς τὸν Τάρταρον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί δ' ὁ ὀπισινός των βλέπ' εἰς οὐρανόν;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ἀστρονομίαν μόνος του διδάσκεται.

(Πρὸς τοὺς μαθητὰς)

Ἐμβᾶτε, μὴ ἐκεῖνος σᾶς ἰδῇ ἐδῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! μὴ ἀκόμη, μή! ἂς μείνουν. Ἤθελον
νὰ τοῖς εἰπῶ δι' ἕνα πραγματάκι μου.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ἀλλὰ νὰ μένουν δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται
εἰς τὸν ἀέρα ἔκθετοι πολὺν καιρόν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

(Δεικνύων σφαῖραν οὐρανίαν)

Εἰς τοὺς Θεούς σου, πλὴν εἰπέ με, τ' εἶν' αὐτά;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ἀστρονομία εἶν' αὐτή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ (δεικνύων γεωμετρικὸν ἐργαλεῖον)

Κ' ἐκεῖνο, τί;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Γεώμετρία.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ εἰς τ' εἶναι χρήσιμον;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Μετρᾷ τὴν γῆν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τοὺς κλήρους τῶν ἀποικιῶν;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ὄχι, τὴν ὅλην γῆν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αὐτὸ περίεργον!
Χρήσιμον πρᾶγμα λέγεις καὶ δημοτικόν.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Τῆς γῆς δ' ἐκείνη εἶν' ἡ περιφέρεια,
κ' αὐταὶ εἶν' αἱ Ἀθῆναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς; Δὲν πείθομαι,
ἀφ' οὗ δὲν βλέπω δικαστὰς νὰ κάθηνται.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Αὐτὴ τῷ ὄντι εἶν' ἡ γῆ ἡ Ἀττική.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κ' οἱ Κικυννεῖς ποῦ εἶναι, οἱ δημόται μου;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ἐδῶ κ' ἐκεῖνοι. Βλέπεις καὶ ἡ Εὔβοια
ἐκεῖ μακρὰν εἰς μῆκος πῶς τεντώνεται.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὁ Περικλῆς κ' ἡμεῖς δὰ τὴν τεντώσαμεν.
Ἡ Λακεδαίμων δὲ ποῦ εἶναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ποῦ; Ἐδῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! τί κοντά μας! Τοῦτο σεῖς φροντίσατε,
πολὺ μακρύτερά μας νὰ τὴν φέρετε.

(204) Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχαιρον ἐπὶ τῇ γῇ ἥτις τοῖς ἐπροικοδοτεῖτο ἐν ταῖς κληρουχίαις τῶν κυριευομένων χωρῶν.

(214) Τὴν ἐτεντώσαμεν νεκράν, δηλαδὴ τὴν κατεστρέψαμεν. Παίζει πρὸς τὸν λόγον τοῦ μαθητοῦ.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Δὲν εἶναι τρόπος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Νὰ χαθῆτε τὸ λοιπόν.

(Ὁ Σωκράτης φαίνεται κρεμάμενος εἰς καλάθιον.)

Ὤ! ὤ! Εἰς τὴν κρεμάθραν, ποῖος εἶν' αὐτός;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Αὐτός.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αὐτὸς, τίς;

ΜΑΘΗΤΗΣ

Ὁ Σωκράτης.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Σώκρατες!

(Πρὸς τὸν μαθητὴν)

Νὰ τὸν φωνάξῃς καὶ σὺ ἔλα, δυνατά.

ΜΑΘΗΤΗΣ

Καιρὸν δὲν ἔχω. Φώναξέ τον μόνος σου.

(Φεύγει.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ Σώκρατες,

Σωκράτη μου!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί μὲ καλεῖς, ἐφήμερε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πρῶτον εἰπὲ τί κάμνεις, σὲ παρακαλῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Περιορῶ τὸν ἥλιον, ἀεροβατῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀπὸ τὴν κούφαν τοὺς Θεοὺς ὑπερορᾷς;
Τοὐλάχιστον πῶς ὄχι ἐκ τῆς γῆς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ποτὲ
δὲν ἤθελον νοήσει τὰ μετέωρα
τὸν νοῦν ἂν δὲν ἐκρέμων, κ' ἔννοιαν λεπτὴν
μὲ ὅμοιον ἀέρα δὲν ἐμίγνυον.
Ἂν δ' ἀπὸ κάτω τὰ ἐπάνω ἔβλεπον,
δὲν ἤθελον τὰ εὕρει, ἐπειδὴ ἡ γῆ
ἕλκει μὲ βίαν τὴν ἰκμάδα τοῦ νοός.
Τὸ ἴδιον συμβαίνει κ' εἰς τὰ χάρδαμα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί λέγεις;
Ἕλκει ὁ νοῦς ἰκμάδα εἰς τὰ χάρδαμα!
Κατάβα ὅμως, Σωκρατάκη μου, ἐδῶ,
νὰ μὲ διδάξῃς ὅσα θέλω ἀπὸ σέ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί θέλεις κ' ἦλθες;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Νὰ μὲ μάθῃς νὰ λαλῶ.
Στρυφνοὶ χρεωφειλέται, τόκοι, βάσανα
μοὶ δίδουν, κ' ὑποθήκας μ' ἐπιβάλλουσι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ πῶς, εἰπέ μοι, ἔτυχε νὰ χρεωθῇς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κακὴ φαγοῦρα ἱππικὴ μ' ἀφάνισε.
Πλὴν μάθε με τὸν ἕνα ἐκ τῶν λόγων σου,
αὐτὸν ποῦ δὲν πληρώνει. Ὅσον δὲ ζητεῖς
μισθὸν, πῶς δίδω σοὶ ὀμνύω τοὺς Θεούς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ποίους Θεοὺς ὀμνύεις; Εἰς ἡμᾶς Θεοὶ
δὲν περνοῦν τώρα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Σεῖς δ' εἰς τί ὀμνύετε;
Εἰς σιδηρένιους, ὡς εἰς τὸ Βυζάντιον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὰ θεῖα θέλεις πράγματα νὰ διδαχθῇς
ὀρθῶς ὡς εἶναι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δί', ἂν ἠμπορῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Μὲ τὰς νεφέλας νὰ λαλήσῃς δέχεσαι,
τὰς ἰδικάς μας τὰς Θεάς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ! μάλιστα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Εἰς τὴν καθέδραν κάθησε τὴν ἱεράν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐκάθησα, ἰδού με.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Λάβε τώρ' αὐτὸν
τὸν στέφανον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Στεφάνους θέλω; Σώκρατες,
ὡς ὁ Ἀθάμας μήπως θὰ θυσιασθῶ;

(250) Ἐπειδὴ ὁ Σωκράτης εἶπεν «οἱ Θεοὶ δὲν περνοῦν» (νόμισμα οὐκ ἔστι), ὁ Στρεψιάδης ἐνθυμήθη τὰ σιδηρᾶ νομίσματα τῶν Βυζαντίων (Πλάτ. Πείσανδρ. ἐν Σχολ. Ἀριστφ.)

(258) Ἀθάμας, ὁ σύζυγος τῆς Νεφέλης, ὅστις θελήσας νὰ θανατώσῃ τὰ παιδία του, τὸν Φρῖξον καὶ τὴν Ἕλλην, κατεδικάσθη νὰ σφαγῇ εἰς τὸν βωμόν, ἐσώθη δὲ ὑφ' Ἡρακλέους.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Οὐχί! πρὸς μυουμένους συνηθίζομεν
ἡμεῖς αὐτά.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ τότε θενὰ γίνω τί;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Γλῶσσα ῥοδάνι, λεπτολόγος, πάσπαλη.
(Τὸν περιχεῖ μὲ πάσπαλην)
Πλὴν μὴν κινεῖσαι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δί', ἀλήθεια λές.
Ὡς μὲ πασίζεις, θενὰ γίνω πάσπαλη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ (ἐπισήμως)

Μὲ εὐλάβειαν πρέπει ὁ γέρων σιγῶν τὴν εὐχήν μου
[αὐτὴν νὰ ἀκούσῃ.
Ὦ ἀμέτρητε ἄναξ, ὦ δέσποτ' Ἀήρ, ποῦ μετέωρον φέ-
[ρεις τὴν γῆν μας,
ὦ λάμπων αἰθὴρ, καὶ Θεαὶ φοβεραὶ, ὦ κεραυνοβρον-
[τῶσαι νεφέλαι,
ἐγερθῆτε, φανῆτε, ὦ δέσποιν', ἐδῶ, ὁ σοφὸς σᾶς κα-
[λεῖ ἐκ τοῦ ὕψους.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὴ ἀκόμη, σιγὰ, νὰ τυλίξω αὐτὸ, μὴ βραχῶ καὶ μού-
[σκευμα γίνω·
δυστυχία! κ' ἐγὼ νὰ ἐξέλθω, χωρὶς τὸ σκιάδι μαζῆ
[κἂν νὰ ἔχω!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὦ νεφέλαι τιμώμεν', ἐλθέτε λοιπὸν εἰς αὐτὸν νὰ δει-
[χθῆτε τὸν ἄνδρα,

εἴτε κάθησθ' εἰς ἄκρας ποῦ δέρν' ἡ χιὼν, εἰς σεπτὰς
[κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου,
εἴτ' ἐντὸς εἰς τοὺς κήπους τοῦ Ὠκεανοῦ μὲ τὰς νύμ-
[φας χοροὺς συγκροτεῖτε,
εἴτε ἂν μ' ὁλοχρύσους λαγήνους νερὸν εἰς τὰ στόμι' ἀν-
[τλῆτε τοῦ Νείλου,
ἢ ἐὰν τὴν Μαιῶτιν οἰκῆτε, ἢ ἂν τὰς χιόνας τοῦ Μί-
[μαντος βράχου,
εὐχαρίστως ἱκέτου ἀκούσατ' εὐχὴν, καὶ δεχθῆτ' εὐμε-
[νῶς τὴν θυσίαν.

ΧΟΡΟΣ ΝΕΦΕΛΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ΧΟΡΟΣ

(Ἀκούεται μακρόθεν καὶ πλησιάζει κατὰ μικρὸν μὲ βροντὰς καὶ ἀστραπάς).

ΣΤΡΟΦΗ

Ἄφθαρτοι φύσεις νεφῶν,
ἂς ἀναβῶμεν γοργῶς, δροσεραὶ καταλείπουσαι τ' ἄντρα
ὠκεανοῦ τοῦ πατρὸς τὰ βαρύγδουπα,
εἰς ὑψηλὰς κορυφὰς, ἃς στολίζουσι δάση πολύδενδρα,
περιφανεῖς ἀκρωρείας νὰ βλέπωμεν
κ' ἔκτασιν γῆς ἱερᾶς ἀγλαόκαρπον,
καὶ ποταμίων στροφῶν κελαδήματα,

(274) Μίμας, ὄρος τῆς Θράκης.
(276—88) –◡◡,–◡◡,–
–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡
–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡
–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡
–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡ (4)
–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡
–◡◡,–◡–◡
–◡◡,–◡◡,–◡◡,–◡◡ (2)
◡◡–,◡◡–,◡◡–◡

καὶ παταγοῦσαν, βαρύβροντον θάλασσαν.
Ὅτι στιλπνὸν τοῦ αἰθέρος τ' ἀκοίμητον ὄμμα
χύνει τ' ἀστράπτον φῶς του.
Πλὴν ἀποσείουσαι τ' ὄμβριον σύννεφον
ἀπὸ τ' ἀθάνατα σώματ' ἃς ἴδωμεν
με τηλέσκοπον ὄμμα τὸν κόσμον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὦ νεφέλαι σεβάσμιαι, βλέπω σαφῶς, μὲ ἠκούσατε
[ὅταν ηὐχήθην.

(Πρὸς τὸν Στρεψιάδην)

Πῶς; δὲν ἤκουσες σὺ τὴν φωνὴν καὶ βροντὴν τὴν
[θεόσεπτον, πῶς ἐμυκᾶτο;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ σᾶς σέβομαι, ὦ τιμημέναι Θεαί, καὶ ποθῶ δὲ κ' ἐ-
[γὼ νὰ βροντήσω
πρὸς τὰς θείας βροντάς σας, καὶ τόσον αὐτὰς τὰς φο-
[βοῦμαι, καὶ τόσον τὰς τρέμω,
ὥστε ἢ συγχωρεῖται ἢ ὄχι, ἐδῶ τώρ' ἀμέσως εὐθὺς
[θ' ἀπολύσω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Μὴ χλευάζῃς, μιμούμενος τρόπους πολλῶν τρυγο-
[πασσαλειμμένων δαιμόνων,
ἀλλὰ λέγε καλά· μέγα σμῆνος Θεῶν προχωρεῖ πρὸς
[ἡμᾶς μὲ τραγούδια.

ΧΟΡΟΣ

(Τὸ ᾆσμα ἀκούεται πλησιέστερον.)

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Κόραι βροχῆς χορηγοί,

(294) Ἐννοεῖ κωμικοὺς ποιητάς, εἰς ἄτοπα καὶ ἀσεβῆ σκώμματα χαίροντας.

εἰς τὴν παχεῖαν ἐδῶ ἂς προέλθωμεν γῆν τῆς Παλ-
[λάδος,
εὔανδρον, εὔχαριν τόπον τοῦ Κέκροπος,
ὅπου τελοῦνται μυστήρια ἄφραστα, ὅπου τὸ τέμενος,
ἑορτασίμως τοῖς μύσταις ἀνοίγεται,
ὅπου Θεῶν οὐρανίων χαρίσματα,
ὅπου ναοὶ ὑψηλοὶ καὶ ἀγάλματα,
καὶ τῶν μακάρων πομπαὶ ἱερώταται,
καλλιστεφεῖς τῶν Θεῶν πανηγύρεις, θυσίαι,
πάντα καιρὸν τελοῦνται,
ὅπου τὴν ἄνοιξιν Βρόμιαι χάριτες,
καὶ μελῳδούντων χορῶν ἐρεθίσματα,
καὶ αὐλῶν βαρυτόνιστος Μοῦσα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! εἰπέ μοι, καλὸν νὰ σοὶ δώσῃ ὁ Ζεύς, ποῖαι ἦσαν,
[ὦ Σώκρατες, αὗται,
ὁποῦ μ' ἔμφασιν τόσην μᾶς εἶπον αὐτά; Μήπως ἦσαν
[ἡρώϊσσαι ἴσως;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τῶν ἀργῶν εἶν' ἀνθρώπων μεγάλαι Θεαί, αἱ οὐράνιαι
[εἶναι νεφέλαι.
Τὰς ἰδέας αὗται χορηγοῦσ' εἰς ἡμᾶς, καὶ μᾶς δίδουσι
[νοῦν, εὐγλωττίαν,
ἀγυρτείαν καὶ τρόπους τοῦ λέγειν στιλπνούς, καὶ κα-
[τάληψιν ἅμα καὶ τόνον.

(303) Τὸ Ἐλευσίνιον.

(306) Βρόμιαι αἱ τοῦ Βάκχου, ἐπιλεγομένου Βρομίου. Τὴν ἄνοιξιν δ' ἐτελοῦντο τὰ Διονύσια.

(309) ⏖ – ⏖ –, ⏖ – ⏖ – ⏖ – ⏖ –, ⏖ – ⏑, ὁ Ἀριστοφάνειος λεγόμενος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διὰ τοῦτο ἀκούσασ' αὐτῶν τὴν φωνὴν ἡ ψυχή μου εὐθὺς ἐπτερώθη,
καὶ τῶν λόγων λεπτότητα τώρα ζητεῖ, καὶ στενῶς τὸν καπνὸν ν' ἀναλύσῃ,
καὶ τὴν γνώμην μὲ γνώμην κεντῶσα, ποθεῖ ν' ἀντιτάττῃ τοὺς λόγους εἰς λόγους.
Ὥστε ἂν καὶ τὸ πρᾶγμα φρονῆς δυνατὸν, νὰ ἰδῶ καθαρὰ αὐτὰς θέλω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πρὸς τὸν Πάρνηθα γύρισε κύτταξ' ἐκεῖ· καταβαίνουν, τὰς βλέπω, τὸ ὄρος
μ' ἡσυχίαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ποῦ εἶναι, ὦ δεῖξαί με, ποῦ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Εἶν' ἐκεῖν' αἱ πολλαὶ ποῦ προβαίνουν
εἰς τοὺς κοίλους κρημνοὺς κ' εἰς τὰ δάση. Αὐταὶ εἰς τὸ πλάγι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Παράδοξον πρᾶγμα!
Δὲν τὰς βλέπω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὴν εἴσοδον κύτταξ' ἐκεῖ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τώρα μόλις καὶ πῶς διακρίνω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τέλος πάντων δὰ τώρα τὰς βλέπεις, ἐκτὸς κολοκύθαις ἂν ἔχῃς ταῖς τσίμπλαις.

(318) Πάρνης, ὄρος τῆς Ἀττικῆς, βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δία, ναὶ, ναί. Ὦ σεβάσμιαι! πῶς κατεσκέπα-
[σαν ὅλα τριγύρω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ οὔτ' ἤξευρες σὺ, οὐδ' ἐπίστευες κἂν ἕως τώρα
[Θεαὶ ὅτι εἶναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δία, ποτέ· ἀλλ' ἐφρόνουν καπνὸς, καὶ ὁμίχλη
[καὶ δρόσος πῶς ἦσαν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Δὲν ἠξεύρεις λοιπὸν, μὰ τὸν Δία, αὗται σοφιστὰς ὅτι
[βόσκουσι τόσους,
ἐμπνευσμένους προφήτας, καλοὺς ἰατροὺς, δακτυλι-
[δοπλεξουδοκεράτσους,
καὶ κυκλίων χορῶν τραγουδολυγιστὰς, καὶ ψευδοα-
[στρολόγους ἀγύρτας.
Βόσκου ἄνδρας ποῦ πάντοτε κάθηντ' ἀργοὶ, ἐπειδὴ
[τὰς ὑμνοῦσ' οἱ τοιοῦτοι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διὰ τοῦτο ταῖς ψάλλουν: «Ὑγρῶν νεφελῶν ἐχθρικὴν
[στριφολάμπουσαν βίαν,
κ' ἑκατονταкεφάλου πλεκτάνας Τυφῶ, τρικυμίας μὲ
[λύσσαν φυσώσας,
ἀερίους,» προσέτι, «ὑγροὺς οἰωνοὺς, γαμψωνύχους
[πορεῖς τῶν ἀέρων,»
καὶ «ὑδάτων βροχὰς δροσερῶν Νεφελῶν». Ἀντ' αὐ-
[τῶν δὲ κατέπινον ὅλων
γοβιδίων τεμάχη μεγάλων, καλῶν, καὶ κιχλῶν τρυ-
[φερότατον κρέας.

(330) Χλευάζει πεφυσημένας διθυραμβοποιῶν ἐκφράσεις.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ ἀδίκως, ἂν εἶναι πρὸς χάριν αὐτῶν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πλὴν εἰπέ με, τί ἔπαθον τώρα,
ἐὰν εἶναι τῷ ὄντι νεφέλαι αὐταὶ, καὶ θνητὰς ὁμοιά-
[ζουν γυναῖκας;
Αἱ νεφέλαι δὲν εἶναι τοιαῦται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀλλὰ πῶς σὲ φαίνοντ' ἐκεῖναι, εἰπέ με.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δὲν ἠξεύρω καλά. Ὁμοιάζουν σχεδὸν μὲ μαλλία ξαν-
[τὰ ποῦ πετῶσι,
πλὴν ποτὲ, μὰ τὸν Δία, γυναῖκας, ποτὲ, παντελῶς.
[Αὐταὶ δ' ἔχουν καὶ μύτας.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀποκρίσου εἰς ὅσα λοιπὸν σ' ἐρωτῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Λέγε, γρήγορα λέγε, τί θέλεις.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πρὸς τὰ ἄνω κυττάζων νεφέλην ποτὲ ἢ μὲ κένταυ-
[ρον εἶδες ὁμοίαν,
ἢ μὲ πάρδαλιν, λύκον ἢ ταῦρον;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! ναὶ, μὰ τὸν Δία· τί ὅμως μὲ τοῦτο;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὅ,τι σχῆμα θελήσουν λαμβάνουν αὐταί· καὶ καθὼς
[μὲν ἰδοῦν μακρομάλλην
ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀγρίους μὲ σῶμα δασὺ, ὡς κἀνένα
[υἱὸν Ξενοφάντου,

(344) Ὁ υἱὸς τοῦ διθυραμβοποιοῦ Ξενοφάντου ἦν ὁ τραγῳδοποιὸς Ἱερώνυμος, ᾧ προσάπτει ὁ ποιητὴς ἀκολασίαν. (Ἴδε καὶ Ἀχαρν. 388 καὶ Σφ. 19).

περιπαίζουν αὐτοῦ τὴν μανίαν, κ' εὐθὺς τῶν κενταύ-
[ρων λαμβάνουν τὸ σχῆμα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί δὲ, ἅρπαγα ὅταν ἰδοῦν τῶν κοινῶν ὡς τὸν Σίμω-
[να, τότε τί κάμνουν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Παριστῶσιν ὁμοίως τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ αἰφνίδια γί-
[νονται λύκοι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δι' αὐτὸ, διὰ τοῦτο τὸν ρίψασπι χθὲς τὸν Κλεώνυμον
[αὗται ἰδοῦσαι,
ἐπειδὴ καὶ δειλότατον εἶδον αὐτὸν, ἐνεδύθησαν σχῆ-
[μα ἐλάφου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὸν Κλεισθένη δὲ πάλιν ὡς εἶδον αὗται, βλέπεις, ἔ-
[γειναν τώρα γυναῖκες.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Λοιπὸν χαίρετε, δέσποιναι, ἂν δὲ ποτὲ ἠξιώθησαν
[τοῦτο καὶ ἄλλοι,
παμβασίλισσαι, σείρατε τώρα φωνὴν κ' εἰς ἐμὲ, ν' ἀν-
[τηχήσῃ ὡς τ' ἄστρα.

ΧΟΡΟΣ

Χαῖρε, γέρον, υἱὲ παλαιῶν ἡμερῶν, ὅστις λόγους ζη-
[τεῖς φιλομούσους,
καὶ σὺ, ὦ φλυαρίας λεπτῆς ἱερεῦ, πρὸς ἡμᾶς ἐλθὼν
[λέγε τί θέλεις.

(346) Σίμων, σοφιστὴς Ἀθηναῖος, καὶ τῶν δημοσίων καταχραστὴς, κλέψας χρήματα καὶ ἐξ Ἡρακλείας. (Εὔπολις ἐν πόλεσι, παρὰ Σχολ. Ἀριστοφ.)

(348) Κλεώνυμος, συνεχῶς ὡς δειλὸς διασυρόμενος. (Ἴδ. Ἀχαρν.)

(350) Κλεισθένης, πολλάκις κωμῳδούμενος ὡς γυναικώδης, (Ἴδ. Ἀχ. 118. Βάτρ. 48), καὶ κατὰ Σουίδαν, συνεχῶς ξυριζόμενος, ὅπως φαίνεται νέος.

Ἐπειδὴ δὲν ἀκούομεν ἄλλον τινὰ μετεωροφιλόσοφον
[τώρα
τοῦ Προδίκου ἐκτὸς, ὅτι ἔχει καὶ νοῦν καὶ σοφίαν ἀπέ-
[ραντον· σὲ δὲ,
ἐπειδὴ κορδωμένος τοὺς δρόμους περνᾷς, καὶ τὰ μά-
[τια σου στριφογυρίζεις,
κ' ἐξυπόλυτος τόσα κακὰ καρτερεῖς, κ' ὅταν βλέπεις
[ἡμᾶς καμαρόνεις.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ γῆ! τί φωνή! πόσον ἦτον σεμνὴ, ἱερὰ, σοβαρὰ, τε-
[ρατώδης!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἐπειδὴ αὐταὶ εἶναι αἱ μόναι Θεαί· τὰ λοιπὰ φλυαρίαι
[εἶν' ὅλα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πλὴν εἰπὲ, μὰ τὴν Γῆν, ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς, πῶς; Θεὸς
[καὶ ἐκεῖνος δὲν εἶναι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ποῖος Ζεύς; μὴν εἰπῇς φλυαρίας, καὶ Ζεὺς δὲν ὑπάρ-
[χει διόλου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί λέγεις;
Καὶ λοιπὸν ποῖος βρέχει; Αὐτοῦ σὲ ζητῶ νὰ μοὶ δώ-
[σῃς ἐξήγησιν πρῶτον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἐννοεῖται, αὐταί. Καὶ λαμπρῶς ἠμπορῶ νὰ σοὶ δώ-
[σω αὐτοῦ ἀποδείξεις.
Ἂς ἰδῶμεν· εἰπέ μοι, νὰ βρέχῃ ποτὲ ποῦ τὸν εἶδες
[χωρὶς τὰς νεφέλας;

(356) Πρόδικος ὁ Κεῖος, σοφιστής.

ἐν ᾧ ἔπρεπε τότε νὰ βρέχῃ αὐτὸς εἰς αἰθρίαν, κ' ἐκεῖ
[ναι νὰ λείπουν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ναὶ, μὰ τὸν Ἀπόλλωνα, κᾄπως καλὰ τὸν ἐταίριασας
[τοῦτον τὸν λόγον.
Ἐφρονοῦσα προτοῦ πῶς ὁ Ζεὺς κατουρεῖ ἀπὸ κόσκι-
[νον, ὅταν μᾶς βρέχῃ.
Ἀλλὰ ποῖος, εἰπέ μοι, βροντᾷ; ἐπειδὴ τουρτουρίζ' ὅ-
[ταν τοῦτο ἀκούω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αὐταὶ πάλιν βροντοῦν κυλιόμεναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς; ὢ εἰπέ μοι το, πάντολμε ἄνερ!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Μὲ νερὸν ὅταν εἶναι γεμάται πολὺ, βιαζόμεναι ἂν
[κινηθῶσι,
πρὸς τὰ κάτω κυλοῦν φορτωμέναι βροχὴν ἐξ ἀνάγ-
[κης, καὶ μ' ὅλον τὸ βάρος
ἐν ᾧ πίπτουν, ἡ μία τὴν ἄλλην κτυπᾷ, καὶ μὲ κρό-
[τον καὶ πάταγον σκάνουν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀλλὰ τίς τὰς βιάζει; Δὲν εἶναι ὁ Ζεὺς ποῦ βιάζει αὐ-
[τὰς νὰ κινῶνται;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὁ αἰθέριος στρόβιλος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Στρόβιλος! πῶς! Δὲν τὰ ἤξευρα τοῦτο ἀκόμη,

ὅτι Ζεὺς δὲν ὑπάρχει, ἀντὶ δὲ αὐτοῦ ὅτι ἄρχει ὁ στρό-
[διλος τώρα.
Πλὴν δὲν μοὶ ἐξήγησας μ' ὅλα αὐτὰ τὴν βροντὴν
[καὶ τὸν κρότον ἀκόμη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Δὲν μὲ ἤκουσας; Λέγω γεμάται νερὸν αἱ νεφέλαι
[πολλάκις ὡς εἶναι,
πῶς ἡ μία τὴν ἄλλην ὁρμῶσα κτυπᾷ, καὶ κροτοῦν
[ἐκ πυκνότητος τότε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ ἀπόδειξιν ποίαν μοὶ δίδεις αὐτοῦ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Σὲ τὸν ἴδιον, ὡς θὰ σοὶ δείξω.
Παναθήναια ὅταν τελῶνται, ζωμὸν τὴν γαστέρα γε-
[μίσας, ἠσθάνθης
ἀνακάτωσιν ἴσως ποτὲ, καὶ αὐτὴ γουργουρίζει μὲ ἔ-
[ξαφνον κλόνον;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ναὶ, μὰ τὸν Ἀπόλλων', αὐτὴ μ' ἐνοχλεῖ, καὶ ταράτ-
[τεται ἄνω καὶ κάτω,
καὶ κροτεῖ τὸ ζωμάριον ὡς ἡ βροντὴ, κ' ἐκεῖ μέσα
[μεγάλα φωνάζει,
πρῶτον πὰξ σιγανὰ, μετὰ ταῦτα παπὰξ, καὶ κατό-
[πιν προσθέτει παπάππαξ·
ὅταν δὲ ἀπολύσω διόλου, βροντᾷ παπαπάππαξ, κα-
[θὼς καὶ ἐκεῖναι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Λοιπὸν σκέψου, ἂν τόση κοιλίτσα μικρὴ φοβεροὺς
[τόσους κρότους τινάξῃ,

(376) Ὁ Στρόδιλος (δῖνος) τῶν ἀτόμων, ἢ τῆς οὐρανίας ὕλης, ὡς ἀρχὴ τῆς ἰσοῤῥοπίας τοῦ παντὸς, σύστημα φιλοσοφικὸν τοῦ Δημοκρίτου καὶ τοῦ Ἐμπεδοκλέους.

ὁ ἀὴρ ὅστις εἶναι ἀπέραντος, πῶς, νὰ βροντᾷ δυνατὰ
[δὲν τὸν πρέπει;
Διὰ τοῦτο τὰ δύω ὀνόματ' αὐτά, ἡ βροντὴ κ' ἡ
[πορδὴ ὁμοιάζουν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀλλὰ πόθεν ὁ καίων ὁρμᾷ κεραυνός, ὅστις λάμπει
[μὲ φλόγας, εἰπέ μοι,
ὅστις ψήνει μὲ φρύγανα ὅσους κτυπᾷ, τσαυρουφλᾷ
[δ' ὅσους μένουσι ζῶντες;
Κἂν αὐτὸν σφενδονίζει βεβαίως ὁ Ζεύς, καὶ κτυπᾷ
[τοὺς κακοὺς ἐπιόρκους.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πῶς, χρονόληρε σύ, ξαναμώραμα, πῶς, μωρολόγε,
[μαμμάκουθε γέρον,
ἂν κτυπᾷ ἐπιόρκους, λοιπὸν διατί νὰ μὴν καύσῃ τὸν
[Σίμωνα τότε,
ἢ τὸν Θέωρον, ἢ τὸν Κλεώνυμον; Πλὴν εἶν' ἐπίορκοι
[οὗτοι μεγάλοι.
Ἀλλὰ βλέπεις, αὐτὸς τὸν ναόν του κτυπᾷ, καὶ τὸ
[Σούνιον, ἄκραν τῆς χώρας,
καὶ τὰς δρῦς τὰς μεγάλας. Πρὸς τί δὲ αὐτό; ἢ γνω-
[ρίζεις καὶ δρῦς ἐπιόρκους;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δὲν ἠξεύρω, νομίζω πῶς λέγεις καλά. Κεραυνὸς δὲ
[τί εἶναι; εἰπέ μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ξηρὸς ἄνεμος ὅταν συμπέσ' εἰς αὐτὰς νὰ κλεισθῇ, δια-
[σχίζων τὰ ὕψη,

(394—395) Σίμων, (Ἴδε στ. 349).—Κλεώνυμος, (Ἴδε στ. 351).—Θέωρος, καὶ ἀλλαχοῦ κωμῳδεῖται. Σφ. 43. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ μὲν πρῶτος ἐπιώρκησε διὰ κατάχρησιν, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τὴν λειποταξίαν.

ἀπὸ μέσα ὡς φούσκας τὰς πρήσκει, κ' εὐθὺς μεθ' ὁρ-
[μῆς ἰσχυρᾶς, ἐξ ἀνάγκης
τὰς σπαράττει, καὶ ἔξω ὁρμᾷ δυνατὸς, ἐπειδὴ ἡ πυ-
[κνότης τὸν θλίβει·
καὶ κροτῶν καὶ συρίζων καὶ τρύζων ὁρμᾷ, καὶ αὐτὸς
[ἑαυτὸν κατακαίει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δία, αὐτὸ μὲ συνέβη κ' ἐμὲ τὰ Διάσια ὅτ' ἐτε-
[λοῦντο.
Συγγενεῖς προσκαλέσας καὶ ψήνων κοιλιὰν, νὰ τὴν
[σχίσω δὲν εἶχον φροντίσει·
πλὴν ἐφούσκων' ἐκείνη, καὶ ἔξαφνα μιὰ καὶ ὁλόμεσα
[σπᾷ, καὶ τὰ δύω
μ' ἐπιτσίλισε μάτια μὲ βρώμαις πολλαῖς, καὶ τὸ πρό-
[σωπον μ' ἔκαυσεν ὅλον.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ ἄνθρωπε, ὅστις ποθεῖς παρ' ἡμῶν τὴν μεγάλην σο-
[φίαν νὰ λάβῃς,
πόσον θέλεις, ὢ πόσον εὐδαίμων γενῇ μεταξὺ Ἀθη-
[ναίων κ' Ἑλλήνων,
ἐὰν κέκτησαι μνήμην καὶ σκέψιν ὀρθὴν, κ' εἰς δεινὰ
[σταθερὰν καρτερίαν
ἐὰν ἔχ' ἡ ψυχή σου, καὶ δὲν ἀπαυδῇς εἴτε ἵστασαι
[εἴτε βαδίζῃς,
οὔτε ὅταν κρυώνῃς λυπῆσαι πολὺ, οὔτε πρόγευμα
[θέλῃς νὰ ἔχῃς,
καὶ κρασὶ καὶ γυμνάσι' ἂν δὲν ἀγαπᾷς, καὶ τὰ ἄλλα
[τ' ἀνόητα ὅλα,

(403) Ἑορτὴ τοῦ Διὸς τὰ Διάσια, τελουμένη Ἀνθεστηριῶνος η' φθίνοντος.

καὶ ἂν ὡς εὐγενέστερον τοῦτο φρονῇς, ὡς εἰς ἄξιον ἄν-
[δρα ἁρμόζον,
νὰ νικᾷ εἴτε πράττῃ, ἢ σκέπτηται, ἢ μὲ τὰ ὅπλα
[τῆς γλώσσης παλαίῃ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! ἂν μόνον ψυχὴν μὲ ζητοῦν στερεὰν, καὶ δυσκο-
[λοκοιμήτριαν σκέψιν,
κ' οἰκονόμον, ταλαίπωρον θέλουν κοιλιὰν, εἰς τὸν δεῖ-
[πνον θρουμβοχορτασμένην,
μὴ σὲ μέλ', εἶμ' ἐδῶ, καὶ δι' ὅλα αὐτὰ δυνατὸς, νὰ
[σφυροκοπανίζῃς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αἴ! καὶ δὲν θὰ πιστεύῃς εἰς ἄλλον Θεὸν, ἐκτὸς ὅσα
[ἡμεῖς θεωροῦμεν,
τὰς Νεφέλας, τὸ Χάος, ποῦ βλέπεις αὐτὸ, καὶ τὴν
[γλῶσσαν ἀκόμη, τὰ τρία;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Οὔτε κἂν θὰ λαλήσω τοὺς ἄλλους ποτὲ, οὐδὲ ἂν καθ' ὁ-
[δὸν τοὺς ἀπήντων·
οὔτε θέλω θυσίας προσφέρ' ἢ σπονδὰς, οὔτε λίβανον
[θέλω τοῖς καύσει.

ΧΟΡΟΣ

Τί νὰ κάμωμεν θέλεις λοιπὸν διὰ σέ; Θάῤῥει, λέγε,
[καὶ δὲν θ' ἀποτύχῃς,
ἐπειδὴ καὶ τιμᾷς καὶ θαυμάζεις ἡμᾶς, καὶ ζητεῖς προ-
[κοπὴν ν' ἀποκτήσῃς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ δέσποιναι, τοῦτο λοιπὸν ἀπὸ σᾶς ἀπαιτῶ τὸ μι-
[κρὸν καὶ τὸ μόνον,
εἰς τὸ λέγειν σταδίους ἐγὼ ἑκατὸν νὰ προτρέχω τῶν
[ἄλλων Ἑλλήνων.

ΧΟΡΟΣ

Σοὶ χαρίζομεν τοῦτο καθὼς τὸ ζητεῖς, καὶ κἀνεὶς ἀπὸ
[σήμερον ἄλλος
εἰς τὸν δῆμον προτείνων τὰς γνώμας του, σοῦ συνε-
[χέστερον θέλει κερδίσει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὴ μοὶ λέγετε γνώμας μεγάλας, ὤ! μή! Δι' αὐτὰς
[δὲν μοὶ μέλει διόλου.
Θέλω μόνον νὰ μάθω νὰ στρεψοδικῶ, νὰ γλυστρήσω
[τὰ δάνεια θέλω.

ΧΟΡΟΣ

Θὰ σοὶ γίνῃ αὐτὸ ποῦ ποθεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἐζήτησας
[οὔτε τι μέγα.
Ἀλλὰ τώρα μὲ θάῤῥος εἰς τούτους ἐδῶ τοὺς ἐμοὺς
[λειτουργοὺς παραδόσου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θενὰ κάμ' ὡς μοὶ λέγετε. Εἶμ' εὐπειθὴς, ἐπειδὴ μὲ
[πιέζ' ἡ ἀνάγκη,
ἐξ αἰτίας τῶν ἵππων τῶν κοππατιῶν, καὶ τοῦ γάμου
[ποῦ μ' ἔσβυσεν ὅλον.
Ἂς μ' ἐπάρουν, ἂς κάμουν ὡς θέλουν μ' ἐμέ.
Τοῖς ἀφήνω τὸ σῶμά μου, ἂς τὸ κτυποῦν,
ἂς κρυώνῃ, ἂς καίεται ἢ ἂς πεινᾷ,
ἂς διψᾷ, ἂς τὸ δαίρνουν νὰ γίνῃ ἀσκός·
νὰ τινάξω τὰ χρέη μου μόνον ζητῶ,
κ' εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀνίσως φανῶ

(434) ⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑– (11)
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑– (4)
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑

εὐφραδής, θαῤῥετός, τολμηρός, ἀναιδής,
βδελυρός, καὶ ψευμάτων καλὸς κολλητής,
λογοπλάστης, τριμμένος τεχνίτης δικῶν,
νομοκώδηξ, ῥοδάνι, ψαλίδ', ἀλεπού,
κουτοπόνηρος, λέρα, ἀγύρτης, αἰσχρός,
κουρελιά, μιαρός,
τετραπέραστος, γλυφοπινάκας φρικτός·
ὅσοι ἂν μ' ἀπαντῶσιν ἂν λέγουν αὐτά,
ἂς τὰ λέγουν, ἂς κάμνουν καθὼς τοῖς φανῇ·
μὰ τὴν Δήμητραν, ἂν καὶ τοῖς εἶν' ἀρεστόν,
εἰς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς
κ' ὡς λουκάνικον ἂς μὲ προσφέρουν.

ΧΟΡΟΣ

Ἄτολμον αὐτὸς δὲν ἔχει τὴν ψυχήν του ἀλλ' ἀνδρείαν.
Μάθε δέ, ἂν ὑπ' ἐμοῦ διδαχθῇς, ὑψηλὴν ἕως τ' ἄστρα
θ' ἀποκτήσῃς δόξαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ πῶς αὐτό;

ΧΟΡΟΣ

Μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν πάντα καιρὸν
φθονητότατον βίον τῶν ἄλλων θνητῶν
θὰ ζήσῃς.

(452—468) –⏑–⏑,–⏑–⏑,–⏑–⏑,–⏑–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,– | ⏑⏑–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑
–⏑–⏑,⏑⏑
⏑–⏑–
⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–
⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–
⏑–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–
⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–

⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑
⏑–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–
⏑–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἆρά γε τοῦτο ἐγὼ
θὰ τὸ ἴδω ποτέ;

ΧΟΡΟΣ

Καὶ πολλοὶ
θενὰ κάθηνται πάντοτ' ἐκτὸς τῶν κλειστῶν
θυρῶν σου,
θέλοντες σὲ νὰ ἰδοῦν, καὶ μαζῇ σου εἰς λόγον νὰ ἔλθουν,
κλήσεις καὶ δίκας ἀξίας πολλῶν
ταλάντων
νὰ σοὶ κοινώσουν ἐρχόμενοι, ὅπως σκεφθοῦν μετὰ σοῦ.

(Πρὸς τὸν Σωκράτην)

Ἀλλὰ ἄρχισον σὺ προδιδάσκων τινὰ εἰς τὸν γέ-
[ροντ' ἀφ' ὅσα θὰ μάθῃ·
νὰ κινήσῃς ὀλίγον τὴν γνώμην αὐτοῦ, νὰ ἰδῇς κ' ἐξε-
[τάσῃς τὸν νοῦν του.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

(Πρὸς τὸν Στρεψιάδην)

Εἰπέ μοι τώρα σὺ λοιπὸν τὸν τρόπον σου,
ὥστε γνωρίσας ποῖος εἶναι, μηχανὰς
νεοφανεῖς νὰ φέρω ἐναντίον σου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θὰ μ' ἐκπολιορκήσῃς, διὰ τοὺς Θεούς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὦ! ὄχι. Πλὴν ὀλίγον θέλω νὰ μ' εἰπῇς
ἂν ἔχῃς μνήμην.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δία, καὶ διπλῆν.
Μὲ χρεωστεῖ τις; ἐνθυμοῦμαι, καὶ πολύ.
Πλὴν χρεωστῶ τι; ὁ πτωχὸς, ξεχνῶ πολύ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀλλ' ἔχεις κλίσιν πρὸς τὸ λέγειν φυσικήν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πρὸς μὲν τὸ λέγειν, ὄχι, πρὸς τὸ παίρνειν, ναί.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ πῶς λοιπὸν θὰ μάθῃς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὤ! πολὺ καλά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Περὶ τῶν μετεώρων ὅταν τι σοφὸν
θὰ σ' εἰπῶ τώρα, νὰ τ' ἁρπάξῃς πρόσεξε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς; τὴν σοφίαν θενὰ χάπτ' ὡσὰν σκυλί;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἄνθρωπος εἶναι ἀμαθὴς καὶ βάρβαρος!
Φοβοῦμαι, γέρον, ξύλον μὴ χρειάζεσαι.
Ἄν τις σὲ δείρῃ σὺ τί κάμνεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δέρνομαι,
προσμέν' ὀλίγον, καὶ φωνάζω μάρτυρας,
κ' ἀκόμη τι ὀλίγον, καὶ δικάζομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὸ φόρεμά σου βγάλε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί! μὴ ἔσφαλα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἐδῶ εἶν' ἔθος νὰ ἐμβαίνωσι γυμνοί.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διὰ νὰ κλέψω πλὴν ἐγὼ δὲν ἔρχομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί φλυαρεῖς; Ἐκδύσου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ (καταθέτων τὸν μανδύαν)

'Αλλ' εἰπέ μοι σὺ,
προθύμως ἂν μανθάνω κ' εἶμ' ἐπιμελὴς,
θὰ ὁμοιάσω ποῖον ἐκ τῶν μαθητῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὸν Χαιρεφῶντα ὅλος ἀπαράλλακτος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

'Ο ἄθλιος θὰ γίνω, φεῦ! ἡμιθανής!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Μὴ φλυαρῇς, ἀλλ' ἔρχου, ἀκολούθει με,
ὀγρήγορα προπάτει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

'Αλλὰ δός μοι πρὶν
μελόπηττταν. Φοβοῦμαι, ὡς νὰ καταβῶ
ἂν εἰς τοῦ Τροφωνίου μοὶ ἐπρότεινες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Προχώρει· τί χυττάζεις; Εἶν' ἡ θύρ' αὐτή.

('Εμβαίνουν ἀμφότεροι.)

ΧΟΡΟΣ

Ἄπελθε ὅλος χαρὰ τῆς ἀνδρίας σου ἕνεκα ταύτης.
Εὔνουν τὴν τύχην εὔχομαι εἰς ὅν τινα εἰς γῆρας
ἦλθε βαθὺ, πλὴν κ' ἐν αὐτῷ προστρίβεται
εἰς πράγματα νεώτερα ἢ κατ' αὐτὸν,
καὶ ἐξασκεῖ σοφίαν.

(494) Ἴδε στ. 105.

(498) Οἱ κατερχόμενοι εἰς τὸ ἄντρον τοῦ Τροφωνίου εἰς Λεβαδίαν, ἔφερον πλακοῦντα εἰς τὴν χεῖρα.

(501—505) —⏑⏑,—⏑⏑,—⏑⏑,—⏑⏑,—⏑⏑,—⏑
—⏑⏑—,⏑—⏑—,—⏑⏑—,⏑—⏑
—⏑⏑—,—⏑⏑—,⏑—⏑—
—⏑⏑—,—⏑⏑—,—⏑⏑—
—⏑⏑—,⏑—⏑

Θεαταὶ, ἀνυποκρίτως πρὸς ὑμᾶς θενὰ εἰπῶ
ἀληθείας, μὰ τὸν Βάκχον ὅστις μὲ ἀνέθρεψεν.
Οὕτω τώρα νὰ νικήσω καὶ νὰ σᾶς φανῶ σοφὸς,
καθὼς θεωρῶν πῶς εἶσθε θεαταὶ φιλόκαλοι,
καὶ αὐτὴ ἡ σοφωτέρα τῶν ἐμῶν κωμῳδιῶν,
νὰ γευθῆτε αὐτὴν πρώτους σᾶς ἠξίωσα, ἀφ' οὗ
τόσους μ' ἔδωσεν ἀγῶνας. Ὅμως ὑπὸ ἀμαθῶν,
παρ' ἀξίαν ἐνικήθην. Τ' ἀποδίδω δὲ εἰς σᾶς
τοὺς σοφοὺς, δι' οὓς τοσαῦτα ἠγωνίσθην ἐργασθείς.
Πάλιν πλὴν δὲν θὰ προδώσω σᾶς τοὺς ἀγαθοὺς ποτέ.
Ὅταν ἄνδρες πρὸς οὓς χαίρω ὅτι ἀποτείνομαι,
ἤρεσαν τὸν Σώφρονά μου πρὶν καὶ τὸν Φαυλόβιον,
κ' ἐγὼ—ἤμην δὲ παρθένος, γένναν δὲν μ' ἐπέτρεπον,—
τοὺς ἐξέθεσα, καὶ ἄλλη κόρη τοὺς ἀνέλαβε,
σεῖς δ' ἐθρέψατε γενναίως κ' ἐπαιδεύσατε αὐτοὺς,
ἀπὸ τότε ἐπιστεύθην ὅλος εἰς τὴν γνώμην σας.

(506) Κυρίως τὸ μέτρον Εὐπολίδειον ἰσόστατον, τροχαϊκὸν καταληκτικὸν -⏑-⏑,-⏑⏑- | -⏑-⏑,-⏑-, καθ' ὃ θὰ ἦσαν οἱ στίχοι τοιοῦτοι·

Ἐλευθέρως, ὦ θεαταὶ, πρὸς ὑμᾶς θενὰ εἰπῶ
ἀληθείας μὰ τὸν Θεὸν, ὅστις μὲ ἀνέθρεψεν.

Ἐπροτίμησα δὲ τὸ τούτῳ συγγενέστατον τροχαϊκὸν τετράμετρον καταληκτικὸν -⏑-⏑,-⏑-⏑, | -⏑-⏑,-⏑-, ᾧ ἐπίσης πολλάκις χρῆται ὁ Ἀριστοφάνης, ὡς ἁρμονικώτερον ὅταν ἁπλῶς ἀπαγγέλληται ἄνευ βοηθείας τῆς μουσικῆς.

(511) Αἱ Νεφέλαι ἐδιδάχθησαν τὸ πρῶτον ἐπὶ Ἰσάρχου ἄρχοντος, Ὀλ. 89, α', καὶ ἡττηθεῖσαι, ἀνταγωνιζομένων Κρατίνου καὶ Ἀμειψίου, ἀνεδιδάχθησαν αὖθις τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμεινίου.

(517) Ἐπὶ Εὐκλείδου ἄρχοντος, Ὀλ. 88, β', ὁ Ἀριστοφάνης ἔδωκεν εἰς τὸ θέατρον τοὺς Δαιταλεῖς αὐτοῦ, ἐν οἷς παρίσταντο δύω πρόσωπα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Σώφρων καὶ Καταπύγων. Ἐδίδαξε δ' αὐτοὺς οὐχὶ ὁ ἴδιος, μὴ ἔχων ἔτι τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς τοῦτο ὡρισμένην ἡλικίαν, ἀλλὰ διὰ Κλεωνίδου καὶ Καλλιστράτου, οἵτινες μετὰ ταῦτα ἦσαν οἱ συνήθεις ὑποκριταί του. Τούτους αἰνίττεται ἐν στίχ. 519.

Τώρα δὲ, ὡς ἡ Ἠλέκτρα, καὶ ἡ κωμῳδία μου
ἦλθε καὶ ζητεῖ νὰ εὕρῃ θεατὰς τόσον σοφοὺς,
καὶ θὰ τοὺς γνωρίσῃ, κόμην ἀδελφοῦ ἐὰν ἰδῇ.
Καὶ ἰδέτε πόσον εἶναι σώφρων, ὅταν πρῶτον μὲν
οὔτε ἦλθε μὲ ῥαμμένον κᾀνὲν δέρμα κρεμαστὸν,
παχὺ, κόκκινον εἰς τ' ἄκρα, τῶν παιδίων χλεύασμα·
οὔτε φαλακροὺς πειράζει, οὔτε σύρει κόρδακα,
οὐδ' ὁ γέρων ὅστις λέγει στίχους, μὲ τὴν ῥάβδον του
δαίρνει, διὰ νὰ σκεπάσῃ ἀηδεῖς ἀστεϊσμούς·
οὔτε τρέχει μὲ λαμπάδας, οὔτε κράζ' Ἰοὺ ἰοὺ,
ἀλλ' εἰς ἑαυτὴν καὶ μόνην κ' εἰς τοὺς στίχους της θαῤῥεῖ.
Οὔτ' ἐγὼ δὲ καμαρόνω, ὢν τοιοῦτος ποιητὴς,
οὔτε δὶς καὶ τρὶς εἰσάγων τὰ αὐτὰ σᾶς ἀπατῶ,
ἀλλ' ἰδέας πάντα νέας λέγω καὶ σοφίζομαι,
ποτὲ δύω τὰς ἰδίας, καὶ εὐστόχους ὅλας των·
ὅστις εἶχον μὲν ῥαπίσει μέγιστον τὸν Κλέωνα,
ἀφ' οὗ ἔπεσε δὲ, πλέον δὲν τὸν μετεπάτησα.
Εἰς αὐτοὺς δὲ δίδει μόλις ὁ Ὑπέρβολος λαβὴν,
ὅλονὲν τὸν κοπανίζουν ὡς καὶ τὴν μητέρα του,
καὶ ὁ Εὔπολις μὲν πρῶτος παριστᾷ τὸν Μαρικᾶν,
διαστρέψας τοὺς Ἱππεῖς μου, κάκιστα ὁ κάκιστος,

(522) Ὡς ἐν Χοηφόροις τοῦ Αἰσχύλου ἡ Ἠλέκτρα γνωρίζει τὸν Ὀρέστην ἐκ τῆς κόμης του, οὕτως ἡ κωμῳδία θὰ γνωρίσῃ τοὺς φίλους της θεατάς.

(528) Κόρδαξ, χυδαία καὶ φορτικὴ ὄρχησις. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα αἰνίττεται ἄλλων ποιητῶν ἀσέμνους σκηνάς.

(537) Ὁ Κλέων ἀπέθανεν ἐπὶ Ἀμεινίου, καθ' ὃ ἔτος ἐδιδάχθησαν αἱ Νεφέλαι τὸ β'. Προσέβαλε δ' αὐτὸν ὁ Ἀριστοφάνης κυρίως ἐν τοῖς Ἱππεῦσι, διδαχθεῖσι πρὸ δύω ἐτῶν.

(539) Ὑπέρβολος, λυχνοποιὸς δημαγωγός.

(542) Παραπονεῖται κατὰ τοῦ κωμῳδοποιοῦ Εὐπόλιδος, ὅτι ἐν τῇ κωμῳδίᾳ αὐτοῦ τῷ Μαρικᾷ, ἐχούσῃ ὡς ὑπόθεσιν τὸν Ὑπέρβολον, ἔκλεψε τοὺς Ἱππεῖς του.

γραίαν μέθυσον προσθέσας όπως σύρῃ κόρδακα,
ἣν ὁ Φρύνιχος εἰσῆξεν, ἣν τὸ κῆτος ἔτρωγε·
καὶ ὁ Ἕρμιππος κατόπι παριστᾷ Ὑπέρβολον·
κ' ὅλοι σήμερον, τίς πρῶτος, παίζουν τὸν Ὑπέρβολον,
τὰς εἰκόνας τῶν χελίων τῶν ἐμῶν μιμούμενοι.
Ὅστις χαίρ' εἰς στίχους τούτων, ἂς μὴ χαίρ' εἰς τοὺς [ἐμούς.
Ἂν μ' ἐμὲ δ' εὐχαριστῆσθε καὶ τὰς ἐφευρέσεις μου,
εἰς τοὺς μεταγενεστέρους θὰ φανῆτε φρόνιμοι.

Ἡμιχόριον Α'

Πρῶτον τὸν Δία τῶν Θεῶν
ὕψιστον Ἄνακτα, καλῶ εἰς τὸν χορὸν τὸν μέγαν.
Ἔπειτα δὲ τὸν πάλλοντα τὴν τρίαιναν,
τὸν μοχλευτὴν τὸν ἄγριον γῆς καὶ πικρᾶς θαλάσσης,
καὶ τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν σεμνότατον,
τὸν μεγαλώνυμον πάντων τροφέα, αἰθέρα,
καὶ τὸν διφροῦχον τὸν λαμπρὸν
χύνοντ' ἀκτῖνας εἰς τὴν γῆν
Θεὸν μέγαν παρὰ Θεοῖς
μέγαν καὶ παρ' ἀνθρώποις.

(544) Φαίνεται ὅτι ὁ Εὔπολις εἶχεν εἰσαγάγει ἐν Μαρικᾷ γραίαν Ἀνδρομέδαν, εἴτε παρῳδῶν δρᾶμά τι τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Φρυνίχου, ἢ μιμούμενος κωμῳδίαν τινα τοῦ ὁμωνύμου μεταγενεστέρου κωμῳδοποιοῦ.

(545) Ὁ Ἕρμιππος, κωμῳδίας ποιητὴς καὶ αὐτός, ἔγραψεν Ἀρτοπώλιδας, ἐν αἷς κωμῳδεῖ τὸν Ὑπέρβολον.

(547) Ἐν Ἱππεῦσι (στ. 864) μετεχειρίσθη τὴν εἰκόνα τῶν χελίων.

(551—560) –⏑⏑–,⏑–⏑–
–⏑⏑–,⏑–⏑– | –⏑⏑–,⏑–⏑,(2 καὶ 4).
–⏑⏑–,⏑–⏑–,–⏑⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑
––⏑–,–⏑⏑

––––,–⏑⏑–
–⏑–⏑,⏑–⏑–
–––⏑,⏑–⏑

ΧΟΡΟΣ

Ὦ σοφοὶ ἀκροαταί μας, ἐδῶ δότε προσοχήν,
ἐπειδὴ ἀδικημέναι προσκλαιόμεθα εἰς σᾶς.
Τὰς Ἀθήνας ὠφελοῦμεν ὡς οὐδεὶς ἐκ τῶν Θεῶν,
ὅμως μᾶς στερεῖτε μόνας καὶ σπονδῶν καὶ θυσιῶν,
τὰς πιστάς σας προστατρίας. Ὅταν ἐκστρατεύητε
ἀπροσκέπτως, σᾶς βροντῶμεν ἢ σᾶς ψιχαλίζομεν·
ὅταν δὲ τὸν Παφλαγόνα θεομπαίκτην τομαρᾶν
στρατηγὸν εἴχετ' ἐκλέξει, τὰς ὀφρῦς σουφρόναμεν,
κ' ἐχαλνούσαμεν τὸν κόσμον, καὶ ἐβρόντα κ' ἤστραπτε,
κ' ἡ σελήνη τὰς ὁδούς της ἄφηνε, κ' ὁ ἥλιος
τὸ φυτίλι του ἀμέσως ἔκρυπτεν ὀπίσω του,
κ' ἔλεγε πῶς δὲν θὰ φέξῃ ἂν ὁ Κλέων στρατηγῇ.
Τὸν ἐκλέξατε σεῖς ὅμως, ἐπειδή, ὡς λέγεται,
ἀπὸ ἀπερισκεψίαν πάσχ' ἡ πόλις, κ' οἱ Θεοὶ
ὅσα σφάλλετε σεῖς, ὅλα εἰς καλὸν πῶς τὰ γυρνοῦν.
Καὶ αὐτὸ πλὴν νὰ σᾶς γίνῃ ἠμπορεῖ ὠφέλιμον.
Ἂν τὸν Κλέωνα τὸν γλάρον διὰ δῶρα καὶ κλοπὴν
συλλαβόντες, εἰς τὸ ξύλον τὸν λαιμόν του σφίξετε,
καθὼς ἄλλοτε καὶ τώρα, ἂν καὶ ἐλανθάσθητε,
θὰ στραφῇ τὸ λάθος πάλιν πρὸς καλὸν τῆς πόλεως.

Ἡμιχόριον Β'

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Πρός με, ὦ ἄναξ Δήλιε,
Φοῖβε, Κυνθίας ἔφορε, ὑψικεράτου πέτρας.

(561) Τροχαϊκοὶ τετράμετροι καταληκτικοί.

(567) Τὸν Κλέωνα, ὃν πολλαχοῦ ὑβρίζει ὡς βυρσοδέψην, καὶ τὸν ὀνομάζει Παφλαγόνα, ὡς φλύαρον, φαφλατᾶν. Ταῦτα δὲ ἦσαν γεγραμμένα ἐν ταῖς πρώταις Νεφέλαις, ζῶντος ἔτι τοῦ Κλέωνος.

(581—590) Τὸ μέτρον ὡς στ. 551 κτλ.

(582) Κυνθία πέτρα, ὄρος τῆς Δήλου. Ὁ στίχος ἐκ τοῦ Πινδάρου.

Ἔτι δὲ σὺ ἡ ἔχουσα οἶκον χρυσοῦν
ἐν τῇ Ἐφέσῳ, ὅπου σὲ κόραι Λυδῶν τιμῶσι.
Κ' ἡ ἡμετέρα Θεὰ ἡ ἐγχώριος,
αἰγιδοφόρε σεπτὴ Ἀθηνᾶ, πολιοῦχε,
κ' ὁ Παρνασσίαν κατοικῶν
πέτραν, κ' ἐκεῖ δαδοφορῶν
εἰς Δελφίδων βαχχῶν χορὸν,
ὦ φιλόκωμε Βάκχε.

ΧΟΡΟΣ

Ὅταν εἴχομεν κινήσει πρὸς ἐδῶ νὰ ἔλθωμεν,
μᾶς ἀπήντησ' ἡ σελήνη, καὶ παρήγγειλεν αὐτά·
Πρῶτον μὲν τοὺς Ἀθηναίους καὶ συμμάχους χαιρετᾷ·
ἔπειτα θυμόνει, λέγει, κακὰ πάσχουσ' ἀπὸ σᾶς,
ἐν ᾧ σᾶς οὐχὶ μὲ λόγους, φανερὰ σᾶς ὠφελεῖ.
Πρῶτον εἰς κηρὶ τὸν μῆνα κέρδος δίδ' ὑπὲρ δραχμὴν,
ὥστε λέγετε τὸ βράδυ ὅλοι, ὅταν 'βγαίνητε,
«Παῖ, δαδὶ μὴν ἀγοράζῃς· τὸ φεγγάρ' εἶναι λαμπρόν.»
Ἔπειτα κ' εἰς ἄλλα λέγει σᾶς συνδράμει, ἀλλὰ σεῖς
τὰς ἡμέρας χωρὶς τάξιν ἄνω κάτω φέρετε.
Δι' αὐτὸ τὴν φοβερίζουν οἱ Θεοὶ ἑκάστοτε,
ὅταν δείπνου στερηθῶσι, κ' ἐπιστρέφωσ' οἴκαδε
δίχως ἑορτῆς, ὡς θέλει ἡ σειρὰ τῶν ἡμερῶν.
Ὅταν δὲ καιρὸς θυσίας, κρίνετε, στρεβλώνετε.
Ὅταν δ' ἄλλοτε πενθοῦντες οἱ Θεοὶ νηστεύωμεν,

(584) Ἡ Ἔφεσος κατ' ἀρχὰς ἀνῆκε τῇ Λυδίᾳ.

(587—590) Ἐκ τῆς Ὑψιπύλης τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ Διόνυσος ἐτιμᾶτο ἐν Παρνασσῷ, ἀφ' ὅτου ἐφόνευσαν αὐτόθι μετὰ Μαινάδων τὸν Πενθέα.

(600) Ἕνεκα τοῦ ἀτάκτου ἡμερολογίου. Ὀλίγα ἔτη πρὶν ὁ ἀστρονόμος Μέτων εἶχεν εἰσαγάγει τὸν χρυσοῦν κληθέντα κύκλον τῆς ἐννεακαιδεκαετηρίδος, μεταβαλόντα τὴν τάξιν τῶν ἐμβολίμων μηνῶν καὶ ἐτῶν.

ἢ διὰ τὸν Σαρπηδόνα ἢ διὰ τὸν Μέμνονα,
ἔχετε σπονδάς, γελᾶτε. Πλὴν ἐφέτος δι' αὐτὸ
ὡς ἐκλέχθ' Ἱερομνήμων ὁ Ὑπέρβολος, ἡμεῖς
τῷ ἡρπάσαμεν τὸ στέμμα. Ἴσως μάθ' εἰς τὸ ἑξῆς
νὰ μετρᾷ μὲ τὴν σελήνην τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΧΟΡΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ (ἐξερχόμενος τῆς οἰκίας)

Μὰ τὸ χάος, τὸν ἀέρα, τὴν ἀναπνοήν,
ποτὲ δὲν εἶδα ἄλλον τόσον βάναυσον,
τόσον χονδρὸν κ' εὐήθη κ' ἐπιλήσμονα,
ὅστις προσέχων εἰς μικρολογήματα,
πρὶν ἢ τὰ μάθῃ τὰ ξεχνᾷ. Καὶ οὕτω πλὴν
τὸν κράζω ἔξω εἰς τὰς θύρας, πρὸς τὸ φῶς.
Τὴν κλίνην πάρε, Στρεψιάδη, κ' ἔβγα 'δῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δὲν μὲ ἀφήνουν, τὴν κρατοῦν οἱ κοριοί.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἄφες την κάτω τώρα. Πρόσεχε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἰδού.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Νὰ πρωτομάθῃς τώρα τί ἐπιθυμεῖς

(606) Σαρπηδὼν καὶ Μέμνων, υἱοὶ τοῦ Διός, φονευθέντες ἐν Τροίᾳ. Οἱ Θεοὶ ἐπένθουν δι' αὐτούς.

(608) Εἰς τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, συνερχόμενον ἐτησίως, τὸ μὲν θέρος εἰς Δελφούς, τὸ δὲ φθινόπωρον εἰς Θερμοπύλας, δώδεκα πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἔπεμπον ἀνὰ δύο ἐπιτρόπους, ὧν ὁ μὲν ἐκαλεῖτο Πυλαγόρας καὶ ὁ ἕτερος Ἱερομνήμων. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἔπεμψαν τὸν λυχνοποιὸν καὶ δημαγωγὸν Ὑπέρβολον. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπιστρέφοντα, ὀλίγας πιθανῶς ἡμέρας πρὸ τῆς παραστάσεως τῶν Νεφελῶν, ὁ ἄνεμος τῷ ἥρπασε τὸν δάφνινον στέφανόν του, ὃν ἐφόρει ὡς ἔμβλημα τῆς ἀποστολῆς του.

ἐξ ὅσων πρὶν δὲν εἶχες διδαχθῇ; Εἰπέ·
τί θέλεις; περὶ μέτρων, στίχων ἢ ῥυθμῶν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Περὶ τῶν μέτρων, μάλιστα. Πρὸ ἡμερῶν
χοίνικας δύω μ' ἔκοψεν ὁ ἀλευρᾶς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἄλλο σοὶ λέγω. Ποῖον μέτρον κάλλιστον,
τὸ τρίμετρον ἢ εἶναι τὸ τετράμετρον;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Νομίζω, τοῦ μεδίμνου τὸ δωδέκατον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Παραλαλεῖς, ὦ ἄνερ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αἴ! τί στοίχημα
δωδέκατον πῶς εἶναι τὸ τετράμετρον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Κατὰ κοράκων! Εἶσαι χονδροκέφαλος!
Πλὴν τοὺς ῥυθμοὺς ταχέως θὰ ἐμάνθανες.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί μ' ὠφελοῦν; μὲ δίδουν οἱ ῥυθμοὶ ψωμί;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Κομψὸν σὲ κάμνουν εἰς τὰς συναναστροφάς,
καὶ σὲ διδάσκουν ποῖος τῶν ῥυθμῶν χωρεῖ
κατὰ πολεμικὸν ἢ κατὰ δάκτυλον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ! ναί, ἠξεύρω· κατὰ δάκτυλον.

(629) Ὁ μέδιμνος εἶχε χοίνικας 48. Τούτου λοιπὸν τὸ δωδέκατον εἶχε χοίνικας 4, δι' ὃ τὸ λέγει τετράμετρον.

(635) Πολεμικὸς (ἔνοπλος) ῥυθμὸς πρὸς ὃν ἐχόρευον ἐνόπλως. Συνέκειτο ἐκ δύω δακτύλων καὶ ἑνὸς σπονδείου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Εἰπέ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ ποῖος ἄλλος παρ' αὐτὸν τὸν δάκτυλον;
Παιδὶ δὲ ὅταν ἤμην ἄλλοτε, αὐτός.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Βάναυσος εἶσαι καὶ χονδρός.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μωρ' ἀπ' αὐτὰ
κἀνὲν νὰ μάθω δὲν ζητῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αἴ! τί λοιπόν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τῶν δύω λόγων τίς ὁ ἀδικώτατος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀλλὰ νὰ μάθῃς ἄλλα πρέπει πρὸ αὐτοῦ.
Τῶν τετραπόδων ποῖα εἶν' ἀρσενικά;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τ' ἀρσενικὰ ἠξεύρω, δὲν παραφρονῶ·
κριὸς καὶ ταῦρος, τράγος, σκύλος, ἀετός.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὸ βλέπεις τώρα ὅτι καὶ τὴν θηλυκὴν
ἀετὸν λέγεις ὅπως τὸν ἀρσενικόν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς τοῦτο;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Λέγεις ἀετὸν καὶ ἀετόν.

(647) Ἀντὶ ἀετὸς εἰς τὸ ἀρχαῖον ἔχει ἀλεκτρυών, μὴ λεγόμενον καὶ θηλυκῶς σήμερον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ναί, μὰ τὸν Ποσειδῶνα. Πῶς νὰ τὸν εἰπῶ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πῶς; ἀ ε τ ί ν α ν, καὶ ἐκεῖνον ἀ ε τ ό ν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν ἀέρα, εὖγε. Ἀετίναν! ναί.
Θενὰ γεμίσω δι' αὐτὸ τὸ δίδαγμα
ἀπὸ ἀλεῦρι ὅλην σου τὴν κάρδοπον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἰδοὺ καὶ πάλιν ποῦ τὴν λέγεις κάρδοπον,
ἀρσενικὴν, καὶ εἶναι θηλυκή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐγὼ
ἀρσενικὴν τὴν εἶπα κάρδοπον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ναί, σύ·
ὡς λέγεις τὸν Κ λ ε ώ ν υ μ ο ν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! πῶς; εἰπέ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὸ αὐτὸ εἶναι κάρδοπος, Κλεώνυμος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πλὴν κάρδοπον δὲν εἶχεν ὁ Κλεώνυμος·
εἰς τὸ γουδί του ζύμωνε τὸ στρογγυλόν.
Λοιπὸν πῶς πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ λέγω;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πῶς;
Αἴ! τ ὴ ν κ α ρ δ ό π η ν, τ ὴ ν Σ ω ς ρ ά τ η ν ὡς καλεῖς.

(653) Κάρδοπος, εἶδος σκάφης τῶν ἀρτοποιῶν, ζυμωταριά.
(657) Κλεώνυμος, ἴδ. στ. 348.
(662) Σωστράτης, ὡς θηλυδρίας κατηγορούμενος ὁ Σώστρατος, ἴσως ὁ ἐπὶ τῶν λ' συκοφάντης, περὶ οὗ ὁ Λυσίας, Θ, 13.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἄ! τὴν καρδόπην, θηλυκήν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὀρθότατα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὸ ἐννοῶ. Καρδόπη, Κλεωνύμη. Ναί.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀκόμη θενὰ μάθῃς, τὰ ὀνόματα
τ' ἀρσενικὰ τί εἶναι καὶ τὰ θηλυκά.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὰ θηλυκὰ γνωρίζω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Λέγε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Φίλιννα,
καὶ Κλειταγόρα, Δημητρία, Λύσιλλα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀρσενικά δε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μύρια· Φιλόξενος,
καὶ Μελησίας, Ἀμυνίας καὶ λοιπά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀνόητε, δὲν εἶναι ταῦτ' ἀρσενικά.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δὲν τὰ φρονεῖτε σεῖς ἀρσενικά;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ποσῶς.
Τὸν Ἀμυνίαν ἀπαντῶν, πῶς τὸν καλεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς; Κράζω ἔλα, Ἀμυνία, ἔλα 'δῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Βλέπεις, γυναῖκα Ἀμυνίαν πῶς καλεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δικαίως, ὅταν δὲν πηγαίν' εἰς πόλεμον.
Πλὴν τί μανθάνω ὅσα ὅλ' ἠξεύρομεν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τίποτε. Ὅμως πλάγιασε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Νὰ κάμω τί;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὀλίγον τι ἐντός σου νὰ συλλογισθῇς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὴ εἰς τὸ στρῶμα, Σώκρατες. Ἂν πρέπῃ δὲ,
ὤ! ἄφες μ' ἐκεῖ χάμω νὰ συλλογισθῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Δὲν γίνεται ἀλλέως.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ κακόμοιρος!
Πῶς θενὰ θρέψω σήμερον τοὺς κοριούς!

ΧΟΡΟΣ

Φρόντιζε σὺ, βλέπε καλῶς,
σκέπτου μὲ πάντα τρόπον
τὸν νοῦν πυκνώσας.
Εἰς ἄπορον δ' ἂν εὑρεθῇς,
ταχὺς εἰς ἄλλην πήδα

(684) –◡◡–,–◡◡–
–◡◡–,◡–◡
◡–◡–◡
◡–,◡◡–◡◡–
◡–◡–◡–,◡
◡–◡◡◡,◡–◡–,
◡◡–◡–,◡–

φρενὸς ἰδέαν, καὶ γλυκὺς
ὕπνος ἀπέστω σου μακράν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀτταταττὰ, ἀτταταττά!

ΧΟΡΟΣ

Τί πάσχεις; τί κάμνεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐχάθην, ὁ πτωχός! Ἀπὸ τὴν κλίνην μου
προβάλλουν, μὲ δαγκάνουν οἱ Κορίνθιοι,
καὶ τὰ πλευρά μου σχίζουσι,
καὶ τὴν ψυχήν μου πίνουσι,
καὶ μ' ἐκριζώνουν τὰ νεφρὰ,
τὴν ἕδραν μ' ἀνασκάπτουσι,
καὶ μ' ἀφανίζουν.

ΧΟΡΟΣ

Μὴ δὰ κλαίεσαι τώρα βαρέως καὶ σύ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ πῶς, ὅταν πάγῃ τὸ ἔχειν μου, φεῦ!
ὅταν πάγουν αἱ ὄψεις μου, πάγ' ἡ ψυχὴ,
ὅταν πάγουν τὰ σάνδαλα, κ' ἔτι ἐκτὸς
ὅλων τούτων, κ' ἐγὼ εἰς φρουρὰν τραγουδῶν,
παρ' ὀλίγον νὰ πάγ' ὡς ἐκεῖνα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αἶ, σὺ τί κάμνεις; πῶς; δὲν σκέπτεσαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐγώ;
ναὶ, μὰ τὸν Ποσειδῶνα.

(694) Κορίνθιοι, ἀντὶ κοριοί. Οἱ Κορίνθιοι διέκειντο τότε ἐχθρικῶς πρὸς Ἀθηναίους.

(704) Εἰς τὸ ἀρχαῖον παίζει παράγων τὸ φρουδον ἐκ τοῦ φρουρᾷ ᾄδων. Εἰς τὴν μετάφρασιν δὲν ἦν δυνατὴ ἡ μίμησις τούτου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ ἐσκέφθης τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἂν θὰ μ' ἀφήσουν τίποτε οἱ κοριοί.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὢ νὰ χαθῇς!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί λέγεις, καλέ; 'χάθηκα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Μὴ ἀποκάμνῃς· κάθησε κουκουλωτός.
Νὰ εὕρῃς πρέπει τρόπους ἀφαιρετικοὺς,
καὶ πανουργίας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τίς θὰ μὲ σκεπάσῃ, φεῦ!
μὲ προβειὰς ἰδέας ἀφαιρετικῆς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἐκεῖ τί κάμνει πάλιν ἂς ἰδῶ αὐτός.
Αἶ σύ! Κοιμᾶσαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Φοῖβον παντελῶς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ηὗρές τι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὄχι, μὰ τὸν Δία.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τίποτε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τίποτε ἄλλο πλὴν αὐτοῦ ὁποῦ κρατῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Κουκουλωμένος νὰ σκεφθῇς δὲν κάθεσαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πλὴν περὶ τίνος; Σὺ εἰπέ με, Σώκρατες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί θέλεις μᾶλλον εὗρε σὺ καὶ λέγε με.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐγὼ τί θέλω μυριάκις ἤκουσας·
περὶ τῶν τόκων, πῶς ποτὲ νὰ μὴ δοθοῦν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Σκεπάσου τώρα, καὶ τὸν νοῦν σου τρίψιλον
λεπτύνας, μικρολόγει, καὶ τὰ πράγματα
διαιρῶν, σκέπτου ἀκριβῶς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ δυστυχής!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Σιώπα· ἄν τις σκέψις σὲ στενοχωρῇ,
παραίτει την, καὶ πάλιν ἔπειτα τὸν νοῦν
εἰς τὴν ἰδίαν κίνησον καὶ κλεῖσέ την.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Σωκρατουδάκι φίλτατον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί, γέρον μου;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εὑρῆκα τόκου γνώμην ἀφαιρετικήν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἂς τὴν ἰδῶμεν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θέλω νὰ μ' εἰπῇς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τὸ τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἂν ἀγοράσω μάγισσαν Θεσσαλικὴν,
καὶ καταιβάσω τὴν σελήνην, κ' ἔπειτα
τὴν κατακλείσω ἐντὸς θήκης στρογγυλῆς,
ὡσὰν καθρέπτην, καὶ μαζῇ μου τὴν κρατῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ ὅλον τοῦτο τί θὰ σ' ὠφελήσῃ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί;
ἂν ἡ σελήνη πλέον δὲν ἀνέτελλε,
τοὺς τόκους δὲν θὰ εἶχον νὰ πληρώνω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πῶς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διότ' οἱ τόκοι κατὰ μῆνα δίδονται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καλά. Πλὴν ἄλλο σοὶ προβάλλω νόστιμον.
Ἐὰν σ' ἐνάξουν διὰ πέντε τάλαντα,
πῶς θ' ἀποφύγῃς, λέγε μοι, τὴν ἀγωγήν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς; πῶς; ὤ! δὲν ἠξεύρω. Στάσου νὰ σκεφθῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Μὴ στρίπτῃς πάντα περὶ σὲ τὴν γνώμην σου.
Εἰς τὸν ἀέρα ἄφες νὰ πετᾷ ὁ νοῦς,
ὡς ζῆνα ποῦ δεμένην ἡ κλωστὴ κρατεῖ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τῆς δίκης σοφωτάτην ηὗρ' ἀποφυγήν.
Θὰ τὴν ἐγκρίνῃς βέβαια.

(732) Αἱ Θεσσαλαὶ μάγισσαι ἐκαυχῶντο ὅτι δι' ἐπῳδῶν κατεβίβαζον τὴν σελήνην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τίς εἶν' αὐτή;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἰς τοὺς φαρμακοπώλας εἶδες ἄφευκτα
τὴν πέτραν τὴν ὡραίαν, τὴν διαφανῆ,
ἥτις τὸ πῦρ ἀνάπτει;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί; τὸ ὑαλί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ναὶ, μάλιστα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Τί τότε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἔχων ἂν αὐτὴν,
ὁ Γραμματεὺς ὡς γράφει τὴν ἀπόφασιν,
σταθῶ μακρὰν ὀλίγον πρὸς τὸν ἥλιον,
καὶ ἀναλύσω τῆς γραφῆς τὰ γράμματα....

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Σοφὸν τῷ ὄντι, μὰ τὰς Χάριτας!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Χαρά!
Μοὶ διεγράφη δίκη πεντατάλαντος!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὀγλήγορα καὶ τοῦτο ἅρπαξε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὸ τί;

(751) Ὁ ὕελος ἦν ἔτι σπάνιος εἰς Ἀθήνας, καὶ μόνον παρὰ φαρμακοπώλαις εὑρίσκετο.
(755) Ἔγγραφα ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπὶ κεχηρωμένων πινάκων.
(757) Τὸ τάλαντον=6000 δραχμαῖς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πῶς καταδίκης νὰ σωθῇς δικαστικῆς,
διὰ μαρτύρων ἔλλειψιν, κρινόμενος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μικρὸν τὸ πρᾶγμα! Εὔκολον!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Εἰπέ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἰδού.
Ἐνῷ οἱ ἄλλοι κρίνονται, καὶ πρὶν κληθῇ
ἡ δίκη μου, ἂν τρέξω καὶ ἂν κρεμασθῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αἴ! φλυαρεῖς!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διόλου. Τίς, μὰ τοὺς Θεούς,
θενὰ μ' ἐνάξῃ διὰ νὰ κριθῶ νεκρός;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ληρεῖς, κρημνίσου. Δὲν σὲ θέλω μαθητήν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διατί; ὄχι, πρὸς Θεῶν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Πλὴν λησμονεῖς ἀμέσως ὅ, τι ἔμαθες.
Τ' ἦτον, εἰπέ, τὸ πρῶτον ποῦ σ' ἐδίδαξα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τ' ἦτον τὸ πρῶτον; τί τὸ πρῶτον; νὰ ἰδῶ.
Τ' ἦτον ἐκείνη ποῦ ζυμόνομεν ψωμί;
Ὤ! ὤ! τί ἦτον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Σύρε εἰς τοὺς κόρακας,
ὦ ξεχασμένον, ἀμαθὲς γερόντιον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὤ! τί θὰ γίνω; θὰ χαθῶ ὁ δυστυχής!
Δὲν ἐδιδάχθην τὰ γλωσσογυρίσματα.
Νεφέλαι, σεῖς καλόν τι συμβουλεύσατε.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμεῖς μέν, ὦ πρεσβύτα, συμβουλεύομεν
υἱόν τινα ἂν ἔχῃς καὶ ἀνέθρεψας,
αὐτὸν νὰ στείλῃς ἀντὶ σοῦ νὰ διδαχθῇ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Υἱὸν μὲν ἔχω καὶ καλὸν καὶ ἄξιον,
νὰ μάθῃ πλὴν δὲν θέλει. Τί νὰ κάμω 'γώ;

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τὸν ἀφήνεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἶν' ἀκμαῖος κ' εὔρωστος,
κ' ἀπὸ Κοισύρας πετακτὰς κατάγεται.
Πηγαίνω νὰ τὸν φέρω. Ἂν δὲν θέλῃ δέ,
θὰ τὸν διώξω ἄφευκτα τοῦ οἴκου μου.

(Πρὸς τὸν Σωκράτην)

Ἀλλὰ ὀλίγον ἔμβα καὶ περίμεινε.

ΧΟΡΟΣ

Τάχα νοεῖς πόσα καλὰ
θὰ λάβῃς ἐξ αἰτίας
ἡμῶν καὶ μόνων;
Εἶν' ἕτοιμος ὅλα αὐτὸς
νὰ πράττῃ ὡς κελεύεις.

(783) Ἴδ. στ. 49.
(786) Ἴσως ὁ στίχος οὗτος κακῶς προσετέθη ἐνταῦθα ἐκ στ. 826.
(787) Ἀντιστροφή, ἧς οἱ 7 πρῶτοι στίχοι ἔχουσι τὸν ῥυθμὸν τῶν ἀντιστοίχων τῆς στροφῆς στ. 684—690.

Τὸν ἄνδρα μὲ τὴν πετριάν,
τὸν ξεπαρμένον φανερῶς
γνώρισε σύ, κ' ὅ,τ' ἠμπορεῖς γλύψον αὐτοῦ.
Ἐπειδὴ ταχέως περνοῦν
τὰ τοιαῦτα στρεφόμεν' ἄλλως.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐδῶ, μὰ τὴν ὀμίχλην, δὲν θὰ κάθησαι·
τοὺς Μεγακλέους στήλους πήγαινε νὰ τρῶς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Τί ἔχεις, καλὲ πάτερ, καὶ τί ἔπαθες;
Τὰ ἔχασες, μὰ Δία τὸν Ὀλύμπιον!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἰδού, ἰδού, τὸν Δία! Ὢ ἀνόητος!
μεγάλος τόσος, νὰ θαῤῥῇ πῶς εἶναι Ζεύς!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ τί γελᾷς εἰς τοῦτο;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐνθυμούμενος
παιδὶ πῶς εἶσαι, καὶ ξαναμωράθηκες.
Πλὴν ἔλα νὰ σὲ μάθω περισσότερα,
ποῦ νὰ τ' ἀκούσῃς καὶ νὰ γίνῃς ἄνθρωπος.
Ἀλλ' εἰς κἀνένα, κύτταξε, μὴ τὰ εἰπῇς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καλά, τί εἶναι;

(794—6) –◡◡–,–◡◡–,–◡◡–
◡◡–,◡–,◡◡–
◡◡–,◡◡–,◡–◡

(798) Ἴδ. στ. 47.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὰ τὸν Δία ὤμοσες;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ναί.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Βλέπεις πόσον εἶν' ἡ μάθησις καλή;
Ὦ Φειδιππίδη, δὲν ὑπάρχει Ζεύς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἀλλά;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αὐτὸν ἐξώσας, κυβερνᾷ ὁ στρόβιλος.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Παραλαλεῖς!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἶν' οὕτω.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ τὸ λέγει τίς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὁ Μήλιος Σωκράτης καὶ ὁ Χαιρεφῶν,
ὅστις γνωρίζει τὰ ψυλλοπηδήματα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ σὺ δὲ τόσον, πάτερ, ἐτρελλάθηκες,
κ' εἰς σαλευμένους πείθεσαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Λάλει καλά.
Μὴ κατηγόρει ἄνδρας τέχνην ἔχοντας

(811) Κατὰ φιλοσοφικὴν δῆθεν αἵρεσιν, ὅτι τὸ πᾶν παρήχθη ἐκ στροβιλώδους κινήσεως ἐν τῷ χάει. Ἀπέβλεπε δὲ πιθανῶς ὁ Ἀριστοφάνης καὶ εἰς λογοπαίγνιον μεταξὺ τοῦ Δῖνος καὶ Διός.

(813) Μήλιον λέγει τὸν Σωκράτην, διότι ὁ Διαγόρας, ὅστις ἦν Μήλιος, κατηγορεῖτο ὡς ἄθεος.

καὶ νοῦν. Ἐκ φειδωλίας τίνα ἐξ αὐτῶν
νὰ ξυρισθῇ ποτ' εἶδες ἢ ν' ἀλείφηται,
ἢ εἰς λουτρὸν νὰ ἔλθῃ νὰ λουσθῇ; Σὺ δὲ
τὸ βίος μου μὲ λούεις, ὡς ν' ἀπέθανα·
πλὴν νὰ σπουδάσῃς ἔλα γρήγορ' ἀντ' ἐμοῦ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ παρ' ἐκείνων τί καλὸν θὰ μάθωμεν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τῷ ὄντι; Ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν γῆν σοφόν.
Χονδρὸς πῶς εἶσαι θὰ γνωρίσῃς κ' ἀμαθής.
Πλὴν στάσου, καὶ ὀλίγον πρόσμενέ μ' ἐδῶ.

(Ἐξέρχεται)

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ὦ! τί νὰ γίνω; Ὁ πατὴρ παραφρονεῖ!
Νὰ τὸν ἐνάξω ὡς μὲ σαλευμένον νοῦν;
Εἰς νεκροθάπτας νὰ εἰπῶ τὴν τρέλλαν του;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

(Ἐπιστρέφει ἔχων πετεινὸν καὶ ὄρνιθα εἰς τὰς χεῖρας)

Εἰπέ μοι, τοῦτον πῶς τὸν λέγεις; νὰ ἰδῶ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Πετεινόν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εὖγε, πετεινόν· κ' αὐτὴν ἐδῶ;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Αἴ! ὄρνιθα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί λέγεις; ἂς γελάσω κἄν!

(826) Ἴδ. στ. 786.
(832) Εἰς τὸ ἀρχαῖον ὁ Στρεψιάδης ἀντὶ τοῦ «Τί λέγεις», λέγει «Ἄμφω ταὐτό;» διότι ὁ Φειδιππίδης καὶ τὸν πετεινὸν καὶ τὴν ὄρνιθα ἐπίσης ἀλεκτρυόνα ὠνόμασε.

Μή, ὦ υἱέ μου. Τοῦ λοιποῦ ὀνόμαζε
ἐκείνην πετεινίναν, τοῦτον πετεινόν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ὦ! πετεινίναν! Εἶν' αὐτὰ ποῦ σ' ἔμαθαν
οἱ γηγενεῖς ἐκεῖνοι τὰ θαυμάσια;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πολλὰ καὶ ἄλλα. Ὅ,τι πλὴν ἐμάνθανον
εὐθὺς τὸ ἐξεχνοῦσα γέρων ὢν πολύ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Τὸ φόρεμά σου διὰ τοῦτο ἔχασες;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἔχασα ὄχι, κατεφιλοσόφησα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Τὰ πέδιλά σου, ἄφρον, ποῦ ἐξόδευσας;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἰς ὅ,τι ἀναγκαῖον, ὡς ὁ Περικλῆς.
Πλὴν περιπάτει, ἔλα καὶ ἁμάρτανε
πεισθεὶς εἰς τὸν πατέρα· κ' ἐγὼ ἄλλοτε,
πεισθείς σοι, ὅτε ἓξ ἐτῶν ἐτραύλισας,
Ἡλιαστοῦ τὸν πρῶτον ὀβολὸν λαβών,
σ' ἠγόρασ' ἁμαξάκι 'ς τὰ Διάσια.

(839) Ἐννοεῖ βεβαίως ὅτι τὸ φόρεμά του ἔκλεψεν ὁ Σωκράτης, εἰς ὃν ἀπέδωκεν ἤδη ταύτην τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἐν στ. 180, καὶ ὅστις ἀνωτέρω εἶχε διατάξει τὸν Στρεψιάδην ν' ἀποδυθῇ, στ. 488.

(842) Ὁ Περικλῆς διδοὺς λόγον τῶν ἐν Ἀκροπόλει χρημάτων, εἶπεν ὅτι εἴκοσι τάλαντα ἐξώδευσεν εἰς ὅ,τι ἀναγκαῖον (εἰς τὸ δέον), ἐννοῶν ὅτι δι' αὐτῶν εἶχε δωροδοκήσει τοὺς Βασιλεῖς τῆς Σπάρτης. Ἴδ. καὶ Πλουτ. Β. Περικλ. 22. 23.

(846) Ὀβολὸς ἡλιαστοῦ, ὁ δικαστικὸς μισθός.

(847) Ἁμαξίς, μικρὸν ἁμαξάκι, ὡς παιγνίδιον. Κατ' ἄλλους καὶ εἶδος πλακοῦντος.— Διάσια, ἡ ἑορτὴ τοῦ Διός.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καιρὸς θὰ ἔλθῃ, πάτερ, νὰ μετανοῇς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐπείσθης, εὖγε. Ἔλα, ἔλα, Σώκρατες.
Σοὶ φέρω τὸν υἱόν μου· τὸν κατέπεισα
ἄκοντα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Εἶναι τὸ παιδὶ μωρούτσικον,
ἀκόμη δὲν ἐτρίφθη 'ς τὰς κρεμάθρας μας.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Θὰ 'τρίβουσουν σὺ μᾶλλον, ἂν σ' ἐκρέμναγαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀχρεῖε, καταρᾶσαι τὸν διδάσκαλον!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἐκρέμναγαν! πῶς εἶπεν ἀηδέστατα,
καὶ μὲ τὰ χείλη κρεμασμένα κ' ἀνοικτά!
Πῶς δίκης οὗτος θενὰ μάθ' ὑπεκφυγὴν,
ἢ κλῆσιν, ἢ ἀπάτην καταπειστικὴν,
ὡς δι' ἑνὸς Ταλάντου ὁ Ὑπέρβολος;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δίδασκε μόνον! εἶναι φύσει εὐμαθής.
Παιδάριον ὁπότε ἦτον τόσον νὰ,
οἰκίας ᾠκοδόμει, πλοῖα ἔγλυφε,
καὶ ἁμαξάκια ἔκοπτε δερμάτινα,
καὶ εἰς βατράχους ῥωδιῶν φλούδας. Τί θαῤῥεῖς;
Ἐκείνους δὲ τοὺς λόγους ἂς τοὺς διδαχθῇ,
ὁ βέλτιστος τίς εἶναι κ' ὁ κατώτερος,

(859) Ὁ Ὑπέρβολος ἦτον ὀψιμαθής. Σουΐδ. φ. Ἀναπειστήρια.

ποῦ νικᾷ, λέγων ἄδικα, τὸν βέλτιστον.
Τοὐλάχιστον ἀφεύκτως κἂν τὸν ἄδικον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Παρὰ τῶν λόγων θενὰ διδαχθῇ αὐτῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὑπάγω. Ἔχε κατὰ νοῦν πῶς πρόκειται
νὰ μάθῃ ν' ἀποκρούῃ ὅ,τι δίκαιον.

ΧΟΡΟΣ

(Λείπει.)

ΛΟΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ, ΛΟΓΟΣ ΑΔΙΚΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣ

Περιπάτει, προχώρει, φανοῦ εἰς αὐτοὺς
τοὺς πολλοὺς θεατὰς, ἂν καὶ εἶσαι θρασύς.

ΑΔΙΚΟΣ

Ὅπου θέλεις ὁδήγ'· εἰς πολλοὺς ὁμιλῶν
εὐκολώτερα θέλω σὲ χάσει ἐγώ.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Θὰ μὲ χάσῃς! τίς ὤν;

ΑΔΙΚΟΣ

Λόγος.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Πλὴν ὁ κακός.

ΑΔΙΚΟΣ

Ἀλλ' ἐγὼ σὲ νικῶ,- τὸν καλλήτερον σὲ,
καθὼς λέγεις πῶς εἶσαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Τί πράττων σοφόν;

(867) Κατὰ τὸν σχολιαστὴν, οἱ δύω λόγοι παρίστανται ἐντὸς πλεκτῶν κοφινοειδῶν οἰκίσκων, ὡς τὰ πλέοντα ὄρνεα.

ΑΔΙΚΟΣ

Νέας πάντοτ' εὑρίσκων στροφὰς ἰδεῶν.

ΔΙΚΑΙΟΣ

(Δεικνύων τοὺς θεατὰς)

Ἀλλ' αὐταὶ λουλουδίζουν, διότι αὐτοὶ
εἶν' ἀνόητοι.

ΑΔΙΚΟΣ

Ὄχι, ἀλλ' εἶναι σοφοί.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Νὰ χαθῇς θὰ σὲ κάμω.

ΑΔΙΚΟΣ

Εἰπέ με δὲ πῶς;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Πῶς; τὰ δίκαια λέγων.

ΑΔΙΚΟΣ

Κ' ἐγὼ τ' ἀναιρῶ
ἀντιλέγων. Διότι ἀρνοῦμ' ἐντελῶς
ὅτι δίκη ὑπάρχει.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀρνεῖσ' ἐντελῶς;

ΑΔΙΚΟΣ

Ποῦ ὑπάρχει λοιπόν;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Μεταξὺ τῶν Θεῶν.

ΑΔΙΚΟΣ

Ἐὰν δίκη ὑπάρχῃ, εἰπὲ, πῶς ὁ Ζεὺς
δὲν ἐχάθη, μ' ἀλύσεις δεσμεύσας αὐτὸν
τὸν πατέρα του;

(889) Ὅταν ὁ Ζεὺς ἐξεθρόνισε τὸν Κρόνον.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ὢ! προχωρεῖ τὸ κακὸν
εἰς χειρότερον. Δότε λεκάνην ἐδῶ.

ΑΔΙΚΟΣ

Ξαναμώραμα εἶσαι κ' ἀνάλατος σύ.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀναιδέστατος εἶσαι κ' ἀναίσχυντος σύ.

ΑΔΙΚΟΣ

Λέγεις ῥόδ' ἀνθηρά.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Βωμολόχος αἰσχρός.

ΑΔΙΚΟΣ

Κρίνων ἄνθ' εἶν' αὐτά.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Τοῦ πατρός σου φονεύς.

ΑΔΙΚΟΣ

Μὲ χρυσὸν μὲ πασσίζεις μ' αὐτὰ ποῦ λαλεῖς.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἄλλοτ' ἦσαν μολύβι, δὲν ἦσαν χρυσός.

ΑΔΙΚΟΣ

Ἀλλὰ τώρα μοὶ εἶναι στολὴ προσφιλής.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Αὐθαδέστατος εἶσαι.

ΑΔΙΚΟΣ

Μαμμάκουθος σύ.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἐξ αἰτίας δὲ σοῦ,
καὶ οἱ νέοι ἐδῶ τὰ σχολεῖ' ἀμελοῦν.

(896) Δηλ. ἄλλοτε καὶ παρ' ἄλλοις ταῦτα ἐθεωροῦντο ὡς ἐξευτελιστικά.

Οἱ λοιποὶ Ἀθηναῖοι θὰ μάθωσι πλὴν
τί διδάσκεις εἰς ὅσους δὲν ἔχουσι νοῦν.

ΑΔΙΚΟΣ

Εἶσαι βρῶμα καὶ λέρα.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ναί, σὺ εὐτυχής·
ὅμως ἄλλοτε ἦσουν ἀθλίως πτωχός,
ὅταν λέγων πῶς Τήλεφος εἶσαι Μυσός,
γνωμικὰ Πανδελέτεια εἶχες τροφὴν
εἰς σακκίον κενόν!

ΑΔΙΚΟΣ

Ὦ! πόσ' εἰς τὸν νοῦν
σοὶ ἐπῆλθε σοφία!

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ὦ! πόση καὶ σοῦ
καὶ αὐτῶν ποῦ σὲ τρέφουν μανία, ἐν ᾧ
διαφθείρεις τοὺς νέους καὶ βλάπτεις αὐτούς.

ΑΔΙΚΟΣ

(Δεικνύων τὸν Φειδιππίδην)

Σὺ αὐτὸν θὰ διδάξῃς, Κρονόμωραλε σύ;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ναί, ἂν πρόκηται ὄντως αὐτὸς νὰ σωθῇ,
ὄχι μόνον νὰ μάθῃ νὰ λέγῃ πολλά.

ΑΔΙΚΟΣ

(Πρὸς τὸν Φειδιππίδην)

Ἐδῶ ἔλα καὶ ἄφες τον. Εἶναι τρελλός.

(905) Τήλεφος, ὁ Μυσῶν Βασιλεύς, ὁ ὑπὸ Ἀχιλλέως τρωθεὶς καὶ αὖθις, κατὰ χρησμόν, ὑπ' αὐτοῦ ἰαθείς. Ὁ Εὐριπίδης παρέστησεν αὐτὸν ἐν τραγῳδίᾳ πτωχὸν καὶ ὡς ἐπαίτην, δι' ὃ συνεχῶς κατηγορεῖ τὸν τραγικὸν ὁ Ἀριστοφάνης. Ὁ δὲ Πανδέλετος ἦν κακοήθης συκοφάντης.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Θενὰ κλαύσῃς ἀνίσως ἐγγίσῃς αὐτόν.

ΧΟΡΟΣ

Ἄς παύσουν αἱ ὕβρεις κ' ἡ μάχη. Σὺ μὲν,
νὰ μᾶς δείξῃς ἰδὲ τί ἐδίδασκες πρὶν
τοὺς προγόνους. Σὺ δὲ, τὴν ἐκπαίδευσιν, ὡς
εἶναι τώρα· καὶ ὅταν ἀκούσῃ ὁμοῦ
καὶ τῶν δύω τοὺς λόγους, ἂς κρίνῃ αὐτός.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ναὶ, ἂς εἶναι, τὸ θέλω.

ΑΔΙΚΟΣ

Τὸ θέλω κ' ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ

Ἀπὸ σᾶς τίς πρῶτος θ' ἀρχίσῃ λοιπόν;

ΑΔΙΚΟΣ

Τὸν ἀφήνω αὐτόν.
Μετὰ ταῦτα δ' ἀφ' οὗ ὅσα ἔχει εἰπῇ,
μὲ λεξίδια νέα, μὲ βέλη πυκνὰ
ἰδεῶν κ' ἐννοιῶν θὰ ῥιφθῶ κατ' αὐτοῦ.
Καὶ ἂν ἔπειτ' ἀκόμη εἰπῇ μόνον γρὺ,
εἰς τὸ πρόσωπον ὅλον κ' εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
ὡς μ' ὀξύτατα κέντρα σφηκῶν τρυπηθεὶς,
θὰ χαθῇ κεντηθεὶς μὲ ἰδέας.

ΧΟΡΟΣ

Εὔτολμοι τώρα δείξατε,
μ' ἔντεχνον ὁρμὴν λόγων,

(931—940) ⏑⏑ ⏑–, –⏑⏑– } 2.
–⏑⏑–, ⏑–⏑
–⏑⏑–, ⏑–⏑–
⏑– –⏑, –⏑ ⏑
–⏑⏑–, ⏑ ⏑⏑– 3.
–⏑⏑–, ⏑–⏑

νοῦ ἐφευρέσεις, καὶ σοφὰς
σφυρηλατοῦντες γνώμας,
τίς ἀπὸ σᾶς δημηγορῶν
θὰ φανῇ καλλήτερος.
Ἤδη δεινὸς ἐπίκειται
εἰς τὴν σοφίαν κίνδυνος,
καὶ μεταξὺ τῶν φίλων μας
μέγας ἀγὼν ἠγέρθη.
Ἀλλ' ὦ σὺ ὁποῦ εἶχες μὲ ἤθη χρηστὰ τοὺς προγόνους ἡμῶν στεφανώσει,
ἄφες τώρα ὁποίαν φωνὴν ἀγαπᾷς, καὶ εἰπέ μας ἡ φύσις σου ποία.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἡ ἀρχαία παιδεία λοιπὸν θὰ εἰπῶ ὁποία τις ἦτον τὸ πάλαι,
ὅταν ἤκμαζον δίκαια λέγων ἐγώ, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔζων σωφρόνως.
Πρῶτον μὲν ἀπῃτεῖτο νὰ μὴν ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ καὶ τὸ γρὺ τῶν παιδίων·
μετὰ ταῦτα τοὺς δρόμους σεμνῶς νὰ περνοῦν, κ' εἰς τοῦ κιθαριστοῦ νὰ πηγαίνουν,
ὁμοῦ ὅλοι οἱ γείτονες νέοι γυμνοί, καὶ πυκνὴν ἂν ἐστίβα χιόνα.
Πῶς νὰ ψάλλουν, ἐμάνθανον εἶτα ἐκεῖ, ἀνοιγμένους κρατοῦντες τοὺς πόδας,
ἢ «Πορθοῦσα τὰς πόλεις Παλλὰς φοβερὰ» ἢ «Μακρὰν ἀκουόμενος ἦχος,»

(947) Γυμνοί, δηλ. μὴ ἐγκεκαλυμμένοι εἰς μανδύαν.

(949) Τὸ πρῶτον ἐξ ᾄσματος τοῦ Ἀθηναίου Λαμπροκλέους, τὸ δ' ἕτερον Κυδίδου Ἑρμιονέως.

ἁρμονίαν τονίζοντες, ὡς εἰς αὐτοὺς οἱ πατέρες παρέδωκαν πρώην.
Πλὴν κἀνείς των ἂν ἔψαλλεν βάναυσα ἢ ἂν ἐλύγιζε λύγισμα τόνου
καθὼς τώρα ὁ Φρῦνις καὶ οἱ κατ' αὐτὸν τὰ δυσκολολύγιστα ψάλλουν,
ἐσαπίζετο οὗτος ἀπὸ ῥαβδισμούς, ὡς κακῶς ἀφανίζων τὰς Μούσας.
Ὅταν δ' ἦσαν καθήμεν' οἱ παῖδες ἐμπρὸς παιδοτρίβου, σεμνῶς ἐχρεώστουν
τὸν μηρὸν νὰ προτείνωσι, μήπως φανῇ εἰς τῶν ἔξω τὸ βλέμμ' ἀπρεπές τι.
Ὅταν δὲ ἐσηκώνοντο, πάλιν καθεὶς νὰ ἰσάσῃ τὴν ἄμμον προσεῖχε,
μὴ τοῦ νέου των κάλλους εἰς τοὺς ἐραστὰς ἀπομείνῃ φαινόμενον ἴχνος.
Οὐδ' ἠλείφετο τότε παιδίον κἀνὲν ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ κατωτέρω,
ὥστε ἔθαλλε δρόσος καὶ χνοῦς εἰς αὐτὰ αἰδημόνως, ὡς θάλλ' εἰς τὰ μῆλα·
ἢ κἀνεὶς μαλακαίνων ποτὲ τὴν φωνὴν ἐραστὰς προεκάλει βαδίζων,
ἀναιδῶς προξενεύων αὐτὸς ἑαυτόν, καὶ τὰ βλέμματα παίζων μὲ τέχνην.
Οὐδὲ εἶχον δειπνοῦντες τὴν ἄδειαν κἂν κεφαλὰς νὰ ἐκλέγουν ῥαπάνων,

(952) Φρῦνις, Μυτιληναῖος καθαρῳδός, νικήσας ἐν Παναθηναίοις, καὶ νεωτερίσας περὶ τὴν μουσικὴν σύνθεσιν.

(962) Νὰ ἐκλέγουν αὐθαιρέτως δηλαδὴ καὶ προπετῶς, χωρὶς ἄλλος νὰ τοῖς δίδῃ.

ἀπ' ἐμπρὸς τῶν γερόντων τὸν ἄνηθον, ἢ τοῦ σελίνου
[τὴν ῥίζαν ν' ἁρπάσουν,
ἢ μὲ κίχλας καὶ ἄλλα καλὰ νὰ τρυφοῦν, ἢ τοὺς πό-
[δας αἰσχρῶς νὰ σταυρώνουν.

ΑΔΙΚΟΣ

Διϊπόλια ὅλα μυρίζουν αὐτὰ καὶ τεττίγων ὀσμὴν
[παναρχαίων,
Βουφονίων ὀσμὴν καὶ Κηκείδου.

ΔΙΚΑΙΟΣ

'Αλλὰ μὲ αὐτά, μὲ ἀρχαῖα τοιαῦτα,
ἡ παιδεία μου εἶχεν ἀνδρείους ποτὲ νικητὰς Μαρα-
[θῶνος ἐκθρέψει.
'Αντὶ τούτων διδάσκεις τοὺς σήμερον σὺ νὰ φορτώ-
[νωντ' ἐνδύματ' ἀμέσως,
ὥστε πνίγομαι ἂν τοὺς ἰδῶ εἰς χορούς, Παναθήναια
[ὅταν τελῶμεν,
νὰ κρατοῦν τὴν ἀσπίδα ἐμπρὸς τῆς αἰδοῦς, ἀμελοῦν-
[τες τῆς Τριτογενείας.
Εἰς αὐτά, ὦ παιδίον, πιστεύων, ἐμέ, τὸν καλλήτερον
[ἔκλεξε λόγον,
καὶ θὰ μάθῃς νὰ μὴν ἀγαπᾷς ἀγοράς, καὶ λουτρῶν
[ἡδονὰς ν' ἀποφεύγῃς,
καὶ δι' ὅσα αἰσχρὰ νὰ αἰσχύνεσαι, ἢ ἂν κᾀνεὶς σὲ
[χλευάζῃ, ν' ἀνάπτῃς·

(965) Διϊπόλια, ἀρχαιοτάτη ἑορτὴ τοῦ Διός, τελουμένη ἐπὶ τῆς 'Ακροπόλεως.—Τέττιγες, ὡς γνωστόν, τὸ ἀρχαῖον ἔμβλημα τῶν αὐτοχθόνων 'Αθηναίων.

(966) Βουφόνια, ἀρχαιοτάτη θυσία, τὴν ἀρχὴν λαβοῦσα ἐκ τοῦ φόνου βοὸς ὅστις εἰς τὰ Διϊπόλια εἶχε φάγει τὸν ἱερὸν πλακοῦντα.—Κηκείδης, ἀρχαῖος διθυραμβοποιός.

(970) Τριτογένεια, ἐπίθετον τῆς 'Αθηνᾶς, ἡ γεννηθεῖσα ἐκ τῆς κεφαλῆς (Τριτὼ αἰολιστὶ) τοῦ Διός.

νὰ σηκώνεσαι ὄρθιος ὅταν ἐμπρὸς τοῦ θρανίου σου γέ-
[ρων περάσῃ,
μὲ ἀνοίκειον τρόπον νὰ μὴν ἀπαντᾷς τοὺς γονεῖς σου,
[ἀλλ' οὔτε τι ἄλλο
νὰ μὴν πράττῃς αἰσχρὸν, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν τῆς αἰ-
[δοῦς βεβηλοῖς τὴν εἰκόνα·
οὔτε δὲ νὰ πατῇς εἰς χορεύτριαν, μὴ ἐνῷ χάσκων
[πρὸς ταύτην κυττάζῃς,
σὲ κτυπήσῃ μὲ μῆλον ἡ πόρνη, καὶ σὺ γυμνωθῇς τῆς
[ἀμώμου σου φήμης·
οὔτε δὲ ν' ἀντειπῇς τὸν πατέρα ποτὲ, οὔτε Ἰαπετὸν
[νὰ τὸν κράξῃς,
ἐπιπλήττων ὡς γέροντ' αὐτὸν, ὅστις σὲ μικρὸν ἔθρε-
[ψεν ὡς κλωσσοπούλι.

ΑΔΙΚΟΣ

Εἰς αὐτὰ, νεανίσκε, ἀνίσως πεισθῇς, μὰ τὸν Βάκχον,
[καὶ σὺ θενὰ γίνῃς
Ἱπποκράτους υἱὸς ἀπαράλλακτος, καὶ χαφτοπήτας
[παντοῦ θὰ καλῆσαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀνθηρὸς, μ' ἀλειμμένα τὰ μέλη στιλπνὰ εἰς Γυμνά-
[σια θέλεις ἐμβαίνει,
ὄχι ἄνοστ' ἀγάλατα λέγων, καθὼς ὅλ' οἱ σύγχρονοι
[οὔτ' εἰς τοὺς δρόμους,
οὔτε δὲ περὶ δίκης πολλὰ μεριμνῶν μικραντιλογιο-
[καταράτου·

(979) Ἰαπετὸς, ὁ γεροντότερος τῶν Θεῶν.

(982) Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἱπποκράτους, οἵτινες ἦσαν βλάκες.

ἀλλ' εἰς τοῦ Ἀκαδήμου ἐκεῖ καταβὰς εἰς σκιὰς ἐ-
[λαιῶν θενὰ τρέχῃς,
ἐστεμμένος μὲ φύλλα καλάμου λευκοῦ, μὲ σεμνὸν
[συνομήλικα φίλον,
σμιλαγγίου, ζωῆς ἀμερίμνου ὀσμὴν, καὶ πολύφυλ-
[λον λεύκην μυρίζων,
κ' εὐφραινόμενος, ὅταν, τὸ ἔαρ, φυσᾷ εἰς πτελέαν καὶ
[πλάτανον αὖρα.
Ἂν ὡς λέγω θελήσῃς νὰ πράξῃς αὐτὰ,
κ' ἐπιστήσῃς τὸν νοῦν μὲ πολλὴν προσοχὴν,
πάντα μὲν θενὰ ἔχῃς τὸ στῆθος παχὺ,
καὶ τὴν ὄψιν λαμπρὰν, καὶ τοὺς ὤμους πλατεῖς,
καὶ τὴν γλῶσσαν μικράν· τὰ ὀπίσω χονδρὰ,
τὰ ἐμπρὸς δὲ μικρά· ὡς δὲ λέγουν αὐτοὶ
ἂν θελήσῃς νὰ πράξῃς, θὰ ἔχῃς εὐθὺς
τὴν μὲν ὄψιν ὠχρὰν, τοὺς δὲ ὤμους μικροὺς,
τὸ δὲ στῆθος λεπτὸν, τὴν δὲ γλῶσσαν μακρὰν,
τὰ ὀπίσω μικρὰ καὶ μακρὰ τὰ ἐμπρὸς,
καὶ πολὺ τὸ ψηφίζειν· καὶ θέλεις πεισθῇ
νὰ νομίζῃς καλὸν τὸ αἰσχρὸν καθαυτὸ,
τὸ καλὸν δὲ αἰσχρὸν, κ' ἐκτὸς ὅλων αὐτῶν,
θὰ πλησθῇς καὶ παθῶν
κτηνωδῶν τοῦ αἰσχροῦ Ἀντιμάχου.

(986) Περὶ τὴν Ἀκαδημίαν (εἰς τὰ Σεπόλια) ἦτον τὸ ἄλσος τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ μέρη πυκνὰ καὶ σύδενδρα ὡς καὶ σήμερον.

(987) Κάλαμος, δι' οὗ ἐστέφοντο οἱ Διόσκουροι, ἥρμοζε τοῖς νεανίαις.

(988) Διὰ λεύκης ἐστέφη ὁ Ἡρακλῆς ὅταν ἀνήγαγε τὸν Κέρβερον ἐκ τοῦ Ἄδου, καὶ ἐκ τοῦ ἱδρῶτος αὐτοῦ ἐλευκάνθη τὸ ἓν μέρος τῶν φύλλων της. Ἡ σκέψις αὕτη ἥρμοζεν εἰς ἀγωνιζομένους νέους.

(1000) Ὡς κακὸν, καὶ ἀγύρταις δημαγωγοῖς ἴδιον θεωρεῖ τὸ πολυψηφίζειν.

(1004) Ἀντίμαχος, ὡς κακοήθης τις κατηγορούμενος.

ΧΟΡΟΣ

(Πρὸς τὸν Δίκαιον)

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Σὺ ὁ ἀσκῶν καλλίπυργον
πανευκλεῆ σοφίαν,
τοὺς λόγους σου, ὤ! πῶς κοσμεῖ
γλυκὺ καὶ σῶφρον ἄνθος!
Πῶς ἦσαν τρισευδαίμονες
ὅσοι ἔζων ὅτε σὺ
ἦσουν ἰσχύων.

(Πρὸς τὸν Ἄδικον)

Πρὸς αὐτὰ
σὺ μὲ τὴν μοῦσαν τὴν κομψὴν
εἰπέ τι νέον, ἐπειδὴ
ἔπεισεν οὗτος λέγων.
Πρέπει, νομίζω, μ' ἰσχυροὺς ν' ἀντιπαλαίσῃς λόγους,
διὰ νὰ μὴ περιπαιχθῇς καὶ νὰ ὑπερισχύσῃς.

ΑΔΙΚΟΣ

Στενοχωρία πρὸ πολλοῦ μὲ πνίγει, κ' ἐπεθύμουν
μ' ἀντιλογίας ὅλ' αὐτὰ νὰ φέρω ἄνω κάτω.
Κατώτερον μ' ὠνόμασαν ἀπὸ τοὺς δύω λόγους,
οἱ σοφισταὶ καὶ φροντισταί, διότι πρῶτος ηὗρα
πῶς ν' ἀντιλέγω εὔστοχα εἰς νόμους καὶ εἰς δίκας.
Μυρίων εἶναι ἄξιον στατήρων κ' ἔτι πλέον
ν' ἀναδειχθῇ τις νικητὴς μ' ἀσθενεστέρους λόγους.

(Πρὸς τὸν Φειδιππίδην)

Ἰδὲ τίς εἶν' ἡ παίδευσις ὁποῦ αὐτὸς πρεσβεύει,
αὐτὸς ποῦ μὲ θερμὸν νερὸν νὰ λούεσαι δὲν θέλει.

(Πρὸς τὸν Δίκαιον)

Διατί τάχα τὰ θερμὰ λουτρὰ δὲν σὲ ἀρέσουν;

(1005—1014) Ἴδε Στροφ. στ. 931.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Διότι εἶναι κάκιστα, κάμνουν δειλὸν τὸν ἄνδρα.

ΑΔΙΚΟΣ

Αἵ! στάσου, στάσου ὡς ἐδῶ, σὲ ἔχω, δὲν μὲ φεύγεις.
Ἀπὸ τὰ τέκνα τοῦ Διὸς, εἰπέ με, ποῖον ἄνδρα
νομίζεις γενναιότερον καὶ ἄριστον εἰς κόπους;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἐγώ; κἀνένα βέβαια ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα.

ΑΔΙΚΟΣ

Λοιπὸν Ἡράκλεια λουτρὰ ψυχρὰ ποτὲ ποῦ εἶδες;
Πλὴν τίς εἶν' ἀνδρειότερος;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἰδοὺ αὐτὰ ἐκεῖνα
ποῦ κάθ' ἡμέραν λέγοντες οἱ νέοι μεταξύ των,
ἐν ᾧ γεμίζουν τὰ λουτρὰ, κενώνουν τὰς παλαίστρας.

ΑΔΙΚΟΣ

Κατηγορεῖς τῆς ἀγορᾶς τοὺς λόγους· ἐγὼ ὄχι.
Κακοὶ ἂν εἶναι, διατί ὁ Ὅμηρος μᾶς γράφει
ὁ Νέστωρ πῶς δημηγορεῖ καὶ οἱ σοφοὶ οἱ ἄλλοι;
Περὶ τῆς γλώσσης ἔπειτα· μᾶς λέγει πῶς δὲν πρέπει
οἱ νέοι μας νὰ τὴν ἀσκοῦν· ἐγὼ δὲ ὅτι πρέπει.
Νὰ εἶναι, λέγει, σώφρονες· δύω κακὰ μεγάλα.
Εἰς ποῖον εἶδές ποτε σὺ διὰ τῆς σωφροσύνης
καλὸν νὰ γίνῃ τίποτε; Εἰπέ· ἀπόδειξέ το.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Πῶς; εἰς ἀπείρους. Ὁ Πηλεὺς ἐκέρδισε τὸ ξίφος.

(1032) Τὰ θερμὰ λουτρὰ ἐλέγοντο Ἡράκλεια, καὶ ἦσαν ἀφιερωμένα τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ ἰδίως τὰ τῶν Θερμοπυλῶν.

(1044) Τὸν Πηλέα σώφρονα ὄντα, διαβληθέντα δὲ, ἐξέθηκεν Ἄκεστος, ὁ βασιλεὺς Ἰολκοῦ, γυμνὸν εἰς τὰ θηρία· οἱ δὲ θεοὶ τῷ ἔπεμψαν διὰ τοῦ Ἑρμοῦ μάχαιραν πρὸς σωτηρίαν του. Ἀπολλόδ. Γ, 13.

ΑΔΙΚΟΣ

Τὸ ξίφος, ὁ κακότυχος! Τί νόστιμον τὸ κέρδος!
Ὁ δὲ Ὑπέρβολος πολλὰ ἀπὸ τῶν λύχνων ἔχει
μὲ πονηρίαν τάλαντα, καὶ ὄχι μόνον ξίφος.

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀλλὰ τὴν Θέτιν ὁ Πηλεὺς ὢν σώφρων ἐνυμφεύθη.

ΑΔΙΚΟΣ

Τὸν ἄφησε πλὴν κ' ἔφυγε· δὲν ἦτον οὐδ' αὐθάδης,
οὔτ' εἰς τὰ στρώματα γλυκὺς νὰ παίζῃ ὅλην νύκτα.
Θέλ' ἡ γυναῖκ' ἀγκάλιασμα, καὶ σ' εἶσαι γεροχρόνος.
(Πρὸς τὸν Φειδιππίδην)
Σκέψου καλά, μειράκιον, τί ἔχ' ἡ σωφροσύνη.
Δι' αὐτὴν πόσων ἡδονῶν θενὰ στερῆσαι σκέψου,
κοττάβων, παίδων, γυναικῶν, τροφῶν, ποτῶν, χα-
[χλάνων.
Καὶ τί ἀξίζει ἡ ζωὴ ὅταν αὐτῶν στερῆσαι;
Ἂς εἶναι· εἰς τῆς φύσεως ἂς ἔλθω τὰς ἀνάγκας.
Ἂν ἥμαρτες, ἠγάπησες, μοιχεύων ἐφωράθης,
εἶσαι χαμένος· νὰ εἰπῇς τί ἔχεις; Πλὴν μαζῆ μου
τὴν φύσιν χαίρου, χόρευε, αἰσχρὸν μὴ νόμιζέ τι.
Ἂν σὲ συλλάβῃ τις μοιχὸν, ἀπολογεῖσαι λέγων
πῶς σὺ δὲν ἔσφαλες, ὁ Ζεὺς πῶς πταί' εἰς αὐτὰ ὅλα·
ὅτι κ' ἐκεῖνον τὸν νικοῦν ὁ ἔρως κ' αἱ γυναῖκες,
καὶ πῶς θνητός συ τοῦ Θεοῦ ἀνώτερος νὰ γίνῃς;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Κ' ἂν μ' ὅλ' αὐτὰ ῥεπανωθῇ καὶ μαδηθῇ μὲ στάκτην,
θὰ ἔχῃ λόγους νὰ εἰπῇ «ἀναίσχυντος δὲν εἶμαι;»

(1046) Ὁ δημαγωγὸς Ὑπέρβολος ἦν λυχνοποιός.
(1054) Κότταβος, παιγνίδιον τῶν ἀρχαίων.
(1064) Ποιναὶ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς μοιχοῖς.

ΑΔΙΚΟΣ

Ἂν εἶναι δὲ ἀναίσχυντος θὰ πάθῃ τί;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Τί ἀπὸ τοῦτο ἄλλο μεγαλήτερον;

ΑΔΙΚΟΣ

Τί θὰ εἰπῇς ἂν σὲ νικήσω εἰς αὐτά;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Θὰ σιωπήσω. Ἄλλο τί;

ΑΔΙΚΟΣ

Εἰπὲ λοιπόν.

Ποῖοι τινὲς συνηγοροῦν;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀναίσχυντοι.

ΑΔΙΚΟΣ

Ναὶ, πείθομαι.

Καὶ ποῖοι εἶν' οἱ τραγικοί;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀναίσχυντοι.

ΑΔΙΚΟΣ

Πολὺ καλά.

Καὶ ποῖοι δὲ δημαγωγοῦν;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Ἀναίσχυντοι.

ΑΔΙΚΟΣ

Ἰδοὺ λοιπόν.

Ἐννόησας πῶς φλυαρεῖς; Κ' οἱ πλείονες τῶν θεατῶν
ἰδὲ, τί εἶναι;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Βλέπω.

ΑΔΙΚΟΣ

Τί εἶναι λοιπόν;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Οἱ πλείονες,
μὰ τοὺς Θεοὺς, Ἀναίσχυντοι. Μ' εἶναι γνωστὸς αὐτὸς ἐδῶ,
χ' αὐτὸς, καὶ ὁ πολύμαλλος ἐκεῖνος.

ΑΔΙΚΟΣ

Τί φρονεῖς λοιπόν;

ΔΙΚΑΙΟΣ

Πῶς ἐνικήθην. Ἀναιδεῖς, μὰ τοὺς Θεοὺς,
δεχθῆτέ μου τὸ φόρεμα. Αὐτόμολος ἰδού με.
(Πηδᾷ πρὸς αὐτούς. Ὁ Ἄδικος ἐξέρχεται ὑπερηφάνως.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ, ΧΟΡΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

(Πρὸς τὸν Στρεψιάδην)

Νὰ πάρῃς τώρα θέλεις τοῦτον τὸν υἱὸν,
ἢ νὰ σὲ τὸν διδάξω πρῶτον νὰ λαλῇ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὢ! Δίδαξε, τιμώρει τον, ἀκόνισε
τὴν γλῶσσάν του. Τὴν μίαν σιαγόνα του
διὰ μικρὰ δικάρια· τὴν ἄλλην δὲ
ἀκόνισε διὰ μεγάλα πράγματα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἡσύχασε. Θὰ γίνῃ σοφιστὴς καλός.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Κατάχλωμος, νομίζω, καὶ κακόμοιρος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἐμπρὸς λοιπόν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἀλλὰ θαῤῥῶ πῶς θὰ μετανοήσῃς.

ΧΟΡΟΣ

Οἱ κριταὶ τί θὰ κερδίσουν ἐὰν τοῦτον τὸν Χορὸν
ὠφελήσωσι δικαίως, νὰ εἰπῶμεν θέλομεν.
Πρῶτον, ὅταν γεωργῆτε τοὺς ἀγροὺς τὴν ἄνοιξιν,
θενὰ βρέχωμεν σᾶς πρώτους, καὶ τοὺς ἄλλους ὕστερον.
Τὰς ἀμπέλους δ' ὡς γεννήσουν βότρεις, θὰ φυλάξωμεν
καὶ ἀπὸ πνιγμὸν τῆς ζέστης καὶ ἀπὸ πολλὰς βροχάς.
Ἂν ἡμᾶς δὲ ἀτιμάσῃ τὰς Θεὰς κἀνεὶς θνητός,
ἂς προσέξῃ πόσα ἔχει νὰ μᾶς χρεωστῇ κακά.
Οὔτε οἶνον θὰ τῷ δίδῃ οὔτε ἄλλο τι ἡ γῆ.
Ὡς αἱ ἄμπελοι βλαστάνουν κ' αἱ ἐλαῖαί του ἀνθοῦν,
θὰ κτυπῶμεν μὲ σφενδόνας νὰ τὰς ἀποκόπτωμεν.
Θενὰ βρέχωμεν ἂν κάμνῃ πλίνθους, καὶ τῆς στέγης του
θὰ τρυπῶμεν τὰς κεράμους μὲ χαλάζας στρογγυλάς.
Ἂν δὲ νυμφευθῇ ἐκεῖνος, φίλος του ἢ συγγενής,
θενὰ βρέχωμεν τὴν νύκτα ὅλην, καὶ θὰ εὔχεται
εἰς τὴν Αἴγυπτον νὰ εἶναι μᾶλλον ὁ κακὸς κριτής.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

(Μόνος, φέρων ἐπ' ὤμων σακκίον πλῆρες ἀλεύρων, καὶ βαδίζων πρὸς τὸ φροντιστήριον)

Πέμπτη, τετάρτη, τρίτη, καὶ δευτέρα, καὶ
ἐκείνη ἔπειτ' ἀπὸ τὰς ἡμέρας ποῦ
φοβοῦμαι, φρίττω, ἀποστρέφομαι, εὐθὺς
ἡ νέα τῆς σελήνης καὶ ἡ παλαιά.
Μὲ ὅρκον, λέγουν, οἱ χρεωφειλέται μου

(1107) Ἡ νέα καὶ ἡ παλαιὰ (ἕνη καὶ νέα) ἦν ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς σελήνης. Ἀπὸ ταύτης ἐν τῇ τελευταίᾳ δεκάδι ἐμετροῦντο αἱ ἡμέραι πρὸς τὰ ὀπίσω. Πέμπτη εἶναι ἡ εἰκοστὴ ἕκτη.

θὰ μ' ἀφανίσουν πρυτανεῖα δίδοντες,
ἐνῷ προτείνω μέτρια καὶ δίκαια.
«Καλέ, μὴ λάβῃς τοῦτο τώρα, καὶ αὐτὸ
ἀνάβαλε, κ' ἐκεῖνο χάρισε.» Κᾳνεὶς
πλὴν δὲ μ' ἀφήνει, ὅλοι μὲ ὑβρίζουσιν
ἄδικον, λέγουν πῶς θενὰ κριθοῦν μ' ἐμέ.
Ἂς ἔλθουν νὰ κριθῶμεν. Ἀδιαφορῶ,
ὁ Φειδιππίδης νὰ λαλῇ ἂν ἔμαθεν.
Λοιπὸν ἂς κρούσω εἰς τὸ φροντιστήριον.
Παῖ! λέγω, παῖ, παῖ!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Χαῖρε, ὦ Στρεψίαδες!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ σὺ ὁμοίως. Λάβε πρῶτον πλὴν αὐτό.
(Τῷ δίδει τὸ ἄλευρον.)
Εὐχαριστία πρέπ' εἰς τὸν διδάσκαλον.
Ὁ δὲ υἱός μου ἂν τὸν λόγον ἔμαθεν
εἰπὲ, ἐκεῖνον ὃν σὺ ἄρτ' εἰσήγαγες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὦ! ναί!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! εὖγε, Πανουργία ἄνασσα!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὥστε νὰ φύγῃς πᾶσαν δίκην ἠμπορεῖς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κ' ἂν ὅτ' ἐδανειζόμην ἦσαν μάρτυρες;

(1109) Πρυτανεῖα, ὅσα προκατέβαλλεν εἰς τὸ δικαστήριον ὁ ἐνάγων.
(1118) Στρεψίαδες, οὕτως ἐν στ. 1186, ἐν τῷ ἀρχαίῳ κειμένῳ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Καὶ χίλιοι ἂν ἦσαν, τὸ καλλήτερον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θεν' ἀνακράξω ὡς εἰς τὰ σύννεφα
βοήν· Ἰώ, ὦ τοκογλύφοι, κλαύσατε,
καὶ σεῖς καὶ τόκων τόκοι καὶ κεφάλαια.
Δὲν δύνασθε τοὐντεῦθεν νὰ μὲ βλάψετε.
Ποῖον τοῦ οἴκου ἐντὸς
ἄξιον τρέφω υἱόν,
ὅστις λάμπει μὲ δίκοπον γλῶσσαν,
ὑπέρμαχός μου, τῶν ἐχθρῶν μου φόβητρον,
θεραπευτὴς μεγάλων πατρικῶν κακῶν.
Τρέχ' ἀπὸ μέσ' αὐτὸν κάλεσον ὡς ἐδῶ.
Ὦ τέκνον, ὦ υἱέ!
ἔξελθ' ἐδῶ!
κράζει ὁ σὸς πατήρ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἴδ' ἐκεῖ ὁ ἀνήρ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Φίλτατε, φίλτατε!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Λάβε αὐτόν, κ' ἐμπρός.

(1127)	⏑–⏑–⏑,⏑–⏑–,⏑–2.	–⏑⏑,––,–
	⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑–2.	––––
	–⏑⏑,–⏑⏑,–2.	⏑⏑⏑–,⏑–
	⏓⏑–,⏓⏑–,⏓⏑–,⏓	⏑⏑–,⏑⏑–
	⏑⏓⏑⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏓–	–⏑⏑,–⏑⏑
	––⏑–,⏓––⏑,⏑–⏑⏑	⏑⏑⏑–,⏑–
	–⏑⏑,–⏑––⏑⏑,⏑⏑	

(1130) Καὶ τὰ ἑπόμενα, παρῳδίαι στίχων ἐκ τραγῳδιῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ, ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἰού, ἰού! ὢ τέκνον μου, ἰώ, ἰώ!
Νὰ βλέπω πόσον χαίρομαι τὴν ὄψιν σου!
Ὦ! τώρα ὅλος φαίνεσαι ἀρνητικὸς
καὶ ἀντιλογικός, καὶ τὸ ἐγχώριον
καλὲ τί λέγεις; σὲ κοσμεῖ, καὶ φαίνεσαι
πῶς ἀδικεῖσαι ἀδικῶν καὶ κακουργῶν,
καὶ ἔχεις ὅλον Ἀττικὸν τὸ πρόσωπον.
Αἵ! τώρα νὰ μὲ σώσῃς ὡς μ' ἀφάνισας.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Φοβεῖσαι τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὴν νέαν καὶ τὴν παλαιάν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ὑπάρχ' ἡμέρα νέα τις καὶ παλαιά;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὰ πρυτανεῖα ὅταν θὰ πληρώσωσι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ὅσοι πληρώσουν θὰ χαθοῦν· διότι πῶς
μία ἡμέρα δύω γίνεται ποτέ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Βεβαίως ὄχι;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ πῶς; Ἤκουσας γυνὴ
νὰ εἶναι γραῖα, οὖσα νέα ἐνταυτῷ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τοιοῦτος εἶν' ὁ νόμος.

(1153) Οἱ ἀντίδικοί του θὰ πληρώσωσι διὰ νὰ τὸν ἐνάξωσι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἀγνοοῦν, θαῤῥῶ,
αὐτὸς ὁ νόμος τί νοεῖ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Νοεῖ δὲ τί;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Φιλόδημος ὁ Σόλων ἦν ὁ παλαιός.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί τοῦτο πρὸς τὴν νέαν καὶ τὴν παλαιάν;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Διὰ τὴν κλῆσιν δύω προσδιώρισεν
ἡμέρας, καὶ τὴν νέαν καὶ τὴν παλαιάν,
ὅπως τὴν νέαν γίνωντ' αἱ καταβολαί.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τὴν παλαιὰν δὲ πῶς ἐπρόσθεσε;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καλέ,
ἵνα ἑκόντες φθάνωσ' εἰς συμβιβασμὸν
μίαν ἡμέραν πρὶν οἱ ἐγκαλούμενοι,
εἰ δέ, πρωῒ τὴν πρώτην νὰ ἐνάγωνται.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς δὲν λαμβάνουν πρυτανεῖα αἱ ἀρχαὶ
ἀντὶ τῆς πρώτης τὴν ἐσχάτην τοῦ μηνός;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Συμβαίνει ὅτι εἰς προγεύστας, κ' εἰς αὐτούς.
Διὰ ν' ἁρπάσουν πρυτανεῖα γρήγορα,
μίαν προτοῦ ἡμέραν τὰ προγεύονται.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εὖγε, εὐήθεις, ἄθλιοι, τί κάθησθε;

(1171) Προγεῦσται (Προτένθαι), ἴσως ἀρχή τις ἐπιτετραμμένη νὰ δοκιμάζῃ τὰ ἱερεῖα. Ἴδ. Ἀθήν. Δ, 21.

Σωρὸς πετρῶν, κέρδ' εἶσθε τῶν σοφῶν ἡμῶν,
ἀριθμοὶ, κτήνη, ῥαγισμένοι ἀμφορεῖς.
Εἰς τὸν υἱόν μου κ' εἰς ἐμὲ ἂς ψάλωμεν
πρὸς εὐτυχίαν, τὸ ἐμὸν ἐγκώμιον·
«Ὦ Στρεψίαδες μάκαρ!
εἶσαι καὶ σὺ τί σοφός!
τρέφεις καὶ ποῖον υἱόν!»
θέλει φθονῶν πᾶς εἰπεῖ
καὶ φίλος καὶ δημότης, ὅταν
σὺ εἰς πάλην δικῶν θὰ νικᾷς.
Ἀλλὰ νὰ ἔμβῃς ἤθελον,
καὶ νὰ σὲ φιλεύσω.

ΠΑΣΙΑΣ Ο ΔΑΝΕΙΣΤΗΣ, ΜΑΡΤΥΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΧΟΡΟΣ

ΠΑΣΙΑΣ (πρὸς τὸν μάρτυρα)

Τὰ χρήματά του πρέπει νὰ τὰ ῥίπτῃ τις;
Ποτέ. Ἂν τότε ἄφηνον τὴν ἐντροπὴν,
δὲν θενὰ εἶχον τώρα τὰ τρεχάματα,
διὰ τὰ χρήματά μου, ὅτε σήμερον
σὲ σύρω νὰ κλητεύσῃς. Θενὰ γίνω δὲ
ἐχθρὸς προσέτι καὶ πρὸς συνδημότην μου.
Πλὴν δὲν θὰ καταισχύνω τὴν πατρίδα μου·
τὸν Στρεψιάδην ἐγκαλῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί εἶν' αὐτός;

(1179) ⏑⏑–,⏑⏑–,⏑
–⏑⏑–,–⏑– 3.
⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑
–⏑–,–⏑–,–⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑–
–⏑–⏑,–⏑

ΠΑΣΙΑΣ

Εἰς τὴν παλαιὰν καὶ νέαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μάρτυρας καλῶ.
Ἡμέρας εἶπε δύω. Τοῦτο δὲ πρὸς τί;

ΠΑΣΙΑΣ

Διὰ τὰς δύω χαίδεκα μνᾶς, τὴν τιμὴν
τοῦ ψαροῦ ἵππου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἵππον; δὲν ἀκούετε;
Γνωστὸν σᾶς εἶναι πῶς μισῶ τὴν ἱππικήν.

ΠΑΣΙΑΣ

Πῶς θὰ πληρώσῃς, τοὺς Θεοὺς ὡρκίζεσο.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀκόμη τότε πλὴν ὁ Φειδιππίδης μου
δὲν ἤξευρε τὸν λόγον τὸν ἀνίκητον.

ΠΑΣΙΑΣ

Καὶ διὰ τοῦτο θ' ἀρνηθῇς τὴν πληρωμήν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί θ' ἀπελάμβαν' ἄλλο μὲ τὸ μάθημα;

ΠΑΣΙΑΣ

Καὶ θὰ ἐπιορκήσῃς σὺ πρὸς τοὺς Θεούς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ποίους Θεούς;

ΠΑΣΙΑΣ

Ἐκείνους οὓς ἐγὼ εἰπῶ·
τὸν Ποσειδῶνα, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Δία.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὤ!
Τριώβολον προσφέρω ἵνα ὁρκισθῶ.

ΠΑΣΙΑΣ

Ὦ, πόσον εἶσαι ἀναιδὴς, ποῦ νὰ χαθῇς!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

(Δεικνύων τοῦ Πασίου τὴν κοιλίαν)

Ἁλατισμένος ἴσως ἄξιζεν αὐτός.

ΠΑΣΙΑΣ

Μὲ περιπαίζεις!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θὰ χωρῇ ὡς ἓξ χοεῖς.

ΠΑΣΙΑΣ

Ἀζήμιος, μὰ Δία καὶ μὰ τοὺς Θεοὺς,
δὲν θὰ μὲ παίξῃς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς μ' ἀρέσουν οἱ Θεοί!
Εἰς τοὺς νοοῦντας τί γελοῖος εἶν' ὁ Ζεύς!

ΠΑΣΙΑΣ

Ὦ! διὰ ταῦτα θὰ τιμωρηθῇς ποτέ.
Ἀλλὰ θὰ μὲ πληρώσῃς ὅσα σ' ἔδωσα;
Ναὶ, ὄχι, ἀποκρίσου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μεῖνε ἥσυχος.
Ἐγὼ ἀμέσως θὰ σ' ἀποκριθῶ σαφῶς.

(Ἀναχωρεῖ εἰς τὴν οἰκίαν του.)

ΠΑΣΙΑΣ

Τί νὰ σκοπεύῃ;

ΜΑΡΤΥΣ

Νὰ πληρώσῃ βέβαια.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

(Ἐξέρχεται τῆς οἰκίας του ἔχων κάρδοπον εἰς τὴν χεῖρα)

Ποῦ εἶναι ὅστις χρήματα ζητεῖ;—Εἰπὲ,
τί εἶναι τοῦτο;

ΠΑΣΙΑΣ

Τοῦτο τ' εἶναι; Κάρδοπος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κ' ἔπειτ' ἀκόμη μὲ ζητεῖς ἀργύριον;
Δὲν δίδω εἰς κἀνένα οὔτε ὀβολὸν
ποῦ ὀνομάζει τὴν καρδόπην κάρδοπον.

ΠΑΣΙΑΣ

Λοιπὸν δὲν θὰ πληρώσῃς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὡς μοὶ φαίνεται.
Αἴ! δὲν θὰ κάμῃς τώρα νὰ ξεχουμβισθῇς
ἀπὸ τὴν θύραν;

ΠΑΣΙΑΣ

Φεύγω· ὅμως ἤξευρε
πῶς θὰ πληρώσω πρυτανεῖα, κ' ἂν χαθῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Θενὰ τὰ χάσῃς μὲ τὰς δώδεκα μαζῆ,
ἂν καὶ δὲν θέλω εἰς σὲ τοῦτο νὰ συμβῇ,
διότι εἶπες ἀμαθῶς τὴν κάρδοπον.

ΑΜΥΝΙΑΣ ΔΑΝΕΙΣΤΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΜΑΡΤΥΣ, ΧΟΡΟΣ

ΑΜΥΝΙΑΣ

Ἀλλοίμονον!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αἴ! Τίς εἶν' οὗτος ποῦ θρηνεῖ; ἴσως κἀνεὶς
ἐκ τῶν δαιμόνων τοῦ Καρκίνου κλαίεται;

(1234) Καρκῖνος, τραγικὸς ποιητής, οὗ ὁ υἱὸς Ξενοκλῆς, καὶ αὐτὸς ποιητής, εἰσῆγε δεινοπαθοῦντας καὶ θρηνοῦντας.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Τί; ποῖος εἶμαι θέλετε νὰ μάθητε;
Δυστυχισμένος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πήγαινε τὸν δρόμον σου.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Ὦ σκληρὲ δαίμων, τύχη τροχοθραύστρια
τῶν ἐμῶν ἵππων! Ἀθηνᾶ! μ'ἀφάνισες!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί δὲ κακόν σε ἔκαμ' ὁ Τληπόλεμος;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Μὴ μὲ χλευάζῃς, φίλε· τὸν υἱόν εἰπὲ
ὅσα μ' ἐπῆρε νὰ μοὶ δώσῃ χρήματα,
ἐν ᾧ καὶ χωρὶς τούτου ἐδυστύχησα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Χρήματα, λέγεις;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Ναί, ποῦ τὸν ἐδάνεισα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τῷ ὄντι ἦσουν δυστυχής, μὲ φαίνεται.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Ὁδηγῶν ἵππους, ξέπεσα, μὰ τοὺς Θεούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί φλυαρεῖς ἀπ' ὄνου ὡς νὰ ἔπεσες;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Τὰ χρήματά μου σὲ ζητῶ, καὶ φλυαρῶ;

(1237) Παρῳδία στίχων τραγῳδίας τινὸς τοῦ Ξενοκλέους, υἱοῦ τοῦ Καρκίνου, δι' ὧν ἡ Ἀλκμήνη κλαίει τὸν ὑπὸ τοῦ Τληπολέμου φονευθέντα Λικύμνιον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἀδύνατον νὰ εἶσαι ὑγιής.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Τί δέ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὲ φαίνεται ὁ νοῦς σου πῶς ἐσάλευσε.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Μὰ τὸν Ἑρμῆν, νομίζω σὺ πῶς θὰ κριθῇς,
ἂν δὲν μὲ δώσῃς τὸ ἀργύριον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἰπέ.
Νομίζεις ὅτι νέον πάντοτε ὁ Ζεὺς
νερὸν μᾶς βρέχει, ἢ θαῤῥεῖς ὁ ἥλιος
κάτωθεν πάλιν πῶς τὸ ἴδιον ῥοφᾷ;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Οὐδὲ ἠξεύρω, ἀλλ' οὐδὲ μοὶ μέλει κἄν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς δικαιοῦσαι δὲ νὰ λάβῃς χρήματα,
ἂν δὲν γνωρίζῃς οὔτε τὰ μετέωρα;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Ἂν ἔχῃς σπάνιν ἀργυρίου, δός μοι κἂν
τὸν τόκον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τόκον; τί θηρίον εἶν' αὐτό;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Τί ἄλλο; κατὰ μῆνα καὶ ἡμέραν, ὡς
κατρακοιλᾷ ὁ χρόνος, τὸ ἀργύριον
σωρεύεται αὐξάνον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αἵ! Πολὺ καλά.

Φρονεῖς περισσοτέρα ὅτ' ἡ θάλασσα
ὑπάρχει τώρα παρὰ πρίν;

ΑΜΥΝΙΑΣ

Ἴση φρονῶ.
Ὀρθὸν δὲν εἶναι νὰ αὐξάνῃ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τότε πῶς
κακόμοιρε, ἐκείνη νὰ μὴ γίνεται
περισσοτέρα, δεχομένη ποταμούς,
σὺ δὲ ν' αὐξήσῃς θέλεις τὸ ἀργύριον;
Δὲν θὰ τὸ στρίψῃς ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου;
Δότε μ' ἐδῶ τὸ κέντρον.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Μάρτυρας καλῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐμπρός, Σαμφόρα· τί προσμένεις; βάδιζε.

ΑΜΥΝΙΑΣ

Δὲν εἶναι τοῦτο ὕβρις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τρέχα, σ' ἔφθασα,
τὰ σειραφόρα σὰ ὀπίσθια κεντῶν.
Ἆ! φεύγεις; Πῶς νὰ σὲ κινήσω ἤξευρα
μὲ τοὺς τροχούς σου κ' ὅλα σου τὰ τέθριππα.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Τί εἶναι ν' ἀγαπᾷ τις τὰ κακά! Κερδῶν

(1271) Σαμφόρα, τῷ δίδει τοῦ ἵππου τὸ ὄνομα.
(1273) Σειραφόρος, ὁ ἵππος ὁ ἐκτὸς τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένος.
(1276—85 καὶ 1286—95)

⏑–⏑–,⏑–⏑–⏑–⏑–
⏑–⏑–,⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑– 3.
–⏑–⏑,–⏑– 2.
–⏑–⏑
–⏑–⏑,–⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑

ὁ γέρων ἐρασθείς,
νὰ μὲ πληρώσῃ προσπαθεῖ
τὰ δανεισμένα χρήματα.
Θενὰ ἐπέλθῃ σήμερον
εἰς τὸν σοφιστὴν αὐτὸν
διὰ ὅσας ἐπεχείρισε
πανουργίας,
ἀπροσδόκητον κᾀνὲν
κακὸν νὰ λάβῃ αἴφνης.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Νομίζω ὅτι θενὰ εὕρῃ τὸν υἱόν,
ὡς εἶχεν εὐχηθῇ,
ἐξησκημένον νὰ λαλῇ,
καὶ γνώμας εἰς τὰ δίκαια
νὰ ἀντιτάττῃ ἰσχυράς·
ὥστε ὅπου εὑρεθῇ,
καὶ παμπόνηρ' ἂν εἰπῇ,
νὰ κερδίζῃ.
Ἴσως, ἴσως εὐχηθῇ
βωβὸν νὰ τὸν ἀκούσῃ.

ΧΟΡΟΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

(Διωκόμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του)

Ὢ ὤ! ὢ ὤ!
Ὦ συνδημόται, γείτονες καὶ συγγενεῖς!
ὤ! βοηθήσατέ με! Δέρνομαι κακῶς.
Τὴν σιαγόνα, ὁ πτωχός! τὴν κεφαλήν!
Ἀχρεῖε, δέρνεις τὸν πατέρα;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Πάτερ, ναί.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὅτι μὲ δέρνει δὲν ἀρνεῖται.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Βέβαια.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ νυκτοκλέπτα, πατροκτόνε, μιαρέ!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Εἰπέ τα πάλιν· λέγε περισσότερα.
Εὐφραίνομαι ν' ἀκούω ὕβρεις, ἤξευρε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Λακκόπατε!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Μὲ ῥόδα μ' ἐπερέχυσες.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς; τὸν πατέρα δέρνεις;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ θενὰ εἰπῶ
ὅτι δικαίως, μὰ τὸν Δία.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μιαρὲ,
δικαίως, ὅταν δέρνῃς τὸν πατέρα σου!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Θὰ τ' ἀποδείξω καὶ θὰ μείνω νικητής.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Εἰς τοῦτο θὰ νικήσῃς!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Εὐκολώτατα.
Ὁποῖον θέλεις ἐκ τῶν λόγων ἔκλεξε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί λόγων!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Τὸν καλὸν ἢ τὸν κατώτερον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Σ' ἐδίδαξα, μὰ Δία, ὦ ταλαίπωρε,
νὰ μ' ἀντιλέγῃς εἰς τὰ δίκαια, ἐὰν
μὲ καταπείσῃς πῶς καλὸν καὶ δίκαιον
νὰ δέρνουν εἶναι τοὺς πατέρας οἱ υἱοί.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Νομίζω θὰ σὲ πείσω, ὥστε οὐδὲ σὺ
οὐδὲν νὰ ἔχῃς ν' ἀντειπῇς ὁ ἴδιος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ν' ἀκούσω θέλω τί θενὰ εἰπῇς λοιπόν.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Ὦ γέρων, τώρα νὰ σκεφθῇς εἶν' ἔργον σου
πῶς θέλεις νικήσει.
Ἂν βέβαιος δὲν ἦτον, δὲν ἐφαίνετο
ἀκόλαστος τόσον.
Ἐρείδεται εἰς κἄτι, κ' εἶναι φανερὸν
τοῦ νέου τὸ θάῤῥος.
Ἀλλὰ, πῶς πρωτοήρχισεν ἡ μάχη μεταξύ σας
νὰ εἰπῇς πρέπ' εἰς τὸν Χορὸν, θὰ τὸ εἰπῇς ἀφεύκτως.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πῶς πρωτοήρχισαν λοιπὸν αἱ ὕβρεις μεταξύ μας
θὰ σᾶς εἰπῶ· Ἐτρώγαμεν, καθὼς γνωστὸν σᾶς εἶναι.
Τὸν εἶπα δὲ τὴν λύραν του νὰ λάβῃ καὶ νὰ ψάλῃ
τοῦ Σιμωνίδου τὸν Κριὸν, πῶς ἐκουρεύθ' ἡ θρίξ του.

(1320) ⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑– } 3.
⏑–⏑,⏑–⏑

(1331) Σιμωνίδης ὁ Κεῖος ποιητὴς, ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων θαυμαζόμενος,

Πλὴν μ' εἶπεν, ὅταν πίνωμεν ἀνόητον πῶς εἶναι
νὰ παίζωμεν καὶ ψάλλωμεν, ὡς γραῖαι ποῦ ἀλέθουν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Νὰ πατηθῇς καὶ νὰ δαρθῇς δὲν σ' ἔπρεπε, ζητῶν με
νὰ ψάλω, ὡσὰν τέττιγας νὰ εἶχες εἰς τὸ γεῦμα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τοιαῦτα, ὡς ἀκούετε, μὲ ἔλεγε καὶ τότε,
καὶ κακὸς εἶπε ποιητὴς πῶς εἶν' ὁ Σιμωνίδης.
Τὸ πρῶτον μὲν ὑπέμεινα αὐτὰ ἂν καὶ μὲ βίαν.
Τὸν εἶπα δ' ἔπειτα, λαβὼν μυρσίνην, νὰ μὲ ψάλῃ
κἂν τοῦ Αἰσχύλου τίποτε. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη·
«Τῷ ὄντι πρῶτον ποιητὴν νομίζω τὸν Αἰσχύλον,
πομπώδη, χωρὶς σύστασιν, στρυφνὸν καὶ βροντολόγον.»
Πῶς τότε ἡ καρδία μου ἐσκίρτησε, θαῤῥεῖτε!
Πλὴν τὸν θυμὸν ἐδάγκασα καὶ εἶπα· «Αἴ, ἂς εἶναι.
Εἰπέ μας ἀπὸ τὰ σοφὰ αὐτὰ τὰ νέα τώρα.»
Τοῦ Εὐριπίδου ἔψαλεν εὐθὺς, πῶς ἐνυμφεύθη
ὁμομητρίαν ἀδελφὴν, Ἡράκλεις ἀδελφός της.
Αὐτὸ δὲν τὸ ὑπέφερα, κ' εὐθὺς τὸν ἐπροπῆρα,
τὸν εἶπα ὕβρεις καὶ κακά· ἐκεῖθεν, ἐννοεῖται,
πολλὰ ἐλογοφέραμεν. Τότε πηδᾷ ἐκεῖνος,
μὲ κοπανίζει, μὲ κτυπᾷ, μὲ πνίγει, μὲ συντρίβει.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἀδίκως, ὅταν δὲν φρονῇς καλὸν τὸν Εὐριπίδην,
ἐκεῖνον τὸν σοφόν;

ἔγραψεν ἐπινίκιον εἰς ἀθλητήν τινα καλούμενον Κριὸν, καὶ ἔπαιζεν ἐπὶ τοῦ ὀνόματος· ὁ δὲ Ἀριστοφάνης τὸν χλευάζει.

(1339) Οἱ ψάλλοντες ἢ στίχους ἀπαγγέλλοντες ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας κλάδον δάφνης ἢ μυρσίνης.

(1347) Ἐν Αἰόλῳ, ἀπωλεσθείσῃ τραγῳδίᾳ τοῦ Εὐριπίδου, ὁ Μακαρεὺς ἐνυμφεύετο τὴν ὁμομητρίαν ἀδελφήν του Κανάκην.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Σοφὸς ἐκεῖνος; Ὦ! σὲ λέγω...
Πλὴν πάλιν θὰ μὲ δείρῃ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ναὶ, δικαίως, μὰ τὸν Δία.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δικαίως, ὦ ἀναίσχυντε! Ἐγὼ ποῦ σ' εἶχα θρέψει,
ποῦ ἐπροσπάθουν νὰ νοῶ τραυλίζων τί ἐλάλεις!
Ἂν μ' ἔλεγες βρὺν σ' ἔνοιωθα καὶ σ' ἔδιδα νὰ πίνῃς·
ἂν μ' ἐζητοῦσες δὲ μαμμᾶν, σὲ ἔδιδα ψωμάκι·
μόλις δ' ἐφώναζες κακκᾶν, κ' εὐθὺς ἀπὸ τὴν θύραν
σ' ἐξέφερα, σ' ἐβάσταζα. Σὺ μ' ἔπνιγες δὲ τώρα,
κ' ἐν ᾧ ἐβόων κ' ἔκραζα,
«ἀνάγκην ἔχω», οὔτε κἂν
σὺ μ' ἔφερες, ὦ μιαρὲ,
ἕως τὴν θύραν, καὶ πνιγεὶς
τ' ἀπέλυσ' αὐτοῦ κάτω.

ΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Τῶν νέων πρέπει αἱ καρδίαι νὰ πηδοῦν
δι' ὅσα θ' ἀκούσουν.
Ἐὰν τοὺς πείσῃ οὗτος μὲ τοὺς λόγους του,
τοιαῦτα τολμήσας,
τὸ δέρμα δὲν θ' ἀξίζῃ τῶν γερόντων κἂν
οὐδ' ἕνα ῥεβίθι.
Ὦ κινητὰ καὶ μοχλευτὰ τῶν νέων λόγων, ζήτει
πιθανοὺς λόγους, νὰ φανῇς πῶς ὁμιλεῖς δικαίως.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καλὰ καὶ νέα πράγματα εὐφραίνομαι γνωρίζων,

(1366) Ἴδ. στ. 1320 κλ.

κ' ἠξεύρων νὰ περιφρονῶ τοὺς καθεστῶτας νόμους.
Τὸν νοῦν μου ὅταν ἔκδοτον εἰς ἵππους μόνον εἶχον,
τρεῖς λέξεις ἐὰν ἔλεγον, ἡ τρίτη ἦτον σφάλμα.
Ἀφ' οὗ πλὴν μ' ἐδιώρθωσε διδάξας με ἐκεῖνος,
καὶ γνώμας ἔμαθα λεπτὰς καὶ λόγους καὶ ἰδέας,
θὰ σᾶς εἰπῶ πῶς δέρνονται δικαίως οἱ πατέρες.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Μὲ ἵππους τρέχε, πήγαινε. Προκρίνω, μὰ τὸν Δία,
νὰ τρέφω ἵππων τέθριππον, παρὰ νὰ μὲ σαπίζῃς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἐκεῖ ποῦ μὲ διέκοψας τὸν λόγον ξαναρχίζω,
καὶ σ' ἐρωτῶ· μὲ ἔδερνες εἰς τοὺς μικρούς μου χρόνους;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ναί, ἀγαπῶν σε βέβαια καὶ εὐνοῶν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Εἰπέ με
δὲν εἶναι λοιπὸν δίκαιον νὰ σ' ἀγαπῶ ὁμοίως
καὶ νὰ σὲ δέρνω, ἐπειδὴ ἀγάπ' εἶναι τὸ ξύλον;
Πληγῶν θὰ εἶναι ἄγευστον τὸ σῶμά σου, καὶ ὄχι
τὸ σῶμά μου; Ἐλεύθερος κ' ἐγὼ δὲν ἐγεννήθην;
Κλαίουν οἱ παῖδες, δὲν φρονεῖς καὶ ὁ πατήρ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί λέγεις;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Θὰ μὲ εἰπῇς ὅτι αὐτὸ εἶν' ἔργον τῶν παιδίων·
σὲ λέγω πλήν, οἱ γέροντες πῶς εἶναι δὶς παιδία.

(1390) Τοῦτο παρῳδία στίχου ἐξ Ἀλκίστιδος τοῦ Εὐριπίδου (694) Χαίρεις ὁρῶν φῶς· πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς; ἤτοι: Χαίρεις φῶς βλέπων· δὲν φρονεῖς καὶ ὁ πατήρ;

Τῶν νέων εὐλογώτερον οἱ γέροντες νὰ κλαίουν,
ὡς πρέπει ὀλιγώτερον ἐκεῖνοι ν' ἁμαρτάνουν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Δὲν εἶναι νόμος πούποτε νὰ δέρνωνται πατέρες.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Δὲν ἦτον ἄνθρωπος αὐτὸς ποῦ τὰ ἐνομοθέτει,
ὁποῖος εἶσαι σὺ κ' ἐγώ; πλὴν ἔπεισε τοὺς τότε.
Καὶ πῶς κ' ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ ψηφίζων νέον νόμον
νὰ ἐπιτρέψω οἱ υἱοὶ νὰ δέρνουν τοὺς πατέρας;
Ὅσους ἐφάγαμεν δαρμοὺς πρὶν ἡ τεθῇ ὁ νόμος,
ἃς μὴ τοὺς θεωρήσωμεν, ἃς εἶναι χάρισμά των.
Καὶ κύτταξε τοὺς πετεινοὺς καὶ ὅλα τ' ἄλλα κτήνη·
προσβάλουν τοὺς πατέρας των. Εἰς τί δὲν διαφέρουν
ἀπὸ ἡμᾶς, πλὴν πῶς αὐτὰ ψηφίσματα δὲν γράφουν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Καὶ πῶς λοιπὸν τοὺς πετεινοὺς εἰς ὅλ' ἀφ' οὗ μιμεῖσαι
δὲν τρώγεις κόπρον ὡς αὐτοί, κ' εἰς ξύλον δὲν κουριάζεις;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Εἶν' ἄλλο πρᾶγμα· τὸ φρονεῖ ὡς ἄλλο κ' ὁ Σωκράτης.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Πλὴν μὴ μὲ δέρνῃς, εἰδεμὴ θὰ τὸ μετανοήσῃς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ πῶς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐγὼ μὲν πρέπει σὲ νὰ τιμωρῶ δικαίως,
καὶ πάλιν τὸν υἱόν σου σύ, ἂν ἔχῃς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Κ' ἂν δὲν ἔχω
θὰ κλαύσω μάταια, καὶ σὺ καγχάζων θ' ἀποθάνῃς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ (πρὸς τοὺς θεατὰς)

Ὁμήλικές μου! δίκαια μὲ φαίνεται πῶς λέγει.
Τὰ εὔλογα πρέπ' εἰς αὐτοὺς, φρονῶ, νὰ συγχωρῶμεν.
Ὀρθὸν νὰ κλαίωμεν, ἐὰν τὰ δίκαι' ἀμελῶμεν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ ἄλλην γνώμην ἄκουσον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐχάθην κατὰ κράτος.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Καὶ ἴσως δὲν θὰ λυπηθῇς δι' ὅ,τι σὲ συνέϐη.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὦ! πῶς; Εἰπὲ ν' ἀκούσωμεν εἰς τί θὰ μ' ὠφελήσῃς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ὡς σὲ, καὶ τὴν μητέρα μου θὰ δείρω.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί; τί λέγεις;
Ἄλλο κακὸν χειρότερον.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Τί δ' ἂν ὁ χείρων λόγος
σὲ πείσῃ ὅτ' εἶναι καλὸν
νὰ δέρνω τὴν μητέρα μου;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τί; ἂν τὸ κάμῃς καὶ αὐτὸ,
δὲν σὲ ἐμποδίζει τίποτε
νὰ πέσῃς εἰς τὸ ϐάραθρον,
καὶ ὁ Σωκράτης
μαζῇ, κ' ὁ χείρων λόγος.

(1412) ⏑–⏑–,⏑–⏑– 5.
⏑–⏑–,⏑
⏑⏑⏑–,⏑–⏑

Αὐτὰ, Νεφέλαι, πάσχω ἐξ αἰτίας σας
τὴν τύχην μου ἀφ' ὅτου σᾶς παρέδωσα.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλ' αἴτιος σὺ εἶσαι, στρέψας σεαυτὸν
εἰς πονηρὰ πρὸς ἄλλων βλάβην πράγματα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Αὐτὰ πῶς τότε δὲν μοὶ τὰ ἐλέγετε,
κ' ἐπήρατε τοῦ γέρου χωρικοῦ τὸν νοῦν;

ΧΟΡΟΣ

Πάντοτε τοῦτο κάμνομεν, φίλον τινὰ
ὅταν πραγμάτων ἀπαντῶμεν πονηρῶν,
ὡς εἰς κακὸν ἐκεῖνον νὰ ἐμβάλωμεν,
διὰ νὰ μάθῃ νὰ φοβῆται τοὺς Θεούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Φεῦ! ὦ Νεφέλαι, αὐστηρὰ πλὴν δίκαια.
Τὰ δανεισμένα χρήματα δὲν ἔπρεπε
νὰ μὴ τὰ δίδω. Ἔλα δὲ, ὦ φίλτατε,
τὸν φαῦλον Χαιρεφῶντα ν' ἀφανίσωμεν,
καὶ τὸν Σωκράτην, ποῦ ἠπάτων σὲ καὶ μέ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Κακὸν δὲν κάμνω εἰς τοὺς διδασκάλους μου.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ναὶ, τὸν πατρῷον Δία, ναὶ, σεβάσθητι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ἰδοὺ πατρῷον Δία, ὁ μωρόπιστος!
Ὑπάρχει Ζεύς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ὑπάρχει.

(1430) Λέγει ὅτι ὁ Στρεψιάδης ἔστρεψεν ἑαυτὸν εἰς πονηρά.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Ὄχι, ἐπειδὴ
αὐτὸν ἐξώσας, κυβερνᾷ ὁ Στρόβιλος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Διόλου! Δία πῶς τὸ στραβοπότηρον
αὐτὸ νὰ ὑπολάβω! Οἴμοι ὁ μωρός!
Θεὸς πῶς εἶσαι νὰ πεισθῶ ἡ χύτρα σύ!

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Φλυάρει τώρα, παραλάλει μόνος σου.

(Φεύγει).

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ (μόνος)

Ἀνοησία! Πόσον παρεφρόνησα,
διώξας χάριν τοῦ Σωκράτους τοὺς Θεούς!
Πλὴν μὴ θυμώνῃς κατ' ἐμοῦ, ὦ φίλ' Ἑρμῆ!
καὶ μὴ μ' ἐξολοθρεύσῃς. Εὐσπλαγχνίσου με.
Τὸν νοῦν μ' ἐπῆρεν ἡ ἀδολεσχί' αὐτῶν.
Εἰπέ με δέ, συμβούλευσέ με, ἀγωγὴν
νὰ τοῖς κινήσω, ἢ ἂν πρέπῃ ἄλλο τί.
Νὰ μὴ ζητήσω λέγεις δίκας·—καὶ ὀρθῶς,
ἀλλὰ ν' ἀνάψω τὴν οἰκίαν παρευθὺς
τῶν ἀδολέσχων.—Ὦ Ξανθία, πρόφθασε,
ἀξίνην λάβε, φέρε καὶ τὴν κλίμακα.
Ἔπειτ' ἀνάβα εἰς τὸ φροντιστήριον,
κατάσκαψον τὴν στέγην, ἂν μὲ ἀγαπᾷς,

(1446) Ἴδ. στ. 811.

(1447) Ὁ Σωκράτης τῷ εἶπε Στρόβιλος, ὁ δ' ἀγροῖκος Στρεψιάδης μὴ ἐννοῶν τὴν λέξιν, ἐκλαμβάνει τὸ στραβοπότηρον. Ἐν τῷ ἀρχαίῳ κειμένῳ ὁ Σωκράτης εἶπε Δῖνον, τὸν στρόβιλον τῆς αἰθερίας ὕλης, ὁ δὲ Στρεψιάδης ἐνόησε τὸ ποτήριον τὸ οὕτω καλούμενον, ὃν δ' ἄνευ βάσεως, καὶ κάτωθεν ἀπολῆγον εἰς ὀξὺ ἢ στρογγύλον.

(1453) Προσερχόμενος εἰς Ἑρμοῦ στήλην ἐκεῖ εὑρισκομένην.

ὡς ἡ οἰκία σύσσωμη νὰ κρημνισθῇ.
Ἐδῶ λαμπάδα ἀναμμένην δότε με.
Κ' ἐγὼ θὰ λάβω σήμερον ἐκδίκησιν
ἀπ' αὐτῶν, ὅσον καὶ ἂν εἶναι γόητες.

ΜΑΘΗΤΑΙ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ

ΜΑΘΗΤΗΣ Α'

Ἰοὺ ἰού!

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Σὺ τώρα ῥίψε πολλὴν φλόγα, ὦ λαμπάς.

ΜΑΘΗΤΗΣ Α'

Ὦ ἄνθρωπε, τί κάμνεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἄλλο τί, παρὰ
μὲ τῆς οἰκίας τὰς δοκοὺς λεπτολογῶ.

ΜΑΘΗΤΗΣ Β'

Φεῦ! Ποῖος, ποῖος καίει τὴν οἰκίαν μας;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Ἐκεῖνος, οὗ τὴν χλαῖναν ἀφῃρέσατε.

ΜΑΘΗΤΗΣ Γ'

Μᾶς καταστρέφεις.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Κ' ἐγὼ τοῦτο θέλω, ἂν
δὲν ψεύσῃ ἡ ἀξίνη τὰς ἐλπίδας μου,
ἢ ἂν δὲν πέσω κάτω καὶ δὲν συντριβῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αἴ! σὺ, τί κάμνεις; εἰς τὴν στέγην τί ζητεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Περιορῶ τὸν ἥλιον, ἀεροβατῶν.

(1469) Ἐκτελεῖ ταῦτα.
(1478) Ἰδ. στ. 226.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ὁ δυστυχής! ὁ τάλας! Θεν' ἀποπνιγῶ.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ

Κ' ἐγὼ ὁ κακοδαίμων θὰ κατακαῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ

Τίς τοὺς Θεοὺς σᾶς εἶπε νὰ ὑβρίζετε,
τὴν ἕδραν τῆς σελήνης νὰ κυττάζετε;
Ναὶ, κτύπα, δέρνε, δίωκε, διὰ πολλὰ,
διότ' ἠδίκουν τοὺς Θεοὺς, τὸ πρώτιστον!

ΧΟΡΟΣ

Νὰ πηγαίνωμεν ἔξω καιρός. Ἀρκετὰ ἐχορεύσαμεν
[σήμερον, φθάνει.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗ

Ἐδιδάχθη ἐπὶ Ἀστυφίλου ἄρχοντος ἐν Ὀλ. 90, α′
π. Χ. 416, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 13ου ἔτους
τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΤΡΥΓΑΙΟΣ, ἀμπελουργός.
ΚΟΡΑΙ, θυγατέρες Τρυγαίου.
ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α′ } Τρυγαίου.
ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β′ }
ΕΡΜΗΣ.
ΠΟΛΕΜΟΣ.
ΑΝΤΑΡΑΣ, (Κυδοιμός, ὀπαδὸς τοῦ πολέμου).
ΧΟΡΟΣ γεωργῶν Ἀθμονέων (Μαρουσιωτῶν).
ΙΕΡΟΚΛΗΣ, μάντις.
ΔΡΕΠΑΝΟΥΡΓΟΣ.
ΛΥΡΟΠΟΙΟΣ.
ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ.
ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ.
ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ.
ΔΟΡΥΞΟΟΣ.
ΠΑΙΔΙΟΝ Λαμάχου.
ΠΑΙΔΙΟΝ Κλεωνύμου.
ΕΙΡΗΝΗ }
ΟΠΩΡΑ } Βωβὰ πρόσωπα.
ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ (Θεωρία) }

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ θέσιν ἔμπρὸς τῆς οἰκίας τοῦ Τρυγαίου, καὶ εἰς τὸ βάθος μεγάλην πύλην ἥτις ὑποτίθεται ἡ τῆς κατοικίας τοῦ Διός.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗ

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α', ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Γρήγορα φέρε μάζαν εἰς τὸν κάνθαρον.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Εἰς αὐτὸν δός την, νὰ, τὸν τρισκατάρατον.
Ποτὲ γλυκεῖαν ὡς αὐτὴν δὲν ἔφαγε.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Καὶ ἄλλην μ' ὄνου κόπρον ζύμωσε καὶ δός.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ἰδοὺ καὶ ἄλλην. Ἀλλ' αὐτὴν ποῦ ἔφερες,
τὴν ἔφαγε;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Διόλου· μιὰ τὴν ἅρπαξε,
τὴν κύλισε 'ς τὰ πόδια, καὶ τὴν ἔχαψε.
Γρήγορα τρίβε ἄλλην, καὶ συγχνὴν πυκνήν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ὦ κοπρολόγοι ἄνδρες, βοηθῆτέ με.
Θενὰ πνιγῶ ἀνίσως μὲ ἀφήσετε.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Δὸς ἄλλην, ἄλλην. Ἐρωμένου δὸς παιδός.
Τριμμένην, λέγει, τὴν ἐπιθυμεῖ.

(9) Τοὺς συκοφάντας ῥήτορας αἰνίττεται.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ἰδού.
Ἓν κἂν, ὦ ἄνδρες, δὲν θὰ μοὶ προσάψητε,
ἐν ᾧ ζυμώνω πῶς καὶ τρώγω ἐνταυτῷ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Αἴβοϊ! Φέρ' ἄλλην, κ' ἄλλην, κ' ἄλλην φέρε με,
καὶ τρίβε κ' ἄλλας.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ὄχι ἄλλας, πρὸς Θεῶν!
Ἀπηύδησα νὰ σκύπτω εἰς τὸν βόρβορον.
Νὰ φέρω ὅλον προτιμῶ τὸν βόρβορον.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Εἰς κόρακας ἐκεῖνος, καὶ μαζῇ καὶ σύ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Κανεὶς σας ἂν ἠξεύρῃ, ἂς μὲ τὸ εἰπῇ,
ποῦ ν' ἀγοράσω μύτην χωρὶς ῥώθωνας.
Δὲν εἶναι ἄλλο ἔργον ἀθλιώτερον
τοῦ νὰ ζυμώνῃ τις διὰ τὸν κάνθαρον.
Ὁ χοῖρος ἢ ὁ σκύλος, κόπρον ὡς εὕρῃ,
ἐπάνω πίπτει· φουσκωμένο πλὴν αὐτὸ,
μᾶς καμαρώνει, δὲν τὴν καταδέχεται,
ἂν ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν τὴν τρίψωμεν,
ὡς εἰς γυναῖκα πίτταν δίδομεν τριπτήν.
Ἀλλ' ἂν νὰ τρώγῃ ἔπαυσε θενὰ ἰδῶ,
διὰ τῆς θύρας σκύπτων, μήπως μὲ ἰδῇ.

(14) Δηλ. περὶ τούτου εἴσθε βέβαιοι, ὅτι δὲν τρώγω.

(19) Κατὰ τὸν σχολιαστὴν, τόπος ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις κρημνώδης, καταγώγιον τῶν κοράκων, καὶ ἐνταῦθα ἔῤῥιπτον τοὺς κακούργους. Τὸ δὲ περίεργον ὅτι καὶ τὴν σήμερον στίφη κοράκων ἔχουσι τὸ καταγώγιον αὐτῶν εἰς κρημνώδη τόπον ὀπίσω τοῦ Μουσείου.

Ναὶ, πέσ' ἐπάνω, τρῶγε καὶ μὴν ἀπαυδῇς,
ὡς ποῦ νὰ σκάσῃς μίαν ὥραν ἔξαφνα.
Πῶς ἔσκυψε καὶ τρώγει ὁ κατάρατος,
ὡς παλαιστὴς, ἀσκῶν τὰς σιαγόνας του!
καὶ στρέφει καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν
ἄνω καὶ κάτω, ὡς οἱ συμμαζόνοντες
εἰς τὰς ὁλκάδας τὰ σχοινία τὰ χονδρά.
Μιαρὸν ζῶον, βρωμερὸν, ἀχόρταγον!
Καὶ δὲν ἠξεύρω τίνος εἶν' ὀργὴ Θεοῦ.
Τῆς Ἀφροδίτης δὲν μὲ πολυφαίνεται
ἢ τῶν Χαρίτων.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Τίνος δέ;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ὢ! βέβαια
Διὸς τὸ τέρας Καταιβάτου εἶν' αὐτό.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Α'

Ἐκ τῶν δοκησισόφων θεατῶν κἀνεὶς
θὰ εἰπῇ τώρα· «Πλὴν τί πρᾶγμα εἶν' αὐτό;
«Ὁ κάνθαρος τί θέλει;» — Ἴων δὲ ἀνὴρ
καθήμενος πλησίον θ' ἀποκρίνεται·
«Τὸν Κλέωνα νομίζω πῶς αἰνίττεται,
»διότι τρώγει δυσωδίας ἀναιδῶς.»
Πηγαίνω νὰ ποτίσω πλὴν τὸν κάνθαρον.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Κ' ἐγὼ τὸν λόγον πρέπ' εἰς τὰ παιδάρια,
κ' εἰς τοὺς ἀνδρίσκους τώρα, κ' εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ
εἰς τοὺς μεγίστους ν' ἀποτείνω ἄνδρας, καὶ

(42) Κακέμφατον λογοπαίγνιον.
(45) Παρεστάθη τὸ δρᾶμα ἐν Διονυσίοις, εἰς ἃ παρευρίσκοντο καὶ ξένοι.

εἰς τοὺς ὑπερηφάνους καὶ τρανοὺς ἐδῶ.
Μανίαν νέαν πάσχει ὁ δεσπότης μου·
ὄχι ὁποίαν σεῖς, ἀλλ' ἄλλην, ἔκτακτον.
Ἡμέραν νύκτα βλέπει πρὸς τὸν οὐρανὸν,
καὶ χάσκει πρὸς τὸν Δία, καὶ τὸν λοιδορεῖ,
καὶ λέγει· «Ζεῦ, τί θέλεις καὶ τί μελετᾷς;
Τὸ σάρωμ' ἄφες, τὴν Ἑλλάδα μὴ σαροῖς.»

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αἴ! αἴ!

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Σιγὰ, σιγᾶτε! Θαῤῥῶ ἤκουσα φωνήν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

('Οπίσω τῆς σκηνῆς)

Ὦ Ζεῦ! τί θέλεις νὰ μᾶς κάμῃς τὸν λαόν;
Δὲν βλέπεις πῶς τὰς πόλεις ἐξεσπόρισες;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ἰδοὺ ἐκεῖνο τὸ κακὸν ποῦ ἔλεγον.
Τῶν μανιῶν του τὸ παράδειγμα ἰδού.
Ἀκούσατε δὲ ὅταν ἤρχισ' ἡ χολὴ
τί πρῶτον εἶπεν. Ἔλεγε καθ' ἑαυτόν·
«Πῶς κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν Δία ν' ἀναβῶ;»
Κατασκευάζων δὲ λεπτὰ κλιμάκια,
πρὸς οὐρανὸν μ' ἐκεῖνα ἐκανζάρωνεν,
ὡς ποῦ κυλίσας ἔσπασε τὴν κεφαλήν.
Πῆγε δ' ἐχθὲς δὲν 'ξεύρω ποῦ 'ς τὸν ἄνεμον,
κ' Αἰτναῖον μέγαν ἔφερ' ἐδῶ κάνθαρον,
καὶ διὰ βίας μ' ἔκαμ' ἱπποκόμον του,

(66) Χολὴ, ἡ ὀργὴ, καὶ ἡ μελαγχολία.
(73) Διότι οἱ Αἰτναῖοι ἵπποι ἦσαν ταχεῖς καὶ μεγάλοι.

καὶ ὡς πουλάρι τὸν χαδεύει, λέγων τον·
«Πηγάσιόν μου, ὦ ἀνδρεῖόν μου πτερὸν,
»νὰ μὲ πετάξῃς εἰς τὸν Δία πάρε με!»
Ἀλλὰ νὰ σκύψω νὰ ἰδῶ τί γίνεται.
Ὦ δυστυχία! Γείτονες, ἐδῶ, ἐδώ!
Εἰς τὸν ἀέρα ὁ αὐθέντης μου πετᾷ,
διασκελίζων ἱππικῶς τὸν κάνθαρον!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

(Φαίνεται ὠχούμενος ἐπὶ κανθάρου, καὶ αἰρόμενος εἰς τὸν ἀέρα)

Ἥσυχα, ἥσυχα, φρόνιμα, κάνθαρε.
Μὴ ἀκόμη πετᾷς, μὴν πετᾷς ζωηρὰ,
μὲ τὴν ὅλην σου δύναμιν τώρ' ἀπ' ἀρχῆς,
πρὶν ἱδρώσῃς, καὶ πρὶν ξαιμωδιάσῃ χαλὰ
τῶν μελῶν σου τὰς ἶνας ὁρμὴ τῶν πτερῶν.
Μὴ βρωμᾷς δὲ πρὸ πάντων, σὲ παρακαλῶ.
Ἂν πλὴν ἐπιμένῃς καὶ πάντα βρωμᾷς,
εἰς τὸν σταῦλον νὰ μείνῃς ἐδῶ προτιμῶ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ὦ κύριε δέσποτα, εἶσαι λωλός!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σιωπὴ, σιωπή!

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Τί ματαίως ἐκεῖ μετεωροπλοεῖς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὑπὲρ ὅλων ὁμοῦ τῶν Ἑλλήνων πετῶ,
ἀποτόλμημα νέον σοφῶς τεχνασθείς.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Τί πετᾷς, καὶ τί ἔγινες ἔξω φρενῶν;

(82—100) Δίμετροι ἀναπαιστικοί, πλὴν τοῦ πρώτου, τετραμέτρου δακτυλικοῦ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ λαλῇς μὲ τὸν νοῦν σου, καὶ λόγους κακοὺς
νὰ μὴ γρύζῃς, ἀλλὰ νὰ μουγγρίζῃς θρηνῶν.
Καὶ εἰπὲ τοὺς ἀνθρώπους παντοῦ νὰ σιγοῦν.
Τοὺς κοπρῶνας δ' εἰπέ τους καὶ τοὺς ὀχετοὺς
νὰ τοὺς κτίσουν ἐκ νέου μὲ πλίνθους καινάς,
τὰ ὀπίσθια δὲ νὰ στουμπώσουν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Δὲν θενὰ σιωπήσω ἕως νὰ μ' εἰπῇς
πρὸς ποῦ σκοπεύεις νὰ πετάξῃς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῦ ἀλλοῦ;
Εἰς οὐρανὸν πρὸς Δία.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ἀλλὰ τί ζητῶν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ ἐρωτήσω καὶ νὰ μάθω παρ' αὐτοῦ
περὶ Ἑλλήνων τί διαβουλεύεται.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Καὶ ἂν δὲν θέλῃ νὰ σ' εἰπῇ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τὸν ἐγκαλῶ
πῶς εἰς τοὺς Μήδους τὴν Ἑλλάδα πρόδωσε.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Ποτὲ, ἐν ὅσῳ ζῶ, μὰ τὸν Διόνυσον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν γίνεται ἀλλέως.

(101) Παροιμιακός.
(108) Ὡς ἔπραττον οἱ συκοφάνται. Τότε δ' οἱ Πέρσαι ἐβοήθουν τοὺς Λακεδαιμονίους.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ Β'

Φεῦ! ἰοὺ ἰού!
Παιδία! ὁ πατὴρ σᾶς ἄφησ' ἔρημα,
καὶ φεύγει, κρυφὰ φεύγει εἰς τὸν οὐρανόν.
Παρακαλέσατέ τον, ὢ κακόμοιρα!

ΚΟΡΗ

Πάτερ, ὢ πάτερ μου, φήμη τὸν οἶκον
τάχ' ἀληθὴς διατρέχει, πῶς ἔφυγες,
ὅτι μ' ἀφήνεις, κ' ἐκεῖ μὲ τὰ ὄρνεα
κατὰ κοράκων πετᾷς ἀνεμάρπαστος;
Εἶν' ἀληθῆ; Ὦ! ἐὰν μ' ἀγαπᾷς, ὢ πάτερ, εἰπέ με.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κᾆτι τι εἶναι. Ἀλλὰ ἀληθεύει πῶς θλίβομαι, κόραι,
ὅταν «παππάκα» φωνάζετε σεῖς, καὶ ψωμὶ μὲ ζητεῖτε,
μέσα δὲ οὔτε λεπτὸν δὲν εὑρίσκεται ὅλως διόλου.
Ἂν ἐπιτύχω δ' ἐγὼ κ' ἐπιστρέψω, θὰ ἔχετ' ἐγκαίρως
ὑπερμεγέθη κουλλούραν φαγὶ, κ' ἕνα γρόνθον προσφάγι.

ΚΟΡΗ

Κ' εἰς τὸν δρόμον τοῦτον θὰ σὲ φέρῃ τίς;
δὲν θὰ σὲ φέρῃ εἰς αὐτὸν βεβαίως ναῦς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πτηνὸν πωλάρι θὰ μὲ φέρῃ, ὄχι ναῦς.

ΚΟΡΗ

Πῶς σ' ἦλθεν ἡ ἰδέα, νὰ ἐπισκεφθῇς,
κάνθαρον ζεύξας, τοὺς Θεοὺς, παππάκα μου;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μόνος αὐτὸς, εὑρέθη εἰς τὸν Αἴσωπον,
τῶν πτηνῶν ὅλων ἀναβὰς εἰς τοὺς Θεούς.

(114—17) Δακτυλικοὶ τετράμετροι· ὁ πρῶτος καταληκτικὸς, οἱ ἕτεροι ἀκατάληκτοι.
(118—23) Ἑξάμετροι ἡρωϊκοί.
(130) Γνωστὸς ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου, Ἀετὸς καὶ Κάνθαρος.

ΚΟΡΗ

Ὦ πάτερ, πάτερ! λέγεις πρᾶγμ' ἀπίστευτον.
Πῶς ἦλθε ζῶον βρωμερὸν εἰς τοὺς Θεούς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἦλθε κατ' ἔχθραν ἀετοῦ πάλαι ποτὲ
τ' αὐγά του νὰ κυλίσῃ πρὸς ἐκδίκησιν.

ΚΟΡΗ

Πηγάσου κἂν νὰ ζεύξῃς ἔπρεπε πτερὸν,
κ' εἰς τοὺς Θεοὺς ν' ἀνέλθῃς τραγικώτερος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Θὰ εἶχ' ἀνάγκην διπλῆς, κόρη μου, τροφῆς.
Τροφὰς δὲ ὅσας καταφάγω σήμερον,
μ' αὐτὰς ἐκείνας θὰ χορτάσω καὶ αὐτόν.

ΚΟΡΗ

Ἂν δ' εἰς ὑγρὸν θαλάσσης βάθος κυλισθῇ,
πῶς θὰ γλιστρίσῃ ἐν ᾧ εἶναι πτερωτός;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πρὸς τοῦτο εἶχον ἕτοιμον πηδάλιον,
καὶ πλοῖον ἔχω κάνθαρον Ναξόκτιστον.

ΚΟΡΗ

Τίς δὲ συρόμενόν σε θὰ δεχθῇ λιμήν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λιμὴν Κανθάρου κᾄπου εἶν' ἐν Πειραιεῖ.

ΚΟΡΗ

Πρόσεξε μὴ γλιστρσίῃς καὶ μὴ χωλαθῇς,

(136) Αἰνίττεται τὰς τραγῳδίας Βελλεροφόντην καὶ Περσέα τοῦ Εὐριπίδου.

(143) Πλοῖα τινὰ, κυρίως ἐν Νάξῳ κατασκευαζόμενα, ἐκαλοῦντο Κάνθαροι.

(145) Εἷς τῶν λιμενίσκων τοῦ Πειραιῶς ἐκαλεῖτο Κάνθαρος, ἐξ ὁμωνύμου ἥρωος, λέγουσι.

καὶ εἰς τὸν Εὐριπίδην, ἐπειδὴ χωλὸς,
ἀφορμὴν δώσῃς τραγῳδία νὰ γενῇς!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐγὼ φροντίζω δι' αὐτά. Πλὴν χαίρετε.
Σεῖς δ' ὅταν ἐγὼ τόσα πάσχω διὰ σᾶς,
εἰς τρεῖς ἡμέρας μὴ βρωμοκοπρίζετε·
διότι οὗτος ἂν τὰ μυρισθῇ πετῶν,
θὰ μὲ κατρακυλίσῃ κατακέφαλα.
Ἀλλὰ, Πήγασε, χαίρων προχώρει! ἐμπρός!
χρυσοχάλινον κρότον ψελίων λαμπρῶν
μ' εὐκίνητ' αὐτία διεγείρων φαιδρά.
Αἴ! τί κάμνεις; τί κάμνεις; ἐκεῖ πῶς γυρνᾷς;
Πρὸς κοπρῶνας τὴν μύτην σου πῶς ὁδηγεῖς;
Λάβε θάῤῥος καὶ ἆρες μακράν σου τὴν γῆν,
καὶ δρομαῖον μετέπειτ' ἁπλώνων πτερὸν,
πρὸς τοὺς οἴκους προχώρει ὀρθῶς τοῦ Διὸς,
δυσωδίας τὴν μύτην γυρίζων μακρὰν,
καὶ τῶν ἡμερουσίων σου ἄλλων τροφῶν.
Ἄνθρωπέ μου, τί κάμνεις; βρωμίζεις ἐκεῖ
'ς τὰς πόρνας πλησίον, κατὰ τὸν Πειραιᾶ;
Θὰ χαθῶ, θὰ χαθῶ! Δὲν τὰ θάπτεις εὐθὺς,
δὲν στιβάζεις ἐπάνωθεν χῶμα πολὺ,
δὲν φυτεύεις ὀρίγανην, κ' ἔπειτ' αὐτὴν
δὲν ποτίζεις μὲ μῦρον; Διότι πεσὼν
ἐὰν τίποτε πάθω καὶ ἂν σκοτωθῶ,
διὰ τὴν βρωμάν σου πέντε ταλάντων τιμὴν

(147) Ἐν Βατράχοις (871) καλεῖ τὸν Εὐριπίδην χωλοποιὸν, διότι τριῶν τραγῳδιῶν του οἱ ἥρωες ἦσαν χωλοὶ, ὁ Φιλοκτήτης, ὁ Τήλεφος καὶ ὁ Βελλεροφόντης, πεσὼν ἐκ τοῦ Πηγάσου, ὅταν ἀνήρχετο εἰς τοὺς Θεούς. Τοῦτον αἰνίττεται ἰδίως ἐδῶ.

(164) Ἀρθεὶς ὑψηλὰ, ὑποτίθεται ὅτι βλέπει τὸν Πειραιᾶ.

θὰ πληρώσῃ τῶν Χίων ἡ πόλις.
Πῶς τρέμω! Δὲν τὸ λέγω δι' ἀστεϊσμόν.
Καλὰ τὸν νοῦν σου ἔχε, μηχανοποιέ.
Τὸν ὀμφαλόν μου τριγυρίζει ἄνεμος·
πρόσεξε, μήπως θρέψωμεν τὸν κάνθαρον.
Θαῤῥῶ δ' ὅτι πλησίον εἶμαι τῶν Θεῶν,
καὶ βλέπω ἤδη τὴν οἰκίαν τοῦ Διός.
Αἴ! εἰς τὰς θύρας τοῦ Διός. 'Ανοίξατε!

ΕΡΜΗΣ

Ποῦ μὲ μυρίζει ἄνθρωπος; ὦ Ἡρακλῆ!
τί τέρας εἶν' αὐτό;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

'Αλογοκάνθαρος.

ΕΡΜΗΣ

Ὦ βδελυρέ συ, τολμηρὲ, ἀναίσχυντε,
καὶ χιλιάκις μιαρὲ, παμμίαρε,
τῶν μιαρῶν, πῶς ἦλθες, μιαρώτατε;
Πῶς λέγεσαι, εἰπέ με.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μιαρώτατος.

ΕΡΜΗΣ

Τί γένους εἶσαι, λέγε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μιαρώτατος.

ΕΡΜΗΣ

Τίς ὁ πατήρ σου;

(172) Ὡς συνήθιζον οἱ 'Αθηναῖοι διὰ πᾶν τι νὰ καθιστῶσιν ὑπευθύνους τοὺς συμμάχους, καὶ νὰ τοὺς φορολογῶσι.

(179) Ὁ Τρυγαῖος ἀνεπτερώθη, φαίνεται, ἐκ τῆς ὀρχήστρας, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ λογεῖον, παριστῶν τὸν πρόδομον τοῦ Διός.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τίς; ὁ μιαρώτατος.

ΕΡΜΗΣ

Δὲν θ' ἀποφύγῃς, μὰ τὴν γῆν, τὰς χεῖράς μου,
ἂν τ' ὄνομά σου ποῖον εἶναι δὲν εἰπῇς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τρυγαῖος Ἀθμονεὺς, ἀμπελουργὸς καλὸς,
καὶ ὄχι συκοφάντης ἢ πολιτικός.

ΕΡΜΗΣ

Τί δ' ἦλθες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ταῦτα σ' ἔφερα τὰ κρέατα.

ΕΡΜΗΣ

Καϋμένε, καὶ πῶς ἦλθες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Βλέπεις, ὦ πτωχὲ,
πῶς δὲν σὲ εἶμαι πλέον μιαρώτατος;
Πήγαινε, καὶ τὸν Δία κάλει.

ΕΡΜΗΣ

Ὤ! ὀώ!
οὐδὲ θὰ πλησιάσῃς κἂν εἰς τοὺς Θεούς·
ἐχθὲς ἀπῆλθον ὅλοι μετοικήσαντες.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῦ τῆς γῆς;

ΕΡΜΗΣ

Νά σου, «γῆς».

(190) Ἄθμονον, δῆμος τῆς Ἀττικῆς, εἰς Ἀμαρούσιον.
(192) Προσπαθεῖ νὰ τὸν δελεάσῃ.
(193) Ὁ Ἑρμῆς ἐκφράζεται ὡς χαμφθείς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῦ δέ;

ΕΡΜΗΣ

Πολὺ μακρὰν,
εἰς οὐρανοὺς ἐπάνω, εἰς τὸ κούφωμα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ σὺ λοιπὸν πῶς μόνος ἔμεινες ἐδώ;

ΕΡΜΗΣ

Φρουρῶ τὰ σκεύη τῶν Θεῶν ὅσ' ἄφησαν,
σανίδια καὶ χύτρας καὶ λαΐνια.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ διὰ τί δὲ οἱ Θεοὶ μετοίκησαν;

ΕΡΜΗΣ

Παροργισθέντες πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐδῶ
ὅπου κατῴκουν, ᾤκισαν τὸν Πόλεμον,
ὅ,τι ἂν θέλῃ νὰ σᾶς κάμῃ δόντες σας·
αὐτοὶ δ' ἐπῆγον ὅσον ὑψηλότερα,
ὅπως μὴ βλέπουν ὅτι πολεμεῖτε σεῖς,
μηδὲ ν' ἀκούουν ὅταν τοῖς προσεύχεσθε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ διατί, εἰπέ μοι, πρὸς ἡμᾶς αὐτά;

ΕΡΜΗΣ

Διότι πολεμεῖτε, ἐνῷ ἔκαμον
αὐτοὶ σπονδάς· καὶ ὅταν οἱ Λακωνικοὶ
νικοῦν ὀλίγον, λέγουν λόγους ὡς αὐτούς·
«Ὁ Ἀττικούδης θὰ ἰδῇ, μὰ τὼ Σιώ.»
Οἱ Ἀττικωνικοὶ δὲ ὡς νικήσετε,
καὶ δι' εἰρήνην ἔλθωσιν οἱ Λάκωνες,

(214) Οἱ Λάκωνες ἔλεγον Σιὸς ἀντὶ Θεός.
(215) Λέγει Ἀττικωνικὸς ὡς εἶπε Λακωνικός.

σεῖς λέγετε ἀμέσως· «Μὰ τὴν 'Αθηνᾶν,
μᾶς ἀπατῶσι· μή, μὰ Δία, πείθεσθε.
Θὰ ἔλθουν πάλιν, ἂν τὴν Πύλον ἔχωμεν.»

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τῶν λόγων μας τῷ ὄντι εἶν' ὁ χαρακτήρ.

ΕΡΜΗΣ

Καὶ δὲν ἠξεύρω δι' αὐτὰ ἐὰν ποτὲ
Εἰρήνην θὰ ἴδῆτε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῦ δὲ εἶν' αὐτή;

ΕΡΜΗΣ

'Ο Πόλεμος εἰς λάκκον τὴν ἐκρήμνισεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἰς ποῖον;

ΕΡΜΗΣ

Τοῦτον κάτω. Βλέπεις ἔπειτα
ἐπάνω πόσους λίθους ἐπεσώρευσεν,
ὅπως ποτέ σας μὴ τὴν λάβητε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἰπέ,
ἡμᾶς δὲ τί νὰ κάμῃ ἑτοιμάζεται;

ΕΡΜΗΣ

'Ηξεύρω μόνον πῶς γουδίον ἔφερε
χθὲς τὸ ἑσπέρας τρομερὸν, ὑπέρογκον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὲ τὸ γουδίον τί θὰ κάμῃ δὲ αὐτό;

ΕΡΜΗΣ

Νὰ κοπανίσῃ μελετᾷ τὰς πόλεις σας.

(219) Αἰνίττεται ὅτι ἀφ' ὅτου ὁ Κλέων ἐκυρίευσε τὴν Πύλον ('Ολ. 68, δ') οἱ 'Αθηναῖοι φρονηματισθέντες, ἐγένοντο δυσκολώτεροι πρὸς τὴν εἰρήνην.

Ἀλλὰ πηγαίνω. Θέλει, ὡς μοὶ φαίνεται,
νὰ ἔβγῃ, κ' ἐκεῖ μέσα θορυβεῖ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὢ φεῦ!
Νὰ φύγω ἄφες. Ὡς νὰ ἤκουσα κ' ἐγὼ
θαῤῥῶ γουδίου σάλπισμα πολεμικοῦ.

ΠΟΛΕΜΟΣ

(Ἔρχεται κρατῶν μέγα ἰγδίον)

Αἲ ἄνδρες, ἄνδρες, ἄνδρες ἀθλιέστατοι,
πῶς θὰ πονέσουν γρήγορα τὰ δόντια σας!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Θεὲ Ἀπόλλον! Τὸ γουδίον τί πλατύ!
Τὸ βλέμμα τοῦ πολέμου πόσον ἄγριον!
Αὐτὸς νὰ εἶν' ἐκεῖνος ὅπου φεύγομεν,
ὁ εὔρωστος, ἀνδρεῖος διασκελιστής;

ΠΟΛΕΜΟΣ

Τρὶς καὶ πεντάκις ἄθλιαι, ὦ Πρασιαὶ,
καὶ παμπολλάκις, θὰ χαθῆτε σήμερον!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αὐτὸ μὲν τώρα δὲν εἶν', ἄνδρες, δι' ἡμᾶς.
Τὸ κακὸν τοῦτο εἶναι τῆς Λακωνικῆς.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Ὢ Μέγαρα, ὦ Μέγαρ', ἁπαξάπαντα
λεπτοτριμμένα, θὰ γενῆτε πάσπαλη.

(242) Εἰς τὸ ἰγδίον του τρίβει καὶ κοπανίζει τὰς πόλεις, ὡς μαγειρεύων μυττωτὸν, εἶδος καρυκεύματος, συνισταμένου εἰς πράσα, τυρὸν, μέλι καὶ σκόρδα. Ῥίπτων δ' εἰς τὸ ἰγδίον τὰ πράσα, λέγει περὶ Πρασιῶν, πόλεως τῆς Λιμηρᾶς Ἐπιδαυρίας, ἣν ἐλεηλάτησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ β' ἔτει τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Θουκ. Β, 56.

(246) Ταῦτα λέγει ῥίπτων εἰς τὸ ἰγδίον σκόρδα, διότι τὰ Μεγαρικὰ ἦσαν παροιμιωδῶς περίφημα, ὥστε καὶ μεγαρικὰ δάκρυα ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι τὰ προσποιητὰ, καὶ ὑπὸ τῶν σκόρδων προκαλούμενα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Φεῦ, πάλιν φεῦ! Προλέγει εἰς τοὺς Μεγαρεῖς
πόσον μεγάλα καὶ πικρὰ τὰ κλάμματα!

ΠΟΛΕΜΟΣ

Φεῦ, Σικελία! Πῶς θενὰ χαθῇς καὶ σύ!
Ἀθλία πόλις! Εἰς τὸν τρίπτην θὰ ξεσθῇς.
Ἃς χύσω μέλι ἀττικὸν ἐπάνω της.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σὺ, ἄλλο λάβε μέλι, μὴ τὸ ἀττικόν.
Τέσσαρας ἔχει ὀβολούς. Μὴ τὸ σκορπᾷς.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Παῖ, παῖ, Ἀντάρα!

ΑΝΤΑΡΑΣ

Τί καλεῖς;

ΠΟΛΕΜΟΣ

Ὢ νὰ χαθῇς!
Ἀργὸς μὲ στέκεις; Νὰ ὁ γρόνθος διὰ σέ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὤ! ξυνὸς ἦτον.

ΑΝΤΑΡΑΣ

Δυστυχία, δέσποτα!
μήπως καὶ σκόρδα εἰς τὸν γρόνθον ἔβαλες;

ΠΟΛΕΜΟΣ

Τρέξε καὶ φέρε τὸν χειρόμυλον.

ΑΝΤΑΡΑΣ

Καλὲ
δὲν ἔχομεν· χθὲς μόνον μετοικήσαμεν.

(250) Ῥίπτει τυρίον, προϊὸν τῆς Σικελίας, ἥτις ἔτρεφε παχέα ποίμνια· ἡ τοῦ Θεοκρίτου πατρίς.

(255) Ὁ Πόλεμος καλεῖ τὸν ὑπηρέτην του Ἀντάραν (Κυδοιμόν).

ΠΟΛΕΜΟΣ

Παρ' Ἀθηναίων τρέξ' εὐθὺς καὶ ζήτησε.

ΑΝΤΑΡΑΣ

Ὦ, βέβαια. (Ἀλλέως θὰ ταῖς ἔτρωγα).

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λοιπὸν τί τώρα, ἄθλι' ἀνθρωπάρια;
Βλέπετε πόσον μέγας εἶν' ὁ κίνδυνος.
Ἂν αὐτὸς ἔλθῃ φέρων τὸν χειρόμυλον,
καθήμενος θ' ἀλέσῃ πᾶσαν πόλιν μας.
Ὦ! πρὶν τὸν φέρῃ νὰ χαθῇ, Διόνυσε!

ΠΟΛΕΜΟΣ

Αἶ σύ!

ΑΝΤΑΡΑΣ

Τί εἶναι;

ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἔφερες;

ΑΝΤΑΡΑΣ

Τὸ ἀπ' αὐτό.
Τῶν Ἀθηνῶν ἐχάθη ὁ χειρόμυλος,
ποῦ τὴν Ἑλλάδα ἤλεθεν, ὁ τομαρᾶς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλῶς ποιῶν, ὦ σεβασμία Ἀθηνᾶ,
αὐτὸς ἐχάθη, κ' εἰς τὴν πόλιν ἔγκαιρα,
πρὶν ἐπιχύσῃ εἰς ἐμὲ τὸ ἔντριμμα.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Τὸ λοιπὸν ἄλλον ἀπὸ Λακεδαίμονος
τρέχα καὶ φέρε.

(270) Ὁ Κλέων, βυρσοδέψης, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τὸν ὀνομάζει, καταστρέφων τὴν Ἑλλάδα.

ΑΝΤΑΡΑΣ

Ἔγινε.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Ὀγλήγορα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ ἄνδρες, τί θὰ γίνῃ; Μέγας ὁ ἀγών.
Ἀλλ' ἂν εἰς Σαμοθρᾴκην τὰ μυστήρια
κᾀνείς σας ἐμυήθη, ἂς προσευχηθῇ,
νὰ στραγγουλίσῃ καθ' ὁδὸν τὰ πόδια του.

ΑΝΤΑΡΑΣ

Ὤ! οἴμοι, οἴμοι ἄθλιος! ὤ! οἴμοι, φεῦ!

ΠΟΛΕΜΟΣ

Τί εἶναι; πάλιν δὲν τὸν φέρεις;

ΑΝΤΑΡΑΣ

Ἔχασε
κ' ἡ Λακεδαίμων τὸν χειρόμυλον αὐτῆς.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Πῶς; ὦ πανοῦργε;

ΑΝΤΑΡΑΣ

Εἰς τὴν Θρᾴκην καὶ αὐτὴ
δανείσασά τον, τὸν ἀπώλεσεν ἐκεῖ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ! εὖγε, εὖγε! ἄριστα, Διόσκουροι!
Ἴσως καλὸν μᾶς γίνῃ. Θάῤῥος, ἄνθρωποι!

ΠΟΛΕΜΟΣ

Αὐτὰ τὰ σκεύη ἔπαρέ τα ἀπ' ἐδῶ.
Ἔρχομαι μέσα, καὶ σ' εὑρίσκω κόπανον.

(277) Τὰ μυστήρια τῶν Καβείρων.
(283) Ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν ἐν Θρᾴκῃ, συγχρόνως μετὰ τοῦ Κλέωνος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τὸ μέλος τώρα ἔρχεται τοῦ Δάτιδος
ποῦ μεσημέρι ἔψαλλεν ἀναισχυντῶν.
«Πῶς τέρπομαι, κ' εὐφραίνομαι καὶ χαίρομαι.»
Καλὸν δὲ τώρα εἶναι, ἄνδρες Ἕλληνες,
σωθέντες ἀπὸ μάχας κ' ἀπὸ ταραχάς,
τὴν φίλην μας εἰρήνην ν' ἀνασύρωμεν,
πρὶν ἄλλος πάλιν ἐμποδίσῃ κόπανος.
Ὦ ζευγηλάται, κ' ἔμποροι, καὶ τέκτονες,
καὶ σεῖς τεχνῖται, μέτοικοι καὶ ξένοι σεῖς,
καὶ νησιῶται, ἔλθετ' ὅλος ὁ λαός,
λάβετε μαζῇ δικέλλας, καὶ σχοινία καὶ μοχλούς·
ἴσως τώρ' ἀγαθῇ τύχῃ καὶ τὴν ἀφαρπάσωμεν.

ΧΟΡΟΣ

Τώρα τρέξατε προθύμως ὅλ' εἰς σωτηρίαν της.
Ὦ πανέλληνες, ὁρμῶμεν τώρα ὑπὲρ πάντοτε,
τάξεων ἀπαλλαγέντες, καὶ κακῶν φοινικικῶν·
ἐπειδὴ, ἰδοὺ, ἡμέρα λάμπει μισολάμαχος.

(Πρὸς τὸν Τρυγαῖον)

Ἀλλὰ σὺ ἀρχιτεκτόνει, λέγε τί νὰ κάμωμεν,
ἐπειδὴ σκοπὸν δὲν ἔχω νὰ τ' ἀφήσω σήμερον,
εἰς τὸ φῶς πρὶν ἀνασύρω μὲ μοχλοὺς καὶ μηχανὰς
τὴν καὶ φιλαμπελωτάτην καὶ μεγίστην τῶν Θεῶν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σιωπήσατε, μὴ τύχῃ κ' ἡ χαρά σας ἡ πολλὴ
κ' αἱ κραυγαί σας ἐξυπνήσουν μέσα 'κεῖ τὸν Πόλεμον.

(303) Τῶν στρατιωτικῶν τάξεων. Φοινικικῶν δὲ εἶπεν ἀντὶ φονικῶν, αἱματηρῶν.

(304) Μισοῦσα τὸν στρατηγὸν Λάμαχον, καὶ τοὺς ὡς αὐτὸν τὰ τοῦ πολέμου φρονοῦντας.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλὰ χαίρομεν τοιοῦτον κήρυγμα ἀκούσαντες,
ποῦ νὰ ἔλθωμεν δὲν λέγει μ᾽ ἡμερῶν τριῶν τροφάς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τώρα φοβηθῆτ᾽ ἐκεῖνον τὸν ἐν ᾅδου Κέρβερον,
μὴ κραυγάζων καὶ φαφλάζων, καθὼς ὅταν ἦν ἐδῶ,
μᾶς παρεμποδίσῃ πάλιν τὴν Θεὰν νὰ σύρωμεν.

ΧΟΡΟΣ

Δὲν θενὰ τὴν ἀφαιρέσῃ κᾀνεὶς πλέον ἀφ᾽ ἡμῶν,
ἐὰν ἅπαξ μόνον ἔλθῃ εἰς τὰς χεῖράς μας. Ἰού!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μ᾽ ἀφανίζετε, ὦ ἄνδρες, ἂν δὲν σιωπήσετε.
Θενὰ ἔλθῃ νὰ ταράξῃ ὅλα μὲ τοὺς πόδας του.

ΧΟΡΟΣ

Ἂς τὰ φέρῃ ἄνω κάτω, ἂς ταράττῃ, ἂς πατῇ.
Δὲν θὰ παύσω διὰ τοῦτο σήμερον χαιρόμενος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί ἐπάθατε, τί πρᾶγμα; Ἄνθρωποι, μὰ τοὺς Θεοὺς,
μὴ χαλνᾶτε τὸ καλόν μας ἔργον μὲ τὰ σχήματα.

ΧΟΡΟΣ

Κ᾽ ἐγὼ σχήματα δὲν θέλω· πλὴν χωρὶς νὰ τὰ κινῶ,
ἀπὸ ἡδονὴν χορεύουν μόνα των τὰ σκέλη μου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἀλλὰ ὄχι περαιτέρω. Παῦσε, παῦσε τὸν χορόν.

ΧΟΡΟΣ

Ἰδοὺ, ἔπαυσα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τὸ λέγεις, πλὴν δὲν παύεις παντελῶς.

(312) Τοῦτο ἔλεγον τὰ στρατιωτικὰ κηρύγματα.
(313) Τὸν Κλέωνα.

ΧΟΡΟΣ

Ἓν καὶ τοῦτο νὰ πηδήσω ἄφες με, καὶ πλέον οὔ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αἴ! χορεύσατε καὶ τοῦτο, ὅμως ἄλλο οὔτε ἕν.

ΧΟΡΟΣ

Δὲν χορεύομεν, ἀνίσως καὶ σὲ εἶν' ὠφέλιμον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Βλέπετ'; ἐξακολουθῆτε.

ΧΟΡΟΣ

Μὰ τὸν Δία, παύομεν,
ῥίψαντες τὸ σκέλος μόνον ἀπ' ἐδῶ τὸ δεξιόν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἂν δὲν μ' ἐνοχλῆτε ἄλλο, ἔστω, σᾶς τὸ συγχωρῶ.

ΧΟΡΟΣ

Ὅμως βλέπεις κατ' ἀνάγκην πρέπει καὶ τ' ἀριστερὸν,
ἐπειδὴ σκιρτῶ καὶ χαίρω καὶ γελῶ καὶ ξεφυσῶ,
μᾶλλον παρ' ἐὰν τὸ γῆρας, τὴν ἀσπίδ' ἀποφυγών.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὴ δὰ χαίρεσθε ἀκόμη. Δὲν ηὑρέτε σαφῶς.
Ὅταν λάβωμεν ἐκείνην, τότε μόνον χαίρεσθε,
καὶ βοᾶτε, καὶ γελᾶτε,
μένετε ἢ ναυπλοεῖτε,
γάμους κάμνετε, κοιμᾶσθε,
πανηγύρεις θεωρεῖτε,
τρώγετε, οἰνοποτεῖτε,
εὐωχεῖσθε,
Ἰοὺ ἰοὺ φωνάζετε.

ΧΟΡΟΣ

Εἴθε, εἴθε ποτ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ ἰδῶ.
Πόσα δὲν ὑπέφερα
χαμοκρέββατα, βασάνους, ὅσας ὁ Φορμίων πρίν!
Οὐδὲ δικαστὴν δὲ πλέον αὐστηρὸν καὶ δύσκολον
καὶ σκληρὸν κατὰ τοὺς τρόπους δὲν θὰ μ' εὕρῃς ὡς [προτοῦ.
Θέλεις ἁπαλὸν μ' ἰδεῖ
καὶ νεώτερον, ἀνίσως τῶν φροντίδων λυτρωθῶ·
ὅτι κατεστράφημεν καιρὸν τοσοῦτον
κ' εἴμεθα χαμένοι, γύρους φέροντες
εἰς τὸ Λύκειον κ' ὀπίσω μὲ ἀσπίδα καὶ μὲ δόρυ.
Σὺ δὲ, τί νὰ πράξω πρέπει, ὅπως σοὶ ἀρέσω,
ἔλα, λέγε·
ὅτι πληρεξούσιόν μου σ' ἔκλεξ' ἡ καλή μου τύχη.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῦ, ἂς ἰδῶ, τοὺς λίθους θὰ σηκώσωμεν;

(346—358) -⏑-⏑,-⏑-⏑,-⏑-⏑,-⏑-
-⏑⏑⏑,-⏑-
-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑-
-⏑-⏓,-⏑-⏓,-⏑-⏓,-⏑- 2.
-⏑⏑⏑,-⏑-
-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑-⏑,-⏑-
-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑
-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑-
-⏑-⏑,-⏑-⏑,-⏑-⏑,-⏑-
-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑⏑⏑,-⏑
-⏑-⏑
⏑⏑-⏑,⏑⏑-⏑,⏑⏑-⏑,-⏑-⏓

Εἰς πᾶσαν ταύτην τὴν στροφὴν ἀντικατέστησαν οἱ παίονες α' (-⏑⏑⏑) διὰ τῆς δι' ἡμᾶς ἁρμονικωτέρας τροχαϊκῆς διποδίας (-⏑-⏑), ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοφάνης μιγνύει τὰ δύω μέτρα.

(348) Ὁ στρατηγὸς Φορμίων ἐσκληραγωγεῖτο. Ἴδ. καὶ Παυσ. Α, 23.

ΕΡΜΗΣ

Ὦ τολμητία μιαρέ, τί μελετᾷς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Οὐδὲν κακὸν, ἀλλ' ὅ,τι καὶ ὁ Κιλλικῶν.

ΕΡΜΗΣ

Κακότυχε, ἐχάθης.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ναὶ, ἂν κληρωθῶ.
Θὰ μὲ κληρώσῃς, τὸ ἠξεύρω, ὢν Ἑρμῆς.

ΕΡΜΗΣ

Ἐχάθης, ἀφανίσθης.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πότε ἆρά γε;

ΕΡΜΗΣ

Ἀμέσως τώρα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὅμως δὲν ἠγόρασα
τυρὶ, ἀλεύρι, ὡς οἱ ἀποθνήσκοντες.

ΕΡΜΗΣ

Ἔγινες θρίμμα θρίμμα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τίνι τρόπῳ; πῶς;
Δὲν τὸ ἠσθάνθην τὸ καλὸν ποῦ μ' ἔγινε.

(361) Οὕτας ἐπρόδωσε τὴν Μίλητον εἰς τοὺς Πριηνεῖς, καὶ ἐρωτώμενος τί ἔμελλε νὰ πράξῃ, ἔλεγε «πάντ' ἀγαθά».

(363) Ὁ Ἑρμῆς ἦν προστάτης τῶν κληρώσεων. Προκειμένου δὲ νὰ φονευθῶσι πολλοί, ὁ κλῆρος ἀπεφάσιζε περὶ τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς ἕκαστος ὑφίστατο τὴν ποινήν του. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ στίχ. 363.

(366) Οἱ ἐκστρατεύοντες ἐλάμβανον προμηθείας. Τοὺς δ' ἐκστρατεύοντας ὁ εἰρηνικὸς Τρυγαῖος θεωρεῖ ὡς ἀποθνήσκοντας.

ΕΡΜΗΣ

Ἠξεύρεις πῶς προεῖπε θάνατον ὁ Ζεὺς
εἰς ὃν αὐτὴν ξεθάψῃ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τώρα τὸ λοιπὸν
ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀποθάνω;

ΕΡΜΗΣ

Βέβαια.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ πάρω χοῖρον δάνεισέ με τρεῖς δραχμάς·
πρὶν ἀποθάνω χρεωστῶ νὰ μυηθῶ.

ΕΡΜΗΣ

Ὦ Ζεῦ, κεραυνοβρόντα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μή, μὰ τοὺς θεούς,
μὴ μαρτυρήσῃς, δέσποτα, παρακαλῶ.

ΕΡΜΗΣ

Δὲν θέλω σιωπήσει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὰ τὰ κρέατα
ὅσα προθύμως ἐγὼ σ' ἔφερα ἐλθών.

ΕΡΜΗΣ

Θενὰ μὲ κοπανίσῃ, ἄθλιε, ὁ Ζεύς,
ἂν δὲν κρημνίσω σᾶς, φωνάζων, ἀπ' ἐδῶ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὴ μὲ κρημνίζεις, φίλτατον Ἑρμίδιον.
Τί ἐπάθετε, ὦ ἄνδρες; Στέκεσθ' ἐκεῖ ἔκπληκτοι;
Ἄθλιοι, μὴ σιωπᾶτε· ἄλλως μᾶς ἐκρήμνισε.

(373) Οἱ μυούμενοι ἔθυον χοῖρον.

ΧΟΡΟΣ

Παντελῶς, Ἑρμῆ, ὦ ἄναξ, παντελῶς, μὴ παντελῶς.
Ἂν ποτὲ χοιρίδιον
χαίρων παρ' ἐμοῦ ἐδέχθης καὶ τὸ κατεβρόχθισας,
μὴ, παρακαλῶ, ἐκλάβῃς ὡς κακὸν τὸ πρᾶγμ' αὐτό.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δέσποτ' ἄναξ, δὲν ἀκούεις πῶς σὲ κολακεύουσι;

ΧΟΡΟΣ

Μὴ παροργισθῇς μ' ἡμᾶς
ὅταν σὲ παρακαλῶμεν. Ἄφες νὰ τὴν λάβωμεν.
Ἀλλὰ νεῦσον εἰς ἡμᾶς νὰ τὴν χαρίσῃς,
μεγαλόδωρε, φιλάνθρωπε Θεὲ,
τὰς ὀφρῦς ἂν τοῦ Πεισάνδρου καὶ τοὺς λόφους του μισῇς.
Κ' ἡμεῖς διὰ μεγίστων μετὰ προθυμίας
καὶ ὁσίων
θυσιῶν τὸν πάντα χρόνον, δέσποτα, θὰ σὲ τιμῶμεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐλέησέ τους πλέον, σὲ παρακαλῶ,
ἀφ' οὗ καὶ σὲ τιμῶσι μᾶλλον ἢ προτοῦ.

ΕΡΜΗΣ

Διότι τώρα κλέπτουν μᾶλλον καὶ προτοῦ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μέγα τι πρᾶγμα καὶ δεινὸν θὰ σὲ εἰπῶ,
ἐπιβουλὴν καθ' ὅλων τῶν Θεῶν ὁμοῦ.

ΕΡΜΗΣ

Αἶ, ἔλα λέγε. Ἴσως εἰς αὐτὸ πεισθῶ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ ἡ σελήνη κ' ὁ πανοῦργος ἥλιος,

(383—395) Ὡς 346—358.
(398) Διότι ὁ Ἑρμῆς ἦν προστάτης τῶν κλεπτῶν.

πρὸ πολλοῦ χρόνου σᾶς ἐπιβουλεύονται,
προδίδουν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν βάρβαρον.

ΕΡΜΗΣ

Διὰ τί τοῦτο;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὰ τὸν Δία, ἐπειδὴ
εἰς σᾶς ἡμεῖς μεν θύομεν, εἰς τούτους δὲ
οἱ βάρβαροι· πρὸς τοῦτο ἄρα θέλουσι
τὴν παντελῆ σας ὅλων ἐξολέθρευσιν,
κ' αὐτοὶ νὰ λάβουν τῶν Θεῶν τὰς τελετάς.

ΕΡΜΗΣ

Ἐκ τούτου τὰς ἡμέρας πάντα ἔκλεπτον,
κ' ἐλαύνοντες τὸν κύκλον περιέτρωγον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ναὶ, μὰ τὸν Δία. Διὰ τοῦτ', ὦ φίλ' Ἑρμῆ,
βοήθησόν μας, καὶ ἀνάσπα την μ' ἡμᾶς,
καὶ τὰ μεγάλα Παναθήναια εἰς σὲ
κ' ὅλας τὰς ἄλλας θὰ τελῶμεν ἑορτὰς,
Μυστήριά σοι, Διπόλει', Ἀδώνια·
κ' αἱ ἄλλαι πόλεις διὰ σοῦ θενὰ σωθοῦν,
καὶ εἰς Ἑρμῆν θὰ θύουν Ἀλεξίκακον·
κ' ἄλλα θὰ ἔχῃς ἀγαθά· τὸ πρῶτον δὲ,
αὐτὴν σοὶ δίδω δῶρον διὰ τὰς σπονδάς.

(Τῷ δίδει μίαν χρυσίδα ἢ χρυσοῦν ποτήριον.)

ΕΡΜΗΣ

Ὦ! πῶς πρὸς τὰς χρυσίδας εἶμαι εὔσπλαγχνος!

(406) Ἡρόδ. Α, 131.
(411) Τὸν κύκλον τῆς σελήνης.
(414) Τὰ μεγάλα Παναθήναια ἑορτάζοντο ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος κατὰ Ἑκατομβαιῶνα. Τὰ Διπόλια καὶ Διάσια, κατ' ἔτος, τὸν Σκιροφοριῶνα, καὶ τὰ Ἀδώνια ὁμοίως τὸ θέρος· τὰ δὲ Μυστήρια εἰσὶ τὰ Ἐλευσίνια.
(418) Ἀλεξίκακοι ἦσαν ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Ἡρακλῆς.

Τώρα ἔργον σας, ὦ ἄνδρες, εἶναι. Μὲ πτυάρια
ὅσον τάχιον ἐμβᾶτε καὶ τοὺς λίθους σύρατε.

ΧΟΡΟΣ

Θὰ τὸ κάμωμεν. Σὺ ὅμως, ὦ Θεῶν σοφώτατε,
τί νὰ ἐργασθῶμεν πρέπει λέγε μας τεκτονικῶς,
καὶ θαῤῥῶ νὰ μὴ μᾶς εὕρῃς ἀναξίους δουλευτάς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λοιπὸν ἀμέσως τὴν φιάλην κράτει σύ,
τοῖς Θεοῖς ὅπως εὐχηθέντες, σπείσωμεν.

ΕΡΜΗΣ

Σπονδή, σπονδή! Εὐφημεῖτ', εὐφημεῖτε!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αὔτ' ἡ ἡμέρα σπένδοντες εὐχόμεθα
πολλὰ νὰ φέρῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας καλά,
καὶ ὅστις σύρῃ τὰ σχοινία πρόθυμος,
νὰ μὴν ἐγγίσῃ τὴν ἀσπίδ' αὐτὸς ποτέ.

ΧΟΡΟΣ

Ποτέ, μὰ Δία, ἐν εἰρήνῃ δὲ νὰ ζῇ,
ἑταίραν ἔχων, καὶ σκαλεύων ἄνθρακας.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὅστις δὲ μᾶλλον ἀγαπᾷ τὸν πόλεμον,
ποτὲ μὴ παύσῃ, ἄναξ ὦ Διόνυσε,
τραβῶν ἀγκίδας ἀπὸ τοὺς ἀγκῶνάς του.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ ἂν ταξιαρχίας τις ποθῶν, φθονῇ
εἰς φῶς νὰ μὴν ἀνέλθῃς, σεβαστή, αὐτὸς
νὰ πάθ' εἰς μάχας ὅσα ὁ Κλεώνυμος.

(422) Εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην τοῦ Ἑρμοῦ φαίνεται ὅτι ὁ Χορὸς ἀνέρχεται ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας εἰς τὴν σκηνήν.
(438) Κατὰ τὸν σχολιαστὴν βέλη, ἤτοι τιτρωσκόμενος ἐν τῇ φυγῇ.
(441) Νὰ γίνῃ ῥίψασπις, ὡς ἐν Νεφ. 348.— Ὄρν. 292.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κ'ἂν δορυξόος, ἢ ἀσπίδων κάπηλος
τὰς μάχας θέλῃ διὰ νὰ πωλῇ καλὰ,
κριθὰς νὰ τρώγῃ, συλληφθεὶς ὑπὸ λῃστῶν.

ΧΟΡΟΣ

Κ'ἂν στρατηγίαν θέλων τις δὲν βοηθῇ,
ἢ ἂν νὰ δραπετεύσῃ δοῦλος ἕτοιμος,
νὰ τροχισθῇ ἐκεῖνος μαστιγούμενος.
Καλὸν δὲ ἔστω πᾶν ἡμῖν! Ἰὴ Παιών!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἄφες τὸ παίω. Λέγε μόνον τὸ ἰή!

ΧΟΡΟΣ

Ἰὴ ἰή! Ναὶ, λέγω μόνον τὸ ἰή.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Χάριτες, Ὧραι, Ἀφροδίτη, Πόθ', Ἑρμῆ!

ΧΟΡΟΣ

Μὴ Ἄρην.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μή.

ΧΟΡΟΣ

Μὴ δ' Ἐνυάλιον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὴ μή.

ΧΟΡΟΣ

Τεντόνετ' ὅλοι· τὰ σχοινία σύρετε.

ΕΡΜΗΣ (ἕλκων)

Ὢ εἶα!

(446) Δὲν βοηθῇ.
(449) Δὲν θέλει τὸ παίω, ὡς πόλεμον μυρίζον.
(452) Ἐπιμένων εἰς τὸν Ἄρη, λέγει καὶ τὸ ἐπίθετον αὐτοῦ, τὸ Ἐνυάλιον.

ΧΟΡΟΣ

Εἶα μάλα.

ΕΡΜΗΣ

Ὢ εἶα!

ΧΟΡΟΣ

Εἶα ἔτι μάλα.

ΕΡΜΗΣ

Ὢ εἶα, εἶα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πλὴν δὲν σύρουν ὁμοίως οἱ ἄνδρες αὐτοί.
Δὲν συνδράμετ' ἐδῶ; τί φουσκώνετε σεῖς;
Βοιωτοί, θενὰ κλαύσετε, φίλοι.

ΕΡΜΗΣ

Εἶα αἴ!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἶα ὦ!

ΧΟΡΟΣ

Ἐργασθῆτε, μὴ στέκεσθ', ἐλᾶτε καὶ σεῖς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν τεντώνομαι, δὲν ἀνασύρω κ' ἐγώ,
καὶ δὲν πίπτω ἐπάνω, καὶ δὲν προσπαθῶ;

ΕΡΜΗΣ

Πῶς λοιπὸν δὲν προβαίνει τὸ ἔργον;

ΧΟΡΟΣ

Μᾶς ἐμποδίζεις, Λάμαχε, καθήμενος.
Δὲν χρειαζόμεθ', ἄνθρωπε, τὸ μοῦτρόν σου.

(461) Ὁ Χορὸς ὑποτίθεται συντεθειμένος ἐκ κατοίκων ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ὀνομάζει δὲ ἴσως τοὺς Βοιωτούς, διότι εἰς τὰς πεντηκονταετεῖς σπονδὰς τὰς γενομένας κατὰ τὸ ια' ἔτος τοῦ πολέμου δὲν περιελήφθησαν, (Θουκ. Ε, 20), ἢ διὰ τὰ συμβάντα τοῦ ιγ' ἔτους (Θουκ. Ε, 52).

(468) Αἰνίττεται ὅτι ὁ Λάμαχος ἐκώλυε τὴν εἰρήνην.

ΕΡΜΗΣ

Οὐδ' οἱ Ἀργεῖοι οὗτοι πρῶτον ἔσυρον·
τοὺς δ' ἀγωνιζομένους περιέπαιζον,
ἐν ᾧ ἐμισθοφόρουν ἑκατέρωθεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλὲ, μ' ἀνδρίαν σύρουσιν οἱ Λάκωνες.

ΕΡΜΗΣ

Ὅσοι κρατοῦν τὸ ξύλον εἶναι πρόθυμοι,
δὲν τοὺς ἀφήνει ὅμως ὁ χαλκοματᾶς.

ΧΟΡΟΣ

Κ' οἱ Μεγαρεῖς δὲν κάμνουν τίποτε· νωθρῶς
σύρουν, ὡς σκύλοι τοὺς ὀδόντας δείχνοντες,
ἀπὸ τὴν πεῖναν πεθαμένοι ἄνθρωποι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν προχωροῦμεν, ἄνδρες. Ὁμοθυμαδὸν
ἀνάγκη πᾶσα ὅλοι μας νὰ σύρωμεν.

ΕΡΜΗΣ

Ὢ εἶα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἶα μάλα.

ΕΡΜΗΣ

Ὢ εἶα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἶα μὰ τὸν Δία.

ΕΡΜΗΣ

Ὢ εἶα, εἶα.

(470) Οἱ Ἀργεῖοι ἐθεωροῦντο ὡς ἐπαμφοτερίζοντες.

(474) Τὸ ξύλον δι' οὗ ἀνέλκουσι, συγχρόνως ὅμως, καὶ οἱ ἐπιδιδόμενοι εἰς εἰρηνικὰς τέχνας, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ χαλκοματᾶ, ἤτοι τοῦ ὁπλοποιοῦ ἢ τοῦ ὁπλοδιαίτου.

(476) Οἱ Μεγαρεῖς ἦσαν σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων.

ΧΟΡΟΣ

Τὰς κινοῦμεν ὀλίγον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

'Αλλὰ τί κακὸν,
νὰ τεντώνουν οἱ μὲν, ν' ἀντιτείνουν οἱ δέ.
Θενὰ φάγετε ξύλον, 'Αργεῖοι.

ΕΡΜΗΣ

Εἶα δά!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἶα ὦ!

ΧΟΡΟΣ

Μεταξύ μας πῶς εἶναι τινὲς πονηροί;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σεῖς λοιπὸν ποῦ διψᾶτε τοσοῦτον πολὺ
τὴν εἰρήνην, μ' ἀνδρίαν τεντόνετ' ἐδῶ.

ΧΟΡΟΣ

Πολλοὶ ὅμως ἡμᾶς ἐμποδίζουν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ Μεγαρεῖς, πηγαίνετ' εἰς τοὺς κόρακας!
Σᾶς μισεῖ, ἄνδρες, ἡ Θεά· δὲν λησμονεῖ
πῶς πρῶτοι σεῖς μὲ σκόρδα τὴν ἀλείψατε.
Καὶ σᾶς, ὦ 'Αθηναῖοι, λέγω, παύσατε,
καὶ μὴν κρατεῖτε ἀπ' ἐδῶ ποῦ σύρετε.
Δὲν κάμνετ' ἄλλο παρὰ νὰ δικάζετε.
Ἂν θέλετ' ὅμως ν' ἀνελκύσετε αὐτὴν,
ἀποσυρθῆτ' ὀλίγον πρὸς τὴν θάλασσαν.

(497) Διότι ἐγένοντο πρῶτοι ἀφορμὴ τοῦ πολέμου. Ἤλειψαν σκόρδα τὴν Θεὰν, διότι ὡς προεῤῥέθη πολλὰ καὶ περίφημα ἐγίνοντο παρ' αὐτοῖς τὰ σκόρδα, καὶ ἡ δριμύτης των φέρει δάκρυα.

(499) Μὴ ἐξακολουθεῖτε τὸ αὐτὸ σύστημα.

(502) Ἂν θέλωσιν εἰρήνην, τοῖς συμβουλεύει νὰ ἐπιμεληθῶσι τῆς ναυτικῆς των δυνάμεως, ἥτις ἐφόβει τοὺς Λακεδαιμονίους.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ ἄνδρες, ἔλ' ἂς σύρωμεν οἱ ζευγηλάται μόνον.

ΕΡΜΗΣ

Τώρα καλλήτερα πολὺ τὸ πρᾶγμα προοδεύει.

ΧΟΡΟΣ

Τὸ πρᾶγμα, λέγει, προχωρεῖ. Προθυμηθῆτε ὅλοι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Οἱ γεωργοὶ σύρουν καλὰ τὸ πρᾶγμα, κἀνεὶς ἄλλος.

ΧΟΡΟΣ

Ἄ'ετὲ δὰ, ἄ'ετε ὤ!
καὶ πλησιάζ', ἰδού την.
Μὴ ἀποκάμωμεν, ἐμπρός! Ἀνδρεῖ' ἂς ἀνασύρωμεν!
Ἰδοὺ, ἰδοὺ ποῦ φθάνει.
Ὦ εἷα αἶ, ὦ εἷα ὦ!
ὦ εἷα εἶ, ὦ εἷα εἶ,
ὦ εἷα εἶ, ὦ εἷα ὦ!

(Ἡ **ΕΙΡΗΝΗ** ἐξέρχεται τοῦ βόθρου μετὰ δύω ὀπαδῶν της, τῆς Ὀπώρας καὶ τῆς Πανηγύρεως.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί νὰ σοὶ εἴπω, ἀμπελόδωρε σεπτή;
Μὲ ποῖον λόγον σὲ μυριοπίθαρον
νὰ συγχαρῶ; Τοιοῦτος δὲν μ' εὑρίσκεται.
Ὀπώρα χαῖρε, χαῖρε, ὦ Πανήγυρις!
Τί πρόσωπον ποῦ ἔχεις, ὦ Πανήγυρις!
Ὢ πῶς ἡδύνεις τὰς ψυχὰς μυρίζουσα
γλυκὰ ὡς ἀστρατία καὶ ὡς ἄρωμα,
καὶ ὄχι καθὼς σάκκος στρατιωτικός.

(515) Διότι ἡ εἰρήνη πληροῖ οἴνου, ἐλαίου, κλπ. τοὺς πίθους.
(517) Προσφωνεῖ τὰς δύω ὀπαδοὺς τῆς Εἰρήνης.
(520) Ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἐκστρατεύειν.
(521) Ὁ στίχος οὗτος ἔν τισιν ἐκδόσεσι λέγεται ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ.

ΧΟΡΟΣ

'Ανδρὸς ἐχθίστου πτύω σκεῦος ἔχθιστον.
Ξυνοχρομμυδοῤῥέψιμον αὐτὸ βρωμᾷ,
αὐτὴ δ' ὀπώρας, ἑορτάς, ὑποδοχάς,
αὐλοὺς καὶ κίχλας, τραγῳδοὺς, καὶ Σοφοκλεῖς,
καὶ τραγουδάκια Εὐριπίδου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ χαθῇς!
Τὴν διαβάλλεις. Δὲν ἀρέσκεται αὐτὴ
εἰς στιχαρίων ποιητὴν δικανικῶν.

ΧΟΡΟΣ

Κισσὸν, καὶ πλώσκαν, καὶ προβάτων βέλασμα,
γυναικῶν στήθη, ὅταν τρέχωσ' εἰς ἀγρούς,
ποτήρι' ἄνω κάτω, δούλην πίνουσαν,
καὶ πολλὰ ἄλλα καὶ καλά.

ΕΡΜΗΣ

Κύτταξ' ἐκεῖ
πῶς μεταξύ των ὅλ' αἱ πόλεις ὁμιλοῦν
φιλιωμέναι, καὶ γελοῦν χαρούμεναι,
ἂν καὶ τὸ σῶμα μελανὸν ἀπὸ πληγάς,
καὶ σκεπασμένον μὲ κυάθους κ' ἔμπλαστρα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ πολλῶν βλέπων θεατῶν τὰ πρόσωπα,
αὐτῶν τὰς τέχνας γνώρισον.

(522) Τοῦ στρατιώτου.

(526) Τὸν Εὐριπίδην τάττει πάντοτε ὡς κατώτερον τοῦ Σοφοκλέους, καὶ τὰ ποιήματά του καλεῖ τραγουδάκια (ἐπύλλια.)

(528) Συνήθως εἰς τὰ δράματα τοῦ Εὐριπίδου φαίνονται ὡς εἰς δικανικοὺς ἀγῶνας ἀγορεύοντα τὰ πρόσωπα.

(530) Ὅταν αἱ γυναῖκες προσέρχωνται εἰς τὴν θερμὴν κάμινον καὶ εἰς τὸν κλίβανον, ἔχουσι μᾶλλον ἠνεῳγμένον τὸ στῆθος.

(536) Κυάθους=βεντούζας.

ΕΡΜΗΣ

Ὦ δυστυχής!
Ἐκεῖ ἐκεῖνον βλέπεις τὸν λοφοποιὸν
ὁποῦ μαδεῖται; Κ' ὁ ἀξινουργὸς αὐτὸς
ἐβρώμισεν ἐκεῖνον τὸν ξιφοποιόν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πῶς χαίρεται δὲν βλέπεις ὁ δρεπανουργὸς,
τὸν δορυξόον πῶς ταῖς ἐπασάλειψε;

ΕΡΜΗΣ

Εἰπὲ ν' ἀναχωρήσουν, εἰς τοὺς γεωργούς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Προσοχὴ πάντες! Γεωργοὶ, ἀπέλθετε
εἰς τὸν ἀγρὸν, λαβόντες καὶ τὰ σκεύη σας,
τώρ' ἀμέσως, χωρὶς δόρυ, ξίφος ἢ ἀκόντιον,
ὅτ' ἡ παλαιὰ εἰρήνη κατεκάλυψε τὸ πᾶν.
Ψάλλοντες δὲ σκορπισθῆτε εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀγρῶν.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ ἡμέρα εἰς δικαίους ποθηνὴ κ' εἰς γεωργούς!
σ' εἶδα, καὶ νὰ χαιρετήσω θέλω τὰς ἀμπέλους μου·
τὰς συκᾶς· ὁποῦ πρὸ χρόνων νέος ὢν ἐφύτευσα
μετὰ τόσον καιρὸν τώρα ν' ἀσπασθῶ ἐπιθυμῶ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τώρα δ' ἂς προσευχηθῶμεν πρῶτον μὲν εἰς τὴν Θεὰν
ὅπου λόφους καὶ Γοργόνας ἀφ' ἡμῶν ἀφήρεσεν·
ἔπειτα δ' εἰς τὰ χωρία εὔθυμοι ἂς τρέξωμεν,
τίποτε καλὰ λαβόντες κρέατα ταριχευτά.

(539) Κατασκευάζοντα λόφους διὰ τὰς περικεφαλαίας.
(355) Γοργόνας, ὡς κοσμήματα εἰς τὰς περικεφαλαίας.

ΕΡΜΗΣ

Πῶς τὸ στῖφός των ὡραῖον φαίνεται, ὦ Ποσειδῶν,
κ' εὔθυμον, πυκνὸν ὡς μάζα, ὡς συμπόσιον γοργόν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λαμπρὸν πρᾶγμα, μὰ τὸν Δία, εἶν' ἡ σφύρα ἔνοπλος,
καὶ τὸ τρίκρανον ὡραῖον στίλβον εἰς τὸν ἥλιον.
Τί καλὰς δενδροστοιχίας σχηματίζουν ἐναλλάξ!
ὥστ' ἐπιθυμῶ νὰ ἔβγω καὶ ἐγὼ εἰς τοὺς ἀγρούς,
καὶ μὲ δίκελλαν νὰ φέρω γύρους τὰ χωράφια.
'Αλλ' ἐνθυμηθέντες, ἄνδρες, τὴν ἀρχαίαν δίαιτάν σας,
ἣν αὐτὴ σᾶς ἐχορήγει, καὶ τοὺς ὁρμαθοὺς ἐκείνους,
καὶ τὰ σῦκα, καὶ τὰ μύρτα, καὶ τὴν τρύγα τὴν γλυκεῖαν,
καὶ εἰς τὸ πηγάδι τ' ἄνθη τὰ καλά, καὶ τὰς ἐλαίας
τὰς φιλτάτας,
διὰ ταῦτα τώρα ταύτην τὴν Θεὰν ὑμνήσατε.

ΧΟΡΟΣ

Χαῖρε, χαῖρε, φίλη! Πῶς
μᾶς χαροποιεῖς ἐλθοῦσα!
Ὁ πόθος σου μ' ἐδάμασε.
Πῶς εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐπόθουν ἐκ ψυχῆς ν' ἀναρπασθῇς!
Μέγιστον μᾶς ἦσουν κέρδος, ὦ μυριοπόθητε,
εἰς τοὺς ζῶντας ἡμᾶς ὅλους τὴν γεωργικὴν ζωήν.
Σὺ μᾶς ὠφέλεις, μόνη σύ.
Εἴχομεν ἐφ' ἡμερῶν σου ἄλλοτε πολλὰ γλυκὰ
καὶ καλὰ κ' ἀνέξοδα.
Ἦσουν εἰς τοὺς χωρικούς μας σωτηρία καὶ τροφή,
ὥστε τὰ νωπὰ συκάκια, καὶ τ' ἀμπέλια, καὶ ὅλα

(561) Ὁμιλεῖ περὶ τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων ὡς περὶ ὅπλων.
(574 κτλ.) Ὡς ἐν 346 κτλ.

τ' ἄλλα τὰ φυτὰ ὁμοίως,
μὲ χαρὰς καὶ γέλοια θενὰ σὲ δεχθοῦν.
Ἀλλὰ ποῦ μακρὰν μᾶς ἦτον ὅλον τοῦτον τὸν καιρὸν
αὐτή; τοῦτο δίδαξέ μας, ὦ Θεῶν εὐνούστατε.

ΕΡΜΗΣ

Ὦ σοφοί μου ζευγηλάται, δότε μοι ἀκρόασιν,
ἂν νὰ μάθητε ποθῆτε πῶς αὐτὴ ἀπώλετο.
Πρῶτος ἦτον ὁ Φειδίας ὅστις ἐκακόπαθεν·
ἔπειτα τὴν αὐτὴν τύχην φοβηθεὶς ὁ Περικλῆς,
καὶ τὸν τρόπον σας γνωρίζων τὸν δαγκαστικώτατον,
πρὶν ἢ πάθῃ τι, τὴν πόλιν ἄναψε κ' ἐκόρωσε,
καὶ μικρὸν σπινθῆρα ῥίψας, ψήφισμα μεγαρικὸν,
τόσον πόλεμον ἀνάπτει, ὥστε ἀπὸ τὸν καπνὸν
ὅλ' οἱ Ἕλληνες δακρύουν κ' οἱ ἐκεῖ καὶ οἱ ἐδῶ·
ἔτρυξε δὲ τὸ ἀμπέλι ὡς τὸ πρωτοήκουσε,
μ' ἀγανάκτησιν λακτίζων πίθος πίθον ἔκρουεν,
οὐδ' ὑπῆρχε σωτηρία, κ' ἠφανίζετο αὐτή.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν τὰ ἤκουσα ποτέ μου, μὰ τὸν Φοῖβον, ὅλ' αὐτὰ,
οὐδὲ ποίαν ἔχει σχέσιν ὁ Φειδίας μετ' αὐτῆς.

ΧΟΡΟΣ

Οὔτ' ἐγώ. Ἆ! διὰ τοῦτο εἶναι τόσον εὔμορφη,
ἐπειδ' εἶναι συγγενής του. Πόσα δὲν ἠξεύρομεν!

ΕΡΜΗΣ

Ὡς σᾶς εἶδον δὲ αἱ πόλεις ὧν ἐξουσιάζετε

(583) Τροχ. τρίμ. καταλ. Ὁ δὲ 579 δίμ. καταλ.

(588) Ὁ Φειδίας ἐσυκοφαντήθη ὅτι ἔκλεψε χρυσὸν ἐκ τῆς χρυσελεφαντίνης Ἀθηνᾶς ἣν κατεσκεύασε· καὶ ὁ Περικλῆς, λέγει ὁ ποιητής, φοβηθεὶς μὴ συγκατηγορηθῇ, ὡς φίλος καὶ προστάτης τοῦ Φειδίου, ἀνῆψε τὸν πόλεμον διὰ τοῦ Μεγαρικοῦ ψηφίσματος, περὶ οὗ Ἴδ. Θουκ.

(601) Ἡ Εἰρήνη ἦν καλὴ, καθὸ συγγενής, ἢ σχέσιν ἔχουσα μετὰ τοῦ Φειδίου, τοῦ τεχνίτου τοῦ ὑπερτάτου κάλλους.

θυμωμένους πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ δόντια τρίζοντας,
ἀπὸ φόβον πρὸς τοὺς φόρους ἐπενόουν μηχανάς,
κ' ἔπειθον διὰ χρημάτων τῶν Λακώνων τοὺς τρανούς.
Ἐπειδὴ δὲ εἶναι οὗτοι ξενομπαῖκτ' αἰσχροκερδεῖς,
αἰσχρῶς ἔῤῥιψαν ἐκείνην κ' ἥρπασαν τὸν πόλεμον.
Πλὴν τὰ κέρδη των καὶ τούτων ἔβλαψαν τοὺς γεωρ-
[γούς,
ἐπειδὴ καὶ φιλεκδίκως αἱ τριήρεις ἀπ' ἐδῶ
ἐπιπλέουσαι, τὰ σῦκα τῶν ἀθώων ἔτρωγον.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ δικαίως χωρὶς ἄλλο· τὴν συκιάν μου καὶ αὐτοὶ
μ' ἔκοψαν, ποῦ ἐγὼ μόνος ἔθρεψα κ' ἐφύτευσα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλὲ βέβαια δικαίως. Πίθον ἑξαμέδιμνον
δὲν μ' ἐσύντριψαν ὁμοίως μέγαν λίθον ῥίψαντες;

ΕΡΜΗΣ

Ὡς δ' ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆλθεν ὁ ἐργατικὸς λαός,
πῶς ὁμοίως ἐπωλεῖτο εἶδε καὶ ἐνόησε.
Πλὴν σταφύλια μὴ ἔχων, καὶ τὰ σῦκα ἀγαπῶν,
πρὸς τοὺς ῥήτορας ἐστράφη. Οὗτοι δὲ γνωρίζοντες
πῶς στεροῦντ' ἐπίσης ἄρτου καὶ ἰσχύος οἱ πτωχοί,
τὴν Θεὰν αὐτὴν μ' ὀξείας ἀπεδίωκον κραυγάς,
ὅταν ἤρχετο πολλάκις εὔνους πρὸς τὴν χώραν σας·
ἔσειον δὲ τοὺς συμμάχους τοὺς πλουσίους καὶ παχεῖς,
λέγοντες ὁ εἷς ἢ ἄλλος τὰ Βρασίδου πῶς φρονεῖ,
καὶ ὡς σκύλοι σεῖς ἀμέσως τὸν κατεσπαράττετε·

(606) Οἱ Λάκωνες ἦσαν ξενηλάται, καὶ ὁ χρησμὸς αὐτὸς τοὺς ἀνεγνώρισεν ὡς φιλοχρημάτους, ἐναντίον τῶν παρ' αὐτοῖς κειμένων νόμων.
(615) Ὁ λαὸς ὁ Ἀττικός.
(616) Ὁμοίως ὡς ὁ ἐν Λακωνίᾳ.
(623) Ὅτι ἐλακώνιζον.

ἐπειδὴ ἡ πόλις αὕτη ὠχριῶσα κ' ἔντρομος,
ὅ,τι τῇ διέβαλλέ τις, μ' ἡδονὴν τὸ ἔχαπτεν.
Βλέποντες δ' αὐτοὺς οἱ ξένοι ὅτι ξύλον ἔδιδον,
τὸ ἀπύλωτόν των στόμα μὲ χρυσὸν ἐστούμπωνον·
ὥστ' ἐκεῖνοι μὲν ἐπλούτουν ὑπερμέτρως, ἡ δ' Ἑλλὰς
ἐκινδύνευε νὰ μείνῃ ἔρημος· καὶ ὅλ' αὐτὰ
τομαρᾶς τὰ ὑπεκίνει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Παῦσε, δέσποτα Ἑρμῆ·
ἄφησε τὸν ἄνδρα τοῦτον κάτω ὅπου κάθηται.
Δὲν εἶν' ἐδικός μας πλέον, ἐδικός σου εἶν' αὐτός.
Ἂν περὶ ἐκείνου λέγῃς, πῶς πανοῦργος ἦν ὅτ' ἔζη,
φλύαρος καὶ συκοφάντης, καὶ ζιζάνιον, κουτάλα,
μ' ὅλ' αὐτὰ ὑβρίζεις μόνον ἐδικόν σου ἄνθρωπον.

(Πρὸς τὴν Εἰρήνην)

Τί σιωπᾷς, εἰπέ μοι, ὦ σεπτὴ Θεά;

ΕΡΜΗΣ

Δὲν θέλει νὰ λαλήσῃ πρὸς τοὺς θεατάς·
ὀργίζεται δι' ὅσα ἔπαθε κακά.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἂς ὁμιλήσῃ κἂν ὀλίγον τι πρὸς σέ.

ΕΡΜΗΣ

Εἰπέ μοι, φίλη, ὅ,τι θέλεις δι' αὐτούς,
ὦ μισασπιδωτάτη γυναικῶν, εἰπέ.
Καλά, σ' ἀκούω.— Τοῦτο λέγεις;— Ἐννοῶ.

(626) Ἐν τῷ ἀρχαίῳ λογοπαίγνιον· διαβάλλω σημαίνει καὶ τὸ παραθέτω εἰς τὴν τράπεζαν.

(631) Ὁ Κλέων.

(632) Δὲν θέλει νὰ κακολογῇ ἀποθανόντα τὸν Κλέωνα. Ἀρίστη ἡ ἀρχή, ἀλλ' ὀλίγον τὴν ἐφαρμόζει.

Ἀκούσατέ την διὰ τί σᾶς μέμφεται.
Μετὰ τὴν Πύλον προσελθοῦσ' αὐτόκλητος,
σπονδῶν δὲ πλῆρες φέρουσα κιβώτιον,
τρὶς ἐδιώχθη ἐκ τῆς ἐκκλησίας σας.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐσφάλαμέν σοι. Σύγγνωθί μας, ὦ Θεά·
ὁ νοῦς μας τότε ἦτον εἰς τομάρια.

ΕΡΜΗΣ

Ἄκουσον τώρα πάλιν τί μ' ἐρώτησε·
Ἐδῶ τίς ἦτον πρὸς αὐτὴν ὁ ἔχθιστος,
καὶ τίς ὁ φίλος, ὁ πολέμους μὴ ποθῶν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εὐνούστερός της ἦτον ὁ Κλεώνυμος.

ΕΡΜΗΣ

Ὁποῖος δέ τις ἦτον ὁ Κλεώνυμος
εἰς τοὺς πολέμους;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ! καλῆς ψυχῆς, ἀλλὰ
πατρὸς δὲν εἶναι οὗ καυχᾶται, ἐπειδὴ
ἂν νὰ ἐξέλθῃ στρατιώτης τῷ συμβῇ,
ἀποβαλτὸς τῶν ὅπλων εὐθὺς γίνεται.

ΕΡΜΗΣ

Ἀκούσατε ἀκόμη τί μ' ἐρώτησε·
Τὸν λίθον ποῖος κρατεῖ τώρα τῆς Πνυκός;

(645) Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Σφακτηρίας ὑπὸ Κλέωνος, οἱ Σπαρτιᾶται πέμψαντες ἐπρότειναν ν' ἀποδώσωσι τὰς ἀττικὰς τριήρεις, καὶ νὰ συνομολογήσωσιν εἰρήνην. Ἀλλ' ὁ δῆμος τρὶς ἐρωτηθεὶς, ἐνέμεινε, κατὰ πρότασιν τοῦ Κλέωνος, εἰς τὸν πόλεμον.

(649) Δηλ. ἐπιῤῥοὴν εἶχεν ἐν τῷ δήμῳ ὁ σκυτοτόμος Κλέων.

(658) Κλεώνυμος ὁ ῥίψασπις.

(660) Δηλ. τίς εἶναι ὁ ἐπιῤῥοὴν ἔχων ῥήτωρ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τὸν τόπον τοῦτον ἔχει ὁ Ὑπέρβολος.
Θεά, τί κάμνεις, ποῦ γυρνᾷς τὴν κεφαλήν;

ΕΡΜΗΣ

Ἀπὸ τοῦ δήμου στρέφεται. Ὀργίζεται
ὅτι προστάτην πονηρὸν ἀνέλαβε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἶν' εἰς τὸ μέλλον ἄχρηστος· ὡς τώρα δὲ
ὁ δῆμος ἄνευ ἐπιτρόπου καὶ γυμνός,
αὐτὸν ἐζώσθη πρόχειρα τὸν ἄνθρωπον.

ΕΡΜΗΣ

Κ' εἰς τί τὴν πόλιν ὠφελεῖ; σᾶς ἐρωτᾷ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Θὰ φωτισθῶμεν.

ΕΡΜΗΣ

Τίνι τρόπῳ δὲ αὐτό;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λυχνοποιὸς ἐκεῖνος εἶναι. Ἂν προτοῦ
ἐψηλαφῶμεν σκοτεινὰ τὰ πράγματα,
τοὐντεῦθεν μὲ τὸν λύχνον θὰ σκεπτώμεθα.

ΕΡΜΗΣ

Τί παραγγέλλει νὰ σὲ ἐρωτήσω!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί;

ΕΡΜΗΣ

Πολλά. Τ' ἀρχαῖα ὅσα τότε ἄφησε.
Ὁ Σοφοκλῆς τί κάμνει καὶ τί γίνεται;

(661) Ὑπέρβολος ὁ λυχνοποιός.
(664) Προστάτης ἐλέγετο ὁ Ἀθηναῖος ὑφ' ὃν ὤφειλε νὰ ταχθῇ ὁ μέτοικος, ὅπως τὸν ἀντιπροσωπεύῃ εἰς τὰς μετὰ τῆς πολιτείας καὶ τῶν δικαστηρίων σχέσεις του.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλά. Δεινόν τι ὅμως τῷ συνέβη.

ΕΡΜΗΣ

Τί;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐκ Σοφοκλέους Σιμωνίδης ἔγινε.

ΕΡΜΗΣ

Πῶς Σιμωνίδης;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Γέρων ὢν καὶ σάπιος,
διὰ τὸ κέρδος πλέει κ' εἰς τὰ φύκια.

ΕΡΜΗΣ

Ὁ δὲ σοφὸς Κρατῖνος ζῇ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἀπέθανεν,
οἱ Λάκωνες ὁπότε ἔφθασαν.

ΕΡΜΗΣ

Πῶς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πῶς;
Λειποθυμήσας, ὅτι δὲν ὑπέφερεν
ἰδὼν πιθάρι οἴνου συντριβόμενον.
Καὶ πόσα ἄλλα ἔπαθεν ἡ πόλις μας!
Ποτὲ, Θεά μου, δὲν θενὰ σ' ἀφήσωμεν.

ΕΡΜΗΣ

Καὶ τώρα τὴν Ὀπώραν ἔπαρε αὐτὴν

(679) Ὅτι γηράσας ὁ Σοφοκλῆς ἔγινε φυλάργυρος, ὡς ἦν ὁ Σιμωνίδης, καὶ διὰ κέρδος εἶναι καλὸς καὶ εἰς φύκη νὰ πλεύσῃ (παροιμ. κἂν ἐπὶ ῥυπὸς πλέοι.)

(680) Κρατῖνος Καλλιμήδους, εἷς τῶν πρωτίστων ποιητῶν τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. Ἀπέθανε δὲ ἐν Ὀλ. 89, β', ἡλικίας 97 ἐτῶν (Λουκ. Μακροβ. 25.)

γυναῖκα, καὶ μαζῆ της εἰς τὸν κῆπόν σου
κατοίκησε, καὶ κάμνε σταφυλόπουλα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ σὲ φιλήσω ἄφες με, φιλτάτη μου.
Θενὰ μὲ βλάψῃ ἆρά γε μὲ τὸν καιρὸν
ἐὰν χορτάσ' ὀπώραν, δέσποτα Ἑρμῆ;

ΕΡΜΗΣ

Ὄχι, ἂν πίνῃς μετ' αὐτὴν φλησκούνιον.
Φέρε ἀμέσως τὴν Πανήγυριν αὐτὴν
εἰς τὴν Βουλὴν, ἧς ἦτον κτῆμα ἄλλοτε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Βουλὴ εὐδαίμων διὰ τὴν Πανήγυριν!
ζωμὸν, ὤ! πόσον θὰ ῥοφᾷς· ἡμέρας τρεῖς!
Πόσα θὰ φάγῃς κρέατα κ' ἐντόσθια!
Πλὴν χαῖρε, φίλ' Ἑρμῆ μου.

ΕΡΜΗΣ

Ἄνθρωπε, καὶ σὺ
πήγαινε χαίρων, κ' ἐνθυμοῦ με κἄποτε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὀπίσ' ὀπίσω, κάνθαρε, πηγαίνωμεν.

ΕΡΜΗΣ

Καλὲ, ἐδῶ δὲν εἶναι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ ποῦ ἔφυγεν;

ΕΡΜΗΣ

Εἰς τοῦ Διὸς τοὺς πόδας ἀστραπηφορεῖ.

(693) Τὴν ἄλλην ὀπαδὸν τῆς Εἰρήνης.
(694) Ἡ Βουλὴ ὠργάνιζε καὶ ἔπεμπε τὰς Πανηγύρεις καὶ Θεωρίας.
(696) Αἱ Πανηγύρεις ἦσαν συνήθως τριήμεροι.
(702) Στίχος ἐκ τοῦ Βελλεροφόντου τοῦ Εὐριπίδου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κ' ἐκεῖ ποῦ θενὰ εὕρῃ ὁ πτωχὸς τροφήν;

ΕΡΜΗΣ

Τοῦ Γανυμήδους ἀμβροσίαν θὰ βοσκᾷ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κ' ἐγὼ πῶς θὰ καταίβω;

ΕΡΜΗΣ

Μὴ φοβοῦ. Καλά.
Μὲ τὴν Θεάν μας.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

(Πρὸς τὴν Εἰρήνην καὶ τὰς ὀπαδούς της)

Ἔλθετε, ὦ κόραι μου,
ἐμὲ ἀκολουθεῖτε τάχιστα. Ἐκεῖ
ἐπιθυμοῦντες σᾶς προσμένουν πάμπολλοι.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλὰ πήγαινε χαίρων, τὰ σκεύη δ' ἡμεῖς τῶν ἀ-
[γρῶν εἰς πιστοὺς ὑπηρέτας
νὰ φυλάξουν θ' ἀφήσωμεν, μήπως χαθοῦν, ἐπειδὴ
[συνηθίζουν οἱ κλέπται
νὰ γυρίζουν ὁλόγυρ' ἀπὸ τὰς σκηνὰς, νὰ κυττάζουν
[ἐντὸς, καὶ ν' ἁρπάζουν.
Ἀλλὰ φύλαττε σὺ μὲν ἀνδρείως αὐτά· ἕνα λόγον
[δ' ἡμεῖς θὰ εἰπῶμεν
πρὸς αὐτοὺς τοὺς παρόντας ἐδὼ θεατὰς, ὡς τὸν φέ-
[ρει ὁ νοῦς καὶ ἡ ὥρα.
Νὰ τὸν δέρνουν μὲν πρέπ' οἱ ῥαβδοῦχοι, κἀνεὶς κω-
[μῳδίας διδάσκαλος ὅταν

(705) Ἀπὸ τοῦ λογείου θέλει νὰ καταβῇ πάλιν εἰς τὴν ὀρχήστραν.
(709) Ὁ Χορὸς φαίνεται ὅτι λέγει ταῦτα ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἔτι, εἰς τέσσαρας στίχους παραταχθεὶς, ὡς συνήθως εἰς τὰς παραβάσεις.
(712) Σὺ, λέγει πρὸς ὑπηρέτας, οἵτινες ἀποκομίζουσι τὰ σκεύη.

εἰς τὸ θέατρον ἔλθῃ, κ' ἐμπρός σας προβάς, ἑαυτὸν
[ἐπαινῇ μ' ἀναπαίστους.
Ἀλλ' ἂν εὔλογον εἶναι, ὦ κόρη Διός, νὰ τιμᾶται ὁ
[ἄριστος ὅλων,
ὁ κλεινότατος ὅστις προέχει πολὺ τῶν λοιπῶν κω-
[μῳδοδιδασκάλων,
ὁ διδάσκαλος λέγει ἐπαίνους πολλοὺς ὁ ἡμέτερος ὅτι
[ἀξίζει.
Τὸ μὲν πρῶτον διότι ἐμπόδισ' αὐτὸς τοὺς λοιποὺς ἀν-
[τιπάλους του μόνος
νὰ χλευάζουν αἰώνια ῥάκη σαπρὰ καὶ μὲ ψείρας νὰ
[ἔχουν πολέμους.
Τοὺς λιμώττοντας ἔπειτ' αὐτοὺς Ἡρακλεῖς ὅπου χά-
[πτουν μ' ἀχόρταγον πεῖναν,
καὶ τοὺς ὅσους ἢ φεύγουσιν, ἢ ἀπατοῦν, ἢ ἐπίτηδες
[δέρνοντ' ἐμπρός σας,
τοὺς ἐδίωξε πρῶτος ἀτίμως αὐτός. Καὶ τοὺς δούλους
[ἀπέβαλ' ἐπίσης,
οὓς σᾶς ἔφερον κλαίοντας πάντοτ' ἐδῶ, πρὸς αὐτὸ
[ἀποβλέποντες μόνον,
τὸν δαρμένον ὁ σύνδουλος ὅπως ἰδών, ἐρωτήσῃ αὐ-
[τὸν μ' εἰρωνείαν·
«Τί συνέβ' εἰς τὸ δέρμα σου, ὦ δυστυχῆ; Μήπως ἔ-
[φοδον ἔχαμ' ἡ μάστιξ,
τὰ πλευρά σου πορθοῦσα μὲ μέγαν στρατὸν καὶ τὴν
[ῥάχιν σου δενδροτομοῦσα;»

(716) Ὦ Μοῦσα. (Ὁμ. Ὀδυσσ. Α, 10.)

(720) Αἰνίττεται τὰς εὐτελεῖς ὑποθέσεις ἃς ἐπραγματεύοντο ἄλλοι κωμικοί, ἰδίως δὲ ὁ Εὔπολις.

(721) Αἰνίττεται τὸν Ἡρακλῆ τοῦ Εὐριπίδου (ἐν Ἀλκήστιδι), ἰδίως δὲ τὰς κωμῳδίας τοῦ Κρατίνου.

Τὰ κακὰ ἐξορίσας αὐτὰ τ' ἀειδῆ, σαρκασμοὺς ἀγενεῖς βωμολόχων,
σᾶς ἐμόρφωσε τέχνην μεγάλην, αὐτὴν ἀνεγείρας λαμπρὰν, καὶ πυργώσας
μὲ μεγάλας μὲν λέξεις, μὲ νοῦν δ' ὑψηλὸν, καὶ μὲ σκώμματα ὄχι χυδαῖα,
ὄχι μὲν ἰδιώτας ποτὲ κωμῳδῶν, γυναικάρια ἢ ἀνθρωπίσκους,
ἀλλὰ ἔχων τινὰ Ἡρακλέους ὀργὴν, καὶ προσβάλλων εὐθὺς τοὺς μεγίστους,
βρωμερὰς τομαρίων περάσας ὀσμὰς, καὶ βορβοροδυσώδεις φοβέρας.
Καὶ πρὸ πάντων τῶν ἄλλων μὲν μάχομ' ἐγὼ πρὸς τὸν πριονοδόντην ἐκεῖνον,
εἰς οὗ μὲν τὸ ἀναίσχυντον βλέμμα δεινῶς αἰσχραὶ ἔλαμπον Κύννης ἀκτῖνες,
περὶ δὲ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν κεφαλαὶ ἑκατὸν ἐπαράτων κολάκων
κατεγλύφοντο· κρότον δὲ εἶχε φωνῆς ὡς βαράθρου ὀλέθρους γεννῶντος,
εἶχεν ὄρχεις ἀπλύτους λαμίας, ὀσμὴν δ' εἶχε φώκης, πρωκτὸν δὲ καμήλου.
Τέρας ὅμως τοιοῦτον ἐμπρός μου ἰδὼν, δὲν ἐτρόμαξ', ἀλλὰ παρετάχθην,
κ' ἐπολέμουν ἀνδρείως δι' ὅλους μὲν σᾶς, καὶ δι' ὅλας τὰς νήσους τὰς ἄλλας.
Δι' αὐτὸ ν' ἀποδώσητε πρέπει καὶ σεῖς καὶ νὰ μὴ λησμονῆτε τὴν χάριν·

(734) Ἐννοεῖ τὸν Κλέωνα.
(735) Κύννα, ἑταίρα ἀναιδὴς ἐν Ἀθήναις, ἧς μέμνηται καὶ ἐν Ἱππεῦσι, 711.
(738) Λαμία, μυθολογούμενον τέρας.

ἐπειδὴ ὅταν ἄλλοτ' εὐτύχουν νικῶν, εἰς παλαίστρας [δὲν ἔφερον γύρους,
τὰ παιδία πειράζων· ἀπαίρων μ' ἐμὲ τὴν σκευήν μου, [εὐθὺς ἀνεχώρουν,
ὀλιγίστους λυπήσας καὶ τέρψας πολλοὺς, καὶ τὰ [δέοντα ὅλα τελέσας.
Διὰ τοῦτο εἶν' εὔλογον ὅλοι ὁμοῦ
καὶ οἱ ἄνδρες κ' οἱ παῖδες νὰ εἶναι μ' ἐμέ.
Παραινοῦμεν δ' ἐπίσης καὶ τοὺς φαλακροὺς
νὰ φροντίσουν ἡ νίκ' εἰς ἡμᾶς νὰ δοθῇ·
ἐπειδὴ, ἂν νικήσω, θὰ λέγῃ καθεὶς,
φαλακρὸν εἰς τραπέζας καὶ δεῖπν' ἂν ἴδῃ,
«Φαλακρὸς εἶναι, φέρε εἰς τὸν φαλακρὸν,
δὸς ὀπώρας, στραγάλια ἄφθονα δὸς,
ἐπειδὴ καὶ τοῦ πλέον γενναίου αὐτὸς
ποιητοῦ μας τὸ μέτωπον ἔχει.»

ΧΟΡΟΣ

Μοῦσα, πολέμων βοὰς
παραίτησε, κ' ἔλα μ' ἐμὲ,
φίλη, νὰ χορεύσῃς,
ὑμνοῦσα καὶ γάμους Θεῶν
καὶ δεῖπν' ἀνθρώπων,

(742) Αἰνίττεται ἄλλους ὁμοτέχνους του, οἷς προσήπτοντο τὰ τοιαῦτα.
(755) Ὁ Χορὸς κατέβη εἰς τὴν ὀρχήστραν.

–⏑⏑,–⏑⏑,–
⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–
–⏑–⏑–⏑
–,–⏑⏑,–⏑⏑,–
–,–⏑–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–
⏑–⏑–,⏑–⏑–
–⏑⏑,–⏑⏑,––
–⏑⏑,–⏑⏑,
––,–⏑–⏑

–⏑⏑,––,––,–⏑⏑,–⏑
––,–⏑⏑,––
–⏑⏑,–⏑⏑,–
⏑⏑–,⏑⏑–,––
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑
–⏑⏑,–⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–
––,⏑–,⏑––

καὶ τῶν μακάρων χαράς.
Μ' αὐτὰ σὺ Μοῦσα τέρπεσαι.
Ἂν δ' ὁ Καρκῖνος ἐρχόμενος,
μετὰ τῶν παίδων του
θέλῃ νὰ χορεύσῃς,
μὴ τὸν ἀκούσῃς κ' ἐφάμιλλος τούτων μὴ ἔλθῃς,
ὅλους δὲ τούτους ἐκλάμβανε
ὄρτυγας οἰκογενεῖς,
χορευτὰς μὲ λαΐνας λαιμοὺς,
νάνους, κόπρου ἀρνίων σφαιρίδια,
μηχανευρέτας·
ὧν ἐκαυχᾶτ' ὁ πατὴρ ὅτι δρᾶμα μὲν
εἶχεν, ἀλλ' ὅτ' ἡ γαλῆ
τὸ ἔπνιξε τὴν νύκτα.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Πρέπ' οἱ σοφοὶ ποιηταὶ
τοιαύτας Χαρίτων ᾠδὰς
ἑλικοβοστρύχων
νὰ ψάλλωσιν, ὅταν φαιδρὸν
τὸ χελιδόνι
ἔαρ γλυκὺ κελαδῇ.
Χορὸν δὲ οὔτ' ὁ Μόρσιμος
οὔτ' ὁ Μελάνθιος ἔχῃ, ὡς
ὅταν τὸν ἤκουσα

(762) Ὁ Καρκῖνος, τραγικὸς ποιητής, εἶχε τρεῖς παῖδας, Ξενοκλῆν, Ξενότιμον, Ξέναρχον, χορευτὰς μικροὺς τὸ σῶμα, καὶ κωμῳδουμένους ὡς ἀδοκίμους. (Ἴδ. καὶ Νεφ. 1234.)

(772) Τὸ δρᾶμα τοῦτο ἐκαλεῖτο Μῦς, καὶ ἡττήθη.

(774—779) Παρῳδία ἐκ τῆς Ὀρεστείας τοῦ Στησιχόρου.

(774—792) Τὰ μέτρα ὡς τὰ τῆς στροφῆς.

(780) Μόρσιμος, τραγικὸς ποιητής, υἱὸς τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Φιλοκλέους.

(781) Μελάνθιος, τραγικὸς ποιητής, ὁ λεπρός. (Ὄρν. 151.)

νὰ πικρογαρίζῃ,
κ' ὁ ἀδελφός του ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ ἐχορήγει
τῶν τραγῳδῶν, καὶ ἀμφότεροι
ἅρπυιαι ἦσαν, βοροί,
ψαροφάγοι, γοργόνες, γραιῶν
φίλοι κ' αἰσχροὶ ἐρασταὶ τραγομάσχαλοι,
ἰχθυογλάροι.
Πτύσε τους φλέγμα πλατὺ κατὰ πρόσωπον,
Μοῦσα Θεά, καὶ μ' ἐμὲ
εἰς πανηγύρεις παῖζε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ, ΥΠΗΡΕΤΗΣ, ΧΟΡΟΣ, ΙΕΡΟΚΛΗΣ

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί δύσκολον ν' ἀνέλθῃ τις εἰς τοὺς Θεούς!
'Απηυδημένα μὲ πονοῦν τὰ σκέλη μου.
Τί μικροὶ ἦσθε, ὡς σᾶς ἔβλεπ' ἄνωθεν!
τί κακοήθεις φαίνεσθ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ!
ἀλλὰ κ' ἐντεῦθεν τί κακοηθέστεροι!

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Αὐθέντα, ἦλθες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὡς νὰ λέγουν ἤκουσα.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τί ἔπαθες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Οἱ πόδες μοὶ πονοῦν πολὺ
μακρὰν ὁδὸν ἐλθόντος.

(788) Τραγομάσχαλοι (ὧν αἱ μασχάλαι ὄζουσιν ὡς τῶν τράγων) εἶπε διότι ἦσαν τραγικοὶ ποιηταί.

(793) Ὁ Τρυγαῖος ἐπανέρχεται εἰς τὴν σκηνήν, ἥτις ὑποτίθεται ἤδη παριστῶσα τὴν γῆν καὶ οὐχὶ πλέον τὴν κατοικίαν τῶν Θεῶν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

'Αλλ' εἰπέ μοι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἄλλον κἀνέν' ἀπήντησας πλανώμενον
εἰς τὸν ἀέρα πλὴν σου;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὄχι, πλὴν ψυχὰς
δύω ἢ τρεῖς που διθυραμβοποιητῶν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τί δ' ἔκαμνον;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Συνῆγον τὰ προοίμια,
πετῶσαι, τ' ἀερονεφοχολυμβητά.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Δὲν εἶν' εἰς τοὺς ἀέρας ὅσα λέγουσιν,
ἀποθανόντες ἄστρα πῶς γινόμεθα;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μάλιστα.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Κ' εἶναι τώρα τίς ἀστὴρ ἐκεῖ
ὁ Χῖος Ἴων;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τίς; Δὲν ἐστιχούργησε
τὸν Ἑωσφόρον ποτ' ἐνταῦθα; Ἔκτοτε
'Αστέρα ὅλοι Ἑωσφόρον τὸν καλοῦν.

(806) Ἰδέαι τῶν Στωΐχῶν.

(810) Ἴων, Χῖος ποιητὴς διθυράμβων καὶ τραγῳδιῶν, ἀκμάσας περὶ 'Ολ. 82, ἔγραψε ποτὲ ποίημα ἀρχόμενον διὰ τῆς λέξεως ταύτης.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τί δ' εἶν' ἐκεῖνοι οἱ ἀστέρες ποῦ περνοῦν,
καὶ καίοντ' ἐνῷ τρέχουν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αὐτοὶ ἔρχονται
ἀπὸ πλουσίων ἄλλων ἄστρων γεύματα,
φανοὺς κρατοῦντες καὶ εἰς τοὺς φανούς των πῦρ.
Σὺ δ' αὐτὴν λάβε, κ' ἐκεῖ μέσα φέρε την,
θέρμανε ὕδωρ, τὴν λεκάνην γέμισε,
καὶ στρῶσε γάμου κλίνην εἰς αὐτὴν κ' ἐμὲ,
καὶ ὅλ' ἀφ' οὗ τὰ κάμῃς, ἔλα πάλ' ἐδῶ.
Εἰς τὴν Βουλὴν θὰ δώσω τώρ' αὐτὴν ἐγώ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Αὐτὰς δὲ ποῦ τὰς ηὗρες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῦ; εἰς οὐρανούς.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Εἰς τοὺς Θεοὺς δὲν δίδω τὸ τριώβολον,
ἐὰν πορνοβοσκῶσιν ὡς οἱ ἄνθρωποι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὢ! ὄχι. Κ' ἐκεῖ ζῶσιν ἀπ' αὐτὰ τινές.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Πηγαίνομεν. Νὰ δώσω πρέπει εἰς αὐτὴν
νὰ φάγῃ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὄχι. Δὲν θὰ θέλῃ νὰ γευθῇ
οὔτ' ἄρτον οὔτε μάζαν, συνηθίσασα
νὰ γλύφῃ ἄνω ἀμβροσίαν τῶν Θεῶν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Κ' ἐδῶ νὰ γλύφῃ ἂς τῇ μαγειρεύσωμεν.

ΧΟΡΟΣ

Ὁ γέρων τρισευδαίμονα,
ὡς βλέπω, τὴν ζωὴν διάγει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί θὰ εἰπῆτε δ' ἂν λαμπρὸν νυμφίον μὲ ἰδῆτε;

ΧΟΡΟΣ

Θὰ εἶσαι, ὦ γέρων, ζηλωτὸς,
μυράλειπτος καὶ νέος πάλιν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Βεβαίως· κ' εἰς τὸ στῆθός της ὁπόταν θὰ κοιμῶμαι!

ΧΟΡΟΣ

Θὰ εἶσ' εὐδαιμονέστερος τῶν μύλων τοῦ Καρκίνου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μήπως ἀδίκως; Ἀναβὰς τὰ νῶτα τοῦ Κανθάρου
δὲν ἔσωσα τοὺς Ἕλληνας, κ' εἰς τοὺς ἀγροὺς ἀφόβως
δὲν τρέχουν, δὲν εὐφραίνονται καὶ δὲν κοιμῶνται τώρα;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἐλούσθ' ἡ κόρη, κ' εἶν' εἰς ὅλα ἕτοιμος·
ἐπλάσθη σησαμίτιον πλακούντιον,
καὶ ὅλα τ' ἄλλα. Λείπ' ἡ παρουσία σου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἂς ἀποδώσω τώρα τὴν Πανήγυριν
εἰς τὴν Βουλήν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τί λέγεις; ἡ Πανήγυρις!

(830—31) ——◡◡—,◡—◡—
◡◡—◡—,◡—◡◡—◡

(833—34) Ὡς 830—31.

(836) Οἱ χορευταὶ υἱοὶ τοῦ Καρκίνου, οἱ στρεφόμενοι ὡς μύλοι.

Αὐτὴ ἦν εἰς Βραυρῶνα πρὶν ἐφέρομεν
κτυπῶντές την εὐθύμως καὶ μεθύοντες;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τὴν ηὗρα τώρα μόλις.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὦ αὐθέντα μου!
γλουτοπεντετηρίδα ἔχει φοβεράν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἔστω. Τίς εἶναι ἀπὸ σᾶς ὁ δίκαιος;
Αὐτὴν τίς θὰ φυλάξῃ διὰ τὴν Βουλήν;
Σὺ, τί χαράττεις;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τὸ . . διὰ τὰ Ἴσθμια
σκηνὴν χαράττω μὲ τὰ ἐργαλεῖά μου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν θὰ μ' εἰπῆτε τίς θὰ τὴν φυλάξῃ; Σὺ
ἐλθέ· θενὰ σ' ἀφήσω εἰς τὸ μέσον των.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἐκεῖνος γνέφει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποῖος;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὁ Ἀριφραδής.
Νὰ τῷ τὴν φέρῃς σὲ παρακαλεῖ.

(845) Βραυρὼν, δῆμος τῆς Ἀττικῆς, (τὴν σήμερον Βράονα), ἔνθα περίφημος καὶ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐνταῦθα ἤγετο Πανήγυρις, ἐφ' ἧς λέγει ὅτι ἐμέθυον καὶ εὐωχοῦντο.
(848) Κατὰ Πενταετηρίδα, ἤτοι μετὰ πᾶν τέταρτον ἔτος, ἤγοντο αἱ μεγάλαι ἑορταὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ.
(853) Σὺ, λέγει τῇ Θεωρίᾳ.
(854) Μέσον των, τῶν θεατῶν.
(855) Ἀριφραδὴς ἢ Ἀριφράδης, μουσικὸς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀκολασίᾳ (Ἱππ. 1065.)

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλὲ
θενὰ ῥοφήσῃ ὅλον τὸν ζωμὸν αὐτῆς.
Σὺ δ' ἄφησε τὰ σκεύη ὅλα σου αὐτά.
Βουλὴ, Πρυτάνεις, ἡ Πανήγυρις ἰδού.
Σκεφθῆτε πόσα σᾶς προσέφερα καλά.
Εἰπέτε τῃ, τοὺς πόδας ἀνεγείρουσα,
εὐθὺς ν' ἀρχίσῃ τῆς θυσίας τὸν χορόν.
Ἐδῶ ἰδέτε μαγειρεῖον τί καλόν!
ὅλον καπνίζον, ὅπου πρῶτα ἵσταντο
πρὸ τοῦ πολέμου τῆς Βουλῆς οἱ λέβητες.
Ἀγῶνας δὲ ὡραίους αὔριον εὐθὺς
νὰ θέσητ' ἠμπορεῖτε ἔχοντες αὐτὴν,
παλαίοντες νὰ εἶσθε τετραποδητὶ,
νεανικῶς χρισθέντες εἰς παγκράτιον,
μὲ γρόνθους νὰ κτυπᾶτε ἢ μὲ ἄλλο τί·
τὴν τρίτην δὲ ἡμέραν ἱπποδρόμιον
νὰ τρέξητε, ὁ ἵππος ἵππον νὰ περνᾷ,
κ' αἱ ἅμαξ' ἐπ' ἀλλήλας ν' ἀνατρέπωνται,
ἐπανωταὶ, φυσῶσαι καὶ ἀσθμαίνουσαι,
νὰ πίπτουν δ' ἄλλοι, κ' ἄλλοι νὰ ἐκδέρωνται
ἁμαξηλάται εἰς τοῦ δρόμου τὰς στροφάς.
Δεχθῆτε, ὦ Πρυτάνεις, τὴν Πανήγυριν.
Ὁ Πρύτανις προθύμως πῶς τὴν δέχεται!

(857) Εἰς τὰς ἑστιάσεις τῶν πανηγύρεων ἐδίδετο ζωμός.

(858) Ἡ Πανήγυρις ἔφερε φυσικῶς τὰ μαγειρικὰ σκεύη, τὰ εἰς τὰς πανηγύρεις χρήσιμα.

(860—76) Ἴσως κριθῇ ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ὅμοια, δὲν μετεφράσθη μετὰ πάσης ἀκριβείας.

(877) Ἀποτείνεται εἰς τοὺς μεταξὺ τῶν θεατῶν Πρυτάνεις, καὶ προσποιεῖται ὅτι εἷς αὐτῶν (ὁ Ἐπιστάτης) ἐδείχθη πρόθυμος νὰ τὴν δεχθῇ.

Ἂν τὴν εἰσῆγες δωρεάν, δὲν ἔσπευδες,
ἀλλὰ ἐκεχειρίαν θὰ ἐπρότεινες.

ΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Ἀνήρ, πολίτης ἀγαθὸς
πρὸς πάντας εἶναι ὁ τοιοῦτος.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τίς εἶμαι θενὰ μάθετε, ὅταν τρυγᾶτε, μᾶλλον.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τώρα τὸ γνωρίζομεν.
Σωτὴρ εἶσ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί δ' ὅταν πίνῃς θὰ εἰπῇς γαβάθαν νέου οἴνου!

ΧΟΡΟΣ

Σὲ πάντα μετὰ τοὺς Θεοὺς θὰ θεωρῶμεν πρῶτον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Διότι σᾶς ὠφέλησα ἐγώ, Τρυγαῖος Ἀθμονεύς,
λυτρώσας ἀπὸ συμφορῶν τῶν δημοτῶν τὸν ὄχλον
καὶ τὸν γεωργικὸν λαόν, καὶ Ὑπερβόλους παύσας.

ΧΟΡΟΣ

Ἡμεῖς δὲ τώρα τί θὰ πράξωμεν ἐδώ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί, πλὴν μὲ χύτρας ν' ἀνεγείρωμεν αὐτήν.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ χύτρας, λέγεις, ὡς Ἑρμῆν ἐλεεινόν;

(879) Οἱ Πρυτάνεις εἰσῆγον εἰς τὴν Βουλὴν τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῶν πολιτῶν. Αἰνίττεται δὲ ὅτι ἔπραττον τοῦτο δωροδοκούμενοι.
(880) Ἐκεχειρίαν, αἰνίττεται δωροδοκίαν (εἰς τὴν χεῖρα.)
(881) Τὸ μέτρον ὡς 830.
(890) Τὸν δημαγωγὸν Ὑπέρβολον.
(892) Ὅταν ἵδρυον βωμὸν καὶ ἄγαλμα, ἐπὶ μὲν τῶν εὐτελεστέρων ἔβραζον ὄσπρια εἰς χύτρας, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἔθυον ἱερεῖόν τι.
(893) Οἱ τετράγωνοι Ἑρμαῖ ἦσαν τὰ εὐτελέστερα ἀγάλματα, ἱδρυμένα εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μὲ τί λοιπὸν; μὲ βόα θέλετε χονδρόν;

ΧΟΡΟΣ

Μὴ βόα, μή· ἂς λείψουν αἱ βοήθειαι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Παχὺ γουρούνι θέλετε;

ΧΟΡΟΣ

Μή.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Διατί;

ΧΟΡΟΣ

Τοῦ Θεαγένους γουρουνιαῖς δὲν θέλομεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἀλλὰ τί θέλεις ἀπὸ τ' ἄλλα;

ΧΟΡΟΣ

Τὸ ἀρνί.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἀρνί;

ΧΟΡΟΣ

Ναί, μὰ τὸν Δία.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πλὴν αὐτὴ κοινὴ
ἡ λέξις εἶναι.

ΧΟΡΟΣ

Κάλλιστα. Ἐὰν κἀνεὶς
εἰς ἐκκλησίαν μᾶς προτείνῃ πόλεμον,
μὲ φόβον ὅλοι νὰ τὸν ἀρνηθοῦν κοινῶς.

(897) Θεαγένης ἐκ Πειραιῶς, κατηγορούμενος ἐπὶ εὐηθείᾳ καὶ κτηνωδίᾳ.

(902) Ὁ Ἀριστοφάνης παίζει λέγων νὰ τὴν ἱδρύσωσι μὲ ἀρνίον, (Ἰωνικῶς δὲ), ὥστε ἂν τις προτείνῃ πόλεμον, νὰ φωνάζωσιν ὅλοι ὀ ἶ, ἤτοι φ ε ῦ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλὰ τὸ εἶπες.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ νὰ μένουν ἥμεροι.
Πρὸς μὲν ἀλλήλους ὡς ἀμνοὶ θὰ εἴμεθα,
πολὺ πρὸς τοὺς συμμάχους δὲ πρᾳότεροι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πήγαινε κ' εὗρε σὺ λοιπὸν τὸ πρόβατον,
κ' ἐγὼ θὰ φέρω τὸν βωμὸν νὰ θύσωμεν.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς ὅσα θέλει ὁ Θεὸς, καὶ κατορθών' ἡ τύχη,
προχωροῦν κατ' εὐχὴν, κ' ἐν καιρῷ ἀπαντᾷ καὶ συνέ-
[χεται ἄλλο μετ' ἄλλου!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τῷ ὄντ'· ἰδοὺ καὶ ὁ βωμὸς ποῦ εἶν' ἐμπρὸς τῆς θύρας.

ΧΟΡΟΣ

Ταχύνετε τώρα, ἐν ᾧ
τῶν πολέμων ἡ αὖρα θεόθεν λοφᾷ,
ἀλλοῦ στρεφομένη.
Ἐπειδὴ κ' οἱ Θεοὶ φανερὰ
πρὸς καλόν μας τὴν γνώμην γυρνοῦν.

(906) Πάντα τὰ πρὸς θυσίαν ἀναγκαῖα. Τὰ κόλυβα (αἱ ὀλαὶ) ἐχύνοντο εἰς τὰ κέρατα τοῦ ἱερείου.

(908) ⏑–⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–⏑
⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–⏑⏑– | ⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–⏑
⏑–⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–⏑
⏑–, ⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑–, ⏑⏑–⏑
⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἰδοὺ κανοῦν καὶ κόλυϐα καὶ μάχαιρα καὶ στέμμα·
ἰδοὺ καὶ πῦρ· τὸ πρόϐατον ἀκόμη λείπει μόνον.

ΧΟΡΟΣ

Λοιπὸν δὲν ἁμιλλᾶσθε; Ἂν ὁ Χαῖρις ὑμᾶς ἰδῇ,
θὰ ἔλθῃ καὶ ἀπρόσκλητος ν' αὐλήσ', ἠξεύρων πῶς [ἀφ' οὗ
φυσήσῃ καὶ ἀγωνισθῇ,
θὰ τῷ δώσετε κἄτι.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σὺ, λάϐε τὴν λεκάνην καὶ τὸ κάνιστρον,
καὶ δεξιόθεν τρέξε περὶ τὸν βωμόν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἰδοὺ, εἰπὲ καὶ ἄλλο! Περιέτρεξα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Φέρε μ' ἐκεῖνο νὰ βαπτίσω τὸ δαδί.
Σείσου ταχέως· φέρ' ἐδῶ τὰ κόλυϐα.
Δός μοι αὐτὴν, καὶ νίψου καὶ τὰς χεῖράς σου,
καὶ κριθὰς ῥίψε εἰς τοὺς θεατάς.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἰδού.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἔδωκας;

(918) – – ⏑ –, – – ⏑ | – – – ⏑⏑, – ⏑ –
⏑ – ⏑ –, ⏑̄ – ⏑ –, ⏑ – ⏑ –, ⏑̄ – ⏑⏑̄
⏑ – ⏑ –, ⏑ – ⏑ –
⏑⏑̲ – ⏑⏑ –, ⏑̲

Χαῖρις, αὐλητὴς εἰς τὰς θυσίας.

(925) Εἰς τὰς θυσίας ἐϐάπτιζον τὸν δαυλὸν εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ νιψίματος, καὶ ἐῤῥάντιζον τὸν βωμόν.

(927) Αὐτὴν, τὴν λεκάνην.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τόσας ἔῤῥιψα, μὰ τὸν Ἑρμῆν,
ὥστ' ἐκ τῶν θεωμένων οὐδεὶς ἔμεινε
χωρὶς νὰ λάβῃ ἀνὰ ἓν κριθάριον..

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐπῆραν κ' αἱ γυναῖκες;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Θὰ ταῖς δώσωσιν
οἱ ἄνδρες των τὸ βράδυ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἂς εὐχώμεθα.
Τίς εἶν' ἐδώ; Ποῦ εἶναι οἱ πολλοὶ καλοί;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Δὸς νὰ τοῖς δώσω. Πολλοὶ εἶναι καὶ καλοί.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αὐτοὺς καλοὺς νομίζεις;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Πῶς; δὲν εἶν', ἐν ᾧ
μὲ τόσον ὕδωρ τοὺς περιεχύσαμεν,
κ' αὐτοὶ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν στέκονται;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εὐθὺς ἂς εὐχηθῶμεν. Ἂς εὐχώμεθα.
Ὦ σεμνὴ βασιλὶς, σεβασμία Θεὰ,
ὦ Εἰρήνη σεπτὴ,
ὦ δέσποινα γάμων, προστάτι χορῶν,
τὴν θυσίαν μ' εὐμένειαν δέξου ἡμῶν.

(934) Εἰς τὰς θυσίας ὁ ἱερεὺς ἠρώτα· Τίς εἶν' ἐδώ; (Τίς τῇ δε;), ὁ δὲ λαὸς ἀπήντα· Πολλοὶ κἀγαθοί.

(935) Κατὰ τὸν σχολιαστὴν, ἐννοεῖ τὸν Χορὸν, εἰς ὃν ταῦτα λέγων χύνει νερὸν ἀντὶ κριθῶν. Ἴσως ὅμως ἐννοεῖ τοὺς θεατάς.

ΧΟΡΟΣ

Πολυτίμητε, ναὶ, καταδέξου αὐτὴν,
πρὸς ἡμᾶς, μὰ τὸν Δία, μὴ κάμῃς καθὼς
αἱ κοιναὶ μοιχαλίδες γυναῖκες συχνά.
Εἰς τὴν θύραν ὀπίσω αὗται τῆς αὐλῆς
κρυφοΐστανται, σκύπτουν, καὶ ἅμα ἰδοῦν
ὅτ' ὑπάρχει τις ὅστις προσέχ' εἰς αὐτὰς,
ἀποσύροντ' εὐθὺς,
ὡς δ' ἀπέρχεται, σκύπτουν καὶ πάλιν αὗται.
Μὴ παρόμοια πράξῃς καὶ σὺ πρὸς ἡμᾶς.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ! μὴ, μὰ τὸν Δί', ἀλλὰ ὅλη φανοῦ
γενναιοπρεπῶς εἰς τοὺς σοὺς ἐραστὰς,
εἰς ἡμᾶς τοὺς πρὸ δέκα ἐτῶν καὶ τριῶν
πόθον ἔχοντας σοῦ.
Λύσε δὲ καὶ θορύβους καὶ μάχας, Θεὰ,
νὰ καλέσωμεν σὲ Λυσιμάχην.
Παῦσε δὲ τὴν φιλύποπτον κλίσιν ἡμῶν,
τὰς κενὰς ὑποψίας ποῦ τρέφ' ἡ κομψὴ
ῥητορεία. Ἀνάμιξε πάλιν ἡμᾶς
καθὼς πρῴην τοὺς Ἕλληνας ὅλους ὁμοῦ
μὲ φιλίας χυμόν. Εἰς συγγνώμης ῥοπὴν
πρᾳοτέρας συγκέρασον ὅλων τὸν νοῦν,
μ' ἀγαθὰ νὰ γεμίσ' ἡ πλουσί' ἀγορὰ,
μὲ ἀγγούρια πρώϊμα, σκόρδα χονδρὰ,
μὲ γλυκύτατα ῥόδια, μῆλα καλὰ,
καὶ τριχίνας τῶν δούλων φλοκάτας μικράς.
Καὶ παππία ἂς ἔρχωνται ἐκ Βοιωτῶν,
τρυποφράκται, καὶ πλῆθος χηνῶν καὶ φασσῶν,

κ' εἰς καλάθους πλεκτοὺς Κωπαΐδος ἰχθῦς.
Ὀψωνίζοντες πέριξ αὐτῶν δὲ ἡμεῖς,
ἂς τυρβάζωμεν, ἂς θορυβῶμεν ὁμοῦ
μὲ Τελέαν, Γλαυκέτην καὶ Μόρυχον καὶ
γαστριμάργους πολλούς· ὁ Μελάνθιος δὲ
τελευταῖος νὰ φθάνῃ εἰς τὴν ἀγορὰν,
κ' ὅλ' αὐτὰ πωληθέντα εὑρὼν νὰ θρηνῇ,
τῆς Μηδείας τοιαῦτα τινὰ μονῳδῶν·
«Κατεστράφην, ἐχάθην αὐτῶν στερηθεὶς,
ποῦ φωλεύουν εἰς φύλλα τῶν σεύτλων πυκνά!»
καὶ νὰ χαίρωντ' οἱ ἄνθρωποι πέριξ.
Αὐτὰ εὐχόμεθ', αὐτὰ δὸς πολύτιμε.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τὴν μάχαιράν μου λάβε, καὶ μαγειρικῶς
τ' ἀρνίον σφάξε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ! δὲν πρέπει.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Διατί;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν τέρπετ' ἡ Εἰρήνη μὲ σφαγὰς ποτὲ,
οὐδ' αἱματοῦται ὁ βωμός της. Ἔμβα δὲ,
θυσίασε, καὶ φέρε τοὺς μηροὺς ἐδῶ·
τ' ἀρνίον οὕτω μένει εἰς τὸν χορηγόν.

(971) Τῆς Κωπαΐδος αἱ ἐγχέλεις εἰσὶ καὶ ἦσαν περίφημοι.

(974) Περιβόητος λαίμαργος.

(975) Περὶ Μελανθίου ἴδ. στ. 781.

(988) Εἰς τὰς θυσίας ὀστᾶ, λίπος, ἐντόσθια, ἐκαίοντο εἰς τὸν βωμόν, τὸ δὲ κρέας ἐλάμβανεν ὁ ἱερεύς. Ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ ἡ θυσία δὲν εἶναι ἀληθής, ἐπιφυλάττεται τὸ προϊὸν αὐτῆς εἰς τὸν χορηγόν.

ΧΟΡΟΣ

Σὺ πρέπει δ' εἰς τὴν θύραν νὰ σταθῇς,
καὶ νὰ θέτῃς ταχέως τὰς σχίζας ἐδῶ, καὶ τὰ ἄλλ' ἀ-
[ναγκαῖα κατόπιν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὁμολογεῖς πῶς μαντικῶς τὰ φρύγανα στιβάζω;

ΧΟΡΟΣ

Πῶς ὄχι; Ἀφ' ὅσα σοφὸς χρεωστεῖ
νὰ ἠξεύρῃ, σὲ λείπει τι; Εἶναι γνωστὰ εἰς σὲ
ὅσα φρένες δύνανται δόκιμοι
καὶ ὀργῶσα τόλμη.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἰδοὺ ἡ σχίζ' ἀνάψασα πιέζει τὸν Στιλβίδην.
Θὰ φέρω καὶ τὴν τράπεζαν. Δὲν θέλω ὑπηρέτην.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τίς δὲν ὑμνεῖ μ' ἐπαίνους ἄνδρα τοιοῦτον,
ὅστις πλεῖστα παθών, ἁγίαν πόλιν διέσωσε·
δι' ὃ δὲν θέλει παύσει ὢν ἐπίφθονος πᾶσι.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἔγιναν ὅλα· φέρε τώρα τοὺς μηρούς,
κ' ἐγὼ τὰ σπλάγχνα φέρω καὶ τὰ κόλυβα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐγὼ φροντίζω. Σὺ νὰ ἔλθῃς ἔπρεπε.

(992) ––∪∪–,∪∪–∪∪–
∪∪–∪∪–,∪∪–∪∪–,∪
–∪–∪,–∪∪,–∪∪
∪∪–,∪–⏓

(996) Ὁ Στιλβίδης, γνωστὸς μάντις, παρακολουθήσας καὶ τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν. Τὸν πιέζει δέ, τὸν λυπεῖ, διότι ἀνάπτει χωρὶς τῆς συνεργείας ἐκείνου.

(998) ∪–∪∪–,∪–∪–,∪∪–∪
–∪–∪∪–,∪–∪–,∪∪–∪∪
––∪–,––∪–,––∪∪–,∪

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἰδοὺ ποῦ ἦλθα· τάχα μήπως ἤργησα;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐπιμελήσου νὰ ψηθοῦν καλά. Ἰδού,
δαφνοστεφανωμένος τις μᾶς ἔρχεται.
Νὰ εἶναι ποῖος;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὡς ἀγύρτης φαίνεται.
Θὰ εἶναι μάντις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὄχι· ὁ Ἱεροκλῆς.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὁ χρησμολόγος εἶναι ὁ ἐξ Ὠρεοῦ.
Τί τάχα ἔχει νὰ εἰπῇ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μοὶ φαίνεται
πῶς θὰ κατηγορήσῃ τὰς συνθήκας μας.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Δὲν εἶναι τοῦτο. Πρὸς τὴν κνίσσαν ἔρχεται.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Προσποιηθῶμεν πῶς δὲν βλέπομεν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ναί, ναί.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ποία θυσία, καὶ πρὸς ποῖον εἶν' αὐτή;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ψῆνε καὶ σίγα καὶ τὴν πλάτην πρόσεχε.

(1008) Ὁ Ἱεροκλῆς, ὅστις ἐθεώρει ἑαυτὸν ὡς μάντιν.
(1009) Ὠρεός, πόλις τῆς Εὐβοίας.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Εἰπέ· πρὸς ποῖον θύετε;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἶν' ἡ οὐρὰ
καλή;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Καλή, Εἰρήνη, φίλη σεβαστή!

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ἄρχισε σύ, καὶ δός μοι, δὸς τὴν ἀπαρχήν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ 'ψηθοῦν πρῶτον ἀρκετά.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ἐψήθησαν
αὐτά.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὅστις ἂν εἶσαι, μεριμνᾷς πολλά.
Σὺ κόπτε· σπονδὴν χῦσε. Ποῦ ἡ τράπεζα;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Τὴν γλῶσσαν κόπτουν χωριστά.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Γνωρίζομεν.
Ἠξεύρεις τί;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Εἰπέ το.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Νὰ μὴ μᾶς λαλῇς
ποσῶς, διότι τῇ Εἰρήνῃ θύομεν.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ἄνθρωποι κοῦφοι, ἀνόητοι...

(1018) Ὡς ἱερεὺς δῆθεν, ἀπαιτεῖ τὴν ἀπαρχήν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σὺ κ' ἡ κακὴ κεφαλή σου.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Οἵτινες μὴ ἐννοοῦντες τὰς θείας βουλὰς, ἀπροσκέπτως,
ἄνδρες, συνθήκας συνδέετε σεῖς μὲ γελοίους πιθήκους.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὦ! χὰ, χά!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί γελᾷς;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἀγαπῶ τοὺς γελοίους πιθήκους.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Λοῦφοι πανάθλιοι σεῖς, ἀλωπέκων πιστεύετε τέκνα,
ἔχοντα φρένας δολίας, δολίαν ψυχήν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὦ ἀγύρτα,
εἴθε νὰ ἦτον θερμὸς καὶ ὁ πλεύμων σου ὅσον εἶν' οὗτος!

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ἂν δὲν εἶχον αἱ νύμφ' αἱ Θεαὶ ἀπατήσει τὸν Βάκιν,
οὔτε ὁ Βάκις θνητοὺς, οὐδ' αἱ νύμφαι τὸν Βάκιν ἐκεῖ-
[νον...

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Δὲν θὰ πηγαίνῃς, μωρὲ, νὰ χαθῇς; δὲν θὰ παύσῃς
[βακίζων;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Δὲν εἶν' ἔτι καιρὸς νὰ λυθοῦν τὰ δεσμὰ τῆς εἰρήνης
ἂν δὲν ἰδῶμεν προτοῦ...

(1029) Λοῦφος (Κέπφος), θαλάσσιον πτηνόν.
(1031) Ὁ ψηνόμενος.
(1032) Βάκις, Βοιωτὸς νυμφόληπτος μάντις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ (πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Μὲ τὸ ἅλας αὐτὰ νὰ πασίσῃς.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ὅτι δὲν εἶν' ἀρεστὸν εἰς τοὺς μάκαρας τοῦτο εἰσέτι,
νὰ ἑνωθῶσι, πρὶν λύκος μὲ πρόβατον γάμον συνδέσῃ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λύκος καὶ πρόβατον γάμον, κατάρατε, πῶς θὰ συν-
[δέσῃ;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ὅσον ὁ κάνθαρος φεύγων ὀσμὴν βρωμερὰν ἀποπέμπει,
ὅσον γεννᾷ καὶ ἡ σκύλα τυφλὰ εἰς τὴν βίαν της τέκνα,
δὲν ἐπιτρέπετ' ὡς τότε δεσμοὺς νὰ συνδέσετ' εἰρήνης.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί δέ; πρέπει ποτὲ νὰ μὴ παύσῃ ὁ πόλεμος οὗτος,
καὶ μὲ λαχνὸν νὰ κληρώνωμεν τίς πικροτέρως νὰ
[κλαίῃ,
ὅταν ὁμοῦ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἄρχωμεν, ἂν ἑνωθῶμεν;

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Δὲν θ' ἀναγκάσῃς ποτὲ τὸν καρκῖνον ὀρθὰ νὰ βαδίζῃ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐν Πρυτανείῳ ποτὲ τοῦ λοιποῦ δὲν θέλεις δειπνήσει,
οὔτ' ἀφ' οὗ ἔγινον ταῦτα θὰ κάμῃς ὥστ' ἄλλως νὰ
[γίνουν.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Λεῖον δὲν θέλεις ποτὲ τὸν τραχὺν ἐχινὸν καταστήσει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τοὺς Ἀθηναίους ποτὲ ἀπατῶν θέλεις ἆρά γε παύσει;

(1046) Τὸν Λάκωνα νὰ εἶναι εἰλικρινής.

(1047) Ἐν τῷ Πρυτανείῳ ἐσιτοῦντο οἱ μάντεις ἐπὶ πολέμου, ὅταν ἡ πόλις εἶχεν ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας των.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ἢ κατὰ ποῖον χρησμὸν τὰ μηρία ἐκαύσετε ταῦτα;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κατὰ τὸν κάλλιστον τοῦτον χρησμὸν ὃν ὁ Ὅμηρος ψάλλει·
«Οὕτως αὐτοὶ ἐχθρικὸν τοῦ πολέμου διώξαντες νέφος,
ἔκλεισαν αὖθις εἰρήνην, ἱδρύντες αὐτὴν ἐν θυσίαις.
Ὅταν δ' ἐκάησαν ὅλ' οἱ μηροί, καὶ ἐγεύσαντο σπλάγχνων,
ἔχυνον οἴνου σπονδήν, καὶ ἐγὼ τοῖς ὡδήγουν τὸν δρόμον.
Ἀλλ' εἰς τὸν μάντιν κἀνεὶς δὲν προσέφερεν οἴνου φιάλην.»

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Τούτων ἐγὼ δὲν μετέχω. Ἡ Σίβυλλα ταῦτα δὲν λέγει.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πλήν, μὰ τὸν Δία, ὀρθῶς ὁ σοφώτατος Ὅμηρος εἶπεν·
«Ἄδικος, μισογενὴς καὶ ἀνέστιος εἶναι ἐκεῖνος,
ὅστις σκληρῶν ἀγαπᾷ συμφορὰς ἐμφυλίων πολέμων.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Πρόσεξε τ' ὄρνεον μὴ δολερῶς ἀπατῶν σε τὰς φρένας
αἴφνης ἁρπάσῃ...

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλήτερα σὺ νὰ προσέχῃς εἰς τοῦτο.

(1053) Ὑποτιθέμενοι τοῦ Ὁμήρου στίχοι, ἐκ λέξεων καὶ ἐκφράσεων Ὁμηρικῶν συντεθειμένοι.

(1055—56) Ταῦτα λέγων τρώγει καὶ πίνει.

(1058) Γνωστὸν ὅτι ἀρχαιοτάτη χρησμολόγος ἡ Σίβυλλα.

(1060—61) Ὁμ. Ἰλ. Ι, 63—64.

(1062) Θέλει νὰ εἰπῇ μὴ τὸ ὄρνεον ἀπατῶν τὰς φρένας σου, ἁρπάσῃ τὸ ἱερεῖον. Ἀλλ' ὁ Τρυγαῖος τὸ ἐξηγεῖ «ἀπατῶν σε, ἁρπάσῃ αἴφνης τὰς φρένας σου.»

Εἶναι, ὡς βλέπεις, αὐτὸς ὁ χρησμὸς φοβερὸς εἰς τὰ [σπλάγχνα.

(Πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Χύνε σπονδὴν, καὶ ὀλίγα πλησίασ' ἐδῶ ἐκ τῶν σπλάγ-[χνων.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Μόνος μου, ἂν ἐπιτρέπῃς, ἐγὼ ἐμαυτὸν θὰ δουλεύσω.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σπονδὴ, σπονδή.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Χύσε ἐδῶ κ' εἰς ἐμὲ, κ' ἓν τεμάχιον δός μοι τῶν [σπλάγχνων.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὅμως δὲν εἶν' ἀρεστὸν εἰς τοὺς μάκαρας τοῦτο εἰσέτι.
Πρέπει δὲ πρῶτον ἡμεῖς νὰ σπείσωμεν, σὺ δὲ νὰ φύγῃς.
Ὦ σεβασμία Εἰρήνη, μ' ἡμᾶς διὰ βίου νὰ μείνῃς.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Δός μοι τὴν γλῶσσαν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σὺ λάβε τὴν γλῶσσάν σου τώρα καὶ φύγε.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Χύνω σπονδήν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καὶ αὐτὰ νὰ τὰ λάβῃς μαζῇ ἐν ᾧ σπένδεις.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Δὲν θὰ μοὶ δώσῃ κἀνεὶς ἐκ τῶν σπλάγχνων;

(1069) Παρῳδεῖ τὸν στίχον 1037.
(1073) Τῷ δίδει πιθανῶς κἀνὲν κόκκαλον.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πλὴν δὲν συγχωρεῖται
νὰ σοὶ δοθῶσι πρὶν λύκος μὲ πρόβατον γάμον συνδέση.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ναί, μὰ τὰ γόνατ' αὐτά σου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ματαίως, καλέ, γονατίζεις.
Λεῖον δὲν θέλεις ποτὲ τὸν τραχὺν ἐχινὸν καταστήσει.
Ἔλθετε σπλάγχνα νὰ γευθῆτε, θεαταί,
μ' ἡμᾶς.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Ἐγὼ δε;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τρῶγε σὺ τὴν Σίβυλλαν.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Σεῖς, μὰ τὴν γῆν, σεῖς μόνοι δὲν θὰ φάγετε.
Κ' ἐγὼ θ' ἁρπάσω· εἰς τὴν μέσην κείτονται.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ (πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Τὸν Βάκιν κτύπα, κτύπα.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ

Μάρτυρας καλῶ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κ' ἐγώ, πῶς εἶσαι λαίμαργος καὶ ἀλαζών.
Στρῶσ' εἰς τὸ ξύλον, στρῶσε τὸν ἀγύρτην, παῖ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Σὺ νὰ τὸν ξεφλουδίσω ἄφησον ἐμὲ
ἀφ' ὅσας γούνας ἐφορτώθη ἀπατῶν.
Τὰς γούνας δὲν θὰ βγάλῃς, ἱεροποιέ;

(1086) Δηλ. ποῖος ἅρπαξ.

Ἀκούεις! ποῖος κόραξ ἦλθ' ἐξ Ὠρεοῦ!
Δὲν θὰ πετάξῃς πάλιν εἰς Ἐλύμνιον;

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Χαίρομαι, χαίρομαι,
φεύγων χαλκοὺς θώρακας,
φεύγων τυρὸν, κρόμμυα.
Δὲν ἀγαπῶ πόλεμον·
ἀλλ' ὁμοῦ μετὰ φίλων
ἀνδρῶν νὰ θερμαίνωμ' εἰς πῦρ,
εἰς αὐτὸ ξύλα ῥίπτων ξηρὰ,
ὅσ' αὐχμὸς θερεινὸς
ἐκαλοστέγνωσε,
καὶ ῥοβίθια νὰ ψήνω, καὶ βαλάνους ν' ἀνθρακίζω,
καὶ τὴν Θρᾷσσαν νὰ φιλῶ, ὅταν αὐτὴ λούηται.
Ποία τέρψις, ἀφ' οὗ ἤδη τὸν ἀγρόν σου ἔσπειρας,
ὁ Θεὸς ἂν ψεχαλίσῃ καὶ ὁ γείτων σὲ εἰπῇ·
«Λέγε με, ὦ Κωμαρχίδη, τώρα τί νὰ κάμωμεν;
ὁ Θεὸς καλὰ τὰ φέρνει, καὶ ἡμεῖς ἂς πίωμεν·
ψῆσέ μας τριῶν χοινίκων, ὦ γυνὴ, φασούλια,
βάλε μας μαζῆ καὶ σῖτον, καὶ τὰ σῦκα φέρε μας·
ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς δ' ἡ Σύρα ἂς φωνάξῃ τὸν Μανῆν·

(1089) Ἐλύμνιον, τόπος τῆς Εὐβοίας.
(1090) –⏑⏑,–⏑⏑ –⏑–,–⏑–,
⏑–⏑–,–⏑ 3. –⏑⏑,–⏑⏑
–⏑–,–⏑–,⏑ –⏑–⏑,–⏑–⏑,–⏑–⏑,–⏑–⏑
⏑–,–⏑–,–⏑– –⏑–⏑,–⏑–,–⏑–⏑,–⏑–
–⏑–,–⏑–,–⏑–
(1100) Θρᾷσσα, δούλη ἐκ Θρᾴκης.
(1103) Κωμαρχίδης, πλαστὸν ὄνομα κύριον, ὁ πρῶτος εἰς τοὺς κώμους καὶ τὰς εὐωχίας
(1105) Χοῖνιξ, τὸ 48ον τοῦ μεδίμνου, ἴσος σχεδὸν μιᾷ λίτρᾳ ἡμετέρᾳ σήμερον.
(1107) Σύρα καὶ Μανῆς, δούλων ὀνόματα.

ἐπειδὴ δὲν εἶναι τρόπος νὰ κλαδεύσῃ σήμερον,
οὔτε κἂν νὰ περδικλώσῃ, ἐπειδ' εἶν' ὑγρὰ ἡ γῆ.
Καὶ τοὺς σπίνους καὶ τὴν κίχλαν ἂς μὲ φέρῃ τις ἐδῶ.
Καὶ πρωτόγαλα δὲ εἶχα, κ' εἶχα τέσσαρας λαγούς,
ἂν δὲν μ' ἔφαγε κἀνένα τὸ ἑσπέρας ἡ γαλῆ,
ἐπειδὴ ἐβρόντα κάτι μέσα, κ' ἐκριντζάνιζε.
Δὸς ἐδῶ τοὺς τρεῖς, παιδίον, κ' ἕνα τὸν πατέρα σου.
Ζήτησε τὸν Αἰσχινάδην καὶ μυρσίνην κάρπιμον,
κράξε καὶ τὸν Χαρινάδην εἰς τὸν δρόμον ποῦ περνᾷς·
νὰ συμπίωμεν ἂς ἔλθῃ,
ὠφελοῦντος κ' εὐποιοῦντος τοῦ Θεοῦ τ' ἀρώματα.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Ὅταν οἱ τέττιγες
ἤχους γλυκεῖς ψάλλωσι,
βλέπων ἐγὼ χαίρομαι
τὰ Λήμνι' ἀμπέλια
πῶς ὡρίμασαν πλέον,
(πετοῦν πρωϊμώτερ' αὐτά),
πῶς φουσκώνει τὸ σῦκον γλυκύ,
καὶ αὐτὸ ὡς 'ψηθῇ,
τρώγω κ' εὐφραίνομαι,
κ' ἐκφωνῶν «ὦ φίλαι Ὧραι,» τρίβω, ζεματῶ τὸν θύμον,
καὶ τὸ θέρος εὐτραφὴς
μᾶλλον γίνομαι, παρὰ
τὸν ταξίαρχον ἂν βλέπω τὸν θεοκατάρατον,
ποῦ τρεῖς λόφους καὶ χλαμύδα φέρει λαμπροκόκκινον,
ἥτις ἔχει, καθὼς λέγει, χρῶμα Σαρδιανικόν.

(1128) Ἐπικαλεῖται τὰς Ὥρας, προστατευούσας τὴν παραγωγὴν τῶν ὀπωρῶν.— Τὸν θύμον ἔπινον εἰς ἔγχυμα μετὰ τὸ γεῦμα.
(1133) Λαμπρὰ ἦν ἡ βαφὴ ἡ κατασκευαζομένη ἐν Σαρδηνίᾳ.

Ἔχων ὅμως τὴν χλαμύδα εἰς τὴν μάχην ἂν ταχθῇ,
παρευθὺς αὐτὸς λαμβάνει χρῶμα Κυζικηνικόν.
Πρῶτος δὲ ὡς ταχυπέτης φεύγει ἱπποπετεινός,
σείων καὶ τοὺς τρεῖς του λόφους, κ' ἐγὼ μέν' ὡς εἰς ἴξόν.
Ὅταν ἐπιστρέφουν πάλιν, πράττουν ἀνυπόφορα·
καὶ ἐγγράφουσι μὲν ἄλλους, σβύνουσι δὲ δὶς καὶ τρὶς
ἄλλους ἄνω κάτω πάλιν. Αὔριον εἶν' ἔξοδος!
Τροφὰς οὗτος δὲν ἐπῆρε· δὲν μὲ εἰδοποίησαν·
ὅμως εἰς τὸν ἀνδριάντα εἶδε τοῦ Πανδίονος
ἀπορῶν τὸ ὄνομά του, κ' ἔφυγε βλέπων 'ξυνά.
Εἰς τοὺς χωρικοὺς τὰ κάμνουν, ὄχ' εἰς τοὺς ἐξ ἄστεος
οἱ ῥιψάσπιδες ἐκεῖνοι πρὸς ἀνθρώπους καὶ Θεούς.
Πλὴν θὰ τοὺς ἐκδικηθῶμεν, ἂν τὸ δώσῃ ὁ Θεός.
Πολλὰ μ' ἔβλαψαν ἀδίκως,
λέοντες κατ' οἶκον ὄντες,
κατ' ἐχθρῶν δ' ἀλώπεκες.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ, ΔΡΕΠΑΝΟΥΡΓΟΣ, ΛΟΦΟΠΟΙΟΣ, ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ, ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ, ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ, ΔΟΡΥΞΟΟΣ, ΠΑΙΔΙΟΝ ΛΑΜΑΧΟΥ, ΠΑΙΔΙΟΝ ΚΛΕΩΝΥΜΟΥ, ΧΟΡΟΣ

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἰοὺ ἰού.
Πόσ' εἰς τὸ δεῖπνον ἔρχονται τοῦ γάμου μου!
Μὲ ταύτην, λάβε, τὰς τραπέζας κάθαιρε.
(Τῷ δίδει τὴν ἵππουριν τῆς περικεφαλαίας του.)
Δὲν χρησιμεύει τοῦ λοιποῦ εἰς τίποτε.

(1135) Τὸ Κυζικηνὸν ἐρυθρὸν ἀπέκλινε, φαίνεται, πρὸς τὸ κίτρινον, καὶ ἦν εὐτελές.
(1137) Ἤτοι ἀκίνητος.
(1140) Εἰς τοὺς καταλόγους τῶν στρατευσίμων, τοῖς μὲν χαριζόμενοι, τοὺς δὲ πιέζοντες. Αὔριον κτλ., λέγει ὁ Ταξίαρχος.
(1142) Εἰς τοὺς ἀνδριάντας τῶν Ἐπωνύμων ἀνηρτῶντο οἱ κατάλογοι τῶν στρατευομένων. Ὁ περὶ οὗ πρόκειται ἦν ἄρχ τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, ἧς ἦν καὶ ὁ ποιητής.

Ἔπειτα φέρε κίχλας καὶ ζυμαρικά,
φέρε λαγοὺς καὶ φέρε καὶ κουλούρια.

ΔΡΕΠΑΝΟΥΡΓΟΣ

Ποῦ, ποῦ εἶν' ὁ Τρυγαῖος;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κίχλας ἔβραζε.

ΔΡΕΠΑΝΟΥΡΓΟΣ

Ὦ φίλτατ', ὦ Τρυγαῖε! πόσα ἀγαθὰ
μᾶς ἔφερες, εἰρήνην κλείσας. Πρότερον
τίς ἔδιδεν ἓν ἄσπρον διὰ δρέπανον;
Δραχμὰς δὲ τώρα τὰ πωλῶ πεντήκοντα,
κ' αὐτοὺς τοὺς κάδους τρεῖς δραχμὰς εἰς τοὺς ἀγρούς.
Ἀλλ' ὦ Τρυγαῖε, λάβ' ἐκ τῶν δρεπάνων μου·
κ' αὐτά, καὶ ὅ,τι θέλεις λάβε δωρεάν.
Ἀφ' ὅσα τώρα δίδοντες κερδίζομεν,
σοὶ φέρομεν τὰ δῶρα εἰς τοὺς γάμους σου.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἀφήσατέ τ' αὐτὰ ἐδῶ πλησίον μου,
κ' ἐμβᾶτε εἰς τὸ δεῖπνον. Βλέπω κ' ἔρχεται
παρωργισμένος ὅπλων κάπηλος ἐκεῖ.

ΛΟΦΟΠΟΙΟΣ

Μ' ἀφάνισες, Τρυγαῖε, κατὰ κράτος, φεῦ!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί, ἄθλιε; τοὺς λόφους τοὺς παραίτησες;

ΛΟΦΟΠΟΙΟΣ

Μ' ἀφήρεσαν τὴν τύχην μου, τὰ πρὸς τὸ ζῆν,
καὶ τούτου, καὶ ἐκείνου τοῦ λογχοποιοῦ.

(1161) Δεικνύων καδοποιόν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αὐτοὺς τοὺς δύω λόφους σου πόσον πωλεῖς;

ΛΟΦΟΠΟΙΟΣ

Εἰπέ μοι σὺ τί δίδεις;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί; Αἰσχύνομαι.
Πλὴν κόπον ἔχει ἀρκετὸν τὸ δέσιμον.
Τρεῖς χοίνικας σοὶ δίδω σύκων δι' αὐτούς,
νὰ καθαρίζω δι' αὐτῶν τὴν τράπεζαν.

ΛΟΦΟΠΟΙΟΣ

Λοιπὸν ἂς εἶναι, καὶ τὰ σῦκα φέρε με.
Καλήτερον θὰ εἶναι ἀπὸ τίποτε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Λάβε τους ἔξω, ἔξω τῆς οἰκίας μου.
Αἱ τρίχες πίπτουν· δὲν ἀξίζουν τίποτε·
δὲν δίδω οὐδ' ἓν σῦκον πλέον δι' αὐτούς.

ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ

Τί δὲ αὐτὸν τῶν δέκα μνῶν τὸν θώρακα,
καλοῤῥαμμένον, τί τὸν κάμν' ὁ δυστυχής;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αὐτὸς ζημίαν δὲν θὰ φέρῃ βέβαια·
τὸν ἀγοράζω τὴν τιμήν του, ἐπειδὴ
θενὰ τὸν ἔχ' ὡς σκεῦος ἀναγκαῖόν τι.

ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ

Παῦσε ὑβρίζων καὶ τὰ ἔργα μου κ' ἐμέ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐδῶ τρεῖς λίθους βάζων. Πῶς σοὶ φαίνεται;

ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ

Καὶ τί θὰ ἔχῃς μάκτραν, ἀμαθέστατε;

(1183) Χιλίων δραχμῶν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ (δεικνύων ἱππούρεις)

Αὐτὴν κ' αὐτήν, τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἄνοιγμα
περῶν τῆς κώπης.

ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ

Καὶ τὰς δύω;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Βέβαια·
μὴ φωραθῶ τοῦ πλοίου τρύπαν ἀμελῶν.

ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ

Καὶ θὰ βρωμίσῃς σκεῦος δέκα μνῶν λοιπόν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἐπάρατε, βεβαίως· ἢ μήπως θαῤῥεῖς
διὰ χιλίας ὅτι τὸν πωλῶ δραχμάς;

ΘΩΡΑΚΟΠΩΛΗΣ

Τὰς δραχμὰς φέρε.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ (καθήσας εἰς τὸν θώρακα)

Καλὲ, εἰς τὰ ὄπισθεν
αὐτὸς μὲ θλίβει. Δὲν τὸν θέλω, λάβε τον.

ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ

Τί θενὰ κάμω μὲ αὐτὴν τὴν σάλπιγγα;
Διὰ δραχμὰς ἑξῆντα τὴν ἠγόρασα.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Μολύβι χῦσε εἰς τὸ κοῖλόν της ἐδῶ,
καὶ ἀπ' ἐπάνω ῥάβδον βάλε μακρουλήν,
καὶ κότταβος θὰ γίνῃ ἐκ τῶν κατακτῶν.

(1191) Ἄνοιγμα τῆς κώπης λέγει τὰς χειρίδας τοῦ θώρακος.

(1193) Ἑκάστη ναῦς εἶχε τόσους ναύτας, ὅσας εἶχε τρύπας διὰ τὰς κώπας. Τινὲς τριήραρχοι ἔκλειον τινὰς τρύπας, διὰ νὰ κερδαίνωσι τὸν μισθὸν τῶν ναυτῶν.

(1203) Κότταβος, πολυθρύλλητον παιγνίδιον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Τὸ σχῆμα αὐτοῦ ἦν ἄλλοτε ἄλλο· ἓν εἶδος ὠνομάζετο κατακτός.

ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ

Μὲ περιπαίζεις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἰδοὺ ἄλλη συμβουλή.
Τὸ μὲν μολύβι, ὡς σοὶ εἶπα, χύσε το.
Ἐδῶ δὲ εἰς σχοινία κρέμασον αὐτὴν,
πλάστιγγα πρόσθες, καὶ μ' αὐτὴν εἰς τοὺς ἀγροὺς
τὰ σῦκα θὰ ζυγίζῃς εἰς τοὺς δούλους σου.

ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ

Θεὲ ἀνελεήμων, πῶς μ' ἀφάνισας!
Οἴμοι! καὶ ταύτας τὰς ἠγόρασ' ἀντὶ μνᾶς.
Τί νὰ τὰς κάμω τώρα; Θὰ τὰς πάρῃ τίς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εἰς Αἰγυπτίους πήγαινε καὶ πώλει τας,
εἰς ταύτας νὰ μετρῶσι τὸ καθάρσιον.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ

Κρανοποιέ! φεῦ! ποίαν τὴν ἐπάθαμεν!

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἀλλ' οὐδὲν οὗτος ἔπαθεν.

ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ

Εἰς τὸ ἑξῆς
τίς θ' ἀγοράσῃ περικεφαλαίας; τίς;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ (τὸν κρατεῖ ἀπὸ τὰ ὦτα)

Λαβὰς τοιαύτας ἂν ταῖς κατεσκεύαζες,
θὰ τὰς ἐπώλεις, καὶ πολὺ καλήτερα.

ΚΡΑΝΟΠΟΙΟΣ

Ὦ δορυξόε, ἄγωμεν.

(1213) Οἱ Αἰγύπτιοι ἔπινον καθαρτικόν τινα ζωμὸν ἐκ ῥαφανίδων.
(1218) Ὡς κάδους.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὢ! Παντελῶς!
Θεν' ἀγοράσω ἀπ' αὐτὸν τὰς λόγχας του.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ

Καὶ πόσα δίδεις;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ἂν κοποῦν κατὰ μεσῆς,
διὰ παλούκια ἑκατὸν εἰς τὴν δραχμήν.

ΔΟΡΥΞΟΟΣ

Μᾶς ἐξυβρίζει· φίλε μου, ἂς φύγωμεν.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλά. Διότι τὰ παιδία ἔρχονται
τῶν καλεσθέντων, νὰ οὐρήσουν, κ' ἐνταυτῷ
νὰ μελετήσουν τί νὰ ψάλλουν, ὡς θαῤῥῶ.
Ὅ,τι νὰ ψάλλῃς, ὦ παιδίον, μελετᾷς,
κοντά μου στάσου, κ' ἐπανάλαβέ το πρίν.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Νέους ὑμνῶ μαχητὰς καὶ τὸ ᾆσμά μου ἄρχεται,..;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Παῦσε
νέους ὑμνῶν μαχητάς, ὦ σὺ τρισκακόμοιρε, ὅταν
εἶναι εἰρήνη. Κατάρατον εἶσαι, ἀγροῖκον παιδίον.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Ὅταν δ' αὐτοὶ κατ' ἀλλήλων ὁρμήσαντες, ἤγγισαν [ἤδη,
δέρμα πρὸς δέρμα ἐκτύπα, καὶ ἀσπὶς πρὸς στρογγύ- [λην ἀσπίδα.

(1229) Ἐκ τοῦ ποιήματος τῶν Ἐπιγόνων ὑπὸ Ἀντιμάχου, κατὰ τὸν σχολιαστήν. Μᾶλλον ὅμως μίμησις ἐπῶν Ὁμηρικῶν.

(1232—33) Μίμησις τῆς Ὁμ. Ἰλ. Δ, 446.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ποίας ἀσπίδας; Δὲν παύεις ἐδῶ ἀναφέρων ἀσπίδας;

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Τότε ὁμοῦ οἰμωγὴ καὶ κραυγὴ νικητῶν ἀνηγέρθη.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Πῶς; ἀνηγέρθ' οἰμωγή; Θὰ οἰμώξῃς καὶ σὺ, μὰ τὸν [Βάκχον,
ὅτι ἐδῶ οἰμωγὰς μᾶς ψάλλεις, καὶ ταύτας στρογ-[γύλας.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Τί δὲ νὰ ψάλλω; εἰπέ μοι εἰς σὲ ἀρεστὰ ποῖα εἶναι;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

«Οὗτοι μὲν ἔτρωγον χρέας βοῶν», καὶ τὰ ὅμοια ψάλε.
«Ἔστρωσαν γεῦμα δ' ἐμπρός των» καὶ ὅσα καλὰ [εἶν' εἰς γεῦσιν.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Οὗτοι μὲν ἔτρωγον χρέας βοῶν, τῶν δὲ ἵππων τὴν [χαίτην
ἔλυον, ὅλην μ' ἱδρῶτα βρεγμένην, μαχῶν χορτα-[σθέντες.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Καλά· τὰς μάχας χορτασθέντες, ἔτρωγον.
Ψάλε μ' αὐτὰ, πῶς ἔτρωγον χορτάσαντες.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Ἔσφιξαν δ' ἅμα μαθόντες . . .

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τὴν ἔσφιξαν, κ' εὔθυμοι ἦσαν!

(1237) Συγχέει ὅσα ἔψαλεν ὁ παῖς ἐν στ. 1235 καὶ 1233.
(1245) Τοὺς θώρακα;, θέλει νὰ συμπληρώσῃ τὸ παιδίον.

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Ἄσβεστος δ' ἤρθη βοή, καὶ ἐχύθησαν ἔξω τῶν πύργων.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ὤ! μὲ τὰς μάχας νὰ χαθῇς, παιδάριον.
Πολέμους μόνον ψάλλεις. Τίνος εἶσαι σύ;

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Ἐγώ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Ναί· πόθεν;

ΠΑΙΔΙΟΝ Α'

Τοῦ Λαμάχου εἶμ' υἱός.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Αἰβοῖ!
Ὄντως κ' ἐγὼ σε ἀκούων ἐθαύμαζον, κ' ἔλεγον ὅτι
ἢ Βουλομάχου υἱὸς σὺ ἢ Κλαυσιμάχου θὰ εἶσαι.
Κρημνίσου, ψάλλων εἰς τοὺς λογχιστὰς αὐτά.
Ποῦ εἶναι, ποῦ; τοῦ Κλεωνύμου ὁ υἱός;
Πρὶν ἔμβῃς, ψάλε κάτι· εἶμαι βέβαιος,
δὲν ψάλλεις μάχας. Εἶσαι σώφρονος πατρός.

ΠΑΙΔΙΟΝ Β'

«Ἴσως τις Σάϊος χαίρει ἀσπίδα κρατῶν, ἣν εἰς θά- [μνους
ἄμωμον εἶχον ἐγὼ ἄκων ἀφήσει ποτέ.»

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Εὖγε, ἀνδρεῖέ μου! Πῶς; Τὸν πατέρα σου ψάλλεις, [εἰπέ με;

(1254) Περὶ Λαμάχου καὶ Κλεωνύμου ἴδ. στ. 304, 468, 658.

(1257—58) Δίστιχον Ἀρχιλόχου, ποιητοῦ ἀκμάσαντος ἐν Ὀλ. 15—26. Πολεμῶν δέ ποτε κατὰ Σαΐων, Θρᾳκικοῦ ἔθνους, ἔφυγε ρίψας τὴν ἀσπίδα του, καὶ τὸ ὁμολογεῖ ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ ἐλεγείοις.

ΠΑΙΔΙΟΝ Β'

«Ἔσωσα δὲ τὴν ψυχήν μου...»

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Κατῄσχυνας δὲ τοὺς γονεῖς σου.
Ἃς ἔμβωμεν. Ἠξεύρω πῶς ἀδύνατον
περὶ ἀσπίδος ὅσα ἔψαλες, ποτὲ
νὰ λησμονήσῃς, τοῦ πατρός σου ὢν υἱός.
Ὑμῶν ὁποῦ ἐμείνατε εἶν' ἔργον, αὐτὰ ὅλα
νὰ τὰ καταβροχθίσετε, κ' οἱ μῦλοί σας ν' ἀλέσουν.
Ἀλλ' ἀνδρικῶς ὁρμήσατε,
κινήσατε τὰς γνάθους σας. Τί ἄλλο, μωροί, ἔχουν
νὰ κάμνουν τ' ἄσπρα 'δόντια σας, παρὰ νὰ μασου-
[λίζουν;

ΧΟΡΟΣ

Φροντίς μας εἶναι· πλὴν καὶ σὺ καλῶς ποιῶν τὸ
[λέγεις.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Σεῖς ὅσοι ἐπεινᾶτε πρίν, μασεῖτε λαγοῦ κρέας.
Δὲν ἀπαντᾶτε πάντοτε
πλακοῦντας καθὼς σήμερον ἐρήμους πλανωμένους.
Λοιπόν, ἐδῶ, καὶ χάπτετε, νὰ μὴ μετανοῆτε.
Εὐφημεῖτε! Ἃς φέρῃ τις ἔξω ἐδῶ ἐκ τοῦ οἴκου μου
[τώρα τὴν νύμφην.
Ἃς ἀνάψουν λαμπάδας· ὁμοῦ δ' ὁ λαὸς ἂς συγχαίρῃ
[καὶ ἂς ἀλαλάζῃ·
εἰς ἀγροὺς καὶ εἰς κήπους ἂς φέρῃ εὐθὺς τῶν ἀγρῶν
[καὶ τῶν κήπων τὰ σκεύη·
ἂς πηδήσῃ, χορεύσῃ, ἂς χύσῃ σπονδάς, τὸν Ὑπέρ-
[βολον δὲ ἂς διώξῃ.
Τοὺς Θεοὺς δ' ἂς ζητήσουν ἀκόμη μ' εὐχὰς

εἰς τοὺς Ἕλληνας πλοῦτον νὰ δώσουν πολὺν,
νὰ θερίσωμεν ὅλοι ἀφθόνους κριθὰς,
καὶ ἐπίσης νὰ κάμνωμεν οἶνον πολὺν,
κ' αἱ συκαῖ μας καρποὺς,
κ' αἱ γυναῖκες υἱοὺς νὰ γεννοῦν εἰς ἡμᾶς,
καὶ τὰ ὅσ' ἀπωλέσαμεν ἄλλα καλὰ,
νὰ τὰ λάβωμεν πάλιν ὀπίσω ὡς πρὶν,
καὶ νὰ παύσῃ ὁ σίδηρος λάμπων.
Ἐλθὲ καλὴ κόρη,
κ' εὐθυμοῦσα μαζῆ μου
εἰς ἀγροὺς γλυκοκοίμου.
Ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ, ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ.

ΧΟΡΟΣ

Τρισμάκαρ δικαίως
τόσας χάριτας ἔχεις.
Ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ!
Ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ, ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ.

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τί κάμνομεν αὐτήν;

ΧΟΡΟΣ

Τί κάμνομεν αὐτήν;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ

Τρυγήσωμεν αὐτήν;

ΧΟΡΟΣ

Τρυγήσωμεν αὐτήν.
Σηκώσατε, ἄνδρες,
τεταγμένοι ὡς εἴσθε,
τὸν γαμβρὸν εἰς τοὺς ὤμους.

(1287-89) ⏓–⏑⏑–⏓ –⏓–⏑⏑–⏑ 2. Ὁμ. καὶ 1291—93, 1299—301, 1303—5.

Ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ, ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ!

(Πρὸς τοὺς θεατὰ;)

Καὶ σεῖς καλοζῆτε,
ὄχι συκοφαντοῦντες,
μόνον συκολογοῦντες.
Ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ, ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ.
«Τούτου μέγα καὶ παχὺ, ταύτης δὲ γλυκὺ τὸ σῦκον»,
θενὰ λέγῃς ὅταν τρώγῃς, ὅταν πίνῃς πολὺν οἶνον.
Ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ, ὦ Ὑμὴν Ὑμέναι' ὦ.
Χαίρετε, ἄνδρες, χαίρετε, καὶ ἀκολουθεῖτέ με,
καὶ πλακοῦντας τρώγετε!

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΤΑ ΟΡΝΕΑ

(Ὄρνιθες)

(Ἐδιδάχθη ἐπὶ Χαβρίου ἄρχοντος, ἐν Ὀλ. 91, β' π. Χ. 414, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 17ου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου)

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ
ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ
ΠΟΥΠΟΣ (ἔποψ)
ΑΗΔΩΝ
ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ (τροχίλος)
ΚΟΚΚΙΝΟΠΤΕΡΟΣ
} πτηνά.
ΧΟΡΟΣ ὀρνέων (εἰκοσιτεσσάρων.)
ΠΟΣΕΙΔΩΝ
ΗΡΑΚΛΗΣ
ΙΡΙΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ
ΤΡΙΒΑΛΛΟΣ, Θεός.
ΙΕΡΕΥΣ
ΠΟΙΗΤΗΣ
ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ
ΜΕΤΩΝ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΠΩΛΗΣ
ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ
ΚΙΝΗΣΙΑΣ, διθυραμβοποιός.
ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ
ΚΗΡΥΚΕΣ
ΑΓΓΕΛΟΙ
ΥΠΗΡΕΤΗΣ Πεισθεταίρου
ΞΑΝΘΙΑΣ καὶ ΜΗΝΟΔΩΡΟΣ, ὑπηρέται, κωφὰ πρόσωπα.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ θέσιν ὀρεινὴν καὶ σύδενδρον.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΤΑ ΟΡΝΕΑ

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ, ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ (κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας κολοιὸν)

Λέγεις ἐμπρὸς, τὸ δένδρον ὅπου φαίνεται;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (κρατῶν κορώνην)

Ὦ νὰ χαθῇς! φωνάζει πάλιν κρὰ αὐτή.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καλὲ, ὡς πότε ἄνω κάτω τρέχομεν;
θ' ἀφανισθῶμεν πηγαινοερχόμενοι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐγὼ ν' ἀκούσω τὴν κουρούναν ὁ πτωχὸς,
καὶ στάδια νὰ τρέξω ὑπὲρ χίλια!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Εἰς καλοιακούδαν πιστευθεὶς ὁ ἄθλιος
τοὺς ὄνυχας νὰ χύσω τῶν δακτύλων μου!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀκόμ' εἰς ποῖον μέρος εἴμεθ' ἀγνοῶ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἀπὸ ἐδῶ εὑρίσκεις τὴν πατρίδα σου;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Οὐδ' ὁ Ἐξηκεστίδης θὰ τὴν εὕρισκε.

Πεισθέταιρος, Ἀθηναῖος σύγχρονος τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἴδ. τὰς ἐμὰς Ant. Hell. II, N. 1339.

(11) Ὁ Ἐξηκεστίδης, κατηγορούμενος ὡς ξένος, ἀντιποιηθεὶς πιθανῶς τὰ δικαιώματα πολίτου Ἀθηναίου. Οὐδ' αὐτὸς θὰ ἐδύνατο νὰ εὕρῃ τὰς Ἀθήνας ἐντεῦθεν, ὅστις τόσον ἐπιτηδείως τὰς εὗρε πρὶν νὰ εἶναι πατρίς του.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Φεῦ!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πάρε σὺ τὸν δρόμον τοῦτον, φίλε μου.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὁ τῶν ὀρνίθων πωλητής, ὁ πινακᾶς
ὁ τρελλοφιλοκράτης πῶς μᾶς ἔβλαψε
δοὺς τούτους,—πρὸς τὸν ποῦπον νὰ μᾶς φέρωσι,
πρὸς τὸν Τηρέα, τ' ὄρνεον ἐξ Ὀρνεῶν,—
τοῦ Θαῤῥελείδου τὸν υἱὸν τὸν κολοιὸν
ὀβολὸν ἕνα, καὶ αὐτὴν τριώβολον.
Αὐτὰ πλὴν μόνον νὰ δαγκάνουν ἔμαθαν.

(Πρὸς τὸν κολοιὸν)

Τί χάσκεις τώρα; Θὰ μᾶς φέρῃς πούποτε
ἀκόμ' εἰς πέτρας; Δρόμος ἀπ' ἐδῶ κἀνεὶς
δὲν εἶναι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Οὔτε μονοπάτι πούποτε.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Λέγ' ἡ κουρούνα περὶ δρόμου τίποτε;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὄχι. Καὶ τώρα ὡς καὶ τότε λέγει κρά.

(12) Τοῦτον, δηλ. τοῦ φεῦ.

(14) Ὁ Φιλοκράτης, ἄλλως ἄγνωστος, πτηνοπώλης. Τὸν λέγει δὲ πινακᾶν, πινακοπώλην, ἢ διότι, ὡς ὁ σχολιαστής, ἐπὶ πινάκων προτιθέντες ἐπώλουν τὰ πτηνά, ἢ διότι τὸ κύριον ἔργον αὐτοῦ ἦτον ἴσως τὸ τοῦ πινακοπώλου.

(16) Τὸν μῦθον τοῦ Τηρέως ὅστις ἔγινε ποῦπος (ἔποψ), τῆς Φιλομήλας, τῆς Πρόκνης καὶ τοῦ Ἴτυος, ἴδ. ἐν Ὀβιδ. Μεταμορφ. Βιβλ. ΣΤ'. Ὁ Τηρεὺς ἦν Βασιλεὺς ἐν Θρᾴκῃ. Λέγει δ' ἐξ Ὀρνεῶν, κώμης τῆς Ἀργολίδος, παίζων ἁπλῶς πρὸς τὴν λέξιν.

(17) Χλευάζει ὡς κολοιὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θαῤῥελείδου Ἀσωπόδωρον.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τί λέγει περὶ δρόμου;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄλλο τί, παρὰ
πῶς θενὰ τραγανίσῃ τοὺς δακτύλους μου.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Δεινὸν δὲν εἶναι, ὅταν εἰς τοὺς κόρακας
νὰ ἔλθωμεν ζητῶμεν, κ' ἡτοιμάσθημεν,
ν' ἀδυνατῶμεν τὴν ὁδὸν νὰ εὕρωμεν;
Διότ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀκροώμενοι,
τοῦ Σάκα νόσον ἐναντίαν πάσχομεν.
Αὐτὸς μὴ ὢν πολίτης, ἐπιβάλλεται·
ἡμεῖς τὸ γένος δ' ἔντιμοι καὶ τὴν φυλὴν,
πολῖται ἐν πολίταις, καὶ ἀδίωκτοι,
πλὴν τὴν πατρίδα πετακτοὶ ἐφύγαμεν,
ὄχι μὲν ὅτι ἐμισήσαμεν αὐτὴν,
ὡς νὰ μὴν εἶναι καὶ μεγάλη κ' εὐτυχὴς,
κ' εἰς ὅσους ἔχουν τὶ νὰ χάσουν ἀνοικτή·
ἀλλ' ἕνα μῆνα ἢ καὶ δύω τραγῳδοῦν
οἱ τέττιγες εἰς τ' ἄνθη, εἰς τὰς δίκας δὲ
οἱ Ἀθηναῖοι ὅσῳ ζῶσι τραγῳδοῦν.
Τὸν δρόμον τοῦτον δι' αὐτὸ ἐπήραμεν,
καὶ μὲ μυρσίνας, λέβητα καὶ κάνιστρον
πλανώμεθα ζητοῦντες τόπον ἥσυχον,
ν' ἀποκατασταθῶμεν διὰ πάντοτε.
Πρὸς τὸν Τηρέα τώρα δὲ πηγαίνομεν

(31) Σάκας ἢ Σακᾶς, ἐλέγετο ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ὁ τραγικὸς ποιητὴς Ἀκέστωρ, ὡς ξένος, ἐκ Σακῶν τῶν Θρακῶν καταγόμενος.
(33) Ἔντιμοι, δηλ. ἔχοντες πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.
(43) Ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν θυσίαν τῆς θεμελιώσεως τῆς πόλεως.
(46) Ἀπέρχονται πρὸς τὸν Τηρέα, ὡς συγγενῆ, νυμφευθέντα Ἀθηναίαν.

τὸν ποῦπον, ὅπως παρ' αὐτοῦ ἀκούσωμεν
τοιαύτην πόλιν ἂν ἀπήντησε πετῶν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἶ σύ!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τί εἶναι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἡ κουρούνα πρὸ πολλοῦ
ἐπάνω κἄτι λέγει.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ ὁ κολοιὸς
πρὸς τὰ ἐπάνω χάσκει, ὡς νὰ δείχνῃ τι.
Ἀφεύκτως πρέπει νὰ εἶν' ὄρνεα ἐδῶ.
Θὰ τὸ ἰδῶμεν κρότον καθὼς κάμωμεν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ξεύρεις; τὴν πέτραν κτύπα μὲ τὰ σκέλος σου.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ σὺ μὲ τὸ κεφάλι, νὰ κροτῇ διπλά.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λοιπόν, μὲ πέτραν κτύπησε.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἂν θέλῃς, ναί.
Παιδί, παιδί!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸν ποῦπον, πῶς, παιδὶ καλεῖς;
Ἀντὶ παιδὶ δὲν πρέπει ποῦπε νὰ εἰπῇς;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Αἴ! ποῦπε! πάλιν θὰ μὲ κάμῃς νὰ κτυπῶ;
Αἶ ποῦπε!

(57) Παιδί! ὡς ἂν ἔκραζε θυρωρόν.

ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ (τροχίλος)

Ποῖος κράζει τὸν αὐθέντην μου;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Προστάτ' Ἀπόλλων! Τί φρικτὸν χασμουρητόν!

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Ὦ συμφορά μου! Εἶναι κυνηγοὶ αὐτοί.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τί ἔπαθες; Δὲν λέγεις «καλῶς ὥρισες;»

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Κρημνίσου!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Πλὴν δὲν εἴμεθ' ἄνθρωποι.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Τί δέ;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Εἶμ' ὁ Τρεμούλης, Λιβυκὸν πουλὶ ἐγώ.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Αἴ! φλυαρεῖς.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἐρώτα κἂν αὐτὰ ἐδῶ.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Αὐτὸ δὲ, δὲν μὲ λέγεις τ' εἶναι τ' ὄρνεον;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἶμ' ὁ Χαιζούλης φασιανικὸν πουλί.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τί δὲ θηρίον εἶσαι σὺ, νὰ μάθωμεν.

(61) Ὁ ὑπηρέτης ἐφάνη ἔχων προσωπίδα πτηνοῦ, ἧς τὸ ῥάμφος ἀνοίγεται ὅταν ὁμιλῇ.

(66) Ὑπὸ φόβου ὅτι εἶδε τὸ ἄγριον αὐτὸ ὄρνεον, τῷ συνέβη τι, καὶ τοῦτο δεικνύει ὡς ἀπόδειξιν ὅτι εἶναι Τρεμούλης.

(68) Αἰσχρὸν λογοπαίγνιον.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Ὄρνεον εἶμαι δοῦλος.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἴσως πετεινὸς
σ' ἐνίκησε.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Διόλου. Ὁ αὐθέντης μου,
ὡς ποῦπος ἦν, νὰ γίνω ἐπεθύμησε
πουλί, νὰ μ' ἔχῃ καὶ νὰ τὸν ὑπηρετῶ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Πῶς; ὑπηρέτας θέλουν καὶ τὰ ὄρνεα;

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Αὐτὸς κἄν. Ἴσως ἐπειδ' ἦτον ἄνθρωπος,
καὶ ἢ σμαρίδας μὲ ζητεῖ φαληρικὰς,
καὶ μὲ τρυβλὶ σμαρίδας τρέχω νὰ ζητῶ,
ἢ φάβαν θέλει, καὶ πινάκαν νὰ ζητῶ
καὶ χύτραν τρέχω.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ! τροχίλος εἶν' αὐτός.
Ἠξεύρεις τί, Τροχίλε; τὸν αὐθέντην σου
φώναξ' ἐδώ.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Πλὴν τώρα ὁ αὐθέντης μου
κοιμᾶται, φαγὼν μύρτα καὶ κουνούπια.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Κ' ἐξύπνησέ τον.

ΤΡΟΧΙΛΟΣ

Θὰ θυμώσῃ βέβαια·
ἠξεύρω· ὅμως διὰ σᾶς τὸν ἐξυπνῶ.

(71) Αἱ ἀλεκτρομαχίαι εἰσήχθησαν εἰς Ἀθήνας ἀπὸ τῶν Περσικῶν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καχὸν νὰ σ' εὕρῃ ποῦ μὲ κατετρόμαξες.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ δυστυχία! μ' ἔφυγεν ὁ κολοιὸς
ἀπὸ τὸν φόβον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ δειλὸν ζωντόβολον!
τὸν κολοιὸν ἀφῆκες φοβηθείς;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ σὺ
δὲν ἔπεσες κ' ἀφῆκες τὴν κουρούναν σου;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Διόλου.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τότε ποῦ 'ναι την;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐπέταξε.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Δὲν τὴν ἀφῆκες; εὖγε τὸν παλληκαρᾶν!

ΗΟΥ. ΘΣ

Ἔλ' ἄνοιξε τὰ χόρτα, ἔξω νὰ ἐβγῶ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Φεῦ, ὢ Ἡράκλεις! τί θηρίον εἶν' αὐτό;
τί πτερὰ ἔχει! κεφαλὴν τριφούντωτην!

ΠΟΥΠΟΣ

Τίς ὁ ζητῶν με;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Οἱ Θεοὶ οἱ δώδεκα...
σ' ἔχαμαν τέρας.

(92) Τὰ χόρτα ἀντὶ νὰ εἰπῇ τὴν πόρταν (τὴν ὕλην ἀντὶ τὴν πύλην.)

ΠΟΥΠΟΣ

Θὰ γελᾶτε βέβαια
μὲ τὰ πτερά μου. Ἤμην, ξένοι, ἄνθρωπος
προτοῦ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Σὲ δὲν γελῶμεν.

ΠΟΥΠΟΣ

Ποῖον ἄλλον δέ;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ ῥάμφος σου γελοῖον μόνον φαίνεται.

ΠΟΥΠΟΣ

Ὁ Σοφοκλῆς τοιαῦτα ἐκακούργησεν
εἰς τὸν Τηρέα, μὲ τὰς τραγῳδίας του.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὁ Τηρεὺς εἶσαι; τί; παγών' ἢ ὄρνεον;

ΠΟΥΠΟΣ

Ὄρνεον εἶμαι.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ ποῦ ἔχεις τὰ πτερά;

ΠΟΥΠΟΣ

Μ' ἔπεσαν ὅλα.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Πῶς; ἀπὸ ἀσθένειαν;

ΠΟΥΠΟΣ

Ὄχι· πλὴν ὅλα τὸν χειμῶνα τὰ πτηνὰ
πτεροῤῥοοῦν, καὶ ἄλλα κάμνομεν πτερά.
Σεῖς δὲ εἰπέτε, τ' εἶσθε;

(100) Ὁ Σοφοκλῆς ἔγραψε τραγῳδίαν Τηρέα, ἐν ᾗ παρίστησιν αὐτὸν ἐν τῷ τέλει ἀπωρνιθωμένον.

(102) Δηλ. σύνηθες ὄρνεον, ἢ τὸ σπάνιον Παγώνι τὸ πρὸ ὀλίγου εἰσαχθὲν ἐξ Ἀσίας;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἡμεῖς; ἄνθρωποι.

ΠΟΥΠΟΣ

Καὶ πόθεν;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὅθεν αἱ τριήρεις αἱ καλαί.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἡλιασταί;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ! μᾶλλον τὸ ἀνάπαλιν·
Ἀντιηλιασταί.

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς; Σπέρμα ζῇ ἐκεῖ
τοιοῦτον;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Οἱ ἀγροί μας ἔχουν, σπάνιον.

ΠΟΥΠΟΣ

Κ' ἐδῶ τί πρᾶγμα θέλετε καὶ ἤλθετε;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Σὲ νὰ ἰδῶμεν ἤλθομεν.

ΠΟΥΠΟΣ

Καὶ διατί;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Διότι ἀνὴρ ἦσουν, ὡς ἡμεῖς ποτὲ,
καὶ χρέη εἶχες κάμει, ὡς ἡμεῖς ποτὲ,
χωρὶς νὰ τὰ πληρώνῃς, ὡς ἡμεῖς ποτέ·
καὶ εἰς πτηνὸν κατόπιν μεταμορφωθεὶς,
ἐπέτας γύρω γύρω γῆν καὶ θάλασσαν,

(111) Ἡλιασταὶ, οἱ δικασταὶ ἐν Ἀθήναις. Λέγει δὲ ὅτι ὀλίγοι ἐκ τῶν ἐν ἀγροῖς Ἀθηναίων εἰσὶν οἱ μόνοι μὴ μετέχοντες τῶν δικαστηρίων.

κ' ἠξεύρεις ὅσα καὶ πτηνὰ καὶ ἄνθρωποι.
Παρακαλοῦντες δι' αὐτὸ ἐρχόμεθα,
κἀμμίαν πόλιν τριχωτὴν νὰ μᾶς εἰπῇς,
ὅπου, καθὼς εἰς γοῦναν, νὰ πλαγιάσωμεν.

ΠΟΥΠΟΣ

Μεγαλητέραν τῆς τῶν Κραναῶν ζητεῖς;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Μεγαλητέραν ὄχι, καλητέραν δέ.

ΠΟΥΠΟΣ

Τὴν ἀριστοκρατίαν ἀγαπᾷς.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἐγώ;
Ποσῶς. Καὶ τοῦ Σκελλίου τὸν υἱὸν μισῶ.

ΠΟΥΠΟΣ

Καὶ ποίαν πόλιν θὰ ἐπροτιμᾶτε σεῖς;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὅπου σπουδαῖαι ὑποθέσεις εἶν' αὐταί.
Πρωὶ πρωὶ ὁ φίλος προσερχόμενος
νὰ λέγῃ· «Μὰ τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον,
σὺ θενὰ μ' ἔλθῃς καὶ τὰ τέκνα σου, πρωὶ
ἀφ' οὗ τὰ λούσῃς· ἔχω γάμου τράπεζαν.
Δὲν θενὰ λείψῃς, χωρὶς ἄλλο· εἰδεμὴ
νὰ μὴ μοὶ ἔλθῃς οὔτε ὅταν δυστυχῶ.»

ΠΟΥΠΟΣ

Τῷ ὄντι πράγματ' ἀγαπᾷς ταλαίπωρα.
Καὶ σύ;

(123) Τὰς Ἀθήνας, καλουμένας τὸ ἀρχαῖον καὶ Κρανάαν.

(126) Ὁ υἱὸς τοῦ Σκελλίου ἐκαλεῖτο Ἀριστοκράτης (Δημοσθ. κ. Θεοκρίν.)· διὰ τοῦτο λέγει ὅτι τὸν μισεῖ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐγὼ τοιαῦτα.

ΠΟΥΠΟΣ

Ποῖα δηλαδή;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὅπου παιδὸς ὡραίου βλέπων με πατὴρ,
ὡς ν' ἀδικήθη θὰ μὲ παραπονηθῇ·
«Πῶς, Στιλδωνίδη, τὸν υἱόν μου ἀπαντᾷς
καλολουσμένον ἀπὸ τὸ γυμνάσιον,
καὶ οὔτε τὸν προσλέγεις οὔτε τὸν φιλεῖς;
Δὲν τὸν χαδεύεις, πατρικός μου φίλος σύ;»

ΠΟΥΠΟΣ

Τὸν κακομοίρην! τί κακὰ ὀρέγεται!
Ὑπάρχει πόλις εὐτυχὴς, ὡς λέγετε,
τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης οὐ μακράν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ μὴ,
μὴ θάλασσαν, κλητῆρα αἴφνης ἐν πρωΐ
μὴ ἡ Σαλαμινία φέρουσα φανῇ.
Ἑλληνικὴν δὲ πόλιν δὲν γνωρίζεις που;

ΠΟΥΠΟΣ

Καὶ πῶς εἰς τῆς Ἠλείας δὲν πηγαίνετε
τὸν Λέπρεον.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Δὲν εἶδα τοῦτον, πλὴν μισῶ
τὸν Λέπρεον, γνωρίζων τὸν Μελάνθιον.

(147) Ἡ Σαλαμινία, δημόσιον πλοῖον, φέρον τὰς κλήσεις πρὸς τοὺς ἐγκαλουμένους, τοὺς ἀποδημοῦντας. Πρὸ ὀλίγου εἶχε πεμφθῆ κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, κατηγορηθέντος ὡς Ἑρμοκοπίδου.

(151) Μελάνθιος ὁ τραγικὸς ἦτον, λέγουσι, λεπρὸς, ἢ ἐκ τοῦ Λεπρέου, πόλεως τῆς Ἠλείας.

ΠΟΥΠΟΣ

Εἰς τὴν Λοχρίδα εἶναι οἱ Ὀπούντιοι·
ἐκεῖ κατασταθῆτε.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ! Ὀπούντιος
δὲν γίνομαι κ' ἂν λάβω τάλαντον χρυσοῦ.
Πῶς εἶναι δὲ ὁ βίος μὲ τὰ ὄρνεα;
Σὺ τὸ ἠξεύρεις.

ΠΟΥΠΟΣ

Ὄχι χωρὶς χάριτας.
Πρῶτον ἐδῶ μᾶς λείπουν τὰ βαλάντια.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τοῦ βίου κιβδηλίαν ἀφαιρεῖς πολλήν.

ΠΟΥΠΟΣ

Εἰς κήπους ἄσπρα τρώγομεν σησάμια,
καὶ μύρτα, μάκων σπόρους καὶ ἡδύοσμον.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Λοιπὸν σεῖς ζῆτε εὐτυχῆ ζωὴν γαμβρῶν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πῶ πῶ!
Σπουδαῖον βλέπω τῶν ὀρνέων βούλευμα,
καὶ δύναμιν μεγάλην ἂν μοὶ πείθησθε.

ΠΟΥΠΟΣ

Τί νὰ πεισθῶμεν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Νὰ πεισθῆτε; Πρῶτον μὲν
νὰ μὴ πετᾶτε χάσκοντες ἁπανταχοῦ,
διότι φέρει ἀτιμίαν. Ἂν ἐκεῖ

(154) Ὀπούντιος ἦν τὸ ὄνομα Ἀθηναίου τινὸς ὃν θεωρεῖ ἀποστροφῆς ἄξιον. Ἴδε στ. 1280.

τοὺς πεταχτούς μας ἐρωτήσῃς, τί αὐτὸ
τ' ὄρνεον εἶναι; ὁ Τελέας θὰ εἴπῃ·
«Ἀνθρωπορνίθι, ἄστατος, πετούμενος,
ἀστόχαστος, μὴ μένων ἥσυχος στιγμήν.»

ΠΟΥΠΟΣ

Ὡραῖος, μὰ τὸν Βάκχον, εἶν' ὁ χλευασμός.
Τί δὲ νὰ γίνῃ;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πόλιν κατοικήσατε.

ΠΟΥΠΟΣ

Τὰ ὄρνεα τί πόλιν νὰ οἰκήσωμεν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τῷ ὄντι; Ὦ τί λόγος ἀσυλλόγιστος!
Κύτταξε κάτω.

ΠΟΥΠΟΣ

Ναί.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐπάνω κύτταξε.

ΠΟΥΠΟΣ

Κυττάζω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Γύρνα τὸν λαιμόν.

ΠΟΥΠΟΣ

Μὰ τοὺς Θεούς,
τί τάχα θ' ἀπολαύσω ἂν στραγγουλισθῶ;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τίποτε εἶδες;

ΠΟΥΠΟΣ

Οὐρανὸν καὶ σύννεφα.

(169) Τελέας, κοῦφος καὶ πονηρὸς συκοφάντης, ἴδ. Εἰρήν. 974.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αὐτὸς λοιπὸν δὲν εἶναι πόλος τῶν πτηνῶν;

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς εἶναι πόλος;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τόπος ὡς νὰ ἔλεγες.
Ἐπειδὴ δ' οὗτος καὶ ἐπιπολάζεται
καὶ πάντοτε περνᾶται, πόλον τὸν καλοῦν.
Ἂν δὲ τὸν κατοικῆτε, καὶ τὸν φράξητε,
ἀντὶ τοῦ πόλου πόλις θὰ ὀνομασθῇ,
καὶ ὡς ἀκρίδων τῶν θνητῶν θὰ ἄρχετε,
καὶ οἱ Θεοὶ θὰ πάθουν πεῖναν Μηλικήν.

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἶναι ὁ ἀὴρ που μεταξὺ τῆς γῆς.
Ὡς δ' ἡμεῖς, ὅταν εἰς Πυθὼ πηγαίνωμεν,
τὴν δίοδον ζητοῦμεν παρὰ Βοιωτῶν,
οὕτως ἂν θύωσ' οἱ θνητοὶ εἰς τοὺς Θεούς,
καὶ δὲν σᾶς φέρουν οἱ Θεοὶ τὸν φόρον των,
διὰ τοῦ χάους καὶ τῆς ξένης πόλεως
τῶν μηρῶν κνίσσαν μὴ διαβιβάζετε.

ΠΟΥΠΟΣ

Ὢ! ὤ! ποτὲ,
ὦ γῆ, παγίδες, πλέγματα καὶ δίκτυα,
ἰδέαν τόσον νόστιμον δὲν ἤκουσα.

(187) Ἡ πεῖνα ἣν ὑπέστησαν οἱ Μήλιοι, ὅταν ἐπολιορκήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἐν Ὀλ. 90, δ' δύω ἔτη πρὶν ἢ διδαχθῶσιν αἱ Ὄρνιθες. (Θουκ. Ε.)

(188) Μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

(189) Πυθὼ, τοὺς Δελφούς.

Νὰ κατοικήσω πόλιν δέχομαι μὲ σὲ,
ἀνίσως θέλουν καὶ τὰ ἄλλα ὄρνεα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ τίς τὸ πρᾶγμα θενὰ τοῖς ἐκθέσῃ;

ΠΟΥΠΟΣ

Σύ·
διότι, ἂν καὶ ἦσαν βάρβαροι προτοῦ,
συζῶν μ' αὐτὰ, τὴν γλῶσσαν τοῖς ἐδίδαξα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ πῶς θὰ τὰ φωνάξῃς;

ΠΟΥΠΟΣ

Εὐκολώτατα.
Ἐκεῖ ἐμβαίνω εἰς τοὺς θάμνους, ἐξυπνῶ
τὴν ἀηδόνα τὴν ἐμὴν, καὶ παρευθὺς
τὰ συγκαλοῦμεν· τὴν φωνήν μας δὲ αὐτὰ
καθὼς ἀκούσουν, θενὰ τρέξουν πρόθυμα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀγαπητόν μου ὄρνεον, ὤ! μὴν ἀργῇς.
Ἀλλ' ἔμβα εἰς τοὺς θάμνους, σὲ παρακαλῶ·
τὴν ἀηδόνα τάχιστα ἐξύπνισον.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἄφες, σύντροφε φίλη, τὸν ὕπνον, κ' ἐλθὲ,
κ' ἱερῶν χῦσε ὕμνων εὐστρόφους σκοποὺς,
ὡς τὸ θεῖόν σου στόμα συχνὰ θρηνῳδεῖ,
εἰς τὸ ἄθλιον τέκνον, τὸν Ἴτυν, ἐν ᾧ
μυρολόγια ψάλλῃς καὶ μέλη ὑγρὰ
τοῦ γοργοῦ λάρυγγός σου· πετᾷ δὲ ἠχὼ
καθαρὰ, ἀπὸ σμίλακος κλάδους δασεῖς
πρὸς τὰς θείας μονὰς, καὶ σ' ἀκούει αὐτὴν
ὁ χρυσόμαλλος Φοῖβος, καὶ κρούων χορδὰς

πρὸς τὰ μέλη σου λύρας ἐλεφαντωτῆς,
διαθέτ' εἰς τὰ ὕψη χοροὺς τῶν Θεῶν·
ἀπὸ δὲ ἀθανάτων στομάτων πετᾷ
ἐκ συμφώνου ὁμοῦ
τῶν μακάρων κλαυθμήρισμα θεῖον.

('Ακούεται αὐλὸς μιμούμενος τὸ ᾆσμα τῆς ἀηδόνος.)

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ Ζεῦ προστάτα, τὸ ὀρνίθι πῶς λαλεῖ!
Τὸ δάσος ὅλον μέλι πῶς ἐγέμισε!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Αἴ! σύ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί εἶναι;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Θὰ σωπάσῃς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Διατί;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὁ ποῦπος πάλιν, ἄκουσ', ἑτοιμάζεται.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἐπουποὺ, ποποπὸ, πουποὺ, πουπού.

(229) ⏑⏑–,⏑⏑–,⏑–⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑– 2.
⏑–⏑–,⏑–⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑–
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,⏑⏑̲⏑⏑
–⏑–⏑,–⏑–⏑
–⏑⏑̲⏑⏑,⏑̲⏑⏑–⏑
–⏑–⏑,–⏑–⏑
–⏑–⏑,⏑⏑––
–⏑–⏑,–⏑–⏑
⏑⏑––,⏑⏑––,⏑⏑––

Ἰὼ ἰώ! ἐδῶ ἐδῶ ἐδῶ ἐδῶ
ἐδῶ κᾀνεὶς ἀπὸ τοὺς ὁμοπτέρους μου·
εὐσπόρους ὅσα νέμεσθε
ἀγροὺς, τῶν κριθοφάγων ἔθνη μύρια,
γένη καὶ σεῖς σπερμολόγων ταχύπτερα,
μαλακοὺς καλοῦντα τόνους,
κ' εἰς αὐλάκων ὅσα βώλους
γλυκολεπτοκελᾳδεῖτε
οὕτω μὲ φωνὰς εὐθύμους·
τιὸ τιὸ τιὸ τιὸ, τιὸ τιὸ τιότιο·
κ' εἰς κήπους ὅσα, εἰς κλαδία τοῦ κισσοῦ,
ὡς καὶ ὅσα εἰς ὄρη φωλεύετε,
καὶ ἐλαίας ἢ κόμαρα τρώγετε,
τὴν φωνήν μου ἀκούσαντ' ἔλθέτ' εὐθὺς,
τριοτὸ τριοτὸ τριοτὸ τοβρίξ·
κ' ὅσα εἰς βαλτώδεις τάφρους
τὰς ἀκανθοστόμους κνίπας
χάπτετε, ἢ κατοικεῖτε
τόπους δροσεροὺς, ἢ ὅσα
τὸν ὡραῖον Μαραθῶνα·
ποικιλτὸν καὶ σὺ ὀρνίθι,
ταγινάρι, ταγινάρι!

⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑–, ⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑
⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑
⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑ ⏓⏑, ⏑⏑–, ⏑–
⏑⏑–, ⏑⏑–, ⏑⏑–, ––
–⏑–⏑, –⏑–⏑, 6 (α).
–⏑–, –⏑–

(α) Μεθ' ὅλων τῶν τροπολογιῶν ἃς ἐπιδέχεται τὸ τροχαϊκὸν μέτρον.

χ' ὅσων τὰ γέν' εἰς τὰ πόντια κύματα
μετ' ἀλκυώνων συμπαίζετ' εὐθύμως,
τρέξατε, τρέξατε, νέα ν' ἀκούσητε!
Ὅλα τὰ ἔθνη συνάγομεν σήμερον
τῶν μακρολαίμων ὀρνέων τριγύρω μας.
Γέρων ἐλθών τις θρασὺς κ' ἐπιτήδειος,
νέα σοφίζεται
νέων πραγμάτων προτείνει κατόρθωσιν.
Ἀλλ' ἐλᾶτ' ἐλᾶτε ἔλα·
ἔλα, ἔλα, ἔλα, ἔλα·
τόρο τόρο τόρο τόρο τοροτίγξ·
κικαβαῦ, κικαβαῦ
τόρο τόρο, τόροτο λιλιλίγξ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὄρνεον βλέπεις;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Μὰ τὸν Φοῖβον, τίποτε·
ἐὰν καὶ χάσκω, βλέπων πρὸς τὸν οὐρανόν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λοιπὸν ὁ ποῦπος εἰς τοὺς θάμνους μάταια
ἔκλαιε τόσον, μιμηθεὶς χαραδριόν;

ΚΟΚΚΙΝΟΠΤΕΡΟΣ (πτηνόν)

Τοροτὶγξ, τοροτίγξ.

(252—60) –⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑ 6.
–⏑⏑,–⏑⏑
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑
–⏑–⏑,–⏑–⏑

(252—53) Παρῳδία στίχων τοῦ Ἀλκμᾶνος.

(268) Χαραδριός, πτηνὸν κίτρινον, φωλεῦον εἰς χαράδρας, καὶ λεγόμενον ὅτι ἐθεράπευε τὸν ἴκτερον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἲ καλὲ δὰ, νά! δὲν βλέπεις; ὄρνεον μᾶς ἔρχεται.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ναί. Τί ὄρνεον νὰ εἶναι; μὴ παγώνι ἆρά γε;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν Ποῦπον)

Σὺ ὁ ἴδιος εἰπέ μας, τ' εἶν' αὐτὸ τὸ ὄρνεον;

ΠΟΥΠΟΣ

Πρόστυχον δὲν εἶν', ἀφ' ὅσα καθημέραν βλέπετε.
Εἶναι τῶν λιμνῶν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πῶς εἶναι εὔμορφον καὶ κόκκινον!

ΠΟΥΠΟΣ

Διὰ τοῦτο τ' ὄνομά του εἶναι κοκκινόπτερος.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Αἲ σύ! Αἴ!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί ξεφωνίζεις;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἄλλο πάλιν ὄρνεον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄλλος εἶν', ἐξωμερίτης, μὰ τὸν Δία, εἶν' αὐτός.
Τί βουνίσιος μουσομάντις, ὄρνεον παράδοξον!

ΠΟΥΠΟΣ

Τ' ὄνομά του εἶναι Κοῦρκος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τοῦρκος! Ἄναξ Ἡρακλῆ!
καὶ λοιπὸν χωρὶς καμήλαν μᾶς ἐπέταξεν ἐδῶ;

(277) Παρῳδεῖ στίχον τῶν ἀπολεσθέντων Ἠδωνῶν τοῦ Αἰσχύλου.

(279) Μῆδος λέγει ὁ Ἀριστοφάνης τὸν Μηδικὸν ὄρνιν, τὸν Κοῦρκον. Οἱ Μῆδοι, ὡς ὅλοι οἱ Ἀσιανοί, ἦσαν γνωστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ὀχούμενοι ἐπὶ καμήλων.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἄλλο πάλιν ποῦ τὸν λόφον ἔχει ἐκεῖ ὄρνεον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τ' εἶν' αὐτὸ τὸ τέρας; Πoῦπος εἶσαι ὄχι μόνος σύ,
εἶναι καὶ αὐτὸς ὁ ἄλλος;

ΠΟΥΠΟΣ

Φιλοκλέους εἶν' υἱὸς,
τοῦ υἱοῦ τοῦ πούπου, κ' εἶμαι πάππος του, ὡς ἂν εἰπῇς
ὁ Ἱππόνικος Καλλίου καὶ Καλλίας Ἱππονίκου.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τ' ὄρνεον Καλλίας εἶναι; Πῶς τὸν πίπτουν τὰ πτερά!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Εὐγενὴς ἐπειδὴ εἶναι, συκοφάνται τὸν μαδοῦν,
καὶ ἀκόμη κ' αἱ γυναῖκες τοῦ χνουδίζουν τὰ πτερά.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ποσειδῶν! τί ἄλλο πάλιν ὄρνεον ζωγραφιστόν!
Πῶς νὰ λέγεται; εἰπέ μας.

ΠΟΥΠΟΣ

Λέγεται Κατωφαγᾶς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πῶς; κατωφαγᾶς εἶν' ἄλλος ἀπὸ τὸν Κλεώνυμον;
Ὁ Κλεώνυμος δ' ἂν εἶναι, πῶς τὸν λόφον του φορεῖ;

(281) Ἔχει τὸν λόφον, διότι, πιθανῶς, ἵσταται εἰς λόφον, καὶ διότι φέρει λόφον εἰς τὴν κεφαλήν.

(283) Φιλοκλῆς, ὁ τραγικὸς ποιητής, γράψας Τηρέα, καὶ κατ' ἄλλους κωμικὸς, λέγεται διὰ τοῦτο πατὴρ πούπου. Τὸν λέγει δὲ ὁ Ἀριστοφάνης, χλευάζων αὐτὸν, καὶ πούπου υἱὸν, ὥστε ὁ ἀγορεύων ποῦπος καυχᾶται ὅτι ἦν εὐγενὴς, ποῦπος Φιλοκλέους τοῦ πούπου, ὡς ὁ Καλλίας ὁ Ἱππονίκου τοῦ Καλλίου, ὁ δᾳδοῦχος ἐπιλεγόμενος, ἄσωτος, σπαταλήσας τοὺς πατρικοὺς θησαυρούς.

(290) Πλαστὸν ὄνομα πτηνοῦ σημαῖνον τὸν ἀδηφάγον.

(292) Ὁ Κλεώνυμος, καθὸ ῥίψασπις, ὡς ἐν Εἰρ. στ. 1254, ἄπορον πῶς δὲν ἀπώλεσε τὸν λόφον του.

Πλὴν τί εἶν' ἐκεῖνα ὅλα τὰ πτηνὰ τὰ λοφωτά;
Δίαυλον νὰ τρέξουν ἦλθον;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

'Ως οἱ Κᾶρες καὶ αὐτοὶ
εἰς τοὺς λόφους κατοικοῦσι, καλὲ, δι' ἀσφάλειαν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ποσειδῶν! Ὀρνέων βλέπεις πόσον πλῆθος καὶ κακὸν
συνηθροίσθη;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ Ἀπόλλων! ὡσὰν σύννεφα. Ὤ! ὤ!
ὡς πετοῦν δὲν βλέπω πλέον οὔτε κἂν τὴν εἴσοδον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πέρδικα ἐκείνη εἶναι· ταγινάρι εἶν' αὐτὸ,
ἀγριόνησσα ἐκείνη, καὶ ὁ ἄλλος ἀλκυών.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ ὀπίσω της ἐκεῖνος;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τ' εἶν' ἐκεῖνος; Κουρευτής.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Εἶν' ὁ κουρευτὴς ὀρνίθι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὁ Σποργίτης; μάλιστα.
Νὰ κ' ἡ γλαύξ.

(293) Φέροντα λόφους εἰς τὴν κεφαλήν.

(294) Δίαυλος, τὸ διπλοῦν στάδιον, ὃ ἔτρεχον συνήθως ἔνοπλοι. Οἱ Κᾶρες ἦσαν πολεμικοί. Πρῶτοι λέγονται χρῆσιν λόφων ποιησάμενοι (Στρβ. ΙΔ), καὶ λόφον Καρικὸν ἀναφέρει ὁ Ἀλκαῖος. Κατῴκουν δὲ καὶ ἐπὶ λόφων, φοβούμενοι ἀλλήλους ὡς πειρατάς.

(298) Εἴσοδον λέγει τὴν τῆς ὀρχήστρας, δι' ἧς εἰσέρχεται ὁ Χορός. Τούτου τὰ 24 πρόσωπα περιγράφει ἀπὸ στ. 299—306.

(301) Κουρευτὴς (Κειρύλος, ἀντὶ Κηρύλος), εἶδος πτηνοῦ θαλασσίου. — Σποργίτης (Σποργίλος), κουρεὺς ἐν Ἀθήναις (Πλάτ. ἐν Σοφιστ.)

(303) Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, παροιμία.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τίς, λέγεις, γλαῦκα εἰς Ἀθήνας ἔφερε;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τρυγὼν, κίσσα, σπῖνος, κοῦκος, περιστέρ', ὑποθυμὶς,
ἀετὸς, ἱέραξ, χῆνα, φλώρι, γὺψ, κορυδαλὸς,
πορφυρὶς, κολυμβὶς, κέρχνη, φύνη, δρύοψ, ἀμπελίς.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ! πόσα, πόσα ὄρνεα!
ὤ! πόσοι, πόσοι κόσσυφοι!
πῶς πιππίζουν καὶ σφυρίζουν καὶ πῶς τρέχουν μὲ φωνάς!
Ἀρά γε μᾶς φοβερίζουν; χάσκουν μὲ τὰ στόματα.
Φεῦ! καὶ σὲ κ' ἐμὲ κυττάζουν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ναὶ, αὐτὸ παρατηρῶ.

ΧΟΡΟΣ

Ποποπο ποποπο ποποποῦ
ποῦ αὐτὸς ποῦ μ' ἐκάλεσεν;
Ποῖον βόσκει λειβάδιον;

ΠΟΥΠΟΣ

Εἶμ' ἐδῶ, αἶ σύ! δὲν φεύγω ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου.

ΧΟΡΟΣ

Τιτιτι τιτιμπροὺ
τί μὲ θέλεις; καλὸν
ἔχεις τι νὰ μ' εἰπῇς;

ΠΟΥΠΟΣ

Κάτι ἀσφαλὲς, ὡραῖον, δίκαιον, κοινωφελές·
ἐπειδὴ μᾶς ἦλθον δύω λεπτολόγοι σοφισταί.

(304—306) Τινῶν τὰ εἴδη ἄγνωστα.

ΧΟΡΟΣ

Ποῦ; πῶς, τί λαλεῖς;

ΠΟΥΠΟΣ

Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, λέγω, ἦλθον δύω γέροντες,
καὶ τὸ στέλεχος μᾶς φέρουν πελωρίου πράγματος.

ΧΟΡΟΣ

Ὢ! ἀφ' ὅτου ζῶ δὲν εἶδα σφάλμα μεγαλήτερον.
Τί μὲ λέγεις;

ΠΟΥΠΟΣ

Μὴ φοβῆσαι δι' αὐτό.

ΧΟΡΟΣ

Τί μ' ἔκαμες;

ΠΟΥΠΟΣ

Παρεδέχθην δύω φίλους εἰς τὴν συντροφίαν μας.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τὸ ἔκαμες τῷ ὄντι;

ΠΟΥΠΟΣ

Ναί, καὶ καταχαίρομαι.

ΧΟΡΟΣ

Κ' εἶναι ποῦ;

ΠΟΥΠΟΣ

Ἐδῶ κοντά σας, ἂν κοντά σας εἶμ' ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Αἴ! αἴ!
Προδοσί' ἀνοσίως δεινή!

(330—37) ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑
⏑⏑–, ⏑⏑–⏑⏑⏑⏑–
⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑ ⏑⏑–
⏑⏑ – – – – – – –

Ὅστις φίλος μας ἦτον, συντρόφως βοσκὴν
τῶν πεδίων μ' ἡμᾶς διαιρῶν,
τοὺς ἀρχαίους μας νόμους παρέβη αὐτὸς,
τῶν ὀρνέων παρέβη τοὺς ὅρκους·
δολιευθεὶς δὲ μὲ καλεῖ, κ' εἰς τὴν ἀνόσιον φυλὴν
μὲ παραδίδει, τὴν ἐχθρὰν, ἥτις ἐκ πρώτης γενετῆς
ἐτράφ' εἰς μῖσος κατ' ἐμοῦ.
Μὲ τὸ ὄρνεον κατόπιν λογαριαζόμεθα,
οἱ δὲ γέροντες, νομίζω, πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν
καὶ νὰ κατασπαραχθῶσι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δυστυχεῖς, ἐχάθημεν!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τῶν κακῶν μας αὐτῶν ὅλων εἶσαι σὺ ὁ αἴτιος.
Τί μὲ ἔφερες μαζῆ σου;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Διὰ νὰ μ' ἀκολουθῇς.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Κ' ἔπειτα πικρὰ νὰ κλαίω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄνθρωπε, παραλαλεῖς,
καὶ πολύ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Πῶς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πῶς θὰ κλαύσῃς ὅταν σὲ τυφλώσωσι;

⏑⏑ – – – – – ⏑
–⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑⏑⏑, –⏑–
⏑⏑⏑⏑, ⏑⏑⏑–

ΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Ὤ! ὤ!
Συναχθῆτε, πετᾶτε μ' ὁρμὴν
ἐχθρικῶς αἱμοβόρον! Μὲ κτύπον πτερῶν
προχωρεῖτε, κυκλώσατ' αὐτούς.
Καὶ οἱ δύω των πρέπει νὰ κλαύσουν ἐδῶ,
καὶ νὰ θρέψουν τὰ ῥάμφη μας πρέπει.
Οὔτε κατάσκιον βουνὸν, ἀλλ' οὐδ' αἰθέρος σύννεφον,
οὔτε ἀφρίζον πέλαγος δὲν θὰ τοὺς κρύψῃ, φεύγοντας
τὴν καταδίωξιν ἡμῶν.
Ἀλλὰ μὴν ἀργοπορεῖτε· σχίζετε, δαγκάνετε.
Ποῦ 'ν' ὁ λαχαγός; Τὸ κέρας ἃς προβῇ τὸ δεξιόν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Βλέπεις τώρα; Ποῦ νὰ φύγω ὁ πτωχός;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν στέκεσαι;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Νὰ μὲ κατακομματιάσουν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ πῶς ἆρά γε θαῤῥεῖς
νὰ τοὺς φύγῃς;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Δὲν ἠξεύρω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἴ! σὲ λέγω τὸ λοιπὸν
νὰ ἁρπάσωμεν τὰς χύτρας καὶ νὰ πολεμήσωμεν.

(345—52) Ὡς 329 κτλ.
(359) Τὰς χύτρας ἃς ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν, κατὰ στ 43.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τί μᾶς ὠφελοῦν αἱ χύτραι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν μᾶς πλησιάζει γλαύξ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Κ' οἱ γαμψώνυχες ἐκεῖνοι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ σουβλί μας ἅρπαξε,
κ' ἔμπηξέ το.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καλὰ, ὅμως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας τί;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ τρυβλίον λάβ' ἐκεῖνο, ἢ τὸ ξυδερὸν αὐτό.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ σοφὲ, καλὰ τὸ ηὗρες καὶ στρατηγικώτατα·
μὲ τὰ μηχανήματά σου τὸν Νικίαν ξεπερνᾷς.

ΧΟΡΟΣ

Ἐλελεῦ! ἐμπρὸς ὁ λόχος! Φέρε ῥάμφος, μὴν ἀργῇς·
κέντα, μάδει, δέρνε, κτύπα, καὶ τὴν χύτραν σύντριψε.

ΠΟΥΠΟΣ

Τί, εἰπέτε με, σᾶς ἦλθεν, ὦ θηρία κάκιστα,
νὰ ξεσχίσετε τοὺς ἄνδρας ὁποῦ δὲν σᾶς ἔβλαψαν,
συγγενεῖς τῆς γυναικός μου καὶ συμπατριώτας της;

ΧΟΡΟΣ

Ἂν τοὺς λύκους δὲν λυποῦμαι, πῶς αὐτοὺς θὰ λυπηθῶ;
ἢ θὰ τιμωρήσω ποίους ἄλλους ἐχθροτέρους μου;

(365) Αἰνίττεται τὰς μηχανὰς ἃς ὁ Νικίας μετεχειρίσθη εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Μήλου.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἐὰν εἶν' ἐχθροὶ τὴν φύσιν, εἶναι φίλοι τὴν ψυχήν,
κ' ἔρχονται νὰ μᾶς διδάξουν κἄτι τι ὠφέλιμον.

ΧΟΡΟΣ

Τί ὠφέλιμον ἐκεῖνοι θενὰ μᾶς διδάξωσιν
ἢ θὰ μᾶς εἰποῦν; Δὲν εἶναι τῶν προπάππων μας ἐχθροί;

ΠΟΥΠΟΣ

Οἱ σοφοὶ μανθάνουν ὅμως παρὰ τῶν ἐχθρῶν πολλά.
Ἡ περίσκεψις μᾶς σώζει, δὲν μανθάνομεν δ' αὐτὴν
παρὰ φίλων, ἀλλ' εἰς τοῦτο μᾶς βιάζουσ' οἱ ἐχθροί.
Ὑπ' ἐχθρῶν καὶ ὄχι φίλων καὶ αἱ πόλεις ἔμαθον
ὑψηλὰ νὰ κτίζουν τείχη καὶ μακρὰς νὰ ἔχουν ναῦς·
τὸ δὲ μάθημ' αὐτὸ σώζει παῖδας, οἶκον, χρήματα.

ΧΟΡΟΣ

Τὸ ν' ἀκούσωμεν τοὺς λόγους πρῶτον, ὡς μὲ φαίνεται,
εἶναι χρήσιμον. Σοφά τις κ' ὑπ' ἐχθρῶν διδάσκεται.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν Εὐελπίδην)

Φαίνεται πῶς μετριάζουν τὴν ὀργήν. Ἐπιστροφή!

ΠΟΥΠΟΣ (πρὸς τὸν Χορὸν)

Εἶναι δίκαιον, καὶ πρέπει χάριν νὰ σᾶς χρεωστῶ.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ ποτὲ εἰς ἄλλο πρᾶγμα δὲν σ' ἐναντιώθημεν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἤρχισαν νὰ εἰρηνεύουν·
ὥστε κατὰ γῆς τὴν χύτραν

(385) Ἐπειδὴ τὰ ὄρνεα δὲν εἶναι πλέον ἐπιθετικά, δίδει εἰς τὸν Εὐελπίδην τὸ πρόσταγμα Ἐπιστροφή, ὅπως ὀπισθοχωρήσῃ. Ἄλλοι ἀποδίδουσι τοῦτο εἰς τὸν Χορόν.

(388—401) –◡–◡,–◡–◡ μεθ' ὅλων τῶν μεταβολῶν ἃς ἐπιδέχεται ὁ τροχαῖος.

ἄφησε καὶ τὰ τρυβλία·
καὶ τὸ δόρυ μας, τὴν σούβλαν
φέροντες, ὑπὸ τὰ ὅπλα
ἃς περιπατῶμεν πέριξ
εἰς τὴν χύτραν, βλέποντές την.
Ἡ φυγὴ δὲν μᾶς ἁρμόζει.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ναί. Ἂν ὅμως φονευθῶμεν,
ποῦ θὰ εἶναι ἡ ταφή μας;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς Κεραμεικὸν θὰ εἶναι.
«Θάψατέ μας δημοσίως,
στρατηγοί, θὰ τοῖς εἰπῶμεν.
Ἀπεθάναμεν νικῶντες
τοὺς ἐχθροὺς εἰς Ὀρνεάς.»

ΧΟΡΟΣ

Συναχθῆτ' εἰς τὰς τάξεις ὡς ἦσθε προτοῦ·
καταθέσατε, ὡς οἱ ὁπλῖτ', ἐπὶ γῆς
τὴν ὀργὴν, καὶ τὴν τόλμην πλησίον αὐτῆς.
Ποῖοι δὲ εἶναι αὐτοὶ ἐρωτήσατε,
πόθεν μᾶς ἔρχονται,
καὶ ἐφεύρεσιν ἔχοντες ποίαν.
Σὲ, ποῦπε, ποῦπε, σὲ καλῶ.

ΠΟΥΠΟΣ

Μὲ κράζεις ὅπως μάθῃς τί;

(402) –⏑–⏑,–⏑–. Ὀρνεαὶ, πόλις τῆς Ἀργολίδος. Ἐνταῦθα δὲ πόλις τῶν ὀρνέων.
(403) ⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑– 3.
–⏑⏑,–⏑⏑,–⏑⏑–⏑⏑
–⏑⏑,–⏑⏑
–⏑⏑––⏑⏑–⏑
⏑–⏑–,⏑–⏑–

ΧΟΡΟΣ

Τίνες καὶ πόθεν εἶν' αὐτοί.

ΠΟΥΠΟΣ

Ξένοι ἐξ Ἑλλάδος τῆς σοφῆς.

ΧΟΡΟΣ

Ποία δὲ τύχη τοὺς ὠθεῖ
νὰ ἔλθουν πρὸς τὰ ὄρνεα;

ΠΟΥΠΟΣ

Ὁ ἔρως τῆς διαίτης σου
καὶ σοῦ· ὁ πόθος, πάντα
νὰ συνοικοῦν μαζῆ σου.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς;
Καὶ ποίους λόγους λέγουσι;

ΠΟΥΠΟΣ

Ἀπίστευτα, ἀνήκουστα.

ΧΟΡΟΣ

Κ' ἐδῶ νὰ μείνῃ, ἔχει κέρδος ἄξιον;
Ἐλπίζει συνοικῶν μ' ἐμὲ
νὰ ὠφελῇ τοὺς φίλους του
καὶ τοὺς ἐχθρούς του νὰ νικᾷ;

ΠΟΥΠΟΣ

Μεγάλα λέγει πράγματα,
καὶ λόγου πέραν καὶ πειθοῦς·
πῶς εἶναι, λέγει, ὅλ' αὐτά,

(413) ⏑–⏑–,–⏑––
(414) ⏑– –⏑,– – – –
(415) ⏑– –⏑,⏑– –⏑
(416) ⏑–⏑–,–⏑–
(417) –––⏑,⏑–⏑–

καὶ τ' ἀπ' ἐδῶ καὶ τ' ἀπ' ἐκεῖ
καὶ τὰ παρέχει κτῆμά σου.

ΧΟΡΟΣ

Μὴ εἶναι σαλευμένος;

ΠΟΥΠΟΣ

Τί φρόνιμος δὲν ξεύρεις!

ΧΟΡΟΣ

Διόλου γνῶσιν ἔχει;

ΠΟΥΠΟΣ

Πανταπραμμένη ἀλεπού,
σοφιστικὸς, πανοῦργος, τετραπέραστος.

ΧΟΡΟΣ

Ἄς ὁμιλήσῃ, ἄς εἰπῇ.
Αὐτοὺς ἀκούων ποῦ λαλεῖς
τοὺς λόγους, πετῶ ὅλος.

ΠΟΥΠΟΣ

Τὴν πανοπλίαν λοιπὸν λάβε σὺ καὶ σὺ
αὐτήν· κρεμάσατέ την δὲ μὲ τὸ καλὸν
εἰς τὸ καμίνι, παρὰ τὴν πυροστιάν.
Σὺ δὲ εἰς τούτους διατί τοὺς ἔκραξα
ἐξήγησόν τοις.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Οὒ, μὰ τὸν Ἀπόλλωνα,
μ' ἐμὲ συνθήκην ἄν δὲν κλείσωσι, καθὼς
ὁ πίθηξ εἶχε κλείσει ὁ μαχαιρουργὸς

(429) ⏑⏑⏑–⏑⏑ 4.

(437) Πρὸς τὸν Πεισθαίτερον καὶ Εὐελπίδην, ἢ πρὸς ὑπηρέτας.

(440) Πρὸς τὸν Πεισθαίτερον.

(443) Παναίτιός τις, μαχαιρουργὸς, μικρὸς τὸ σῶμα καὶ δυσειδὴς, ἐπελέγετο χλευαστικῶς πίθηκος.

πρὸς τὴν γυναῖκα, νὰ μὴ μὲ δαγκάσωσι,
νὰ μὴ μὲ σχίσουν, μὴ μοὶ σκάψουν...

ΧΟΡΟΣ

Μήπως τὸν...

Ὄχι, ποτέ μας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὄχι, πλὴν τοὺς ὀφθαλμούς.

ΧΟΡΟΣ

Τὸ δέχομαι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὁρκίσου τώρα εἰς αὐτά.

ΧΟΡΟΣ

Ὀμνύω· κ' εἴθε νὰ μὲ στέψουν νικητὴν
οἱ κριταὶ ὅλοι, κ' οἱ παρόντες.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Γένοιτο!

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλέως νὰ νικήσω δι' ἑνὸς κριτοῦ.

ΚΗΡΥΞ

Λαοὶ ἀκοῦτε! Οἱ ὁπλῖται λάβετε
τὰ ὅπλα, κ' εἰς τοὺς οἴκους ἐπιστρέψατε.
Προσέξατε τί γράφ' εἰς τὰ πινάκια.

ΧΟΡΟΣ

Πονηρὸν πολλαχῶς

(451) Ὁ τύπος τῶν δημοσίων κηρυγμάτων.

(453) Πινάκια, τὰ ἀναρτώμενα παρὰ τοῖς Ἑρμαῖς, καὶ ἐν οἷς ἐνεγράφοντο τὰ εἰς δημοσίαν γνῶσιν φερόμενα, καὶ τὰ εἰς σκέψιν προτεινόμενα.

(454) ⏑⏑–,⏑⏑–
⏑⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑–
⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–,⏑
–⏑–⏑,–

καὶ τὸν πάντα χρόνον ἦτον ὂν ὁ ἄνθρωπος.
Ἀλλὰ λέγε μοι σύ. Ἴσως τύχῃ νὰ λέγῃς
πρᾶγμα τὶ καλὸν,
ὃ ἐμοῦ μᾶλλον βλέπεις,
τὴν ἰσχύν μου αὐξάνον,
τὴν ἀλόγιστον φρένα μου δὲ
διαφεῦγον. Ἐάν τι νοῇς,
εἰπέ το ἐν κοινῷ
ἐπειδὴ ὅ,τι δώσῃς,
ἀγαθὸν εἰς ἐμὲ, κοινὸν θὰ μᾶς εἶναι.
Τί δὲ εἶναι τὸ πρᾶγμα ποῦ σ' ἔπεισ' ἐδῶ μεταξὺ τῶν
[ὀρνέων νὰ ἔλθῃς;
χωρὶς φόβον εἰπέ το, διότι προτοῦ τὰς σπονδάς μας
[δὲν θέλομεν λύσει.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μὰ τὸν Δί', ἀνυπόμονος ὅλος ὀργῶ, κ' ἔχω λόγον
[καλὰ ζυμωμένον
νὰ τὸν πλάσω ἀκόμη μοὶ μένει. Ἀλλὰ φέρε στέφα-
[νον, παῖ! Νὰ μὲ χύσουν
εἰς τὰς χεῖρας ἀμέσως νερὸν νὰ νιφθῶ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Νὰ δειπνήσωμεν μέλλομεν, ἢ τί;

⏑⏑–,⏑⏑–,⏑̲ 2.
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑–,–⏑̄
⏑⏑–,⏑⏑–,⏑
⏑⏑–⏑⏑–,–⏑–⏑,–⏑

(468) Οἱ ῥήτορες ὡμίλουν ἐστεφανωμένοι. Στέφανον δ' ἐφόρουν καὶ εἰς τὰ δεῖπνα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὤ! ὄχι! ζητῶ πρὸ πολλοῦ νὰ εἰπῶ τινὰ μέγαν, τρα-
[νόν τινα λόγον.
Θὰ ῥαγίσ' ἡ ψυχή των ν' ἀκούσουν αὐτόν.— Εἰς το-
[σοῦτον βαθμὸν σᾶς πονῶ, σᾶς
οἱ ὁποῖοι ὑπάρξαντες πρὶν βασιλεῖς . . .

ΧΟΡΟΣ

Βασιλεῖς ἡμεῖς; τίνος δέ;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σεῖς, ναί.
Ὅλων ὅσα ὑπάρχουσι, πρῶτον ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ. Τοῦ
[Διὸς δὲ προσέτι
παλαιότεροι εἶσθε, τοῦ Κρόνου αὐτοῦ, κ' ἐγεννήθητε
[πρὶν τῶν Τιτάνων.
Καὶ τῆς γῆς.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τῆς γῆς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μὰ τὸν Φοῖβον Θεόν.

ΧΟΡΟΣ

Δὲν τὸ ἤκουσ' αὐτό, μὰ τὸν Δία.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀπερίεργος εἶσαι καὶ εἶσ' ἀμαθής, οὐδὲ εἶσ' ἐγκρατὴς
[τοῦ Αἰσώπου,
ὅστις ἔλεγεν ὅτι ὁ κορυδαλὸς τῶν πτηνῶν ὅλων πρῶ-
[τος ἐπλάσθη,
πρὶν ἀκόμη τῆς γῆς. Ὅτι δὲ ἀσθενῶν ὁ πατήρ του
[ἀπέθαν' ἐξαίφνης,
καὶ ἡ γῆ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε, νεκρὸς ἦτον ἄταφος πέν-
[τε ἡμέρας,

ἕως ὅτου τὸν ἔθαψ' ἐντὸς τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ἐξ ἀ-
[νάγκης ὁ ὄρνις.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὁ πατὴρ ἑπομένως τοῦ κορυδαλοῦ εἰς τὰς Κεφαλὰς
[ἔχει τάφον.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἂν λοιπὸν πρὸ τῆς γῆς, ἂν πρὶν τῶν Θεῶν ἐγεννή-
[θησαν οὗτοι κ' ὑπάρχουν,
ὡς πρεσβύτεροι, εἶναι ὀρθὸν βασιλεῖς αὐτοὶ μόνοι νὰ
[εἶναι τῶν ἄλλων.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ (πρὸς τὸν Χορὸν)

Μὰ τὸν Φοῖβον, τὸ ῥάμφος σου εἶναι λοιπὸν εἰς τὸ
[μέλλον ἀνάγκη νὰ θρέψῃς,
ἐπειδὴ δὲν θὰ δώσῃ εὐκόλως ὁ Ζεὺς εἰς τὸν μυρμη-
[κοφάγον τὸ σκῆπτρον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὅτι δὲν ἐξουσίαζον δὲ οἱ Θεοὶ εἰς τοὺς πάλαι και-
[ροὺς τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλὰ ὅτι τὰ ὄρνεα ἦσαν αὐτῶν βασιλεῖς, πολλαὶ
[εἶν' ἀποδείξεις.
Σᾶς προτείνω παράδειγμα τὸν πετεινὸν, ὅστις εἶχ' ἐ-
[ξουσίαν τυράννου·
ἐβασίλευσε πρῶτος αὐτὸς τῶν Περσῶν, πρὶν Δαρείου
[καὶ πρὶν Μεγαβύζου·
διὰ τοῦτο καλεῖται πτηνὸν Περσικὸν, ἀπ' ἐκεῖνον τὸν
[χρόνον ἀκόμη.

(480) Μῦθος μὴ εὑρισκόμενος ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Αἰσώπου, ἀλλὰ σωζόμενος ἐν ταῖς Παροιμίαις τοῦ Ἀποστολίου.

(481) Κεφαλαὶ, δῆμος τῆς Ἀττικῆς, μεταξὺ Ἀθηνῶν, νομίζω, καὶ τῶν Αἰξωνίδων Ἁλῶν.

(484) Νὰ εἶναι ἑτοιμοπόλεμος.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Δι' αὐτὸ ὡς ὁ Μέγας περνᾷ βασιλεύς, ὑπερήφανος ὅ-
[ταν βαδίζῃ,
μεταξὺ τῶν πτηνῶν φέρων μόνος ὀρθὴν ἐπὶ τῆς κε-
[φαλῆς τὴν τιάραν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μέγας δ' ἦτον αὐτὸς καὶ πολύς, καὶ ἰσχὺν εἶχε τό-
[σην, ὥστ' ἔτι καὶ τώρα
δι' ἐκείνην τὴν δύναμιν κάθε πρωὶ ἅμ' ἀρχίσῃ νὰ
[ψάλλῃ τὸν ὄρθρον,
εἰς τὰ ἔργα των ὅλοι ἀμέσως πηδοῦν, κεραμεῖς, σκυ-
[τοτόμοι, ψωμάδες,
ὑποδηματοῤῥάφοι, λουτράραι, χαλκεῖς, τορνευτολυ-
[ρασπιδοτεχνῖται
ὑποδύονται νύκτα καὶ τρέχουν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἐμέ, ναὶ ἐμὲ περὶ τούτου ἐρώτα.
Ἐξ αἰτίας ἐκείνου Φρυγίων τριχῶν ὁ ταλαίπωρος
[χάνω μανδύαν.
Προσκληθεὶς εἰς δεκάμερα βρέφους ποτέ, εἶχα πίε' εἰς
[τὴν πόλιν ὀλίγον,
καὶ μ' ἐπῆρεν ὁ ὕπνος· προτοῦ δ' οἱ λοιποὶ ἀποφά-
[γουν, ἐφώναξ' ἐκεῖνος,
καὶ νομίσας ἐγὼ πῶς χαράζει, κινῶ διὰ τὴν Ἀλι-
[μοῦντα, πλὴν μόλις

(498) Ἐτιμῶντο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰ ἔρια τῶν ἐν Φρυγίᾳ πόλεων Ἀγκύρας καὶ Λαοδικείας. Στράβ. ΙΒ, 8.

(499) Τὴν δεκάτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῶν παιδίων, ἐγίνετο ἑστίασις, καὶ ἐτίθετο αὐτοῖς τὸ ὄνομα.

(501) Ἀλιμοῦς, χωρίον ἢ δῆμος τῆς Ἀττικῆς πέραν τοῦ Φαλήρου.

εἶμαι ἔξω τοῦ τείχους καὶ κλέπτης ἐκεῖ καταφέρ' εἰς
[τὴν ῥάχιν μου μίαν,
κ' ἐν ᾧ πίπτω καὶ θέλω νὰ κράξω, αὐτὸς τὸν μαν-
[δύαν ἁρπάζει καὶ φεύγει.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τότε ἦτον ὁ ἴκτινος ἄρχων ἡμῶν κ' ἐβασίλευ' ἐπὶ
[τῶν Ἑλλήνων.

ΠΟΥΠΟΣ

Τῶν Ἑλλήνων;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐδίδαξε πρῶτον αὐτοὺς, ἐν ᾧ εἶχεν
[ἰσχὺν βασιλέως
νὰ κυλίωντ' ἐμπρὸς τῶν ἰκτίνων.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Κ' ἐγὼ, μὰ τὸν Βάκχον, ὡς ἴκτινον εἶδα,
ἐκυλίσθην ὁμοίως ἐμπρός του, κ' ἐν ᾧ ἐκοιτόμην ἀνά-
[σκελα χάσκων,
ὀβολὸν ἐκατάπια, κ' ἦλθ' ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸν οἶκον μὲ
[ἄδειον σάκκον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς τὴν γῆν τῆς Φοινίκης κ' εἰς Αἴγυπτον δὲ ἐβα-
[σίλευσε τότε ὁ κοῦκκος·
καὶ καθὼς ἐκελάδει ὁ κοῦκκος κουκοὺ, εὐθὺς τότε
[οἱ Φοίνικες ὅλοι
νὰ θερίσουν ἐξήρχοντο δρεπανισταὶ τῶν ἀγρῶν τὰς
[κριθὰς καὶ τὸν σῖτον.

(504) Ὁ Ἴκτινος εἶναι εἶδος ἱέρακος, τὸ λεγόμενον περδικοϊεράκι· εἶναι δὲ ἐκ τῶν πρώτων φαινομένων πτηνῶν τὸ ἔαρ, διὰ τοῦτο ὑπῆρχε συνήθεια, ἅμα τὸν πρωτοϊδέλεπον, νὰ κυλίωνται χαίροντες εἰς τὰ χόρτα

(508) Συνήθιζον, λέγει ὁ σχολιαστὴς (Σφ. 763), νὰ φυλάττωσι πολλάκις τὸ ἀργύριον εἰς τὸ στόμα. Κυλισθεὶς λοιπὸν ὁ Εὐελπίδης, κατέπιε τὸν ὀβολὸν, κ' ἐπέστρεψε μὲ ἄδειον τὸ βαλάντιον, ἢ χωρὶς ν' ἀγοράσῃ ἄλευρα, καὶ μὲ ἄδειον τὸ σακκίον. Πιθανῶς ἠγόρασεν οἶνον καὶ τὸν κατέπιεν.

(511) Ἐν Φοινίκῃ ἐθέριζον ὅταν ἐκελάδει ὁ κοῦκκος.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὡς ἐκ τούτου ὁ λόγος ἐκεῖνος λοιπὸν Κουκού, λέ-
[γει, εὐνοῦχ' εἰς τὸ θέρος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐξουσίαζον τότε μὲ τόσην ἰσχύν, ὥστ' εἰς πόλεις
[ἐὰν Ἑλληνίδας
βασιλέως ἡνίας διεῖπε κἀνείς, ἢ Μενέλαος ἢ Ἀγα-
[μέμνων,
εἰς τὸ σκῆπτρον καθήμενον ἦτον πτηνὸν καὶ τῶν δώ-
[ρων του ὅλων μετεῖχε.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἄ! ναί; δὲν τὸ ἤξευρα τοῦτο ἐγώ· διὰ τοῦτο μ' ἐφαί-
[νετο θαῦμα
ὅταν Πρίαμος ἔχων εἰς χεῖρας πτηνὸν εἰς σκηνὰς
[τραγῳδῶν παριστᾶτο,
καὶ πρὸς τὸν Λυσικράτην προσεῖχεν αὐτό, ἐξετάζων
[τί δῶρα λαμβάνει.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ χειρότερον δέ, καὶ ὁ ἴδιος Ζεύς, ὁ τοῦ κόσμου παν-
[τὸς βασιλεύων,
ἵστατ' ἔχων κ' ἐκεῖνος πτηνόν, ἀετὸν ἐπὶ τῆς κεφα-
[λῆς, βασιλεὺς ὤν·
ἡ δὲ κόρη του γλαῦκα, ὡς δοῦλός του δὲ ὁ Ἀπόλλων
[ἱέρακα ἔχει.

(512) Παροιμία, ἐννοοῦσα ὅτι, ἅμα κράξῃ ὁ κοῦκκος, πρέπει ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι, νὰ ἐξέλθουν εἰς τὸ θέρος.

(515) Εἰς τὰ σκῆπτρα τῶν βασιλέων παρίστατο ὄρνις ἐπικαθήμενος, ὡς οἱ ἀετοὶ εἰς τὸ σκῆπτρον τοῦ Διός.

(518) Ὁ Λυσικράτης λέγεται στρατηγὸς δωροδόκος.

(521) Ὡς ὁ Θεράπων κρατεῖ ἱέρακα εἰς θήραν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Μὰ τὴν Δήμητραν, λέγεις τῷ ὄντι καλά. Διατί δὲ
[τὰ ἔχουσι ταῦτα;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐπειδὴ ὅταν θύῃ θυσίαν κἀνεὶς, καὶ τὰ σπλάγχνα,
[καθὼς εἶν' ὁ νόμος,
εἰς τὴν χεῖρά των δίδῃ, πρὶν λάβῃ ὁ Ζεὺς, αὐτὰ πρῶ-
[τα λαμβάνουν τὰ σπλάγχνα.
Τότε δὲ οὐδὲ ὤμνυε τὶς εἰς Θεὸν, ἀλλ' εἰς ὄρνεα ὤ-
[μνυον ὅλοι,
καὶ ὁ Λάμπων ὁσάκις τινὰ ἀπατᾷ, μὰ τὴν χῆνα
[ὀμνύει καὶ τώρα.
Τόσον, βλέπετε, ὅλοι ἐνόμιζον σᾶς καὶ μεγάλους
[ποτὲ καὶ ἁγίους·
ἀλλὰ τώρα ἀνδράποδα, ζῶα, Μανᾶς·
καὶ καθὼς τοὺς παράφρονας, οὕτω καὶ σᾶς
σᾶς κτυποῦν καὶ ἐντὸς τῶν ἰδίων ναῶν.
Κ' ἐναντίον σας σήμερον πᾶς κυνηγὸς
θηλυκώματα στήνει, παγίδας, ἰξοὺς,
καὶ πλεγμάτια, γρύπους, κλωβία, φραγμούς.
Σᾶς ἀγρεύουν καὶ ὅλους ὁμοῦ σᾶς πωλοῦν.
Λιμασμένοι τινὲς δ' ἀγοράζουν ὑμᾶς,
καὶ δὲν φθάνει, ὁσάκις θελήσουν αὐτὰ,
νὰ σᾶς φέρωσι κἂν εἰς τὸ δεῖπνον ψητοὺς,
ἀλλὰ χύνοντες λάδι καὶ ξύδι, τυρὶ

(526) Λάμπων, μάντις, ὁ εἰς Σύβαριν ἀποικίας Ἀθηναίων ἡγησάμενος. Μὰ τὸν χῆνα ἀντὶ μὰ τὸν Ζῆνα ὤμνυε καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ λέγεται ὅτι ὁ Ῥαδάμανθυς ἐνομοθέτησε πρῶτος τοῦτο.

(528) Μανᾶς, δούλου ὄνομα κύριον, ἀντὶ προσηγορικοῦ.

καὶ φιδόχορτον ξύνουν, τὰ τρίβουν ὁμοῦ
μὲ καρύκευμα ἄλλο γλυκὺ καὶ παχὺ,
καὶ μὲ τοῦτο μετέπειτα ὅλον βραστὸν
σᾶς καταζεματοῦν,
ὡς διόλου ψοφήμι' ἂν ἦσθαν.

ΧΟΡΟΣ

Τί πολὺ, τί πολὺ
δυσαρέστους λόγους, ἄνθρωπε, μᾶς ἔφερες!
Πῶς ἐδάκρυσα δὲ λυπηθεὶς τοὺς γονεῖς μου,
ὅτι τὰς τιμὰς ὅσας εἶχον πατρόθεν,
ἐστερήθησαν ἤδη.
Σὺ δὲ τώρα θεόθεν σταλεὶς,
κατὰ τύχην ἐμὴν ἀγαθὴν,
μοὶ ἔρχεσαι σωτὴρ,
καὶ εἰς σὲ ἀναθέτων
τὰ πουλιά μου κ' ἐμὲ, οὕτω θενὰ ζήσω.
Πλὴν τί πρέπει νὰ πράξωε ἰπέ μ', ἐπειδὴ ἡ ζωὴ εἶν' ἡ-
[μῶν ἀνάξια
ὅπως δήποτ' ἂν πάλιν καθὼς καὶ προτοῦ τὸ ἀρχαῖον
[δὲν λάβωμεν κράτος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ.

Μίαν μόνην διδάσκω ἐν πρώτοις λοιπὸν τῶν ὀρνέων
[νὰ ἔχητε πόλιν.
Τὸν ἀέρα δ' ὁλόγυρα ὅλον, καθὼς καὶ αὐτὸ τὸ με-
[ταίχμιον ὅλον
μὲ μεγάλων νὰ κτίσητε πλίνθων ψητῶν περιτείχι-
[σμα ὡς Βαβυλῶνα.

(539) Φιδόχορτον, τὸ σίλφιον. Τὸ Κυρηναϊκὸν ἐχρησίμευεν εἰς τὰ φαγητά.

(558) Ἡ Βαβυλὼν, δι' ἔλλειψιν λίθων ἦν κτιστὴ διὰ πλίνθων καὶ ἀσφάλτου. Ἴδ. Ἡρόδ. Α, 179. Διόδ. Β, 7.

ΠΟΥΠΟΣ

Κεβριόνη, καὶ σὺ Πορφυρίων! ὤ! τί ἀξιόλογος πό-
[λις θὰ εἶναι!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ ἀφ' οὗ ταῦτα ὅλα κτισθῶσιν, εὐθὺς τοῦ Διὸς ἀ-
[παιτεῖτε τὸν θρόνον.
Ἂν αὐτὸς δὲν θελήσῃ, οὐδὲ συναινῇ, οὐδ' εὐθὺς με-
[ταβάλῃ τὴν γνώμην,
κατ' αὐτοῦ προκηρύξατε πόλεμον σεῖς ἱερὸν, ἐμποδί-
[σατε δ' ὅλους
τοὺς Θεοὺς, ἀναιδῶς εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ὃν ὁρίζετε
[σεῖς νὰ περνῶσι,
ὡς κατέβαινον πρὶν μεταξὺ τῶν θνητῶν μὲ σκοπὸν
[ὡς μοιχοὶ ν' ἀτιμάζουν
τὰς Ἀλκμήνας, Ἀλόπας, Σεμέλας. Ἐὰν δὲ καὶ τώ-
[ρα κατέρχωνται πάλιν,
σημειώνετ' αὐτοὺς μὲ σφραγῖδα, ποτὲ νὰ μὴ βλά-
[πτωσι πλέον ἐκείνας.
Εἰς τὴν γῆν δὲ νὰ στείλετε ἄλλο πτηνὸν νὰ εἰπῇ
[τοὺς ἀνθρώπους ὡς κήρυξ,
πῶς τὰ ὄρνεα τώρα τὸ πᾶν κυβερνοῦν, κ' εἰς αὐτὰ νὰ
[προσφέρουν θυσίας,
μετ' αὐτὰ δὲ κατόπ' εἰς τοὺς ἄνω Θεούς· νὰ μοιρά-
[σουν δ' ἀκόμη πρεπόντως
ἀνὰ ὄρνεον ἓν εἰς καθένα Θεὸν, ὡς εἰς ἕκαστον ταῦτα
[ἁρμόζουν,

(559) Κεβριόνης καὶ Πορφυρίων, δύω γίγαντες, οὓς ἐπικαλεῖται, διότι καὶ τὰ ὄρνεα, ὡς ἐκεῖνοι, μέλλουσι νὰ θεομαχήσωσι, καὶ προσέτι διότι ὁ Πορφυρίων κἂν ἦτον καὶ πτηνόν.

(565) Ἀλόπη, θυγάτηρ Κερκύονος, μήτηρ Ἱπποθόοντος ἐκ Ποσειδῶνος.

ὅστις θύει εἰς τὴν Ἀφροδίτην, κριθὰς καὶ εἰς τὴν φα-
[λαρίδα ἂς θύῃ·
ἂν δὲ θύ' εἰς Θεὸν Ποσειδῶνα κἀνείς, ἂς προσφέρῃ
[κριθὰς εἰς τὴν πάππιαν·
ἂν δὲ 6ῷδι τις θύῃ εἰς τὸν Ἡρακλῆν, μελοπήτας ἂς
[θύ' εἰς τὸν γλάρον·
ἂν δὲ θύ' εἰς τὸν ἄνακτα Δία κριόν, βασιλεὺς εἶν' ὁ ὄρ-
[νις ὀρχίλος,
κ' εἰς ἐκεῖνον ἀνήκει καὶ πρὶν τοῦ Διὸς νὰ σφαγῇ ὁ
[κριὸς τῶν κωνώπων.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἐναντίον μας τάχα βροντῶν κεραυνὸν
[πτερωτὸν δὲν θὰ στείλῃ;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Μὲ ἀρέσει ὁ κώνωψ ὁποῦ θὰ σφαγῇ· καὶ ὁ μέγιστος
[Ζεὺς ἂς βροντήσῃ.

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς οἱ ἄνθρωποι θέλουν ἐκλάβει ποτὲ ὡς Θεοὺς καὶ
[οὐχὶ ὡς σποργίτας
ἡμᾶς, ὅταν πετῶμεν φοροῦντες πτερά;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Φλυαρεῖς ἀληθῶς· ὁ Ἑρμῆς δὲ
Θεὸς ὢν δὲν πετᾷ, καὶ πτερὰ δὲν φορεῖ· καὶ Θεοὶ πολ-
[λοὶ ἄλλοι ὁμοίως;

(571) Φαλαρίς, ἔνυδρον πτηνόν, οὕτω καὶ τὴν σήμερον καλούμενον. Τὸ ἀποδίδει δὲ τῇ Ἀφροδίτῃ ἕνεκα τοῦ ὀνόματός του.

(572) Πάππιαν, νῆσσαν, διὰ τ' ὄνομα καὶ διὰ τὰ ἤθη της ἀποδιδομένην τῷ Ποσειδῶνι.

(573) Διότι ὁ Ἡρακλῆς παρίσταται ὑπὸ τῶν κωμικῶν ὡς ἀδηφάγος.

(574) Ὀρχίλος, εἶδος μικροῦ πτηνοῦ, ἴσως ὁ τρυποφράκτης.

Μὲ χρυσᾶ καὶ ἡ Νίκη πτερὰ δὲν πετᾷ, μὲ πτερὰ, μὰ
[τὸν Δία, κ' ὁ Ἔρως;
Τὴν δὲ Ἶριν ὁ Ὅμηρος εἶχεν εἰπῇ μὲ δειλὸν περι-
[στέρι ὁμοίαν.
Ὑπ' ἀγνοίας δ' ἀνίσως ἐκλάβουν αὐτοὶ διὰ σᾶς τὸ
[μηδὲν ὅτι εἶσθε,
καὶ Θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου νομίσουν αὐτοὺς, ἂς πετάξῃ
[νεφέλη ὀρνέων
σποροφάγων, κ' ἐξ ὅλων εὐθὺς τῶν ἀγρῶν τοὺς βλα-
[στάνοντας σπόρους ἂς χάψουν,
καὶ μετέπειτα, ὅταν ἐκεῖνοι πεινοῦν, ἂς τοῖς δώσῃ ἡ
[Δήμητρα σῖτον.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Μὰ τὸν Δία, δὲν θέλει τοῖς δώσει, ἀλλὰ, θὰ ἰδῇς, θὰ
[προτείνῃ προφάσεις.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὰ ζευγάρια δ' ὅσα ὀργώνουν τὴν γῆν, καὶ τὰ πρό-
[βατα ὅσα τὴν βόσκουν
ἂς τυφλώσουν οἱ κόρακες ὡς δοκιμὴν, καὶ ἂς σκά-
[ψουν τὰ ὄμματα ὅλων.
Ὁ Ἀπόλλων δὲ ἔπειτα (εἶν' ἰατρὸς καὶ μισθοῦται) ἂς
[φέρ' ἰατρείαν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὤ! μὴ, ἕως ὅτου πωλήσω κ' ἐγὼ τὰ δύω μου βῴδι'
[ἀκόμη.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σὲ δὲ ἂν νομίζουν ζωὴν, σὲ Θεὸν, σὲ Κρόνον, σὲ γῆν,
[Ποσειδῶνα,
ἀγαθὰ θὰ συῤῥεύσουν πολλὰ εἰς αὐτούς.

(590) Γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀπόλλων εἶχε καὶ ἰατρικὴν δύναμιν, ὢν καὶ πατὴρ τοῦ Παίονος· ἐμισθοφόρησε δὲ παρ' Ἀδμήτῳ ἐν Ἀρκαδίᾳ, καὶ παρὰ Λαομέδοντι ἐν Τροίᾳ.

ΠΟΥΠΟΣ

'Απ' αὐτὰ τ' ἀγαθὰ ἓν εἰπέ μας.

ΠΙΕΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πρῶτον μὲν δὲν θὰ ἔχουν ἀκρίδας ποτὲ τῆς ἀμπέλου
[των τ' ἄνθη νὰ τρώγουν.
Ν' ἀφανίσῃ αὐτὰς ἓν τάγμα ἀρκεῖ τῶν γλαυκῶν καὶ
[τῶν ἀνεμοδάμων.
Ταῖς συκαῖς των δὲ πάλιν κατ' ἔτος ὡς πρὶν δὲν θὰ
[τρώγουν αἱ σκνίπαι κ' αἱ μυῖαι·
ἀλλὰ θέλει ἐπέλθει ἀγέλη κιχλῶν, μίαν μίαν εὐθὺς
[νὰ τὰς φάγῃ.

ΠΟΥΠΟΣ

'Αλλὰ πόθεν θὰ δώσωμεν πλοῦτον αὐτοῖς; πολὺν ἔ-
[ρωτα ἔχουν πρὸς πλοῦτον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πόθεν; ὅταν μαντεύωνται, μέταλλ' αὐτοὶ τὰ πολύ-
[τιμα θέλουν τοῖς δίδει·
κ' εἰς τὸν μάντιν ἐπίσης αὐτοὶ θὰ εἰποῦν τί ἐμπόριον
[κέρδος θὰ φέρῃ,
ὥστε ναύκληρος πλέον δὲν θέλει χαθῇ.

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς δὲν θέλει χαθῇ; ὤ! πῶς τοῦτο;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Περὶ πλοῦ τις ὁσάκις μαντείαν ζητεῖ, θὰ τὸν λέγῃ
[χάνεν τῶν ὀρνέων·
«Τώρ' ἀκόμη μὴ πλέῃς, θὰ γίνῃ χειμών. Τώρα πλεῦ-
[σε, θὰ ἔχετε κέρδος.»

(595) 'Ανεμοδάμας (κερχνὶς), εἶδος ἱέρακος.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τρεχαντήρι εὐθὺς ἀγοράζω κ' ἐγὼ, ναυκληρῶ καὶ δὲν
[μένω μαζῆ σας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Θὰ τοῖς δείξουν προσέτι πολλοὺς θησαυροὺς, ὅσους
[ἔθαψαν πρὶν οἱ ἀρχαῖοι
ἀργυρίου σωρούς· τοὺς γνωρίζουν αὐτά. Διὰ τοῦτο
[κ' οἱ ἄνθρωποι λέγουν·
«Θησαυρὸν τεθαμμένον ποῦ κρύπτω κἀνεὶς δὲν ἠξεύ-
[ρει, ἐκτὸς ἂν πτηνόν τι.»

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἀγοράζω ἀξίνην, τὸ πλοῖον πωλῶ, καὶ λαγήνους
[χρυσοῦ ἀνασκάπτω.

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς δὲν θέλουν ὑγείαν παρέξ' εἰς αὐτούς; Μὲ θεοὺς
[κατοικεῖ ἡ Ὑγεία.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐὰν εἶν' εὐτυχεῖς δὲν τοῖς εἶναι αὐτὸ ἡ μεγίστη ὑ-
[γεία; Ὦ! πείσου
ὅτι ἄνθρωπος ὅστις δὲν εἶν' εὐτυχὴς κατὰ τ' ἄλλα,
[οὐδὲ ὑγιαίνει.

ΠΟΥΠΟΣ

Πῶς δὲ θέλουσι φθάσει εἰς γῆρας; Αὐτὸ εἰς τὸν Ὄ-
[λυμπον εἶναι ἐπίσης.
Ν' ἀποθνήσκωσι βρέφη θὰ πρέπῃ λοιπόν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ! ποτέ! τριακόσια ἔτη
θὰ προσθέσουν τὰ ὄρνε' ἀκόμ' εἰς αὐτούς.

(607) Παροιμία ἐπὶ ἀγνώστων. «Οὐδεὶς θεωρεῖ, πλὴν ὁ παριστάμενος ὄρνις.»

ΠΟΥΠΟΣ

'Από πού;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

'Από πού; ἐξ ἰδίων.
Δὲν ἠξεύρεις πῶς πέντε ἀνδρῶν γενεὰς ζῇ ἡ κρώζου-
[σα λάλος κουρούνα;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὦ! πόσον καλλήτεροι εἶναι αὐτοί, παρ' ὅ,τι ὁ Ζεύς,
[βασιλεῖς μας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ δὲν εἶναι πολύ, ἀφ' οὗ πρῶτον ναοὺς
νὰ τοῖς κτίζωμεν εἶν' ἐντελῶς περιττὸν
μαρμαρίνους· προσέτι μὲ θύρας χρυσᾶς
νὰ κοσμῶμεν αὐτούς, ἐπειδὴ νὰ οἰκοῦν
εἰς πρινάρια μέλλουν κ' εἰς θάμνους αὐτοί.
Ὅσα δὲ σεβαστότερ' ἂν ὦσι πτηνὰ
θενὰ ἔχωσι δένδρον ἐλαίας ναόν,
οὐδὲ πλέον εἰς Ἄμμονα ἢ εἰς Δελφοὺς
ἀπελθόντες θὰ θύωμεν, ἀλλ' εὐλαβῶς
εἰς κομάρων σκιὰς καὶ ἀγριελαιῶν
παριστάμενοι, κ' ἔχοντες σῖτον, κριθάς,
θὰ εὐχώμεθα, χεῖρας ὑψοῦντες καλῶν
κ' εἰς ἡμᾶς νὰ παρέξωσι μέρος κᾀνέν.
Καὶ πᾶν ὅ,τι ζητοῦμεν θὰ γίνετ' εὐθύς,
ὡς προσφέρωμεν σῖτον ὀλίγον.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ παμφίλτατε γέρων, σὺ ὅστις προτοῦ ἀσπονδότα-
[τος ἦσουν ἐχθρός μου!

(615) Παρῳδεῖ τὸν Ἡσίοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμ. 747.

ἐκουσίως δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ ἀφήσω τὴν γνώ-
[μην σου πλέον.
Εἰς ὅσα δ' εἶπες ἐγκαυχώμενος,
ἠπείλησα, καὶ ὅρκον ὤμοσα,
ἂν σὺ ὑποσχέσεις δοὺς σταθερὰς ἐμοί,
ἱερὰς, ἀδόλους, πιστὰς,
ὁμοφρονῶν στρατεύσῃς μετ' ἐμοῦ
κατὰ Θεῶν, πολὺν καιρὸν τὸ σκῆπτρόν μου
οὗτοι δὲν θὰ τρίβουν.
Ἀλλὰ ὅπου μὲν ῥώμης ἀνάγκη, ἐκεῖ ἐν τῷ ἅμα ἡμεῖς
[θὰ ταχθῶμεν,
ὅπου γνώμης δ' ἀνάγκη καὶ ὅπου βουλῆς, αὐτὰ ὅλα
[φροντίς σου θὰ εἶναι.

ΠΟΥΠΟΣ

Λοιπὸν δὲν εἶναι, μὰ τὸν Δία, νυσταγμοῦ
καιρὸς, ἢ Νικιοχασομερήματος.
Νὰ κάμωμεν ταχέως κἄτι. Πρῶτον μὲν
εἰς τὴν λιτήν μου φωλεὰν εἰσέλθετε
κ' εἰς τ' ἄχυρά μου, τὰ πτωχά μου φρύγανα·
καὶ τ' ὄνομά σας εἴπατέ μοι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εὔκολον.
Ἐγὼ μὲν εἶμαι ὁ Πεισθέταιρος.

(634) ⏑–––,⏑–⏑–,⏑– 2.
––,⏑⏑⏑⏑,⏑⏑⏑,⏑⏑–⏑–
⏑⏑–,⏑⏑–,⏑⏑–
⏑⏑⏑–,⏑–⏑–,⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑–
–⏑–⏑,–⏑

(644) Ὁ Νικίας κατηγορεῖτο ὡς βραδὺς, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις του ἐχασομέρει, ὡς, κυρίως κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος, ἐκστρατεύων εἰς τὴν Σικελίαν, δι' ὃ ὁ Ἀριστοφάνης ἔπλασε τὸ ῥῆμα μελλονικιᾷν.

ΠΟΥΠΟΣ

Κ' αὐτός;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀπὸ τῆς Θρίας Εὐελπίδης.

ΠΟΥΠΟΣ

Χαίρετε
ἐμοῦ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εὐχαριστοῦμεν.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἀλλ' ἐμβαίνετε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄγωμεν. Σὺ δ' ὁδήγει ἡμᾶς.

ΠΟΥΠΟΣ

Πήγαινε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὅμως, τί τοῦτο· γύρισε μίαν στιγμήν·
εἰπέ μας, νὰ ἰδῶμεν πῶς αὐτὸς κ' ἐγὼ
μὲ σᾶς θὰ ζῶμεν ἄπτεροι τοὺς πτερωτούς;

ΠΟΥΠΟΣ

Καλά.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πλὴν βλέπεις κάπως εἰς τὸν Αἴσωπον
ὁ λόγος λέγει κάτι, ὅτ' ἡ ἀλεποῦ
ἐκακοπέρνα μὲ τὸν ἀετὸν ποτέ.

ΠΟΥΠΟΣ

Μὴ φοβηθῇς. Ὑπάρχει ῥίζα τις μικρά.
Μασήσατέ την, καὶ θὰ κάμητε πτερά.

(650) Θρία, δῆμος τῆς Ἀττικῆς εἰς τὸ ἐλευσινιακὸν πεδίον.
(656) Ὁ μῦθος ἦν, λέγει ὁ σχολιαστής, τοῦ Ἀρχιλόχου καὶ οὐχὶ τοῦ Αἰσώπου.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἶ, ἂς ἐμβῶμεν. Ἔλα σὺ Μανόδωρε,
καὶ σὺ Ξανθία· λάβετε τὰ στρώματα.

ΧΟΡΟΣ

Αἶ σύ! Σὲ καλῶ, σὲ καλῶ.

ΠΟΥΠΟΣ

Τί καλεῖς;

ΧΟΡΟΣ

Αὐτοὺς τώρα λαμβάνων μαζῆ σου,
φιλοξένει καλῶς· τὴν γλυκύφωνον δὲ συνῳδὸν τῶν
[Μουσῶν ἀηδόνα
ἐδῶ φέρε την· ἄφες αὐτὴν εἰς ἡμᾶς· νὰ πυμπαίξω-
[μεν ἄφες μαζῆ της.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὤ! μὰ τὸν Δία, κατεπείσθητ' εἰς αὐτούς·
ἀπὸ τοὺς σχοίνους κάλεσε τ' ὀρνίθιον.
Παρακαλοῦμεν, κράξε το, ὤ! κράξε το·
τὴν ἀηδόνα νὰ ἴδωμεν καὶ ἡμεῖς.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἂν θέλετε, ἂς γίνῃ. Πρόκνη, ἔβγαινε,
καὶ ἔλα εἰς τοὺς ξένους τούτους νὰ φανῇς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ζεῦ σεβαστέ μου, τί λαμπρὸν τ' ὀρνίθιον!
τί ἁπαλὸν, τί ἄσπρον!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ ἠξεύρεις τί;
ὅτι νὰ τὴν χαδεύσω εἶμαι πρόθυμος;

(662) Καλεῖ ὑπηρέτας, ὡς μέλλων νὰ μετοικήσῃ.
(672) Κατὰ τὸν σχολιαστὴν, εἰσέρχεται ἑ τ α ι ρ ί δ ι ο ν κεκαλλωπισμένον, κεφαλὴν δ' ἔχον πτηνοῦ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὡς αἱ παρθένοι, πόσον ἔχει τὸν χρυσόν!

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ νὰ φιλήσω ἔχω ὄρεξιν αὐτήν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ δυστυχῆ! τὸ ῥάμφος ἔχει σουβλερόν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τὴν κεφαλήν της πρῶτον ξεφλουδίζομεν
ὡς τὸ αὐγόν, καὶ τότε μόνον τὴν φιλῶ.

ΠΟΥΠΟΣ

Ἂς ἔμβωμεν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σὺ πρῶτος, τύχῃ ἀγαθῇ.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ προσφιλές, ὦ γοργόν,
φίλτατον ὄρνεον,
πάντων δὲ σύναυλε τῶν ἐμῶν
ὕμνων, ὦ σύντροφε ἀηδών,
ἦλθες, ἦλθες, φαίνεσαι,
φέρουσα φθόγγον γλυκὺν ἐμοί.
Σὺ καλλιβόαν φυσῶσ' αὐλόν,
ἔαρος ψάλλουσα μέλ' ἡμῖν,
ἄρχου τῶν σῶν ἀναπαίστων.
Ἄγετ' ἄνδρες λοιπὸν σκοτεινόζωοι σεῖς, ὁμοιάζοντες γένη τῶν φύλλων,
μικροδύναμα πλάσματα, ἔργα πηλοῦ, γενεαὶ σκιασμάτων ματαίων,
ὦ ἐφήμεροι, ἄπτεροι, ὦ δυστυχεῖς, ὦ μ' ὀνείρους παρόμοιοι ἄνδρες,

(675) Χρυσὸν ἔχων... ἠΰτε κούρη. Ὁμ. Ἰλ. Β, 872.

εἰς τ' ἀθάνατα δότε ἡμᾶς προσοχὴν, εἰς ἡμᾶς τὰ αἰώ-
[νια ὄντα,
τὰ αἰθέρι', ἀγήρατα ὄντα ἡμᾶς, τὰ σκεπτόμεν' ἀφθάρ-
[τους μελέτας·
ὥστε ἅμα ἀκούσαντες ὅλα ὀρθῶς παρ' ἡμῶν τὰ περὶ
[μετεώρων,
τῶν ὀρνέων τὴν φύσιν, τὸ γένος Θεῶν, ποταμῶν καὶ
[ἐρέβους καὶ χάους
διδαχθέντες, τὸν Πρόδικον ὅτι μηνῶ νὰ εἰπῆτε νὰ
[πάγῃ νὰ κλαίῃ.
Κατ' ἀρχὰς ἦτον ἔρεβος, χάος καὶ νὺξ, καὶ πλατὺς
[ἦτον τάρταρος μαῦρος·
οὐρανὸς δὲ δὲν ἦτον καὶ γῆ καὶ ἀήρ· ἀλλ' εἰς κόλπον
[εὐρὺν τοῦ ἐρέβους
ἡ μαυρόπτερος νὺξ κατὰ πρῶτον αὐγὸν ἀνεμόσπαρ-
[τον θέτει γεννῶσα·
ὡς δ' αἱ ὦρ' ἐπληρώθησαν, τότ' ἐξ αὐτοῦ ὁ ὡραῖος ἐβλά-
[στησεν ἔρως,
μὲ πτερὰ ἔχων στίλβον τὸ νῶτον χρυσᾶ, ὁμοιάζων
[ἀνέμου στροβίλους.
Μὲ τὸ σκότιον χάος δ' αὐτὸς ἑνωθεὶς τὸ πτερόεν, ἐν-
[τὸς τοῦ ταρτάρου
κατὰ πρῶτον τὸ γένος ἐκλώσα ἡμῶν, καὶ εἰς φῶς τὸ
[ἀνέδειξε πρῶτον·

(697) Τὸν σοφιστὴν Πρόδικον τὸν Κεῖον, γράψαντα περὶ ἀρχῆς τῶν πραγμάτων, περὶ φύσεως τῶν Θεῶν (Ἴδ. Ξεν. Ἀπομν. Β, Ι, 21.— Σῆξτ. ἐμπ. κ. Μαθημ. σ. 311.—Cic. d. Nat. D. I, 42, κτλ.) τιμᾷ ὁ ποιητής. (Ἴδ. Νεφέλ. στ. 356). Ἀλλ' ἐνταῦθα τὰ ὄρνεα καυχῶνται ὅτι εἶναι καὶ ἐκείνου σοφώτερα.

(700) Ὀρφικὴ ἰδέα τὸ πρωτόγονον ὠόν. Ἴδ. Πλουτ. Συμπ. Ζητ. Β, 3.— Διόδ. Α, 27.

τῶν Θεῶν δὲ τὸ γένος οὐδ' ἦτον προτοῦ, πρὶν ὁ Ἔρως
[συνέμιξε πάντα.
Ὡς δὲ ἄλλα πρὸς ἄλλα ἐμίγνυντο, γῆ, οὐρανὸς, Ὠ-
[κεάνειος πόντος
ἐγεννῶντο, καὶ τ' ἄφθαρτα γένη Θεῶν τῶν μακάρων,
[καὶ εἴμεθα οὕτω
ἀρχαιότεροι ὅλων ἡμεῖς τῶν Θεῶν. Ὅτι δ' εἴμεθα ἔ-
[ρωτος τέκνα
εἶναι πρόδηλον. Πρῶτον πετῶμεν κ' ἡμεῖς, βοηθ' εἴ-
[μεθα δὲ τῶν ἐρώντων·
ἀρνουμένους δὲ παῖδας ἐρῶντας πολλοὺς, ὅταν φθά-
[σουν εἰς ὥριμον ἥβην,
εἰς φιλότητος πόθους κινοῦν ἐρασταὶ διὰ μόνης ἐμοῦ
[τῆς ἰσχύος,
ὁ μὲν πέρδικα δίδων, ὀρτύκι ὁ δὲ, ὁ δὲ χῆνα ἢ κοῦρ-
[κον Περσίας.
Ὅ,τι μέγα δὲ εἶναι, ἡμεῖς τὰ πτηνὰ σᾶς τὸ δίδομεν
[σᾶς τοὺς ἀνθρώπους·
πρῶτον μὲν σᾶς ἀγγέλλομεν ὥρας καιροῦ, τὸ φθινό-
[πωρον, ἔαρ, χειμῶνα·
ὁ μὲν γέρανος ὅτι καιρὸς τῆς σπορᾶς, ὅταν κράζων
[πετᾷ πρὸς Λιβύαν,
κ' εἰς τὸν ναύκληρον λέγει ὁμοίως, κρεμῶν τὸ πη-
[δάλιον, νὰ ἡσυχάσῃ,
τὸν δ' Ὀρέστην μανδύαν νὰ ῥάψῃ θερμὸν, μὴ κρυώ-
[νων τοὺς ἄλλους γυμνώνῃ.

(705) Αἰνίττεται, φαίνεται, τοῦ Ἀναξαγόρου τὸ σύστημα, πρεσβεύοντος ὅμως ὅτι ὁ Νοῦς διέκρινε τὰ ὄντα. Διογ. Λαέρτ. Προοίμ. 4.

(717) Ὁ Ὀρέστης ἦν κλέπτης τις ἐν Ἀθήναις, μανίαν προσποιούμενος, καὶ τοὺς μανδύας ἁρπάζων.

Μετ' αὐτὸν δὲ ἱέραξ, εἰς ὕψη φανείς, ἄλλην ὥραν
[ἐμφαίνει τοῦ ἔτους,
ὅταν φθάνῃ καιρὸς τῆς πρωΐμου κουρᾶς τῶν προβά-
[των, τὸ δὲ χελιδόνι,
τὸν μανδύαν πωλήσαντες, ὅτι λεπτὸν ν' ἀγοράσητε
[πρέπει χιτῶνα.
Διὰ σᾶς δ' ἔτι εἴμεθα Ἄμμων, Δελφοί, καὶ Δωδώνη,
[καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων,
ἐπειδὴ ἐρωτᾶτε τὰ ὄρνεα πρίν, καὶ μετέπειτα τρέ-
[πεσθ' εἰς ὅλα,
εἰς ἐμπόριον, πλούτου ἀπόκτησιν, ἢ καὶ εἰς σύνδε-
[σμον γάμου μὲ ἄνδρα.
Θεωρεῖτε δ' ὡς ὄρνεον σεῖς οἰωνὸν πᾶν τὸ δύναμιν ἔ-
[χον μαντείας,
καὶ ἡ φήμη μὲν ὄρνεον εἶναι εἰς σᾶς, καὶ τὸ πτέρνι-
[σμα ὄρνεον εἶναι,
τὸ σημεῖον εἶν' ὄρνεον, εἶν' ἡ φωνή, καὶ ὁ δοῦλος
[εἶν' ὄρνεον, κ' ὁ ὄνος.
Καὶ δὲν εἴμεθα οὕτω λοιπὸν διὰ σᾶς προφανῶς ὁ
[Μαντεῖος Ἀπόλλων;
Ἂν λοιπὸν μᾶς τιμήσητε σεῖς ὡς Θεούς,
θενὰ εἶναι αἱ Μοῦσαι οἱ μάντεις ὑμῶν,
καὶ αἱ αὖραι, κ' αἱ ὧραι, κ' ἡ ζέστ' ἡ μικρά,
κ' ὁ χειμὼν καὶ τὸ θέρος. Δὲν φεύγομεν δὲ
ἀγερώχως ἐπάνω εἰς τὰ ὑψηλά,
εἰς τὰ νέφη καθήμενοι ὅπου ὁ Ζεύς·
ἀλλὰ θέλομεν δίδει παρόντες, εἰς σᾶς,
κ' εἰς υἱούς σας, κ' ἀκόμ' εἰς υἱοὺς τῶν υἱῶν,
εὐτυχίαν, ὑγείαν καὶ πλοῦτον πολύν,

(718) Ἴκτινος λέγει τὸ κείμενον ὁ περδικοϊέραξ.

καὶ εἰρήνην, νεότητα, γέλοια, ζωὴν,
κ' εὐθυμίας, χοροὺς, ὡς καὶ γάλα πτηνῶν·
ὥστε βάρος θὰ ἔχετε κύπτοντες σεῖς
ὑπὸ τόσ' ἀγαθά.
Τόσον πλούσιοι ὅλοι θὰ εἶσθε.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Μοῦσα τῶν δασῶν
τίο τίο τίο τίο τίο τίο τίο τὶγξ,
εὔστροφε, μεθ' ἧς ἐγὼ
εἰς νάπας ἢ καὶ εἰς ἄκρας ὀρέων
τίοτίο τίοτίο τίο τὶγξ
εἰς πυκνοφύλλου μελέγου τοὺς κλάδους πετῶν,
τίοτίο τίοτίο τίο τὶγξ,
μ' εὐκινήτου δὲ λάρυγγος μέλη γοργὰ
ψάλλω σκοποὺς ἱεροὺς εἰς τὸν Πᾶνα,
θείους χοροὺς τῆς μητρός της ὀρείας,
τότοτο τότοτο τότοτο τότιγξ.
Ὡς ἡ μέλισσα δ' ἐκεῖθεν

(742) –⏑–⏑–
–⏑–⏑⏑,–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–
–⏑–⏑,–⏑–
⏑–⏑ ⏑⏑ ⏑⏑–⏑⏑–⏑
⏑⏑ ⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑ ⏑⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑–
⏑⏑–,⏑⏑–,––,⏑⏑–
–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑– ⏓ 3.
–⏑–⏑,–⏑–⏑
–⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑–
⏑–⏑–,⏑–⏑
⏑–⏑–,⏑–⏑

ἔβοσκε θεῖον καρπὸν
ἀμβροσίων ὁ Φρύνιχος μελῳδιῶν,
ᾠδὴν γλυκεῖαν φέρων,
τιοτιὸ τιότιγξ.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ τὰ ὄρνεα κἀνείς σας ἐὰν θέλῃ, θεαταὶ,
σχετισθεὶς, γλυκὰ νὰ ζήσῃ, ἂς ἀνέλθῃ πρὸς ἡμᾶς·
ὅτι ὅσα αἰσχρὰ εἶναι καὶ παράνομα ἐδῶ,
αὐτὰ ὅλα καλὰ εἶναι εἰς ἡμᾶς τὰ ὄρνεα.
Νὰ κτυπᾶτε τὸν πατέρα κατὰ νόμον εἶν' αἰσχρόν·
εἰς ἡμᾶς πλὴν καλὸν εἶναι ἄν τις τὸν πατέρα του
δείρῃ, καὶ εἰπῇ «ἂν ἔχῃς πλῆκτρον, παρατάχθητι.»
Ἂν κἀνείς σας δὲ δραπέτης, στιγματίας εἶν' ἐδῶ,
εἰς ἡμᾶς θενὰ καλῆται ταγινάρι πλουμιστόν.
Κἀνεὶς ἄλλος δ' ἐὰν εἶναι Φρὺξ καθὼς ὁ Σπίνθαρος,
σπῖνος θὰ γενῇ φρυγίλος, γένους τοῦ Φιλήμονος.
Ὡς δὲ τὸν Ἐξηκεστίδην ἄν τις δοῦλος εἶναι Κὰρ,
εἰς ἡμᾶς ἂς κάμῃ πάππους, καὶ θὰ γίνουν φράτορες.
Ἂν τὰς πύλας δὲ προδίδῃ τοῦ Πισίου ὁ υἱὸς

(766) Διὰ τὰ στίγματα τοῦ ὀρνέου τούτου.

(768) Φρυγίλος, εἶδος σπίνου. Σπίνθαρος δὲ, καὶ Φιλήμων ἢ Φιλάμμων, ἄσημος πολίτης, κατηγορεῖται ὡς ξένος καὶ βάρβαρος.

(769) Ὁ Ἐξηκεστίδης ἠλέγχετο ὡς ἐκ δούλων Καρῶν παρέγγραπτος (στ. 11.) Ἑπομένως ἐν Ἀθήναις δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ φ ρ ά τ ο ρ α ς, ἤτοι συγγενεῖς, εἰς ὧν τὴν φρατρίαν νὰ γίνῃ δεκτὸς, ὡς κατὰ τὸν νόμον ὤφειλε πᾶς γνήσιος Ἀθηναῖος. Λέγει λοιπὸν ὅτι ὁ μόνος τρόπος δι' αὐτὸν ν' ἀποκτήσῃ ὁ Κὰρ οὗτος ἐν Ἀθήναις φράτορας ἢ συγγενεῖς, εἶναι νὰ γεννήσῃ π ά π π ο υ ς. Παίζει δ' εἰς τὴν διπλῆν τῆς λέξεως σημασίαν. Λέγουσι δ' οἱ σχολιασταὶ ὅτι πάππος, τὸ πτηνὸν, ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ κοινῶς λεγόμενον π ο τ α μ ί δ α, Fauvette.

(771) Ὁ Πισίας ὑποτίθεται ὅτι ἦν εἷς τῶν Ἑρμοκοπιδῶν. Ἂν, λέγει, ὁ υἱὸς πατρῴζῃ, ἔστω πέρδιξ, διότι τὸ πτηνὸν τοῦτο λέγεται δόλιον καὶ πονηρόν.

εἰς ἀτίμους, ἔστω πέρδιξ, τοῦ πατρὸς ὀρνίθιον·
ὅτι ὅστις περδικίζει εἰς ἡμᾶς δὲν εἶν᾽ αἰσχρός.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Οὕτως οἱ κύκνοι
τιοτίο τιοτίο τιοτίο τιοτὶγξ
μὲ βοὴν μικτὴν ὁμοῦ
πτεροκοποῦντες ὑμνοῦσι τὸν Φοῖβον,
τίοτίο τίοτίο τιοτὶγξ,
ἐπικαθήμεν᾽ εἰς ὄχθον τοῦ Ἕβρου ὀρθὸν,
τιοτίο τιοτίο τιοτίγξ.
Ἀπὸ νέφος δ᾽ αἰθέριον ἦλθε βοή·
ἔφριξαν δὲ τῶν θηρίων τὰ γένη,
κ᾽ ἔσβυσ᾽ αἰθρία γαλήνη τὰ κύματα
τότοτο τότοτο τότοτο τότιγξ,
ὁ δὲ Ὄλυμπος ἐβρόντα·
θάμβος δ᾽ οἱ Ἄνακτες εἶχον,
ᾠδὰς δ᾽ αἱ Ὀλύμπιαι Χάριτες ὡς
κ᾽ αἱ Μοῦσαι ἐκελάδουν
τιοτιὸ τιότιγξ.

ΧΟΡΟΣ

Τί γλυκὺ καὶ τί ὡραῖον τὸ νὰ ἔχωμεν πτερά!
Θεαταὶ, ἂν μεταξύ σας κἀνεὶς ἦτον πτερωτὸς,
κ᾽ ἐβαρύνετο πεινάσας τοὺς χοροὺς τῶν τραγῳδῶν,
εἰς τὸν οἶκον θὰ ἐπέτα καὶ θὰ ἐγευμάτιζε,
χορτασθεὶς δ᾽ ὀπίσω πάλιν θὰ ἐπέτα πρὸς ἡμᾶς.
Πατροκλείδης δὲ ἂν ἦτόν τις στενοχωρούμενος,

(773) Περδικίζει, δολιεύεται ὡς αἱ πέρδικες.
(774—89) Ἀντιστροφὴ ὡς στ. 742—57.
(795) Ὁ Πατροκλείδης οὗτος, εἰς ὃν φαίνεται ὅτι δυσάρεστόν τι συνέβη ποτὲ, ἄγνωστον τίς ἦτον.

πρὶν ἐπάνω του νὰ κάμῃ θὰ ἐπέτ' ἀπὸ ἐδῶ,
κ' ἐλαφρώσας κ' ἀναπνεύσας πάλιν θὰ ἐπέστρεφε.
Ἂν μοιχὸς δὲ μεταξύ σας εἶναι ὅστις δήποτε,
καὶ τῆς γυναικὸς τὸν ἄνδρα βλέπ' εἰς τὸ βουλευτικὸν,
θ' ἄνοιγε τὰς πτέρυγάς του θὰ ἐπέτα καὶ αὐτὸς,
καὶ ἐκεῖθεν ἐπιστρέφων πάλιν θὰ ἐκάθητο.
Πτερωτὸς κἀνεὶς νὰ γίνῃ εἶναι ἄρα θαυμαστόν·
ὁ Διϊτρεφὴς μὲ μόνα τῆς κανάτας τὰ πτερὰ,
φύλαρχος ἐκλέχθη, κ' εἶτα ἵππαρχος, κ' ἐκ μηδενὸς
ἐπροχώρησε, καὶ εἶναι τώρα ἱπποπετεινός.

(Ἔρχονται ὁ ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ καὶ ὁ ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ, φέροντες πτερά.)

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αὐτὰ μὲν οὕτω. Μὰ τὸν Δία πλὴν ποτὲ
ἐγὼ δὲν εἶδα πρᾶγμα γελειότερον.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Γελᾷς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μὲ τὰ πτερά σου τὰ γοργὰ γελῶ.
Πτερὰ φορῶν ἠξεύρεις ὡς τί φαίνεσαι;
κακοζωγραφισμένη χῆνα καθ' αὐτό.

(799) Βουλευτικὸν, τὸ μέρος τοῦ Θεάτρου ὅπου ἐκάθηντο οἱ βουλευταὶ, ἡ πρώτη ἕδρα τῆς μέσης κερκίδος.

(803) Ὁ Διϊτρεφὴς, κατὰ τοὺς σχολιαστὰς, ἦτόν τις ὅστις ἐπλούτησε καὶ ὑψώθη πωλῶν πιτάνας, πλεκτὰ οἴνου ἀγγεῖα. Ἀλλὰ πιθανὸν μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι αὐτὸς ὁ στρατηγὸς, ὅστις κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος τῆς παραστάσεως τῶν Ὀρνίθων ἐκυρίευσε τὴν Μυκαλισσὸν τῆς Εὐβοίας, ὅπου καὶ δεινῶς ἐτραυματίσθη, (Θουκ. Α, 23. Γ, 75. Ζ, 29. Η, 64), καὶ οὗ ἀνδριὰς ἀνέκειτο ἐν Ἀκροπόλει (Παυσ. Α, 23. Ant. Hell. I, σ. 34.) Ὁ δὲ κωμικὸς τὸν χλευάζει πιθανῶς ὡς μέθυσον, ὡς μόνον προτέρημα ἔχοντα τὸ πίνειν.

(804) Φύλαρχος καὶ ἵππαρχος ἦσαν οἱ ἀνώτεροι τοῦ ἱππικοῦ ἀξιωματικοὶ, οἱ μὲν δέκα, οἱ δὲ δύω.

(805) Ἱπποπετεινὸς, Ἱππαλεκτρυὼν ἦτον καὶ τὸ ὄνομα ἑνὸς μεγάλου πλοίου ἐν Ἀθήναις. (Ἴδ. Βατρ. 833.)

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ σὺ κοτσύφι μαδημένον σύῤῥιζα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἴμεθα οὕτω, κατὰ τὸ Αἰσχύλειον,
οὐχὶ δι' ἄλλων, διὰ τῶν πτερῶν ἡμῶν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Τί ποιητέον;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς τὴν πόλιν ὄνομα
μέγα τι πρῶτον καὶ λαμπρὸν ἂς δώσωμεν.
Εἰς τοὺς Θεοὺς κατόπιν θύομεν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καλόν.
Κ' ἡ πόλις ποῖον θενὰ λάβῃ ὄνομα;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ μέγα ἴσως ἐκ τῆς Λακεδαίμονος;
Νὰ τὴν εἰπῶμεν ἆρα Σπάρτην;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ἡρακλῆ!
Τὴν πόλιν μου νὰ δέσω μὲ σπαρτόσχοινον!
Οὐδὲ τὴν κλίνην, ἀλλ' ἂν ἔχω δέματα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λοιπὸν τί ἄλλο ὄνομα;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Κᾀνὲν ἐδῶ
ἀπὸ τὰ νέφη, ἀπὸ τὰ μετέωρα,
παχύ.

(812) Ὁ Αἰσχύλος ἐν Μυρμιδόσι, δράματι ἀπολεσθέντι, ἀναφέρει ἀετὸν τρωθέντα ὑπὸ βέλους κατεσκευασμένου διὰ πτερῶν ἀετοῦ, καὶ λέγοντα· «Τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὑτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα.»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἂν θέλῃς Κουκκοσυννεφόπολιν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Ὢ! ὤ!
Καλὸν καὶ μέγα ηὗρες ὄντως ὄνομα.
Λοιπὸν αὐτ' εἶν' ἡ Κουκκοσυννεφόπολις,
ὅπου τὰ πλούτη Θεαγένους τὰ πολλὰ,
καὶ τοῦ Αἰσχίνου ὅλα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ καλλήτερον
πεδίον ἢ ἡ Φλέγρα, ὅπου οἱ Θεοὶ
τοὺς Γηγενεῖς ἐν κάμπῳ κατηκόντισαν.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Παχεῖα πόλις. Πολιούχου ποίου δὲ
Θεοῦ αὐτῆς τὸν πέπλον θὰ ὑφαίνωμεν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὴν Πολιάδ' ἀφήνομεν τῶν Ἀθηνῶν;

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ πῶς νὰ γίνῃ πόλις εὔτακτος ἐκεῖ
ὅπου Θεὰ ὑπάρχει γυνὴ φέρουσα
τὴν πανοπλίαν, ὁ Κλεισθένης δ' ἄτρακτον;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τίς θὰ φρουρῇ τὸ τεῖχος τὸ Πελαργικόν;

(828) Θεαγένης, ὁ ἐπικαλούμενος Καπνὸς, καὶ Αἰσχίνης ὁ Σελλοῦ, ἦσαν καυχηματίαι προσποιούμενοι τοὺς πλουσίους.

(830) Ἡ Φλέγρα, πεδίον τῆς Θράκης, ὅπου οἱ γίγαντες κατεστράφησαν.

(833) Κατ' ἔτος οἱ Ἀθηναῖοι ὕφαινον πέπλον διὰ τὴν Πολιοῦχον Ἀθηνᾶν.

(835) Παρῳδία τοῦ Εὐριπίδου (Ἱκετ. 447.)

(836) Ἐννοεῖ τὴν ἔνοπλον Πρόμαχον τοῦ Φειδίου.

(837) Ὁ Κλεισθένης, ἄνθρωπος θηλυπρεπής. (Ἴδ. Νεφέλ. στ. 348.)

(838) Πελαργικὸν ὀνομάζει τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τῶν ὀρνέων, παρῳδῶν τὸ Πελασγικὸν, ὡς ἐκαλεῖτο τὸ βόρειον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως.

ΠΟΥΠΟΣ

Πουλίον ἐδικόν μας γένους Περσικοῦ.
Φημίζεται δ' ὅτ' εἶναι φοβερώτατον
τοῦ Ἄρεως κουττάβι.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Δέσποτα πτηνέ!
Πῶς εἰς τὰς πέτρας καλοκάθητ' ὁ Θεός!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν Εὐελπίδην)

Λοιπὸν πρὸς τὸν ἀέρα σὺ μὲν βάδιζε,
καὶ ὑπηρέτει τοὺς περιτειχίζοντας·
κόμιζε πέτρας, κτύπα τὸν πηλὸν γυμνός,
λεκάνην φέρε, πέσ' ἀπὸ τὴν κλίμακα,
φύλακας στῆσε, καὶ παράχωνε τὸ πῦρ,
κωδωνοφόρει, τρέχε, καὶ κοιμοῦ ἐκεῖ·
κήρυκα στεῖλε δ' ἄνω μὲν πρὸς τοὺς Θεούς,
ἄλλον δὲ κάτω ἄνωθεν πρὸς τοὺς θνητούς,
κ' ἐκεῖθεν πάλιν πρὸς ἐμέ.

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ

Καὶ σὺ μ' ἐμὲ
μεῖνε καὶ κλαῖε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σπεῦσε ὅπου στέλλεσαι.
Κᾀνὲν ἐκ τούτων χωρὶς σοῦ δὲν γίνεται.
Διὰ νὰ θύσω δ' εἰς τοὺς νέους μας Θεούς,
ὁ ἱερεὺς νὰ φέρῃ τὸν πομπὴν καλῶ.
Τὸ κάνιστρον, παῖ, φέρε, καὶ τὸ νίψιμον.

(841) Πετεινός.
(842) Εἰς πέτρας λέγει, ἐννοῶν τὴν Ἀκρόπολιν. Τὸ Πελασγικὸν τεῖχος ἔκειτο ἐπὶ τῶν λεγομένων Μακρῶν πετρῶν.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Ὑπηρετῶ, συνεργῶ
καὶ σᾶς συμπαρήνεσα.
Φέρετε σεμνὰς, μεγάλας
τοῖς Θεοῖς προσόδους·
θυσιάζετ' ἔτι
πρόβατον κᾀνὲν πρὸς χάριν.
Βοὴ δ' ἂς βαίνῃ Πυθιὰς πρὸς τὸν Θεὸν,
κ' ὁ Χαῖρις ἂς συντραγῳδῇ.

(Φαίνεται ἐν σχήματι κόρακος ὁ ΧΑΙΡΙΣ, ὅστις προσηύλει εἰς τὸ ἀνωτέρω ᾆσμα.)

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν αὐλητὴν)

Μὴ φυσᾷς, παῦσε, ὦ Ἡράκλεις! Τ' εἶν' αὐτό;
Πολλὰ, μὰ Δία, εἶδα, καὶ δεινὰ, ποτὲ

(857—64) ⏑–⏑––⏑–
–⏑–⏑–⏑–
⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑
⏑⏑⏑–⏑–⏑
⏑⏑⏑–⏑ ⏑⏑
⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑
⏑–⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–⏑–
⏑–⏑–, ⏑–⏑–

Ταῦτα φρονῶ ὅτι δὲν λέγει ὁ Χορὸς, ὡς ἐν τοῖς χειρογράφοις καὶ ταῖς ἐκδόσεσιν, ἀλλ' ὁ Ἱερεὺς, ὅστις λέγει καὶ τὴν ἀντιστροφὴν, ἧς ἡ ἔννοια ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα.

(863) Ἐκ τοῦ Πηλέως, ἀπολεσθείσης τραγῳδίας τοῦ Σοφοκλέους.

(864) Χαῖρις, αὐλητὴς οὗ μνημονεύει καὶ Φερεκράτης ἐν Ἀγρίοις. Ὁ ἀρχαῖος στίχος ἔχει· Συνᾳδέτω δὲ Χαῖρις (ᾠδάν), ὅπου ὁ σχολιαστὴς λέγει· Τινὲς προστιθέασι καὶ ᾠδάν. Ἀλλὰ τότε ὁ στίχος γίνεται Ἰαμβικὸς δίμετρος ὑπερκατάληκτος, ὡς ἄνευ τῆς λέξεως εἶναι ἐφθημιμερὴς, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν (στ. 885) πρέπει νὰ εἶναι ἀκατάληκτος, ἔχων τὸν τελευταῖον πόδα τρίβραχυν. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι ἀντὶ ᾠδὴν πρέπει νὰ γραφῇ ὅδε ἢ ὁδὶ, διότι τότε εἰσέρχεται ὁ αὐλητὴς, βεβαίως αὐτὸς ὁ Χαῖρις.

κόρακα ὅμως μὲ τὸ περιστόμιον.
Ἱερεῦ, θύε εἰς τοὺς νέους μας Θεούς.

ΙΕΡΕΥΣ

Καλὲ, ποῦ εἶναι ὁ κρατῶν τὸ κάνιστρον;

α «Δεόμεθα τῆς ἑστίας τῆς ὀρνιθίνης, καὶ τοῦ Ἰκτίνου τοῦ ἑστιούχου, καὶ τῶν ὀρνέων τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων, καὶ πάντων καὶ πασῶν!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ! χαῖρε Σουνιέρακε Πελαργικέ!

ΙΕΡΕΥΣ

β Καὶ κύκνου τοῦ Πυθίου καὶ Δηλίου, καὶ Λητοῦς τῆς ὀρτυγομάνας, καὶ τῆς καρδερίνας Ἀρτέμιδος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄρτεμις Καρδερίνα, ὄχι Κολαινίς.

ΙΕΡΕΥΣ

γ Καὶ τοῦ Φρυγὸς Σαβαζίου τοῦ σπίνου καὶ στρουθοῦ τῆς μεγάλης τῶν Θεῶν καὶ ἀνθρώπων μητρός.

(867) Περιστόμιον (φορβειὰν) ἔδενον οἱ αὐληταὶ εἰς τὸ στόμα των διὰ νὰ μὴ διαφεύγῃ ὁ ἀήρ.—(α) Ὁ Ἱερεὺς ἄρχεται τῆς εὐχῆς, παρῳδῶν τὰς συνήθεις προσευχάς. Ἐπομένως ὅσα αὐτὸς ἐκφωνεῖ δὲν εἶναι ἔμμετρα, ἀλλ' εἰς πεζὸν λόγον.

(870) Ἐκφώνησις τοῦ Χοροῦ, ὡς ἐγίνετο πιθανῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐν μέσῳ τῶν προσευχῶν. Σουνιέρακε δὲ εἶπεν ἀντὶ τοῦ Σουνιάρατε, ὡς ἐν Ἱππ. 517, ἐπιθέτου τοῦ Ποσειδῶνος, διότι ἐλατρεύετο ἐν Σουνίῳ μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς. Πελαργικὲ δὲ λέγει, ὡς ἂν ἔλεγε Πελαγικὲ, ἤτοι θαλασσομέδων.

(871) Κολαινὶς, ἐπίθετον ὑφ' ὃ ἐλατρεύετο ἡ Ἄρτεμις ἐν Μυῤῥινοῦντι (Μεράντᾳ), εἰς τὰ Μεσόγεια τῆς Ἀττικῆς. Εἰς τὰ Προπύλαια τῶν Ἀθηνῶν ὑπάρχει ἐπιγραφὴ κεχαραγμένη εἰς τὸν τοῖχον ὑπὸ χειρὸς εὐσεβοῦς «Δέσποινα Ἄρτεμι Κολαινί.»

(γ) Φρυγίλος, εἶδος σπίνου. Σαβάζιον δὲ ὠνόμαζον οἱ Φρῦγες τὸν Διόνυσον. Ἡ στρουθὸς δὲ εἶναι ἡ στρουθοκάμηλος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Στρουθὲ Κυβέλη! Κλεοκρίτου μῆτερ σύ!

ΙΕΡΕΥΣ

δ Δωρῆσαι τοῖς Κουκκοσυννεφοπολίταις ὑγείαν καὶ σωτηρίαν αὐτοῖς καὶ τοῖς Χίοις.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Οἱ Χῖοι μὲ ἀρέσουν ποῦ παντοῦ κολνοῦν.

ΙΕΡΕΥΣ

ε Καὶ τῶν ἡρώων καὶ τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἡρωοπούλων, καὶ τοῦ κοκκινοπτέρου, καὶ πελεκάνος, καὶ πελεκίνου, καὶ ξυλοπετεινοῦ, καὶ κλαψοπουλίου, καὶ παγωνίου, καὶ γλάρου, καὶ βόσκου, καὶ σουσουράδας, καὶ ἐρωδιοῦ, καὶ μελισσουργοῦ, καὶ κολυμβάδος καὶ συκοφάγου.»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸν κόρακα! Θὰ παύσῃς νὰ καλῇς; Ἰού!
Εἰς ποῖον θῦμα, ὦ ταλαίπωρε, καλεῖς
τοὺς ἀετοὺς καὶ γύπας; Βλέπεις πῶς αὐτὸ
ἓν ἱεράκι νὰ τ' ἁρπάσῃ ἠμπορεῖ.
Ξεκουμβισθῆτε καὶ τὰ στέμματα καὶ σύ.
Θὰ θυσιάσω τοῦτο μόνος μου ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Καὶ ἄλλοτε πάλιν σοὶ
θέλω ψάλλει ὅσιον

(872) Ἡ Κυβέλη ἢ Ῥέα ἦτον ἡ Μεγάλη μήτηρ τῶν Θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Ὁ δὲ Κλεόκριτος ὁ ὑποκριτής, κωμῳδεῖται ὡς υἱὸς στρουθοκαμήλου διὰ τὴν μορφήν του.

(873) Ἐπειδὴ οἱ Χῖοι συνεμάχουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ηὔχοντο οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ταῖς τελεταῖς. Θεύκ. Φιλιππ. ΙΒ, Ἀπόσπ. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς κακίζει τοῦτο.

(880—87) Ὡς ἡ στροφὴ στ. 857—64.

μέλος ἐπὶ τοῦ νιπτῆρος.
Ἀλλὰ ἕνα μόνον
τῶν μακάρων κάλει,
ὅπως ἔχῃ τί νὰ φάγῃ·
διότι μόνα τοῦ ἀρνίου εἶν' ἐδῶ
τὰ γένεια καὶ κέρατα.

(Ἐξέρχεται.)

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Θεῶν πτερίνων θύοντες δεόμεθα.

ΠΟΙΗΤΗΣ (ἔρχεται)

Κουκκοσυννεφόπολιν τὴν εὐδαίμονα
ψάλλε εἰς τὰς σὰς,
ὦ Μοῦσα, ὑμνῳδίας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί εἴδους πρᾶγμα εἶν' αὐτό; Τίς εἶσαι σύ;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐγὼ εἶμ' ὁ ποιῶν μελιγλώσσων στίχων ᾠδὰς,
ὑπηρέτης Μουσῶν τετραπέραστος,
κατὰ τὸν Ὅμηρον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λοιπὸν, ἂν εἶσαι δοῦλος, κόμην πῶς φορεῖς;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὄχι, ἀλλ' ὅλοι οἱ διδάσκαλ' εἴμεθα
«ὑπηρέται Μουσῶν τετραπέραστοι»,
κατὰ τὸν Ὅμηρον.

(889 κτλ.) Ὅσα ψάλλει ὁ ποιητὴς, οἷον στ. 889—91, 893—95, 909—15, εἰσὶ περικοπαὶ ἄλλων ποιητῶν, μὴ ἀφορῶσαι εἰς μετρικὴν ἑνότητα. Εἰς αὐτῶν τὴν μετρικὴν μετάφρασιν ἐνομίσαμεν ἄσκοπον νὰ ἐπιμείνωμεν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δι' ὃ μανδύαν ἔχεις τετραπέραστον.
Ἐδῶ δε, ποιητά μου, τί ξεφύτρωσες;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Συνέγραψα εἰς Κουκκοσυννεφόπολιν,
πολλὰς ποιήσεις καὶ καλάς, παρθένια,
κύκλια, κ' ἄλλα ὡς τὰ Σιμωνίδεια.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐκ ποίου χρόνου, πότε τὰ συνέγραψας;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἔκπαλ' ἐγὼ τὴν πόλιν ὑμνῶ, ἔκπαλαι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πῶς; αὐτῆς μόλις θύω τὰ δεκάμερα·
κ' ὡς εἰς παιδίον μόλις τῇ δίδ' ὄνομα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὅμως ταχεῖα Μουσῶν διαλάλησις
ἦλθεν ὡς ἵππων βαρὺς καλπασμός.
Σὺ δ' ὦ πάτερ, κτίστορ Αἴτνας,
σὺ σεμνῶν ἱερῶν ὁμώνυμε,
δὸς ἡμῖν ὅτι ἂν
ἐν τῇ σῇ κεφαλῇ
στέργῃς νὰ δώσῃς ἡμῖν κ' ὑμῖν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ κακὸν τοῦτο θὰ μᾶς φέρῃ σκάνδαλα,
ἂν δίδοντές τον τὶ, δὲν τὸν ξεκάμωμεν.

(900) Δηλ. κατατρυπημένον.

(904) Κύκλια ᾄσματα, τὰ ᾀδόμενα εἰς τοὺς κυκλίους χορούς, πέριξ τῶν βωμῶν, Παρθένια τὰ ἐν χοροῖς Παρθένων ᾀδόμενα, Σιμωνίδεια δὲ, ἱερὰ ᾄσματα ὁποῖα ἔγραφεν ὁ ποιητὴς Σιμωνίδης.

(909) Μίμησις ὑπορχήματος τοῦ Πινδάρου.

(912) Ἱέρων, ὁμώνυμος τῶν Ἱερῶν.

(Πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Αἲ σύ! φορεῖς καὶ γοῦναν κ' ἄλλο ἔνδυμα.
Ἐκδύσου, δός το εἰς τὸν μέγαν ποιητήν.
Τὴν γοῦναν λάβε. Πῶς κρυώνεις φαίνεσαι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ φίλη Μοῦσα τὸ δῶρον αὐτὸ
ἄνευ λύπης δέχεται.
Ἀλλ' εἰς Πινδάρειον στροφὴν
ἤδη πρόσεχε σύ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλει μᾶς ξεφορτωθῇ;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μεταξὺ ἀλητῶν Σκυθῶν πλανᾶτ' ὁ Στράτων,
ὑφαντόπλεκτον ὅμως μὴ φορῶν χιτῶνα·
ἦν δ' ἡ γοῦνα ἄδοξος χωρὶς χιτῶνος.
Ἐνόει τί λέγω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐνόησα χιτῶνος πῶς ὀρέγεσαι.

(Πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Πρὸς ὄφελος ἐκδύσου σὺ τοῦ ποιητοῦ.
Ἰδού τον καὶ ἀπέρχου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ναί, ἀπέρχομαι,

(918) Γοῦνα, ἡ λέξις εὕρηται παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

(921) ⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–,
–⏑–⏑,–⏑–
⏑⏑–,⏑⏑⏑
–⏑,–⏑⏑

(926) ⏑⏑–⏑⏑–,⏑–,⏑–⏑–,⏑
⏑⏑–⏑⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑
⏑⏑–⏑–,⏑⏑⏑–,⏑–⏑

χ' αὐτὰ θὰ ψάλλω εἰς τὴν πόλιν σας ἐλθών·
«Ψάλε, ὦ Χρυσόθρονε,
σὺ, τὴν ψυχρὰν, τρομεράν·
εἰς χιονώδη, εἰς πολύσπορον ἦλθον γῆν, ἀλαλαί.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πλὴν, μὰ τὸν Δία, φεύγεις ἀπὸ τὰ ψυχρὰ
αὐτὰ, θερμὸν χιτῶνα μετὰ σοῦ λαβών.
Δὲν ἤλπιζον, μὰ Δία, τὸ κακὸν αὐτὸ,
νὰ μάθῃ οὗτος παρευθὺς τὴν πάλιν μας.

(Πρὸς τὸν Ἱερέα)

Λοιπὸν σὺ γύρνα πάλιν μὲ τὸ νίψιμον.

ΙΕΡΕΥΣ

Προσέχετε!

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ (ἔρχεται)

Τὸν τράγον μὴ κουρεύσετε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τίς εἶσαι;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Χρησμολόγος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὤ ποῦ νὰ χαθῇς!

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Καλάτυχε, τὰ θεῖα μὴν περιφρονῇς,
διότ', ὑπάρχει Βάκιδος χρησμὸς, λαλῶν
περὶ Κουκκοσυννεφοπόλεως.

(934) —◡◡—,—◡◡
—◡◡,—◡◡—
◡◡◡◡,◡◡◡◡,—◡◡,—◡◡,◡◡—

(942) Τὰ θύματα, πρὶν τὰ σφάξωσι, τὰ ἔκουρευον (κατάρχεσθαι.)

(945) Βάκις, ἀρχαῖος Βοιωτὸς μάντις, γράψας χρησμοὺς ἐν ἑξαμέτροις. Ἴδ. Ἡρόδ., Παυσ. καὶ Ἀριστοφ. Ἱππ. καὶ Εἰρήν. 1089.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ πῶς
δὲν εἶχες προφητεύσει πρὶν οἰκήσωμεν
ἡμεῖς αὐτήν;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Τὸ θεῖον μὲ ἐμπόδιζε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸν χρησμὸν ἔλ' ἂς τὸν ἀκούσωμεν λοιπόν.

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

«Ὅμως ὁψέποτε λύκοι καὶ ἄσπραι συγχρόνως κουροῦναι
τὸ μεταξὺ κατοικοῦν Σικυῶνος ὁμοῦ καὶ Κορίνθου ...»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί κοινὸν ἔχουν οἱ Κορίνθιοι μ' ἡμᾶς;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Μὲ τοῦτ' ὁ Βάκις τὸν ἀέρα ἐννοεῖ.
«Εἰς τὴν Πανδώραν νὰ θύσητε πρῶτον κριὸν λευκομάλλην.
Ὅστις δ' ἂν ἔλθῃ τῶν λόγων μου πρῶτος προφήτης, εἰς τοῦτον
δόσατε ἔνδυμα ἄσπρον, καὶ πέδιλα δόσατε νέα.»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Περὶ πεδίλων λέγει;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Λάβε τὸ χαρτί.

(953) Ὡς ὄντα δηλ. τὸν ἀέρα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Τὸ δὲ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος ἦν παροιμιωδῶς περίφημον διὰ τὴν εὐφορίαν του. Ἴδ. Ἀθήν. Ε, 219.

(954) Εἰς τὴν Πανδώραν, τὴν Θεὰν τῶν δώρων.

(957) Τὸ βιβλίον, τὸ περιέχον τοὺς χρησμούς.

«Δότε τον δὲ καὶ φιάλην, καὶ σπλάγχνων τὴν φού-[χταν γεμάτην.»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ περὶ σπλάγχνων λέγει;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Λάβε τὸ χαρτί.
«Ἂν δὲ, θεσπέσιε νέε, αὐτὰ ὡς ἐντέλλομαι πράξῃς,
θενὰ γενῇς ἀετὸς εἰς τὰ σύννεφ'. Ἂν ὅμως δὲν δώσῃς,
δὲν θενὰ εἶσ' ἀετὸς, τρυποχάρυδον, οὔτε τρυγόνι.»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ ὅλ' αὐτὰ τὰ λέγει;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Λάβε τὸ χαρτί.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν ὁμοιάζει ὁ χρησμός σου μ' ὃν ἀντέγραψα
ἐγὼ τοιοῦτον παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος.
«Ὅταν δὲ ἄνθρωπος ξένος, ἀπρόσκλητος ἔλθῃ ἀγύρ-[της,
καὶ ἐνοχλῶν τὰς θυσίας, ζητῇ νὰ μεθέξῃ τῶν σπλάγ-[χνων,
τότε κτυπᾶτε αὐτὸν μεταξὺ τῶν πλευρῶν του ἀπό-[νως.»

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Μωρολογεῖς νομίζω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λάβε τὸ χαρτί.
«Μὴ τὸν ἀφήνετε δὲ, οὐδ' ἂν εἶν' ἀ ε τ ὸ ς τ ῶ ν σ υ ν-[ν έ φ ω ν,
οὔτ' ἂν εἶναι ὁ Λάμπων, ἢ ἂν Διοπείθης ὁ μέγας.»

(961) Χρησμὸς (ἴσως τοῦ Βάκιδος) προέλεγεν εἰς τὰς Ἀθήνας ὅτι θὰ ὑψωθῶσιν ὡς ἀετός.

(971) Λάμπων καὶ Διοπείθης, μάντεις.

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Καὶ ὅλ' αὐτὰ τὰ λέγει;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λάβε τὸ χαρτί.
Θὰ κρημνισθῇς εἰς κόρακας;

ΧΡΗΣΜΟΛΟΓΟΣ

Ὢ συμφορά!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν θὰ πηγαίνῃς νὰ χρησμολογῇς ἀλλοῦ;

ΜΕΤΩΝ

(ἔρχεται)

Πρὸς ὑμᾶς ἦλθα...

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄλλο ἔρχεται κακόν.
Νὰ κάμῃς τί; ὁποίαν ἔχεις συμβουλὴν,
ποῖον σὲ φέρει εὕρημα, τίς κόθορνος;

ΜΕΤΩΝ

Νὰ σᾶς μετρήσω τὸν ἀέρα ἔρχομαι,
νὰ τὸν ῥυμοτομήσω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πλὴν, μὰ τοὺς Θεοὺς,
εἰπὲ, τίς εἶσαι;

ΜΕΤΩΝ

Τίς; ὁ Μέτων εἶμ' ἐγώ.
Γνωστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα κ' εἰς τὸν Κολωνόν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ τ' εἶν' αὐτά;

(977) Κόθορνος, εἶδος ὑποδήματος, ἰδίως τὸ τραγικόν.
(980) Ὁ Μέτων εἶναι ὁ περίφημος γεωμέτρης καὶ ἀστρονόμος.
(981) Κολωνός, μέρος τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, ἐξ οὗ λέγεται ὅτι ἦν ὁ Μέτων.

ΜΕΤΩΝ

Κανόνες εἶν' ἀέρια·
διότι, βλέπεις, ἔχει πέριξ ὁ ἀὴρ
κλιβάνου σχῆμα· ἐφαρμόζων δὲ αὐτὸν
ἐπάνω τὸν κανόνα τὸν κυρτὸν, κ' ἐντὸς
τὸν διαβήτην..., ἐννοεῖς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν ἐννοῶ.

ΜΕΤΩΝ

Μ' ὀρθὸν κανόνα θὰ μετρήσω, νὰ γενῇ
τετράγωνος ὁ κύκλος, κ' εἰς τὸ κέντρον του
ἡ ἀγορά· ὀρθαὶ δὲ εἰς τὸ μέσον του
νὰ διευθύνωντ' αἱ ὁδαὶ, ὡς ὁ ἀστὴρ
στρογγύλος ὢν, καθέτους ὅμως πέριξ του
ἀκτῖνας ἀποστίλβει.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄνθρωπος Θαλῆς!
ὦ Μέτων!

ΜΕΤΩΝ

Τί;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἠξεύρεις ὅτι σ' ἀγαπῶ.
Ἀλλ' ἄκουσέ με, κίνησε τὸν δρόμον σου.

ΜΕΤΩΝ

Τί κακὸν τρέχει;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὡς εἰς Λακεδαίμονα,

(992) Ἐπὶ χλευασμῷ (οὗ ὅμως ὁ σοφὸς Μέτων δὲν ἦτον ἄξιος) τὸν παραβάλλει πρὸς τὸν μαθηματικώτατον τῶν ἑπτὰ σοφῶν.

διώκονται οἱ ξένοι, καὶ μοιράζονται
ξυλιαῖς ἐδῶ.

ΜΕΤΩΝ

Μὴ ἔχετ' ἐπανάστασιν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Διόλου.

ΜΕΤΩΝ

Πῶς δέ;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὅλοι ὁμοθυμαδὸν,
ὅσους ἀγύρτας, τοὺς ἀποδιώκομεν.

ΜΕΤΩΝ

Λοιπὸν, νὰ φύγω;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μάλιστα, καὶ ἀγνοῶ
ἂν θὰ προφθάσῃς. Αἱ ξυλιαῖς σ' ἐπρόφθασαν.

(Τὸν κτυπᾷ.)

ΜΕΤΩΝ

Ὦ δυστυχία!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν σοὶ ἔλεγα ἐγώ;
Δὲν θὰ πηγαίνῃς καὶ ἀλλοῦ νὰ μετρηθῇς;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

(Ἔρχεται κρατῶν δύο κάλπας ψηφοφορικάς.)

Πρόξενοι!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ποῖος εἶν' ὁ Σαρδανάπαλος;

(1004) Εἰς ξένην πόλιν ἐρχόμενος, ζητεῖ τοὺς προξένους, τοὺς τεταγμένους νὰ δέχωνται τοὺς Ἀθηναίους. Σαρδανάπαλον δὲ τὸν λέγει διότι πιθανῶς εἶν' ἐνδεδυμένος πολυτελῶς.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Κληρωθεὶς ἦλθα μὲ κουκκὶ ἐπίσκοπος
εἰς Κουκκοσυννεφόπολιν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐπίσκοπος!
Ποῖος σὲ στέλλει;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Τοῦτο τὸ παλαιόχαρτον
τὸ τοῦ Τελέου.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Στέργεις τὸν μισθὸν λαβὼν
ν' ἀναχωρήσῃς χωρὶς ζάλας;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Βέβαια.
Θέλω νὰ σπεύσω εἰς τὴν συνεδρίασιν,
ὅπου ὑπὲρ Φαρνάκου ἔπραξά τινα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λάβε καὶ τρέχε. Πληρωμή σου εἶν' αὐτή.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Τ' ἦν τοῦτο;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τοῦ Φαρνάκου συνεδρίασις.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Μάρτυρες εἶσθε. Δέρουν τὸν Ἐπίσκοπον.

(1005) Ἐπίσκοποι ἐστέλλοντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐπιτηρηταί, ἀναλόγως τοῖς ἁρμοσταῖς τῶν Λακεδαιμονίων. Ἔλαχε δὲ ἢ ἐξελέγη διὰ ψήφου.

(1008) Δίπλωμα ὃ τὸν ἔδωκεν ὁ Τελέας. Ἐν στ. 169 ἀναφέρει τὸν Τελέαν ὡς κοῦφον καὶ πονηρὸν συκοφάντην, ὃν διὰ τοῦτο παραβάλλει πρὸς πετώμενα ὄρνεα.

(1010) Τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

(1011) Φαρνάκης, σατράπης Πέρσης. Αἰνίττεται δὲ τὰς μετὰ τῶν ξένων ῥᾳδιουργίας καὶ συνεννοήσεις τῶν πολιτευομένων.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν θενὰ φύγῃς, ἔχων καὶ τὰς κάλπας σου;
Φρικτὸν δὲν εἶναι; Ἐπισκόπους στέλλουσι,
πρὶν θυσιάσῃ τοῖς Θεοῖς ἡ πόλις μας.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ (ἔρχεται)

«Ἐὰν δ' ὁ Κουκκοσυννεφοπολίτης τὸν Ἀθηναῖον ἀ-
δικῇ...»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί κακὸν πάλιν τὸ βιβλίον εἶν' αὐτό;

ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ὁ ψηφισματοπώλης εἶμαι. Νέους δὲ
νὰ σᾶς πωλήσω νόμους ἔφερα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ τί;

ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Οἱ κουκκοσυννεφοπολῖται θὰ δεχθοῦν
τοιούτους νόμους, μέτρα καὶ σταθμὰ, καθὼς
οἱ Ὀλοφύξιοι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σὺ δὲ τὰ μέτρα ὡς οἱ Ὠτοτύξιοι.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Τί ἔπαθες;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν φεύγεις μὲ τοὺς νόμους σου;
Θενὰ σὲ δείξω σήμερον νόμους πικρούς.

(1015) Τὰς κάλπας τῆς ψηφοφορίας, ἃς εἶχε φέρει ὅπως ἐγκαταστήσῃ δικαστήριον, ὡς ἔπραττον οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις.

(1018) Πεζὸν ὕφος δικαστικῶν ἀποφάσεων.

(1024) Ὀλόφυξος, μικρὰ Θρᾳκικὴ πόλις, σύμμαχος ὑποτελὴς τῶν Ἀθηνῶν.

(1025) Δηλ. θὰ ὠτοτύξῃς, θὰ κλαύσῃς.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Κλητεύω τὸν Πεισθέταιρον δι' ὕβριν
εἰς τὸν Μουνυχιῶνα μῆνα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τῷ ὄντι λέγεις, καὶ ἀκόμη εἶσ' ἐδῶ;

ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Ἐὰν δ' ἀποδιώκῃ τις τοὺς ἄρχοντας,
κατὰ τὴν στήλην μὴ δεχόμενος αὐτούς...»

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κακὸν νὰ σ' ἔλθῃ! Καὶ ἀκόμη εἶσ' ἐδῶ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Δραχμὰς μυρίας σ' ἐπιβάλλω πρόστιμον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐγὼ σκορπίζω καὶ τὰς δύω κάλπας σου.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Νύκτα τὴν στήλην, ἐνθυμεῖσ', ἐβρώμισες.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἰβοῖ! συλλάβετέ τον. Πῶς; δὲν στέκεσαι;

ΙΕΡΕΥΣ

Ἂς φύγωμεν ἐντεῦθεν τάχιστα κ' ἡμεῖς,
εἰς τοὺς Θεοὺς τὸν τράγον ὅπως θύσωμεν.

(Ἐξέρχονται ὁ Ἱερεύς, ὁ Πεισθέταιρος
καὶ ὁ Εὐελπίδης.)

(1028—29) Πεζόν.

(1029) Κατὰ τὸν Μουνυχιῶνα, τὸ ἔαρ, ἐδικάζοντο ἐν Ἀθήναις αἱ πρὸς τοὺς ξένους δίκαι.

(1031) Πεζόν.

(1032) Στήλη, ἡ ἐφ' ἧς ἦν ἐπιγεγραμμένος ὁ νόμος.

(1034) Τῆς ὕβρεως ὁ ἀγὼν ἦν τιμητός. Ὁ ἐνάγων ἐπρότεινε τὸ εἰς τὸν ἀντίδικόν του ἐπιβλητέον πρόστιμον.

Ἡμίχορος

ΣΤΡΟΦΗ

Εἰς ἐμὲ τὸν παντόπτην τοὐντεῦθεν
τὸν παντάρχην οἱ ἄνθρωποι ὅλοι παντοῦ
θὰ προσφέρουν εὐχὰς καὶ δεήσεις.
Ἐπειδὴ τὴν γῆν πᾶσαν ἐγὼ ἐφορῶ,
καὶ τοὺς θάλλοντας σώζω καρπούς της
πανσπερμίαν φονεύων θηρίων,
ὅσα, ὡς εἰς τὴν γῆν τι φυτρώσῃ,
ἀπὸ τοῦ κάλυκος εὐθὺς μὲ σιαγόν' ἀχόρταγον
ἐπὶ τῶν δένδρων κάθηνται καὶ τρώγουν τὸν καρ-
[πὸν αὐτῶν.
Ἀποκτείνω καὶ ὅσα, φυλῶν βλαπτικῶν,
ἐπιφέρουσ' εἰς κήπους εὐώδεις φθοράν·
ὅσα δὲ δαγκάνοντα ἢ ἕρποντ', αὐτά,
τὰ ἐξολοθρεύει ὅλα ἡ γοργὴ πτέρυξ μου.

ΧΟΡΟΣ

Σήμερον διαλαλεῖται εἰς τὴν πόλιν πανταχοῦ,
τὸν ἐκ Μήλου Διαγόραν ἂν φονεύσῃ τις ὑμῶν,

(1040—52) ⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑ } 2.
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑– }
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑ 3.
–⏑⏑⏑,–⏑⏑⏑,⏑⏑⏑–,⏑⏑⏑–
–⏑⏑⏑,–⏑⏑⏑,–⏑⏑⏑,–⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑– 2.
–⏑⏑⏑ –⏑⏑⏑,–⏑⏑⏑
–⏑⏑⏑,–⏑⏑⏑,–⏑–,–⏑⏑

Τοῦ τύπου τούτου τὸ ἀρχαῖον κείμενον ἔχει τὰ μακρά, τὸ νέον τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν εἰς βραχέα.

(1054) Διαγόρας, Μήλιος φιλόσοφος ὡς ἄθεος καταδιωχθείς, καὶ φυγὼν ἐξ Ἀθηνῶν.

τάλαντον νὰ λάβῃ μέλλει· καὶ ἂν τύραννόν τινα
τῶν ἀποθανόντων κτείνῃ, θενὰ λάβῃ τάλαντον.
Θέλομεν κ' ἡμεῖς δὲ τώρα νὰ διαλαλήσωμεν.
Τὸν Σποργίτην Φιλοκράτην ἂν φονεύσῃ τις ὑμῶν,
τάλαντον θὰ λάβῃ· ἂν δὲ φέρῃ ζῶντα, τέσσαρα,
ἐπειδὴ πωλεῖ τοὺς σπίνους πρὸς ἑπτὰ τὸν ὀβολὸν,
δι' ἐπίδειξιν τὰς κίχλας βασανίζει καὶ φυσᾷ,
καὶ τὰς μύτας τῶν κοσσύφων μὲ πτερὰ διαπερᾷ,
καὶ περιστερὰς ὁμοίως συλλαμβάνει καὶ κρατεῖ,
καὶ ὡς κράκτας τὰς βιάζει νὰ πετοῦν εἰς δίκτυα.
Ταῦτα σᾶς διαλαλοῦμεν. Ἂν κλεισμένας κρύπτῃ τις
ὄρνιθας εἰς τὴν αὐλήν του, ἂς ἀνοίξῃ τὴν αὐλήν.
Ἀλλ' ἐὰν καὶ δὲν πεισθῆτε, θενὰ σᾶς συλλάβωμεν,
θὰ σᾶς δέσωμεν, κ' ὡς κράκται θὰ μᾶς χρησιμεύητε.

Ἡμίχορος

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Ὦ φίλη τῶν πετώντων ὀρνέων
πανευδαίμων! διότι χειμῶνα ποτὲ
δὲν ἐνδύονται γούνας παχείας,
οὔτε δὲ ἡ ἀκτὶς ἡ καλοκαιρινὴ,
πνιγηρὰν εἰς ἡμᾶς στέλλει ζέστην,
ἀλλ' εἰς κόλπους ἀνθούντων λειμώνων
ὑπὸ φύλλων σκιάδας φωλεύω,
ὅταν μ' ὀξὺ σύριγμα ὁ κράκτης ὁ θεόπνευστος,
ψάλλῃ εἰς τὸν καύσωνα καὶ ἡλιομανὴς βοᾷ,

(1055) Οἱ φιλελεύθεροι Ἀθηναῖοι καὶ ἀποθανόντας ἀπεστρέφοντο τοὺς τυράννους, ὥστε εἰ δυνατὸν νὰ τοὺς θανατώσωσι.

(1058) Περὶ Φιλοκράτους ἴδ. στ. 14.

(1069—81) Τὸ μέτρον ὡς 1040—52 πλὴν στ. 1069, ἀντιστοιχοῦντος εἰς στ. 1048, καὶ ἔχοντος οὕτω·

–⏑⏑⏑⏑, –⏑⏑–, ⏑–⏑–, ⏑–⏑–

τὸν χειμῶνα εἰς σπήλαια κοῖλα περνῶ,
μὲ τὰς νύμφας συμπαίζων εἰς νάπας βουνῶν·
βόσκομεν δ' ἀνοίξεως παρθενικὰ
μύρτα λευκανθῆ, καὶ τῶν χαρίτων φυτεύματα.

ΧΟΡΟΣ

Τοὺς κριτὰς περὶ τῆς νίκης νὰ εἰπῶμεν θέλομεν.
Ἀγαθά, ἂν μᾶς ἐγκρίνουν τόσα θὰ τοῖς δώσωμεν,
ὥστε δῶρα θενὰ λάβουν ὑπὲρ τὸν Ἀλέξανδρον.
Πρῶτον μέν, αὐτὸ 'ποῦ ὅλοι λαχταρεῖτε οἱ κριταί,
πώποτε δὲν θὰ σᾶς λείψουν γλαῦκες λαυριωτικαί·
θενὰ κατοικοῦν μαζῆ σας, καὶ εἰς τὰ βαλάντια
τὰ πουλία των γεννῶσαι, θὰ κλωσήσουν ὀβολούς.
Ἔπειτα θὰ ὁμοιάζουν αἱ οἰκίαι σας ναούς,
ἐπειδὴ τὰς ὀροφάς των θὰ στεγάζῃ ἀετός.
Ἂν δ' ὑπούργημα λαβόντες θέλητε ν' ἀρπάσητε,
θὰ σᾶς δίδωμεν εἰς χεῖρας ἱεράκιον ταχύ.
Ἂν δὲ πούποτε δειπνῆτε, στέλλομεν τὴν σγάραν μας.
Καθ' ἡμῶν δ' ἂν κηρυχθῆτε, χάλκινα σκιάδια
βάλετε ὡς ἀνδριάντες· ἐπειδὴ χωρὶς αὐτῶν
ἔνδυμ' ἂν κἀνεὶς φορέσῃ ἄσπρον, θὰ τιμωρηθῇ.
Ἀπ' ἐπάνω ἕως κάτω θενὰ τὸν λερώνωμεν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (ἐπανερχόμενος)

Ἡ μὲν θυσία ἦτον, ὦ πτηνά, καλή.
Πῶς νὰ μὴ ἔλθῃ ἐκ τοῦ τείχους ἄγγελος,

(1084) Τὰ δῶρα ἃ ἔλαβεν ὁ Πάρις ὅταν ἐπρόκρινε τὴν Ἀφροδίτην.

(1086) Αἱ δραχμαὶ τοῦ Λαυριωτικοῦ ἀργύρου, ἔχουσαι τύπον γλαυκός.

(1090) Ἀετὸς καὶ τὸ ἀέτωμα, τὸ τριγωνικὸν πέρας τῆς στέγης τῶν ναῶν.

(1094) Εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἱσταμένων χαλκῶν ἀνδριάντων ἔθετον χαλκᾶ μηνοειδῆ σκιάδια προφυλάττοντα αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν ὀρνέων.

νὰ μάθωμεν πῶς εἶναι τἀκεῖ πράγματα;
Πλὴν τίς φυσᾷ καὶ τρέχει ὡς τὸν Ἀλφειόν;

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Ποῦ εἶναι, ποῦ, ποῦ ποῦ ποῦ ποῦ, ποῦ εἶναι, ποῦ,
ποῦ εἶν' ὁ ἄρχων ὁ Πεισθέταιρος;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐγώ.

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Ὠκοδομήθη πᾶν τὸ τεῖχος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κάλλιστα.

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Ὡραῖον ἔργον, μεγαλοπρεπέστατον·
ὥστ', ἂν ἐπάν' ὁ Προξενίδης Κομπασεὺς
κ' ὁ Θεαγένης μ' ἅμαξαν ἀπαντηθοῦν,
καὶ μ' ἄλογα μεγάλα ὡς τὸ Δούριον,
θενὰ περάσουν κατὰ πλάτος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἡρακλῆ!

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Ἔχει δὲ μῆκος, τὸ ἐμέτρησα ἐγώ,
ἑκατοντόργυιον.

(1101) Ἀναφέρει τὸν Ἀλφειὸν μᾶλλον ἴσως διότι παρ' αὐτῷ ἐσταδιοδρόμουν.

(1106) Ὁ Προξενίδης, ἴσως πρόγονος τοῦ μεταγενεστέρως χρηματίσαντος ἐπωνύμου (Ant. Hell. II, ἀρ. 471.) Κωμῳδῶν αὐτὸν ὡς κομπάζοντα, πλάττει τὸ δημοτικὸν αὐτοῦ Κομπασεύς, ἀντὶ ἴσως Στειριεύς, ὡς λέγεται ἐν ἐπιταφίῳ ὁμώνυμός τις καὶ πιθανῶς συγγενὴς αὐτοῦ (Αὐτ. ἀρ. 1624.)

(1107) Θεαγένης, ἴδ. ἀνωτ. στ. 828.

(1108) Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ὑπῆρχε κολοσσιαῖος χαλκοῦς Δούριος ἵππος, ἔργον Στρογγυλίωνος (Ant. Hell. I, ἀρ. 41.)

(1109) Ἀπαραλλάκτως ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης διὰ τὸ τεῖχος τοῦ Πειραιῶς (Θουκ. Α, 93.)

(1111) Διὰ πτηνὰ δὲν ἀπῃτεῖτο μακρότερον.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί μάκρος, Ποσειδῶν!
Τόσον μακρὺ δὲ τίνες τ' ᾠκοδόμησαν;

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Τὰ ὄρνεα, (ὄχ' ἄλλος, οὔτ' Αἰγύπτιος
κεραμοφόρος, κτίστης, οὐδὲ λιθουργὸς),
διὰ χειρῶν των, ὥστε τὰ ἐθαύμασα.
Τρισμύρι' ἦλθον ἐκ Λιβύας γερανοί,
καταπίοντες λίθους εἰς θεμέλια,
καὶ μὲ τὰ ῥάμφ' οἱ ὄρτυγες τοὺς ἔκοπτον.
Ἄλλοι δὲ μύρι' ἠχθοφόρουν πελαργοί.
Νερὸν δ' εἰς τὸν ἀέρα ἤντλουν κάτωθεν
χαραδριοὶ καὶ τ' ἄλλα τὰ ποτάμια.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τίς δὲ προσῆγε τὸν πηλόν;

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Ἐρωδιοὶ
μὲ τὰς λεκάνας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀλλὰ πῶς τὸν ἔβαλον;

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Αὐτὸ, καλὲ, τὸ εὗρον τεχνικώτατα.
Αἱ χῆνες ὡς μὲ πτύα μὲ τοὺς πόδας των
κτυπῶσαι, εἰς λεκάνας ἔβαλον αὐτόν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Οἱ πόδες, ὢ! τί πρᾶγμα δὲν ἐργάζονται!

(1113) Αἰγύπτιοι, κτίσται ἄριστοι, ὡς κτίσαντες καὶ τὰς πυραμίδας.
(1116) Οἱ γερανοὶ ἔρχονται ἐξ Ἀφρικῆς.
(1127) Ἀντὶ «καὶ χεῖρες κτλ.» κατὰ παροιμίαν «Τί δῆτα χεῖρες οὐκ ἂν ἐργασαίατο;»

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Κ' αἱ πάππιαι, φοροῦσαι περιζώματα,
ἔφερον πλίνθους· καὶ τὸ πηλοφόριον,
κρατοῦσ' ἐπέτων, ὡς παιδία, μετ' αὐτὰς
αἱ χελιδόνες, εἰς τὸ στόμα των πηλόν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί νὰ μισθῶμεν μισθωτοὺς εἰς τὸ ἑξῆς;
Τὰ δὲ τοῦ τείχους ξύλινα εἰπέ μοι, τίς
τὰ κατηργάσθη;

ΑΓΓΕΛΟΣ Α'

Ἦσαν λεπτουργοί, πτηνά·
τεχνῖται πελεκάνοι ἐπελέκησαν
τὰς πύλας μὲ τὰ ῥάμφη· καὶ ὁ κτύπος ἦν
ὅτ' ἐπελέκων, ὡς παρὰ τοῖς ναυπηγοῖς.
Μὲ πύλας τώρα ὅλ' αὐτὰ ἐκλείσθησαν,
καὶ μὲ μοχλοὺς κλειδοῦνται καὶ φυλάττονται,
περιπολοῦνται, περικωδωνίζονται,
φρουραὶ εἰς ὅλους καὶ πυραὶ ἐτάχθησαν
τοὺς πύργους. Ἀλλὰ τρέχω τώρα νὰ νιφθῶ
ὀλίγον. Σὺ δὲ πράξε τὰ ἐπίλοιπα.

ΧΟΡΟΣ

Αἶ σὺ, τί κάμνεις; στέκεσαι καὶ ἀπορεῖς
πόσον ταχέως ἔγινε τὸ τεῖχός μας;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' εἶναι ἀπορίας ἄξιον, μὰ τοὺς Θεούς.
Τῇ ἀληθείᾳ ψεύματα μοὶ φαίνεται.
Ἀλλ' ἰδοὺ φύλαξ τῶν ἐκεῖθεν, ἄγγελος
ἔρχεται τρέχων, ὡς πυῤῥίχην νὰ πηδᾷ.

(1128) Διὰ τὸ διάφορον χρῶμα τοῦ στήθους των.
(1140) Κώδωνας εἶχον οἱ περίπολοι.

ΑΓΓΕΛΟΣ Β'

Ἰοὺ ἰού, Ἰοὺ ἰού, Ἰοὺ ἰού.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί εἶναι τοῦτο;

ΑΓΓΕΛΟΣ Β'

Φοβερὰ ἐπάθαμεν.
Ἐκ τῶν Θεῶν τις, ἐκ Διός, ἐπέρασεν
εἰς τὸν ἀέρα διὰ τῶν πυλῶν, λαθὼν
ἡμεροσκόπους φύλακας, τοὺς κολοιούς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ πρᾶξις, πρᾶξις ἀνοσία καὶ κακή.
Τίς δ' εἶναι;

ΑΓΓΕΛΟΣ Β'

Δὲν ἠξεύρω. Ὅτι δὲ πτερὰ
φορεῖ ἠξεύρω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Περιπόλους ἔπρεπε
νὰ στείλετε ἀμέσως.

ΑΓΓΕΛΟΣ Β'

Καὶ ἐστείλαμεν
ἱπποτοξότας παμπληθεῖς ἱέρακας.
Ἐκίνησαν δὲ κ' ὅλ' οἱ γαμψώνυχες,
ἀνεμοδάμης, γέρανος, γὺψ, ἀετός,
καὶ τὸν Θεὸν ζητοῦσι· τρέμει δ' ὁ αἰθὴρ
εἰς τῶν πτερύγων τὴν ὁρμὴν καὶ τοὺς τρυγμούς.
Μακρὰν δὲν εἶναι πλέον. Κάπου ἀπ' ἐδῶ
θὰ εἶναι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὰς σφενδόνας ἂς ἁρπάσωμεν,

(1159) Τρισμυρίους, λέγει ὁ ποιητής.

τὰ τόξα. Ὑπηρέται, ὅλοι τρέξατε,
τοξεύετ' ὅλοι. Τὴν σφενδόνην δότε με.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Πόλεμος αἴρεται,
πόλεμος ἄφατος,
πρὸς τοὺς Θεοὺς κ' ἐμέ.
Τὸ κενὸν φρούρει, πᾶς,
τὸ συννεφόφρακτον,
Ἐρεβογέννητον,
μὴ περάσ' ἴσως τις
τῶν Θεῶν σὲ λαθών.
Ἰδέτε πλὴν, προσέχετε!
Ἐγγὺς θὰ εἶναι ὁ Θεός. Ἀκούεται
τὸ ἐναέριόν του πτεροκτύπημα.

(Ἐπιφαίνεται ἡ ΙΡΙΣ πετῶσα.)

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἴ σύ! Ποῦ, ποῦ πετᾷς; ποῦ; Μένε ἥσυχος.
Τὸν δρόμον παῦσε· στάσου καὶ μὴ προχωρῇς.
Τίς εἶσαι, πόθεν, ἔπρεπε νὰ μᾶς εἰπῇς.

ΙΡΙΣ

Παρὰ τῶν Ὀλυμπίων ἔρχομαι Θεῶν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καλεῖσαι πλοῖον; περικεφαλαία; πῶς;

ΙΡΙΣ

Ἶρις γοργή.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σαλαμινία; Πάραλος;

(1168—75) –⏑–,–⏑– (τὰς μακρὰς ἐνίοτε ἀναλελυμένας.)
(1183) Τὴν νομίζει πλοῖον, διότι τρέχει, περικεφαλαίαν διότι ἔχει πτερά.
(1184) Ἦσαν αἱ δύω ἀγγελιαφόροι τριήρεις τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἡ Ἶρις ἦν τῶν Θεῶν ἀγγελιαφόρος.

ΙΡΙΣ

Τί τοῦτο;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἂς συλλάβῃ ταύτην τις ὑμῶν,
ἀνεμοδάμης.

ΙΡΙΣ

Νὰ συλλάβωσιν ἐμέ;
Τί κακὸν τοῦτο;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Θενὰ κλαύσῃς, καὶ πολύ.

ΙΡΙΣ

Ἄτοπον πρᾶγμα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Διὰ ποίων δὲ πυλῶν
ὦ μιαρὰ, εἰσῆλθες εἰς τὸ τεῖχός μας;

ΙΡΙΣ

Τὰς πύλας δὲν γνωρίζω, κατ' ἀλήθειαν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀκούσατέ την πῶς μᾶς εἰρωνεύεται.
Ἂν πρὸς τοὺς κολοιάρχας ἦλθες, λέγε μας.
Τῶν πελαργῶν σφραγῖδα ἔχεις;

ΙΡΙΣ

Τί κακόν!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν ἔχεις;

ΙΡΙΣ

Ὑγιαίνεις;

(1192) Κολοιάρχαι, οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν φρουρούντων κολοιῶν. Ἴδ. στ. 1154.
(1193) Σφραγιστὸν διαβατήριον.
(1194) Ὑγιαίνεις, δηλ. ἔχεις τὰς φρένας ὑγιεῖς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὴν ὑπογραφὴν,
ὀρνίθαρχος οὐδεὶς σοὶ ἐπεκύρωσε;

ΙΡΙΣ

Καλότυχε, οὐδείς μοι ἐπεκύρωσε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ πετᾷς οὕτω τὸ λοιπὸν ἐν σιωπῇ,
διὰ τοῦ χάους καὶ τῆς ξένης πόλεως;

ΙΡΙΣ

Πῶς ἄλλως πρέπει νὰ πετῶσιν οἱ Θεοί;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν τὸ ἠξεύρω. Ὄχι οὕτω βέβαια.
Παρανομεῖς δὲ τώρα. Κ' ἤξευρε αὐτὸ,
ὅτι πασῶν Ἰρίδων δικαιότατα
θ' ἀπέθνησκες, ἂν εἶχες ὅ,τι σ' ἤξιζεν.

ΙΡΙΣ

Ἀθάνατος πλὴν εἶμαι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πλὴν θ' ἀπέθνησκες.
Μοὶ φαίνετ' ὅτι θὰ ἐπάσχομεν δεινὰ,
ἂν τῶν μὲν ἄλλων ἤρχομεν, σεῖς δ' οἱ Θεοὶ
ἠσχημονεῖτε, οὐδὲ κατεπείθεσθε
ν' ἀκούητέ πως καὶ τοὺς καλλητέρους σας.
Ποῦ ἀρμενίζεις, λέγε μοι, μὲ τὰ πτερά;

ΙΡΙΣ

Ἐγώ; πρὸς τοὺς ἀνθρώπους παρὰ τοῦ πατρὸς
πετῶ, νὰ εἴπω τοῖς Θεοῖς νὰ θύωσι,
ν' ἀρνοσφαγῶσιν εἰς βουθυσιῶν βωμοὺς,
νὰ καίουν κνίσσαν.

(1210) Παρῳδία χωρίου τοῦ Σοφοκλέους (ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων.)

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ποίους λέγεις; τί Θεούς;

ΙΡΙΣ

Ποίους; ἡμᾶς τοὺς ὄντας εἰς τὸν οὐρανόν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Θεοὶ σεῖς εἶσθε;

ΙΡΙΣ

Ποῖοι ἄλλ' εἶν' οἱ Θεοί;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὰ ὄρνεα· κ' εἰς ταῦτα ὅλ' οἱ ἄνθρωποι,
ὄχ' εἰς τὸν Δία, μὰ τὸν Δί', ἂς θύωσι.

ΙΡΙΣ

Μωρὲ, μωρέ! Τὰς φρένας μή συ τῶν Θεῶν
τὰς δεινὰς κίνει, σύσσωμον τὸ γένος σου
μὴ βροντὴ δίκης καταστρέψῃ τοῦ Διὸς,
καὶ μὴ τὸ σῶμα, μὴ τοὺς οἴκους τοὺς κτιστοὺς
φλὸξ σοὶ τεφρώσῃ Λικυμνίου κεραυνοῦ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἄκουσον σὺ, καὶ παῦσον τοῦ νὰ φλυαρῇς.
Ἡσύχασον· εἰπέ με, Φρύγα ἢ Λυδὸν
θαῤῥεῖς πῶς θὰ ξιππάσῃς μὲ τοὺς λόγους σου;
Ἠξεύρεις ὅτι ἂν ὁ Ζεὺς μὲ ἐνοχλῇ,
τοὺς οἴκους του, τοὺς οἴκους τοῦ Ἀμφίονος
θ' ἀποτεφρώσω μὲ πυρφόρους ἀετούς.
Εἰς οὐρανὸν θὰ στείλω πορφυρίωνας,

(1222) Λικύμνιος, ἀπολεσθεῖσα τραγῳδία τοῦ Εὐριπίδου, ἐν ᾗ ἐκεραυνοβολεῖτό τις.

(1224) Λυδὸν ἢ Φρύγα, κατὰ τὴν Ἄλκηστιν τοῦ Εὐριπίδου, στ. 649.

(1227—28) Ἐκ τῆς ἀπολεσθείσης Νιόβης τοῦ Αἰσχύλου.

(1229) Πορφυρίωνες, ἴδ. στ. 559.

μὲ πανοπλίας ἐνδυμένους παρδαλᾶς,
ἑξακοσίους κ' ἔτι πλέον. Ἄλλοτε
εἷς Πορφυρίων ἀρκετὰ τὸν ἔβλαψε.
Καὶ σὺ δ' ἂν μ' ἐνοχλήσῃς, τὴν διάκονον,
θὰ τὴν τινάξω μίαν καὶ ἀνάσκελα,
τὴν Ἶριν τὴν ἰδίαν, ὥστε ν' ἀπορῇς,
πῶς γέρων ἔχω δύναμιν νεανικήν.

ΙΡΙΣ

Κακότυχε, νὰ σκάσῃς μὲ τοὺς λόγους σου!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν θὰ τὸ στρίψῃς, παρευθὺς, εὐρὰξ πατάξ;

ΙΡΙΣ

Ἂν δὲν σὲ ταπεινώσῃ ὁ πατήρ μου Ζεύς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὢ δυστυχία! Πέτα τώρα καὶ ἀλλοῦ
ν' ἀποτεφρώσῃς νεωτέρους ἀπ' ἐμέ.

ΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Ἐπροκηρύξαμεν
διογενεῖς Θεοὶ
ἀπὸ τὴν πόλιν μας
νὰ μὴ περνοῦν ποτέ·
κ' εἰς ἱερόθυτον
οἱ βροτοὶ ἔδαφος
νὰ μὴ προσφέρωσιν
εἰς τοὺς Θεοὺς καπνόν.

(1238) Εὐρὰξ, πατὰξ, ἐπιφώνημα, τρὰμ τράμ.
(1241) Ν' ἀποτεφρώσῃ διὰ τοῦ ἔρωτος.
(1242—49) Τὸ μέτρον ὡς 1168—75.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Παράδοξον, ὁ κήρυξ ποῦ ἐστείλαμεν
εἰς τοὺς θνητοὺς, ὀπίσω νὰ μὴν ἔρχεται!

ΚΗΡΥΞ (ἐρχόμενος, καὶ χρυσοῦν στέφανον ἔχων ἀνὰ χεῖρας)

Πεισθέταιρε, ὦ μάκαρ, ὦ σοφώτατε,
λαμπρότατε, σοφώτατ', ἐνδοξότατε,
μακάριε! 'Αράζεις!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί μοὶ λέγεις σύ;

ΚΗΡΥΞ

Χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ σοφίας ἕνεκα
σὲ στεφανοῦσι καὶ τιμῶσιν οἱ λαοί.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸν δέχομαι· τί ὅμως τόσον μὲ τιμοῦν;

ΚΗΡΥΞ

Ὦ κτίσας πόλιν ἔνδοξον, αἰθέριον!
Πόσον τιμᾶται παρ' ἀνθρώπων ἀγνοεῖς,
καὶ πόσους ἔχει αὔτ' ἡ χώρα ἐραστάς;
Αὐτῆς πρὶν γίνῃς οἰκιστὴς τῆς πόλεως,
οἱ ἄνθρωπ' ἦσαν ὅλοι Λακωνομανεῖς,
μὲ κόμην, λερωμένοι, σωκρατίζοντες,
πεινῶντες, ῥαβδοφόροι. Τώρ' ἀνάπαλιν
καὶ ὀρνιθομανοῦσι, καὶ μεθ' ἡδονῆς
μιμοῦνται ὅσα πράττουσι τὰ ὄρνεα.
Καὶ πρῶτον ὅλοι ἅμ' ἀπὸ τὴν κλίνην των

(1254) Δηλ. ἐπέτυχας, συνεπλήρωσας τὸ ἔργον σου. Τὸ κείμενον ἔχει Κ α τ α κ έ λ ε υ σ ο ν, λέξιν ναυτικὴν, ὡς ἂν ἔλεγεν εἰς τὸν κελευστὴν τριήρεως νὰ διατάξῃ τοῖς ἐρέταις τὰ δέοντα διὰ τὴν προσόρμησιν.

(1255) 'Εκφράσεις τῶν ψηφισμάτων.

(1262) Δέκα ἔτη μετὰ τὴν παράστασιν τῶν Νεφελῶν καταφέρεται κατὰ τοῦ Σωκράτους. Προσβάλλει δὲ καὶ τοὺς Λακωνίζοντας, οἵτινες μετά τινα ἔτη ἦσαν ἡ φατρία τῶν Τριάκοντα.

πρωῒ πετῶσιν ὡς ἡμεῖς εἰς τὴν βοσκήν·
καὶ μετὰ ταῦτα εἰς βιβλία κάθηνται,
κ' ἔπειτα βόσκουν ἐξ αὐτῶν ψηφίσματα·
καὶ ὀρνιθομανοῦσι τόσον, ὥστε καὶ
πολλοὶ ὀρνέων ἔλαβον ὀνόματα·
ἐπωνομάσθη Πέρδιξ μὲν εἷς κάπηλος
χωλὸς, κ' ἐκλήθη Χελιδὼν ὁ Μένιππος,
μονόφθαλμος δὲ Κόραξ ὁ Ὀπούντιος,
ὁ Φιλοκλῆς δὲ Σπῖνος, καὶ Χηναλεποῦ
ὁ Θεαγένης, Νυκτερὶς ὁ Χαιρεφῶν,
Λυκοῦργος δ' Ἶβις, καὶ ὁ Συρακούσιος
Κίσσα, Ὀρτύκι δ' ὁ Μειδίας, ὅμοιος
μ' ὀρτύκι κτυπημένον κατακέφαλα.
Ὑπὸ φιλορνιθίας δ' ὅλοι ἔψαλλον
ᾄσματα ὅπου νὰ ὑπάρχῃ χελιδὼν,
ἢ χήνα, ἢ πηνέλοψ, ἢ περιστερὰ,
ἢ πτέρυγες, ἢ ἔστω μέρος πτέρυγος.
Κ' ἐκεῖθεν μὲν τοιαῦτα. Λέγω δὲ εἰς σὲ
πῶς μύριοι ἐκεῖθεν θὰ μᾶς ἔλθωσι,
πτερὰ ζητοῦντες κ' ἤθη γαμψωνυχικά.
Ἰδὲ πτερὰ νὰ εὕρῃς τοῖς ἐποίκοις σου.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν πρέπει μὰ τὸν Δία νὰ στεκώμεθα.

(1275) Ὀπούντιος, ἴδ. ἀνωτ., στ. 154.—Χαιρεφῶν, ὁ φίλος τοῦ Σωκράτους. Ὁ Συρακούσιος, ῥήτωρ ἀδόκιμος, οὗ ἐμνημόνευε καὶ ὁ Εὔπολις ἐν Πύλαις. Μειδίας, περὶ κύβους καὶ ὄρτυγας ἀσχολούμενος, γνωστὸς ἐξ ἄλλων χωρίων τῶν κωμικῶν. Ἴσως πάππος τοῦ ἐπὶ Δημοσθένους. Οἱ λοιποὶ ἄγνωστοι.

(1280) Οἱ ἀρχαῖοι ἔπαιζον διάφορα παιγνίδια ὀρτυχίων. Ὁ παίζων (στυφοκόπος) ἐκτύπα τὸ ὀρτύκιον κατὰ κεφαλῆς διὰ τοῦ λιχανοῦ του, ἢ τῷ ἀπέσπα τινὰ πτερά. Ἂν τὸ πτηνὸν ἔφευγεν, ἐνίκα αὐτός· ἂν δ' ἐνεκαρτέρει, ὁ κύριος τοῦ ὀρτυκίου.

Καὶ σὺ μὲν τρέχα, καὶ τὰ χειροκάλαθα
γέμισε, κ' ὅλα τὰ κοφίνια πτερά.
Ἂς μοὶ τὰ φέρῃ δ' εἰς τὰς θύρας ὁ Μανῆς.
Ἐκεῖ τοὺς ἐρχομένους θὰ ὑποδεχθῶ.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Μετ' ὀλίγον πολύανδρον θέλει καλεῖ
καθεὶς τὴν πόλιν ταύτην.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Νὰ μᾶς τὰ δώσ' ἡ τύχη!

ΧΟΡΟΣ

Πρὸς τὴν πόλιν μου ἔρως κατέχει αὐτούς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Ὀγλήγορα σοὶ λέγω.

ΧΟΡΟΣ

Τί καλὸν δὲν εὑρίσκουν
οἱ ἐδῶ μετοικοῦντες!
Ἀγλαόμορφον χάριν, καὶ πόθον τερπνόν,
καὶ σοφίαν, καὶ ὄψιν γλυκεῖαν ὁμοῦ
ἡμέρου ἡσυχίας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Ὡς ζῶον πῶς ὑπηρετεῖς! Ὀλίγον θὰ σαλεύσῃς;

(1292) Μανῆς ὁ δοῦλός του, ὃν ἀνωτέρω καλεῖ Μανόδωρον, στ. 661.

(1294) ⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–, ⏑⏑–
⏓–⏑–, ⏑–⏑ 2.
⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–⏑⏑–
⏓–⏑–, ⏑–⏓
⏑⏑–⏑⏑–, ⏓ 2.
⏑⏑–⏑⏑–, ⏑⏑–⏑⏑– 2.
⏓–⏑–, ⏑–⏓

(1298) Νὰ φέρῃ τοὺς κοφίνους.

ΧΟΡΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

Τὸ καλάθι ἂς φέρουν ἐδῶ τῶν πτερῶν.
Σὺ ἄρχισε δὲ πάλιν
καὶ ξυλοφόρτωσέ τον.
Ἐπειδὴ ὡς γαΐδαρος εἶναι βραδύς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μανῆς ἂν εἶναι χάχας!

(Ὁ Μανῆς δίδει τὸ καλάθιον.)

ΧΟΡΟΣ

Τὰ πτερὰ δὲ σὺ πρῶτον
βάλε ταῦτα εἰς τάξιν.
Μουσικὰ βάλ' ἐδῶ, μαντικὰ βάλ' ἐκεῖ,
τὰ θαλάσσια πέραν, κ' ἰδὲ γνωστικὰ
καθένα νὰ πτερώσῃς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὤ! μὰ τὸν κοῦκκον εἶσαι ἀνυπόφορος,
τόσον βραδὺς νὰ εἶσαι, τόσον ἄθλιος!

ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ (ἔρχεται)

Νὰ εἶχ' ἀετὸς ὑψιπέτης γενῇ,
ἐπὶ ἀτρυγήτων γλαυκῶν νὰ πετῶ
κυμάτων εὐρείας λίμνης!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὁ ἄγγελος δὲν ἦτον δὰ ψευταγγελής.
Ἰδοὺ μᾶς ἔρχετ' ἕνας ψάλλων ἀετούς.

(1305) ⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑–,⏑–⏑
(1317—19) ⏑–––,⏑⏑–⏑⏑–
––,⏑⏑–––,⏑⏑–
––⏑⏑–,⏑–⏑

ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ

Πὼ πώ!
Τοῦ πετᾷν εἶναι τὶ ἡδονικώτερον;
Ἐγὼ τοὺς νόμους τῶν ὀρνέων ἀγαπῶ.
Πετῶ, μανίαν ἔχω διὰ σᾶς, ποθῶ
νὰ ζῶ μαζῆ σας, κ' ἀγαπῶ τοὺς νόμους σας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τοὺς ποίους νόμους; ἔχομεν πολλοὺς ἐδῶ.

ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ

Ὅλους. Πρὸ πάντων πῶς καλὸν τὰ ὄρνεα
νὰ πνίγουν, νὰ δαγκάνουν τοὺς πατέρας των.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ μὰ τὸν Δί' ἀνδρεῖον εἶναι καθ' ἡμᾶς
ὅ,τι πτηνὸν πληγώσῃ τὸν πατέρα του.

ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ

Ἐδῶ λοιπὸν οἰκήσας, τὸν πατέρα μου
νὰ πνίξω θέλω, καὶ νὰ τὸν διαδεχθῶ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀλλ' εἶναι νόμος τῶν ὀρνέων παλαιός,
εἰς κώδικας γραμμένος τοὺς τῶν πελαργῶν·
«Ἀφ' οὗ ὁ γέρων πελαργὸς τὰ τέκνα του
εἰς ἡλικίαν θρέψῃ ὥστε νὰ πετοῦν,
νὰ τρέφουν πρέπ' οἱ νέοι τὸν πατέρα των.»

ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ

Πολὺ κερδίζω ἀληθῶς ἐλθὼν ἐδῶ,
ἂν καὶ νὰ βόσκω τὸν πατέρα χρεωστῶ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Οὐδέν. Ἀφ' οὗ μᾶς ἦλθες, ὦ καλότυχε,
θὰ σὲ πτερώσω, εὔνους, ὀρφανὸν πουλί.
Κακὴν δὲ, νέε, δὲν σοὶ δίδω συμβουλὴν,

ἀλλ' ὅ,τι εἶχον μάθει παῖς κ' ἐγώ. Σὺ μὲν
μὴ δέρνῃς τὸν πατέρα, καὶ λαβὼν αὐτὴν
τὴν πτέρυγα, καὶ τοῦτο τὸ σουβλὶ λαβών,
καὶ φαντασθεὶς πῶς φέρεις λόφον πετεινοῦ,
φρούρει, στρατεύου, τρέφου μὲ μισθόν. Ἂς ζῇ
καὶ ὁ πατήρ σου. Ἂν δὲ ἦσαι μάχιμος,
εἰς Θρᾴκην πέτα, καὶ ἐκεῖ πολέμησε.

ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ

Νομίζω, μὰ τὸν Βάκχον, πῶς ὀρθὰ λαλεῖς.
Θὰ σὲ ἀκούσω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἔχεις, μὰ τὸν Δία, νοῦν.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (ἔρχεται)

Εἰς τοῦ Ὀλύμπου κορυφὰς κοῦφα πτερὰ μὲ φέρουν,
καὶ εἰς ἄλλοτε ἄλλους μελῶν δρόμους πετῶ...

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θέλει φόρτωμα πτερῶν.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Τολμηρὸς καὶ ἀτρόμητος
ὁδοὺς νέας ζητῶν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Χαιρέτω Κινησίας ὁ φλαμούρινος.
Ἐδῶ τί φέρει γύραις ὁ κουλλός σου ποῦς;

(1350) Εἰς τὴν Θρᾴκην εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι πόλεις ἀποίκους «τὰ ἐπὶ Θρᾴκης» λεγόμενα χωρία.

(1353) Παρῳδία τοῦ Ἀνακρέοντος.

⏑⏑–⏑⏑–,–⏑⏑–,–⏑⏑–,⏑–⏑
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–,–⏑⏑–

Ὁ Κινησίας ἦν διθυραμβικὸς ποιητὴς ἀδόκιμος.

(1856) ⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑
⏑⏑–⏑⏑–

(1358) Φλαμούρινον (φιλύρινον) τὸν λέγει ὡς κοῦφον. Προσέτι λέγεται ὅτι μακρὺς ὢν καὶ ἰσχνός, ἔφερε περιστήθιον ἐκ ξύλου φιλύρας ἵνα μὴ λυγίζῃ.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Πτηνὸν νὰ γίνω ἤθελα,
καλλίφωνον ἀηδόνι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὰς μελῳδίας παῦσε. Λέγε, τί λαλεῖς;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Νὰ μὲ πτερώσῃς θέλω, κ' ἐναέριος
στροφὰς ν' ἀντλήσω νέας εἰς τὰ σύννεφα,
χιονοβόλους καὶ ἀνεμοχλονιστάς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Στροφὰς λαμβάνει τὶς ἀπὸ τὰ σύννεφα;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Ἡμῶν ἡ τέχνη ἀπὸ τοῦτο κρέμαται.
Τῶν διθυράμβων εἶναι τὰ λαμπρότερα
ἀέρια, ζοφώδη, γαλανόμαυρα,
κ' ὑπόπτερα· θ' ἀκούσῃς παρευθὺς αὐτά.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὄχι ἐγώ.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Ναί, μὰ τὸν Ἡρακλέα, σύ.
Θενὰ σὲ ψάλλω τὸν ἀέρα τὸν πλατύν,
αἰθεροπόρων εἰκόνας πτηνῶν
μακροτραχήλων ὀρνέων.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σία ὤ!

(1360) ⏑–⏑–,⏑–⏑–
⏑– –⏑,⏑–⏑̄

(1372—74) Μέτρα ἀδιάφορα, περικοπὴ λυρική.

(1375) Ὡς κελευστὴς τὸν καλεῖ νὰ παύσῃ τὴν ποιητικήν του κωπηλασίαν.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Ὑπερπηδῶν ὁδοὺς ποντίας
εἰς ἀνέμων πνοὴν νὰ πετῶ...

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Θὰ σ' ἀφαιρέσω, μὰ τὸν Δία, τὴν πνοήν.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Πότε μὲν πρὸς νοτίαν βαδίζων ὁδὸν,
πότε δὲ πρὸς βορέαν τὸ σῶμα πλανῶν,
αὔλακα σχίζων αἰθέρος ἁλίμενον.
Καλὰ, ὦ γέρον, ἐσοφίσθης καὶ σοφά.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν χαίρεσαι πῶς εἶσαι πτεροκίνητος;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Προσβάλλεις οὕτω κυκλιοδιδάσκαλον,
εἰς τὰς φυλὰς τοσοῦτον περιμάχητον;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Νὰ μείνῃς θέλεις νὰ διδάξῃς παρ' ἡμῖν
εἰς τὸν Λεωτροφίδην τῶν πτηνῶν χορὸν
φυλῆς τῆς Κεκροπίδος;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μ' εἰρωνεύεσαι.

(1383) Ὁ Πεισθέταιρος τὸν κτυπᾷ.

(1384) Ὁ διδάσκαλος κυκλίων χορῶν. Εἰς τὰς ἑορτὰς αἱ φυλαὶ ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλας, προσπαθοῦσαι νὰ ἔχῃ ἑκάστη τὸν ἄριστον ποιητὴν καὶ χοροδιδάσκαλον.

(1387) Ὁ Λεωτροφίδης, κατὰ τὸν κωμικὸν Ἕρμιππον, ἐν Ἀθηναίῳ, ἦν ἰσχνότατος καὶ αὐτός. Λέγει λοιπὸν ἢ χορὸν ἐλαφρὸν ὡς τὸν τοῦ Λεωτροφίδου, ἤ, οὗ χορηγὸς εἶναι ὁ Λεωτροφίδης, ὡς ὄρνεον ὢν καὶ αὐτός.

(1388) Μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ χορηγοῦ ἀνεφέρετο συνήθως καὶ τὸ τῆς φυλῆς. Εἶπε δὲ ἴσως τὴν Κεκροπίδα, διότι ἡ Κεκροπὶς φυλὴ δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἡ φυλὴ τῆς Κεκροπίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων οὓς εἰρωνεύεται ὡς κούφους.

Πλὴν δὲν θὰ παύσω κ' ἐγὼ, ἤξευρε, ποτὲ,
πρὶν διαδράμω τὸν ἀέρα πτερωθείς.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ (ἔρχεται)

Τίνα τὰ ὄρνε' αὐτὰ,
ὄχλος ἀκτήμων,
πτεροποίκιλα,
ὦ μακρόπτερε χελιδὼν, ποικίλη;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὁποῖον μέγα ἐξεγείραμεν κακόν!
Ἰδοὺ καὶ ἄλλος μουρμουρίζει κ' ἔρχεται.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ὦ μακρόπτερε, ποικίλη καὶ πάλιν!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς τὸν χιτῶνα ψάλλει τὸν διθύραμβον,
κ' ἔχει ἀνάγκην χελιδόνων, καὶ πολλῶν.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ποῖος ἐδῶ πτερόνει ὅσους ἔρχονται;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἰδοὺ αὐτός· πλὴν λέγε τί χρειάζεσαι.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Πτερὰ, πτερά. Μὴ πάλιν μ' ἐπανερωτᾷς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς τὴν Πελλήνην θὰ πετάξῃς παρευθύς;

(1391) Ὁ Συκοφάντης λυπεῖται ὅτι τὰ πτηνὰ εἶναι ἀκτήμονα. Οὗτος ἐκ τῶν πλουσίων ἀποζῇ.

(1398) Ὁ Συκοφάντης ἔχει παμπάλαιον τὸν χιτῶνα. Δι' αὐτὸν ψάλλει τὰς χελιδόνας· ἀλλὰ μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, καὶ ἔαρος πρὸ πάντων ἔχει ἀνάγκην ὁ κατάτρυτος χιτών.

(1403) Εἰς Πελλήνην τῆς Ἀχαΐας κατεσκευάζοντο παχεῖαι χλαῖναι ἢ μανδύαι, καὶ χλαίνην ἔδιδον οἱ Πελληνεῖς ἆθλον εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἡραίων.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Διόλου. Κλητὴρ εἶμαι νησιωτικὸς
καὶ συκοφάντης.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Νὰ χαρῇς τὴν τέχνην σου.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Κ' ἐριδοθήρας. Θέλω δὲ, πτερὰ λαβὼν,
κλητεύων πέριξ εἰς τὰς πόλεις νὰ πετῶ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ μὲ πτερὰ κλητεύεις, τί; καλλίτερα;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ὄχι. Ἀλλ' ὅπως μὴ φοβῶμαι τοὺς λῃστὰς,
κ' ἐκεῖθεν φεύγω πάλιν μὲ τοὺς γερανοὺς,
ὡς ἕρμα δίκας ἱκανὰς κατέπια.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰπέ μ', αὐτὸ τὸ ἔργον σὺ ἐργάζεσαι;
Συκοφαντεῖς τοὺς ξένους νεανίας ὤν;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Τί ἄλλο δέ; Νὰ σκάπτω δὲν μ' ἐδίδαξαν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὑπῆρχον ὅμως ἄλλα ἔργα σώφρονα
διὰ νὰ ζήσῃ ἄνθρωπος ὁποῖος σὺ,
δικαίως πράττων, ὄχι δὲ δικοῤῥαφῶν.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Καλέ μου, πτέρωσέ με, μὴ μὲ νουθετῇς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μ' αὐτὰ ποῦ λέγω σὲ πτερῶ.

(1404) Κλητὴρ στελλόμενος νὰ φέρῃ τὰς δικαστικὰς κλήσεις εἰς τοὺς συμμάχους Νησιώτας, οἵτινες ἐν Ἀθήναις ἐδικάζοντο.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Μὲ λόγους πῶς
πτερόνεις ἄνδρα;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μὲ τοὺς λόγους ὅλοι των
ἀναπτεροῦνται.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ὅλοι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ δὲν ἤκουσας
πατέρας καθ' ἡμέραν λέγοντας αὐτὰ
εἰς τὰ κουρεῖα περὶ τῶν παιδίων των;
«Πῶς τὸν υἱόν μου οὗτος ὁ Διϊτρεφὴς
εἰς ἱπποδρόμι' ἀνεπτέρωσε λαλῶν!
εἰς τραγῳδίαν, λέγει ἄλλος, ὁ υἱὸς
ἀνεπτερώθη, κ' ἐπετάχθη του ὁ νοῦς.»

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Λοιπὸν οἱ λόγοι καὶ πτερόνουν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Βέβαια!
Διὰ τῶν λόγων καὶ ὁ νοῦς ὑψόνεται,
κ' ἐπαίρονται οἱ ἄνδρες. Οὕτω σὲ κ' ἐγὼ
νὰ σὲ πτερώσω χρηστὰ λέγων προσπαθῶ
πρὸς νόμιμόν τι ἔργον.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Δὲν τὸ θέλω πλήν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Καὶ τί θὰ κάμῃς;

(1423) Εἰς τὰ κουρεῖα διέτριβον οἱ ἀργοὶ ἐν Ἀθήναις.
(1424) Περὶ Διϊτρεφοῦς ἴδ. ἀνωτ. στ. 803.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ν' ἀρνηθῶ τὸ γένος μου;
Πρὸς πάππου ἔχω τέχνην νὰ συκοφαντῶ.
Πλὴν πτερὰ δός μοι καὶ ταχέα κ' ἐλαφρὰ
γυπῶν ἢ ἱεράκων, ὥστε, ἐγκαλῶν
τοὺς ξένους, ἅμα γίν' ἡ κλήτευσις ἐδῶ,
ὀπίσω πάλιν νὰ πετῶ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Σὲ ἐννοῶ.
Ὁ ξένος λέγεις νὰ καταδικάζηται
ἐδῶ πρὶν ἔτι φθάσῃ.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ναί, μ' ἐνόησας.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐδῶ ἐκεῖνος ἐν ᾧ πλέει, σὺ πετῶν
ἐκεῖ, ν' ἁρπάζῃς ὅ,τι ἔχει.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Μάλιστα.
Νὰ εἶμαι πρέπει σφιντιρλόνι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἐννοῶ
τὸ σφιντιρλόνι· κ' ἔχω, μὰ τὸν Δί', αὐτὰ
τὰ Κερκυραῖα ὡραιότατα πτερά.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ὦ δυστυχία! ἔχεις μάστιγα!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Πτερὰ
ποῦ νὰ σὲ κάμουν νὰ καλοστριφογυρνᾷς.

(1343) Βέμβιξ, τὸ διὰ μάστιγος ὑπὸ τῶν παιδίων στρεφόμενον.
(1445) Ἓν εἶδος μαστίγων ἐλέγοντο Κερκυραϊκαί. Ἴδε καὶ Θουκ. Δ, 47.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ὦ δυστυχία!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Θὰ πετάξῃς ἀπ' ἐδῶ;
Τὸ φύστημα θὰ πάρῃς, ὦ παγκάκιστε;
Ἡ στρεψοδικοπανουργία σ' ἔφαγε.
Κ' ἡμεῖς, λαβόντες τὰ πτερά, ἂς φύγωμεν.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ

Εἰς θαυμάσια καὶ νέα καὶ πολλὰ πετάξας,
μεγάλα εἶδα πράγματα.
Δένδρον ἔξω τῆς Καρδίας φύεται ἀλλόκοτον
καὶ θάλλει, ὁ Κλεώνυμος·
εἰς οὐδὲν μὲν χρήσιμον, ἀλλὰ τρέμον κ' ὑψηλόν.
Τὴν μὲν ἄνοιξιν βλαστάνει καὶ συκοφαντεῖ τὸ δένδρον,
πλὴν τινάζει τὸν χειμῶνα τὰς ἀσπίδας κατὰ γῆς.
Εἶναι δὲ μακρὰν καὶ χώρα, τῆς σκοτίας γείτων,
εἰς τὴν τῶν λύχνων ἔρημον,
ὅπου μετὰ τῶν ἡρώων συνοικοῦν οἱ ἄνθρωποι,
καὶ συνδειπνοῦν, πλὴν τῆς νυκτός·
ὅτι τις νὰ τοὺς ἰδῇ τότε δὲν εἶν' ἀσφαλές.
Ἂν τὴν νύκτ' ἀπαντηθῇ μὲ τὸν ἥρωα Ὀρέστην,
γυμνὸς μένει, κ' ἐκτὸς τούτου καὶ ξυλοφορτόνεται.

(1452—62) −◡−◡,−◡−(◡),−◡−◡,−◡(−)
◡−◡−,◡−◡◡̄

(1454) Καρδία, πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου. Κλεώνυμος ἦν ῥίψασπις, περὶ οὗ καὶ ἐν Νεφέλαις, κτλ. Διὰ τοῦτο λέγει ἔξω τῆς Καρδίας, αἰνιττόμενος, ἄνευ καρδίας, δειλός.

(1464) Περὶ τοῦ νυκτοκλέπτου τοῦ φέροντος τὸ ἡρωϊκὸν ὄνομα Ὀρέστης ἴδ. ἀνωτ. στ. 717.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ (ἐρχόμενος)

Ὢ ἄθλιος! Μὴ τύχῃ καὶ μ' ἰδῇ ὁ Ζεύς!
Πεισθέταιρε, ποῦ εἶσαι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αἴ! τί εἶν' αὐτό;
Κουκουλωμένος τ' εἶν' αὐτός;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Βλέπεις ἐμοῦ
Θεόν τινα κατόπιν;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὄχι· παντελῶς.
Τίς δ' εἶσαι σύ;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Τί ὥρα εἶναι ἄρά γε;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί; μετὰ μεσημβρίαν εἶναι κἄτι τί.
Ἀλλὰ τίς εἶσαι;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Δειλινὸν ἢ μετ' αὐτό;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὢ πῶς σ' ἀηδιάζω!

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Τί ποιεῖ ὁ Ζεύς;
Συννεφιάζει, ἢ σκορπᾷ τὰ σύννεφα;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κλαῦσε καὶ σύ!

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Ὦ! τώρα ξεσκεπάζομαι.

(1475) Ξεσκεπάζεται διὰ νὰ ἰδῇ ὁ ἴδιος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Προμηθεῦ φίλε!

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Παῦσε, παῦσε, μὴ βοᾷς!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί τρέχει;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Μὴ μὲ κάλει, μὴ κατ' ὄνομα.
Μὲ καταστρέφεις ἂν μ' ἰδῇ ὁ Ζεὺς ἐδῶ.
Ἀλλ' ὅπως τὰ ἐπάνω πράγματα σ' εἰπῶ,
λάβε καὶ κράτει τὸ σκιάδιον αὐτὸ
ἐπάνωθέν μου, μὴ μ' ἰδῶσιν οἱ Θεοί.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Φεῦ, φεῦ!
Καλὰ ἐφηῦρες τοῦτο καὶ προμηθικῶς.
Ἔμβ' ἀποκάτω, καὶ μὲ θάῤῥος λέγε με.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Ἄκουε τώρα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λέγε ὡς νὰ ἤκουα.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Ὁ Ζεὺς ἐχάθη.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀπὸ πότ' ἐχάθηκεν;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Ἀφ' ὅτου τὸν ἀέρα κατῳκήσατε.
Δὲν θυσιάζουν ἔκτοτε οἱ ἄνθρωποι
εἰς τοὺς Θεούς, καὶ οὔτε κνίσσα τῶν μηρῶν
ἀνέβη πλέον ἀπὸ τότε εἰς ἡμᾶς,

ἀλλ' ὡς εἰς Θεσμοφόρια νηστεύομεν
χωρὶς θυμάτων. Οἱ δὲ βάρβαροι Θεοὶ
καθὼς πεινῶντες τσυρικτοὶ Ἰλλυριοί,
θὰ ἐκστρατεύσουν ἄνωθεν κατὰ Διὸς
ἂν δὲν ἀνοίξῃ, λέγουν, τὸ ἐμπόριον,
ὥστε κομμένα σπλάγχνα νὰ εἰσέρχωνται.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὑπάρχουν ἄλλοι βάρβαροι Θεοί τινες
ἄνω ὑμῶν;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Βεβαίως εἶναι· κ' ἐξ αὐτῶν
ὁ τοῦ Ἐξηκεστίδου εἶναι πάτριος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τῶν δὲ βαρβάρων τούτων Θεῶν τ' ὄνομα
πῶς εἶναι;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Εἶναι Τριβαλλοί.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἆ! ἐννοῶ.
Ἐκ τούτου τὸ σὲ τρίβω τὴν κασίδαν σου.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Ναὶ βέβαια. Σοὶ λέγω πλὴν καὶ ἤξευρε·
ἐδῶ θὰ σ' ἔλθουν περὶ φιλιώσεως
τοῦ Διὸς πρέσβεις καὶ τῶν ἄνω Τριβαλλῶν.
Μὴ συνθηκολογῆτε πλὴν ἐὰν ὁ Ζεὺς

(1491) Ἡ ἑορτὴ τῶν Θεσμοφορίων διήρκει πέντε ἡμέρας, ὧν ἡ τρίτη ἦν ἡμέρα νηστείας.

(1499) Περὶ Ἐξηκεστίδου ὡς ξένου καὶ παρεγγράπτου πολίτου ἴδε στ. 769. Ὁ τῶν γνησίων Ἀθηναίων πάτριος ἢ πατρῷος Θεὸς ἦν ὁ Ἀπόλλων.

(1501) Οἱ Τριβαλλοὶ ἦσαν φυλὴ τῆς Μοισίας.

τὸ σκῆπτρον δὲν ἀφήσῃ εἰς τὰ ὄρνεα,
κ' εἰς σὲ τὴν Βασιλείαν εἰς γυναῖκά σου.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τίς εἶν' ἡ Βασιλεία;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Κόρη εὔμορφη,
ποῦ κεραμεύει τοῦ Διὸς τὸν κεραυνὸν
καὶ τ' ἄλλα ὅλα, ὡς, βαθεῖαν φρόνησιν,
καὶ εὐνομίαν, σωφροσύνην, ναύσταθμον,
καὶ ὕβριν, Κωλακρέτην, καὶ τριώβολα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Αὐτὴ εἶν' ὁ ταμίας ὅλων;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Βέβαια.
Ἐὰν τὴν λάβῃς, θὰ τὰ ἔχῃς ὅλ' αὐτά.
Ἐπίτηδες δὲ ἦλθα νὰ σὲ τὸ εἰπῶ.
Εἰς τοὺς ἀνθρώπους πάντοτ' εὔνους εἶμ' ἐγώ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς σὲ καὶ μόνον χρεωστοῦμεν τὸ ψητόν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Καθὼς δ' ἠξεύρεις, μισῶ ὅλους τοὺς Θεούς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τῷ ὄντι ἦσουν πάντοτε θεομισής.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Καθαρὸς Τίμων. Τώρα δὲ ἀναχωρῶ.

(1513) Κωλακρέται, τὸ πάλαι οἱ συλλέγοντες καὶ διανέμοντες τὰ ἐκ τῶν θυσιῶν, μετὰ ταῦτα δὲ οἱ ταμίαι τοῦ δικαστικοῦ μισθοῦ, ὅστις καθ' ἡμέραν ἦν τριώβολον.

(1518) Διότι ἔφερε τὸ πῦρ εἰς τὴν γῆν.

(1520) Θεομισής, κυρίως ὁ μισούμενος ὑπὸ τῶν Θεῶν.

(1521) Τίμων, ὅστις ἐμίσει Θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Λουκ. Τιμ. 34.

Δὸς τὸ σκιάδι, ὥστε κ' ἂν μ' ἴδῃ ὁ Ζεύς,
εἰς κανηφόρον νὰ φανῶ πῶς ἕπομαι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ναί, καὶ τὸν δίφρον λάβε νὰ διφροφορῇς.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΡΟΦΗ Β'

Εἰς Σκιάποδας δ' ἦν λίμνη, ὅπου ὁ Σωκράτης
ἄλουτος φέρει τὰς ψυχάς.
Καὶ ὁ Πείσανδρος ἐκ' ἦλθε, μήπως εὕρῃ τὴν ψυχὴν
ποῦ ζωντανὸν τὸν ἔφυγε.
Τῆς καμήλας τὸ ἀρνὶ εἶχε θῦμα κ' ἔσφαξε,
κ' ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπῆλθε· κ' ἐκ τῶν κάτω τῷ ἀνέβη
πρὸς τὸ αἷμα τῆς καμήλας Χαιρεφῶν ἡ νυκτερίς.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ, ΤΡΙΒΑΛΛΟΣ, ΗΡΑΚΛΗΣ (ἔρχονται)

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Καὶ τὴν μὲν χώραν Κουκκοσυννεφόπολιν
τὴν βλέπεις, ὅπου πρέσβεις ἀπεστάλημεν.

(1523) Ἐν τοῖς Παναθηναίοις εἰς τὰς Κανηφόρους, γυναῖκας Ἀθηναίας, φερούσας τὰ ἱερὰ κανᾶ, εἵποντο γυναῖκες μέτοικοι, φέρουσαι αὐτῶν τὰ σκιάδια καὶ τοὺς δίφρους.

(1525) Σκιάποδες, μυθικὴ φυλὴ ἐν Λιβύῃ, κατὰ Κτησίαν (ἐν Ἁρποκρατίωνι), Στράβωνα, Πλίνιον κλ., περὶ τὸν Δυτικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὴν κεκαυμένην ζώνην οἰκοῦσα. Εἶχον δὲ πλατεῖς πόδας, καὶ τετραποδητὶ βαδίζοντες, ὅταν ἐκαίοντο ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὕψουν τὸν ἕνα πόδα ὡς σκιάδιον. Ἐνταῦθα ὑποτίθεται ὁ Σωκράτης φέρων τὰς ψυχὰς, ὡς ἄλλος τις Ἑρμῆς, εἰς τὸν ᾅδην, διότι οὕτω ς διὰ τῆς φιλοσοφίας του εἶχε τὴν ἀξίωσιν τοῦ νὰ ἄγῃ καὶ φέρῃ τὰς ψυχάς.

(1527) Πείσανδρος, ὁ ἐν Ὀλ. 92, 6' ἐπιχειρήσας τὴν ἀνατροπὴν τῆς δημοκρατίας, καὶ φυγὼν εἰς Δικέλειαν (Θουκ. Η, 65, 68), ὡς δειλὸς δὲ κωμῳδούμενος καὶ ὑπὸ Εὐπόλιδος. Διὰ τοῦτο λέγεται καὶ ἐδῶ ὅτι ἡ ψυχὴ ζωντανὸν τὸν ἔφυγε.

(1530) Ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ Νεκρομαντείᾳ. Ὀδύσσ. Λ, 35.

(1531) Χαιρεφῶν, ὁ ὀπαδὸς τοῦ Σωκράτους. Ἴδ. Νεφ. στ. 105. Τὸν λέγει δ' ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ ᾅδου διὰ τὸ ἀπαίσιον τῆς ὄψεώς του.

(Πρὸς τὸν Τριβαλλὸν)

Τί κάμνεις; ἐκομβώθης σὺ ἀριστερά;
Τὸ φόρεμά σου δὲν γυρίζεις δεξιά;
Τί Λαισποδίας εἶσαι, κακοῤῥίζικε!
Οὐαὶ δημοκρατία, ποῦ μᾶς καταντᾷς,
οἱ Θεοὶ τοῦτον ὅταν μᾶς χειροτονοῦν!
Θὰ σιωπήσῃς; Σκάσε. Ἄλλον παρὰ σὲ
ποτὲ δὲν εἶδα βαρβαρότερον Θεόν.
Τί θενὰ γίνῃ, Ἡρακλῆ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τὸ ἤκουσας,
ὅτι νὰ πνίξω μελετῶ τὸν ἄνθρωπον
ὅστις ἂν εἶναι ἀποκλείων τοὺς Θεούς.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Διὰ συνθήκης πρέσβεις ἐξελέχθημεν,
καλέ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Θενὰ τὸν πνίξω δι' αὐτὸ διπλᾶ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸν τυροτρίφτην δός μοι, φέρε σίλφιον,
καὶ τυρὶ φέρε· ἄναψε τοὺς ἄνθρακας.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ἡμεῖς τὸν ἄνδρα χαιρετῶμεν οἱ Θεοὶ
καὶ οἱ τρεῖς.

(1534) Ὁ Τριβαλλὸς Θεὸς, ὡς ἀγροῖκος, δὲν ἠξεύρει πῶς ἐνδύονται.

(1536) Λαισποδίας, στρατηγὸς Ἀθηναῖος (Θουκ. ΣΤ, 105. Η, 86), ὅστις κακὰς ἔχων κνήμας, ἐφόρει μακρὰ ἐνδύματα διὰ νὰ τὰς καλύψῃ.

(1538) Αἰνίττεται τὴν ἀττικὴν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ ὁ ὄχλος ἐχειροτόνει καὶ τοὺς ἀναξιωτέρους.

(1548) Ὁ Ἡρακλῆς, ὀσφρανθεὶς τῆς κνίσσης τοῦ μαγειρείου, τρέπεται πρὸς ἠπιωτέρους τρόπους.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ξύνω ἐγὼ σίλφιον ἐδώ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τὰ κρέατ' αὐτὰ τ' εἶναι;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὄρνιθές τινες
ὅπου κατὰ τοῦ δήμου ἐπανέστησαν,
καὶ τιμωροῦνται.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Καὶ λοιπὸν, πῶς; σίλφιον
ἐπιπασσίζεις;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ! καλῶς ἦλθες Ἡρακλῆ!
Τί εἶναι;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ἡμεῖς πρέσβεις παρὰ τῶν Θεῶν
περὶ πολέμου παύσεως ἐρχόμεθα.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Διόλου λάδι δὲν ὑπάρχ' εἰς τὸ ῥοΐ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Νὰ γίνουν ὅμως πρέπει τὰ πουλιὰ παχειά.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Κ' ἡμεῖς μὲν πολεμοῦντες δὲν κερδίζομεν,
καὶ σεῖς δὲ φίλοι τῶν Θεῶν ἂν γίνετε,
βροχῆς νερὸν θὰ ἔχετ' εἰς τὰς βάλτους σας,
κ' ἡμέρας θενὰ ζῆτε ἀλκυονικάς.
Ἤλθομεν περὶ τούτων πληρεξούσιοι.

(1553) Προσποιεῖται ὅτι κατὰ πρῶτον ἐννοεῖ τὴν παρουσίαν του.

(1561) Ἡμέρας ἐντελοῦς εὐδίας, καθ' ἃς φαίνεται ἡ ἀλκυών. Αὗται λέγονται οὖσαι ἑπτὰ δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀλλ' οὔτε πρῶτοι πόλεμον ἠρχίσαμεν
πρὸς σᾶς, καὶ τώρα δὲ ἀκόμη θέλομεν
εἰς δίκαιόν τι ἂν συγκατανεύετε,
πρὸς σᾶς εἰρήνην. Εἶναι δὲ τὸ δίκαιον
νὰ δώσῃ πάλιν εἰς ἡμᾶς τὰ ὄρνεα
ὁ Ζεὺς τὸ σκῆπτρον, καὶ φιλιωνόμεθα.
Λοιπὸν τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ γεῦμα προσκαλῶ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Αὐτὰ μ' ἀρκοῦσιν. Ἔχετε τὴν ψῆφόν μου.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Μωρὲ τί; εἶσαι καὶ φαγᾶς κ' ἠλίθιος;
Τῆς βασιλείας τὸν πατέρα σου στερεῖς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τῷ ὄντι; Δὲν θὰ εἶσθε ἰσχυρότεροι
σεῖς οἱ Θεοί, ἂν κάτω ἄρχουν ὄρνεα;
Διότι τώρα κεκρυμμέν' εἰς σύννεφα
οἱ θνητοὶ σκύπτουν, καὶ πρὸς σᾶς ἐπιορκοῦν.
Ἂν δὲ συμμάχους ἔχητε τὰ ὄρνεα,
κ' ὀμνύῃ τις τὸν Δία καὶ τὸν κόρακα,
ὁρμῶν ὁ κόραξ ἐπὶ τὸν ἐπίορκον,
τ' ὀμμάτι του θὰ χύνῃ μ' ἕνα κτύπημα.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Καλὰ τὰ λέγεις μὰ τὸν Ποσειδῶν' αὐτά.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τῷ ὄντι.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ (πρὸς τὸν Τριβαλλὸν)

Σὺ τί λέγεις δέ;

ΤΡΙΒΑΛΛΟΣ

Ναβαισατρεῦ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Κ' ἐκεῖνος, βλέπεις, συναινεῖ. Καὶ ἄλλο δὲ
μάθετε ὅτι θὰ σᾶς κάμωμεν καλόν.
Ἂν ἄνθρωπός τις εἰς Θεὸν ὑποσχεθεὶς
θυσίαν, δὲν τὴν δίδῃ ὁ φιλάργυρος,
πῶς εἶναι λέγων ἀνεξίκακ' οἱ Θεοί,
ἡμεῖς καὶ τοῦτο θενὰ πράττωμεν.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Καὶ πῶς;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὅταν συμπέσῃ νὰ μετρᾷ ἀργύριον
αὐτὸς, καὶ ὅταν κάθηται εἰς τὸ λουτρὸν,
πετῶν ἱέραξ, θεν' ἁρπάζῃ τὴν τιμὴν
προβάτων δύω, νὰ τὴν φέρ' εἰς τὸν Θεόν.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τὸ σκῆπτρον πάλιν, δίδω ψῆφον, εἰς αὐτοὺς
νὰ δώσωμεν.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Ἐρώτα καὶ τὸν Τριβαλλόν.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Αἴ! Τριβαλλέ; θὰ βρέξουν, λέγεις;

ΤΡΙΒΑΛΛΟΣ

Σαύνακα
βακταρικροῦσα.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Λέγει, καλὰ εἴπαμεν.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Ἂν σύμφων' εἶσθε, εἶμαι σύμφωνος κ' ἐγώ.

(1595) Δηλ. θὰ συναινέσῃς μεθ' ἡμῶν, ἢ θὰ σὲ δείρωμεν;

ΗΡΑΚΛΗΣ (πρὸς τὸν Πεισθέταιρον)

Περὶ τοῦ σκήπτρου συγκατατιθέμεθα.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἶναι καὶ ἄλλο ποῦ μᾶς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν.
Ὁ Ζεὺς τὴν Ἥραν νὰ τὴν ἔχῃ συγχωρῶ·
τὴν κόρην Βασιλείαν θὰ μοὶ δώσῃ πλὴν
γυναῖκά μου.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Δὲν θέλεις τὴν φιλίωσιν.
Ἄς φύγωμεν ὀπίσω.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἀδιαφορῶ.
Μάγειρε κάμε τὸ χαρύκευμα γλυκύ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ποσειδῶν στάσου, ἄνθρωπε καλότυχε!
Διὰ γυναῖκα ξένην πολεμήσωμεν;

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Τί δὲ νὰ γένῃ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τί; νὰ εἰρηνεύσωμεν.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Τί; δὲν ἠξεύρεις, δυστυχῆ, πῶς σ' ἀπατοῦν;
Τὸν ἑαυτόν σου βλάπτεις. Ἄν ὁ Ζεὺς θανὼν
τὴν ἐξουσίαν καταλείπῃ εἰς αὐτοὺς,
πτωχὸς θὰ μείνῃς. Τώρα εἶναι κτῆμά σου
ὅ,τι ἀφήσῃ μετὰ θάνατον ὁ Ζεύς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὦ δυστυχία! Πονηρὰ σοφίζεται.

(1605) Τὸ γλυκὺ χαρύκευμα κατέστησε τὸν λαίμαργον Ἡρακλῆν εὐκολώτερον.

Πλησίασε καὶ ἔχω κάτι νὰ σ' εἰπῶ.
Σὲ ἀπατᾷ ὁ θεῖος, ὦ ταλαίπωρε.
Τῶν πατρικῶν σου δὲν σὲ δίδει ψίχουλον
ὁ νόμος. Εἶσαι νόθος, ὄχι γνήσιος.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Νόθος ἐγώ; τί λέγεις;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μὰ τὸν Δία, σύ.
Ἐκ ξένης εἶσαι γυναικός. Ἢ πῶς ποτὲ
ἡ Ἀθηνᾶ θὰ ἦτον κληρονόμος του,
ἡ κόρη, ἂν γνησίους εἶχεν ἀδελφούς;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Νοθεῖα δ' ἂν μοὶ δώσῃ θνήσκων ὁ πατὴρ
τὰ χρήματα;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ὁ νόμος δὲν τὸ συγχωρεῖ.
Ὁ Ποσειδῶν, ὁ πρῶτος ἐρεθίζων σε,
θ' ἀμφισβητῇ τὰ πατρικά σου χρήματα,
ἀδελφὸς λέγων ὅτι εἶναι γνήσιος.
Τὸν νόμον δὲ νὰ σὲ εἰπῶ τοῦ Σόλωνος·
«Οἱ δὲ νόθοι οὐδεμίαν ἔχουσι μετοχὴν τῆς κληρονομίας, ὅταν ὑπάρχωσι παῖδες γνήσιοι. Ἂν δὲ παῖδες γνήσιοι δὲν ὑπάρχωσι, κληρονομοῦσιν οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς.»

(1619) Ὡς νόθος ἐθεωρεῖτο ἐν Ἀθήναις ὁ ἐκ ξένης (μὴ ἀστῆς) γεννηθείς, καὶ δὲν ἐκληρονόμει ὁ τοιοῦτος τὰ πατρῷα. Μεταξὺ δὲ γνησίων αἱ κόραι ἐκληρονόμουν μόνον ἐν ἐλλείψει υἱῶν.

(1622) Νοθεῖα, ἡ προὶξ ἣν μόνην ἐδύνατο ν' ἀφήσῃ ὁ πατὴρ εἰς τὸν νόθον, καὶ ἥτις ἦν μέχρι 500 δραχμῶν.

(1627) Τὸ μετὰ τὸν στίχον τοῦτον πεζὸς λόγος, τὸ κείμενον τοῦ νόμου.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Λοιπὸν δὲν ἔχω μέρος ἀπὸ τοῦ πατρὸς
τὰ χρήματα;

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Δὲν ἔχεις. Ἀλλὰ λέγε μοι·
Σ' εἰσήγαγ' ὁ πατήρ σου εἰς τοὺς φράτορας;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ὄχι, καὶ κάπως ἐπαραξενεύουμουν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τί χάσκεις βλέπων πρὸς τὰ ἄνω ἄγρια;
Μ' ἡμᾶς ἂν ἔλθῃς θὰ σὲ κάμω τύραννον,
καὶ τῶν πτηνῶν τὸ γάλα θὰ σὲ δώσωμεν.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Θαῤῥῶ καὶ πάλιν δίκαια πῶς ὁμιλεῖς
περὶ τῆς κόρης. Νὰ τὴν λάβῃς συμφωνῶ.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

(Πρὸς τὸν Ποσειδῶνα)

Τί λέγεις σύ;

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Ψηφίζω τὸ ἀνάπαλιν.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Τὸ πρᾶγμα μένει εἰς τὸν Τριβαλλόν. Καὶ σύ;

ΤΡΙΒΑΛΛΟΣ

Καλανὶ κοραύνα μεγαλὰ βασιλισσαναῦ
τ' ὀρνίθι δίδω.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Λέγεις νὰ τὴν δώσωμεν;

(1630) Τὰ γνήσια παιδία, ἅμα γεννώμενα, τὰ εἰσῆγεν ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἐπίτροπός των εἰς τοὺς φράτορας, ἢ τὰ μέλη τῆς πατρικῆς φρατρίας. Οἱ νόθοι δὲν ἰσήγοντο, ἢ δὲν ἐγίνοντο δεκτοί.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Δὲν λέγει, μὰ τὸν Δία, νὰ τὴν δώσωμεν,
τερετερίζει ὡς ἡ χελιδὼν αὐτός.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Εἰς χελιδόνας λέγει νὰ τὴν δώσητε.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Σεῖς κάμετε συνθήκην, συμφωνήσατε.
Ἀφ' οὗ δ' ὁμοφωνεῖτε, σιωπῶ ἐγώ.

ΗΡΑΚΛΗΣ (πρὸς τὸν Πεισθέταιρον)

Ὅσα μᾶς εἶπες μᾶς ἐφάνησαν δεκτά.
Μ' ἡμᾶς δ' ἀνάβα τώρα εἰς τὸν οὐρανὸν,
τὴν Βασιλείαν καὶ τὰ ἄλλα νὰ δεχθῇς.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Λοιπὸν ἐγκαίρως μᾶς ἐσφάγησαν αὐταὶ
διὰ τοὺς γάμους.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μένω, ἐὰν θέλετε,
τὰ κρέατα νὰ ψήσω, καὶ πηγαίνετε.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Νὰ ψήσῃς κρέας; Ὢ τῆς λαιμαργίας σου!
Δὲν ἔρχεσαι;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Νὰ μείνω θὰ μὲ ἤρεσκε.

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Ἔνδυμα γάμου δότε μοι κἀνεὶς ἐδῶ. (Ἐξέρχεται.)

ΧΟΡΟΣ

Πρὸς Φανὰς δ' εἰς τὴν Κλεψύδραν γένος τι πανοῦργον

(1642) Τὸ κείμενον φέρει «εἰ μὴ βαδίζειν», ὅπερ τινὲς διώρθωσαν «εἰ μὴ βαδάζει. γ'.»

(1655) Ὁ Χορὸς καὶ ἐδῶ καὶ ἐν στ. 1525 κλ. ἐξακολουθεῖ λέγων πόσα

τῶν Ἐγγλωσσογαστόρων ἦν,
ὅπου σπείρουν καὶ θερίζουν μὲ τὰς γλώσσας καὶ τρυγοῦν,
καὶ μὲ τὰ σῦκα τρέφονται.
Γένος δ' ἄλλο βάρβαρον, Γοργίαι καὶ Φίλιπποι.
Κ' ἐκ τῶν ἐγγλωσσογαστόρων εἶν' ἐκείνων τῶν Φιλίππων
ποῦ εἰς Ἀττικὴν ἡ γλῶσσα κόπτεται ξεχωριστά.

ΑΓΓΕΛΟΣ

(Ἐπιστρέφων ἐξ οὐρανῶν)

Ὦ ὑπὲρ πάντα λόγον παντευδαίμονες,
πτηνῶν ὀρνέων γένος τρισμακάριον,
τὸν βασιλέα δέχθητ' εἰς τοὺς οἴκους σας.
Προσέρχεται, ὁποῖος οὔτε παμφαὴς
ἀστὴρ εἰς θόλον λάμπει χρυσαστράπτοντα,
οὐδὲ ἀκτίνων τοῦ ἡλίου στίλβον φῶς
τοσοῦτον ποτ' ἀστράπτει, καθὼς ἔρχεται
κρατῶν γυναῖκα ἀνεκφράστου καλλονῆς,
κεραυνὸν πάλλων, πτηνὸν βέλος τοῦ Διός!

θαυμάσια εἶδε πετῶν, ὡς ἤρξατο ἐν στ. 1452.—Φανὰς πλάττει τόπον ἐκ τοῦ Φαίνειν, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἐγκαλεῖν. Κλεψύδρα, ἡ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν πηγή, καὶ τὸ ὑδάτινον ὡρολόγιον πρὸς ὃ ὡμίλουν οἱ δικηγόροι καὶ ῥήτορες.

(1658) Τὸ γένος τῶν συκοφαντῶν.

(1659) Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, ῥήτωρ καὶ διδάσκαλος τῆς ῥητορικῆς. Φίλιππος, συκοφάντης, οὗ καὶ ἀλλαχοῦ μνημονεύει ὁ ποιητής.

(1660) Ἐγγλωσσογάστορας, τρεφομένους διὰ τῆς γλώσσης των.

(1661) Τὰς γλώσσας ἐν ταῖς θυσίαις ἐχώριζον ἀπὸ τῶν λοιπῶν μερῶν. (Ἴδ. καὶ Ὁμ. Ὀδ. Γ, 341.) Λέγει δὲ ὅτι τοῦτο ἐγίνετο ἐξ ἀπεχθείας πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐκείνους.

Εἰς βάθος κύκλου δ' ἀνωνόμαστος ὀσμὴ
προβαίνει· λαμπρὰ θέα! Θυμιάματος
καπνοῦ πλεκτάνας αὖραι ἐξελίσσουσιν.
'Ιδοὺ δ' αὐτός. Τῆς Θεᾶς Μούσης
τὸ στόμα τώρ' ἂς ἀνοιχθῇ τὸ ἱερόν.

ΧΟΡΟΣ

Ἄνοιγε, πήγαινε, πρόβαινε, πέρασε, περιπετᾶτε
τὸν μακάριον τύχῃ μακαριστῇ.
Φεῦ! τί ὡραιότης! φεῦ! τί καλλονή!
Ὦ μακαριστὸν συνδέσας γάμον εἰς τὴν πόλιν μας!
Ὦ! μεγάλαι, μεγάλ' εὐτυχίαι κοσμοῦν
τῶν ὀρνέων τὸ γένος ἐλθοῦσ' ἐξ αὐτοῦ.
'Αλλὰ σεῖς μ' ὑμεναίους, μ' ᾠδὰς νυμφικὰς
προσδεχθῆτε αὐτὸν
καὶ τὴν νύμφην αὐτοῦ Βασιλείαν.

Ἡμίχορος

Τὴν Ἥραν εἰς Ὄλυμπον
παρὰ τὸν ὑψίθρονον,
τὸν μέγιστον τῶν Θεῶν
αἱ Μοῖραι ἐκοίμιζον
μ' ὑμεναίους τοιούτους.
Ὑμὴν ὦ! ὑμέναι' ὦ!

(1671) Βάθος κύκλου λέγει τὸν οὐρανόν.

(1676) ⏑⏑⏑,⏑⏑⏑,⏑⏑⏑,⏑⏑⏑,⏑⏑⏑,–⏑
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑–
–⏑⏑–,–⏑⏑–,–––⏑,–⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑– 3.
⏑⏑–⏑⏑–
⏑⏑–⏑⏑–,⏑⏑–⏑

(1685) ––⏑⏑–⏑⏑ 4.
––⏑⏑–⏑
–––⏑⏑–⏑ } 2.

Ὁ δ' ἔρως χρυσόπτερος
καὶ θάλλων διεύθυνεν
ἡνία παλίντονα,
παράνυμφος ὢν Διὸς
καὶ τῆς μάκαρος Ἥρας.
Ὑμὴν ὦ! ὑμέναι' ὦ!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Μὲ ἀρέσκουσ' οἱ ὕμνοι, μ' ἀρέσκουν ᾠδαί,
μὲ ἀρέσκουσ' οἱ λόγοι. Νῦν δὲ τὰς βροντὰς
τοῦ Διὸς ἐξυμνεῖτε, ποῦ σείουν τὴν γῆν,
τὰς πυρώδεις ὑμνεῖτε αὐτοῦ ἀστραπάς,
τὴν ἀγρίαν κεραύνιον φλόγα.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ ἀστραπῆς τὸ κατάχρυσον ἔλλαμμα,
ἄφθαρτ' αἰχμὴ τοῦ Διὸς ἡ διάπυρος,
ὦ ὀμβροφόρ' ὑποχθόνιοι
χρότοι βροντῶν, δι' ὧν οὗτος
σείει τὴν γῆν ἐκ θεμέθλων,
ἕνεκα σοῦ ἔχει κράτος,
καὶ τὴν Διὸς βασιλείαν συμπάρεδρον,
ὑμὴν ὦ, ὑμέναι' ὦ!

ΠΕΙΣΘΕΤΑΙΡΟΣ

Προπέμπετε τοὺς γάμους,

(1702) -⏑⏑,-⏑⏑,-⏑⏑,-⏑⏑ 2.
-⏑⏑,-⏑⏑,-⏑⏑
-⏑⏑,-⏑⏑,-⏑ 3.
-⏑⏑,-⏑⏑,-⏑⏑,-⏑⏑
--,-⏑⏑,--

(1710—12 καὶ 1713—15) ⏑-⏑-,⏑-⏑
⏑-⏑-,⏑-⏑-
⏑-⏑-,⏑-⏑-,-⏑-⏑,-⏑-

ὦ πτεροφόροι σύντροφοι,
εἰς τοῦ Διὸς τὰ δώματα καὶ εἰς τὴν παστάδα μου.

(Πρὸς τὴν Βασιλείαν)

Θεά, τὴν χεῖρα τεῖνε,
καὶ κράτει μ' ἀπὸ τὰ πτερά,
νὰ συγχορεύσωμεν, κ' ἐγὼ θὰ σὲ σηκόνω· χόρευε.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλαλαλαί, ἰὼ παιάν,
τήνελλα καλλίνικος,
ὦ Θεῶν ὑπέρτατε.

(1716—18) Ἀλαλαλαί καὶ τήνελλα, ἐπιφωνήματα. Τὸ δεύτερον, ἡ μίμησις τοῦ ἤχου τῆς λύρας. Παρῳδία ὕμνου τοῦ Ἀρχιλόχου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στίχ.	Ἀντὶ	Γράφε
ιε'	24	καὶ εἰς τὰς	κ' εἰς τὰς
χθ'	19	ἐπιφαινομένη	ἐπιφυομένη
μϐ'	18	«Μοναχὸς	«Μονάχος
ξα'	9	καταρύγω»,	καταφύγω»,
»	29	ἐπιτίτων	ἐπιτρίτων
ξθ'	3	10	8
»	7	12	10
»	11	13	10
»	14	15	12
»	21	19	16
»	27	26	23
»	29	29	26
»	31	τοῦ (σ. 29),	τοῦ χοροῦ (σ. 26),
ο'	2	31	28
»	6	38	34
»	8	39	35
»	11	40	36
»	15	46	41
»	»	46	42
»	19	48	44
»	21	53	48
»	24	54	49
»	25	56	51
»	29	57	53
οα'	1	60	55
»	4	60	55
»	6	62	56
»	13	65	59
28	614	μελλονύμφου,	νύμφης,
29	627	εἰμὴ	πλὴν ἢ
30	660	κἂν ὑπὸ ἄνδρ'	ὑπ' ἄνδρα κἂν
33	722	εἶσαι	εἶσαι,
39	Σημ. (840)	Θεῶν	Θηϐῶν
46	1004	Πίπτουν, ὦ γέρων	Πίπτουσι, γέρων
56	1519	ἐπὶ τὴν κεφαλὴν	ἐπὶ κεφαλὴν
58	1264	φέρετέ μ' εὐθὺς, φέρετέ με σεῖς ἀπ' ἐδῶ.	φέρετέ με σεῖς παρευθύς.

Σελ.	Στίχ.	Ἀντὶ	Γράφε
63	15	ἱπποδρόμ'	ἱπποδρόμι'
»	Σημ. (17)	ὅλαι ἀπὸ	ὅλαι αἱ ἀπὸ
84	329	Βόσκου	Βόσκουν
»	(ἐν τέλει, πρόσθες τὴν σημείωσιν:)	(333)	Κατέπινον, οἱ ταῦτα ψάλλοντες.
86	347	αὐτοῦ	αὐτοῦ,
»	348	ῥίψασι	ῥίψασιν
91	403	κ' ἐμὲ	κ' ἐμέ,
93	437	δαίρνουν	δέρνουν
123	893	Βωμολόχος	Βρωμολόγος
148	1278	μὲ	μὴ
154	1403	δὲν	δὲ
171	156	μ' εὐκίνητ' αὐτία διεγείρων	μὲ εὐκίνητ' αὐτία ἐγείρων
208	779	κελαδῇ.	κελαδῇ,
»	780	Χορὸν	χορὸν
229	1085	Σὺ νὰ	Σύ· νὰ
»	Σημ.	(1086)	(1088)
247	26	μου.	μου;
261	243	ἀκούσαντ'	ἀκούσατ',
279	499	πίε'	πί'
288	609	δὲν	δὲ
289	617	Καὶ δὲν	Ὦ, ναί,
291	653	τί τοῦτο·	τὸ τοῦτο·
292	666	κατεπείσθητ'	καταπείσθητ'
296	726	ὄρνεον,	ὄρνιον,
300	796	νὰ	τὰ
»	Σημ. 4	πιτάνας,	πυτίνας,
301	821	ἀλλ'	ἄλλ'
302	831	κάμπῳ	κόμπῳ
305	869	Καλέ,	Καλά·
309	929	Ἐνόει	Ἐννόει
312	964	ὁμοιάζει	'μοιάζει
320	1069	φίλη	φυλὴ
94	Σημ. 3	–⏑–⏑,⏑⏑	–⏑–⏑,–⏓
98	» 1	ἰσόστατον,	χοριαμβικόν,
101	» 1	καταληκτικοί.	καταληκτικοί, ὡς οἱ ἀρχαῖοι.
106	» 3	Σωστράτης,	Σωστράτη,
138	» 7	–⏑⏑,–⏑––⏑⏑,⏑⏑	–⏑⏑–,⏑–,–⏑⏑–,⏑⏒
141	» 2	–⏑⏑–,	–⏒⏑–,

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΜΟΥ Ε΄.

Μετάφρασις νεωτέρων δραμάτων.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας.

1879

ΝΑΘΑΝ Ο ΣΟΦΟΣ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΓΟΤΘ. ΕΦΡ. ΛΕΣΙΓΓ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ.

Εἴσιτε, ὅτ κἀνταῦθα Θεοί εἰσι.
Παρὰ ΓΕΛΛΙΩι.

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ὁ ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ.

ΣΙΓΑ, ἀδελφὴ αὐτοῦ.

ΝΑΘΑΝ, πλούσιος Ἰουδαῖος ἐν Ἱερουσαλήμ.

ΡΕΧΑ, θετὴ θυγάτηρ αὐτοῦ.

ΔΑΪΑ, Χριστιανή, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰουδαίου ὡς τροφὸς τῆς Ῥέχας.

Νέος Ναΐτης.

Εἷς Δερβίσης.

Ὁ καθολικὸς Πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλήμ.

Εἷς Μοναχός.

Εἷς Ἐμίρης, καὶ Μαμελοῦκοι τοῦ Σαλαδίνου

Ἡ σκηνὴ ἐν Ἱεροσολύμοις.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Πρόδομος τῆς οἰκίας Ναθάν.

ΝΑΘΑΝ, ἐπιστρέφων ἐξ ὁδοιπορίας. **ΔΑΪΑ**, σπεύδουσα εἰς προϋπάντησίν του.

ΔΑΪΑ

Εἶν' ὁ Ναθάν! Ναί, εἶναι! Δόξα τῷ Θεῷ
πῶς τέλος πάντων, τέλος ἐπανήλθατε.

ΝΑΘΑΝ

Ναί, δόξα τῷ! Πλὴν λέγεις: τέλος πάντων. Πῶς;
νὰ ἐπιστρέψω πρότερον εἶχον σκοπόν,
ἢ ἐδυνάμην; Ἀλλ' ἡ Ἱερουσαλὴμ
κ' ἡ Βαβυλών, ὡς εἶχον ἑλικοδρομῶν,
ἀπέχουσι σταδίων χιλιάδας ἕξ·
καὶ ὀφλημάτων εἴσπραξις δὲν ἀπαιτεῖ
βραχὺν τὸν χρόνον, οὐδὲ εἶν' ὑπόθεσις
ἐκ τῶν πολὺ προχείρων.

ΔΑΪΑ

Ὦ Ναθάν, ἰδὼ
ποία καὶ πόση συμφορὰ σ' ἠπείλησεν
ἐν τούτοις! Τὴν οἰκίαν...

ΝΑΘΑΝ

Ἀπετέφρωσε
τὸ πῦρ· ἠξεύρω. Εἴθε νὰ μὴ ἔχω τί
νὰ μάθω ἄλλο πλὴν αὐτοῦ ἀπαίσιον.

ΔΑΪΑ

Καὶ παρ' ὀλίγον μέχρι γῆς ἐκαίετο.

ΝΑΘΑΝ

Τότε, Δαΐα, ἄλλην θὰ ἐκτίζομεν,
εὐπρεπεστέραν ταύτης.

ΔΑΪΑ

'Αληθέστατον.
Ἡ Ῥέχα ὅμως παρὰ τρίχα νὰ καῇ.

ΝΑΘΑΝ

Τίς νὰ καῇ; ἡ Ῥέχα; Τίς; ἡ Ῥέχα μου;
Ὦ! τοῦτο ὄχι, δὲν τὸ ἤκουσα. Λοιπὸν
θὰ μ' ἦτο τότε ἡ οἰκία περιττή.
Δὲν εἶπες, παρὰ τρίχα; 'Αληθῶς λοιπὸν,
εἰπὲ, ἐκάη; Ναὶ ἐκάη. Λέγε το.
Εἰπέ το, φόνευσόν με. Μὴ τὴν βάσανον
αὐτήν. 'Εκάη.

ΔΑΪΑ

Ἂν ἐκαίετο, ἐγὼ
τὴν ἀγγελίαν ταύτην θὰ σᾶς ἔφερον;

ΝΑΘΑΝ

Ὦ! πῶς νὰ μὲ τρομάξῃς τόσον! Ῥέχα μου,
ὦ Ῥέχα!

ΔΑΪΑ

Εἶναι ἐδική σας; Ῥέχα σας;

ΝΑΘΑΝ

Μὴ θ' ἀπομάθω τὴν συνήθειάν ποτε
τοῦ νὰ τὴν λέγω ἰδικήν μου;

ΔΑΪΑ

Λέγετε

κτῆμά σας ὅ,τι ἔχετε, καθ' ὅμοιον
δικαίωμα;

ΝΑΘΑΝ

Κατ' ὄχι μεγαλήτερον.
Ὅ,τι ἂν ἔχω μ' ἔδωκεν ἡ φύσις, ἢ
ἡ τύχη. Τοῦτο μόνον μ' ἐδωρήσατο
ἡ ἀρετή.

ΔΑΪΑ

Πόσον πλούσιον, Ναθὰν,
μισθὸν μ' ἀνταποδίδ' ἡ ἀγαθότης σας,
ἂν ἀγαθότης λέγηται ἡ πρὸς σκοπὸν
τοιοῦτον γινομένη.

ΝΑΘΑΝ

Ποῖον ἐννοεῖς
σκοπόν;

ΔΑΪΑ

Τὸ συνειδός μου...

ΝΑΘΑΝ

Νὰ διηγηθῶ,
Δαΐα, ἄφες πρὸ παντὸς...

ΔΑΪΑ

Τὸ συνειδὸς,
ὡς λέγω...

ΝΑΘΑΝ

Ποῖον ὕφασμα σ' ἠγόρασα
εἰς Βαβυλῶνα, κάλλιστον καὶ πλούσιον,
πλὴν, φιλοκάλως πλούσιον. Δὲν ἔφερον
οὐδ' εἰς τὴν Ῥέχαν τίποτε καλήτερον.

ΔΑΪΑ

Τί ὠφελεῖ; ναὶ, πρέπει νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ·

Τὸ συνειδός μου δὲν ἀποκοιμίζεται.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ πῶς θὰ σοὶ ἀρέσουν τὰ ἐνώτια,
καὶ αἱ ἀλύσεις κ' οἱ χρυσοῖ δακτύλιοι
οὓς εὗρον καὶ οὓς φέρω ἐκ τῆς Δαμασκοῦ.
Νὰ ἰδῇς μόνον!

ΔΑΪΑ

Πάντοτε ὁ ἴδιος!
Δῶρα καὶ πάλιν δῶρα! Δῶρα πάντοτε!

ΝΑΘΑΝ

Ὡς χαίρων δίδω, δέχου τα, — καὶ σιωπή!

ΔΑΪΑ

Καὶ σιωπή! Τίς ἔχει δισταγμὸν, Ναθὰν,
πῶς εἶσθε ὅλος γενναιότης καὶ τιμή;
Καὶ ὅμως...

ΝΑΘΑΝ

Ὅμως εἶμαι Ἰουδαῖος... Αἴ;
Τοῦτο, ἢ ὄχι; ἐννοεῖς.

ΔΑΪΑ

Τί ἐννοῶ
σὺ τὸ ἠξεύρεις.

ΝΑΘΑΝ

Λοιπὸν σίγα.

ΔΑΪΑ

Σιωπῶ.
Τὴν ἁμαρτίαν, τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι,
ἣν ν' ἀποτρέψω μ' εἶναι, μ' εἶν' ἀδύνατον,
σεῖς ἔχετέ την.

ΝΑΘΑΝ

Νὰ τὴν ἔχω δέχομαι.

Πλὴν ποῦ, ποῦ εἶναι; Ἂν, Δαΐα, μ' ἀπατᾷς!
Ὅτ' ἦλθον, τὸ ἠξεύρει;

ΔΑΪΑ

Σᾶς τὸ ἐρωτῶ.
Εἰσέτ' ἡ φρίκη εἰς πᾶν νεῦρόν της σκιρτᾷ.
Πυρὸς εἰκόνα βλέπ' ἡ φαντασία της
εἰς ὅ,τι βλέπει. Ἀγρυπνεῖ κοιμώμενον
τὸ πνεῦμά της, κοιμᾶται ὅτε ἔξυπνον,
νῦν ζώου ἧττον, νῦν ἀγγέλου φέρτερον.

ΝΑΘΑΝ

Γλυκεῖα κόρη! Τί ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος!

ΔΑΪΑ

Ὡς κοιμωμένη σήμερον κατέκειτο,
Ὡς νεκρὰ μᾶλλον. Αἴφνης κράζει: «Ἄκουσον!
Ἄκουσον! Εἶναι τοῦ πατρός αἱ κάμηλοι,
εἶν' ἡ φωνή του ἡ γλυκεῖα!» Ἀλλ' ἐκεῖ
τὸ βλέμμα της ἐσβέσθη, καὶ ἡ κεφαλή,
μὴ στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ βραχίονος,
ἔπεσε πάλιν εἰς τὸ προσκεφάλαιον.
Ἐῤῥίφθην ἔξω, κ' ἔρχεσθ', ἔρχεσθε, ἰδού!
Τί θαῦμα; Ἦτον ἡ ψυχή της διαρκῶς
ὑμῶν πλησίον, καὶ ἐκείνου.

ΝΑΘΑΝ

Ποίου; πῶς;
Τίνος ἐκείνου;

ΔΑΪΑ

Τοῦ λυτρώσαντος αὐτὴν
ἐκ τῶν φλογῶν.

ΝΑΘΑΝ

Τίς ἦτον οὗτος; ἦτον τίς;

Τίς ἔσωσε τὴν 'Ρέχαν μου; Εἰπέ μοι, τίς;

ΔΑΪΑ

Ναΐτης ἦτον νέος, ὃν πρὸ ἡμερῶν
ὀλίγων εἶχον φέρει ὡς αἰχμάλωτον,
ὁ Σαλαδῖνας δ' εἶχε συγχωρήσει.

ΝΑΘΑΝ

Πῶς;
Ναΐτης! Ὁ Σουλτάνος τῷ ἐπέτρεψε
νὰ ζήσῃ λέγεις! Θαῦμα ἐχρειάζετο
τοιοῦτο νὰ τὴν σώσῃ; Ὦ θεέ!

ΔΑΪΑ

Ἐὰν
αὐτὸς τὴν μόλις δωρηθεῖσάν τῳ ζωὴν
δὲν εἶχ' ἐκθέσει πάλιν, θὰ ἐκαίετο.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ποῦ, Δαΐα, εἶν' ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ;
Ποῦ εἶναι; νὰ μὲ φέρῃς εἰς τοὺς πόδας του.
Ἐδώσατε, βεβαίως τῷ ἐδώσατε
ὅσους ὀπίσω σᾶς ἀφῆκα θησαυρούς,
καὶ ἄλλους, ἄλλους ὑπεσχέθητε;

ΔΑΪΑ

Καὶ πῶς;

ΝΑΘΑΝ

Πῶς; Ὄχι; ὄχι;

ΔΑΪΑ

Ἦλθε, κ' ἤξευρεν οὐδεὶς
πόθεν· ἀπῆλθε, καὶ οὐδεὶς ἠξεύρει ποῦ.
Τὰ τῆς οἰκίας ἀγνοῶν, τὴν ἀκοὴν
ὁδηγὸν εἶχε, τὸν μανδύαν ἥπλωσε,
κ' ἐῤῥίφθ' εἰς φλόγας καὶ καπνόν, ὅπου φωνὴν

ἀγωνιῶσαν ἤκουσεν. Ἐλέγομεν
πῶς ἀπωλέσθη, ὅτ' ἐκ μέσου τῶν φλογῶν
ὁρμᾷ, κ' ἐμπρός μας ἵσταται, εἰς στιβαρὸν
βραχίονα κρατῶν την. Ἀπαθὴς, ψυχρὸς
πρὸς εὐγνωμόνων θαυμαστῶν ἀλαλαγμοὺς,
τὴν λείαν καταθέτει, σχίζει τὸν λαὸν —
κ' ἐχάθη!

ΝΑΘΑΝ

Ὄχι βέβαια διὰ παντός.

ΔΑΪΑ

Ἐπί τινας ἡμέρας τὸν ἐβλέπομεν
περιπατοῦντα εἰς τοὺς φοίνικας, ὑφ' οὓς
τοῦ Ἀναστάντος εἶν' ὁ τάφος ὁ κενός.
Περιχαρὴς προσῆλθον, ηὐχαρίστησα,
κ' ἐπρόσφερον, καὶ εἶπον, καὶ ἱκέτευσα
νὰ ἔλθῃ ἅπαξ τὴν σωθεῖσαν νὰ ἰδῇ,
ἥτις νὰ σπείσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της
θέλ' εἰς ῥοὰς δακρύων εὐσεβῶν.

ΝΑΘΑΝ

Λοιπόν;

ΔΑΪΑ

Ματαίως. Πρὸς δεήσεις ἦτον ἄκαμπτος·
κ' ἐμὲ πικρῶς τοσοῦτον μ' εἰρωνεύετο . . .

ΝΑΘΑΝ

Ὥστ' ἐφοβήθης, κ' ἔπαυσες . . .

ΔΑΪΑ

Πολὺ μακράν.
Ἐπανηρχόμην καθ' ἡμέραν τακτικῶς,
καὶ καθ' ἡμέραν χλευασμοὺς ὑπέμενον.
Τί δὲν ὑπέστην, καὶ δὲν ἤμην πρόθυμος

νὰ ὑποστῶ ἀκόμη! Ὅμως πρὸ πολλοῦ
παρὰ τὸν τάφον δὲν ἐφάνη τὸν κενὸν
τοῦ Ἀναστάντος, καὶ ὑπὸ τοὺς φοίνικας,
καὶ δὲν γνωρίζει τί ἀπέγινε, κἀνείς.—
Ἐκπεπληγμένος, σύννους εἶσθε;

ΝΑΘΑΝ

Σκέπτομαι
ἐντύπωσιν ὁποίαν θ' ἀπετέλεσαν
αὐτὰ εἰς πνεῦμα ὡς τῆς Ῥέχας· νὰ ἴδῃ
ἐκεῖνον τόσον ἀκατάδεκτον, πρὸς ὃν
αἰσθάνεται ἀνάγκην τὴν ὑπόληψιν·
νὰ ἕλκηται, καὶ ὅμως ν' ἀποκρούηται!
Νοῦν καὶ καρδίαν πρέπει ν' ἀντεφέλκωσι
μελογχολία καὶ ὁρμαὶ μισάνθρωποι.
Ὡς δ' ἀμφιῤῥέπ' ἡ νίκη, ἀναμίγνυσιν
ἡ φαντασία ὀνειροπολήματα,
δι' ὧν τὴν θέσιν τῆς καρδίας νῦν ὁ νοῦς,
νῦν ἡ καρδία τοῦ νοὸς λαμβάνουσι.
Δεινὸν τὸ πάθος, καὶ τῆς Ῥέχας εἶν' αὐτό,
ἂν τὴν γνωρίζω. Ὀνειροπολεῖ.

ΔΑΪΑ

Καλὴ
κ' εὐσεβὴς τόσον!

ΝΑΘΑΝ

Ὅμως ὀνειροπολεῖ.

ΔΑΪΑ

Πρὸ πάντων ἕν της — ὄνειρον ἂν θέλητε —
τὸν νοῦν της θέλγει, ὁ ναΐτης της αὐτὸς
ὅτι δὲν εἶναι γηγενὴς ἐκ γηγενῶν,
ἀλλ' ὅτι εἶναι τῶν ἀγγέλων εἷς, εἷς ὧν

τὴν προστασίαν ἡ μικρὰ καρδία της
ἀφιεροῦτο παιδιόθεν, κ' ἐξελθὼν
ἐκ τῆς νεφέλης ἥτις τὸν ἐκάλυπτε
καὶ ὅτ' ἐπάνω τοῦ πυρὸς ἐφέρετο,
τῇ ἐπεφάνη ὡς ναΐτης.—Διατί
νὰ μειδιᾶτε; — Τίς ἠξεύρει; — Ἄφετε
αὐτὴν εἰς τὴν ἀπάτην, τὴν Χριστιανὸν
ἑνοῦσαν Ἰουδαῖον καὶ Ὀθωμανόν.
Εἶναι γλυκεῖα αὔτ' ἡ φρεναπάτη της.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ δι' ἐμὲ γλυκεῖα. Ὕπαγε, ἰδὲ,
Δαΐ, ἂν εἶναι εὔκαιρον νὰ τὴν ἰδῶ,—
καὶ θὰ ζητήσω ἔπειτα τὸν ἄγριον,
τὸν ἰδιότροπόν μας ἄγγελον, καὶ ἂν
εἰσέτι μετ' ἀνθρώπων καταδέχηται
νὰ ζῇ, καὶ εἶναι ὁ ἀγροῖκος πάντοτε
ἱππότης, θὰ τὸν εὕρω, καὶ ὑπόσχομαι
νὰ σᾶς τὸν φέρω.

ΔΑΪΑ

Δύσκολα ὑπόσχεσαι.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἡ γλυκεῖ' ἀπάτη τότε θὰ φανῇ
ἀλήθεια γλυκεῖα. Εἶν' οἱ ἄνθρωποι
εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἀγγέλων φίλτεροι.
Δὲν θὰ θυμόνῃς τότ', ἐλπίζω, κατ' ἐμοῦ
τὴν φίλην τῶν ἀγγέλων πῶς λάτρευσα.

ΔΑΪΑ

Ὢ! Εἶσθε τόσον ἀγαθὸς, πλὴν καὶ κακός!
Ὑπάγω.— Πλὴν τί βλέπω; — Εἶν' ἐκεῖν'· ἰδού.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΡΕΧΑ καὶ οἱ προλαβόντες.

ΡΕΧΑ

Λοιπὸν σὺ εἶσαι, πάτερ μου; Ἐνόμιζον
πῶς εἶχες πέμψει τὴν φωνήν σου πρόδρομον.
Ποῦ εἶσαι; Ποῖα ὄρη, τίνες ποταμοὶ
ἢ ἔρημοι ἀκόμη μᾶς χωρίζουσι;
Μᾶς διαιρεῖ εἷς τοῖχος μόλις, καὶ ἀργεῖς
ν' ἀνοίξῃς τὴν ἀγκάλην εἰς τὴν Ῥέχαν σου
Δυστυχὴς Ῥέχα! Παρ' ὀλίγον εὕρισκες
τὴν τέφραν της. Μὴ φρίττῃς. Παρ' ὀλίγον, ναί.
Φοβερὸς εἶναι τοῦ πυρὸς ὁ θάνατος.

ΝΑΘΑΝ

Φιλτάτη, φίλη κόρη.

ΡΕΧΑ

Ὑπερέβητε
Εὐφράτην, Τίγριν, Ἰορδάνην, καὶ λοιπὰ,
ποῦ τὰ ἠξεύρω; ῥεύματα. Πῶς ἔτρεμον
διὰ σὲ, πάτερ, εἰς τὸ πῦρ πρὶν ἐκτεθῶ!
Ἀφ' ὅτου ὅμως ἐξετέθην εἰς τὸ πῦρ,
τὸν εἰς τὸ ὕδωρ θάνατον ἀναψυχὴν,
δρόσον νομίζω, σωτηρίαν. Ἀλλὰ σὺ,
σὺ δὲν ἐπνίγης, δὲν ἐχάθην οὐδ' ἐγώ.
Ὦ! πόσον εὐτυχεῖς θὰ εἴμεθα!
Πῶς τὸν Θεὸν θὰ εὐλογῶμεν! Σ' ἔφερεν
αὐτὸς, σὲ καὶ τὸ σκάφος, διὰ δολερῶν
δινῶν ἐπὶ πτερύγων τῶν ἀγγέλων του
τῶν ἀοράτων, κ' ἦλθεν εἰς τὸ νεῦμά του
ὁ ἄγγελός μου ὁρατὸς διὰ φλογῶν

εἰς τὰς λευκάς του νὰ μὲ φέρῃ πτέρυγας
καὶ νὰ μὲ σώσῃ.

ΝΑΘΑΝ

(Πτέρυγας λευκάς!—Ἄ! Ναί.
Ἦν ὁ μανδύας τοῦ Ναΐτου ὁ λευκὸς,
ὁ τεταμένος).

ΡΕΧΑ

Ὁρατὸς, ναὶ ἐρατὸς,
εἰς τὰ πτερά του μ' ἔσωσεν ἐκ τοῦ πυρός.
Ἄγγελον εἶδα, εἶδα κατὰ πρόσωπον,
τὸν ἄγγελόν μου.

ΝΑΘΑΝ

Τὸ ἀξίζ' ἡ Ῥέχα μου.
Οὐδ' εἶδες κάλλος εἰς αὐτὸν ἀνώτερον,
παρὰ εἰς σὲ ἐκεῖνος.

ΡΕΧΑ

Κολακεύεσαι
ἢ κολακεύεις, πάτερ;

ΝΑΘΑΝ

Πλὴν καὶ ἄνθρωπος
ἂν ἦτον ἐξ ἐκείνων οὓς κοινότατα
παράγ' ἡ φύσις, ὁ σωτήρ σου ἄγγελος
θενὰ σοὶ ἦτον, καὶ θὰ ἦτον ἀληθῶς.

ΡΕΧΑ

Ὄχι τοιοῦτος ἄγγελος· ἀληθινὸς
ἄγγελος ἦτον. Δὲν μ' ἐδίδαξας καὶ σὺ
πῶς νὰ ὑπάρχουν ἄγγελ' εἶναι δυνατὸν,
καὶ ὑπὲρ ὅσων τὸν Θεὸν ἠγάπησαν
πῶς ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ θαῦμα ὁ Θεός;
Τὸν ἀγαπῶ.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἐκεῖνος σὲ ἀνταγαπᾷ,
καὶ καθ' ἑκάστην διὰ σὲ θαυματουργεῖ,
σὲ καὶ τοὺς σοὶ ὁμοίους, καὶ δὲν παύεται
εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΡΕΧΑ

Χαίρω νὰ τ' ἀκούω.

ΝΑΘΑΝ

Πῶς;
Διότι ὅλως φυσικὸν καὶ σύνηθες
τὰ ὦτα πλήττει πῶς ναΐτης σ' ἔσωσε,
δὲν εἶναι θαῦμα διὰ τοῦτο; Μέγιστον
ὑπάρχει τῶν θαυμάτων, πῶς τὰ θαύματα,
τὰ γνήσια, τὰ πάντων ἀληθέστατα,
εἰσὶ συνήθη, καὶ συνήθη φαίνονται.
Τοῦτο τὸ θαῦμα τὸ κοινὸν ἂν ἔλειπε,
τίς ὁ νοῦν ἔχων θαῦμα θὰ ἐπίστευεν
ὅ,τι παιδία οὕτως ὀνομάζουσι,
προσχαίνοντα εἰς ὅτι ἢ ἀσύνηθες
ἢ νέον τοῖς προσπίπτει;

ΔΑΙΑ (τῷ Ναθὰν)

Εἶναι ἀρκετὰ
εἰς τὸ πτερὸν ὁ νοῦς της. Μὴ θελήσετε
νὰ τὸν πετάξῃ ἡ λεπτολογία σας
ὅλως διόλου.

ΝΑΘΑΝ

Ἄφες με. Τὴν Ῥέχαν μου
δὲν ἦτον θαῦμα ἱκανὸν πῶς ἔσωσεν
ἀνὴρ, διὰ μεγάλου θαύματος αὐτὸς
σωθεὶς ἐπίσης; Ναὶ, μεγάλου θαύματος·

διότι, τίς ποτ' ἤκουσεν, ὁ Σαλαδὶν
Ναΐτην ν' ἀπολύσῃ, ἢ Ναΐτην τίς
ζητοῦντα εἶδε παρ' αὐτοῦ ἀπόλυσιν,
ἢ προσδοκῶντα, κ' ἐξαγοραζόμενον
δι' ἄλλου λύτρου πλὴν τοῦ τελαμῶνός του
τοῦ δερματίνου, ἢ καὶ τῆς λεπίδος του;

ΡΕΧΑ

Καὶ τοῦτο, πάτερ, συμπεραίν' ὑπὲρ ἐμοῦ,
Ναΐτης πῶς δὲν ἦτον, ἀλλ' ἐφαίνετο.
Ἐὰν Ναΐτης ἄλλως ἢ πρὸς θάνατον
εἰς τὴν Σολύμην δὲν φοιτᾷ, κ' ἐλεύθερος
ἂν δὲν τὴν διατρέχῃ, πῶς διὰ νυκτὸς
θὰ ἤρχετο Ναΐτης οἰκειοθελῶς
ἐμὲ νὰ σώσῃ;

ΝΑΘΑΝ

Ἰδὲ πόσον εὐφυῶς!
Δαΐα, τώρα σὺ ὁμίλει· παρὰ σοῦ
τὸ ἤκουσα, πῶς ἦλθεν, ὡς αἰχμάλωτος
σταλείς. Βεβαίως ἤκουσας πλειότερα.

ΔΑΙΑ

Λέγουσιν οὕτω· πλὴν συγχρόνως λέγεται
πῶς τὸν Ναΐτην ἔσωσεν ὁ Σαλαδὶν,
εὑρὼν τῶν ἀδελφῶν του πῶς ὡμοίαζε
τὸν ἕνα, ὅλων τὸν ἀγηπητότερον.
Ἀλλὰ πρὸ χρόνων εἴκοσι κ' ἐπέκεινα
ἀπέθανεν ἐκεῖνος. Ὠνομάζετο,
πῶς, δὲν ἠξεύρω· εἰς τὴν μάχην ἔπεσε,
ποῦ, δὲν ἠξεύρω. Τόσον εἶν' ἀπίστευτα
αὐτὰ, ὥστε, νομίζω, ἦσαν τίποτε.

ΝΑΘΑΝ

Διατὶ τόσον, ὦ Δαΐ, ἀπίστευτα;
Οὐχὶ βεβαίως ἵνα γίνῃ πιστευτὸν,—
ὡς τώρα βλέπω,— τὸ ἀπιστευτότερον.
Ὁ Σαλαδὶν, ὁ πάντας τόσον ἀγαπῶν
τοὺς ἀδελφούς του, τί κωλύει ἀδελφὸν
νὰ εἶχεν, ὅταν νέος, πάντων φίλτατον;
Δὲν ὁμοιάζουν πρόσωπα ἐνίοτε;
Σβέννυται πᾶσα παλαιὰ ἐντύπωσις;
Δὲν ἐνεργεῖ ὁμοίως τ' ὅμοιον; Λοιπὸν,
ποῦ βλέπετε ἐνταῦθα τὸ ἀπίστευτον;
Ἄ! ναὶ, σοφὴ Δαΐα, δὲν θὰ ἔβλεπες
εἰς ταῦτα θαῦμα. Μόνον σοῦ τὰ θαύματα
πίστιν χρειάζον... ἐννοῶ ἀξίζουσι.

ΔΑΪΑ

Περιγελᾶτε.

ΝΑΘΑΝ

Σὺ ἐμὲ περιγελᾷς.
Ἀλλὰ καὶ οὕτω μέν' ἡ σωτηρία σου,
ὦ Ῥέχα, θαῦμα, εἰς τὸν μόνον δυνατὸν,
ὅστις προστάξεις βασιλέων αὐστηρὰς
καὶ δόγματά των,— παιδιὰν ἢ χλεύην του,
δι' ἰσχνοῦ μίτου διοικεῖ.

ΡΕΧΑ

Ὦ πάτερ μου,
ἂν σφάλλω, τὸ ἠξεύρεις, δὲν ἐπιθυμῶ
νὰ σφάλλω.

ΝΑΘΑΝ

Θέλεις μᾶλλον νὰ διδάσκησαι.
Ἰδὲ, τοιάδε ἢ τοιάδε κύρτωσις

μετώπου, τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῆς ῥινὸς
τὸ σχῆμα, τῶν ὀφρύων εἰς ὀστοῦν ὀξὺ
ἢ εἰς ἀμβλὺ τὸ τόξον ἐντεινόμενον
οὕτως ἢ ἄλλως, ἡ γραμμὴ, ἢ κοίλωμα,
ῥυτὶς, γωνία, ἀφανὲς σημάδιον,
ἓν οὐδὲν τέλος εἰς ἀγρίου πρόσωπον
ἐκ τῆς Εὐρώπης, κ' ἐν Ἀσίᾳ σώζεσαι.
Δὲν εἶναι τοῦτο θαῦμα, σεῖς ἐράστριαι
θαυμάτων; Τῶν ἀγγέλων τί δὲν φείδεσθε;

ΔΑΪΑ

Τί βλάπτει; — Οὕτω κᾂν ἐγὼ φρονῶ, Ναθὰν, —
τί μέχρι τέλους, ἂν πῶς ἦτον ἄγγελος
ἀντὶ ἀνθρώπου ὁ σωτὴρ νομίζωμεν;
Τῆς σωτηρίας ὁ ἀκατανόητος
ἐργάτης οὕτω δὲν μᾶς εἶν' ἐγγύτερος;

ΝΑΘΑΝ

Ὑπεροψία, κόμπος! Θέλει σιδηροῦν
ἀγγεῖον, νὰ τὸ σύρῃ ἀργυρᾶ λαβὶς
ἐκ τῆς καμίνου, ἵνα καὶ αὐτὸ φρονῇ
πῶς εἶναι ἐξ ἀργύρου. Ἄλλο τίποτε!
Τί βλάπτει λέγεις; Ἀλλ' ἐγὼ τί ὠφελεῖ
θ' ἀντερωτήσω· ἐπειδὴ ὁ λόγος σου,
πῶς ἐγγυτέρω εἴμεθα εἰς τὸν Θεὸν,
ἢ ἄφρων λόγος εἶναι, ἢ καὶ βλάσφημος.
Ἀλλὰ καὶ βλάπτει, ναῖσκε, βλάπτει ἀληθῶς.
Ἀκούσατέ μου. — Τὸν σωτῆρα, — ἄγγελος
ἢ ἄνθρωπος ἂν εἶναι, — θέλετε, καὶ σὺ
πρὸ πάντων θέλεις, ν' ἀνθυπηρετήσητε.
Εὐγνωμονεῖτε πρὸς αὐτὸν, στενάζετε,
προσεύχεσθ', ἐν ἐκστάσει ἀναλύεσθε,

τὴν ἑορτήν του νήστεις μένετε, συχνὰ
δίδετ' ἐλέη,— πρὸς οὐδέν! Αὐτὰ ὑμᾶς
καὶ τὸν πλησίον ὠφελοῦν, οὐχὶ αὐτόν.
Παχύνει ὅταν σεῖς νηστεύετε; Πλουτεῖ
ἂν ἐλεῆτε; τὸν λαμπρύν' ἡ ἔκστασις,
τὸν ἐνισχύει ἡ ἐμπιστοσύνη σας;
Οὐχὶ, νομίζω. Ἀλλ' ἂν ἦτον ἄνθρωπος...

ΔΑΪΑ

Ἄ! ναί· ἂν ἦτον ἄνθρωπος, θὰ εἴχομεν
ἀφορμὴν καί τι δι' αὐτὸν νὰ πράξωμεν·
καὶ ὁ Θεὸς ἠξεύρει πῶς ἠθέλομεν.
Ἐκεῖνος ὅμως οὔτε ἐχρειάζετο
οὔτ' ἤθελέ τι. Καθ' αὐτὸν, μεθ' ἑαυτοῦ
ἠρκεῖτο, ὅσον εἰς ἀγγέλους δυνατὸν
ν' ἀρκῶνται.

ΡΕΧΑ

Ἅμα δ' ἀνελήφθη...

ΝΑΘΑΝ

Ἐννοεῖς
ἅμ' ἀνελήφθη, ἅμα εἰς τοὺς φοίνικας
δὲν ἦλθε πλέον. Ἢ τῷ ὄντι ἄραγε
καὶ περαιτέρω τὸν ἀνεζητήσατε;

ΔΑΪΑ

Ὢ! τοῦτο ὄχι.

ΝΑΘΑΝ

Ὄχι; — Βλέπετε, σκληραὶ
ὀνειροπόλοι, πόσον βλάπτει. Ἂν αὐτὸς
ὁ ἄγγελος ἐν τούτοις, ἂν ἠσθένησε...

ΡΕΧΑ

Ἠσθένησεν!

ΔΑΪΑ

'Ω! ὄχι, ὄχι.

ΡΕΧΑ

Πῶς ῥιγῶ!
Τὸ μέτωπόν μου πρὶν καταφλεγόμενον,
ἰδὲ, Δαΐα, εἶναι πάγος!

ΝΑΘΑΝ

Σκέφθητε
πῶς εἶναι Φράγκος, ξένος εἰς τὸ κλίμα μας,
καὶ νέος, πένης, ἀγρυπνίας ἀδαὴς
καὶ ἐργασίας δουλικῆς.

ΡΕΧΑ

'Ησθένησε!

ΔΑΪΑ

Σοὶ λέγει μόνον ἴσως νὰ ἠσθένησε.

ΝΑΘΑΝ

Κεῖται, δὲν ἔχει φίλους, οὐδὲ χρήματα
ἵνα μισθώσῃ φίλον.

ΡΕΧΑ

Πάτερ, πάτερ μου!

ΝΑΘΑΝ

'Απαραμύθως κεῖται ἀνοσήλευτος,
παλαίων πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὸν θάνατον!

ΡΕΧΑ

Ποῦ; Ποῦ;

ΝΑΘΑΝ

Καὶ διὰ μίαν ὅλως ἄγνωστον,
ἣν οὐδὲ εἶδεν,—ἤρκει ὅτ' ἦν ἄνθρωπος,—
εἰς πῦρ ἐῤῥίφθη!..

ΔΑΪΑ

Μὴ τὴν βασανίζετε.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ οὐδὲ τίνα ἔσωσεν ἢ νὰ ἰδῇ
ἢ νὰ γνωρίσῃ ἔσπευσεν, ἀποφυγὼν
εὐγνωμοσύνας...

ΔΑΪΑ

Μή, Ναθὰν, τὴν τυραννῇς.

ΝΑΘΑΝ

Οὐδὲ φροντίζει δεύτερον νὰ τὴν ἰδῇ,
πλὴν ἵνα ἴσως σώσῃ δεύτερον αὐτὴν,
ἄνθρωπον οὖσαν.

ΔΑΪΑ

Παύσατε· Ἰδέτε την.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἀποθνήσκει, μόνον παραμύθημα
τὴν πρᾶξιν ἔχων τὴν καλήν του.

ΔΑΪΑ

Παύσατε.
Φονεύετε τὴν Ῥέχαν.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἐκεῖνον σύ!—
Θὰ εἶχες τὸν φονεύσει. Ῥέχα, σ' ἔδωκα
ἰατρικὸν καὶ ὄχι δηλητήριον.
Ζῇ. Σύνελθε, ὦ Ῥέχα· οὔτε ἀσθενὴς
δὲν θενὰ εἶναι.

ΡΕΧΑ

Λέγεις ζῇ; δὲν ἀσθενεῖ;

ΝΑΘΑΝ

Βεβαίως ζῇ, διότι τὸ καλὸν κ' ἐδῶ

πολλάκις ἀνταμείβει ὁ Θεός. Ἀλλὰ
πῶς ὀνειροπολήσεις εὐλαβεῖς εἰσὶ
τῶν καλῶν ἔργων εὐκολώτερ' ἐνθυμοῦ.
Πόσον ἐκείνας καὶ ὁ ὑπνηλότερος
προκρίνει, — καί τοι πρὸς τί τέλος ἀγνοῶν —
τῆς ἀγαθοεργίας ἵν' ἀπαλλαγῇ!

ΡΕΧΑ

Ὦ πάτερ, μὴ μ' ἀφίνῃς, μὴ τὴν Ῥέχαν σου,
μὴ πλέον μόνην. Ἴσως ἀπεδήμησε.
Δὲν τὸ πιστεύεις;

ΝΑΘΑΝ

Εἶναι πιθανώτατον.
Ἰδέτε Μουσουλμάνος τῶν καμήλων μου
πῶς τὸ φορτίον περιέργως ἐρευνᾷ.
Γνωρίζετε τίς εἶναι;

ΔΑΪΑ

Ὁ Δερβίσης σας.

ΝΑΘΑΝ

Τίς;

ΔΑΙΑ

Ὁ Δερβίσης μεθ' οὗ παίζετε πεσσούς.

ΝΑΘΑΝ

Ὁ Ἀλ-Χαφῆς; Ἐκεῖνος εἶν' ὁ Ἀλ-Χαφῆς;

ΔΑΪΑ

Ἀρχιταμίας τοῦ Σουλτάνου σήμερον.

ΝΑΘΑΝ

Ὄνειρα πάλιν βλέπεις; Ὄχι. Ἔρχεται.
Ἐκεῖνος εἶναι. Φύγετε. Τί θὰ μ' εἰπῇ;

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΝΑΘΑΝ καὶ ὁ ΔΕΡΒΙΣΗΣ.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Τοὺς ὀφθαλμούς σου ὅσον θέλεις τέντονε.

ΝΑΘΑΝ

Εἶσαι; δὲν εἶσαι; Τί μεγαλοπρέπεια
διὰ Δερβίσην!

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Καὶ πῶς ὄχι; Τίποτε
νομίζεις ὁ Δερβίσης πῶς δὲν γίνεται;

ΝΑΘΑΝ

Πολλά. Ἀλλ' ὁ Δερβίσης, ὡς ἐνόμιζον,
ὁ γνήσιος Δερβίσης δὲν ἐπιθυμεῖ
νὰ γίνῃ ἄλλο.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Πῶς δὲν εἶμαι γνήσιος,
μὰ τὸν προφήτην, εἶναι ἴσως ἀληθές.
Ἀλλ' ὅταν πρέπῃ ...

ΝΑΘΑΝ

Πρέπει ὁ Δερβίσης; Πῶς;
Νὰ πρέπῃ ἂν δὲν πρέπῃ κᾀνεὶς ἄνθρωπος,
πρέπει Δερβίσης; Τί τῷ πρέπει τὸ λοιπόν;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Εἰς τὸν Δερβίσην πρέπει ὅ,τι τὸν ζητοῦν,
αὐτὸς δ' ἐγκρίνει.

ΝΑΘΑΝ

Ἄνθρωπ', ἔχεις δίκαιον,
εἰς τὸ Θεόν μου. Εἰς τὸ στῆθός μου ἐλθέ.
Μοὶ μένεις φίλος;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Πρῶτον πλὴν τί ἔγινα
δὲν ἐξετάζεις;

ΝΑΘΑΝ

Ὅ,τι καὶ ἂν ἔγινες.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ἀλλ' εἰς τὸ κράτος μέγα ὑποκείμενον
ἂν εἶμαι, κ' ἡ φιλία σ' ἐνοχλῇ αὐτοῦ;

ΝΑΘΑΝ

Ἂν ἔμεινε Δερβίσης ἡ καρδία σου,
τολμῶ νὰ δοκιμάσω. Ὑποκείμενον
τοῦ κράτους εἶναι μόνον ὁ μανδύας σου.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ὅστις ἐπίσης τιμὴν θέλει.— Εὗρέ το.
Εἰς τὴν αὐλήν σας τὶ φονεῖς πῶς ἔγινα;

ΝΑΘΑΝ

Δερβίσης πάντως· πιθανῶς καὶ — μάγειρος.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ναί, ν' ἀπομάθω παρὰ σοὶ τί ἔπραττον.
Μάγειρος; Ὄχι καὶ ἀποθηκάριος;
Καλήτερά σου ὁ Σουλτάνος μ' ἐκτιμᾷ.
Εἰμὶ ταμίας.

ΝΑΘΑΝ

Σύ;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ἐννόει. Τοῦ μικροῦ
ταμείου. Διευθύνει ὁ πατὴρ αὐτοῦ
τὶ μέγ' ἀκόμη. Τὸ τοῦ οἴκου του δ' ἐγώ.

ΝΑΘΑΝ

Ἔχει τὸν οἶκον μέγαν.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Μεγαλήτερον
όσου φρονεῖτε. Ἐκ τοῦ οἴκου του εἰσὶν
ὅλ' οἱ ἐπαῖται.

ΝΑΘΑΝ

Τοὺς ἐπαίτας πλὴν μισεῖ.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Τὴν ἐξολόθρευσίν των θέλει, δι' αὐτὴν
ἂν εἰς ἐπαίτην καταντήσῃ καὶ αὐτός.

ΝΑΘΑΝ

Ἐπαινῶ ταῦτα.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Καὶ θενὰ ἐγίνετο
ὀλίγου δεῖν, διότι τὸ ταμεῖόν του
τὸ πρωῒ πλῆρες, πρὶν εἰς μεσουράνημα
φθάσ' ἡ ἡμέρα, εἶναι ἤδ' εἰς ἄμποτιν,
καὶ τὸ ἑσπέρας καὶ κενοῦ κενώτερον.

ΝΑΘΑΝ

Αὖλακες ἴσως τὸ κενοῦσιν, αἵτινες
οὐδὲ πληροῦντ' εὐκόλως οὐδὲ βύονται.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Τὸ εὗρες.

ΝΑΘΑΝ

Τὰ ἠξεύρω.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Εἶναι κάκιστον
νὰ εἶν' οἱ ἡγεμόνες ἐν περιστεραῖς
γῦπες· ἀλλ' ἔτι χεῖρον, μεταξὺ γυπῶν
περιστεραὶ νὰ εἶναι.

ΝΑΘΑΝ

"Οχι, ὄχι δὰ,
Δερβίση!

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Λέγε ὅ,τι θέλεις. "Ακουσον.
Τί θὰ μοὶ δώσῃς, τὴν παροῦσαν θέσιν μου
νὰ σοὶ παραχωρήσω;

ΝΑΘΑΝ

Τί σοὶ φέρ' ἡ θέσις σου;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Μικρὰ μοὶ φέρει· ὄχι ὅμως καὶ εἰς σέ·—
διότι ὅταν, ὡς συνήθως, ἄμποτις
ὑπάρχ' εἰς τὸ ταμεῖον, διανοίγεις σὺ
τοὺς ὀχετούς σου, καταβάλλεις, κ' ἔπειτα
ἀπαιτεῖς τόκους ὅσους ἔχεις ὄρεξιν.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ τόκους τόκων τόκου;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Οὕτως.

ΝΑΘΑΝ

"Εως οὗ
λυθῇ εἰς τόκον ὅλον τὸ κεφάλαιον.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

"Αν τοῦτο δὲν σ' ἑλκύῃ, τῆς φιλίας μας
ὤ! σχίσον τότε τὸ συμβόλαιον. Πολλὰ
εἶχον ἐλπίσει παρὰ σοῦ.

ΝΑΘΑΝ

Ναί; Τίνα; πῶς;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Πῶς θενὰ μ' εὐκολύνῃς τὰ τοῦ ἔργου μου,

πῶς ἀνοικτὸν θὰ μ' ἔχῃς τὸ ταμεῖόν σου.
Μορφάζεις;

ΝΑΘΑΝ

Πρῶτον νὰ ἐξηγηθῶμεν. Μὴ
συγχέωμεν. Σὺ, ἔστω, σὺ ὁ Ἀλχαφὴς,
Δερβίσης μ' εἶσαι πάντοτε εὐπρόσδεκτος.
Ἀλλ' ὁ τοῦ Σολιμάνου Ἀλχαφὴς ... αὐτὸς...
ὁ Δεφτερδάρης ...

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ἤξευρον πῶς ἀγαθὸς
εἶσαι, ὡς εἶσαι ἐμβριθὴς καὶ φρόνιμος.
Ὑπομονὴ, καὶ ὅ,τι τώρα διαιρεῖς
εἰς τὸν Χαφὴς, ταχέως θὰ διασταλῇ.
Τὸν κάνδυν τοῦτον ὁ Σουλτάνος μ' ἔδωκε.
Πρὶν γυμνωθῇ ἡ κρόκη, πρὶν παραλυθῇ
εἰς ῥάκος, οἷα τὰ Δερβίσην στέγοντα,
ἐν Ἱεροσολύμοις θενὰ κρέμαται
εἰς ἧλον, καὶ γυμνόπους, κοῦφος, τὴν θερμὴν
τοῦ Γάγγου ἄμμον θὰ πατῶ, ἑπόμενος
τοῖς ἐρημοπλανέσι διδασκάλοις μου ...

ΝΑΘΑΝ

Τοιοῦτος εἶσαι.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Καὶ πεττεύων μετ' αὐτῶν.

ΝΑΘΑΝ

Ἡ μόνη ἡδονή σου.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Τί μὲ εἵλκυσεν
ἠξεύρεις; Τὸ νὰ παύσω τοῦ νὰ ἐπαιτῶ;
τὸ παρ' ἐπαίταις νὰ κομπάζω πλούσιος;

ἢ πλούσιον ἐπαίτην, νὰ θαυματουργῶ,
εἰς πτωχὸν αἴφνης μετατρέπων πλούσιον;

ΝΑΘΑΝ

Ὤ! ὄχι τοῦτο.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Κἄτι τὶ χειρότερον,
ἀλλ' ὑπὲρ πάντα λόγον κολακεύσαν με·
ἡ πλάνη τοῦ Σουλτάνου ἡ φιλάνθρωπος.

ΝΑΘΑΝ

Τίς αὕτη;

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ὁ ἐπαίτης μόνος, ὡς φρονεῖ,
γνωρίζει οἱ ἐπαῖται πῶς αἰσθάνονται,
πῶς φίλ' ἡ δόσις εἰς ἐπαίτας δίδεται.
«Σοῦ, μ' εἶπεν, ἦτον ὁ προκάτοχος ψυχρὸς,
τραχὺς, ἀγροίκως δίδων ὅ,τι ἔδιδε,
ζητῶν βιαίως περὶ τοῦ λαμβάνοντος
νὰ ἐρευνήσῃ· μὴ εὐχαριστούμενος
νὰ τὸν ἠξεύρῃ ἐνδεῆ, ἀλλ' ἀπαιτῶν
τὸν λόγον νὰ γνωρίζῃ τῆς ἐνδείας του,
ἵνα τὸ δῶρον φειδωλῶς τῷ προσμετρῇ.
Οὐχὶ τοιοῦτος ὁ Χαφὴς, νὰ παριστᾷ
τόσον ἀσπλάχνως εὔσπλαγχνον τὸν Σαλαδίν.
Σωλὴν δὲν εἶναι βεβυσμένος ὁ Χαφὴς,
ἥσυχον ὕδωρ, διαυγὲς δεχόμενος,
ἐκχέων δὲ κοχλάζον καὶ θολὸν αὐτό.
Ὡς ἐγὼ, οὕτω σκέπτεσαι καὶ σὺ, Χαφής.»
Γλυκᾶ τοιαῦτα μ' ἔψαλλεν ὁ παλευτὴς,
ὡς ποῦ ὁ κέπφος συνελήφθην. Βλὰξ ἐγώ!
Βλακίστατος!

ΝΑΘΑΝ

Δερβίση, μὴ ἐξάπτησαι.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Αἴ, τί; Βλακία μὴ δὲν εἶναι, χίλιοι
καὶ μυριάδες νὰ καταπιέζωσι,
στρεβλῶσι, τυραννῶσι, βασανίζωσι,
καὶ εἷς νὰ εἶναι πρός τινας φιλάνθρωπος;
ἢ βλὰξ δὲν εἶναι ὁ τὴν ἀγαθότητα
τοῦ πανυψίστου ἀξιῶν νὰ μιμηθῇ,
τοῦ εἰς χρηστοὺς καὶ φαύλους, εἰς τὴν ἔρημον
καὶ τὸν λειμῶνα δι' αἰθρίας καὶ βροχῆς
εὐεργεσίας σπένδοντος, μὴ ἔχων δὲ
πάντοτε πλήρεις χεῖρας ὡς ὁ ὕψιστος;
Βλακί' αὐτὸ δὲν εἶναι;

ΝΑΘΑΝ

Σίγησον. Ἀρκεῖ.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Τὴν ἐδικήν μου ἄφες ἔτι νὰ σ' εἰπῶ
βλακίαν· ἢ νομίζεις πῶς δὲν εἶναι βλὰξ
ὁ ἀνιχνεύων εἴτ' ὑπάρχει ἀγαθὸν
ἐν ταύταις ταῖς βλακίαις, καί, τοῦ ἀγαθοῦ
ἕνεκα τούτου, τῆς βλακίας μετασχών;
Ἢ ὄχι;

ΝΑΘΑΝ

Σπεῦσον, σὲ προτρέπω Ἀλ-Χαφή,
νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὰς ἐρημίας σου.
Φοβοῦμαι ὅτι μεταξὺ ἀνθρώπων ὤν,
θὰ λησμονήσῃς πῶς νὰ εἶσαι ἄνθρωπος.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

Ὀρθὸν· φοβοῦμαι καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον.
Ἔχε ὑγείαν.

ΝΑΘΑΝ

Μὴ βιάζεσαι· Χαφή,
πρόσμεινε. Μήπως θενὰ φύγ' ἡ ἔρημος;
πρόσμεινε. Ποῦ ἀκούει; — 'Αλ-Χαφή, ἐδώ!
'Απῆλθεν, Ἴσως περὶ τοῦ Ναΐτου τι
ἠξεύρει. Ἴσως τὸν γνωρίζει.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΔΑΪΑ, εἰσέρχεται ἐν σπουδῇ. ΝΑΘΑΝ.

ΔΑΪΑ

Ὦ Ναθὰν
Ναθάν!

ΝΑΘΑΝ

Τί εἶναι;

ΔΑΪΑ

Πάλιν, πάλιν φαίνεται.

ΝΑΘΑΝ

Ποῖος;

ΔΑΪΑ

'Εκεῖνος.

ΝΑΘΑΝ

Αἴ! 'Εκεῖνος; Πότε δὲ
δὲν φαίνεται ἐκεῖνος; Διὰ σᾶς, ὤ! ναί,
εἷς μόνος εἶν' ἐκεῖνος. Πλὴν δὲν ἔπρεπεν,
οὐδὲ ἀκόμη καὶ ἂν ἦτον ἄγγελος.

ΔΑΪΑ

Ὑπὸ τῶν δένδρων τὴν σκιὰν περιπατεῖ,
φοίνικας κόπτων . . .

ΝΑΘΑΝ

Καὶ γευόμενος αὐτῶν,
ὡς πᾶς Ναΐτης.

ΔΑΪΑ

Πῶς μὲ βασανίζετε!
Διὰ τῶν θάμνων ὁ ποθῶν της ὀφθαλμὸς
τὸν εἶδεν ἤδη καὶ τὸν παρακολουθεῖ,
καὶ μ' ἔπεμψεν ἐνταῦθα, ἱκετεύουσα
νὰ τὸν ἴδῆτε, νὰ τὸν προσλαλήσητε.
Σπεῦσον. Ἐκείνη θὰ σᾶς νεύῃ ἄνωθεν
πρὸς ποῦ ἐστράφη, ἂν ἀπομακρύνηται.
Σπεύσατε.

ΝΑΘΑΝ

Ἅμα τῆς καμήλου καταβάς!
Ἁρμόζει τοῦτο; Σπεῦσον σὺ νὰ τῷ εἰπῇς
πῶς ἦλθα. Ὅταν ἔλειπον, ἀπέφευγεν
ὁ χρηστὸς οὗτος τὴν φλιὰν τοῦ οἴκου μου·
ἀλλ' ὅτε προσκαλῆται ὑπὸ τοῦ πατρὸς,
προθύμως θέλει ἔλθει. Σπεῦσον, κάλεσον,
θερμῶς προσκάλεσόν τον.

ΔΑΪΑ

Δὲν σᾶς ἔρχεται.
Εἰς μάτην. Λέγω... λέγω πῶς δὲν ἔρχεται
εἰς Ἰουδαίου.

ΝΑΘΑΝ

Σπεῦσον, κράτησον αὐτόν.
Νὰ διαφύγῃ μὴ ἀφῇς τὸ βλέμμα σου.
Ὕπαγ'. Εὐθὺς κατόπιν ἔρχομαι κ' ἐγώ.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Ἄλσος φοινίκων

ὑφ' οὗ περιπατεῖ ὁ ΝΑΪΤΗΣ. Εἷς ΜΟΝΑΧΟΣ τὸν παρακολουθεῖ πλαγίως, ὡς θέλων νὰ τὸν προσομιλήσῃ.

ΝΑΪΤΗΣ

Αὐτὸς χωρὶς αἰτίας δὲν μ' ἀκολουθεῖ.
Πῶς προσηλοῖ τὸ βλέμμα εἰς τὰς χεῖράς μου!
Ἀδελφὲ,... ἴσως πρέπει, πάτερ, νὰ εἰπῶ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀδελφὲ, μόνον. Ἀδελφὸς καὶ δόκιμος,
εἰς τὰς διαταγάς σας.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀδελφέ μου, ἂν κ' ἐγὼ
τίποτε εἶχον... Τίποτε, μὰ τὸν Θεόν.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Εὐγνώμων πάνυ, καὶ χιλιοπλάσια
ἄς σ' ἀποδώσῃ ὁ Θεὸς ἃ ἤθελες
νὰ δώσῃς. Ὄχ' ἡ δόσις, ἡ προαίρεσις
χαρακτηρίζει τὸν δοτῆρα. Ἄλλως τε
δι' ἐλεημοσύνην δὲν ἐστάλην.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἄ! Λοιπὸν
ἐστάλης;...

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐξ ἐκείνης τῆς μονῆς.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς ἣν
πλανήτου δεῖπνον νὰ ζητήσω ἤθελον.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Αἱ θέσεις πᾶσαι ἤδη κατελήφθησαν
εἰς τὰς τραπέζας· ὅμως ἀκολούθει με.

ΝΑΪΤΗΣ

Πρὸς τί; Ναὶ, κρέας πρὸ πολλοῦ δὲν ἔφαγον.
Τί βλάπτει; Εἶναι ὥριμοι οἱ φοίνικες.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Μὴ, κύριέ μου, καταχρᾶσθε τῷ καρπῷ.
Ὁ πολὺς βλάπτει· εἰς τὸ ἧπαρ ἔμφραξιν
φέρει· τὸ αἷμα κάμνει μελαγχολικόν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλ' ἡ μελαγχολία ἂν μ' εὐχαριστῇ;
Πλὴν δὲν ἐστάλης δι' αὐτὴν τὴν συνταγὴν
βεβαίως.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὄχι. Μ' ἔστειλαν περὶ ὑμῶν
νὰ μάθω, νὰ ψαρεύσω...

ΝΑΪΤΗΣ

Κ' εἰς ἐμὲ αὐτὸν
τὸ λέγεις;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ναί. Τί βλάπτει;

ΝΑΪΤΗΣ

(Τετραπέραστος
ὁ ἀδελφός). Καὶ ἄλλους ἔχει ἡ μονὴ
ὡς σέ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Δὲν τὸ ἠξεύρω· Φίλε κύριε,
νὰ ὑπακούω χρεωστῶ.

ΝΑΪΤΗΣ

Κ' εἶσαι ἕτοιμος
νὰ ὑπακούῃς, μὴ πολλὰ λεπτολογῶν.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὑπακοὴ θὰ ἦτον ἄλλως, κύριε;

ΝΑΪΤΗΣ

(Πῶς ὀρθῶς κρίνουσ' οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι!)
Δὲν θέλεις ἴσως νὰ μ' εἰπῇς τίς ὁ ζητῶν
περὶ ἐμοῦ νὰ μάθῃ; Πῶς δὲν εἶσαι σὺ
σχεδὸν ὀμνύω.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Εἰς ἐμὲ θὰ ἥρμοζε;
ἢ θὰ μ' ὠφέλει;

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλὰ τίνα ὠφελεῖ;
εἰς τίν' ἁρμόζει αὔτ' ἡ περιέργεια;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Τὸν Πατριάρχην, ὡς πιστεύω. Μ' ἔπεμψεν
αὐτός.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὁ Πατριάρχης; Ἐρυθρὸς σταυρὸς
ἐπὶ λευκοῦ μανδύου ἄρα τί δηλοῖ
δὲν τὸ γνωρίζει;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Τὸ γνωρίζω πλὴν ἐγώ.

ΝΑΪΤΗΣ

Λοιπὸν ναΐτης εἶμαι, καὶ αἰχμάλωτος.
εἰς τὸ Τεβνὶν, προσθέτω, αἰχμαλωτισθεὶς,
ὅτ' ἐκπνεούσης τῆς ἀνακωχῆς, ἡμεῖς
ἠθέλομεν τὴν πόλιν νὰ πορθήσωμεν,

πρὶν ἔτ' εἰς τὴν Σιδῶνα ἐπιπέσωμεν.
Προσθέτω· συνελήφθην εἰκοστὸς ἐγὼ,
ὑπὸ τοῦ Σαλαδίνου μόνος ἀφεθείς.
Ἰδοὺ ὁ Πατριάρχης τὶ χρειάζεται
νὰ μάθῃ, κ' ἴσως πλέον ὧν χρειάζεται.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀλλ' ἴσως ὄχι ὧν ἠξεύρει. Διατὶ
σᾶς μόνον ν' ἀπολύσῃ, θενὰ ἤθελε
νὰ μάθῃ.

ΝΑΙΤΗΣ

Μήπως τὸ ἠξεύρω; Τὸν γυμνὸν
τράχηλον κλίνων, ἐπὶ τοῦ μανδύου μου
ἐγονυπέτουν, περιμένων τὴν πληγὴν,
ὅτε ἰδών με ὁ Σουλτάνος ἀτενῶς,
ἀνασκιρτᾷ καὶ νεύει· μ' ἀνεγείρουσι,
μὲ λύουσι· καὶ ὅτε τὸν εὐχαριστῶ,
δακρύοντα τὸν βλέπω. Σιωπῶ, κ' ἐγώ.
Ἀναχωρεῖ καὶ μένω. Πῶς συνέχονται
αὐτὰ, ὁ πατριάρχης ὅπως δύναται
ἂς τὸ νοήσῃ.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Συμπεραίνει ἐξ αὐτῶν
διὰ μεγάλα, ναὶ μεγάλα πράγματα
πῶς ὁ Θεὸς σᾶς σώζει.

ΝΑΙΤΗΣ

Ναὶ, μεγάλα, ναί.
Νὰ σώσω Ἰουδαίαν, ἀπὸ τοῦ πυρὸς,
τοὺς ὁδοιπόρους εἰς Σινᾶ νὰ ξεναγῶ,
καὶ ἄλλα τούτοις ὅμοια.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Θὰ ἔλθωσι
καὶ τ' ἄλλα. Κἄτι ἔμως εἶναι καὶ αὐτά.
Ὁ Πατριάρχης δ' ἴσως νὰ ἡτοίμασε
καὶ σπουδαιότερόν τι ἄλλο δι' ὑμᾶς.

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί, ἀδελφέ; Φρονεῖτε; Δὲν σ' ὑπέδειξε
τίποτε ἴσως;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Μάλιστα. Ἐπιθυμεῖ
νὰ ἐμβαθύνω πρῶτον, ἂν ὁ κύριος
ὁ ἄνθρωπός μας εἶναι.

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί; Ἐμβάθυνον.
(Πῶς ἐμβαθύνει οὗτος νὰ ἰδῶ !) Λοιπόν;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἁπλούστερον θὰ εἶναι, εἰς τὸν κύριον
τοῦ Πατριάρχου τίς ὁ πόθος νὰ εἰπῶ
εὐθύς.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἂς εἶναι.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐπιθύμει δι' ὑμῶν
ἐπιστολὴν νὰ πέμψῃ.

ΝΑΪΤΗΣ

Δι' ἐμοῦ; Ἐγὼ
δὲν εἶμαι ταχυδρόμος. Τοῦτο τὸ λαμπρὸν
ὑπάρχει ἔργον, τὸ λαμπρότερον παρὰ
νὰ σώζω Ἰουδαίας;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Φαίνετ', ἐπειδή,
ὁ Πατριάρχης λέγει, εἰς τὸ γράμμ' αὐτὸ
συμφέρον μέγα ἔχουσ' οἱ χριστιανοί.
Τῆς γραφῆς ταύτης τὴν πιστὴν ἐπίδοσιν —
ὁ Πατριάρχης λέγει — ἐν τοῖς οὐρανοῖς
θεν' ἀνταμείψῃ θεῖος στέφανος ποτέ.
Οὐδεὶς δὲ εἶναι τοῦ στεφάνου ὑπὲρ σᾶς —
ὁ Πατριάχης λέγει — ἀξιώτερος.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὑπὲρ ἐμέ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Οὐδ' ἄλλος εἶναι ὡς ὑμεῖς —
ὁ Πατριάρχης λέγει — ἐπιτήδειος
νὰ τὸν κερδήσῃ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὡς ἐγώ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐλεύθερος
εἶσθε, τὰ πάντα νὰ σκοπῆτε δύνασθε,
γνωρίζετε αἱ πόλεις πῶς ἀμύνονται
καὶ πῶς πορθοῦνται· ποῦ ἑδραῖος ἢ ποῦ μή —
ὁ Πατριάρχης λέγει — ὁ ἀρτιπαγὴς
τοῦ Σαλαδίνου τοῖχος, ὁ περίβολος
ὁ δεύτερος, ὁ ἔνδον, σεῖς ἠξεύρετε
νὰ τὸ εἰπῆτε τοῖς προμάχοις τοῦ Χριστοῦ —
ὁ Πατριάρχης λέγει.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλ' ἂν ἤξευρον
τί, ἀδελφέ μου, περιέχει κ' ἡ γραφή...

ΜΟΝΑΧΟΣ

Αὐτό... δὲν τὸ ἠξεύρω οὐδ' ἐγὼ καλῶς.
«Τῷ Βασιλεῖ Φιλίππῳ» ἐπιγράφεται.
Ὁ Πατριάρχης—.. Ἀληθῶς ἐκπλήττομαι
πᾶς ἅγιος τοιοῦτος, ζῶν ἐν οὐρανῷ,
συγκαταβαίνει νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς
καὶ τὰ τῆς γῆς. Μεγάλως θὰ τὸν ἐνοχλῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Λοιπόν; Ὁ Πατριάρχης; —

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀκριβέστατα
καὶ θετικῶς ἠξεύρει πόθεν, ποῦ καὶ πῶς
καὶ μετὰ πόσον, ἂν καὶ πάλιν πόλεμος
ἐπέλθῃ, ὁ Σουλτάνος θέλει κινηθῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὦ! τὰ ἠξεύρει;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Μάλιστα, κ' εἰ δυνατὸν
νὰ τ' ἀναγγείλῃ θέλει εἰς τὸν Φίλιππον,
ἵνα σταθμίσῃ ἐμβριθῶς ὁ Βασιλεὺς
ἂν τόσον εἶναι φοβερὸς ὁ κίνδυνος,
ὥστε ν' ἀνανεώσῃ τὴν ἀνακωχὴν
ἣν ἔχει λύσει τὸ ἀνδρεῖον τάγμα σας.

ΝΑΪΤΗΣ

Τί Πατριάρχης! Ἆ λοιπὸν ὁ βέλτιστος,
ὁ ἥρως δὲν μὲ θέλει ταχυδρόμον του
κοινὸν, μὲ θέλει ἄλλο τι, — κατάσκοπον.
Ἀδελφὲ, σπεῦσον πρὸς τὸν Πατριάρχην σου
κ' εἰπέ τῳ, ὅσον καὶ ἂν ἐνεβάθυνες,
κατάλληλον δὲν μ' εὗρες. — Εἶμ' αἰχμάλω-

ἀκόμη· τοῦ Ναΐτου τὸ ἐπάγγελμα
εἶν' αἱ πληγαί, δὲν εἶναι ἡ κατάδοσις.
Αὐτὰ εἰπέ τῳ.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὅπως τὸ προέβλεπον.
Ἴσως δὲν ἔχει ἄδικον ὁ Κύριος.
Ἕπεται ὅμως τὸ καλήτερον. Μαθὼν
ὁ Πατριάρχης ποῦ κατὰ τὸν Λίβανον
ἐγείρεται μονήρης καὶ πῶς λέγεται
ὁ πύργος, ὅπου ἀμετρήτους θησαυροὺς
τοῦ Σαλαδίνου ὁ προβλεπτικὸς πατὴρ
σωρεύει, τρέφων καὶ ὁπλίζων τὸν στρατόν,
ἀνεῦρεν ὅτι δι' ὁδῶν ἐνίοτε
ἐρήμων μεταβαίνει εἰς τὸ φρούριον
ὁ Σαλαδῖνος, ἀσυνόδευτος σχεδόν. —
Μὲ ἐννοεῖτε;

ΝΑΪΤΗΣ

Παντελῶς.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Τί εὔκολον
τὸν Σαλαδῖνον νὰ συλλάβῃ τις ἐκεῖ,
καὶ νὰ τὸν ξεπαστρεύσῃ! Δὲν σᾶς φαίνεται;
Φρίττετε; Ὅμως τρεῖς θεοσεβούμενοι
προσῆλθον Μαρονῖται, κ' ἐπροτάθησαν,
ἄν τις ἀνδρεῖος ἀρχηγὸς τοῖς εὑρεθῇ,
νὰ δοκιμάσουν.

ΝΑΪΤΗΣ

Κ' ἐξελέξατο ἐμὲ
ὁ Πατριάρχης ὡς ἀνδρεῖον ἀρχηγόν;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Φρονεῖ, πρὸς τοῦτο Φίλιππος ὁ Βασιλεὺς
ἐκ τῆς Πτολεμαΐδος ὅτι δύναται
τὴν χεῖρα νὰ ὀρέξῃ.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς ἐμέ; ἐμέ;
ἐμέ; Δὲν σ' εἶπα, ἀδελφὲ, δὲν ἤκουσας
τί εἰς τὸν Σαλαδῖνον χρεωστῶ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὦ! πῶς;
Τὸ ἤκουσα.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ ὅμως —

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ναὶ, ἀλλὰ φρονεῖ
ὁ Πατριάρχης, ὅτι τοῦτο μὲν ὀρθὸν,
ἀλλ' ὁ Θεὸς,... τὸ Τάγμα ...

ΝΑΪΤΗΣ

Τί ἀλλάσσουσι;
Δὲν μ' ἐπιβάλλουν ἔγκλημα.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Δὲν εἶναι πλὴν
τὸ παρ' ἀνθρώποις ἔγκλημα — φρονεῖ
ὁ Πατριάρχης — ἔγκλημα παρὰ Θεῷ.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς τὸν Σουλτάνον νὰ ὀφείλω τὴν ζωὴν
καὶ νὰ τὸν θανατώσω!

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἄπαγε! Ἀλλὰ —
φρονεῖ ὁ Πατριάρχης — μένει πάντοτε

ὁ Σαλαδῖνος τῶν χριστιανῶν ἐχθρός,
οὐδ' ἔχει λόγον νὰ καλῆται φίλος σας.

ΝΑΪΤΗΣ

Φίλος; πρὸς ὃν δὲν θέλω φαῦλος νὰ φανῶ,
φαῦλος ἀγνώμων;

ΜΟΝΑΧΟΣ

'Αληθῶς! 'Αλλὰ — φρονεῖ
ὁ Πατριάρχης — ὅτι δὲν ὀφείλει τις
εὐγνωμοσύνην πρὸ ἀνθρώπων καὶ θεοῦ,
ἐὰν ἡ χάρις δι' αὐτὸν δὲν ἔγινε.
Ὅθεν, καθ' ὅσον διαδίδεται — φρονεῖ
ὁ Πατριάρχης, — ὅτι σᾶς ἀπέλυσεν
ὁ Σαλαδῖνος, ἐπειδή πως ὅμοιος
πρὸς ἕνα ἀδελφόν του τῷ ἐφάνητε...

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ τοῦτ' ὁ Πατριάρχης τὸ ἠξεύρει, πλὴν...
Ὦ! 'Εὰν ἦτον ἀληθές! Ὦ Σαλαδίν! —
Ἡ φύσις χαρακτῆρας ἐνεκόλαψε
τοῦ ἀδελφοῦ σου εἰς τὴν ἔξω μου μορφὴν
χωρὶς κ' εἰς τὴν ψυχήν μου νὰ χαράξῃ τι;
'Εὰν δ' ἐχάραξέ τι, θὰ ἐξήλειφον
αὐτὸ, εἰς Πατριάρχην χαριζόμενος;
Δὲν ψεύδεσαι, ὦ φύσις, οὕτως. Ὁ Θεὸς
δὲν ἀντιφάσκει οὕτως εἰς τὴν πλάσιν του. —
— Φύγε, μὴ κίνει τὴν χολήν μου. Ὕπαγε!

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὑπάγω χαίρων, ὡς δὲν ἔχαιρον ἐλθών.
Συγγνώμην, Κύριέ μου. Οἱ ἐν ταῖς μοναῖς
τοῖς ἀνωτέροις πρέπει νὰ πειθώμεθα.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΝΑΪΤΗΣ, ΔΑΪΑ, ἥτις ἀπό τινος παρατηρεῖ μακρόθεν τὸν Ναΐτην, καὶ ἤδη προσέρχεται.

ΔΑΪΑ

(Ὁ Μοναχὸς, ὡς βλέπω, εἰς διάθεσιν
καλὴν δὲν τὸν ἀφῆκε. Τί νὰ κάμωμεν;
Νὰ πλησιάσω πρέπει.)

ΝΑΪΤΗΣ

(Ἀξιόλογα!
Ἡ παροιμία ἀληθεύει πῶς γυνὴ
καὶ μοναχὸς οἱ δύω εἰσὶν ὄνυχες
τοῦ διαβόλου. Ἐξ ἐκείνου εἰς αὐτὴν
μὲ ῥίπτει.)

ΔΑΪΑ

Πῶς! Τί βλέπω! Σεῖς, ὦ εὐγενῆ
ἱππότα! Δόξα τῷ Θεῷ! Ναὶ, δόξα τῳ!
Ποῦ ἦσθε πρὸ τοσούτου χρόνου; Ἀσθενὴς
δὲν ἦσθε;

ΝΑΪΤΗΣ

Ὄχι.

ΔΑΪΑ

Ὑγιαίνων λοιπόν;

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί.

ΔΑΪΑ

Ἀνησυχίας εἴχομεν καὶ διὰ σᾶς.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὄντως;

ΔΑΪΑ

Βεβαίως θὰ ἐλείπετε.

ΝΑΪΤΗΣ

Σωστόν.

ΔΑΪΑ

Κ' ἤλθατε πάλιν σήμερον ὀπίσω.

ΝΑΪΤΗΣ

Χθές.

ΔΑΪΑ

Σήμερον ἦλθε καὶ τῆς Ῥέχας ὁ πατήρ.
Ἠμπορεῖ τώρα νὰ ἐλπίζ' ἡ Ῥέχα;

ΝΑΪΤΗΣ

Τί;

ΔΑΪΑ

Ὅ,τι τοσάκις παρεκάλεσε. Θερμῶς
θὰ προσκληθῆτε τώρα ὑπὸ τοῦ πατρὸς
αὐτῆς. Ἐκ Βαβυλῶνος ἦλθεν, εἴκοσι
καμήλους ἄγων. Τὰ φορτία σύγκεινται
ἐξ ὑφασμάτων, ἀρωμάτων εὐγενῶν,
τιμαλφῶν λίθων, ἐκ Συρίας, ἐκ Περσῶν,
ἀκόμη κ' ἐκ τῆς Κίνας κ' ἐκ τῆς Ἰνδικῆς.

ΝΑΪΤΗΣ

Δὲν ἀγοράζω τίποτε.

ΔΑΪΑ

Τὸν σέβεται
ὡς ἡγεμόνα ὁ λαός του. Πλὴν σοφὸν
ἀντὶ πλουσίου πῶς τὸν λέγει, ἄπορον
μοὶ φαίνεται.

ΝΑΪΤΗΣ

Σημαίνει ἴσως τὸ αὐτὸ

εἰς τὸν λαόν του τὸ σοφὸς καὶ πλούσιος.

ΔΑΪΑ

Ἔπρεπε μᾶλλον νὰ τὸν λέγουν ἀγαθόν.
Τὴν ἀγαθότητά του δὲν φαντάζεσθε.
Ὡς ἔμαθεν, ἡ Ῥέχα τὶ σᾶς χρεωστεῖ,
τὶ εἰς ἐκείνην τὴν στιγμὴν δὲν ἔπραττεν
ὑπὲρ ὑμῶν! τί εἶχε να σᾶς δώσῃ!

ΝΑΪΤΗΣ

Ἆ!

ΔΑΪΑ

Ἀλλ' ἔλθετε καὶ μόνος νὰ ἰδῆτε.

ΝΑΪΤΗΣ

Τί;
Πόσον ταχέως ἡ στιγμὴ παρέρχεται!

ΔΑΪΑ

Ἐὰν δὲν ἦτον ὅσον λέγω ἀγαθὸς,
τοσοῦτον χρόνον μετ' αὐτοῦ θὰ ἔμενον;
Μὴ δὲν ἠξεύρω πόσον ὡς χριστιανὴ
ἀξίζω; Μήπως μ' ἐναννούρισε κἀνεὶς
πῶς εἰς τὴν Παλαιστίνην μὲ τὸν ἄνδρα μου
θενὰ ἠρχόμην, μόνον πρὸς σκοπὸν, τροφὸς
νὰ γίνω Ἰουδαίας; Ἦτον εὐγενὴς
ὁ σύζυγός μου ὑπηρέτης τοῦ στρατοῦ
τοῦ Βασιλέως Φρειδερίκου...

ΝΑΪΤΗΣ

Ἑλβετὸς
τὸ γένος· εἶχε τὴν τιμὴν τοῦ νὰ πνιγῇ
εἰς τοῦ ἰδίου ποταμοῦ τὰ ὕδατα
εἰς ἃ ἐπνίγη κ' ἡ Μεγαλειότης του.
Γυνὴ, ποσάκις θὰ μοὶ τὸ διηγηθῇς;
Τί μ' ἐκολλήθης;

ΔΑΪΑ

Σ ἐκολλήθην! Ὦ Θεέ!

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί, μ' ἐκολλήθης. Νὰ σᾶς βλέπω τοῦ λοιποῦ,
νὰ σᾶς ἀκούω, ἂς μοὶ λείπῃ. Πάντοτε,
πάλιν καὶ πάλιν, παῦσαι, μὴ μ' ἐνθύμιζε
πρᾶξιν εἰς ἣν ὡρμήθην ἄνευ σκέψεως,
καὶ ἥτις ἔτι ὄνειρον μοὶ φαίνεται.
Δὲν λέγω ὅτι μετενόησα· ἀλλὰ —
πρόσεξον — ὅταν ἄλλοτέ τι ὅμοιον
συμβῇ, σεῖς τότε θενὰ πταίητε, ἐὰν
τόσον ταχέως εἰς τὸ μέσον δὲν ῥιφθῶ,
πρὶν ἐξετάσω. Ἂς καῇ ὅστις καῇ.

ΔΑΪΑ

Θεὲ βοήθει!

ΝΑΪΤΗΣ

Κάμετέ μοι τοῦ λοιποῦ
τὴν χάριν νὰ σᾶς εἶμαι ὅλως ἄγνωστος.
Καὶ ὁ πατὴρ ἂς μ' ἔχῃ, σᾶς παρακαλῶ,
παρῃτημένον. Ἰουδαῖος πάντοτε
εἶν' Ἰουδαῖος. Χονδροσουηβὸς ἐγώ,
οὐδ' ὡς σκιὰν τῆς κόρης διετήρησα
τὴν μνήμην, πῶς τὴν εἶχον ἂν ὑποτεθῇ.

ΔΑΪΑ

Τὴν ἐδικήν σας πλὴν αὐτὴ διατηρεῖ.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ τέλος, τέλος;...

ΔΑΪΑ

Τίς ἠξεύρει; Πάντοτε
οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ὅ,τι φαίνονται.

ΝΑΙΤΗΣ

Καλήτεροι σπανίως. (Στρέφεται ν' ἀναχωρήσῃ).

ΔΑΪΑ

Περιμείνατε.

Τίς εἶν' ἡ βία;

ΝΑΪΤΗΣ

Γύναι, μὴ τοὺς φοίνικας
τοὺς προσφιλεῖς μου μοὶ τοὺς κάμῃς μισητούς.

ΔΑΪΑ

Φύγε, τῆς Γερμανίας ἀρκουδάνθρωπε!
Τὰ ἴχνη τοῦ θηρίου ἂς μὴ χάσωμεν.
(τὸν ἀκολουθεῖ μακρόθεν).

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Α'.

Παλάτιον τοῦ Σουλτάνου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ καὶ ΣΙΤΤΑ (παίζουσι ζατρίκιον).

ΣΙΤΤΑ

Πῶς παίζεις, Σαλαδῖνε; Ποῦ εὑρίσκεσαι;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὄχι καλῶς; Πῶς ὄχι;

ΣΙΤΤΑ

Ἴσως δι' ἐμέ,
καὶ μόλις. Παῖξε ἄλλο.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Διατί;

ΣΙΤΤΑ

Γυμνὸν
τὸν ἵππον σου ἀφήνεις.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἄ! ὀρθόν. Ἰδού.

ΣΙΤΤΑ

Ὁ Πύργος ὅμως;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καλῶς λέγεις. Σὰχ λοιπόν.

ΣΙΤΤΑ

Καὶ τί κερδίζεις; Προχωρῶ, καὶ ἔμεινες
ὡς καὶ πρὶν ἦσουν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Βλέπω ὅτι τὰ στενὰ
νὰ διαφύγω ἀποινὶ δὲν ἠμπορῶ.
Ἔστω· τὸν ἵππον λάβε.

ΣΙΤΤΑ

Ὄχι. Ἂς σταθῇ.
Παρέρχομαι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Δὲν εἶναι τοῦτο δῶρόν σου.
Τὸν ἵππον δίδεις, νὰ προφυλαχθῇς ἐκεῖ.

ΣΙΤΤΑ

Ἴσως.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Μὴ κάμνης ὅμως ὑπολογισμοὺς
χωρὶς τοῦ ξενοδόχου. Τὸ προέβλεπες
αὐτό;

ΣΙΤΤΑ

Βεβαίως ὄχι. Πῶς νὰ προϊδῶ
πῶς ἡ Βασίλισσά σου τόσον σ' ἐνοχλεῖ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς; Ἡ βασίλισσά μου;

ΣΙΤΤΑ

Βλέπω, σήμερον
ἄσπρον, πλὴν τῶν χιλίων δηναρίων μου
πῶς δὲν θὰ ἔχω.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς αὐτό;

ΣΙΤΤΑ

Τὸ ἐρωτᾷς;
Διότι βλέπω καὶ καλὰ κ' ἐπίτηδες

4

νὰ κινηθῇς πῶς θέλεις. Τὸ συμφέρον μου
δὲν εἶναι τοῦτο. Πλὴν πῶς διασκέδασιν
παιγνίδιον τοιοῦτο προξενεῖ μικρὰν,
πότ' ἔχω κέρδη περισσότερ' ἀπὸ σοῦ
παρ' ὅταν χάνω; Πρὸς παρηγορίαν μου
πῶς ἔχω χάσει, διπλασίαν πάντοτε
δὲν μοὶ χαρίζεις τὴν ζημίαν μου;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Λοιπὸν,
ὁσάκις χάνεις τὸ ἐπιτηδεύεσαι
ἀπὸ σκοποῦ, φιλτάτη αὐταδέλφη μου;

ΣΙΤΤΑ

Ἴσως ἡ τόση μεγαλοδωρία σου
ἔγιν' αἰτία, φίλτατε αὐτάδελφε,
καλήτερον νὰ παίζω πῶς δὲν ἔμαθον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Λοιπὸν δὲν παίζεις; Δὲν θὰ τελειώσωμεν;

ΣΙΤΤΑ

Νὰ τελειώσω θέλεις; Ἰδού. Σὰχ καὶ Σάχ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἄ! ναὶ, τῷ ὄντι. Δὲν τὸ εἶδα. Σὰχ διπλοῦν
κατὰ τῆς Βασιλίσσης.

ΣΙΤΤΑ

Ἄφες νὰ ἰδῶ
ἂν νὰ τὸ ἀποφύγῃς δὲν ἐδύνασο.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὤ! ὄχι, ὄχι. Λάβε τὴν βασίλισσαν.
Κακὴν μοὶ φέρει τύχην ὁ πεσσὸς αὐτός.

ΣΙΤΤΑ

Ὁ πεσσὸς μόνος;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Δὲν μὲ βλάπτει. Λάβε την.
Ἰδού με πάλιν πανταχοῦ εἰς ἄμυναν.

ΣΙΤΤΑ

Παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐδιδάχθην, πῶς
πρὸς βασιλίσσας εὐγενῶς προσφέρονται.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὴν λάβῃς δὲν τὴν λάβῃς, μοὶ εἶν' ἄχρηστος.

ΣΙΤΤΑ

Τί νὰ τὴν λάβω; Σὰχ καὶ Σάχ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Κ' ἔπειτα;

ΣΙΤΤΑ

Σάχ,
Σάχ, Σάχ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

καὶ Ῥοὺχ!

ΣΙΤΤΑ

Ἀκόμη ὄχι. Κίνησον
τὸν ἵππον σου, ἢ ὅ,τι προτιμᾷς,

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καλόν!
Ἐκέρδησας, σοὶ λέγω, καὶ ὁ Ἀλ-Χαφὴς
πληρόνει. Ἃς τὸν κράξῃ αὐθωρεὶ κἀνεὶς.
Σιττὰ, δὲν εἶχες τόσον ἄδικον. Τὸν νοῦν
ἐδῶ δὲν εἶχον· οὐδ' ἐπρόσεχον πολύ.
Τίς πάντοτε μᾶς δίδει λείους τοὺς πεσσοὺς,
τοὺς παριστῶντας κ' ἐνθυμίζοντας οὐδέν;
Μὲ τὸν Ἰμάμην μήπως ἔπαιξα; Πλὴν τί;
Ὁ χάνων θέλει πρόφασιν. Οἱ ἄμορφοι

πεσσοὶ δὲν εἶν' αἰτία ὅτι ἔχασα,
ἀλλ' ὁ ταχύς σου ὀφθαλμὸς, ὁ ἥσυχος,
κ' ἡ τέχνη σου . . . .

ΣΙΤΤΑ

Καὶ ταῦτα νὰ στομώσωσι
τὴν ἄκανθαν τῆς ἥττης ἔχουσι σκοπόν.
Ἄλλου τὸν νοῦν σου εἶχες μᾶλλον ἢ ἐγώ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Σύ; Καὶ ποῦ ἔχεις σὺ ἄλλου τὸν νοῦν;

ΣΙΤΤΑ

Οὐχὶ
βεβαίως ὅπου σύ. Ὦ! πότε, Σαλαδὶν,
ἐπιμελῶς καὶ πάλιν θενὰ παίζωμεν;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἄς παίζωμεν τοσοῦτον ἐκθυμώτερον.
Ἀ! ἐννοεῖς τὸν νέον πόλεμον! Ἐγὼ
δὲν εἶμαι ὅστις πρῶτος ἐξεσπάθωσα.
Ἄς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ! Τὴν ἀνακωχὴν
θὰ εἶχον παρατείνει, καὶ εἰς τὴν Σιττὰν
θὰ εἶχον προμηθεύσει σύζυγον καλόν.
Θὰ ἦτον τοῦ Ῥιχάρδου ὁ αὐτάδελφος.
Ἀρκεῖ πῶς εἶναι τοῦ Ῥιχάρδου.

ΣΙΤΤΑ

Πάντοτε
νὰ ἐκθειάζῃς τὸν Ῥιχάρδον σου!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Κ' ἐὰν
ὁ ἀδελφός μας ὁ Μαλὲκ τὴν ἀδελφὴν
ἐδύνατο νὰ λάβῃ τοῦ Ῥιχάρδου, ἄ!
τί οἶκος θενὰ ἦτον! Ἄ! τῶν ἐπὶ γῆς
πρωτίστων καὶ ἀρίστων πάντων ἄριστος!

Δὲν ὀκνῶ, βλέπεις, κ' ἐμαυτὸν νὰ ἐπαινῶ,
νὰ θεωρῶμαι ἄξιος τῶν φίλων μου.
Θὰ ἐγεννῶντο τότε, τότε ἄνθρωποι!

ΣΙΤΤΑ

Γελῶ διὰ τ' ὡραῖον τοῦτο ὄνειρον.
Τί εἶναι δὲν ἠξεύρεις οἱ Χριστιανοί,
δὲν θέλεις νὰ τὸ μάθῃς. Ἐναμβρύνονται
Χριστιανοὶ νὰ εἶναι, ὄχι ἄνθρωποι.
Ἐὰν τοῦ ἱδρυτοῦ των τὰς προλήψεις τι
ἀνθρώπινον ἀρτύῃ, τὸ ἀσπάζονται
οὐχὶ διότι εἶν' ἀνθρώπινον, ἀλλὰ
διότι οὕτως ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν
ἢ ἔπραξε. Πῶς ἦτον ἀγαθὸς ἀνὴρ,
εὐτύχημά των, κ' ἔχουσι τὴν ἀρετὴν
αὐτοῦ καλῇ τῇ πίστει ν' ἀποδέχωνται.
Ἀρετὴν λέγω; Μήπως πρέπ' ἡ ἀρετή; —
τὸ ὄνομά του πρέπει νὰ διαδοθῇ,
καὶ νὰ ἐπισκιάσῃ πάντων τῶν χρηστῶν,
ν' ἀποῤῥοφήσῃ τὰ ὀνόματα. Αὐτοὶ
ὄνομα μόνον, μόνον ὄνομα ζητοῦν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ διὰ τοῦτο θέλουν οἱ Χριστιανοί,
νομίζεις, νὰ καλῆσθε σὺ καὶ ὁ Μελὲκ
πρὶν ἢ κληθῆτε σύζυγοι, Χριστιανοί;

ΣΙΤΤΑ

Ναί, ὡς ἂν ἦτον μόνον εἰς Χριστιανοὺς
ὁ ἔρως δεδομένος, δι' οὗ ἔδεσε
τὸν ἄνθρωπον ὁ πλάστης καὶ τὴν ἄνθρωπον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πιστεύουσιν ἐκεῖνοι ἀθλιότητας

τοσαύτας ἄλλας. Τί κωλύει καὶ αὐτήν;
Ἀλλ' ἀπατᾶσαι· ὄχι οἱ Χριστιανοί,
ἀλλ' οἱ Ναΐται πταίουν· ὄχι ὡς Χριστιανοί,
ἀλλ' ὡς Ναΐται. Δι' αὐτοὺς ἀπέτυχε
τὸ πᾶν. Τὴν Ἄκκαν, τοῦ Ῥιχάρδου πρόκειται
ἡ ἀδελφὴ νὰ φέρῃ προῖκα τῷ Μαλέκ.
Αὐτοὶ πλὴν δὲν τὴν δίδουν. Ἵνα σώσωσι
τῶν ἱπποτῶν τὴν λείαν, ὑποδύονται
μοναχῶν γλῶσσαν, ἀνοήτων μοναχῶν·
καὶ μήπως ἐν παρόδῳ κατορθώσωσιν
ἐπιτυχίαν ἀπροσδόκητόν τινα,
τὸ τέλος νὰ προσμείνουν τῆς ἀνακωχῆς
ἤθελον μόλις. Ἄριστα! Ἐμπρὸς, ἐμπρὸς,
ὦ κύριοί μου! Ἄριστα! Μ' εὐχαριστεῖ.
Καὶ τ' ἄλλα μόνον ἂν ἐχώρουν κατὰ ῥοῦν!

ΣΙΤΤΑ

Λοιπὸν τί ἄλλο σὲ ταράττει; Τί ἐστὶ
τὸ ἐνοχλοῦν σε τώρα;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὅ,τι πάντοτε
μ' ἐνώχλει. Ἤμην εἰς τὸν Λίβανον, κ' ἐκεῖ
βεβαρυμένον εἶδον τὸν πατέρα μου
ἐκ μεριμνῶν.

ΣΙΤΤΑ

Τί λέγεις;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἀπελπίζεται.
Παντοῦ ἐλλείψεις, πότ' ἐδῶ καὶ πότ' ἐκεῖ·
παντοῦ προσκρούει.

ΣΙΤΤΑ

Πῶς προσκρούει, λέγεις; Τί
ἐλλείπει;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὅ,τι θεωρῶ ἀνάξιον
καὶ ν' ἀναφέρω, ἂν τὸ ἔχω περιττόν,
ἀλλ' ὅταν δὲν τὸ ἔχω ἀπαραίτητον. —
Ὁ Ἀλ-Χαφῆς ποῦ μένει; Δὲν ἐπῆγέ τις
νὰ τὸν καλέσῃ;— Ὁ ἐπάρατος χρυσός! —
Καλὸν ὅτ' ἦλθες, Ἀλ-Χαφῆ.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ, ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ, ΣΙΤΤΑ.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Θὰ ἔφθασαν
τὰ χρήματα, πιστεύω, τῆς Αἰγύπτου. Κἂν
πολλὰ ἂν εἶναι!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἔχεις τινὰ εἴδησιν;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἐγώ; Ἐγώ; Διόλου. Μ' ἐκαλέσατε
διὰ παραλαβήν των, ὡς ὑπέλαβον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰς τὴν Σιττὰν δὸς χίλια δηνάρια.

(Περιφέρεται συλλογιζόμενος).

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Δὸς ἀντὶ λάβε! Τί ὡραῖον! Ἀληθῶς
τοῦ μηδενὸς ἀκόμη ὀλιγώτερον.—
Εἰς τὴν Σιττάν;— καὶ πάλιν τὴν Σιττάν;—Λοιπὸν

ἔχασες παίζων;— Πάλιν παίζων ἔχασες;—
Ἐχεῖ ἀκόμη στέκονται τὰ κόκκαλα.

ΣΙΤΤΑ

Δὲν μοὶ φθονεῖς τὴν τύχην μου!

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ (κερατηρῶν τὸ παιγνίδιον).

Τί νὰ φθονῶ;

Τί; μήπως τάχα δὲν ἠξεύρεις; . . .

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ψτ! Χαφή.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ (βλέπων πάντοτε πρὸς τοὺς πεσσούς).

Ἀλλὰ ἰδέτε πρῶτον ἂν τὴν ἔχητε.

ΣΙΤΤΑ

Ἀλ-Χαφή, ψτ.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ (πρὸς τὴν Σιττάν).

Τὰ ἄσπρα σεῖς ἐπαίζετε;

Εἴπατε σ ά χ.

ΣΙΤΤΑ

Ἐλπίζω πῶς δὲν ἤκουσε.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Κ' εἶναι νὰ παίξῃ ἡ σειρά του;

ΣΙΤΤΑ (πλησιάζουσα αὐτόν).

Ἀλλ' εἰπὲ

ὅτι νὰ ἔχω δύναμαι τὰ χρήματα.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ὡς πάντα, θὰ τὰ ἔχῃς.

ΣΙΤΤΑ

Παρεφρόνησας;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πλὴν ρ ο ὺ χ δὲν εἶναι, Σαλαδὶν, δὲν ἔχασας.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (μόλις ἀκούων)

Ναί, ναὶ σοὶ λέγω. Πλήρωσον, ναί, πλήρωσον.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πλήρωσον λέγει! Μένει ἡ βασίλισσα
ἀκόμη.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (ὁμοίως)

Δὲν σημαίνει. Εἰς τὸν τόπον της
δὲν εἶναι.

ΣΙΤΤΑ

Κάμε τώρα, καὶ πῶς ἠμπορῶ
εἰπὲ νὰ στείλω διὰ τὰ δηνάρια.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ὡς πάντοτε βεβαίως. (Ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν πεσσῶν)
Ἔστω καὶ αὐτό,
πῶς δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ βασίλισσα,
καὶ πάλιν ρούχ δὲν εἶσαι ὅμως.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (πλησιάζει, καὶ ἀνατρέπει τοὺς πεσσούς).

Εἶμαι ρούχ.
Τὸ θέλω.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Βλέπω· εἶν᾽ ὡς τὸ παιγνίδιον
τὸ κέρδος, ὡς τὸ κέρδος εἶν᾽ ἡ πληρωμή.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (πρὸς τὴν Σιττάν).

Τί λέγει οὗτος;

ΣΙΤΤΑ (ἐνίοτε νεύουσα τῷ Ἀλ-Χαφῇ).

Τὸν ἠξεύρεις· δύσκολος.
Αἴ! Θέλει παρακλήσεις. Ἴσως καὶ φθονεῖ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Σὲ νὰ φθονήσῃ; Σέ, τὴν ἀδελφήν μου; Τί,
ὦ Ἀλ-Χαφῆ, ἀκούω; Φθονερός;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Καὶ τί;
Τὸν μυελόν της μᾶλλον ἤθελον ἐγὼ,
νὰ ἔχω, καὶ νὰ εἶμαι ὡς αὐτὴ καλός.

ΣΙΤΤΑ

Πάντοτε ὅμως τακτικῶς ἐπλήρωσε,
καὶ τώρα θὰ πληρώση. Ἄφες εἰς ἐμέ.
Θὰ στείλω νὰ τὰ λάβω. Ὕπαγε, Χαφή.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Τὴν κωμῳδίαν ὄχι, περισσότερον
δὲν παίζω. Πρέπει νὰ τὸ μάθη.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τίς καὶ τί;

ΣΙΤΤΑ

Ὁ λόγος σου εἶν' οὗτος, Ἀλ-Χαφή; Αὐτὰ
μοὶ ὑπεσχέθης;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πῶς θὰ φθάση ὡς ἐκεῖ
ποῦ ἤξευρον;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τί τρέχει δὲν θὰ μάθωμεν;

ΣΙΤΤΑ

Φρόνιμος ἔσο, σὲ παρακαλῶ, Χαφή.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Παράδοξον! Τί ἔχει ἡ Σιττὰ λοιπὸν
θερμῶς τοσοῦτον κ' ἐπισήμως νὰ ζητῇ
παρὰ τοῦ ξένου, τοῦ Δερβίσου, καὶ οὐχὶ
παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ της μᾶλλον, παρ' ἐμοῦ;

ΣΙΤΤΑ

Δὲν εἶναι πρᾶγμα, ἀδελφέ μου, ἄξιον

τοῦ κόπου. Μὴ τῷ δίδῃς τόσην προσοχήν.
Ἠξεύρεις πῶς πολλάκις τὴν ποσότητα
σ' εἶχον κερδήσει, τὴν ἰδίαν πάντοτε.
Χρημάτων, ἵνα μὴ ἔχω πλὴν συνέπεσεν
ἀνάγκην, οὔτε τὸ ταμεῖον πλησμονήν,
καὶ τὰ ἀφῆκα οὕτως ἀνεξόφλητα.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἂν μόνον τοῦτο!

ΣΙΤΤΑ

Καί τιν' ἄλλα ὡς αὐτά.
Εἰς τὸ ταμεῖον ἔμεινε καὶ ὅ,τι σὺ
ἐσχάτως δῶρον μ' εἶχες δώσει. Ἔμεινεν
ὀλίγους μῆνας.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Οὐδὲ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς οὐδὲ τοῦτο; Δὲν λαλεῖς λοιπόν;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἐξ οὗ
τοὺς ἐξ Αἰγύπτου πόρους περιμένομεν,
οὐ μόνον . . .

ΣΙΤΤΑ (τῷ Σαλαδίνῳ).

Τὸν ἀκούεις;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Οὐδὲν ἔλαβεν
ἀλλά . . .

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Φιλτάτη κόρη! — Καὶ κατέβαλεν.
Οὐχί;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Σοὶ διετήρει πᾶσαν τὴν αὐλὴν,
καὶ τὴν δαπάνην ᾠκονόμει πᾶσάν σου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἡ ἀδελφή μου εἶν' αὐτή! (τὴν ἐναγκαλίζεται)

ΣΙΤΤΑ

Καὶ τίς
διὰ νὰ πράττω τοῦτο μὲ κατέστησε
τόσον πλουσίαν; Οὐχὶ σὺ, ὦ ἀδελφέ;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ὡς θὰ τὴν καταστήσῃ πάλιν πάμπτωχον
μετ' οὐ πολὺ, ὡς εἶναι καὶ ὁ ἴδιος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πτωχὸς ὁ ἀδελφός της; Εἶμ' ἐγὼ πτωχός;
Καὶ πότε εἶχον πλέον, πότε ἔλαττον;
Ἓν ξίφος, ἕνα ἵππον καὶ ἓν ἔνδυμα
κ' ἕνα Θεόν· τί ἄλλο μοὶ χρειάζεται;
Καὶ ταῦτα πότε νὰ μοὶ λείψουν ἠμποροῦν;
Ἀλλὰ νὰ σ' ἐπιπλήξω πρέπει, Ἀλ-Χαφή.

ΣΙΤΤΑ

Μὴ ἐπιπλήττῃς. Εἴθε μ' ἦτον δυνατὸν
καὶ τὸν πατέρα ν' ἀπαλλάξω μεριμνῶν!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Φεῦ! τὴν χαράν μου ἔσβεσας διὰ μιᾶς.
Οὐδὲν μοὶ λείπει δι' ἐμέ· ἀλλ' εἰς αὐτὸν
λείπουσι πλεῖστα, κ' εἰς ἡμᾶς ὑπὲρ αὐτοῦ.
Εἰπέτε, τί νὰ πράξω; Θεν' ἀργήσωσι
τὰ ἐξ Αἰγύπτου ἴσως. Διατί, Θεὸς
γινώσκει. Ἐκεῖ εἶναι ἥσυχον τὸ πᾶν.
Νὰ περικόψω ἔξοδα, νὰ στερηθῶ,

εἶμ' ἕτοιμος, εἰς ὅλα ἕτοιμος, ἐὰν
ἐμὲ καὶ μόνον ταῦτ' ἀπέβλεπον, κ' ἐγὼ
νὰ ὑποφέρω μόνον εἶχαν ἐξ αὐτῶν.
Πλὴν τί νὰ κάμω; Ἵππον, ξίφος, ἔνδυμα
πρέπει νὰ ἔχω. Ν' ἀποκόψω τίποτε
ἐκ τοῦ Θεοῦ μου δὲν μοὶ εἶναι δυνατόν.
Ἐκεῖνος ἄλλως τί ζητεῖ; Ὀλίγιστα.
Τὴν μόνην μου καρδίαν.—Ἔκτιζον Χαφή,
πολλὰς ἐλπίδας εἰς τὰ περισσεύματα
τοῦ θησαυροῦ σου.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Περισσεύματα! Εἰπὲ
καὶ μόνος, τῆς ἀγχόνης ἢ τοῦ πάλου ἂν
θὰ ἐσωζόμην, φωραθεὶς περίσσευμα
νὰ ἔχω. Ἴσως μᾶλλον ὑπεξαίρεσιν
θεν' ἀπετόλμων.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ τί κάμνομεν λοιπόν;
Νὰ δανεισθῇς παρ' ἄλλου δὲν ἐδύνασο
πρὶν δεκατίσῃς τὴν Σιττάν;

ΣΙΤΤΑ

Καὶ θ' ἄφηνον
ἐγὼ νὰ μ' ἀφαιρέσῃ τὸ δικαίωμα;
Ἀκόμη ἐπιμένω, οὔτε ἐντελῶς
ἀκόμη ἐξηντλήθην.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὄχι ἐντελῶς!
Αὐτὸ δὰ μόνον ἔλειπε! Σπεῦσον, Χαφή,
ἐξεῦρε τρόπον, ὅπως καὶ παρ' οὗτινος
δύνασαι, λάβε, ὕπαγε, δανείσθητι·

πλὴν παρ' ἐκείνων οὓς ἐγὼ ἐπλούτισα,
Χαφή, μὴ ζήτει δάνεια, μὴ τοῖς φανῇ
ὅτι ὀπίσω τοῖς ζητῶ τὰ κέρδη των.
Πρὸς φιλαργύρους ἀποτάθητι. Αὐτοὶ
προθύμως μοὶ δανείζουν. Εἰς τὰς χεῖράς μου
ἠξεύρουν ὁ χρυσός των πῶς καρποφορεῖ.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Τοὺς φιλαργύρους δὲν γνωρίζω.

ΣΙΤΤΑ

Ἀληθῶς.
Ἤκουσα,— τώρα μοὶ ἐπέρχεται, Χαφή,—
ὁ φίλος σου ἀρτίως πῶς ἐπέστρεψε.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Φίλος μου; Φίλος; Ποῖος εἶν' ὁ φίλος μου;

ΣΙΤΤΑ

Ὁ Ἰουδαῖος εἶναι, ὁ περίφημος.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Εἷς Ἰουδαῖος; Τὸν ἐφήμισα ἐγώ;

ΣΙΤΤΑ

Ὃν ὁ Θεός του — ἔχω ἔτι ἔναυλα
ὅσα μοὶ εἶπες ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ—
διὰ τοῦ μικροτάτου ἐκ τῶν δώρων του
καὶ τοῦ μεγίστου ἀφειδῶς ἐπροίκισε.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Τοιαῦτα εἶπον; Ποίαν εἶχον ἔννοιαν.

ΣΙΤΤΑ

Τοῦ μικροτάτου, πλούτου· τοῦ μεγίστου δέ,
σοφίας.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἰουδαῖον περιέγραψα
τοιουτοτρόπως; Ἰουδαῖον;

ΣΙΤΤΑ

Πῶς; αὐτὰ
δὲν μοὶ τὰ εἶπες περὶ τοῦ Ναθάν;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἄ! ναί.
Περὶ ἐκείνου λέγεις; περὶ τοῦ Ναθάν;
Διόλου δὲν μ' ἐπῆλθεν εἰς τὴν μνήμην μου.
Ἄ! Τέλος πάντων πάλιν ἦλθε; Φαίνεται
πῶς δὲν θὰ εἶναι εἰς κακὴν κατάστασιν.
Ναί, ναί. Αὐτὸν ἐκάλει ὁ λαὸς σοφόν.
Καὶ πλούσιον προσέτι.

ΣΙΤΤΑ

Τώρα πλούσιον
ὑπέρ ποτε τὸν λέγει. Τὰ πολύτιμα
ὅσα κομίζων ἐπανῆλθεν, ἅπασα
φημίζ' ἡ πόλις.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πάλιν εἶν' ὁ πλούσιος
λοιπόν· βεβαίως ἔσται πάλιν ὁ σοφός.

ΣΙΤΤΑ

Χαφή, τί λέγεις; Ἂν τὸν ἐδοκίμαζες;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πρὸς τί ἐκεῖνον; διὰ δάνειον; Ἀλλὰ
δὲν τὸν γνωρίζεις. Εἰς αὐτὸ συνίσταται
ἡ ὅλη του σοφία, ὅτι δάνεια
ποτὲ δὲν δίδει.

ΣΙΤΤΑ

Μοὶ τὸν ἐζωγράφιζες
διὰ χρωμάτων διαφόρων ἄλλοτε.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Δανείζει ἐν ἀνάγκῃ ἐμπορεύματα·
χρήματα ὅμως, χρήματα, ὤ! χρήματα
ποτέ. Ἀλλ' εἶναι Ἰουδαῖος ἄλλως τε
ἐκ τῶν σπανίων Ἰουδαίων. Ἔχει νοῦν,
νὰ ζῇ ἠξεύρει, παίζει ἄριστα πεσσούς.
Ἀλλὰ τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἐπὶ καλοῦ,
κ' ἐπὶ κακοῦ ἐπίσης διακρίνεται.
Μὴ προσδοκᾶτε παρ' αὐτοῦ. Εἰς τοὺς πτωχούς,
ναί, δίδ', εἰς πεῖσμα καὶ αὐτοῦ τοῦ Σάλαδιν,
οὐχ ὅσα οὗτος, πλὴν προθύμως ὡς αὐτός,
κ' ἐπίσης ἀκομπάστως. Ὁ Χριστιανός,
ὁ Μουσουλμάνος, ὁ Φαρσῆς, τὸ ἴδιον
τῷ εἶναι.

ΣΙΤΤΑ

Καὶ τοιοῦτος ἄνθρωπος...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ποτὲ
περὶ ἀνδρὸς τοιούτου πῶς δὲν ἤκουσα;

ΣΙΤΤΑ

Αὐτὸς δὲν θὰ δανείσῃ εἰς τὸν Σαλαδὶν,
ὅστις δι' ἄλλους πάντοτε χρειάζεται,
διὰ τὸν ἑαυτόν του δὲ ποτέ;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἰδοὺ
τὸν Ἰουδαῖον πάλιν ποῦ εὑρίσκετε,
τὸν χονδροϊουδαῖον. Ὦ! πιστεύσατε,
ζηλοτυπεῖ τοσοῦτον εἰς τὸ δίδειν! ναί,
φθονεῖ! Ὁσάκις λέγεται τὸ «Ὁ Θεὸς
νὰ τ' ἀποδώσῃ» διὰ μόνον ἑαυτὸν

νὰ τὸ ἀκούῃ ἀξιοῖ, καὶ δι' αὐτὸ
ποτέ του δὲν δανείζει, ἵνα πάντοτε
νὰ δίδῃ ἔχῃ. Ἐπειδὴ δ' ὁ νόμος του
τῷ ἐπιβάλλει εὐποιΐαν, οὐχὶ δὲ
καὶ εὐπροσηγορίαν, εἶναι δι' αὐτὸ
ἡ εὐποιΐα ἥτις τὸν κατέστησε
πάντων ἀνθρώπων δυσπροσηγορώτατον.
Τὰ ἔχομεν χαλάσει μὲν ἀπό τινος,
πλὴν μὴ φρονῆτε διὰ τοῦτο πῶς λαλῶ
περὶ αὐτοῦ ἀδίκως. Πρὸς πᾶν ἄλλο ἄριστος,
πρὸς τοῦτο μόνον δὲν ἀξίζει τίποτε.
Ὢ! τίποτε, σᾶς λέγω. Τρέχω πλὴν εὐθὺς
νὰ κρούσω ἄλλας θύρας... Μ' ἦλθε κατὰ νοῦν
ἐκ τῆς Μαυριτανίας εἷς φιλάργυρος
καὶ πλούσιος συγχρόνως.—Ἆ! ἐκεῖ, ἐκεῖ.

ΣΙΤΤΑ

Χαφή, μὴ σπεύδῃς τόσον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἄφες, ἄφες τον.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΣΙΤΤΑ, ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ.

ΣΙΤΤΑ

Ἐπῆγε, νὰ μὲ φύγῃ ὡς ἂν ἤθελε.
Τί τρέχει; Ἠπατήθη ἢ μᾶς ἀπατᾷ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Μ' ἐρωτᾷς, ὅταν περὶ τίνος πρόκειται
κἂν δὲν ἠξεύρω; Περὶ τοῦ Ἑβραίου σας,
τοῦ Ναθὰν τούτου, τώρα πρωτοήκουσα.

ΣΙΤΤΑ

Τὴν προσοχήν σου ἄνθρωπος διέφυγε
ὅστις τοὺς τάφους τοῦ Δαυὶδ φημίζεται
καὶ Σολομῶντος σκάψας, καὶ δι' ἐπῳδῆς
ἰσχυροτάτης λύσας τὰς σφραγίδας των;
Ἐξ αὐτῶν ἕλκει, λέγεται, ἐνίοτε
τοὺς ἀπεράντους θησαυρούς του, οἵτινες
πρέπ' εἰς πηγὴν τοιαύτην νὰ ὀφείλωνται.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὸν πλοῦτον του ἐκ τάφων ἐὰν ἔλαβεν
ὁ ἀνὴρ οὗτος, εἰς αὐτοὺς οὐ Σολομὼν
οὐδὲ Δαβὶδ, ἀλλά τις ἔκειτο μωρός.

ΣΙΤΤΑ

Ἤ τις κακοῦργος. Ἡ πηγὴ τοῦ πλούτου του
ὑπάρχει μᾶλλον ἄφθονος, ἀκένωτος,
ἀφ' ὅ,τ' οἱ τάφοι οὓς πληροῖ ὁ Μαμμωνάς.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὡς ἤκουσα νὰ λέγῃς, ἐμπορεύεται.

ΣΙΤΤΑ

Αἱ κάμηλοί του πάσας διασχίζουσι
τὰς λεωφόρους καὶ διαπορεύονται
τὰς ἐρημίας· τὰ δὲ κοῖλα πλοῖά του
εἰς τοὺς λιμένας πάντας ἀγκυροβολοῦν.
Αὐτὰ μοὶ εἶπεν ἄλλοτε ὁ Ἀλ-Χαφὴς,
καὶ ἐνθουσίᾳ λέγων πόσον εὐγενῶς
κ' ἐλευθερίως ἔδιδεν ὁ φίλος του
ὅσους φρονίμως καὶ ἀόκνως θησαυροὺς
συνῆγε, μὴ νομίζων τοῦτο ἀγενές.
Προσέθετε δὲ πόσον ἦν ἀπρόληπτον
τὸ πνεῦμά του, καὶ πόσον ἡ καρδία του
ἀρετῆς πάσης, παντὸς κάλλους συγγενής.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τώρα δὲ τόσον ἀμφιβόλως ὁ Χαφὴς
περὶ αὐτοῦ ὡμίλει καὶ ψυχρῶς!

ΣΙΤΤΑ

Ψυχρῶς
δὲν λέγω· μᾶλλον ὡς στενοχωρούμενος,
ὡς νὰ τὸν ἐπαινέσῃ ἐπικίνδυνον
ἂν ἐθεώρει, νὰ τὸν ψέξῃ ἄδικον.
Ἦ, εἶναι ὁ λαός του κατ' ἀλήθειαν
τοιοῦτος, ὥστε οὐδ' ὁ ἄριστος αὐτοῦ
νὰ μὴ στερῆται τῶν ἐλαττωμάτων του,
καὶ διὰ τοῦτο ἔχει νὰ ἐρυθριᾷ
διὰ τὸν φίλον ὁ Χαφής;— Ἀλλ' οὐ φροντίς!
Ἀνώτερος ἂν εἶναι ἢ κατώτερος
Ἑβραίου ὁ Ἑβραῖος, εἶναι πλούσιος;
Μᾶς ἀρκεῖ τοῦτο.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πλὴν δὲν θέλεις, ἀδελφή,
νὰ λάβω διὰ βίας τὸ ταμεῖόν του;

ΣΙΤΤΑ

Ναί. Πλὴν τί λέγεις βίαν; Πῦρ καὶ σίδηρον;
Ὢ! ὄχι. Ἄλλη βία πρὸς τὸν ἀσθενῆ
εἶν' ἀναγκαία πλὴν τῆς ἀσθενείας του;—
Εἰς τὸ χαρέμιόν μου τώρα μετ' ἐμοῦ
ἐλθὲ, ν' ἀκούσῃς μίαν τραγῳδίστριαν
ὡραίαν. Χθὲς ἀκόμη τὴν ἠγόρασα.
Ἴσως ἐν τούτοις ἔλθ' εἰς ὡριμότητα
τὸ σχέδιόν μου περὶ τοῦ Ναθάν. Ἐλθέ. (Ἐξέρχονται)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Θέσις μεταξὺ τῆς οἰκίας τοῦ Ναθὰν καὶ τοῦ ἄλσους τῶν φοινίκων.

ΡΕΧΑ καὶ ΝΑΘΑΝ ἐξέρχονται τῆς οἰκίας. ΔΑΪΑ μετ' ὀλίγον προσέρχεται.

ΡΕΧΑ

Ἤργησας, πάτερ. Ἴσως δὲν τὸν εὕρωμεν.

ΝΑΘΑΝ

Αἴ, αἴ! κ' ἐδῶ ἀκόμη εἰς τοὺς φοίνικας
ἐὰν δὲν εἶναι, θενὰ εἶναι ἀλλαχοῦ.
Ἠρέμει. Βλέπεις, ἡ Δαΐα ἔρχεται.

ΡΕΧΑ

Τὰ ἴχνη του βεβαίως θεν' ἀπώλεσε.

ΝΑΘΑΝ

Δὲν τὸ πιστεύω.

ΡΕΧΑ

Ἄλλως θενὰ ἔσπευδε.

ΝΑΘΑΝ

Δὲν θὰ μᾶς εἶδε.

ΡΕΧΑ

Ὤ! Μᾶς βλέπει τώρα.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ
διπλασιάζει βῆμα. Ἥσυχος, ὤ! ἥσυχος
ἔσο.

ΡΕΧΑ

Ὢ πάτερ, κόρην θενὰ ἤθελες
ἥτις νὰ ἡσυχάζῃ θὰ ἠδύνατο
ἀμεριμνοῦσα τίνος εὐεργέτημα
εἶν' ἡ ζωή της; Ἡ ζωὴ,— ἣν ἀγαπᾷ
διότι κατὰ πρῶτον τὴν ὀφείλ' εἰς σέ.

ΝΑΘΑΝ

Ἄλλην ἀφ' ὅ,τι εἶσαι δὲν σὲ ἤθελον,
καὶ ἂν ἀκόμη ἤξευρον πῶς ἄλλο τι
εἰς τὴν ψυχήν σου ἀνατέλλει.

ΡΕΧΑ

Πάτερ, τί;

ΝΑΘΑΝ

Μ' ἐρωτᾷς τοῦτο; δειλῶς τόσον μ' ἐρωτᾷς;
Ὅ,τι καὶ ἂν ἐντός σου διεγείρεται,
ἡ ἀθωότης καὶ ἡ φύσις τὸ κινεῖ.
Μὴ θλίβου διὰ τοῦτο, ὡς δὲν θλίβομαι
κ' ἐγώ· πλὴν δός μοι τὴν ὑπόσχεσιν, ἐὰν
λαλήσῃ σαφεστέρως ἡ καρδία σου
ποτὲ, νὰ μὴ μοὶ κρύψῃς τὰς εὐχὰς αὐτῆς.

ΡΕΧΑ

Φρίττω κ' εἰς μόνην τὴν ἰδέαν πῶς ποτὲ
θὰ θέλω νὰ σοὶ κρύψω τὴν καρδίαν μου.

ΝΑΘΑΝ

Ἀπεφασίσθη. Ἄλλαι λέξεις περιτταί.
Ἀλλ' ἰδοὺ, ἦλθεν ἡ Δαΐα. (Πρὸς τὴν Δαΐαν)
Τί λοιπόν;

ΔΑΪΑ

Περιπατεῖ ἀκόμ' ὑπὸ τοὺς φοίνικας.
Περὶ τὸν τοῖχον τώρα θὰ στραφῇ. Ἰδοὺ
ἔρχεται.

ΡΕΧΑ

Ἀμφιῤῥέπων φαίνεται πρὸς ποῦ
θενὰ προέλθῃ, κάτω, ἢ ἀριστερῶς,
ἢ δεξιῶς.

ΔΑΪΑ

"Ω! ὄχι! Περὶ τὴν μονὴν
θὰ περιέλθῃ δὶς ἢ τρὶς, καὶ ἔπειτα
θενὰ διέλθῃ ἀπ' ἐδῶ. Τί στοίχημα;

ΡΕΧΑ

Ναὶ, οὕτως, οὕτω. Τὸν ὡμίλησας λοιπόν;
Καὶ σήμερον πῶς εἶναι.

ΔΑΪΑ

Καθὼς πάντοτε.

ΝΑΘΑΝ

Προφυλαχθῆτε μήπως σᾶς ἴδῃ ἐδῶ.
'Αποσυρθῆτε· μᾶλλον δὲ, εἰσέλθετε.

ΡΕΧΑ

Ἓν βλέμμα μόνον! Ἄ, καὶ ἡ φραγὴ αὐτὴ,
πῶς μοὶ τὸν κρύπτει!

ΝΑΘΑΝ

Σπεῦσον, σπεῦσον. Ὁ πατὴρ
δίκαιον ἔχει. Εἶναι φόβος, ἂν σ' ἴδῃ,
ὀπίσω πάλιν μὴ στραφῇ.

ΡΕΧΑ

Ἄ, ἡ φραγή!

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἂν ἐξέλθῃ αἰφνηδίως ἐξ αὐτῆς,
θὰ σᾶς ἴδῃ ἀφεύκτως. 'Αλλ' ἀπέλθετε.

ΔΑΪΑ

Ἐλθὲ, ἐλθέ. 'Ηξεύρω ἓν παράθυρον
ὅθεν νὰ τοὺς ἴδωμεν ἠμποροῦμεν.

ΡΕΧΑ

Ναί;

('Απέρχονται ἀμφότεραι).

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΝΑΘΑΝ καὶ μετὰ ταῦτα ἀμέσως ΝΑΪΤΗΣ.

ΝΑΘΑΝ

Σχεδὸν μ' ἐμπνέει φόβον ὁ ἀλλόκοτος.
Σχεδὸν διστάζω πρὸ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ.
Ἄνθρωπος τόσον ἄνθρωπον πῶς ἠμπορεῖ
εἰς ταραχὴν νὰ φέρῃ; Ἀλλ' ἰδοὺ αὐτὸς,
ἔρχεται.—Νέος ἀνδρικὸς, μὰ τὸν Θεόν!
Τὸ ἀγαθόν του βλέμμα, τὸ προκλητικὸν
μ' ἀρέσκει, καὶ τὸ βῆμα τὸ γενναῖόν του.
Πικρὸς ἂν εἶναι ὁ φλοιὸς, ἀλλ' ὁ πυρὴν
δὲν εἶναι πάντως.—Πότε εἶδον ὅμοιον;
Εὐγενῆ Φράγκε, ἂν μοὶ συγχωρῆτε . . .

ΝΑΪΤΗΣ

Τί;

ΝΑΘΑΝ

Ἐὰν μὲ συγχωρῆτε ; . . .

ΝΑΪΤΗΣ

Τί, Ἑβραῖε ; τί;

ΝΑΘΑΝ

Ἄδειαν ἔχω νὰ σᾶς ὁμιλήσω ;

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς
θενὰ τὸ ἐμποδίσω; Ὅμως σύντομα.

ΝΑΘΑΝ

Μὲ συγχωρεῖτε. Τόσον μὴ παρέρχεσθε
ὑπερηφάνως καὶ περιφρονητικῶς
ἄνθρωπον ὅστις τόσα σᾶς ὀφείλει.

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς;
Ἄ! Ἐννοῶ, νομίζω. Εἶσθε σεῖς, ... οὐχί; ...

ΝΑΘΑΝ

Ναθὰν καλοῦμαι, καὶ τῆς κόρης ὁ πατὴρ
εἰμί, ἣν μεγαθύμως ἐλυτρώσατε,
καὶ ἦλθον...

ΝΑΪΤΗΣ

Ἴσως νὰ μ' εὐχαριστήσητε;
Ἄς λείψῃ. Διὰ τόσον μικρολόγημα
εὐγνωμοσύνην ἱκανὴν ὑπέμεινα.
Σὺ δὲ πρὸ πάντων, σύ, οὐδὲν μοὶ χρεωστεῖς.
Ἐγνώριζον πῶς ἦτον αὐτὴ κόρη σου;
Καθῆκον τοῦ Ναΐτου εἶναι, βοηθὸς
τοῦ πάσχοντος νὰ σπεύδῃ, οἷος δήποτε.
Καὶ ἄλλως τε μοὶ ἦτο τότε ἡ ζωὴ
εἰς βάρος, καὶ προθύμως τὴν προσέφερον
ἀντάλλαγμ' ἀντὶ πάσης ἄλλης, ἂν αὐτὴ
καὶ Ἰουδαίας ἔτι ὑπετίθετο
πῶς εἶναι.

ΝΑΘΑΝ

Μέγα, μέγα καὶ ἀπαίσιον!
Ἀλλ' ὅμως ἐννοεῖται κ' ἡ στροφὴ αὐτή.
Τὸ μετριόφρον μεγαλεῖον κρύπτεται
τοῦ ἀπαισίου ὄπισθεν, τὸν θαυμασμὸν
ἵν' ἀποφύγῃ. Τὴν θυσίαν πλὴν τοῦ θαυμασμοῦ
ἂν ἀποκρούῃ, ποίαν ἄλλην ἄραγε
δὲν ἀποκρούει;—Ἂν δὲν ἦσθ' αἰχμάλωτος
καὶ ξένος, ὦ ἱππότα, τόσον τολμηρῶς
δὲν θὰ ἠρώτων. Διατάξατε· εἰς τί
νὰ σᾶς ὑπηρετήσω δύναμαι;

ΝΑΙΤΗΣ

Σεῖς; εἰς οὐδέν.

ΝΑΘΑΝ

Πλούσιος εἶμαι.

ΝΑΙΤΗΣ

Πῶς ὁ πλουσιώτερος
τῶν Ἰουδαίων εἶναι καὶ ὁ ἄριστος
δὲν εἶμαι γνώμης.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἀρνεῖσθε δι' αὐτὸ
ὅ,τι οὐχ ἧττον ἔχει οὗτος ἄριστον;
Τοῦ πλούτου του τὴν χρῆσιν ἀποκρούετε;

ΝΑΙΤΗΣ

Ἔστω, δὲν θέλω ἐντελῶς νὰ σ' ἀρνηθῶ·
δὲν θέλω τοῦτο, ὑπὲρ τοῦ μανδύου μου.
Ἅμα φθαρῇ διόλου καὶ παραλυθῇ,
ὥστε νὰ μὴ τῷ μένῃ ῥάκος ἢ ῥαφή,
θὰ σοὶ ζητήσω ὕφασμα ἢ χρήματα
νὰ μοὶ δανείσῃς.—Μὴ τὰ ἐκαταίβασες.
Ἀκόμη εἶσαι ἀσφαλής· δὲν ἔφθασεν
εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον. Ὑπεφέρεται,
ὡς βλέπεις. Μόνον ἔχ' ἡ μία ποδιὰ
τὴν ἄσχημον κηλίδα. Εἶν' ἐκ τοῦ πυρός.
Ἔγινεν ὅτε εἰς τὰς φλόγας ἔφερον
τὴν κόρην σου.

ΝΑΘΑΝ (λαμβάνων καὶ παρατηρῶν τὴν κηλίδα).

Τῷ ὄντι, τί παράδοξον,
μία κηλίς, ἓν στίγμα τόσον δύσμορφον,
ὑπέρ τινος νὰ εἶναι ἀψευδέστερος
μάρτυς, αὐτῶν του τῶν χειλέων! Ἤθελον

νὰ τὴν φιλήσω.—Ἦτον, συγχωρήσατε,
ἀκούσιον.

ΝΑΪΤΗΣ

Τί;

ΝΑΘΑΝ

Δάκρυ πῶς ἐστάλαξεν
εἰς τὴν κηλίδα.

ΝΑΪΤΗΣ

Αἴ! δὲν βλάπτει· ἔμπειρος
ῥανίδων εἶναι ὁ μανδύας. — (Ἤρχισε
νὰ μὲ ταράττῃ ὁ Ἑβραῖος).

ΝΑΘΑΝ

Ἔχετε
τὴν καλωσύνην τοῦτον τὸν μανδύαν σας
νὰ στείλητ' ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν κόρην μου;

ΝΑΪΤΗΣ

Πρὸς τί;

ΝΑΘΑΝ

Κ' ἐκείνη εἰς τὰ χείλη της αὐτὴν
νὰ φέρῃ τὴν κηλίδα. Μάτην εὔχεται
νὰ ψαύσῃ ἡ ἰδία τῶν γονάτων σας.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλ' Ἰουδαῖε — ὀνομάζεσαι Ναθάν;
Ἀλλὰ Ναθὰν —, τοῦ λόγου χρῆσιν κάμνετε
καλὴν,— ἀρίστην χρῆσιν,—δεξιώτατα.
Ἐκπλήττομαι·— τῷ ὄντι,— θενὰ ἤθελον...

ΝΑΘΑΝ

Ποιεῖσθε, προσποιεῖσθε ὅπως θέλετε.
Κ' ἐδῶ σᾶς ἀνευρίσκω. Εἶσθε ἀγαθὸς
κ' ἔντιμος τόσον, ὥστε δὲν ἠθέλετε

φιλόφρων νὰ δειχθῆτε. Ὅλην αἴσθημα
τὴν κόρην, ὅλην ζῆλον τὴν θεράπαιναν
ἰδών, καὶ τὸν πατέρα λείποντα μακρὰν,
μὴ τ' ὄνομά της πάθῃ ἐφοβήθητε,
καὶ τὴν δοκιμασίαν ἀπεφύγετε
τὴν νίκην ἀποφεύγων. Σᾶς εὐχαριστῶ
καὶ διὰ τοῦτο.

ΝΑΪΤΗΣ

Σκέπτεσθε, ὁμολογῶ,
ὡς οἱ Ναΐται ὤφειλον νὰ σκέπτωνται.

ΝΑΘΑΝ

Ναΐται μόνον; μόνον ὤφειλον; καθ' ὃ
ἐπιβαλλόντων τοῦτο τῶν κανόνων των;
Πῶς σκέπτονται ἠξεύρω ἄνδρες ἀγαθοί,
ὅτι τοιούτους δ' ὅλ' οἱ τόποι ἔχουσι.

ΝΑΪΤΗΣ

Διαφορὰ ἐλπίζω πῶς ὑπάρχει.

ΝΑΘΑΝ

Ναί.
Ὑπάρχ' εἰς χρῶμα, εἰς μορφὴν, εἰς ἔνδυμα.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ ἐδῶ μᾶλλον, ἐκεῖ ἧττον.

ΝΑΘΑΝ

Ἄσημος
κυρίως εἶναι αὕτη ἡ διαφορά.
Μεγάλοι ἄνδρες πανταχοῦ χρειάζονται
καὶ ἔκτασιν μεγάλην. Ὅπου φύονται
πυκνοί, ἀλλήλως θραύονται τοὺς κλάδους των.
Οἱ δ' ὡς ἡμεῖς, μετρίου ἀναστήματος,
εἰς μέγα πλῆθος πανταχοῦ εὑρίσκονται.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀντιδιαβάλλωνται,
τὸ ξύλον πρέπει τὸν φλοιὸν ν' ἀνέχηται,
νὰ μὴ καυχᾶται πρέπει κορυφίδιον
πῶς τοῦτο μόνον δὲν ἐξῆλθ' ἐκ χώματος.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἄριστα λέγεις. Πλὴν γνωρίζεις τὸν λαὸν
τὸν πρῶτον μετελθόντα τὴν διαβολήν;
Ναθὰν, ἠξεύρεις ποῖος πάντων τῶν λαῶν
τὸ πρῶτον ὠνομάσθη ἐκλεκτὸς λαός;
Τί; Καὶ ἂν τοῦτον δὲν μισῶ μὲν τὸν λαὸν,
ἕνεκα ὅμως τῆς ὑπεροψίας του
ἠναγκασμένος εἶμαι νὰ περιφρονῶ,
ὑπεροψίας ἣν ἐκληροδότησεν
εἰς Μουσουλμάνους κ' εἰς Χριστιανοὺς, ἐξ ὧν
καθεὶς κηρύττει πῶς Θεὸς ἀληθινὸς
εἶν' ὁ Θεός του μόνος;—Ἀπορεῖς αὐτὸ
πῶς λέγω, ὢν Ναΐτης καὶ Χριστιανός;
Πότε καὶ ποῦ ἐδείχθη ἡ θεοσεβὴς
μανία τοῦ νὰ ἔχῃ ἕκαστος Θεὸν
τὸν ἄριστον, καὶ τοῦτον πᾶσι τοῖς λαοῖς
νὰ ἐπιβάλλῃ, καθ' ὃ πάντων ἄριστον,
πότε ἐδείχθη εἰδεχθέστερον παρὰ
τώρα κ' ἐδῶ; Ἂν τώρα εἶναί τις ἐδῶ
καὶ δὲν τῷ πέσῃ ἡ ἀχλὺς τῶν ὀφθαλμῶν...
Ἀλλ' ἂς τυφλώττῃ ὅστις θέλει.—Λησμονῶν
ὅσα σοὶ εἶπον, ἄφες με.

ΝΑΘΑΝ

Ὑπέρ ποτε
ἤξευρε ὅτι μὲ προσήλωσας εἰς σέ.
Ἐλθέ! Ὦ, φίλοι πρέπει, ναὶ, νὰ εἴμεθα.

Ἄν θέλῃς, τὸν λαόν μου περιφρόνει. Δὲν
ἐκλέξαμεν κ' οἱ δύω τοὺς λαούς μας. Μὴ
εἴμεθα οἱ λαοί μας; Τί ἐστὶ λαός;
Χριστιανὸς κ' Ἑβραῖος μὴ Χριστιανὸς
κ' Ἑβραῖος εἶναι πρὶν ἢ εἶναι ἄνθρωπος;
Ὤ! Ἕν' ἀκόμη ἂν ἀπήντησα ἐν σοὶ
ὅστις ἀρκεῖται νὰ καλῆται ἄνθρωπος!

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί, ναί, τοιοῦτον, ναί, Ναθάν, ἀπήντησας,
ἀπήντησας. Τὴν χεῖρα δός. Αἰσχύνομαι
καὶ στιγμὴν μόνον πῶς σὲ παρεγνώρισα.

ΝΑΘΑΝ

Εἰς καύχημά μου! Δὲν παρεγνωρίζεται
ὅ,τι χυδαῖον μόνον.

ΝΑΪΤΗΣ

Τὸ δὲ σπάνιον
δὲν λησμονεῖται. Ναί, Ναθάν, ὀφείλομεν
νὰ εἴμεθα ἀλλήλοις φίλοι.

ΝΑΘΑΝ

Εἴμεθα
ἤδη. Ὁποία εἰς τὴν Ῥέχαν μου χαρά!
Καὶ τίς ὁρίζων αἴθριος ἀνοίγεται
ἐμπρός μου! Πρῶτον νὰ γνωρίσητε αὐτήν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὑπὸ ἐπιθυμίας διαφλέγομαι. — Πλὴν τίς
τοῦ οἴκου σας ἐκτρέχει; Ἡ Δαΐα σας;

ΝΑΘΑΝ

Ναί. Ἀλλ' ἡ ταραχή της...

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς τὴν Ῥέχαν μας
δὲν θὰ συνέβη τίποτε;

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄.

Οἱ ἀνωτέρω, καὶ ΔΑΪΑ εἰσορμῶσα.

ΔΑΪΑ

Ναθάν! Ναθάν!

ΝΑΘΑΝ

Λοιπόν;

ΔΑΪΑ

Μὲ συγχωρεῖτε, εὐγενέστατε
ἱππότα ὅτι σᾶς διέκοψα.

ΝΑΘΑΝ

Αἴ, τί
λοιπόν;

ΝΑΪΤΗΣ

Τί τρέχει;

ΔΑΪΑ

Ὁ Σουλτάνος ἔστειλε...
ναί, ὁ Σουλτάνος... ὁ Σουλτάνος σὲ ζητεῖ.

ΝΑΘΑΝ

Πῶς; Ὁ Σουλτάνος; Ἄ! θὰ θέλῃ νὰ ἰδῇ
τί ἔχω φέρει. Πῶς δὲν ἐξεφόρτωσα
εἰπὲ εἰμὴ ὀλίγα, σχεδὸν τίποτε.

ΔΑΪΑ

Ὄχι, δὲν θέλει νὰ ἰδῇ. Σᾶς θέλει, σᾶς,
αὐτοπροσώπως, καὶ σᾶς θέλει τάχιστα.

ΝΑΘΑΝ

Ἔρχομαι τώρα. Ὕπαγε σύ, ὕπαγε.

ΔΑΪΑ

Παρακαλῶ, συγγνώμην, γενναιότατε!
Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος τί νὰ θέλῃ· ἔχομεν
ἀνησυχίαν.

ΝΑΘΑΝ

Θὰ ἰδῶμεν. Ὕπαγε.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΝΑΘΑΝ καὶ ὁ ΝΑΪΤΗΣ.

ΝΑΪΤΗΣ

Λοιπὸν δὲν τὸν γνωρίζεις ἐκ τοῦ σύνεγγυς;

ΝΑΘΑΝ

Τὸν Σαλαδίν; Ἀκόμη. Δὲν ἀπέφυγον
νὰ τὸν γνωρίσω, οὔτε τὸν ἐζήτησα.
Ἡ φήμη τόσα τῷ ἀπέδιδε καλὰ,
ὥστε νὰ τὴν πιστεύω παρὰ νὰ ἰδῶ
ἐπρόκρινα. Πλὴν τώρα, — καὶ τὰ πράγματα
ἂν ἄλλως εὕρω, — τὴν ζωὴν δωρήσας σοι...

ΝΑΪΤΗΣ

Ναὶ, τοῦτο οὕτως εἶναι· ἡ ζωὴ ἣν ζῶ
ἐκείνου εἶναι δῶρον.

ΝΑΘΑΝ

Δι' αὐτοῦ διπλῆν,
τριπλῆν ἐκεῖνος μοὶ ἐχάρισε ζωήν.
Τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν τοῦτο ἤλλαξε,
καὶ ὡς σαγίνην ἔῤῥιψε περὶ ἐμὲ
δεσμεύουσάν με εἰς ὑπηρεσίαν του
ἐσαεί. Μόλις νὰ προσμείνω δύναμαι
τί θὰ πρωτοπροστάξῃ. Εἶμαι ἕτοιμος

εἰς ὅλα, εἶμαι ἕτοιμος νὰ τῷ εἰπῶ
πῶς ἕνεκά σου εἶμ' εἰς ὅλα ἕτοιμος.

ΝΑΪΤΗΣ

Δὲν ἠδυνήθην μέχρι τοῦδε οὐδ' ἐγὼ
νὰ τὸν εὐχαριστήσω, καί τοι ἀπαντῶν
αὐτὸν πολλάκις. Ἦτον ἡ ἐντύπωσις,
ἣν ἐπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἀπετέλεσα,
τῆς στιγμῆς μόνον, καὶ ἐσβέσθ' εἰς τὴν στιγμήν.
Ἂν μ' ἐνθυμῆται τίς ἠξεύρει; Πρέπει πλὴν
κἂν ἅπαξ πάλιν νὰ μ' ἐνθυμηθῇ. Αὐτὸς
θ' ἀποφασίσῃ ἔτι τὰ τῆς τύχης μου.
Δὲν φθάνει ὅτι εἶμαι εἰς τὸ νεῦμά του,
διὰ θελήσεώς του μόνον ὅτι ζῶ,
νὰ μάθω πρέπει κατὰ τίνος θέλησιν
νὰ ζῶ ὀφείλω.

ΝΑΘΑΝ

'Αληθές· καὶ δι' αὐτὸ
νὰ σπεύσω πρέπει. Ἴσως εἰς τὸν λόγον τις
συμπέσῃ λέξις, καὶ μοὶ δώσῃ ἀφορμὴν
νὰ σ' ἀναφέρω. — Συγχωρεῖς. 'Απέρχομαι. —
Καὶ πότε, πότε εἰς τὸν οἶκόν μου λοιπὸν
θὰ σὲ ἴδωμεν;

ΝΑΪΤΗΣ

Ἅμα ἔχω ἄδειαν.

ΝΑΘΑΝ

Ἅμα θελήσῃς.

ΝΑΪΤΗΣ

Σήμερον.

ΝΑΘΑΝ

Παρακαλῶ,
τὸ ὄνομά σου εἶναι;...

ΝΑΪΤΗΣ

Ἦτον — εἶναι Κοὺρδ
ἐκ Στάουφεν. — Κούρδ.

ΝΑΘΑΝ

Στάουφεν; ἐκ Στάουφεν;
Στάουφεν;

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς σ' ἐκπλήττει τοῦτο;

ΝΑΘΑΝ

Στάουφεν;
Πολλοὶ ὑπάρχουν ἐκ τῆς γενεᾶς;

ΝΑΪΤΗΣ

Πολλοί.
Ἐνταῦθα κεῖνται ἱκανοὶ τοῦ γένους μου·
ὁ θεῖός μου ἐν ἄλλοις — ἤτοι ὁ πατήρ. —
Πλὴν πῶς μὲ ἀτενίζεις ἀσκαρδαμυκτὶ,
μᾶλλον καὶ μᾶλλον;

ΝΑΘΑΝ

Τίποτε, ὤ! τίποτε.
Πῶς ν' ἀπαυδήσω βλέπων σε;

ΝΑΪΤΗΣ

Τότε λοιπὸν
ἀπέρχομ' ἐγὼ πρῶτος. Βλέμμα ἐρευνοῦν
ἀνακαλύπτει οὐ σπανίως πλείονα
τῶν ὅσων ἐπεθύμει. Μ' εἶν' ἐπίφοβον,
Ναθάν. Ὁ χρόνος, ὄχ' ἡ περιέργεια,
ἂς συμπληρώσῃ τὰ τῆς γνωριμίας μας. (Ἀπέρχεται).

ΝΑΘΑΝ (Ἀκολουθῶν αὐτὸν δι' ἐκπεπληγμένου βλέμματος).

«Ἀνακαλύπτει πλείονα ὁ ἐρευνῶν
ἀφ' ὅ,τι ἐπεθύμει!» — Ὡς ν' ἀνέγνωσε

τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου! — Τοῦτο δύναται
τῇ ἀληθείᾳ νὰ συμβῇ καὶ εἰς ἐμέ.
Τοῦ Βὸλφ τὸ βῆμα, τὸ ἀνάστημα τοῦ Βόλφ·
καθ' ὅλα. Κ' ἡ φωνή του! Οὕτως ἀκριβῶς
τὴν κεφαλὴν ὀπίσω ἔῤῥιπτεν ὁ Βὸλφ,
οὕτω τὸ ξίφος ἐπὶ τοῦ βραχίονος
ἐκράτει, καὶ ὁμοίως διὰ τῆς χειρὸς
ἔτριβε τὰς ὀφρῦς του, ὡς ἂν ἤθελε
τὰς ἀστραπὰς νὰ κρύψῃ τῶν βλεμμάτων του.
Πολλάκις, πῶς εἰκόνες ἀνεξίτηλοι
κοιμῶντ' ἐντός μας, ἕως ὅτου ἐξυπνᾷ
αὐτὰς εἷς ἦχος, μία λέξις! — Στάουφεν! —
Ναὶ τοῦτο, τοῦτο. Ναί, Φιλνὲκ καὶ Στάουφεν. —
Θὰ τὸ ἰδῶμεν, θενὰ ἐμβαθύνωμεν.
Εἰς Σαλαδίνου ὅμως πρῶτον.! — Ἀλλ' ἐκεῖ
δὲν εἶναι ἡ Δαΐα, καὶ ὠτακουστεῖ;
Λοιπόν, Δαΐα, πρόσελθε, πλησίασον.

ΣΚΗΝΗ Η'.

ΔΑΪΑ, ΝΑΘΑΝ.

ΝΑΘΑΝ

Στοιχηματίζω· εἶσθε ἀνυπόμονοι
νὰ μάθητε κ' αἱ δύω ἄλλο τι, παρὰ
ὁ Σαλαδῖνος τί μὲ θέλει.

ΔΑΪΑ

Ἄπορον;
Συνωμιλεῖτε ἤδη οἰκειότερον,
τὸ μήνυμα ὁπότε τὸ Σουλτανικὸν
ἀπὸ τοῦ παραθύρου μᾶς ἀπέσπασε.

ΝΑΘΑΝ

Λοιπὸν εἰπέ τῃ ὅτ' εἰς πᾶσαν δύναται
στιγμὴν νὰ τὸν προσμένῃ.

ΔΑΪΑ

Εἶναι βέβαιον;

ΝΑΘΑΝ

Δύναμαι πεποιθότως νὰ σ' ἐμπιστευθῶ;
Περίσκεψιν, Δαΐα, σὲ παρακαλῶ.
Δὲν θὰ μετανοήσῃς· θεν' ἀναπαυθῇ
καὶ ἡ συνείδησίς σου. Μὴ τὰ σχέδια
μοὶ ἀνατρέψῃς, τοῦτο μόνον πρόσεξον.
Πάντοτ' ἐρώτα, διηγοῦ μετὰ φειδοῦς,
συνεσταλμένως.

ΔΑΪΑ

Αἴ δὰ τώρα! Ἔχετε
αὐτῆς ἀνάγκην τῆς ὑπενθυμήσεως;
Ἐγὼ ὑπάγω· ἀλλ' ὑπάγετε καὶ σεῖς·
διότ', ἰδέτε· ὡς νομίζω, ἔρχεται
ἀπεσταλμένος τοῦ Σουλτάνου δεύτερος.
Ὁ Ἀλ-Χαφὴς, ἰδού τον, ὁ Δερβίσης σας.

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΝΑΘΑΝ, ΑΛ-ΧΑΦΗΣ.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἆ! ἆ! Νὰ ἔλθω πάλιν ἤθελον πρὸς σέ.

ΝΑΘΑΝ

Βιάζεται τοσοῦτον; Τί λοιπὸν ζητεῖ
παρ' ἐμοῦ;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ποῖος;

ΝΑΘΑΝ

Ὁ Σουλτάνος. Ἔρχομαι.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πρὸς ποῖον; Τὸν Σουλτάνον;

ΝΑΘΑΝ

Πῶς; Δὲν στέλλεσαι παρὰ τοῦ Σαλαδίνου;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἐγώ; ὄχι. Ἔπεμψε πρὸς σέ;

ΝΑΘΑΝ

Βεβαίως.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Τότε εἶναι βέβαιον.

ΝΑΘΑΝ

Τί βέβαιον; Τί εἶναι;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ὅτι... Σφάλμα μου
δὲν εἶναι. Μάρτυς ὁ Θεός. Τί περὶ σοῦ
δὲν εἶπον, δὲν ἐψεύσθην πρὸς ἀποφυγήν!

ΝΑΘΑΝ

Ἀποφυγὴν τοῦ τίνος; Τί συμβαίνει;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Πῶς
σὺ ἀπὸ τοῦδε εἶσαι δεφτερδάρης του.
Σὲ συλλυποῦμαι· οὐδ' ἀνέχομαι αὐτοῦ
νὰ γίνω μάρτυς. Τὴν στιγμὴν ἀναχωρῶ·
Ἠξεύρεις ποῦ· γνωρίζεις τίς ὁ δρόμος μου.

Καθ' ὁδὸν ἔχεις νὰ μοὶ παραγγείλῃς τι;
Εἰς τὰς διαταγάς σου· περισσότερον
πλὴν ὄχι ὅσου εἰς γυμνὸν εἶν' ἐφικτόν.
Καὶ σπεῦσον· φεῦγε!

ΝΑΘΑΝ

'Αλλὰ σκέφθητι, Χαφῆ,
ὅτι ἐκ τούτων δὲν γνωρίζω τίποτε.
Τί λέγεις ἄλλ' ἀντ' ἄλλων;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Τὰ βαλάντια
τὰ φέρεις ἤδη μετὰ σοῦ;

ΝΑΘΑΝ

Βαλάντια;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ὅσα νὰ καταβάλῃς εἰς τὸν Σαλαδὶν
μέλλεις.

ΝΑΘΑΝ

Εἶν' αὕτη ὅλη ἡ ὑπόθεσις;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Καὶ θενὰ μείνω νὰ ἰδῶ πῶς βαθμηδὸν
θενὰ σ' ἐκδάρῃ ὡς τὸ πέλμα τῶν ποδῶν,
κ' ἡ ἀσωτία τῇ σοφῇ πραότητι,
τοῖς ἀκενώταις πρώην ἀποθήκαις της,
καταχρωμένη, θέν' ἀντλῇ, ἀντλῇ, ἀντλῇ
μέχρις οὗ τέλος κ' οἱ αὐτόχθονές των μῦς
ψοφήσωσι τῆς πείνης; Μὴ φαντάζεσαι
ὅτι ὁ ἔχων χρείαν τῶν χρημάτων σου
θ' ἀκολουθήσῃ καὶ τὰς συμβουλάς σου; Ναί,
τὰς συμβουλὰς ἐκεῖνος! Πότε συμβουλὰς
ὁ Σαλαδῖνος ἤκουσε; — Φαντάσθητι
Ναθάν, τί μοὶ συνέβη πρὸ ὀλίγου.

ΝΑΘΑΝ

Τί;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἐπῆγα, καὶ τὸν εὗρον κ' ἔπαιζε πεσσοὺς
μετὰ τῆς ἀδελφῆς του. Παίζει ἡ Σιττὰ
ὄχι κακῶς. Ἐκεῖνος πῶς ἀπώλεσεν
ἦν πεπεισμένος, κ' εἶχε παύσει. Ἔμενον
εἰς θέσιν ἔτι οἱ πεσσοὶ καὶ ἡ σανίς.
Κυττάζω· ἦτο τὸ παιγνίδιον μακρὰν
τοῦ ν' ἀπωλέσθη.

ΝΑΘΑΝ

Ποία ἀνακάλυψις
διὰ σὲ τοῦτο!

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἂν τὸν Βασιλέα του
ἐκίνει πρὸς τὸν ἵππον, ἔφευγε τὸ Σ ά χ.
Νὰ σοὶ τὸ δείξω ἂν μοὶ ἦτον πρόχειρον!

ΝΑΘΑΝ

Ὢ! σὲ πιστεύω.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ἔμενεν ἐλεύθερος
ὁ πύργος,— καὶ ἐκείνη ἔχανεν.— Αὐτὰ
νὰ τῷ τὰ ἐξηγήσω θέλω, τὸν καλῶ,—
ἀλλὰ φαντάσου!...

ΝΑΘΑΝ

Ἄλλη εἶν' ἡ γνώμη του;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Δὲν μὲ ἀκούει, καὶ περιφρονητικῶς
τὰ κόκκαλ' ἀνατρέπει.

ΝΑΘΑΝ

Εἶναι δυνατόν;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Καὶ ρ ο ὺ χ νὰ εἶναι ὅτι θέλει λέγει. Πῶς
λέγεται τοῦτο; Εἶν' αὐτὸ παιγνίδιον;

ΝΑΘΑΝ

Τοῦ παιγνιδίου λέγεται παιγνίδιον.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Δὲν ἤξιζε τῷ ὄντι οὔριον αὐγόν.

ΝΑΘΑΝ

Τὰ χρήματα; αἴ, ἦσαν τ' ὀλιγώτερον.
'Αλλὰ νὰ μὴ σ' ἀκούσῃ, ἐπὶ πράγματος
τόσον σπουδαίου ν' ἀρνηθῇ τὴν γνώμην σου,
νὰ μὴ θαυμάσῃ τί ὀξὺ τὸ βλέμμα σου,
ὤ! τοῦτο, τοῦτο ἀπαιτεῖ ἐκδίκησιν!
Ὄχι;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Καὶ σύ! Τὸ εἶπα μόνον νὰ ἰδῇς
ὁποία εἶναι κεφαλὴ ἀγύριστος.
'Εγὼ κἂν περιπλέον δὲν ἀνέχομαι.
Τρέχω εἰς ὅλους τοὺς βρωμομαυριτανούς,
καὶ τίς νὰ τῷ δανείσῃ θέλει ἐρωτῶ.
'Εγὼ, μὴ ἐπαιτήσας δι' ἐμὲ ποτὲ,
πρέπει δι' ἄλλους νὰ δανείζωμαι. Πολὺ
δὲν διαφέρει ἐπαιτείας δάνειον,
ὡς τὸ δανείζειν, ἐννοῶ τοκογλυφεῖν,
τοῦ κλέπτειν εἶναι ὄχι προκριτώτερον.
Παρὰ τῷ Γάγγῃ πρὸς τοὺς τροφοδότας μου
ἀνάγκην ἔχω οὐδετέρου ἐξ αὐτῶν,
οὐδὲ νὰ γίνω ἀμφοτέρων ὄργανον.

Ὁ Γάγγης, ὤ! ὁ Γάγγης! Ἄνθρωποι ἐκεῖ
ὑπάρχουν μόνον· ἀλλ' ἐνταῦθα μόνος σὺ
ἄξιος εἶσαι ὅπως δήποτε νὰ ζῇς
παρὰ τὸν Γάγγην. Ἔρχεσαι; Μ' ἀκολουθεῖς;
Ἄφες νὰ ἔχῃ τὰ χρυσᾶ σαρώματα,
ἀφοῦ τὰ θέλει τόσον. Μήπως βαθμηδὸν
δὲν θὰ τὰ εἶχε λάβει; Καὶ αἱ μέριμναι
ἐλλείπουν· οὕτω. Διὰ κάμηλον ἐγὼ
θέλω φροντίσει. Ἀλλ' ἐλθέ.

ΝΑΘΑΝ

Ἂν καὶ φρονῶ
ὅτι τὸ μέσον τοῦτο μένει πάντοτε,
Ἀλχαφή, θέλω τὸ σκεφθῇ.

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Νὰ τὸ σκεφθῇς;
Εἰς σκέψιν τὰ τοιαῦτα δὲν ὑπάγονται.

ΝΑΘΑΝ

Τὸν Σαλαδῖνον νὰ ἰδῶ περίμεινε,
καὶ ν' ἀποχαιρετήσω...

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Ὅστις σκέπτεται,
ζητεῖ τοὺς λόγους δι' οὓς πρέπει ν' ἀρνηθῇ.
Ἂν τις νὰ ζήσῃ, ἂς συμβῇ ὅ,τι συμβῇ,
δι' ἑαυτόν του μόνον δὲν ἀποτολμᾷ,
ζῇ ἄλλων δοῦλος ἐσαεί. Ὡς βούλεσαι.
Ἔχε ὑγείαν. Ὅπως θέλεις. Ἀπ' ἐδῶ
εἶν' ἡ ὁδός μου· ἡ ὁδός σου ἀπ' ἐκεῖ.

ΝΑΘΑΝ

Δὲν θὰ ἰσολογίσῃς πρῶτον, Ἀλ-Χαφή,
τί ἔχεις;

ΑΛ-ΧΑΦΗΣ

Αἴ! Τί ἔχω; Τὸ ταμεῖόν μου
τὸν κόπον δὲν ἀξίζει ἀριθμήσεως.
Τὸν ἰσολογισμόν του ἐγγυᾶσθε — σὺ
ἢ ἡ Σιττά. Πλὴν χαῖρε. ('Απέρχεται).

ΝΑΘΑΝ (Τὸν παρακολουθεῖ διὰ τοῦ βλέμματος).

'Εγγυῶμ' ἐγώ!
Ἄγριε ἄνερ, ἀγαθὲ ἢ εὐγενῆ!
Πῶς νὰ τὸν ὀνομάσω; Εἶν' ὁ ἀληθὴς
ἐπαίτης ὅστις Βασιλεὺς εἶν' ἀληθής.
('Εξέρχεται κατ' ἄλλην διεύθυνσιν).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

'Εν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ναθάν.

ΡΕΧΑ καὶ ΔΑΪΑ.

ΡΕΧΑ

Δαΐα, ὁ πατήρ μου πῶς σοὶ ἔλεγε;
«Νὰ τὸν προσμένω ἠμπορῶ πᾶσαν στιγμήν;»
Τοῦτο σημαίνει — δὲν νομίζεις; — πῶς εὐθὺς
θὰ ἔλθῃ; — Πόσαι πλὴν ἐπέρασαν στιγμαί!
Αἴ! τίς τὰς παρελθούσας μελετᾷ; Δὲν ζῶ
εἰμὴ εἰς τὰς μελλούσας, εἰς ἑκάστην των.
Θὰ ἔλθῃ μία νὰ τὸν φέρῃ.

ΔΑΪΑ

Μήνυμα
ἐπάρατον ἐκεῖνο τοῦ Σουλτάνου! Ἂν αὐτὸ
δὲν ἦτον, ὁ πατήρ σου θὰ τὸν ἔφερε.

ΡΕΧΑ

Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή, καὶ τελεσθῇ
ἡ θερμοτέρα τῆς καρδίας μου εὐχή,
τί τότε; — Τότε τί;

ΔΑΪΑ

Τί τότε; — Τότ' ἐγὼ
ἐπίσης θὰ ἐλπίσω τῆς καρδίας μου
ἡ θερμοτέρα τῶν εὐχῶν νὰ τελεσθῇ.

ΡΕΧΑ

Τί θὰ πληρῇ τὸ στῆθος τὸ ἀπομαθὸν

νὰ ζῇ καὶ ν' ἀναπνέῃ ἂν δὲν στέγηται
ἐν αὐτῷ πόθος πάντα πόθον συγκεντρῶν;
Τίποτε, Φρίττω!

ΔΑΪΑ

Τοῦ ἐκπληρωθέντος σου
πόθου τὴν θέσιν θενὰ λάβῃ ὁ ἐμός.
Εἰς τὴν Εὐρώπην εἶναι οὗτος νὰ σ' ἰδῶ,
καὶ νὰ σ' ἰδῶ εἰς χεῖρας ἐπαξίους σου.

ΡΕΧΑ

Μεγάλως ἀπατᾶσαι. Τὸ αὐτὸν εἰς σὲ
τὸν πόθον δίδον, ἀπ' ἐμοῦ τὸν ἀφαιρεῖ.
Σὲ ἕλκει ἡ πατρίς σου. Θέλεις ἡ ἐμὴ
ἐμὲ νὰ μὴ δεσμεύῃ; Ἡ ἐντός σου μὴ
σϐεσθεῖσα ἔτι τῶν οἰκείων σου εἰκὼν
θενὰ ὑπερισχύσῃ τῶν παρόντων μοι,
οὓς βλέπω, οὓς ἀκούω; τῶν οἰκείων μου;

ΔΑΪΑ

Ὅσον ἂν θέλῃς ἀντιπάλαιε· εἰσὶ
τοῦ οὐρανοῦ οἱ δρόμοι δρόμοι τ' οὐρανοῦ.
Καὶ ἂν ὁ ἀποστείλας τὸν σωτῆρά σου
εἶν' ὁ Θεός του, ὑπὲρ οὗ ὑπερμαχεῖ,
ἵνα σὲ φέρῃ εἰς τὸν τόπον, τὸν λαὸν,
δι' οὓς ἐπλάσθης;...

ΡΕΧΑ

Τί, Δαΐ' ἀγαπητὴ,
μοὶ λέγεις πάλιν; Παραδόξως σκέπτεσαι!
Πῶς ὁ Θεός του, ὁ Θεός του, ὑπὲρ οὗ
μάχεται, λέγεις; Εἶναι κτῆμα ὁ Θεός;
Τί Θεὸς εἶναι, ὅστις κτῆμ' ἀνθρώπινον
θὰ ἦτον, ὅστις ἀπαιτεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ .

νὰ μάχωνται;— Πῶς ἔτι νὰ ἠξεύρωμεν
διὰ γωνίαν ποίαν ἐγεννήθημεν
τῆς γῆς, ἂν ὄχι δι' ἐκείνην, ἥτις ἦν
ἡ τῆς γεννήσεώς μας;— Ὁ πατήρ μου ἂν
σὲ ἤκουε! — Τί ἔχεις; Τί σοὶ ἔκαμεν
ὥστε τῆς εὐτυχίας τὸ κατόπτρισμα
νὰ μοὶ δεικνύῃς πάντοτε μακρὰν αὐτοῦ;
τί σ' ἔκαμε, τὸ σπέρμα τῆς φρονήσεως,
ὃ εἰς τὸν νοῦν μου καθαρὸν ἐνέσπειρε,
νὰ καταπνίγῃς ὑπὸ τῆς πατρίδος σου
τριβώλους, ἢ καὶ ἄνθη;— Ὦ φιλτάτη μου,
φίλη Δαΐα, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μου
τ' ἄνθη σου δὲν τὰ θέλει. Πρέπει νὰ σ' εἰπῶ
τὸ ἔδαφός σου πῶς κ' ἐγὼ αἰσθάνομαι
τόσον ἐξηντλημένον, τόσον αὐχμηρὸν,
ὁσάκις τὰ σὰ ἄνθη τὸ καλύπτουσιν,
ἂς εἶναι καὶ ὡραῖα! καὶ αἰθάνομαι
εἰς τὰ ἀρώματά των τὰ γλυκύξυνα
σκοτοδινίαν τόσην, τόσην ζάλην! Σὺ
συνηθισμένον ἔχεις τὸν ἐγκέφαλον,
καὶ δὲν σ' ἐλέγχω. Ἔχεις νεῦρα ἰσχυρὰ
σὺ, καὶ ἀντέχεις· δὲν ἀντέχω πλὴν κ' ἐγώ.
Ὁ ἄγγελός σου παρ' ὀλίγον καὶ αὐτὸς
τὸν νοῦν νὰ μ' ἀφαιρέσῃ.—Τὸν πατέρα μου
ἐντρέπομαι γελοία ὅτι γίνομαι.

ΔΑΪΑ

Γελοία! Ὡς ἂν μόνον κατοικῇ ἐδῶ
ὁ νοῦς! Γελοία! Μόνον ἂν τὴν ἄδειαν
νὰ ὁμιλήσω εἶχον!

ΡΕΧΑ

Τί δὲν ὁμιλεῖς;
Πότε δὲν ἤμην ὅλη ὦτα, ὅτε σὺ
τοὺς ὁμοδόξους ἥρωάς σου ἤρχιζες
νὰ περιγράφῃς; Εἰς τ' ἀνδρεῖα ἔργα των
θαυμασμοῦ φόρον πότε δὲν ἐτέλεσα,
δακρύων φόρον εἰς τὰ πάθη των; Ποτὲ
τὸ θρήσκευμά των δὲν ἐξέλαβ' ἀληθῶς
ὡς τὸ προσόν των τὸ ἡρωϊκώτατον.
Πλὴν ἦν καὶ τοῦτο εἰς παραμυθίαν μου,
νὰ μάθω ὅτι ἡ ἀγάπ' εἰς τὸν Θεὸν
δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περὶ τοῦ Θεοῦ
ἀτόπων ἰδεῶν μας ἐντελῶς.— Συχνὰ
δὲν μᾶς τὸ εἶπεν, ὦ φιλτάτη, ὁ πατὴρ,
καὶ περὶ τούτου δὲν συνεννοήθητε
τοσάκις; Τώρα ὅ,τι ἀνηγείρατε
ὁμοῦ, τὸ ὑποσκάπτεις μόνη σου; —Ἀλλὰ,
καλὴ Δαΐα, δὲν μᾶς ἑτοιμάζουσι
δεόντως οὔτ' οἱ λόγοι εἰς ὑποδοχὴν
τοῦ φίλου μας. Πλὴν ἴσως πρέπουσ' εἰς ἐμὲ,
διότι τόσον νὰ ἠξεύρω ἤθελον
ἐὰν κ' ἐκεῖνος... Εἰς τὴν θύραν βήματα
δὲν ἤκουσας; Ἐκεῖνος ἐὰν εἶναι! Ἄκουσον.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΡΕΧΑ, ΔΑΪΑ, καὶ ὁ ΝΑΪΤΗΣ, (εἰς ὃν ΤΙΣ ἔξωθεν ἀνοίγει τὴν θύραν λέγων)

Ὁρίσατε.

ΡΕΧΑ (ἀνασκιρτᾷ, συνέρχεται καὶ θέλει νὰ ῥιφθῇ εἰς τοὺς πόδας του).

Ἐκεῖνος! — Ὁ σωτήρ μου! Ἆ!

ΝΑΪΤΗΣ

Ἵν' ἀποφύγω τοῦτο τόσον ἤργησα·
καὶ ὅμως. . .

ΡΕΧΑ

Εἰς τοὺς πόδας τούτου τοῦ ἀνδρὸς
τοῦ ὑπερόπτου θέλω πάλιν τὸν Θεὸν,
ὄχι τὸν ἄνδρα νὰ εὐχαριστήσω. Δὲν
ζητεῖ εὐχαριστίας ὁ ἀνὴρ, καθὼς
οὐδ' ἡ ὑδρία τὰς ζητεῖ, ἀκάματος
δειχθεῖσα εἰς τὴν σβέσιν τῆς πυρκαϊᾶς.
Ὡς ἐπληροῦτο κ' ἐκενοῦτο, ἔτρεχεν
ἀδιαφόρως ἄνω κάτω. Ὁ ἀνὴρ
ὁμοίως. Εἰς τὰς φλόγας ὅτ' ἐπήδησε,
μὲ εὗρε κατὰ τύχην εἰς τὰς χεῖράς του,
καὶ κατὰ τύχην, ὡς εἰς τὸν μανδύαν του
σπινθὴρ προσεκολλήθη, ἡ ἀγκάλη του
μὲ ἥρπασε, καὶ οὕτω δὲν γνωρίζω τίς
τῶν φλογῶν ἔξω μᾶς ἐξέβαλεν ὁμοῦ.
Τί νὰ εὐχαριστήσω; Εἰς θρασύτερα
ἔργα ὁ οἶνος ἐν Εὐρώπῃ δὲν ὠθεῖ
πολλάκις; Οὕτω πᾶς Ναΐτης χρεωστεῖ
νὰ πράττῃ. Κρεῖττον ἠσκημένος τοῦ κυνὸς,
κ' ἐκ τοῦ πυρὸς ἐκσώζει κ' ἐκ τοῦ ὕδατος.

ΝΑΪΤΗΣ (Ὅστις τὴν ἤκουσε διαρκῶς μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἀνησυχίας).

Δαΐα, ὦ Δαΐα! Ὅ,τι ἄτοπον
μ' ἐξέφυγεν ἐν λύπαις, ἐν στιγμαῖς χολῆς,

ὅτε ἀγροίκως σ' ἐδεχόμην, καὶ κακῶς
σ' ἀπέπεμπον, ἐνταῦθα τίς σ' ἐβίασε
νὰ τὸ ἐπαναλάβῃς; Ἡ ἐκδίκησις
ἦτον κακή. Ὦ! γίνε εἰς τὸ μέλλον κᾂν
συνήγορός μου δίκαιος πλησίον της.

ΔΑΪΑ

Δὲν τὸ πιστεύω ὅτ' εἰς τὴν καρδίαν της
αἱ μικραὶ αὗται ἐνσπαρεῖσαι ἄκανθαι
σᾶς ἔβλαψαν, ἱππότα.

ΡΕΧΑ

Λύπας, εἴπατε,
πῶς εἴχετε, καὶ ἦσθε φειδωλότερος
τῆς λύπης, ἀφ' ὅ,τ' ἦσθε τῆς ζωῆς;

ΝΑΪΤΗΣ

Καλή,
γλυκεῖα κόρη! Ἀκοὴ καὶ ὅρασις
πῶς τὴν ψυχήν μου διανέμονται! — Αὐτὴ
αὐτὴ δὲν εἶναι ὄχι ἣν διέσωσα
ἐκ τοῦ πυρός. Τίς ταύτην θὰ ἐγνώριζε,
καὶ δὲν θενὰ τὴν εἶχε σώσει; Τίς ἐμὲ
ἤθελε περιμείνει; — Ἴσως... ἀλλοιοῖ...
ὁ τρόμος...

(Παῦσις, καθ' ἣν μένει βεβυθισμένος εἰς τὴν θέαν της).

ΡΕΧΑ

Σᾶς δ' εὑρίσκω ἀναλλοίωτον.

(Ὁμοίως, μέχρις οὗ ἡ Ῥέχα ἐξακολουθεῖ, ἵνα ἀποτρέψῃ τὸ ἀτενὲς βλέμμα του).

Εἰπέτε μας, ἱππότα, ποῦ ἐμένετε
ὡς τώρα; — Πλὴν καὶ τώρα ἐρωτῶ σχεδὸν,
ποῦ εἶσθε;

ΝΑΪΤΗΣ

"Ισως ὅπου δὲν θὰ ἔπρεπε
νὰ εἶμαι.

ΡΕΧΑ

Καὶ πρὶν ἦσθε, —ὅπου δὲν θὰ ἔπρεπε
νὰ ἦσθ' ἐπίσης ἴσως;—'Εκλογὴ κακή.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς... εἰς... τὸ ὄρος πῶς καλεῖται; Εἰς Σινᾶ.

ΡΕΧΑ

Εἰς τὸ Σινᾶ; Ὡραῖον! Τώρα ἠμπορῶ
τέλος νὰ μάθω θετικῶς ἂν ἀληθές...

ΝΑΪΤΗΣ

Τί; τί; "Αν εἶναι ἀληθὲς πῶς φαίνεται
ἡ θέσις ὅπου τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον
ὁ Μωϋσῆς ἐστάθη ὅτε...

ΡΕΧΑ

Δὲν ζητῶ
αὐτὸ νὰ μάθω. "Ιστατο ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο τὸ γνωρίζω· μοὶ ἀρκεῖ.
Νὰ μοὶ εἰπῆτε ἤθελον ἂν ἀληθὲς
εἶν' ὅτι... ἡ ἀνάβασις αὐτοῦ
τοῦ ὄρους εἶναι ὀλιγώτερον πολὺ
ἐπίπονος ἀφ' ὅ,τι ἡ κατάβασις·
διότ' εἰς ὅσ' ἀνέβην ὄρη ποτ' ἐγώ,
τὸ ἐναντίον πάντοτε ἀπήντησα.
Λοιπὸν, ἱππότα, στρέφετε τὸ βλέμμα; Δὲν
θέλετε πλέον νὰ μ' ἰδῆτε;

ΝΑΪΤΗΣ

'Επειδὴ
νὰ σᾶς ἀκούω θέλω.

ΡΕΧΑ

Ἐπειδὴ νὰ μὴ
παρατηρήσω πρέπει, ἡ ἁπλότης μου
μειδίαμα πῶς φέρει εἰς τὰ χείλη σας,
μειδίαμα, διότι σπουδαιότερον
νὰ ἐρωτήσω οὔτε τὸ ἐλάχιστον
περὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου ἤξευρον,
τοῦ ὄρους τῶν ὀρέων. Δὲν ἐνόησα;

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί, πάλιν σ' ἀτενίζω εἰς τοὺς ὀφθαλμούς·
πλὴν σὺ τοὺς στρέφεις κάτω, κ' εἰς τὰ χείλη σου
μειδίαμα δαγκάνεις. Εἰς τὴν ἔκφρασιν,
εἰς τὴν διφορουμένην ἔκφρασιν πρὸς τί
νὰ ἀναγνώσω θέλω ὅ,τι εὐκρινῶς
ἀκούω, καὶ μοὶ λέγεις,—καὶ μοὶ σιωπᾷς;
Ὦ Ῥέχα, Ῥέχα! Πόσον εἶχε δίκαιον
ὅτε μοὶ εἶπε: «Γνώρισόν την πρῶτον!»

ΡΕΧΑ

Τίς;
Τίς εἶπε; περὶ τίνος;

ΝΑΪΤΗΣ

«Πρῶτον γνώρισον
«αὐτὴν», μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ σου· περὶ σοῦ.

ΡΕΧΑ

Κ' ἐγὼ δὲν σᾶς τὸ εἶπον; Ὄχι καὶ ἐγώ;

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλά, ποῦ λοιπὸν εἶναι ὁ πατήρ σου; ποῦ;
Εἰς τοῦ Σουλτάνου εἶν' ἀκόμη;

ΡΕΧΑ

Φαίνεται.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐκεῖ ἀκόμη; — Ὄχι· λησμονῶ. Ἐκεῖ
δὲν δύναται νὰ εἶναι. Παρὰ τὴν μονὴν
μὲ περιμένει κάτω. Εἰμὶ βέβαιος.
Νομίζω οὕτως ὑπεσχέθη. Δότε μοι
τὴν ἄδειαν. Ὑπάγω καὶ τὸν φέρω.

ΡΕΧΑ

Μή.
Ἐμοῦ καθῆκον εἶναι τοῦτο. Μείνατε,
προσμείνατε, ἱππότα. Τὸν καλῶ εὐθύς.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὄχι· διόλου. Περιμένει ὄχι σὲ,
ἐμὲ προσμένει. Καὶ προσέτι δύναται. . .
τίς οἶδεν; . . . Ἴσως παρὰ τῷ Σουλτάνῳ. . . Σεῖς
τὸν Σαλαδῖνον δὲν γνωρίζετε . . . Ἐκεῖ
νὰ εὑρεθῇ εἰς δυσχερείας δύναται.
Ἂν δὲν ὑπάγω, εἶναι ἴσως κίνδυνος.

ΡΕΧΑ

Κίνδυνος; Ποῖος;

ΝΑΪΤΗΣ

Κίνδυνος, ναί· δι' ἐμὲ,
ἐὰν δὲν σπεύσω, διὰ σᾶς καὶ δι' αὐτόν. (Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΡΕΧΑ καὶ ΔΑΪΑ

ΡΕΧΑ

Δαΐα, τί σημαίνει τοῦτο; Ἔφυγε
τόσον ταχέως! Τί τῷ ἦλθε; τί δηλοῖ;
Τίς τὸν διώκει;

ΔΑΪΑ

Ἄφες, ἄφες, καὶ κακὸν
δὲν εἶναι τὸ σημεῖον.

ΡΕΧΑ

Τὸ σημεῖον; Τί
σημεῖον;

ΔΑΪΑ

Ὅτι κἄτι ἔτρεξεν ἐντός.
Βράζει, καὶ πρέπει νὰ μὴ ἐκχειλίσῃ. Ναί,
ἄφες τον. Ἦλθεν ἡ σειρά σου.

ΡΕΧΑ

Τί σειρά;
Δι' αἰνιγμάτων ὡς ἐκεῖνος ὁμιλεῖς.

ΔΑΪΑ

Νὰ τῷ πληρώσῃς τάχιστα θὰ δυνηθῇς
ὅσας ἀνησυχίας σ' ἐπροξένησεν.
Ἀλλ' αὐστηρὰ μὴ ἔσο καὶ φιλέκδικος
ὑπὲρ τὸ δέον.

ΡΕΧΑ

Περὶ τίνος ὁμιλεῖς
σὺ μόνη τὸ ἠξεύρεις.

ΔΑΪΑ

Λοιπὸν ἥσυχος
καὶ πάλιν εἶσαι;

ΡΕΧΑ

Εἶμαι, ναί.

ΔΑΪΑ

Τοὐλάχιστον
θ' ἀναγνωρίσῃς ἡ ἀνησυχία του
ὅτι χαρὰν σοὶ δίδει, ὅτι εἰς αὐτὴν
τὴν ἡσυχίαν χρεωστεῖς τὴν νέαν σου.

ΡΕΧΑ

Δὲν τὸ ἠξεύρω. Ὅ,τι μόνον δύναμαι
νὰ σοὶ ὁμολογήσω, εἶναι πῶς ἐγὼ
θαυμάζω ἡ ἰδία, τόσην θύελλαν
πῶς ἡ γαλήνη αἴφνης νὰ διαδεχθῇ.
Ἡ θέα του, οἱ λόγοι καὶ οἱ τρόποι του
μ' ἔφεραν . . .

ΔΑΪΑ

Κόρον ἴσως;

ΡΕΧΑ

Κόρον; Ὄχι, ὤ!
δὲν λέγω τοῦτο· ὤ! διόλου.

ΔΑΪΑ

Ἔπαυσαν
τὴν καυστηράν σου δίψαν μόνον;

ΡΕΧΑ

Ναὶ αὐτὸ,
ἂν θέλῃς.

ΔΑΪΑ

Ἐγώ; Ὄχι.

ΡΕΧΑ

Φίλος πάντοτε
θὰ μ' εἶναι, τῆς ζωῆς μου προσφιλέστερος,
εἰ καὶ ὁσάκις τ' ὄνομά του ἀκουσθῇ,
δὲν μ' ἀλλοιοῦται ὁ σφιγμὸς ὡς πρότερον,
ὁσάκις μ' ἔλθῃ κατὰ νοῦν, ταχύτερον
καὶ σφοδροτέρως ἡ καρδία δὲν κτυπᾷ.—
Τί φλυαρῶ; Δαΐα, ὤ! ἐλθὲ, ἐλθὲ,

φιλτάτη εἰς ἐκεῖνο τὸ παράθυρον,
ὅθεν τὸ ἄλσος τῶν φοινίκων φαίνεται.

ΔΑΪΑ

Λοιπὸν ἡ δίψα δὲν ἐσβέσθη ἐντελῶς;

ΡΕΧΑ

Εἰς τὸ ἑξῆς θὰ βλέπω καὶ τοὺς φοίνικας,
ὄχι ἐκεῖνον μόνον ὑπ' αὐτούς.

ΔΑΪΑ

'Αρχὴ
πυρετοῦ νέου ἡ ψυχρότης εἶν' αὐτή.

ΡΕΧΑ

Ψυχρότης; Ψυχρὰ εἶμαι; Ἧττον προσφιλῶς
δὲν βλέπω ὅ,τι βλέπω ἡσυχώτερον.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Αἴθουσα ὑποδοχῆς εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Σαλαδίνου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ. ΣΙΤΤΑ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ. (Εἰσερχόμενος, πρὸς τοὺς ἐκτὸς τῆς θύρας).
Τὸν Ἰουδαῖον, ἅμα ἔλθῃ, φέρετε
ἐδῶ. Δὲν ἔχει βίαν, φαίνεται, πολλήν.

ΣΙΤΤΑ

Ἴσως δὲν ἦτον νὰ τὸν εὕρουν πρόχειρον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὦ ἀδελφή μου, ἀδελφή!

ΣΙΤΤΑ

Ταράττεσαι
ὡς ἂν προσμένῃς μάχην.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ δι' ὅπλων, ὧν

τὴν χρῆσιν δὲν γνωρίζω, δὲν τὴν ἔμαθον.
Πρέπει νὰ προσποιῶμαι καὶ νὰ προνοῶ,
παγίδας νὰ ἐγείρω, νὰ δολοπλοκῶ.
Πόθεν ἠξεύρω ταῦτα; Ποῦ τὰ ἔμαθον;
Καὶ ταῦτα πάντα διὰ τί; Ὦ! διὰ τί;
δι' εὕρεσιν χρημάτων, διὰ χρήματα,
ὅπως, φοβήσας Ἰουδαῖον, χρήματα
τῷ ὑφαιρέσω! Μικρομηχανήματα
κατήντησα τοιαῦτα νὰ ἐπινοῶ,
ἐπιδιώκων πρᾶγμα τὸ ἐλάχιστον
τῶν ἐλαχίστων.

ΣΙΤΤΑ

Πλὴν καὶ τὰ ἐλάχιστα
ἀμεληθέντα, ἐκδικοῦνται, ἀδελφέ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ναί, δυστυχῶς. — Ἂν εἶναι δ' ὁ Ἑβραῖός σου
σοφὸς τῷ ὄντι ἄνθρωπος καὶ ἀγαθός,
ὡς ὁ Δερβίσης σοὶ τὸν περιέγραφε; . . .

ΣΙΤΤΑ

Τί τότε; Ποῖον θενὰ ἔχῃς δισταγμόν;
Ἡ παγὶς εἶναι διὰ τὸν φιλάργυρον,
τὸν Ἰουδαῖον τὸν δειλόν, τὸν πονηρόν,
τὸν σοφὸν ὄχι καὶ τὸν ἀγαθόν. Αὐτὸς
χωρὶς παγίδος εἶναι ἤδ' ἡμέτερος.
Ἐκτὸς δὲ τούτου ἔχεις καὶ τὴν ἡδονὴν
ν' ἀκούσῃς πῶς τοιοῦτος ὤν, ἀμύνεται,
καὶ μετὰ πόσης ῥώμης θραύει τὰ δεσμά,
ἢ τέχνης, διαφεύγει τὰς σαγίνας σου.
Θὰ ἔχῃς ταύτην τὴν χαρὰν ἐκ περισσοῦ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τῷ ὄντι· καὶ θὰ μ' εἶναι τοῦτο εἰς χαράν.

ΣΙΤΤΑ

Λοιπὸν δὲν ἔχεις ἄλλο τὶ νὰ σ' ἐνοχλῇ.
Ἂν εἶναι μόνον εἷς χυδαῖος τῶν πολλῶν,
Ἑβραῖος ὅπως πᾶς Ἑβραῖος, πρὸς αὐτὸν
δὲν θενὰ ἔχῃς νὰ αἰσχύνησαι, φανεὶς
ὁποίους πάντας τοὺς ἀνθρώπους θεωρεῖ.
Ἐξ ἐναντίας, ἄν τις εἰς αὐτὸν δειχθῇ
καλήτερος, ἐκεῖνον λέγει ἄφρονα,
μωρόν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Κακῶς νὰ πράττω χρεωστῶ λοιπὸν
ἐκ φόβου μὴ φρονῶσιν οἱ κακοὶ κακῶς
περὶ ἐμοῦ;

ΣΙΤΤΑ

Ἂν πρᾶξιν ἐννοῇς κακὴν
ἕκαστον πρᾶγμα νὰ μεταχειρίζησαι
τῇ φύσει του συμφώνως.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τί ἐπινοεῖ
ἡ γυναικεία κεφαλὴ, καὶ ἔπειτα
νὰ τὸ καθωραίσῃ δυσκολεύεται;

ΣΙΤΤΑ

Νὰ τὸ καθωραίσῃ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πλὴν φοβοῦμαι μὴ
τὸ ἐργαλεῖον τὸ λεπτὸν, τ' ὀξύτμητον,
εἰς τὰς ἀγροίκους χεῖράς μου καταθραυσθῇ.
Νὰ ἐκτελῶνται ὅπως ἐφευρέθησαν

ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα, δεξιώτατα,
πανούργως.—Ἔστω, ἔστω. Ὅπως δύναμαι
θενὰ χορεύσω· καὶ ἂν ἤξευρον,—κακῶς
θὰ ἐπροτίμων πάλιν μᾶλλον ἢ καλῶς.

ΣΙΤΤΑ

Ὦ! μὴ τοσοῦτον δυσπιστῇς πρὸς σεαυτόν.
Ἂν μόνον θέλῃς, σ' ἐγγυῶμαι περὶ σοῦ.
Οἱ ὅμοιοί σου πῶς μᾶς παραπείθουσι
ὅτ' εἰς τὸ ξίφος, μόνον εἰς τὸ ξίφος των
ὀφείλουσι τὸ ὅλον μεγαλεῖόν των!
Αἰσχύνεται ὁ λέων μετ' ἀλώπεκος
ὅταν θηρεύῃ· ἀληθῶς δ' αἰσχύνεται
οὐχὶ τῆς πανουργίας, τῆς ἀλώπεκος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ αἱ γυναῖκες νὰ καταβιβάζωσι
τοὺς ἄνδρας μέχρις ἑαυτῶν πῶς θέλουσιν!—
Ἀλλ' ὕπαγε. — Νομίζω ὅτι ἔμαθον
τὸ μάθημά μου.

ΣΙΤΤΑ

Νὰ ὑπάγω;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Δὲν νοεῖς
νὰ μείνῃς;

ΣΙΤΤΑ

Ὄχι ὁρατὴ, νὰ μὲ ἰδοῦν,
ἀλλὰ τῆς θύρας ἔξω;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Νὰ ὠτακουστῇς;
Μὴ, μήτε τοῦτο. Ἐπιμένω, ἀδελφή.—
Ὕπαγε, κρότον εἰς τὸ παραπέτασμα

ἀκούω. Εἶν' ἐκεῖνος. — Ὅμως πρόσεξον,
ἐκεῖ ὀπίσω νὰ μὴ μείνῃς. Θὰ ἰδῶ.

('Ἐνῷ ἡ Σιττὰ ἐξέρχεται διὰ τῆς μιᾶς θύρας, εἰσέρχεται ὁ Ναθὰν δι' ἄλλης, ὁ δὲ Σαλαδῖνος ἐκάθησε).

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ. ΝΑΘΑΝ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πλησίον, Ἰουδαῖε. — Πλησιέστερον. —
Ἐλθέ. — Μὴ ἔχῃς φόβον.

ΝΑΘΑΝ

Νὰ τὸν ἔχωσι
μόν' οἱ ἐχθροί σου!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὀνομάζεσαι Ναθάν;

ΝΑΘΑΝ

Ναί.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὁ σοφὸς καλεῖσαι;

ΝΑΘΑΝ

Ὄχι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὄχι σύ,
ἀλλ' ὁ λαὸς σὲ λέγει.

ΝΑΘΑΝ

Ἴσως ὁ λαός.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Νομίζεις πρὸς τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ μικρὰν
ὑπόληψιν πῶς ἔχω; Πόθον ἔτρεφον
τὸν ἄνδρα νὰ γνωρίσω ὃν καλεῖ σοφόν.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ἂν πρὸς χλεύην τὸν καλῇ; ἢ ἂν σοφὸν
τὸν συνετὸν καλῶσιν, ὅπως συνετὸν
τὸν μᾶλλον ἐννοοῦντα τὸ συμφέρον του;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ποῖον συμφέρον; Ἐννοεῖς τὸ ἀληθές;

ΝΑΘΑΝ

Ὦ! τότε ὅστις ἰδιοτελέστατος,
ὁ ἴδιος θὰ ἦτο συνετώτατος,
καὶ ἓν θὰ ἦτον ὁ σοφὸς καὶ συνετός.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πλὴν κυροῖς ὅ,τι ν' ἀναιρέσῃς ἤθελες.
Τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ συμφέροντα,
ἃ δὲν γνωρίζει ὁ λαὸς, γνωρίζεις σὺ,
ἢ τὰ ἐσκέφθης καὶ ἠρεύνησας. Ἀρκεῖ
καὶ τοῦτο μόνον ν' ἀποδείξῃ τὸν σοφόν.

ΝΑΘΑΝ

Καθὼς νομίζει ὅτι εἶναι ἕκαστος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἡ μετριοφροσύνη φθάνει. Ἀειδὲς
αὐτὴν καὶ μόνην νὰ ἀκούωμεν, ἐνῷ
νοὸς φρονίμου κρίσιν περιμένομεν. (Ἀναπηδᾷ)
Τὰς ὑποθέσεις τώρα! Πλὴν, Ἑβραῖε, πλὴν,
εἰλικρινῶς· ἀκούεις;

ΝΑΘΑΝ

Ἔσο βέβαιος,
Σουλτάνε, ὅτι θέλεις εὐχαριστηθῇ
ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ὅπως ἄξιος
δειχθῶ καὶ τῶν λοιπῶν σου παραγγελιῶν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὑπηρεσίας; Πῶς;

ΝΑΘΑΝ

Τὰ πάντα ἄριστα
θενὰ σοὶ δώσω, κ' εἰς τιμὴν συμφέρουσαν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὶ λέγεις; Ποῖα; Μὴ τὰ ἐμπορεύματα;
Περὶ ἐκείνων θὰ διαπραγματευθῇ
ἡ ἀδελφή μου. (Διὰ τὴν ὠτακουστήν).
Ἐγὼ δὲν ἐπεμβαίνω εἰς αὐτά.

ΝΑΘΑΝ

Λοιπὸν
ἀναμφιβόλως παρ' ἐμοῦ ἐπιθυμεῖς
νὰ μάθῃς ἄν τι εἶδον, ἄν τι ἔμαθον,
ἐκεῖ ποῦ διηρχόμην, περὶ τοῦ ἐχθροῦ
ὅστις ἐκ νέου ἤγειρε τὴν κεφαλήν.
Ἀλλ' ἂν ἀνυποστόλως . . .

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Δὲν προτίθεμαι
νὰ σ' ἀνακρίνω περὶ οὐδενὸς αὐτῶν.
Ἠξεύρω ἤδη ὅσα μοὶ χρειάζονται.
Ἀλλά...

ΝΑΘΑΝ

Σουλτάνε, πρόσταξον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἐπιθυμῶ
νὰ μάθω ἄλλο, ὅλως ἄλλο παρὰ σοῦ.
Σοφὸς τοσοῦτον ἀφ' οὗ εἶσαι, ἤθελον
νὰ μ' εἰπῇς ποία ἐκ τῶν θρησκειῶν, ἢ τίς
τῶν νόμων σοὶ ἐφάνη ὁ ὀρθότερος.

ΝΑΘΑΝ

Σουλτάνε, εἰμ' Ἑβραῖος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ Ὀθωμανὸς
ἐγώ· καὶ μεταξύ μας ὁ Χριστιανός.
Τῶν τριῶν τούτων θρησκειῶν ἀληθινὴ
ἡ μία εἶναι. Ἄνθρωπος ὁποῖος σὺ
δὲν μένει ὅπου τυφλὴ τύχη γενετῆς
τὸν ἔῤῥιψεν, ἢ μένει πεποιθὼς, εἰδὼς,
τὸ ἄριστον ἐκλέξας. Αἴ! Τὴν γνώμην σου
καὶ εἰς ἐμὲ εἰπέ την. Τίς ὁ πείσας σε
λόγος εἰπέ μοι, — ἐμπιστευτικῶς εἰπὲ, —
ἵνα ὁμοίως τὸν δεχθῶ. Πῶς; Ἀπορεῖς;
Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου μὲ διαμετρᾷς;
Τί; Ἴσως τῶν Σουλτάνων ἄλλος πρὸ ἐμοῦ
δὲν ἐφαντάσθη ὅμοιον ἐρώτημα,
οὐχὶ Σουλτάνου, ὡς φρονῶ, ἀνάξιον.
Δὲν ἔχει οὕτω; Λέγε, λάλησον λοιπόν.
Ἢ θέλεις ἴσως στιγμὴν μίαν νὰ σκεφθῇς;
Καλόν. Σοὶ δίδω μίαν. (Νὰ ὠτακουστῇ
ἀκόμη; Ἂς ἰδῶμεν. Ἂς ἀκούσωμεν
ἐὰν ἐγκρίνῃ ὅπως πράττω). Σκέφθητι·
ἀλλὰ ταχέως. Ἐπιστρέφω παρευθύς.
('Απέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον εἰς ὃ εἶχε πρὶν εἰσέλθει ἡ Σιττά).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΝΑΘΑΝ (μόνος)

ΝΑΘΑΝ

Οὐαί! οὐαί! — Πῶς τοῦτο! — Τί παράδοξον!
Τί θέλει ὁ Σουλτάνος; Ἤλπιζον χρυσὸν

πῶς θὰ ζητήσῃ, καὶ ζητεῖ — ἀλήθειαν!
Τὴν θέλει ἐπὶ χεῖρας — καὶ εἰς μετρητά, —
ὡς νόμισμα ἂν ἦτον ἡ ἀλήθεια! —
Ἐκ τῶν ἀρχαίων κᾂν ἂν ἦτον ὀβολῶν,
ἐκ τῶν σταθμιζομένων, — θὰ ἐγίνετο
ἀκόμη! Ἀλλὰ οὕτω, νέον νόμισμα,
λαμβάνον τὴν ἀξίαν ἐκ τοῦ σήματος,
κολλύβοις εἰς σανίδα ἀλλασσόμενον,
δὲν εἶναι. — Ὅπως εἰς τὸν σάκκον χρήματα,
ῥάπτεται ἆρα κ' εἰς τὸν νοῦν ἀλήθεια;
Τίς εἶν' ἐνταῦθα ὁ Ἑβραῖος; Εἶμ' ἐγώ,
ἢ εἶν' ἐκεῖνος; — Ἀλλὰ τί; Ἀλήθειαν
ἐὰν ἐν ἀληθείᾳ δὲν μοὶ ἀπαιτῇ;
Εἶναι τῷ ὄντι, εἶναι ἡ ὑπόνοια
πῶς ὡς παγίδα μόνον τὴν ἀλήθειαν
μοὶ στήνει, εἶναι... εἶναι ἀληθῶς μικρά. —
Μικρά; — Καὶ τοῖς μεγάλοις τί ἐστὶ μικρόν;
Βεβαίως, ναὶ βεβαίως οὕτως εἰσορμᾷ
τὴν θύραν θραύων! Ἀλλὰ πρῶτον κόπτουσι
τὴν θύραν, ἐρωτῶσι πρῶτον ἂν ἐχθρὸς
ἢ φίλος πλησιάζει. — Μέτρ' ἂς λάβωμεν!
Πλὴν πῶς; πῶς τοῦτο; — Ἰουδαῖος τέλειος
νὰ γίνω δὲν ἁρμόζει. Ὀλιγώτερον
ἁρμόζει ὅμως νὰ μὴ γίνω παντελῶς.
Ἐὰν δὲν εἶμαι Ἰουδαῖος, διατὶ
δὲν εἶμαι Μουσουλμάνος θὰ ἠρώτα με. —
Ναὶ τοῦτο, τοῦτο νὰ μὲ σώσῃ δύναται.
Οὐχὶ ἡ ἡλικία μόνον τῶν βρεφῶν
διαπαιδαγωγεῖται διὰ μύθων. — Ἔρχεται.
Ἂς ἔλθῃ.

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ. ΝΑΘΑΝ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

(Κενὸν εἶναι τὸ πεδίον). — Μὴ
πολὺ ταχέως ἦλθον; Ἐτελείωσας
τὰς σκέψεις σου; Ὁμίλει. Μόνοι εἴμεθα.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ τί, ὁ κόσμος ὅλος ἐὰν ἦν παρών;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τοσαύτην ἔχεις, ὦ Ναθάν, πεποίθησιν;
Ἰδοὺ σοφός, μὴ κρύπτων τὴν ἀλήθειαν,
τὰ πάντα θυσιάζων δι' αὐτήν, ζωήν,
σῶμα καὶ αἷμα, ἀγαθὰ καὶ πλοῦτον.

ΝΑΘΑΝ

Ναί,
ναί, ἂν ἀναγκαῖον, καὶ ἂν χρήσιμον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰς τὸ ἑξῆς τὸν ἕνα ἐκ τῶν τίτλων μου
«τοῦ κόσμου καὶ τοῦ νόμου ἐπανορθωτής»
ἐλπίζω νὰ τὸν φέρω δικαιότερον.

ΝΑΘΑΝ

Λαμπρὸς ὁ τίτλος· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐντελῶς
σ' ἐμπιστευθῶ, Σουλτάνε, ἔχω ἄδειαν
ν' ἀφηγηθῶ σοι ἓν μικρὸν διήγημα;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Διατί ὄχι; Ἱστορίας ἀγαπῶ,
πρὸ πάντων ὅταν καὶ καλῶς ἐκτίθενται.

ΝΑΘΑΝ

Ἄ! Τὸ καλῶς ἐκθέτειν ὅμως ἔργον μου
πολὺ δὲν εἶναι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πάλιν ὑπερήφανος
ἐν μετριοφροσύνῃ; — Λέγε· διηγοῦ.

ΝΑΘΑΝ

Ἐν παναρχαίοις χρόνοις εἰς Ἀνατολὴν
ἄνθρωπος ἔζη· εἶχε δὲ δακτύλιον,
χειρὸς φιλίας δῶρον ἀνεκτίμητον.
Ὁ λίθος ἦτον τιμαλφὲς βηρύλλιον,
χρώματ' ἀλλάσσον συνεχῶς, καὶ δύναμιν
ἔχον, ἀνθρώποις καὶ Θεῷ εὐάρεστον
ν' ἀναδεικνύῃ τὸν ἐν πίστει φέροντα
αὐτό· δι' ὃ οὐδόλως ἦν παράδοξον
ἂν ὁ Ἀνατολίτης δὲν ἐξέβαλε
ποτὲ ἐκ τοῦ δακτύλου τὸν δακτύλιον,
κ' ἐφρόντισε νὰ μείνῃ ἀναφαίρετον
ἐσαεὶ κτῆμα εἰς τοὺς ἀπογόνους του.
Ἔπραξεν οὕτω· τὸν ἐκληροδότησεν
εἰς τῶν υἱῶν του τὸν ἀγαπητότερον·
ὤφειλε δ' οὗτος πάλιν εἰς τὸν φίλτερον
νὰ τὸν ἀφήσῃ τῶν υἱῶν του, κ' ἐφεξῆς
ὁ φίλτερος, ὁποία τῆς γεννήσεως
ἂν ἦν ἡ τάξις, διὰ τῆς δυνάμεως
τοῦ δακτυλίου, ἀρχηγὸς τοῦ οἴκου του
καὶ κεφαλή του νὰ ὑπάρχῃ κ' ἡγεμών.
Μὲ ἐννοεῖς, Σουλτάνε;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Λέγε· σ' ἐννοῶ.

ΝΑΘΑΝ

Εἰς υἱὸν οὕτω μεταβαίνων ἐξ υἱοῦ,
εἰς ἕνα περιῆλθεν ὁ δακτύλιος,

τριῶν υἱῶν πατέρα. Ἦσαν δὲ κ' οἱ τρεῖς
αὐτῷ ἐξ ἴσου εὐπειθεῖς, δι' ὃ αὐτὸς
ἐξ ἴσου τοὺς ἠγάπα, καὶ τὸν ἕνα νῦν,
νῦν δὲ τὸν ἄλλον, καὶ τὸν τρίτον ἄλλοτε, —
καθ' ὅσον μόνος μεθ' ἑκάστου ἔμενε,
τοῖς ἄλλοις μὴ ἐκχέων τὴν καρδίαν του, —
τοῦ δακτυλίου ἐθεώρει ἄξιον,
καὶ φιλοστόργως ἀσθενής, εἰς ἕκαστον
ἀλληλοδιαδόχως τὸν ὑπέσχετο.
Ταῦτα τοιαῦτα ἔδαινον μέχρι τινός.
Ἀλλ' ἦλθε τέλος τοῦ θανάτου ἡ στιγμή,
καὶ ἠμηχάνει ὁ φιλόστοργος πατήρ.
Βαθέως τὸν ἐλύπει, δύω τῶν υἱῶν,
ἐπίσης δόντας πίστιν εἰς τὸν λόγον του,
νὰ θλίψῃ. — Πῶς νὰ γίνῃ ; — Πέμπει μυστικῶς
εἰς χρυσοχόου, καὶ πρὸς τὸν δακτύλιον
ὁμοίους δύο ἄλλους τῷ παρήγγειλεν,
εἰπὼν χρημάτων οὐδὲ κόπου νὰ φεισθῇ,
ὅπως ἡ ὁμοιότης γίνῃ ἐντελής.
Ὁ χρυσοχόος τὴν ἐπέτυχε, καὶ ὡς
τοὺς δακτυλίους ἔφερεν, οὐδ' ὁ πατὴρ
τὸν ἀρχικὸν τίς ἦτον δὲν ἐδύνατο
ν' ἀναγνωρίσῃ. Χαίρει καὶ ἀγάλλεται.
Καλεῖ τοὺς τρεῖς υἱούς του, ἕκαστον χωρίς,
καὶ τὴν εὐχήν του ἔδωκεν εἰς ἕκαστον
καὶ τὸν δακτύλιόν του, — καὶ ἀπέθανε. —
Σουλτάνε, μὲ ἀκούεις ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Ἀποστρεφόμενος ἀπ' αὐτοῦ).

Σὲ ἀκούω· — πλὴν
τάχυνε. Φθάνεις εἰς τὸ τέλος ;

ΝΑΘΑΝ

Ἔφθασα·—
διότι ἐννοεῖται ὅ,τι ἕπεται.
Ἀποθανόντος μόλις τοῦ πατρὸς, καθεὶς
τῶν τριῶν ἦλθε, φέρων τὸν δακτύλιον,
καὶ ἀξιῶν τοῦ οἴκου τὴν ἀρχήν. Πολλαὶ
ἔρευν', ἐγκλήσεις, ἔριδες. Ὁ ἀληθὴς
δακτύλιος τίς ἦτον ἀναπόδεικτον
ἀπέμενε.—

(Μετά τινα παῦσιν, ἐφ' ἧς φαίνεται περιμένων τὴν ἀπάντησιν τοῦ Σουλτάνου).

Ἐπίσης ἀναπόδεικτον
σχεδὸν, ὡς νῦν — ἡ πίστις εἶν' ἡ ἀληθής.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου τὴν ἀπάντησιν.
αὐτὴν μοὶ δίδεις;

ΝΑΘΑΝ

Εἰς δικαιολόγησιν
ὅτι τοὺς δακτυλίους δὲν ἀποτολμῶ
νὰ διακρίνω, οὓς ἀπὸ σκοποῦ
ὁ πατὴρ οὕτω κατεσκεύασ' ἐξ ἀρχῆς,
ἵνα μὴ τρόπος μένῃ διακρίσεως.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τοὺς δακτυλίους; — Παίζεις μετ' ἐμοῦ.—Θαῤῥῶ
πῶς αἱ θρησκεῖαι περὶ ὧν σοὶ ἔλεγον
εὐκόλως ἀπ' ἀλλήλων διακρίνονται,
ὡς ἔτι καὶ εἰς βρῶσιν, πόσιν κ' ἔνδυσιν.

ΝΑΑΘΝ

Εἰς ὅλα, ἐκτὸς μόνον εἰς τὴν βάσιν των.
Δὲν εἶν' ἡ ἱστορία βάσις ὅλων των,

ἢ γεγραμμένη, ἢ ἐκ παραδόσεως;
Ἡ ἱστορία ὅμως ποῦ στηρίζεται;
Εἰς πίστιν· Ὄχι; Ἀξιοπιστότερον
πλὴν τίνα θεωροῦμεν τῶν οἰκείων μας,
ὧν ἐσμὲν αἷμα, οἵτινες ἀπὸ βρεφῶν
μᾶς ἔδωκαν ἐνδείξεις τῆς ἀγάπης των,
παρ' ὧν ποτὲ ἀπάτην δὲν ὑπέστημεν,
ἐκτὸς ἂν ἡ ἀπάτη ἦν σωτήριος;
Πῶς νὰ πιστεύω ἧττον τοῖς προγόνοις μου
ἢ σὺ τοῖς ἐδικοῖς σου, ἢ τ' ἀνάπαλιν;
Πῶς ν' ἀπαιτήσω ψευδομένους νὰ εἰπῇς
τοὺς σοὺς προγόνους, τῶν ἐμῶν φειδόμενος,
ἢ τοὐναντίον; Καὶ περὶ Χριστιανῶν
τὸ ἴδιον· ἢ ὄχι;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Μὰ τὸν Ὕψιστον,
δίκαια λέγει οὗτος. Μ' ἀπεστόμωσεν.

ΝΑΘΑΝ

Ἀλλ' εἰς τοὺς δακτυλίους ἐπιστρέψωμεν.
Ἀντεγκαλοῦντο, καθὼς εἶπον οἱ υἱοί,
καὶ ὤμνυε καθείς των πρὸς τὸν δικαστὴν
πῶς τὸν δακτύλιόν του ἀπὸ τῆς χειρὸς
τοῦ πατρὸς εἶχεν, — ὅπως ἦτον ἀληθές,—
ὑποσχεθέντος πρὸ πολλοῦ, ὅτι αὐτὸς
τοῦ δακτυλίου ἕξει τὸ προνόμιον,
ὡς ἦν οὐχ ἧττον ἀληθές. Ἀδύνατον,
ἐπέμενε καθείς των, ἦτον ὁ πατὴρ
νὰ τὸν ἐξαπατήσῃ· καὶ ἀντὶ αὐτόν,
τὸν ἀγαθὸν πατέρα νὰ ὑποπτευθῇ,
τοῖς ἀδελφοῖς του μᾶλλον, — εἰ καὶ ἤθελε

περὶ ἐκείνων νὰ πιστεύῃ τ' ἄριστα, —
θ' ἀπέδιδε τὸν δόλον· καὶ θ' ἀνεύρισκε
τίς ὁ προδότης, καὶ θ' ἀπῄτει τὴν ποινήν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὁ δὲ κριτής; Ν' ἀκούσω ἐπεθύμουν πῶς
ὁ κριτὴς λέγεις πῶς ὡμίλησεν. Εἰπέ.

ΝΑΘΑΝ

Ὁ κριτὴς εἶπεν· ἢ παρουσιάσατε
ἀμέσως τὸν πατέρα, ἢ τῆς ἕδρας μου
σᾶς ἀποβάλλω. Μὴ θαῤῥεῖτ' αἰνίγματα
πῶς εἶμ' ἐδῶ νὰ λύω; ἢ προσμένετε
τὸ στόμα του ν' ἀνοίξῃ ὁ δακτύλιος;
Ἀλλ' ὄχι· στῆτε. Εἴπατε ὁ ἀληθὴς
δακτύλιος τὴν χάριν ὅτι κέκτηται
τὸν κάτοχόν του παρ' ἀνθρώποις καὶ Θεῷ
ν' ἀναδεικνύῃ ὑπὲρ πάντ' ἀγαπητόν.
Ἰδοὺ ἡ κρίσις. Οἱ ψευδεῖς δακτύλιοι
τὴν δύναμιν δὲν ἔχουν. — Ποῖόν σας λοιπὸν
οἱ δύω ἄλλοι μᾶλλον ἀγαπῶσι; — Τί;
δὲν λέγετε; Σιγᾶτε; Οἱ δακτύλιοι
οὐχὶ πρὸς ἔξω, ἔχουν μόνον δύναμιν
πρὸς τὰ ἐντός; καὶ ὄχι ἔξω; — ἕκαστος
ἑαυτὸν μόνον ὑπὲρ πάντας ἀγαπᾷ;—
Ἠπατημένοι τότε εἶσθε καὶ οἱ τρεῖς
ἀπαταιῶνες! Ἐκ τῶν δακτυλίων σας
κἀνεὶς δὲν εἶναι γνήσιος. Ὁ γνήσιος
θεν' ἀπωλέσθη πιθανῶς, καὶ ὁ πατὴρ
ἐλπίζων ν' ἀποκρύψῃ τὴν ἀπώλειαν
ἢ ν' ἀντικαταστήσῃ, κατεσκεύασε
τρεῖς ἀνθ' ἑνός.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὡραῖον, ναί, ἐξαίρετον!

ΝΑΘΑΝ

Λοιπόν, τοῖς εἶπεν ὁ κριτής, ἀπόφασιν
ἂν παρ' ἐμοῦ ζητῆτε, ὄχι συμβουλήν,
ὑπάγετε. Εἶν' αὕτη δὲ ἡ συμβουλή·
Τὸ πρᾶγμα λάβετέ το ὅπως πρόκειται.
Καθείς σας ἔχει παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν
δακτύλιον. Καθείς σας ὡς τὸν γνήσιον
τὸν ἐδικόν του ἂς νομίζῃ. Πιθανὸν
τὴν τυραννίαν ὁ πατήρ σας τοῦ ἑνὸς
καὶ μόνου δακτυλίου νὰ μὴ ἤθελε
ν' ἀνεχθῇ πλέον ἐν τῷ οἴκῳ· βέβαιον
πῶς σᾶς ἠγάπα καὶ τοὺς τρεῖς, καὶ μάλιστα
ἐξ ἴσου σᾶς ἠγάπα, καὶ δὲν ἤθελε
τοὺς δύω νὰ πιέσῃ ὑπὲρ τοῦ ἑνός.
Λοιπὸν ὁμοίως, πρὸς τὴν ἀμερόληπτον
ἀπρόληπτον στοργήν του σπεύσατε ναὶ σεῖς
ν' ἀντιφιλοτιμῆσθε· ἀγωνίζεσθε
τὴν δύναμιν τοῦ λίθου ἀψευδέστερον
τίς εἰς τὸ φῶς νὰ φέρῃ· βοηθήσατε
δι' ἀγαθοεργίας, ἡμερότητος,
διὰ καρδίας φιλαδέλφου, καὶ θερμῆς
πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, βοηθήσατε
τὴν δύναμιν τοῦ λίθου, καὶ ἡ χάρις του
ὁπόταν εἰς ἐκγόνους τῶν ἐκγόνων σας
ἤθελεν ἔλθει χρόνος ν' ἀποκαλυφθῇ,
μετ' ἔτη τότε χιλιάκις χίλια
πρὸ ταύτης πάλιν σᾶς καλῶ τῆς ἕδρας μου.
Ἀνὴρ σοφώτερός μου θέλει κάθησθαι

ἐπὶ τῆς ἕδρας ταύτης, ἵνα σᾶς εἰπῇ,
«ὑπάγετε»! — Τοιαῦτα εἶπεν ὁ κριτὴς
ὁ μετριόφρων.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὦ Θεὲ, θεέ!

ΝΑΘΑΝ

Ἐὰν
αἰσθάνησαι πῶς εἶσαι, Σαλαδὶν, αὐτὸς
δν ὑπεσχέθη ὁ σοφώτερος . . .

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

(Ὁρμῶν πρὸς αὐτὸν, καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρά του ἣν πλέον δὲν ἀφίνει)

Ἐγώ;
Ἐγὼ ἡ κόνις; Τὸ μηδὲν ἐγώ; Θεέ!

ΝΑΘΑΝ

Τί σοὶ συμβαίνει, Σαλαδῖνε;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὦ Ναθὰν,
Ναθὰν, ὤ! τὰ μυρία ἔτη τοῦ κριτοῦ
ἀκόμη δὲν παρῆλθον· καὶ ἡ ἕδρα του
δὲν εἶν' ἡ ἐδική μου. — Τώρα ὕπαγε! —
ὕπαγε! — ὅμως ἔσο φίλος μου, Ναθάν.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ νὰ μ' εἰπῇ δὲν ἔχει ἄλλο τίποτε
ὁ Σαλαδῖνος;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τίποτε.

ΝΑΘΑΝ

Ἄ! Τίποτε;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Διόλου. Ὅμως διατί;

ΝΑΘΑΝ

Παράκλησιν
νὰ σοὶ ἐκφράσω εἶχον, περιστάσεως
δοθείσης.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς; Καὶ δεῖται περιστάσεως
ἵνα παρακαλέσῃς; — Λέγε μοι λοιπόν.
Τί;

ΝΑΘΑΝ

Ἐξ ὁδοιπορίας ἔρχομαι μακρᾶς.
Ἀρχαῖα χρέη ἐπ' αὐτῆς εἰσέπραξα,
καὶ ἦλθον φέρων νόμισμα πολὺ, σχεδὸν
πάρα πολύ. — Ἀρχίζουν ὕποπτοι καιροί.
Ποῦ νὰ τὸ θέσω δὲν ἠξεύρω ἀσφαλῶς,
κ' ἐσκέφθην μήπως — προσεγγίζων πόλεμος
ζητεῖ τροφὴν χρημάτων — μὴ ἐδύνασο
νὰ ἔχῃς χρείαν τοῦ νομίσματος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Ἀτενίζων αὐτὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς).

Ναθάν!
Δὲν θενὰ σ' ἐρωτήσω ἂν ὁ Ἀλ-Χαφὴς
δὲν σ' ἐπεσκέφθη, δὲν θὰ ἐρευνήσω ἂν
δὲν σοὶ ἐπῆλθεν ὑποψία τις, δι' ἣν
τοιαῦτα μοὶ προτείνεις οἰκειοθελῶς.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τίς ὑποψία;

ΣΙΤΤΑ

Τὴν ἀξίζω. Σύγγνωθι. —
Τί ὠφελεῖ; Ἀνάγκη νὰ σοὶ τὸ εἰπῶ,
κ' ἐγὼ σκοπὸν πῶς εἶχον . . .

ΝΑΘΑΝ

Ὄχι τὸ αὐτὸ
νὰ μοὶ ζητήσῃς ἴσως;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τοῦτο, μάλιστα.

ΝΑΘΑΝ

Κ' οἱ δύω οὕτως ἀνθυπηρετούμεθα.
Ἀλλ' ὅμως ὅτι νὰ σοὶ πέμψω ὅλην μου
τὴν μετρητὴν οὐσίαν μ' εἶν' ἀδύνατον,
εἰς τοῦτο πταίει ὁ Ναΐτης. Γνώριμος
σοὶ εἶναι. Ἔχω κατὰ πρῶτον μέρος της
νὰ τῷ πληρώσω μέγα.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰς Ναΐτην; Πῶς;
Τοὺς χειροτέρους ἐκ τῶν πολεμίων μου
ὑποστηρίζεις διὰ τῶν χρημάτων σου;

ΝΑΘΑΝ.

Περὶ ἑνὸς καὶ μόνου ὁμιλῶ, εἰς ὃν
ἔχεις χαρίσει τὴν ζωήν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἐνθύμησιν
ὁποίαν διεγείρεις! — Εἶχον ἐντελῶς
τὸν νέον λησμονήσει. — Τὸν γνωρίζεις; — Τί
ἀπέγινε;

ΝΑΘΑΝ

Σοὶ εἶναι ἄγνωστον λοιπὸν
εἰς αὐτὸν πόσην, δι' αὐτοῦ δὲ κ' εἰς ἐμὲ
εὐεργεσίαν ἐδαψίλευσας; Αὐτὸς
τῆς μόλις του σωθείσης ἀφειδῶν ζωῆς,
εἰς πῦρ ἐῤῥίφθη, κ' ἔσωσε τὴν κόρην μου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἔπραξε τοῦτο; — Ἀληθῶς ὑπέσχετο
τὸ ἦθός του. Θὰ εἶχε πράξει τὸ αὐτὸ
ὁ ἀδελφός μου, ὃν οἱ χαρακτῆρές του
ἀνακαλοῦσιν. — Ἂν εἰσέτι εἶν' ἐδῶ,
νὰ μοὶ τὸν φέρῃς. — Τόσ' ἀκούει παρ' ἐμοῦ
ἡ ἀδελφή μου δι' αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν,
χωρὶς νὰ τὸν γνωρίσῃ, ὥστε ἤθελον
τὴν ζῶσάν του εἰκόνα ἅπαξ νὰ ἴδῃ. —
Νὰ μοὶ τὸν φέρῃς. — Μία πρᾶξις ἀγαθὴ,
κ' ἐκ τυφλοῦ πάθους μόνον ἂν προέκυψε,
πῶς πολλὰς ἄλλας πράξεις ἀγαθὰς γεννᾷ! —
Φέρε τον· σπεῦσον· ὕπαγε!

ΝΑΘΑΝ (Ἀφήνων τὴν χεῖρα τοῦ Σαλαδίνου).

Εἰς τὴν στιγμήν.
Μένουν δὲ τ' ἄλλα ὡς ἐσυμφωνήθησαν; (Ἐξέρχεται).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὴν ἀδελφὴν ν' ἀκούῃ τί δὲν ἄφησα; —
Ἂς τὴν ἀναζητήσω. — Πῶς θὰ δυνηθῶ
νὰ τῇ ἐκθέσω τί ἐῤῥέθη κ' ἔγινε; (ἐξέρχεται ἀλλαχόθεν).

ΣΚΗΝΗ Η'.

(Ὑπὸ τοὺς φοίνικας ὁ Ναΐτης περιπατεῖ περιμένων τὸν Ναθάν).

ΝΑΪΤΗΣ, (Περιέρχεται ἐν ἐνδομύχῳ πάλῃ, μέχρις οὗ τὸ αἴσθημα ἐκρήγνυται, καὶ ἀνακράζει:)

Ἐδῶ τὸ θῦμα ἵσταται ἀποκαμόν. —
Καλόν. Δὲν θέλω πλέον τί συμβαίνει μοι
νὰ ἐμβατεύω, οὔτε τί συμβήσεται
νὰ προμαντεύω θέλω. — Τοῦτο μοὶ ἀρκεῖ,

ὅτι ματαίως, ναὶ ματαίως ἔφυγον.
Τί ἄλλο δ' ἐδυνάμην ἢ νὰ φύγω;— Αἴ!
Ἂς ἔλθῃ ὅ,τι ἔλθῃ! — Ὅτ' ἐνέσκηψεν
ὁ κεραυνὸς, τοσοῦτον ἔπεσε ταχὺς,
ὥστε δὲν εἶχον ἐκφυγήν. Πόσον καιρὸν
μακρὰν τῶν προσβολῶν του ἐπροσπάθησα
νὰ μείνω! — Νὰ τὴν βλέπω, ἧς ἀπέστρεφον
ἀγανακτῶν τὴν ὄψιν, — νὰ τὴν βλέπω, καὶ
ἀπόφασιν νὰ ἔχω νὰ μὴ παύωμαι
τοῦ νὰ τὴν βλέπω· — Ἀλλὰ τί; Ἀπόφασις
πρόθεσις εἶναι, πρᾶξις. Ἐγὼ δ' ἔπασχον,
ἔπασχον μόνον.—Νὰ τὴν βλέπω, καὶ πλεκτὴν,
συνυφασμένην μετ' αὐτῆς τὴν τύχην μου
νὰ ἐννοῶ, — ἓν ἦτον αἴσθημα διπλοῦν·—
ἦτον, καὶ εἶναι. — Πῶς μακράν της δύναμαι
νὰ ζῶ τοὐντεῦθεν, μ' εἶναι ἀκατάληπτον.
Θὰ ἦτο θάνατός μου· ἢ καὶ ὅπου ἂν
ἀποθανόντες ἀπερχόμεθα, κ' ἐκεῖ
θὰ ἦτο πάλιν ἐν θανάτῳ θάνατος. —
Εἶν' ἔρως τοῦτο; — Ὁ Ναίτης ἀγαπᾷ
λοιπόν; Τῆς Ἰουδαίας ὁ Χριστιανὸς
ἐρᾷ; — Αἴ! Τί πρὸς τοῦτο; — Ἀπετίναξα
εἰς τοὺς ἁγίους τούτους τόπους, — κ' εἰς ἐμὲ
διὰ παντὸς ἁγίους, — τῶν προλήψεων
πολλάς. — Τί θέλει καὶ τὸ Τάγμα μου; Ἐγὼ,
ὁ πρὶν Ναίτης, ἀπεβίωσα. Ἀφ' ἧς
στιγμῆς ὁ Σαλαδίνος μ' ᾐχμαλώτισεν,
ἀπέθανα. Μὴ εἶναι αὗτ' ἡ κεφαλὴ,
ἣν παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἔχω δωρεὰν,
μὴ εἶναι ἡ ἀρχαία; — Νέα εἶν' αὐτή·

Ἀγνοεῖ πάντα ὅσα παραπείθοντα
ἐδέσμευον ἐκείνην. — Καλητέρα της
προσέτι εἶναι· τοὐρανοῦ τοῦ πατρικοῦ
ἀξιωτέρα. Τὸ αἰσθάνομαι. Αὐτὴ
σκέπτεται πρῶτον, ὅπως νὰ ἐσκέπτετο
πρέπει ἐνταῦθα ὁ πατήρ μου ἄλλοτε,
ἀνίσως μύθους δὲν μοῦ κατεψεύσθησαν. —
Μύθους; — πλὴν τόσον πιθανούς! — Οὐδέποτε
πιθανοτέρους τοὺς ἐξέλαβον, ἢ νῦν,
ὁπότε νὰ προσκόψω τρέχω κίνδυνον,
ὅπου ἐκεῖνος ἔπεσεν. — Πῶς; Ἔπεσε;
Νὰ πέσω μᾶλλον θέλω μετ' ἀνδρῶν, παρὰ
μετὰ παιδίων ὄρθιος νὰ ἵσταμαι. —
Ὅτι μ' ἐγκρίνει, ἔχω τὸ παράδειγμα
τὸ ἴδιόν του εἰς ἐγγύησιν. Ζητῶ
καί τινος ἄλλου ἔγκρισιν; — Ἂν τοῦ Ναθὰν,
αὐτοῦ δὲν θὰ μοὶ λείψῃ ὄχ' ἡ ἔγκρισις,
ἀλλὰ καὶ πλέον τούτου, ἡ ἐμψύχωσις.
Τὶ Ἰουδαῖος! — καὶ μὴ θέλων νὰ φανῇ
ἢ ὅ,τι εἶναι Ἰουδαῖος γνήσιος!
Ἰδού τον. Σπεύδων ἔρχεται· περιχαρής.
Τίς ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου ἄλλως ἔρχεται;
Ναθάν!

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΝΑΘΑΝ. Ὁ ΝΑΪΤΗΣ.

ΝΑΘΑΝ

Σὺ εἶσαι;

ΝΑΙΤΗΣ

Ἔμεινας πολὺν καιρὸν
εἰς τοῦ Σουλτάνου.

ΝΑΘΑΝ

Ὄχι τόσον. Καθ' ὁδὸν
ἐβράδυνα πηγαίνων. — Κοὺρδ, ὁ ἄνθρωπος
τῷ ὄντι εἶναι ἄξιος τῆς φήμης του.
Σκιά του μόνον εἶν' ἡ φήμη του. Ἀλλὰ
πρὸ πάντων πρέπει νὰ σοὶ ἀναγγείλω . . .

ΝΑΙΤΗΣ

Τί;

ΝΑΘΑΝ

Ὅτι νὰ σ' ὁμιλήσῃ θέλει. Ἀπαιτεῖ
ἀμέσως νὰ ὑπάγῃς εἰς συνέντευξιν.
Συνόδευσόν με μόνον εἰς τὸν οἶκόν μου
ὅπου τι ἔχω νὰ φροντίσω δι' αὐτὸν,
καὶ μετὰ τοῦτο ἀπερχόμεθα ὁμοῦ.

ΝΑΙΤΗΣ

Ναθὰν, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν σου
δὲν ἐπεθύμουν.

ΝΑΘΑΝ

Ἐπορεύθης πλὴν ἐκεῖ
ἐν τούτοις; Ὅμως ἤδη τὴν ὡμίλησας;
Λοιπὸν εἰπέ μοι πῶς ἡ Ῥέχα σ' ἤρεσε;

ΝΑΙΤΗΣ

Ὢ! ὑπὲρ πᾶσαν ἔκφρασιν! Νὰ τὴν ἰδῶ
πλὴν πάλιν, δὲν θὰ γίνῃ. Ὢ! ποτὲ, ποτὲ,
ἐκτὸς ἐὰν ἀμέσως μοὶ ὑποσχεθῇς
πῶς νὰ τὴν βλέπω πάντοτε θὰ δύναμαι, —
ναὶ, πάντοτε.

ΝΑΘΑΝ

Πῶς θέλεις νὰ ἐννοηθῇ
ὁ λόγος;

ΝΑΪΤΗΣ

(Μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν, πίπτων εἰς τὸν τράχηλόν του).

Πάτερ!

ΝΑΘΑΝ

Νέε!

ΝΑΪΤΗΣ (ἀφήνων αὐτὸν ἐπίσης αἰφνηδίως)

Καὶ οὐχὶ, υἱέ;
Νάθαν;

ΝΑΘΑΝ

Φίλτατε νέε!

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ οὐχὶ υἱέ;
Σὲ ἱκετεύω, μὰ τοὺς ἱεροὺς δεσμοὺς
τῆς φύσεως, μὴ ἄλλους, ἐπιπλάστους μὴ
αὐτῶν προκρίνῃς. Ἔσο ἄνθρωπος, Ναθάν.
Ἀρκέσθητι εἰς τοῦτο. Μὴ μ' ἀπόκρουε.

ΝΑΘΑΝ

Φίλτατε φίλε, φίλτατε!

ΝΑΪΤΗΣ

Οὐχὶ υἱέ!
Οὐδ' ἐν εὐγνωμοσύνῃ εἰς τὸν ἔρωτα
τῆς θυγατρός σου τὴν καρδίαν ἤνοιξε,
οὐδὲ κᾂν, ὅτε δύω ἕνα γίνωσιν
ἕν, μόνον ἕν σου βλέμμα περιμένουσι;
Σιγᾷς;

ΝΑΘΑΝ

Μ' ἐκπλήττεις, ὦ ἱππότα εὐγενῆ.

ΝΑΪΤΗΣ

Σ' ἐκπλήττω;—Πῶς; Σ' ἐκπλήττω, σὲ τὸν ἔχοντα
τὰς σὰς ἰδέας;— Εἰς τὸ στόμα μου αὐτὰς
δὲν τὰς ἀναγνωρίζεις;— Καὶ σ' ἐκπλήττω;

ΝΑΘΑΝ

Πρὶν
κἂν νὰ ἠξεύρω ποῖος ἐκ τῶν Στάουφεν
ἦν καὶ πατήρ σου;

ΝΑΪΤΗΣ

Τί, Ναθὰν, μοὶ λέγεις; Τί;
Τὴν στιγμὴν ταύτην ἄλλο δὲν αἰσθάνεσαι
ἐκτὸς περιεργείας;

ΝΑΘΑΝ

Βλέπεις, ἄλλοτε
εἶχον κ' ἐγὼ γνωρίσει ἕνα Στάουφεν.
Ἐλέγετο Κορράδος.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἂν ἐλέγετο
καὶ ὁ πατήρ μου λοιπὸν οὕτως;

ΝΑΘΑΝ

Ἀληθῶς;

ΝΑΪΤΗΣ

Τ' ὄνομα φέρω τοῦ πατρός· διότι Κοὺρδ
εἶναι Κορράδος.

ΝΑΘΑΝ

Ὅμως ὁ Κορράδος μου
δὲν ἦτον ὁ πατήρ σου. Ἦτον ὅ,τι σὺ,
Ναΐτης, κ' ἐπομένως ἦτον ἄγαμος.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὤ! Διὰ τοῦτο;

ΝΑΘΑΝ

Πῶς;

ΝΑΪΤΗΣ

Δὲν τὸν ἐκώλυσε
νὰ εἶναι ὁ πατήρ μου.

ΝΑΘΑΝ

Ἀστειεύεσαι.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ σὺ ὑπὲρ τὸ δέον σπουδαιολογεῖς.
Καὶ τί, ἀνίσως ἤμην νόθον βλάστημα;
Δὲν εἶναι γένος τόσον περιφρονητόν.
Μὴ ἀποδείξεις προπατόρων μοὶ ζητῇς,
καὶ δὲν θὰ σοὶ ζητήσω τῶν προγόνων σου.
Οὐχὶ ὅτι τὸ δένδρον τῆς καταγωγῆς
τῆς σῆς μ' ἐμπνέει ὑπονοίας· ἄπαγε!
Δύνασαι φύλλον φύλλον μέχρις Ἀβραὰμ
νὰ τ' ἀποδείξῃς, τὰ δ' ἐπέκεινα ἐγὼ
ὁ ἴδιος ἠξεύρω κ' ἐπιμαρτυρῶ.

ΝΑΘΑΝ

Πικρὸς ὁ λόγος. Τὸν ἀξίζω; Τίποτε
σ' ἀπεποιήθην; Μόνον δὲν ἠθέλησα
σὲ ἐξ ἐφόδου εἰς τὸν πρῶτον λόγον σου,
νὰ δέσω. Ἄλλο τίποτε.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἄ! τίποτε
ἄλλο! Βεβαίως; Τότε, ὤ! συγχώρησον.

ΝΑΘΑΝ

Ἐλθὲ, ἐλθέ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ποῦ; ὄχι εἰς τὸν οἶκόν σου.

Ὢ! ὄχι, ὄχι. Εἶν' ἐκεῖ πυρκαϊά.
Ἐδῶ σὲ περιμένω. Ὕπαγε. Ἐὰν
νὰ τὴν ἰδῶ καὶ πάλιν πέπρωται, συχνὰ
θενὰ τὴν βλέπω, ἂν δ' οὐχὶ, τοῦ δέοντος
πλειότερον τὴν εἶδον.

ΝΑΘΑΝ

Σπεύδω, κ' ἔφθασα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΝΑΪΤΗΣ, καὶ μετ' ὀλίγον ΔΑΪΑ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀρκεῖ μοι. Τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐγκέφαλος
ἐγκλείει τόσα! πλὴν πληροῦτ' ἐνίοτε
διὰ μιᾶς, καὶ αἴφνης. — Τὸ ἐλάχιστον
τὸν πληροῖ αἴφνης. — Δὲν ἀξίζει τίποτε,
τίποτε, ὅ,τι καὶ ἂν τὸν πληρῇ. — Ἀλλὰ
ὑπομονή! Ταχέως συγχωνεύουσα
εἰς ἓν τὴν σωρευθεῖσαν ὕλην ἡ ψυχή,
ἀνοίγει τόπον, κ' ἐπανέρχεται τὸ φῶς
κ' ἡ τάξις. — Κατὰ πρῶτον ἀγαπῶ λοιπόν;
Δὲν ἦτον ἔρως ὅ,τι πρὶν ἠγάπησα;
Καὶ εἶναι ἔρως ὅ,τι νῦν αἰσθάνομαι;

ΔΑΪΑ (εἰσέρχεται μυστηριωδῶς πλαγιόθεν).

Ἱππότα, ὦ ἱππότα!

ΝΑΪΤΗΣ

Τίς καλεῖ; Ἆ! σὺ
Δαΐα;

ΔΑΪΑ

Δὲν μὲ εἶδεν ὡς ἐπέρασα,

ἀλλ' ὅπου εἶσθε δύναται νὰ μᾶς ἰδῇ.
Τὸ δένδρον θὰ σᾶς κρύπτῃ· πλησιάσατε.

ΝΑΪΤΗΣ

Πλὴν τὶ δηλοῖ, τὶ εἶναι τὸ μυστήριον;

ΔΑΪΑ

Μυστήριον τῷ ὄντι, καθὼς λέγετε.
Καὶ διπλοῦν εἶναι. Γνῶσιν ἔχω τοῦ ἑνὸς
ἐγώ, καὶ σεῖς τοῦ ἄλλου. Ἀνταλλάσσομεν;
Ἐὰν μ' ἐμπιστευθῆτε τὸ ὑμέτερον,
τὸ ἐδικόν μου θέλω σᾶς ἐμπιστευθῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Προθύμως, ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρίζω τί
ὡς ἐδικόν μου θεωρεῖς. Ἴσως φανῇ
ἀπὸ τοῦ ἐδικοῦ σου, ὅθεν ἄρχισον.

ΔΑΪΑ

Ὦ! Κύριε ἱππότα, ὤ! πῶς γίνεται;
Κατόπιν σας! — Προσέτι τὸ μυστήριον
τὸ ἰδικόν μου εἰς οὐδὲν σᾶς ὠφελεῖ
ἐὰν τὸ ἰδικόν σας μ' εἶναι ἄγνωστον.
Πλὴν σπεύσατε· διότι ἂν περὶ αὐτοῦ
σᾶς ἐρωτήσω, δὲν μοὶ ἐμπιστεύεσθε
οὐδέν, καὶ τότε μένει τὸ μυστήριον
τὸ ἐδικόν μου πάντοτε μυστήριον,
τὸ δ' ἐδικόν σας ἐπροδόθη. — Δυστυχῆ
ἱππότα, σεῖς οἱ ἄνδρες νὰ νομίζητε
ὅτι τοιοῦτο μυστικὸν νὰ ἔχητε
κρυπτὸν εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι δυνατόν!

ΝΑΪΤΗΣ

Ὅπερ πολλάκις ἀγνοοῦμεν καὶ αὐτοὶ
πῶς ἔχομεν.

ΔΑΪΑ

Ἂς εἶναι· ἴσως. Τὸ λοιπὸν
θὰ εἶναι ἀναγκαῖον φιλικῶς ἐγὼ
νὰ σᾶς τὸ μάθω, φαίνεται. — Εἰπέτε μοι,
τὶ ἦτο τοῦτο ὅτι ἀνελήφθητε
ἐξαίφνης οὕτως,— ὅτι μᾶς ἀφήσατε
μεμονωμένας,— ὅτι μετὰ τοῦ Ναθὰν
δὲν ἤλθατε ὀπίσω!— Ἀπετέλεσε
τόσον ὀλίγην ἐφ' ὑμῶν ἐντύπωσιν
ἴσως ἡ Ῥέχα; Πῶς; ἢ μὴ πάρα πολλήν;
Πολλήν; Διδάξατέ μοι τὸ πτερύγισμα
εἰς τὸν ἰξὸν ὁποῖον εἶναι τοῦ πτωχοῦ
πτηνοῦ,— τοῦ συλληφθέντος. Πῶς τὴν ἀγαπᾷς
ἐν τέλει, ὦ ἱππότα, ὁμολόγησον
μέχρι παραφροσύνης· καὶ θενὰ σ' εἰπῶ . . .

ΝΑΪΤΗΣ

Παραφροσύνης; Ἔχεις δίκαιον. Καλῶς
κατανοεῖς τὸ πρᾶγμα.

ΔΑΪΑ

Παραδέχθητι
τὸν ἔρωτά σου· τὴν παραφροσύνην σου
σοὶ τὴν χαρίζω.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐννοεῖται μόνη της.
Ναΐτης Ἰουδαίαν ν' ἀγαπᾷ! . . .

ΔΑΪΑ

Πολλὴν
Δὲν ἐνδεικνύει φρόνησιν. — Πολλάκις πλὴν
περισσοτέρα ἐνυπάρχει φρόνησις
εἰς πράγματα ἀφ' ὅ,τι ὑποπτεύομεν·

καὶ οὐδὲ εἶναι ἀπαραδειγμάτιστον
τὸ νὰ μᾶς φέρῃ ὁ Σωτὴρ εἰς ἑαυτὸν
διὰ διόδων ἃς δυσκόλως μόνος του
ὁ φρόνιμος εὑρίσκει.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐπισήμως πῶς
λαλεῖς! — (Ἀντὶ Σωτῆρος καὶ ἂν πρόνοιαν
εἰπῶ, μὴ ἔχει ἄδικον;) Περίεργον
μὲ κάμνεις, ὡς νὰ εἶμαι μ' εἶν' ἀσύνηθες,

ΔΑΪΑ

Ὁ τόπος τῶν θαυμάτων εἶν' αὐτός.

ΝΑΪΤΗΣ

(Ὦ! ναί·
τῶν θαυμασίων. Καὶ πῶς ἄλλως; Εἰς αὐτὸν
ὁ κόσμος συνωθεῖται.) — Ὦ ἀγαπητὴ
Δαΐα, ἔστω, ἀληθὲς ἐκλάμβανε
ὅ,τ' ὑποθέτεις· ἔστω πῶς τὴν ἀγαπῶ,
πῶς ἀπορῶ ἂν ἦναι δυνατὸν χωρὶς
αὐτῆς νὰ ζήσω, πῶς . . .

ΔΑΪΑ

Τῷ ὄντι; Ἀληθές;
Τότε, ἱππότα, ὄμωσον πῶς σύζυγον
θενὰ τὴν λάβῃς, νὰ τὴν σώσῃς εἰς αὐτὸν
καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, τὸν αἰώνιον.

ΝΑΪΤΗΣ

Πλὴν πῶς; Πῶς νὰ ὀμώσω, ὅ,τι δύναμιν
δὲν ἔχω καὶ νὰ πράξω;

ΔΑΪΑ

Ἔχεις δύναμιν.
Διὰ μιᾶς καὶ μόνης λέξεως αὐτὴν
τὴν δύναμιν σοὶ δίδω.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὥστε σύμφωνος
καὶ ὁ πατὴρ νὰ εἶναι;

ΔΑΪΑ

Αἴ! πατὴρ, πατήρ!
Τί πατήρ; Πρέπει ὁ πατὴρ ν' ἀναγκασθῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ν' ἀναγκασθῇ, Δαΐα; Δὲν ἐνέπεσεν
εἰς ληστὰς ἔτι. — Παντελῶς ν' ἀναγκασθῇ
δὲν πρέπει.

ΔΑΪΑ

Πρέπει νὰ θελήσῃ τὸ λοιπόν.
Πρόθυμος πρέπει νὰ φανῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς; Π ρ ό θ υ μ ο ς,
καὶ π ρ έ π ε ι; — Πλὴν, Δαΐα, ἂν σ' εἰπῶ, κ'ἐγὼ
ὅτι νὰ ψαύσω τὴν χορδὴν ἠθέλησα
αὐτήν;

ΔΑΪΑ

Καὶ τί; οὐδόλως συνεφώνησε;

ΝΑΪΤΗΣ

Διὰ παραφωνίας συνεφώνησεν,
ἥτις βαθέως μ' ἤγγισε.

ΔΑΪΑ

Τί λέγεις Πῶς;
Σκιὰν ἐπιθυμίας ὡς τῷ ἔδειξας
περὶ τῆς Ῥέχας, δὲν ἐσκίρτησ' ἐκ χαρᾶς;
Ψυχρῶς σοὶ ἀπεκρίθη; Παρενέβαλε
καὶ δυσκολίας ἴσως;

ΝΑΪΤΗΣ

Ναὶ, τοιοῦτο τί.

ΔΑΪΑ

Λοιπὸν δὲν θέλω στιγμὴν πλέον νὰ σκεφθῶ. (Παῦσις).

ΝΑΪΤΗΣ

Σκέπτεσαι ὅμως.

ΔΑΪΑ

Εἶναι τόσον ἀγαθὸς
ὁ ἄνθρωπος! Τοσαῦτα τῷ ὀφείλω! Πῶς
δὲν θέλει νὰ ἐνδώσῃ! — Μάρτυς ὁ Θεὸς
ὅτ' ἡ ἀνάγκη σχίζει τὴν καρδίαν μου
νὰ τὸν βιάσω οὕτω.

ΝΑΪΤΗΣ

Σὲ παρακαλῶ,
παῦσον συντόμως τὰς ἀμφιβολίας μου,
Δαΐα. Ἢ διστάζεις ἴσως καὶ αὐτὴ
ἀνίσως ὅ,τι μελετᾷς εἶν' ἀγαθὸν
ἢ κακὸν εἶναι, ἂν εἶν' ἄξιον μομφῆς
ἢ ἂν ἐπαίνου; — Τότε σίγα· λησμονῶ
κ' ἐγὼ πῶς ἔχεις ν' ἀποσιωπήσῃς τί.

ΔΑΪΑ

Τοῦτο τὰ χείλη μοὶ ἀνοίγει μάλιστα.
Λοιπὸν, . . ἡ Ῥέχα Ἰουδαία, ἤξευρε,
δὲν εἶναι. Εἶναι . . . εἶναι, ναὶ, Χριστιανή.

ΝΑΪΤΗΣ (ψυχρῶς.)

Τῷ ὄντι; Σὲ συγχαίρω. Ἦτο δύσκολον;
Μὴ σὲ τρομάζουν αἱ ὠδῖνες. Πλήθυνε,
ναὶ, μετὰ ζήλου πλήθυνε τὸν οὐρανὸν,
ἀφ' ὅτου τὴν γῆν πλέον σ' εἶν ἀδύνατον.

ΔΑΪΑ

Πῶς, ὦ ἱππότα; Εἶν' ἡ ἀγγελία μου
τῆς χλεύης σου ἀξία; Πῶς χριστιανὴ
ἡ 'Ρέχα εἶναι, σὲ λοιπὸν, χριστιανὸν,
Ναΐτην, ὅστις λέγει πῶς τὴν ἀγαπᾷ
δὲν σὲ ἡδύνει;

ΝΑΪΤΗΣ

Μάλιστα χριστιανὴ
ὁπόταν εἶναι τοῦ ἐργοστασίου σου.

ΔΑΪΑ

Οὕτω νομίζεις; Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἤκουεν!
Ὄχι, ἐκεῖνον ἤθελον νὰ τὸν ἰδῶ
ὅστις τὰς πεποιθήσεις θὰ τῇ ἤλλαζεν.
Εὐτύχημά της ἐκλαμβάνει πρὸ πολλοῦ
νὰ ἦναι ὅ,τι διεστράφη κ' ἔγινε.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἢ ἐξηγήσου καθαρῶς, ἢ—ὕπαγε.

ΔΑΪΑ

Χριστιανὴ, γονέων ἦν χριστιανῶν,
καὶ βαπτισθεῖσα.

ΝΑΪΤΗΣ (μετὰ σπουδῆς).

Ὁ Ναθὰν δέ;

ΔΑΪΑ

Ὁ Ναθὰν
δὲν εἶναι ὁ πατήρ της.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὄχι ὁ πατήρ;
Ἀλλ' ἐννοεῖς τί λέγεις;

ΔΑΪΑ

Τὴν ἀλήθειαν,

δι' ἣν πολλάκις μαῦρα χύνω δάκρυα.
Ὄχι δὲν εἶναι ὁ πατήρ της.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ λοιπὸν
ὡς θυγατέρα μόνον τὴν ἀνέθρεψεν;
Εἰς Ἰουδαίαν τὴν χριστιανὴν λοιπὸν
ἀνέθρεψεν;

ΔΑΪΑ

Ὡς λέγεις.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ δὲν ἤξευρεν
αὐτὴ τὶ ἐγεννήθη;— Δὲν τὸ ἔμαθεν
ἀπὸ τοῦ στόματός του, πῶς χριστιανή,
πῶς ὄχι Ἰουδαία ἦν ἐκ γενετῆς;

ΔΑΪΑ

Ποτέ.

ΝΑΪΤΗΣ

Πλὴν εἰς ἀπάτην δὲν ἀνέθρεψε
τοιαύτην τὸ παιδίον; Πλὴν δὲν ἄφησεν
αὐτὴν ἠπατημένην οὕτω;

ΔΑΪΑ

Δυστυχῶς!

ΝΑΪΤΗΣ

Ὁ Ναθὰν τοῦτο; — ὁ σοφὸς, ὁ ἀγαθὸς
Ναθὰν νὰ ψεύσῃ τὴν φωνὴν τῆς φύσεως;
Τὴν ἔκχυσιν καρδίας παρωχέτευσεν,
ἥτις ἂν εἶχεν ἀφεθῇ εἰς ἑαυτὴν,
διεύθυνσιν ἀλλοίαν θὰ ἐλάμβανε;—
Δαΐα, ὄντως μοὶ ἐνεπιστεύθης τι
λίαν σπουδαῖον, καὶ μεστὸν συνεπειῶν.

Μὲ θορυβεῖ. Τί θέλω οὔτε δι' ἐμὲ
ἠξεύρω. Καιρὸν δές μοι. Τώρα ὕπαγε.
Θὰ ἔλθῃ πάλιν ἀπ' ἐδῶ. Μὴ μᾶς ἴδῃ
ὁμοῦ, μὴ μένε· φύγε.

ΔΑΪΑ

Θεέ, φύλαττε!

ΝΑΪΤΗΣ

Νὰ ὁμιλήσω, ὅπως ἔχω, μετ' αὐτοῦ
ἀδύνατον μοὶ εἶναι. Ἂν που τὸν ἴδῃς,
εἰπέ τῳ ὅτι θέλομεν ἀπαντηθῇ
εἰς τοῦ Σουλτάνου.

ΔΑΪΑ

Μὴ ἀφήνῃς νὰ φανῇ
κακὴ κάμμία κατ' αὐτοῦ διάθεσις.
Τοῦτο τροπὴν ἐσχάτην μόνον πέπρωται
νὰ δώσῃ τῶν πραγμάτων, ν' ἀφαιρέσῃ σοὶ
ὑπὲρ τῆς Ῥέχας πάντα τέλος δισταγμόν.
Εἰς τὴν Εὐρώπην δ' ὅταν θὰ ὑπάγητε
ὁμοῦ, ὀπίσω δὲν θενὰ μ' ἀφήσητε;
Δὲν εἶναι οὕτω;

ΝΑΪΤΗΣ

Ναὶ, καλόν· ἀλλ' ὕπαγε.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'.

(Ἐν τοῖς διαδρόμοις τοῦ μοναστηρίου).

Ὁ ΜΟΝΑΧΟΣ καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ΝΑΪΤΗΣ.

ΜΟΝΑΧΟΣ.

Ναί, ναί! Ὁ Πατριάρχης ἔχει δίκαιον!
Κἀνὲν τῷ ὄντι δὲν πολυεπέτυχεν
ἐξ ὅσων τὴν φροντίδα μοὶ ἀνέθεσεν.—
Ἀλλὰ τοιαύτας ὑποθέσεις πάντοτε
τί μ' ἀναθέτει; — Πονηρῶς νὰ ἐνεργῶ
δὲν θέλω, οὐδὲ θέλω πείθων νὰ λαλῶ,
παντοῦ δὲν θέλω νὰ κολλῶ τὴν ῥίνα μου,
τὴν χεῖρά μου δὲν θέλω νὰ κινῶ παντοῦ!
Μὴ ἐκ τοῦ κόσμου ἀπεσύρθην δι' αὐτό,
δι' ἐμαυτὸν ν' ἀπέχω, κ' ὑπὲρ τῶν λοιπῶν
νὰ φέρω ἄνω κώτω τὰ ἐγκόσμια;

ΝΑΪΤΗΣ (μετὰ σπουδῆς προσερχόμενος).

Καλῶς σ' εὑρίσκω, ἀδελφέ· σ' ἐζήτησα
πολύ.

ΜΟΝΑΧΟΣ.

Ἐμέ, αὐθέντα;

ΝΑΪΤΗΣ.

Μ' ἐλησμόνησας;

ΜΟΝΑΧΟΣ.

Ὦ! ὄχι, ὄχι! Ἀλλ' ἐνόμιζον ποτὲ

εἰς τὴν ζωήν μου ἄλλοτε τὸν κύριον
πῶς δὲν θεν' ἀπαντήσω, — ὅτι τοῦ Θεοῦ
ἡ χάρις δὲν θ' ἀφήση.—Πρῶτος ὁ Θεὸς
ἠξεύρει πόσον μ' ἔθλιβεν ἡ πρότασις
ἣν ὤφειλον νὰ φέρω πρὸς τὸν Κύριον·
ἠξεύρει ἂν ἐπόθουν νὰ μοὶ κλίνητε
τὸ οὖς· γνωρίζει πῶς ἐχάρην, ἐκ ψυχῆς
ἐχάρην, ὅτε χωρὶς σκέψεως πολλῆς,
ὀρθὰ κοπτὰ τὰ πάντα ἀπεῤῥίψατε,
πᾶν ὅ,τι εἰς ἱππότην ἦν ἀνοίκειον.
Ἀλλ' ἔρχεσθε. Ὡς τέλους ἔφερε καρπόν!

ΝΑΪΤΗΣ

Λοιπὸν ἠξεύρεις πρὸς τί ἔρχομαι; Σχεδὸν
ἐγὼ δὲν τὸ ἠξεύρω.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Τὸ ἐσκέφθητε·
εὑρέθη ὅτι κατὰ πάντα ἄδικον
ὁ Πατριάρχης δὰ δὲν ἔχει· πῶς τιμὴν
ἡ πρότασίς του φέρει καὶ ἀργύριον·
πῶς εἶναι καὶ πῶς μένει ὁ ἐχθρὸς ἐχθρός,
καὶ ἂν δεκάκις ἦν σωτήρ μας ἄγγελος.
Αὐτά, αὐτὰ σπουδαίως ἐσταθμίσατε,
κ' ἔρχεσθε ἤδη καὶ προτείνεσθε. — Θεέ!

ΝΑΪΤΗΣ.

Εὐσεβῆ ἄνερ, ἀγαθέ, ἡσύχασον·
δὲν ἦλθον διὰ τοῦτο, ὄχι. Ἔτι σκέπτομαι
ὡς ἐσκεπτόμην περὶ τῆς προτάσεως,
οὐδὲ δι' ὅλα τ' ἀγαθὰ θὰ ἔστεργον
νὰ θυσιάσω τὴν καλὴν ὑπόληψιν
ἧς ἄνθρωπος τοσοῦτον ἀγαθός, εὐθύς,

ἀγαπητὸς, μὲ κρίνει ἄξιον. Ζητῶν
τοῦ Πατριάρχου μόνον ἦλθα συμβουλήν. . .

ΜΟΝΑΧΟΣ

Πῶς; Σεῖς τοῦ Πατριάρχου; Εἷς ἱππότης, σεῖς,
ἑνὸς — παππᾶ; (Περιβλέπεται δειλῶς).

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί.— Εἶναι παππαδίστικον
σχεδὸν τὸ πρᾶγμα.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἴσως· πλὴν παππᾶς ποτὲ
δὲν ἐρωτᾷ ἱππότην, καὶ ἱπποτικὸν
τὸ πρᾶγμ' ἂν εἶναι.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐπειδὴ δικαίωμα
ἔχει νὰ σφάλλῃ. Δὲν φθονοῦμεν δι' αὐτό.—
Ὦ! ἂν νὰ πράξω ἔμελλον δι' ἐμαυτὸν
καὶ μόνον, ἂν εὐθύνας μόνον εἰς ἐμὲ
νὰ δώσω εἶχον, δὲν θὰ μ' ἐχρειάζετο
ὁ Πατριάρχης. Ἀλλὰ πράγματά τινα
προτιμῶ μᾶλλον πρὸς τὴν ξένην θέλησιν
κακῶς νὰ πράττω ἢ καλῶς πρὸς τὴν ἐμήν.—
Προσέτι βλέπω καὶ πῶς εἶναι ἐννοῶ
φατρία κ' ἡ θρησκεία. Ἀφατρίαστος
ὅστις φρονεῖ πῶς εἶναι, καὶ αὐτὸς κρατεῖ
τῆς ἐδικῆς του τὴν σημαίαν. Ἐπειδὴ
εἶν' οὕτω, πρέπει καὶ νὰ ἦναι, φαίνεται.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Πρὸς ταῦτα μᾶλλον σιωπῶ. Δὲν ἐννοῶ
καλῶς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

ΝΑΪΤΗΣ

*Ω! ναὶ, ναί!—
(Ἀλλὰ τῷ ὄντι, τί ζητῶ; Ἐπιταγὴν
ἢ συμβουλήν;— καὶ θέλω συμβουλὴν σοφὴν,
ἢ καθαράν;) — Εὐγνώμων σ' εἶμαι, ἀδελφὲ,
διὰ τὴν νύξιν σ' εἰμ' εὐγνώμων. — Αἴ! πρὸς τί
ὁ Πατριάρχης; — Ἔσο πατριάρχης μου!
Νὰ ἐρωτήσω θέλω τὸν χριστιανὸν
διὰ τοῦ Πατριάρχου· τὸ ἀνάπαλιν
δὲν θέλω. — Ἰδοὺ ποία ἡ ὑπόθεσις . . .

ΜΟΝΑΧΟΣ

Μὴ, μὴ παρέχει! Μὲ παραγνωρίζετε,
ὦ Κύριέ μου. Καὶ πρὸς τί; — Ὅστις πολλὰ
γνωρίζει, ἔχει νὰ φροντίζῃ καὶ πολλά·
ἐγὼ δ' εἰς μίαν μόνην ἀφιέρωσα
τὸν βίον μου φροντίδα. — Ὦ! Καλόν! Ἰδού!
Ἀκούσατε, ἴδετε! Ἔρχετ' εὐτυχῶς
ὁ ἴδιος. Σᾶς εἶδεν ἤδη. Μείνατε.

ΣΚΗΝΗ Β'.

Ὁ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, προσερχόμενος μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς δι' ἑνὸς τῶν διαδρόμων, καὶ οἱ ΑΝΩΤΕΡΩ

ΝΑΪΤΗΣ

Νὰ δώσω τόπον μᾶλλον θενὰ ἤθελον.—
Ἄνθρωπος ὡς τὸν θέλω δὲν μοὶ φαίνεται.—
Ἀρχιερεὺς προγάστωρ, ἐρυθρὸς, φαιδρὸς,
πολυτελὴς τοσοῦτον!

ΜΟΝΑΧΟΣ

Εἰς ἐπίσημον

πομπὴν νὰ τὸν ἴδῆτε! Τώρα ἔρχεται
μόνον ἐξ οἴκου ἀσθενοῦς.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὁ Σαλαδὶν
ἐμπρός του πρέπει νὰ ἐντρέπηται.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ (πλησιάζων, νεύει πρὸς τὸν Μοναχόν)!

Ἐδῶ!
Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ Ναΐτης; Τί ζητεῖ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Τὸ ἀγνοῶ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ (πλησιάζων πρὸς τὸν Ναΐτην, ἐν ᾧ ὁ Μοναχὸς καὶ ἡ συνοδία του ἀποσύρονται πρὸς τὸ μετασκήνιον).

Ἱππότα, σὲ ἀσπάζομαι,
χαίρων τὸν νέον ὅτι βλέπω τὸν καλόν.—
Καὶ πόσον νέος!— Βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ
καλόν τι δύνατ' ἐξ αὐτοῦ νὰ παραχθῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Πλειότερον δυσκόλως, ὁσιώτατε,
τοῦ μέχρι τοῦδε· ἴσως δ' ὀλιγώτερον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Εὔχομαι κἂν, ἱππότης οὕτως εὐσεβής,
τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὑπηρετῶν,
πρὸς ὄφελός της καὶ πρὸς δόξαν της ν' ἀνθῇ
καὶ νὰ πολυχρονήσῃ.— Τοῦτο ἔσται δὲ
βεβαίως, ἡ ἀνδρεία ἂν ἡ νέα του
τὴν συμβουλὴν ἀκούῃ πολιῶν φρενῶν.—
Ὁ Κύριος δὲ τώρα τί ἐπιθυμεῖ;

ΝΑΪΤΗΣ

Ὅ,τ' εἰς ἐμὲ τὸν νέον λείπει. Συμβουλήν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Προθύμως. Ὅμως πρέπει καὶ νὰ τὴν δεχθῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Οὐχὶ τυφλῶς;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Τίς λέγει τοῦτο; — Φυσικῶς
τὸ λογικὸν, τὸ δῶρον τοῦτο τοῦ Θεοῦ,
δὲν πρέπει ν' ἀμελῶμεν,— ὅπου ἐγχωρεῖ.
Πανταχοῦ ὅμως ἐγχωρεῖ; — Παντάπασι.—
Φερ' εἰπεῖν, ὅταν δι' ἑνὸς ἀγγέλου του, —
ἤγουν τινὸς ὀργάνου τῶν βουλῶν αὐτοῦ, —
νὰ μᾶς διδάξῃ κατανεύῃ ὁ Θεὸς
ἴδιον τρόπον, ἰδιαίτατον, καθ' ὃν
τῆς ἐκκλησίας, τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ
νὰ προαχθῇ ἡ δόξα, τὸ συμφέρον του,
τίς τολμᾷ, ὅπλον ἐνδυθεὶς τὸ λογικὸν,
νὰ ἐρευνήσῃ τὴν βουλὴν τοῦ πλάσαντος
τὸ λογικόν; Τὸν νόμον τὸν αἰώνιον
τῶν θαυμασίων τ'οὐρανοῦ πρὸς εὐτελοῦς
φιλοτιμίας τοὺς κανόνας νὰ μετρῇ;—
'Αρκοῦσιν. — 'Επὶ τίνος δὲ ὁ Κύριος
τὴν συμβουλήν μου θέλει κατὰ τὸ παρόν;

ΝΑΪΤΗΣ

'Υποτεθείσθω, πάτερ ὁσιώτατε,
ὅτ' Ἰουδαῖος ἓν παιδίον κέκτηται, —
εἰπῶμεν κόρην,— ὅτι τὴν ἀνέθρεψε
μετὰ μερίμνης, εἰς πᾶν ὅ,τι ἀγαθὸν,
ὅτι ἐκ πάσης τῆς ψυχῆς τὴν ἀγαπᾷ,
μετὰ τῆς ἴσης ἀγαπώμενος στοργῆς.
Εἰπέτε ὅτι ἔμαθέ τις ἐξ ἡμῶν
τοῦ Ἰουδαίου πῶς ἡ κόρη ἀληθῶς
δὲν ἦτον, ὅτι βρέφος τὴν ἀνέσωσεν.

ἠγόρασεν, ἢ ἔστω καὶ — τὴν ἔκλεψε·
πῶς ἐγεννήθ' ἡ κόρη ἐκ χριστιανῶν
καὶ ἐβαπτίσθη, πλὴν πῶς τὴν ἀνέθρεψεν
ὁ Ἰουδαῖος Ἰουδαίαν, ἔχων την
ὡς Ἰουδαίαν ἔτι, καὶ ὡς κόρην του.
Εἰπέτε τότε, ὦ σεβασμιώτατε,
τί τὸ πρακτέον;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Φρίττω εἰς τὸ ἄκουσμα!
Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἄς μ' εἰπῇ ὁ Κύριος,
ἂν τοῦτο εἶναι πρᾶγμα ἢ ὑπόθεσις,
ἤγουν ἂν τοῦτο ἔπλασεν ὁ Κύριος
κατὰ νοῦν μόνον, ἢ ἀνίσως ἀληθῶς
συνέβη καὶ συμβαίνει.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλ' ἐνόμιζον
ἀμφότερα πῶς ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ,
ἵνα τῆς ὑμετέρας ἁγιότητος
τὴν γνώμην μάθω.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Τὸ αὐτό;— Ὁ Κύριος
ἂς ἐννοήσῃ πόσον εἰς Πνευματικὰ
τὸ λογικὸν πλανᾶται τὸ ἀνθρώπινον!—
Διόλου. Ἐὰν εἶναι ἡ διήγησις
τῆς φαντασίας παίγνιον κ' ἐφεύρημα,
σπουδαίαν δὲν ἀξίζει τὴν διάσκεψιν.
Θὰ εἶχον παραπέμψει εἰς τὸ θέατρον
τὸν Κύριον, ν' ἀκούσῃ συζητούμενα
μετ' εὐστοχίας τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατά.—
Ἀνίσως διὰ μύθου πλὴν θεατρικοῦ

ὁ Κύριός μου δὲν μὲ περιέπαιξε,
τὸ πρᾶγμ' ἀνίσως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου,
ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ
συνέβη,— τότε —

ΝΑΪΤΗΣ

Τότε;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Νὰ τιμωρηθῇ
ὁ Ἰουδαῖος εἶν' ἀνάγκη πρὸ παντὸς
δι' ὧν ἐπιτιμίων ἐπιβάλλουσι
νόμοι τοῦ Πάππα, καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος
αἱ διατάξεις εἰς ἀνοσιούργημα,
εἰς ἔγκλημα τοιοῦτο.

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ὁρίζει δὲ
τὸ δίκαιον τὸ ἔσω καὶ τὸ θύραθεν
δι' Ἰουδαῖον ὅστις τὸν Χριστιανὸν
εἰς ἀλλαξοθρησκείαν θὰ παρέπειθε,—
τὸ πῦρ,— τὰς φλόγας.—

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ὁπόσον μᾶλλον δὲ,
δι' Ἰουδαῖον τὸν Χριστιανόπαιδας
βιαίως ἀφαιροῦντα τοῦ βαπτίσματος!
καθ' ὅσον, ὅ,τι εἰς παιδία γίνεται
δὲν εἶναι βία;— ἤγουν, προφανῶς, ἐκτὸς
ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὅταν γίνηται.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλ' ἂν τῆς φιλανθρώπου περιθάλψεως
τοῦ Ἰουδαίου τὸ παιδίον στερηθὲν
θ' ἀπέθνησκεν ἀθλίως;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἀδιάφορον!
Ὁ Ἰουδαῖος θὰ καῇ.— Καλλήτερον
ἀθλίως τὸ παιδίον, ἐγκαταλειφθὲν,
ἐνταῦθα ν' ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ σωθῇ
οὕτω, πρὸς αἰωνίαν κόλασιν αὐτοῦ.—
Καὶ τί ὁ Ἰουδαῖος ἔχει, τὸν Θεὸν
νὰ προλαμβάνῃ; Ὅταν θέλῃ ὁ Θεὸς,
σώζει, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἀνάγκην του.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ τὴν ψυχὴν, πιστεύω, εἰς τὸ πεῖσμά του
ἀνίσως θέλῃ σώζει.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἀδιάφοφον!
Ὁ Ἰουδαῖος θὰ καῇ.—

ΝΑΪΤΗΣ

Εἶν' ἄξιον
μελέτης τοῦτο· μάλιστ' ἄν, ὡς λέγεται,
ὁ Ἰουδαῖος ὄχι εἰς τὴν πίστιν του,
εἰς οὐδεμίαν πίστιν τὴν ἀνέθρεψε,
περὶ Θεοῦ διδάξας εἰς αὐτὴν οὐδὲν,
ἐκτὸς τοῦ ὅ,τι εἰς τὸν νοῦν εἶν' ἐπαρκές·
οὐδ' ἧττον οὐδὲ πλεῖον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἀδιάφορον!
Ὁ Ἰουδαῖος θὰ καῇ.— Τρὶς ἔπρεπε,

τρὶς διὰ τοῦτο μόνον νὰ καῇ.— Καὶ πῶς;
παιδίον ν' ἀναθρέψῃ ἄνευ πίστεως!
Νὰ μὴ διδάξῃ εἰς τὴν κόρην τῶν χρεῶν
τὸ μέγιστον καὶ πρῶτον, τὸ πιστεύειν; Ἄ!
Ὀλέθριον! θαυμάζω δὲ, ὦ κύριε
ἱππότα, νὰ σᾶς βλέπω . . .

ΝΑΪΤΗΣ

'Αγιώτατε,
τὰ περαιτέρω, ἐὰν θέλῃ ὁ Θεὸς,
ἐν ἐξομολογήσει. (Θέλει ν' ἀπέλθῃ).

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Πῶς; Οὐδ' ἀπαντᾷς
εἰς τὴν ἐρώτησίν μου! — Τὸν κακότροπον,
τὸν Ἰουδαῖον οὐδὲ μ' ὀνομάζεις κἄν! —
Νὰ μὴ τὸν προσαγάγῃς!—Ὦ! ἠξεύρω τί.
Πρὸς τὸν Σουλτάνον θὰ στραφῶ.— Ὁ Σαλαδὶν,
δυνάμει τῆς συνθήκης ἣν μᾶς ὤμωσεν,
ὀφείλει, μᾶς ὀφείλει ὑπεράσπισιν
εἰς πᾶν μας δόγμα καὶ καὶ εἰς πᾶν προνόμιον
ὃ θεωροῦμεν κεκτημένον ἀσφαλῶς
εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν μας.
Ἔχομεν, δόξα τῷ Θεῷ! εἰς χεῖράς μας
τὸ ἔγγραφόν του τὸ πρωτότυπον, ἡμεῖς,
καὶ τὴν ὑπογραφήν του, τὴν σφραγίδα του!
Καὶ θὰ τῷ ἀποδείξω εὐκολώτατα
καὶ εἰς τὸ κράτος πόσος εἶν' ὁ κίνδυνος,
ἂν δὲν ὑπάρχῃ πίστις. Οἱ κοινωνικοὶ
δεσμοὶ χαλῶνται πάντες, διαῤῥήγνυνται,
οἱ ἄνθρωποι ὁπότε δὲν πιστεύωσι.—
Μακρὰν, μακρὰν τοιαῦτα ἀνομήματα! . . .

ΝΑΪΤΗΣ

Πολὺ λυποῦμαι πῶς τὸ ἀξιόλογον
τοῦ θείου λόγου δίδαγμα δὲν εὐκαιρῶ
ν' ἀκούσω μέχρι τέλους. Περιμένομαι
εἰς τοῦ Σουλτάνου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἆ! Ναί;—Τότε—τότε—ναί.

ΝΑΪΤΗΣ

Τὸν Σαλαδῖνον, ἡ Πανιερότης σας
ἂν διατάττῃ, θὰ παρασκευάσω.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ὦ!
Ἠξεύρω ὅτι εὐνοεῖ τὸν Κύριον
ὁ Σαλαδῖνος.— Μίαν λέξιν δι' ἐμὲ
καλὴν νὰ τῷ εἰπῆτε σᾶς παρακαλῶ.—
Ὁ θεῖος ζῆλος μόνος μὲ παρακινεῖ,
καὶ εἴ τι πράττω ὑπερβάλλον, δι' αὐτὸν
τὸ πράττω.— Ἂς σταθμίσῃ τοῦτ' ὁ κύριος! —
Δὲν εἶναι οὕτως, ὅτι ὅσα εἴπομεν
περὶ τοῦ Ἰουδαίου, ἦσαν πρόβλημα
ἁπλῶς, καὶ μόνον; ἤγουν ἦσαν ...

ΝΑΪΤΗΣ

Πρόβλημα. (Ἀπέρχεται).

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

(Οὗ πρέπει νὰ ζητήσω τὴν ἐπίλυσιν.
Ἔργον ἁρμόζον πάλιν εἰς τὸν ἀδελφὸν
τὸν Καλοπίστιν τοῦτο).—Τέκνον, πρόσελθε.
(Ἀπερχόμενος συνομιλεῖ μετὰ τοῦ Μοναχοῦ).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Δωμάτιον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σαλαδίνου.

(Δοῦλοι φέρουσι πλῆθος μεγάλων βαλαντίων, καὶ θέτουσιν αὐτὰ κατὰ σειρὰν εἰς τὸ ἔδαφος).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ. Μετ' ὀλίγον ΣΙΤΤΑ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (προσερχόμενος).

Λοιπὸν δὲν ἔχει τοῦτο τέλος; — Μένουσι
πολλὰ ἀκόμη;

ΕΙΣ ΔΟΥΛΟΣ.

Τὰ ἡμίση μένουσι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰς τὴν Σιττὰν τὰ ἄλλα φέρετε λοιπόν.
Ὁ Ἀλ-χαφῆς ποῦ εἶναι; Ταῦτα παρευθὺς
ὁ Ἀλ-χαφὴς νὰ λάβῃ. Προτιμώτερον
εἰς τὸν πατέρα δὲν τὰ στέλλομεν; Ἐδῶ
θὰ διαῤῥεύσουν διὰ τῶν δακτύλων μου.
Τῷ ὄντι γίνεταί τις σκληροκάρδιος
ὡς τέλους, καὶ θὰ πρέπῃ εἰς τεχνάσματα
νὰ καταφύγῃ ὅστις θέλει χρήματα
νὰ μ' ἀποσπάσῃ. Μέχρις ὅτου φθάσωσι
τὰ ἐξ Αἰγύπτου, ἡ πενία ἂς ἰδῇ
νὰ τὰ οἰκονομήσῃ πῶς θὰ δυνηθῇ. —
Νὰ ἔχω μόνον ἐὰν μ' ἦτον δυνατὸν
τοῦ Τάφου τὰς δαπάνας! Οἱ χριστιανοὶ
προσκυνηταὶ ἂν μόνον νὰ μὴ φεύγωσι
κενὰς τὰς χεῖρας μ' ἦτο δυνατόν! Ἐὰν...

ΣΙΤΤΑ

Τί εἶναι λοιπὸν τοῦτο; Τί μοὶ ἔστειλας
τὰ χρήματα;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Νὰ λάβῃς τ' ὀφειλόμενον,
νὰ ταμιεύσῃς δ' ὅσα περισσεύσωσι.

ΣΙΤΤΑ

Καὶ μετὰ τοῦ Ναΐτου ὁ Ναθὰν λοιπὸν
ἐδῶ δὲν εἶν' ἀκόμη;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὸν ζητεῖ παντοῦ.

ΣΙΤΤΑ

Ἰδὲ τὶ εὗρον ὅτε τὰ κοσμήματα
τὰ παλαιά μου ἔθετον εἰς τάξιν. (Δεικνύει μικρὰν εἰκόνα).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἄ!
Ὁ ἀδελφός μου! Εἶν' αὐτὸς, ναὶ, εἶν' αὐτός!
Ὦ! Ἦτον, ἦτον!—Ἀδελφέ μου φίλτατε,
ὦ ἀγαθέ μου ἀδελφέ! Τί πρόωρος
ἡ στέρησίς σου! Πόσ', ἂν ἤμην μετὰ σοῦ,
ἂν παρ' ἐμοὶ σὲ εἶχον, θενὰ ἔπραττον! —
Σιττὰ, ὦ! δός μοι τὴν εἰκόνα. Ἄλλως τε
καὶ τὴν γνωρίζω. Εἶναι δῶρον ὁ αὐτὸς
εἶχε χαρίσει ἄλλοτε τῇ ἀδελφῇ
τῇ πρεσβυτέρᾳ, τῇ φιλτάτῃ του Λιλλᾷ,
ὅτε τινὰ πρωΐαν τῆς ἀγκάλης της
νὰ τὸν ἀφήσῃ δὲν ἐπείθετο. Αὐτὴ
ὑπῆρξεν ἡ ἐσχάτη ἱππασία του.—
Φεῦ! Τὸν ἀφῆκα νὰ ἱππεύσῃ μόνος του!
Ἐφόνευσεν ἡ λύπη τὴν Λιλλὰν, ποτὲ
μὴ συγχωρήσασάν με ὅτι μόνος του
ἀφῆκα νὰ ἱππεύσῃ. — Ἔκτοτε, ποτὲ
δὲν ἦλθε πάλιν!

ΣΙΤΤΑ

Δυστυχῆ μου ἀδελφέ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἄφες! — Θὰ ἔλθῃ ἡ στιγμὴ καὶ δι' ἡμᾶς
ὅλους, ἐπίσης πάλιν νὰ μὴ ἔλθωμεν! —
Πλὴν καὶ τίς οἶδε; Μόνος μὴ ὁ θάνατος
τοῦ τέρματος ἐκτρέπει νέον ὡς αὐτόν;
Ἐχθροὶ εἰσὶ καὶ ἄλλοι. Ὑπ' αὐτῶν συχνὰ
ὁ ἰσχυρὸς ἡττᾶται ὡς ὁ ἀσθενής. —
Ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἔχῃ, τὴν εἰκόνα του
πρὸς τὸν Ναίτην παραβάλλων, θὰ ἰδῶ
ἡ φαντασία πόσον μὲ ἠπάτησε.

ΣΙΤΤΑ

Δι' αὐτὸ μόνον σοὶ τὴν ἔφερα· ἀλλὰ πλὴν δὸς
δός, καὶ σοὶ θέλω τὸ εἰπεῖ. Εἶν' εἰς αὐτὰ
ὁ γυναικεῖος ὀφθαλμὸς ὀξύτερος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Πρὸς εἰσερχόμενον θυρωρόν).

Τίς εἶναι; — Ὁ Ναίτης; Ἂς εἰσέλθῃ.

ΣΙΤΤΑ

Μὴ
παροῦσα σᾶς ταράττω· μὴ τὸν ἐνοχλῇ
ἡ περιέργειά μου...

(Κάθηται κατὰ μέρος ἐπὶ ἀνακλίντρου, καταβιβάσασα
τὴν καλύπτραν ἐπὶ τοῦ προσώπου της).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Οὕτω κάλλιστα.
(Ὁ τόνος του δὲ τώρα! Τί ὁ τόνος του
θὰ εἶναι; — Μοὶ κοιμᾶται ποῦ ἐν τῇ ψυχῇ
ἡ φωνὴ ἔτι καὶ ὁ τόνος τοῦ Ἀσσάδ.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

'Ο ΝΑΪΤΗΣ. ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ.

ΝΑΙΤΗΣ

Σουλτάν', αἰχμάλωτός σου . . .

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Σὺ αἰχμάλωτος;
Μὴ τὴν ζωὴν χαρίσας δὲν σ' ἐχάρισα
καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἅμα;

ΝΑΙΤΗΣ

Ὅ,τι πρέπ' εἰς σὲ
νὰ λέγῃς, πρέπει νὰ τ' ἀκούω εἰς ἐμὲ,
οὐχὶ νὰ τὸ εἰκάζω.— Νὰ ἐκφράσω σοι
διὰ τὸ δῶρον τῆς ζωῆς μου χάριτας
πολλὰς, Σουλτάνε, οὔτε πρὸς τὴν θέσιν μου
συνᾴδει, οὔτε πρὸς τὸν χαρακτῆρά μου.—
Ἀλλ' ἡ ζωή μου εἶναι σή.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Μὴ κατ' ἐμοῦ
ποιεῖσαι αὐτῆς χρῆσιν.— Δύω χεῖρας μὲν
περισσοτέρας, ἂν τὰς θέλωσ' οἱ ἐχθροὶ,
τοῖς τὰς ἀφήνω. Πλὴν καρδίαν ὡς τὴν σὴν
νὰ τοῖς ἀφήσω, δύσκολον μοὶ ἔρχεται.—
Δὲν ἠπατήθην ὡς πρὸς σὲ, γενναῖέ μου,
ἄξιε νέε! Σὺ ψυχῇ καὶ σώματι
ὁ Ἀσσὰδ εἶσαι, ὁ Ἀσσάδ μου. Ὦ! ἰδέ·
νὰ σ' ἐρωτήσω ἐδυνάμην ποῦ καιρὸν
ἐκρύβης τόσον, ἢ εἰς ποῖον σπήλαιον
ἀπεκοιμήθης, ἢ τίς μάγισσ' ἀγαθὴ
εἰς τίνα κῆπον εὐθαλλὲς ἐτήρησε

τὸ τῆς νεότητός σου ἄνθος; Ἤθελον
νὰ σ' ἐνθυμίσω τί ὁμοῦ ἐπράξαμεν
τότε ἢ τότε. Ἤθελον πῶς μυστικὸν
ἀπ' ἐμοῦ εἶχες, ὅτι μοὶ ἀπέκρυψας
ἓν καὶ τὸ τελευταῖον τῶν συμβάντων σου
νὰ σ' ἐπιπλήξω.—Ἐδυνάμην ὅλ' αὐτὰ
ἂν ἔβλεπον σὲ μόνον, ὄχι δὲ κ' ἐμέ. —
Ἔστω! Πλὴν τοῦτο ἀπὸ τῶν ὀνείρων μου
ἀληθὲς μένει, ὅτ' εἰς τὸ φθινόπωρον
τοῦ βίου βλέπω ἀναθάλλοντα Ἀσσὰδ
νέον μοι ἄλλον.—Ἆρά γε σ' εὐχαριστεῖ,
ἱππότα, τοῦτο;

ΝΑΪΤΗΣ

Πᾶν τὸ προερχόμενον
ἐκ σοῦ, ὅ,τι ἂν εἶναι, τῆς καρδίας μου
εἶναι ὁ πόθος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἂς τὸ δοκιμάσωμεν
ἀμέσως.—Μένεις παρ' ἐμοὶ, περὶ ἐμὲ,
ὡς Μουσουλμάνος θέλεις, ὡς Χριστιανὸς,
ἢ ὅπως θέλεις; Τὸν μανδύαν τὸν λευκὸν,
ἢ γιαμουρλοῦκι φόρει· πῖλον ἢ τουρβάνιον,
ὅ,τι προκρίνεις! Δὲν ἀπήτησα ποτὲ
τὰ δένδρα ὅλα ὑπὸ τὸν αὐτὸν φλοιὸν
ν' αὐξάνωσιν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὡς εἶσαι δὲν θὰ ἦσο, ἂν
ἀλλέως εἶχεν, ἥρως, θέλων τοῦ Θεοῦ
νὰ εἶσαι μᾶλλον κηπουρός.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καλὸν λοιπόν·
τοιαύτην ἂν ἰδέαν ἔχῃς δι' ἐμὲ,
σχεδὸν, ἐλπίζω, συμφωνοῦμεν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐντελῶς!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα).

Λόγος;

ΝΑΪΤΗΣ (λαμβάνων αὐτήν).

Καὶ ἔργον! — Λάβε περισσότερον
ἀφ' ὅ,τι θὰ μ' ἀφῄρεις. Εἶμαι ὅλως σός.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἶν' εἰς ἡμέραν μίαν κέρδος μέγιστον!
Καὶ πῶς; Δὲν ἦλθε μετὰ σοῦ;

ΝΑΪΤΗΣ

Τίς;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὁ Ναθάν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὄχ', ἦλθα μόνος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τί γενναία πρᾶξίς σου,
καὶ εὐτυχία τί σοφὴ, ἡ πρᾶξις σου
τοιοῦτον ἄνδρα πῶς ὠφέλησε!

ΝΑΪΤΗΣ

Ναὶ, ναί!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τόσον ψυχρῶς; — Ὦ νέε, ὅταν ὁ Θεὸς
καλόν τι πράττῃ δι' ἡμῶν, τόσον ψυχροὶ
νὰ εἴμεθα δὲν πρέπει· οὐδὲ πρέπει κἂν
ἐκ μετριοφροσύνης νὰ φαινώμεθα.

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς εἰς τὸν κόσμον διαφόρους ἔχουσι
τὰ πράγματα ἐπόψεις, καὶ δυσνόητον
ἐστὶ πῶς πρὸς ἀλλήλας συμβιβάζονται.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὴν καλητέραν παραδέχου πάντοτε,
καὶ τὸν Θεὸν εὐλόγει, τὸν γινώσκοντα
τὸ πῶς ἐκεῖναι συμβιβάζονται.—Ἀλλὰ,
ἀνίσως, νέε, εἶσαι τόσον δύσκολος,
κ' ἐγὼ θὰ πρέπῃ νὰ προσέχω μετὰ σοῦ,
διότι εἶμαι κ' ἐγὼ πρᾶγμα δυστυχῶς
πολλὰς ἐπόψεις ἔχον, αἵτινες συχνὰ
φαίνονται ἴσως μὴ συμβιβαζόμεναι.

ΝΑΪΤΗΣ

Μὲ λυπεῖ τοῦτο. Ἓν ἐκ τῶν σφαλμάτων μου
δὲν εἶν' ἡ ὑποψία.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὸ λοιπὸν εἰπὲ,
πρὸς τίνα ἡ ὀργή σου;—Κατὰ τοῦ Ναθὰν
εἰκάζω. Ὑποψίαν κατὰ τοῦ Ναθὰν,
σύ;—Ἐξηγήσου, λέγε. Δὸς, ναὶ τοῦτο δὸς
πρῶτον σημεῖον τῆς ἐμπιστοσύνης σου.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὢ! Δὲν κακίζω τὸν Ναθὰν, ἀλλ' ἐμαυτόν.—

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πρὸς τί;

ΝΑΪΤΗΣ

Διότι ὠνειρεύθην δυνατὸν
πῶς ἦτον Ἰουδαῖος ν' ἀπεμάνθανε
τὸν Ἰουδαῖον. Τ' ὠνειρεύθην ἔξυπνος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τὸ ἔξυπνόν σου ἂς ἴδωμεν ὄνειρον.

ΝΑΪΤΗΣ

Περὶ τῆς κόρης ἔχεις γνῶσιν τοῦ Ναθάν.
Ὅ,τι διὰ τὴν νέαν ταύτην ἔπραξα,
τὸ ἔχω πράξει — ἐπειδὴ τὸ ἔπραξα.
Εὐγνωμοσύνην, ὅπου δὲν τὴν ἔσπειρα,
νὰ συγκομίσω μὴ καταδεχόμενος,
ἀπέφυγον τὴν κόρην πλέον νὰ ἰδῶ.
Ἀπὼν ἦν ὁ πατήρ της. Ἔρχεται· κ' ἰδὼν,
ἀκούσας, θέλει νὰ μ' ἴδῃ· μ' εὐχαριστεῖ·
εὐχὴν ἐκφράζει νὰ μ' ἀρέσ' ἡ κόρη του·
περὶ ἐλπίδων ὁμιλεῖ, περὶ φαιδρῶν
μεμακρυσμένων ὁριζόντων. Πείθομαι·
ἔρχομαι· βλέπω, καὶ εὑρίσκω ἀληθῶς
τὴν νέαν... Ἆ, Σουλτάνε, πῶς αἰσχύνομαι!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Αἰσχύνεσαι! — Ἐκείνη ἥτις σ' ἔθελξε
πῶς ἦτον Ἰουδαία; — Μὴ αὐτὸ εἰπῇς.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς τὴν γλυκεῖαν στομυλίαν τοῦ πατρὸς
μὴ ἀντιστᾶσα ἡ γοργὴ καρδία μου,
εὐάλωτος πῶς ἦτον εἰς τὸ θέλγητρον. —
Μωρός! Ἐκ νέου εἰς τὸ πῦρ ἐπήδησα!
Ἐπρότεινα, καὶ τότε... μὲ ἀπέβαλε!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς; σ' ἀποβάλλει;

ΝΑΪΤΗΣ

Ὁ πατὴρ ὁ φρόνιμος
δὲν μ' ἀποβάλλει ἀποτόμως· χρεωστεῖ

νὰ ἐξετάσῃ ὁ πατὴρ ὁ φρόνιμος.
Νὰ σκεφθῇ πρέπει. Ἐννοεῖται. Μὴ κ' ἐγὼ
δὲν ἔπραξα ὁμοίως; Δὲν ἐξήτασα;
βαθέως δὲν ἐσκέφθην, ὅτ' ἐφώναζεν
ἡ νέα εἰς τὰς φλόγας; — Ἄ! μὰ τὸν Θεόν,
ὡραῖον εἶναι τόσον ἐσκεμμένος τις,
τόσον σοφὸς νὰ εἶναι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Συγκατάβασιν
καὶ σὺ ὀλίγην πρὸς πρεσβύτην ἄνθρωπον.
Ὡς πότε θέλει διαρκέσ' ἡ ἄρνησις;
Δὲν θ' ἀπαιτήσῃ Ἰουδαῖον νὰ σ' ἰδῇ;

ΝΑΪΤΗΣ

Τίς οἶδεν;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὅστις τὸν γνωρίζει, τὸν Ναθάν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἡ δεισιδαιμονία ἣν ἀπὸ βρεφῶν
ἐτρέφομεν, καὶ ὅτε τὴν γνωρίζωμεν,
δὲν παύει ἐξασκοῦσα ἐφ' ἡμῶν ἰσχύν.
Ἐλεύθερος δὲν εἶναι πᾶς ὁ τὰ δεσμὰ
αὐτῆς χλευάζων.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Παρατήρησις ὀρθή!
Ὁ Ναθὰν ὅμως, ὤ! βεβαίως, ὁ Ναθάν . . .

ΝΑΪΤΗΣ

Εἶν' ἡ χειρίστη τῶν δεισιδαιμονιῶν
τὸ νὰ ὑπολαμβάνῃ τις τὴν ἑαυτοῦ
ὡς τὴν φορητοτάτην.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἴσως. Ὁ Ναθὰν
ὅμως . . .

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰς ταύτην νὰ ἐγκλείῃ τὸν δειλὸν
νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, μέχρις οὗ ἐπιδεχθῇ
τὸ φῶς τῆς ἀληθείας τὸ λαμπρότερον·
εἰς ταύτην . . .

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἔστω. Ὅμως αὕτη τοῦ Ναθὰν
δὲν εἶν' ἡ γνώμη.

ΝΑΪΤΗΣ

Τὸ ἐνόμιζον κ' ἐγώ.
Ἂν ὅμως οὗτος ὁ ἀνὴρ τῆς ἐκλογῆς
τῶν Ἰουδαίων ἦτο ὁ κοινότερος,
παιδία ὑποκλέπτων τῶν Χριστιανῶν
κ' εἰς Ἰουδαίους ἀνατρέφων,—τότε τί;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ τίς τοιαῦτα τῷ προσάπτει;

ΝΑΪΤΗΣ

Τίς; Αὐτὴ
ἡ κόρη, ἧς μοὶ ῥίπτει γλυκὺ δέλεαρ,
δι' ἧς νὰ μοὶ πληρώσῃ θέλων φαίνεται
ὅ,τι δὲν θέλει δωρεάν μου νὰ δεχθῇ.—
Αὐτὴ δὲν εἶναι, ναί, δὲν εἶναι κόρη του.
Χριστιανῶν παιδίον εἶναι πλανηθέν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἣν νὰ σοὶ δώσῃ ὅμως δὲν ἠθέλησεν;

ΝΑΪΤΗΣ (ζωηρῶς).

Ἢ ἤθελεν ἢ ὄχι, ἐφωράθη. Ναί,

ὁ λάλος ἐφωράθη ἀνεξίθρησκος!
Ἐπὶ τὸν Ἰουδαῖον λύκον, τὸν δορὰν
φοροῦντα φιλοσόφου κύνες θὰ σταλοῦν
νὰ τὸν ἐκδάρουν.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (σοβαρῶς).

Ἥσυχος, Χριστιανέ!

ΝΑΪΤΗΣ

Τί ἥσυχος; Ἂν Τοῦρκος, Ἰουδαῖος ἂν
ὡς Τοῦρκος, Ἰουδαῖος ἐμφανίζωνται,
νὰ παύσῃ ἄρα μόνος ὁ Χριστιανὸς
Χριστιανὸς νὰ εἶναι πρέπει;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (ἔτι σοβαρώτερον).

Ἥσυχος
Χριστιανέ!

ΝΑΪΤΗΣ (ἡσύχως).

Τὸ βάρος τοῦ ἐλέγχου σου
ὃν εἰς τὰς λέξεις ταύτας θέτεις, Σαλαδὶν,
αἰσθάνομαι.—Ὦ! μόνον ἂν ἐγνώριζον
πῶς εἰς τὴν θέσιν ταύτην θὰ ἐφέρετο
ὁ Ἀσσάδ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὄχι σοῦ πολὺ καλήτερον. —
Ἐπίσης ἀναβράζων πιθανῶς. — Πλὴν τίς
δι' ἑνὸς λόγου σ' ἔμαθε νὰ μὲ νικᾷς
καθὼς ἐκεῖνος; Ναί, ἂν ὅλα ἔχωσιν
ὡς μοὶ τὰ λέγεις, τὸν Ναθὰν δὲν ἠμπορῶ
νὰ ἐννοήσω.—Ὅμως, εἶναι φίλος μου,
κ' οἱ φίλοι μου δὲν θέλω νὰ ἐρίζωσιν
εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. — Πρὸ παντὸς περίσκεψιν
σοὶ συμβουλεύω. Εἰς τοὺς ἐνθουσιαστὰς

ἐκ τοῦ λαοῦ σου μὴ τὸν δίδῃς ἕρμαιον·
καὶ μὴ ἀποκαλύψῃς εἰς τὸν κλῆρόν σας
ὅ,τι νὰ ἐκδικήσω θενὰ μοὶ ζητῇ.
Πρὸς βλάβην Ἰουδαίου ἢ Ὀθωμανοῦ
χριστιανὸς μὴ ἔσο!

ΝΑΪΤΗΣ

Αὔτ' ἡ συμβουλὴ
παρὰ μικρὸν ἐξώρας θὰ μοὶ ἤρχετο.
Ἀλλὰ τοῦ Πατριάρχου τὸ αἱμοχαρὲς
μὲ ἔσωσε, κ' ἡ φρίκη ὄργανον αὐτοῦ
νὰ γίνω.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Λέγεις, ἐπεσκέφθης πρὶν ἐμοῦ
τὸν Πατριάρχην;

ΝΑΪΤΗΣ

Ναί, εἰς πάθους ἔξαψιν,
εἰς ἀγωνίαν δισταγμῶν.—Συγχώρησον.—
Φοβοῦμαι ὅτι μετ' ὀλίγον τὸν Ἀσσὰδ
ν' ἀναγνωρίζῃς δὲν θὰ θέλῃς ἐν ἐμοί.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἐκτὸς ἂν εἶναι κ' εἰς αὐτὸν τὸν φόβον σου.
Θαῤῥῶ, ἠξεύρω τίνα ἐλαττώματα
εἰσὶ τῶν ἀρετῶν μας ῥίζαι. Ἂν αὐτὰς
καλλιεργῇς, ἐκεῖνα νὰ σὲ βλάψωσι
μὴ ἔχε φόβον παρ' ἐμοί. — Ἀλλ' ὕπαγε
ν' ἀναζητήσῃς τὸν Ναθὰν ὡς σὲ ζητεῖ
καὶ νὰ τὸν φέρῃς. Πρέπει συνεννόησιν
νὰ φέρω μεταξύ σας. — Ἐὰν σκέπτησαι
περὶ τῆς νέας ἀληθῶς, ἡσύχασον·
εἶν' ἐδική σου. Καὶ θὰ μάθῃ ὁ Ναθὰν

ὅτι καὶ ἄνευ χοιρινοῦ ἀνέθρεψε
χριστιανὴν οὐχ ἧττον. — Τώρα ὕπαγε!

(Ὁ Ναίτης ἐξέρχεται, ἡ δὲ Σιττὰ προσέρχεται ἐκ τοῦ ἀνακλίντρου).

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ, ΣΙΤΤΑ.

ΣΙΤΤΑ

Παράδοξον!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Δὲν πρέπει,—τί φρονεῖς, Σιττά;—
νὰ ἦτον ὁ Ἀσσάδ μου νέος ἄριστος,
ὡραῖος νέος;

ΣΙΤΤΑ

Ἂν τοιοῦτος ἦτον, ἂν
δὲν εἶναι τοῦ Ναίτου ἡ εἰκὼν αὐτή.—
Ἀλλὰ νὰ λησμονήσῃς πῶς ἠμπόρεσες
νὰ ἐρωτήσῃς περὶ τῶν γονέων του;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Περὶ μητρός του μάλιστα; Ἡ μήτηρ του
ποτὲ ἐνταῦθα ἂν δὲν ἐπεδήμησε;
Δὲν εἶναι τοῦτο;

ΣΙΤΤΑ

Ἀστειεύεσαι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὦ! πῶς;
Ἀδύνατον διόλου. Αἱ χριστιαναὶ
ὑπερηγάπων αἱ ὡραῖαι τὸν Ἀσσάδ,
κ' ἐκεῖνος ἐκολλᾶτο δυσαπόσπαστος

εἰς τὰς καλὰς γυναῖκας τῶν χριστιανῶν,
ὥστε κ' ἐῤῥέθη ἅπαξ... Δὲν μ' εὐχαριστεῖ
νὰ λέγω περὶ τούτων.—Ὁπωςδήποτε,
τὸν ἔχω πάλιν.—Παραβλέπω σφάλματα,
καὶ ἰδιοτροπίας τῆς καρδίας του
τῆς μαλακῆς, καὶ θέλω νὰ τὸν ἔχω.—Ἆ!
πρέπει τὴν κόρην νὰ τῷ δώσῃ ὁ Ναθάν.
Δὲν φρονεῖς;

ΣΙΤΤΑ

Πρέπει νὰ τῷ τὴν ἀφήσῃ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ναί!

Πατήρ της ἂν δὲν εἶναι, τί δικαίωμα
ἐπ' αὐτῆς ἔχει ὁ Ναθάν; Ὁ τὴν ζωὴν
ἐκείνης σώσας, εἰς τὸν δόντα τὴν ζωὴν
μόνος δικαίως δὲν ἀντικαθίσταται;

ΣΙΤΤΑ

Τί λέγεις Σαλαδῖνε; ἂν ἐλάμβανες
τὴν κόρην ἐν τῷ ἅμα εἰς τὸν οἶκόν σου·
ἂν τὴν ἀφῄρεις ἀπὸ τοῦ κατέχοντος
αὐτὴν ἀνέμως;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἀναγκαῖον τὸ φρονεῖς;

ΣΙΤΤΑ

Ὢ! Ὄχι ἀναγκαῖον. Περιέργεια
μ' ἐκίνησεν ὀλίγον εἰς τὴν συμβουλήν.
Περί τινων ἀνθρώπων ἔχω ἄπληστον
ἐπιθυμίαν νὰ μανθάνω τάχιστα
ὁποίας κόρας ν' ἀγαπῶσι δύνανται.
Αἴ! Στεῖλε νὰ τὴν φέρῃς.

ΣΙΤΤΑ

'Αδελφὲ, τολμῶ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Φείσθητι ὅμως τοῦ Ναθάν. Μὴ ὁ Ναθὰν
νομίσῃ ὅτι διὰ βίας θέλομεν
ἐκ τῶν χειρῶν του νὰ τὴν ἀποσπάσωμεν.

ΣΙΤΤΑ

Ὤ! Μὴ σοὶ μέλῃ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Κ' ἐγὼ πρέπει νὰ ἰδῶ
ὁ 'Αλ-χαφὴς ποῦ μένει, πῶς δὲν φαίνεται.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Ὁ Πρόδρομος τῆς οἰκίας τοῦ Ναθὰν ἀπέναντι τῶν φοινίκων, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πρώτης πράξεως. Ἐκ τῶν ἐκεῖ ἀναφερομένων ἐμπορευμάτων καὶ θησαυρῶν μέρος ἐστὶν ἠνεῳγμένον καὶ ἐκτεθειμένον.

ΝΑΘΑΝ. ΔΑΪΑ

ΔΑΪΑ

Θαυμάσια εἶν' ὅλα, ὅλα ἐκλεκτά!
ὅλα, ὡς σὺ νὰ δίδῃς μόνος ἐννοεῖς.
Χρυσᾶς ῥαβδώσεις ἔχει ἀργυροῦφὲς
αὐτό. Τίς ἡ τιμή του; Ποῦ ὑφαίνεται;—
Ἔνδυμα ὄντως νυμφικόν. Βασίλισσα
πολυτελέστερόν του καὶ λαμπρότερον
δὲν θὰ ἐζήτει.

ΝΑΘΑΝ

Νυμφικόν; Πῶς νυμφικόν;

ΔΑΪΑ

Ὢ! ναί· πρὸς τοῦτο δὲν τὸ ἠγοράσατε,

ἀλλὰ νὰ εἶναι πρέπει τοῦτο, ὦ Ναθὰν,
καὶ ὄχι ἄλλο. Ὡς νὰ τὸ παρήγγειλας
ἔνδυμα νύμφης. Ἰδοὺ, εἶναι τὸ λευκὸν,
ἡ ἀθωότης· ἡ χρυσῆ περιπλοκὰς,
διακλαδευομένη πανταχοῦ, εἰκὼν
τοῦ πλούτου εἶναι. Βλέπεις; Εἶν' ἐξαίσιον!

ΝΑΘΑΝ

Τί εὐφυΐας λέγεις; Τίνα νυμφικὴν
ἐσθῆτα περιγράφεις ἀλληγορικῶς;
Θὰ γίνῃς νύμφη;

ΔΑΙΑ

Τίς; ἐγώ; Δόξα, Θεέ!

ΝΑΘΑΝ

Αἴ! Τίνος νύμφης λέγεις ἔνδυμα λοιπόν; —
Αὐτὰ εἶν' ἐδικά σου. Ἄλλου οὐδενός.

ΔΑΙΑ

Ὄχι τῆς Ῥέχας, ἐδικά μου εἶν' αὐτά;

ΝΑΘΑΝ

Ὅ,τ' εἰς τὴν Ῥέχαν φέρω, περιέχεται
εἰς ἄλλο δέμα. Μὴ βραδύνῃς. Λάβε τα.
Τὰ ῥάκη σου ἐντεῦθεν σύρε.

ΔΑΙΑ

Πειρασμέ!
Ὄχι, τῆς γῆς ἂν ἦσαν ὅλ' οἱ θησαυροὶ,
δὲν τοὺς ἐγγίζω, ἐὰν πρὶν δὲν μ' ὁρκισθῇς
νὰ μὴ ἀφήσῃς ταύτην τὴν περίστασιν,
ἣν δὲν θὰ στείλῃ κ' ἐκ δευτέρου ὁ Θεὸς,
ματαίως νὰ περιέλθῃ, ἄνευ χρήσεως.

ΝΑΘΑΝ

Χρήσεως; τίνος; Τὴν περίστασιν; Πρὸς τί;

ΔΑΪΑ

Μὴ προσποιῆσθε τόσον τὸν ἀνίδεον.
Ἰδοὺ, τὴν Ῥέχαν ὁ Ναΐτης ἀγαπᾷ.
Δός την, νὰ παύσῃ καὶ ἡ ἁμαρτία σου,
ἧς μ' εἶναι πλέον ἡ σιγὴ ἀδύνατος.
Οὕτως ἡ νέα πάλιν εἰς Χριστιανοὺς
ἔρχεται, εἶναι ὅ,τι ἦτον, γίνεται
ὅτ' εἶναι, καὶ δι' ὅσων ἀγαθῶν ὑμεῖς
εὐγνωμονούσας μᾶς δεσμεύετ' ἐσαεὶ,
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σας δὲν σωρεύετε
πυρὰν ἀνθράκων.

ΝΑΘΑΝ

Πάντοτε τὴν λύραν μας; —
Ἀλλ' ἤδη νέαν τῇ ἐπρόσθεσες χορδὴν,
μὴ συμφωνοῦσαν ὅμως, οὔτε στερεὰν,
φοβοῦμαι.

ΔΑΪΑ

Πῶς;

ΝΑΘΑΝ

Ἐγκρίνω τὸν Ναΐτην. Ναὶ,
εἰς τοῦτον μᾶλλον παρ' εἰς οἷον δήποτε
θὰ ἔδιδον τὴν Ῥέχαν. Πλὴν... ὑπομονὴν
ὀλίγην.

ΔΑΪΑ

Μὴ δὲν εἶναι ἡ ὑπομονὴ
ἡ παλαιά σας λύρα;

ΝΑΘΑΝ

Ἡμερῶν τινων
ὑπομονήν... Πλὴν βλέπεις; Ποῖος ἔρχεται;
Ὁ Μοναχός. Τί θέλει, μάθε παρ' αὐτοῦ.

ΔΑΪΑ

Αἴ! Τί νὰ θέλῃ; (Τὸν πλησιάζει καὶ τὸν ἐρωτᾷ).

ΝΑΘΑΝ

Δός τῳ, πρὶν ζητήσῃ, δός.
(Νὰ ἐρευνήσω τὸν Ναΐτην ἤθελον,
χωρὶς τὸν λόγον τῆς περιεργείας μου
νὰ τῷ εἰπῶ· διότι ἂν τὸν ἔλεγον,
καὶ ἡ ὑπόνοιά μου ἦν ἀβάσιμος,
ματαίως τὸν πατέρα θὰ ἐξέθετον.)—
Τί τρέχει;

ΔΑΪΑ

Θέλει νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ.

ΝΑΘΑΝ

Αἴ!
Ἄφες τον νὰ προσέλθῃ. Ὕπαγε δὲ σύ.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΝΑΘΑΝ. Ο ΜΟΝΑΧΟΣ.

ΝΑΘΑΝ

(Τῆς Ῥέχας ὅμως τόσον ἤθελον πατὴρ
νὰ μείνω! — Πλὴν νὰ μείνω, πῶς; δὲν δύναμαι
καὶ ὅταν παύσω νὰ καλῶμαι; Δι' αὐτὴν
ὤ! θὰ καλῶμαι, θὰ καλῶμαι πάντοτε,
ὅταν γνωρίσῃ πόσον θέλω!) — Ὕπαγε. —
Τί διατάσσεις, εὐσεβῆ μου ἀδελφέ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὀλίγα. — Χαίρω ὅτι, Κύριε Ναθάν,
ὑγιὴς εἶσθε.

ΝΑΘΑΝ

Μὲ γνωρίζεις τὸ λοιπόν;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Αἴ! τίς δὲν σᾶς γνωρίζει; Τ' ὄνομα ὑμῶν
εἰς πόσων τὴν παλάμην ἐπιέσατε!
Καὶ εἰς τὴν ἐδικήν μου μένει πρὸ ἐτῶν.

ΝΑΘΑΝ (Λαμβάνων τὸ βαλάντιόν του.)

Πρόσελθε, ἀδελφέ μου. Τὸ ἀνανεῶ.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Εὐγνωμονῶ. Δὲν θέλω. Πτωχοτέρους μου
θὰ ἔκλεπτον. — Ἀνίσως μ' ἐπιτρέπητε
κ' ἐγὼ ὀλίγον τ' ὄνομά μου εἰς ὑμᾶς
ν' ἀνανεώσω· δύναμαι νὰ καυχηθῶ
ὅτι κ' ἐγὼ ἐπίσης εἰς τὰς χεῖράς σας
ἀφῆκά τι, οὐδόλως καταφρονητόν.

ΝΑΘΑΝ

Ζητῶ συγγνώμην,—καὶ σ' ἐντρέπομαι.—Πλὴν τί;—
Εἰς πρόστιμόν μου λάβε τὴν ἀξίαν του
ἑπταπλασίαν.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Πρὸ παντὸς ἀκούσατε
πῶς κατὰ πρῶτον σήμερον ἐνθύμησις
τοῦ ἐνεχύρου ὃ σᾶς εἶχον πιστευθῆ
μοὶ ἦλθεν.

ΝΑΘΑΝ

Ἐνεχύρου; Πιστευθέντος μοι;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὡς ἐρημίτης πρὸ μικροῦ ἐμόναζον
εἰς Καραντάναν, παρὰ τὴν Ἱεριχώ.
Ἐκεῖ, ἐπιδραμόντες Ἄραβες λησταί,

ἔκαυσαν τὸν ναΐσκον καὶ τὴν σκήτην μου,
καὶ μ' ἔσυρον δεσμότην. Ἐδραπέτευσα,
κ' ἦλθον ἐνταῦθα, νὰ ζητήσω μελετῶν
παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἄλλην ἔρημον
γωνίαν, ὅπου, μέχρις οὗ ἀναπαυθῶ,
μονάζων, τὸν Θεόν μου νὰ ὑπηρετῶ.

ΝΑΘΑΝ

Ἐπὶ ἀνθράκων ἵσταμαι. Ἐνέχυρον,
ἀδελφὲ, εἶπας. Ποῖον τὸ ἐνέχυρον;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀμέσως φθάνω, Κύριε Ναθάν. Λοιπὸν
ὁ Πατριάρχης σκήτην ἐπὶ τοῦ Θαβὸρ
μοὶ ὑπεσχέθη, ἅμα σκήτη κενωθῇ.
Ἐν τούτοις μ' ἔχει εἰς τὸ μοναστήριον
ἄνευ κουρᾶς νὰ μένω, κ' ἐκεῖ κάθημαι,
στενάζων χιλιάκις διὰ τὸ Θαβόρ·
διότ' εἰς τόσα μὲ μεταχειρίζεται
ὁ Πατριάρχης, ἅτιν' ἀποστρέφομαι.
Φέρ' εἰπεῖν...

ΝΑΘΑΝ

Παῦσον, ἀδελφέ μου.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἔφθασα.

Σήμερον ποῖος δὲν ἠξεύρω εἰς τὸ οὖς
τῷ ἔχει ψιθυρίσει ὅτι κάπου ζῇ
ἐδῶ τις Ἰουδαῖος, καὶ ὡς κόρην του
πῶς ἀνατρέφει νέαν ἐκ Χριστιανῶν.

ΝΑΘΑΝ (συγκινηθείς)

Πῶς;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Μέχρι τέλους νὰ μ' ἀκούσητε. — Ἐν ᾧ
τὸν Ἰουδαῖον μοὶ ἐζήτ', εἰ δυνατὸν,
ἰχνηλατῶν νὰ εὕρω, καὶ ὠργίζετο
μεγάλως διὰ τοῦτο τὸ ἀνόμημα,
τὴν κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτὴν
μεγίστην ἁμαρτίαν, — Τῶν ἁμαρτιῶν
ἡ πρώτη ἁμαρτία εἶναι παρ' ἡμῖν
αὐτή· πλὴν μόνον ὅτι, δόξα τῷ Θεῷ,
καλῶς δὲν ἐννοοῦμεν πόθεν σύγκειται, —
ἐκεῖ μοὶ ἐξανέστη ἡ συνείδησις,
καὶ μοὶ ἐπῆλθεν, εἰς τὴν ἀσυγχώρητον
ἐκείνην ἁμαρτίαν ὅτι ἔδωκα
ἐγὼ τὴν πρώτην ἀφορμήν. — Εἰπέτε μοι,
εἷς ἱπποκόμος πρὸ δεκαοκτὼ ἐτῶν
ἓν θήλυ βρέφος δὲν σᾶς ἔφερε, μηνῶν
ὀλίγων;

ΝΑΘΑΝ

Πρὸς τί τοῦτο; — Ναί. — Τῷ ὄντι! —

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἄ!
ὀρθόν. Ὁ ἱπποκόμος εἶμ' ἐγὼ λοιπόν.

ΝΑΘΑΝ

Σύ;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Καὶ ἐκεῖνος ὅστις μοὶ τὸ ἔδωκεν, —
ἂν ἐνθυμῶμαι, — ἐκ Φιλνὲκ, — Βόλφ ἐκ Φιλνέκ.

ΝΑΘΑΝ

Ναὶ, οὕτως.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Εἶχεν ἀποθάνει πρὸ μικροῦ

ἡ μήτηρ, κ' εἶχε νὰ ἐκφύγῃ ὁ πατὴρ,
θαῤῥῶ, εἰς Γάζαν, ὅπου τὸ βρεφύλλιον
νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ δὲν ἐδύνατο.
Νὰ σᾶς τὸ φέρω τότε μοὶ τὸ ἔδωκε.
Εἰς Δαροὺν τότε δὲν σᾶς εὗρον;

ΝΑΘΑΝ

Μάλιστα.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐὰν μ' ἠπάτ' ἡ μνήμη, ἄπορον πολὺ
δὲν θενὰ ἦτον. Ἤλλαξα πολλοὺς καλοὺς
κυρίους· ἀλλ'ὀλίγον ἤμην εἰς αὐτοῦ.
Ἐν Ἀσκαλῶνι μετ' ὀλίγον ἔπεσεν,
Ἦτον δὲ ἄλλως ἀξιόλογος.

ΝΑΘΑΝ

Ναί. Ναί.

Τοσαῦτα τῷ ὀφείλω! Πόσον συνεχῶς
ἐκ στόματος ῥομφαίας μὲ διέσωσε!

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὦ! τόσῳ μᾶλλον τότε θ' ἀντελήφθητε
σεῖς μετ' ἀγάπης τοῦ θυγατριδίου του.

ΝΑΘΑΝ

Μὴ ἀμφιβάλλῃς.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Καὶ ποῦ εἶναι τὸ λοιπόν;
Μὴ ἆρα;... ὅμως ὄχι, δὲν ἀπέθανε!
Εἰπέτε ὅτι δὲν ἀπέθανεν. Ἐὰν
κἀνεὶς τὸ πρᾶγμα δὲν γνωρίζῃ, ἐκφυγὴ
δύναται ἔτι νὰ ὑπάρξῃ.

ΝΑΘΑΝ

Δύναται;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐμπιστοσύνην ἔχε εἰς ἐμέ, Ναθάν.

Ἰδοὺ πῶς κρίνω. Ὅταν εἰς τὸ ἀγαθὸν
ὃ πρόκειται νὰ πράξω, γειτνιάζῃ τι
μέγα κακὸν, ἀπέχω μᾶλλον τοῦ καλοῦ,
διότι γνῶσιν τοῦ κακοῦ μὲν ἔχομεν
μᾶλλον ἢ ἧττον, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ καλοῦ.—
Φυσικὸν ἦτον τὴν μικρὰν Χριστιανὴν,
ἵνα τῇ δώσῃς τὴν καλὴν ἀνατροφὴν,
τὸ νὰ τὴν ἀναθρέψῃς καθὼς κόρην σου.—
Διότι τοῦτο ἐξετέλεσας πιστῶς
καὶ μετ' ἀγάπης, οὕτω θεν' ἀνταμειφθῇς;
Ἄπορον μ' εἶναι. Ἦτον φρονιμώτερον
δι' ἄλλου τρίτου τὴν χριστιανόπαιδα
ἂν εἶχες ἀναθρέψει ὡς χριστιανήν·
πλὴν τὸ παιδίον τότε τοῦ ἑταίρου σου
δὲν θὰ ἠγάπας. Ἀλλ' ἀνάγκην ἔχουσιν
ἀγάπης μᾶλλον τὰ παιδία τὰ μικρὰ,
ἀγάπης ἔστω καὶ θηρίων, μείζονα
ἀνάγκην, ἢ δογμάτων χριστιανικῶν.
Πάντοτε μένει διὰ δόγματα καιρός.
Ἡ νέα κόρη εὐσεβὴς καὶ ὑγιὴς
ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐὰν ηὔξησε,
μένει ὅ,τ' ἦτον τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι.
Καὶ τί; Δὲν βαίνει πᾶς ὁ χριστιανισμὸς
εἰς τὰ τῶν Ἰουδαίων νόμιμα; Συχνὰ
μετ' ὀργῆς εἶδον, κ' ἔκλαυσα ἀγανακτῶν
πῶς λησμονοῦσι τοῦ Χριστοῦ οἱ ὀπαδοὶ
ὅτ' ἦτον Ἰουδαῖος καὶ ὁ Κύριος.

ΝΑΘΑΝ

Συνήγορός μου σὺ, χρηστέ μου ἀδελφὲ,
θὰ γίνῃς, ὅταν μῖσος καὶ ὑπόκρισις

μοὶ ἐπιπέσουν—διὰ μίαν πρᾶξίν μου,—
ἆ! διὰ μίαν πρᾶξιν — Σύ, ναί, μόνος σὺ
μάθε την, ὅμως κ' εἰς τὸν τάφον λάβε την.
Ἡ ματαιότης ἔτι δὲν μ' ἐκίνησε
νὰ τὴν εἰπῶ κ' εἰς ἄλλον. Εἶσαι μόνος σὺ
εἰς ὃν τὴν λέγω. Εὐσεβὴς ἀφέλεια
θὰ τὴν ἀκούσῃ μόνη. Μόνη ἐννοεῖ
πρὸς ποίας πράξεις κατορθόνει δύναμιν
ἡ πρὸς Θεὸν νὰ εὕρῃ ἀφοσίωσις.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Συνεκινήθης. Ὑγροὺς ἔχεις ὀφθαλμούς.

ΝΑΘΑΝ

Μετὰ τοῦ βρέφους μ' εἶχες εὕρει ἐν Δαρούν.
Πλὴν δὲν ἠξεύρεις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν
ὅτι γυναῖκας, παῖδας οἱ Χριστιανοὶ
τῶν Ἰουδαίων εἶχον κατασφάξ' εἰς Γάδ,
οὐδὲ ἠξεύρεις ὅτ' ὑπῆρχον ἐν αὐτοῖς
ἡ σύζυγός μου κ' ἑπτὰ θάλλοντες υἱοί,
οὓς εἶχον φυγαδεύσει εἰς τοῦ ἀδελφοῦ
τὸν οἶκον, ὅπου ὅλους τοὺς κατέκαυσαν.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Δικαιοδότα!

ΝΑΘΑΝ

Ὅτε ἦλθες, εἶχον τρεῖς
ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας κλαύσει, κείμενος
πρὸ τοῦ Θεοῦ μου εἰς τὴν τέφραν καὶ σποδόν.
Ἔκλαιον; Ἀλλ' ἐπίσης παρὰ τοῦ Θεοῦ
ἐζήτουν λόγον, ὠργιζόμην, ἔκραζον,
καὶ κατηρώμην καὶ τὸν κόσμον κ' ἐμαυτόν,
ὀμνύων μῖσος κατὰ τῶν Χριστιανῶν
ἄσπονδον.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Σὲ πιστεύω, φεῦ! καὶ σ' ἐννοῶ.

ΝΑΘΑΝ

'Αλλ' ἐπανῆλθε βαθμηδὸν τὸ λογικόν,
καὶ ἐψιθύρισέ μοι. «'Αλλ' ἐστὶ Θεός!
ἀλλ' ἦν καὶ τοῦτο θέλημα Θεοῦ! Λοιπὸν
ἐλθὲ καὶ πρᾶξον ὅπως πρὶν ἐνόησας.
Δὲν εἶναι νὰ τὸ πράξῃς δυσκολώτερον,
ἂν θέλῃς, ἀφ' ὅ,τ' εἶναι νὰ τὸ ἐννοῇς.
Ἐγέρθητι!» — 'Ηγέρθην, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν
ἔκραξα. «Θέλω, ἂν νὰ θέλω εὐδοκῇς!» —
Τότε τοῦ ἵππου κατελθών, μοὶ ἔδωκας
τὸ βρέφος εἰς μανδύαν εἰλιγμένον. — Τί
μοὶ εἶπες, τί σοὶ εἶπον, ἐλησμόνησα.
'Ηξεύρω μόνον πῶς τὸ βρέφος ἔλαβον,
ἐπὶ τὴν κλίνην ἔφερα, τὸ νήπιον
ἐφίλησα, καὶ πίπτων εἰς τὰ γόνατα
ὠλοφυράμην· Ὦ Θεέ, ἐκ τῶν ἑπτὰ
ἰδοὺ τὸ ἓν καὶ πάλιν!

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὦ Ναθάν, Ναθάν!
Μὰ τὸν Θεόν, σὺ εἶσαι, σύ, Χριστιανός!
Οὐδεὶς σοῦ εἶναι χριστιανικώτερος!

ΝΑΘΑΝ

'Αγαθῇ τύχῃ! Δι' ὃ σὺ χριστιανὸν
μὲ λέγεις, 'Ιουδαῖον διὰ τὸ αὐτὸ
κ' ἐγὼ σὲ λέγω. — 'Αλλ' εἰς συγκινήσεις μὴ
ἐκλύωμεν ἀλλήλους. Ὥρα πράξεων.
Καὶ ἂν ἀγάπη εἰς τὴν κόρην ἑπταπλῆ
μὲ δέῃ, κ' ἡ ἰδέα μόνον ἐν αὐτῇ

καὶ πάλιν ν' ἀπολέσω τοὺς ἑπτὰ υἱοὺς
ἂν μὲ φονεύῃ, πλὴν ἡ θεία πρόνοια
τὴν θέλει; — ὑπακούω.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Οὕτως ἄριστον!
Αὐτὸ νὰ συμβουλεύσω εἶχον πρόθεσιν.
Ὁ ἀγαθός σου δαίμων μὲ προέλαβε.

ΝΑΘΑΝ

Δὲν θέλει ἔλθει πλὴν ὁ πρῶτος προστυχὼν
νὰ μοὶ τὴν ἀφαιρέσῃ.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὄχι, ὄχι. Πῶς;

ΝΑΘΑΝ

Ὅστις δὲν ἔχει μεῖζον τὸ δικαίωμα,
κᾂν ν' ἀποδείξῃ ἀρχαιότερον ἐμοῦ.—

ΜΟΝΑΧΟΣ

Βεβαίως.

ΝΑΘΑΝ

Ὃ ἡ φύσις ἢ τὸ αἷμ' αὐτῷ
παρέχουσι.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ναὶ, τοῦτο ἐννοῶ κ' ἐγώ.

ΝΑΘΑΝ

Εἰπέ μοι, καὶ ταχέως, ἂν ἡ ἀδελφὸς
ἢ θεῖός τις ὑπάρχῃ, ἢ ἐξάδελφος,
ἢ ἄν τις ἄλλος συγγενής της, εἰς αὐτὸν
δὲν τὴν ἀρνοῦμαι, ταύτην τὴν εἰς κόσμημα
πάσης οἰκίας καὶ παντὸς θρησκεύματος
πλασθεῖσαν καὶ τραφεῖσαν.— Περισσότερα
ἐμοῦ, γνωρίζεις, περὶ τοῦ κυρίου σου
περὶ τῶν συγγενῶν του.

ΜΟΝΑΧΟΣ

'Αγαθὲ Ναθὰν,
φοβοῦμαι ὅτι ὄχι. Ἤδη ἤκουσας
ὅτι ὀλίγον χρόνον ἤμην παρ' αὐτῷ.

ΝΑΘΑΝ

Κἂν δὲν ἠξεύρεις τίνος ἦτον γενεᾶς
ἡ μήτηρ της;— Δὲν ἦτον ἐκ τῶν Στάουφεν;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἴσως. Νομίζω.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ αὐτῆς ὁ ἀδελφὸς
Κοῤῥάδος ἐκαλεῖτο; 'Εκ τῶν Στάουφεν;—
Ναίτης;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἂν ἡ μνήμη δὲν μὲ ἀπατᾷ.
Πλὴν πρόσμεινε. Εἰς μνήμην μοὶ ἐπέρχεται
ὅτι τοῦ μακαρίτου κέκτημαι μικρὸν
βιβλίον. Τὸ ἐπῆρα ἐκ τοῦ στήθους του,
ὅτε εἰς 'Ασκαλῶνα τὸν ἐθάψαμεν.

ΝΑΘΑΝ

Λοιπόν;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Προσευχὰς ἔχει. Ἡμεῖς Σύνοψιν
Τὸ λέγομεν.— 'Εσκέφθην ὅτι δύναται
νὰ χρησιμεύσῃ εἴς τινα χριστιανόν.—
Ὄχ' εἰς ἐμὲ,— διότι τὴν ἀνάγνωσιν
δὲν ἔμαθα.

ΝΑΘΑΝ

Δὲν βλάπτει.—Ἔπειτα λοιπόν;

ΜΟΝΑΧΟΣ

Εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον, ὡς μ' ἐξήγησαν,
εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος ἔγραψεν
ἰδιοχείρως ὅλους του ὁ κύριος
τοὺς συγγενεῖς, καὶ ὅλους τῆς συζύγου του.

ΝΑΘΑΝ

Ὢ εὐτυχία! Τρέξον, σπεῦσον, φέρε το.
Τὸ ἀγοράζω ἰσοστάθμου του χρυσοῦ,
εὐγνωμονῶν προσέτι! Τρέξον, μὴ ἀργῇς.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Προθύμως! Ὅμως ἔγραψεν Ἀραβιστί. (Ἐξέρχεται).

ΝΑΘΑΝ

Ἂς εἶναι. Φέρε — Ὦ Θεέ, ἂν εὐδοκῇς
ἡ κόρη νὰ μοὶ μείνῃ, κ' ἐν ταὐτῷ γαμβρὸς
νὰ μοὶ δοθῇ τοιοῦτος.— Δύσκολον.—Ἀλλὰ
ἂς ἔλθῃ ὅπως ἔλθῃ!— Πλὴν πῶς ἔμαθεν
ὁ Πατριάρχης τοῦτο; Μὴ ἐπιλησθῶ
νὰ ἐρωτήσω. — Τῆς Δαΐας ἆρά γε
μὴ εἶναι ἔργον;

ΣΚΗΝΗ Η'.

ΔΑΪΑ ΝΑΘΑΝ.

ΔΑΪΑ (Σπεύδουσα καὶ τεταραγμένη).

Ὢ! Φαντάσθητι, Ναθάν!

ΝΑΘΑΝ

Τί τρέχει;

ΔΑΪΑ

Ἡ ἀθλία! Πῶς ἐτρόμαξε!
Στέλλει. . . .

ΝΑΘΑΝ

'Ο Πατριάρχης;

ΔΑΪΑ

'Η Χανοὺμ Σιττά,
Τοῦ Σαλαδίνου στέλλ' ἡ ἀδελφή. . .

ΝΑΘΑΝ

Οὐχὶ
ὁ Πατριάρχης;

ΔΑΪΑ

'Η Σιττὰ σᾶς εἶπον. 'Η Χανοὺμ
Σιττὰ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὴν τὴν προσκαλεῖ.

ΝΑΘΑΝ

Τίνα; Τὴν 'Ρέχαν;— Πῶς; Τὴν 'Ρέχαν ἡ Σιττά;
'Η Σιττὰ ὅταν τὴν ἐκάλεσεν, οὐχὶ
ὁ Πατριάρχης...

ΔΑΪΑ

Τί τὰ ἔχεις μὲ αὐτόν;

ΝΑΘΑΝ

Τίποτ' ἐσχάτως παρ' αὐτοῦ δὲν ἤκουσας;
Βεβαίως; Οὔτε τῷ ἐμήνυσας;

ΔΑΪΑ

'Εγὼ
ἐκεῖνον;

ΝΑΘΑΝ

Καὶ ποῦ μένει ὁ τὴν πρόσκλησιν
κομίσας;

ΔΑΪΑ

Ἔμπρός.

ΝΑΘΑΝ

Πρέπει πρὸς ἀσφάλειαν,

νὰ τῷ λαλήσω μᾶλλον μόνος μου. Ἐλθέ.—
Ἂν εἶν' ὁ Πατριάρχης μόνον ἄσχετος! (Ἐξέρχεται)

ΔΑΪΑ

Κ' ἐγώ;—Ἐγὼ φοβοῦμαι ἄλλο τίποτε·
Τί τάχα; Μόνη κόρη, ὡς νομίζεται,
πλουσιωτάτου Ἰουδαίου, μὴ καλὴ
δὲν εἶναι διὰ Τοῦρκον;—Αἴ! Τὴν ἔπαθε,
κακὰ τὴν ἔχει ὁ Ναΐτης, ἂν ἐγὼ
καὶ εἰς τὸ δεύτερόν μου βῆμα δὲν προβῶ,
κ' ἐκείνη ποία εἶναι ἂν δὲν διδαχθῇ.
Ναί, ὥστω θέλω τῆς στιγμῆς ὠφεληθῇ
πρὸς τοῦτο, ἅμα μόν' αἱ δύω εἴμεθα.
Αὕτ' ἡ στιγμή,—ἂς εἶναι τώρα μάλιστα,
ὅταν τὴν συνοδεύσω.—Πρώτη εἴδησις
καθ' ὁδὸν οὕτω, τί θὰ βλάψῃ; Ναί, ὢ! ναί.
Ἢ τώρα πρέπει, ἢ ποτέ.—Ἀπόφασις.

(Ἐξέρχεται κατόπιν τοῦ Ναθάν).

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'.

Δωμάτιον τοῦ Σαλαδίνου ὅπου ἐκομίσθησαν καὶ εἰσέτι κεῖνται τὰ πλήρη βαλάντια.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ, καὶ μετ' ὀλίγον διάφοροι **ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΙ.**

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Εἰσερχόμενος).

Ἰδοὺ, ἀκόμη εἶν' ἐδῶ τὰ χρήματα,
καὶ ὁ Δερβίσης, ἄφαντος! Θὰ ἔπεσεν
εἰς πεσσοὺς, ὅπου ἐλησμόνησ' ἑαυτόν·
τί ἀπορία ἂν κ' ἐμὲ μὲ λησμονῇ; —
Ὑπομονή! — Τί τρέχει;

ΕΙΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Εἴδησις καλὴ,
Σουλτάνε! Φέρω εὐαγγέλια χαρᾶς.
Ἐκ τοῦ Καΐρου ἔρχονται τὰ φορτηγά.
Ἔφθασαν. Φόρον φέρουσιν ἑπτὰ ἐτῶν
ἐκ τοῦ πλουσίου Νείλου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εὖγε, Ἰβραΐμ;
Χαρμόσυνος μοὶ εἶσαι ἄγγελος καλῶν.—
Αἴ! τέλος, τέλος πάντων! — Πολλὰς χάριτας
διὰ τὴν ἀγγελίαν.

ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

(Αἴ λοιπόν; Ἐμπρός!)

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τί περιμένεις; Τώρα λοιπόν, ὕπαγε.

ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Διὰ τὴν ἀγγελίαν τίποτε;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ τί;

ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Δι' ὅ,τι σ' εἶπον, φιλοδώρημα κἀνέν;
Λοιπὸν θὰ εἶμ' ὁ πρῶτος ὃν ὁ Σαλαδὶν
ν' ἀμοίβῃ διὰ λόγων μόνον ἔμαθε;
Πρὸς ὃν ἐφειδωλεύθη; — Δόξα καὶ αὐτό.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Λάβ' ἓν τῶν βαλαντίων τούτων ἀπ' ἐκεῖ.

ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Δὲν τὸ λαμβάνω. Τώρα θενὰ ἤθελες
νὰ μοὶ τὰ δώσῃς ὅλα.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Βλέπεις! — Πρόσελθε
καὶ λάβε δύω. — Ἀληθῶς; Ἀπέρχεται;
Εἰς γενναιοφροσύνην μὲ νικᾷ! — Αὐτῷ
νὰ μὴ λαμβάνῃ εἶν' ἐπαισθητότερον,
παρ' εἰς ἐμὲ νὰ δίδω. — Ἰβραΐμ! — Κ' ἐγὼ
τί ἤθελον, ὀλίγον πρὸ τοῦ τέρματος,
ν' ἀλλάξω ἀφ' ὅ,τ' ἤμην; — Ἂν ὁ Σαλαδὶν
ὡς Σαλαδὶν δὲν θέλῃ ν' ἀποθάνῃ, αἴ!
ἔπρεπε τότε οὐδ' ὡς Σαλαδὶν νὰ ζῇ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Λοιπὸν Σουλτάνε...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἐὰν ἦλθες νὰ μ' εἰπῇς...

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Πῶς ἐξ Αἰγύπτου ἦλθον τὰ φορτώματα.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἠξεύρω.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Ὤ! Ἐξώρας ἔφθασα!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καὶ πῶς
ἐξώρας;— Λάβε,—προθυμίαν ἔδειξας,—
ἕνα τῶν σάκκων, ἢ καὶ δύω.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Εἰπὲ τρεῖς.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ναὶ, νὰ μετρήσῃς ἂν ἠξεύρῃς. Λάβε τους.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Καὶ τρίτος ἄλλος θὲ νὰ ἔλθῃ τὸ λοιπόν·
ἂν δυνηθῇ νὰ ἔλθῃ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς ἂν δυνηθῇ;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Αἴ! ἂν τὰ κόκκαλά του σῶα ἔμειναν.
Κ' οἱ τρεῖς, πῶς ἦλθεν ὡς ἐβεβαιώθημεν
ἡ συνοδία, ἄλλος ἄλλοθεν εὐθὺς
ὡρμήσαμεν. Ὁ πρῶτος πίπτει. Ἔφθασα
πρότερος οὕτω, κ' εἰς τὴν πόλιν πρὸ αὐτοῦ
ἐμβῆκα. Τὰς ὁδούς της πλὴν καλήτερα
ἐμοῦ γνωρίζει ὁ φαγᾶς ὁ Ἰβραΐμ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὤ! τὸν πεσόντα, τὸν πεσόντα, φίλε μου.
Ἵππευσον, σπεῦσον νὰ ἴδῃς τί ἔγινε.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Ἀμέσως τρέχω. Καὶ ἂν εὕρω ὅτι ζῇ,
τῶν βαλαντίων εἶν' αὐτοῦ τὸ ἥμισυ. (Ἐξέρχεται).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πόσον καὶ οὗτος εὐγενὴς καὶ ἀγαθός!—
Τοιούτους Μαμελούκους ἄλλος ἔχει τίς;
Δὲν δικαιοῦμαι νὰ πιστεύσω πῶς αὐτοὶ
πρὸς τὸ παράδειγμά μου διεπλάσθησαν;
Μακρὰν πᾶσα ἰδέα εἰς τὰ ἔσχατα
νὰ μεταβάλω ὅ,τι τοῖς συνήθισα!

ΤΡΙΤΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Σουλτάνε...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰσ' ἐκεῖνος ὅστις ἔπεσεν;

ΤΡΙΤΟΣ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΣ

Ὄχι. Ἀγγέλλω ὁ Ἐμίρης ὁ Μανσόρ,
ὅστις τῆς συνοδίας ἦτον ἀρχηγός,
ὅτι πεζεύει...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Φέρετέ τον, παρευθύς.
Ἰδού τον.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΕΜΙΡΗΣ ΜΑΝΣΟΡ. ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Καλῶς ἦλθες, ὦ Ἐμίρη. Αἴ,
πῶς τὰ ἐπῆγες; Μανσόρ, ἤργισας πολύ.

ΜΑΝΣΟΡ

Τὸ γράμμα τοῦτο λέγει πόσας ταραχὰς

εἰς Θηβαΐδα εἶχεν ὁ Ἀβδοὺλ-Κασὲμ
ὁ στρατηγός σου νὰ δαμάσῃ πρότερον,
πρὶν ἐτολμῶμεν ν' ἀναχθῶμεν. Ἔκτοτε
ἐπέσπευσα ὡς εἶχον τὴν πορείαν μου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πιστεύω εἰς ὃ λέγεις.— Λάβε τὸ λοιπόν,
λάβε ἀμέσως, Μανσὸρ φίλε,— πρόθυμος
εἰς τοῦτο ὅτι εἶσαι τὸ ἠξεύρω,— λάβ' εὐθὺς
νέαν φρουράν, καὶ σπεῦσον.— Πάλιν καθ' ὁδόν!
Θὰ φέρῃς τῶν χρημάτων τὸ πλειότερον
εἰς τοῦ πατρὸς τὸν πύργον, εἰς τὸν Λίβανον.

ΜΑΝΣΟΡ

Εὐθύς. Προθύμως.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἀσθενῆ πλὴν τὴν φρουρὰν
ἰδὲ μὴ λάβῃς. Ἀσφαλὴς ὁ Λίβανος
δὲν εἶναι πλέον. Οἱ Ναΐται, ἤκουσας;
κινοῦνται πάλιν. Πρόσεχε.—Ὅμως ἐλθέ.
Ποῦ μέν' ἡ συνοδία; Θέλω νὰ ἰδῶ
αὐτήν, νὰ ἐπισπεύσω ὅλα μόνος μου.

(Πρὸς τοὺς φρουρούς).

Σεῖς, νὰ εἰπῆτε τῇ Σιττᾷ πῶς ἔφθασα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ φοίνικες πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Ναθάν.

Ὁ ΝΑΪΤΗΣ, περιπατῶν.

Δὲν θὰ πατήσω, ὄχι, εἰς τὸν οἶκόν του.—
Θὰ φανῇ ἔξω τέλος πάντων.— Ἄλλοτε
πόσον προθύμως μ' ἔβλεπον, πόσον εὐθύς! —
Θὰ τὸ ἰδῶ καὶ τοῦτο, πρὸ τοῦ οἴκου του

νὰ μοὶ ἀπαγορεύσῃ τὸν περίπατον!
Αἴ! Πλὴν πῶς εἶμαι εὐερέθιστος κ' ἐγώ! —
Τί κατ' αὐτοῦ τοσοῦτον μὲ παρώξυνε;—
Εἶπεν: Εἰσέτι δὲ μ' ἀρνεῖται τίποτε·
καὶ νὰ τὸν πείσῃ ἔμελλεν ὁ Σαλαδίν.—
Μὴ ἐν ἐμοὶ φωλεύει ὁ Χριστιανὸς
μᾶλλον ἢ ὅ,τι ὁ Ἑβραῖος ἐν αὐτῷ;—
Τίς ἑαυτὸν γινώσκει; Ἄλλως διατί
νὰ τῷ προσάπτω τὴν μικρὰν κλοπήν, δι' ἧς
ἠδίκησε διώξας τὸν Χριστιανόν;
Μικρὰ κλοπὴ δὲν ἦτο. Πλάσμα ὡς αὐτή! —
Πλάσμα; Καὶ τίνος πλάσμα:—Μὴ τοῦ δούλου, ὅς
ὑπεξαιρέσας εἰς τοῦ βίου τὴν ἀκτὴν
τὴν ἔρημον τὸν λίθον ἀκατέργαστον
ἀπέδρα;—Τοῦ τεχνίτου μᾶλλον, τοῦ μορφὴν
ἰδόντος θείαν εἰς τὸν ὄγκον, καὶ αὐτὴν
πλάσαντος.—Ἆ! Θὰ μένῃ πάντοτε πατὴρ
τῆς Ῥέχας, εἰς τὸ πεῖσμα τοῦ γεννήσαντος
Χριστιανοῦ, ἐκείνου, μένει πάντοτε
ὁ Ἰουδαῖος! — Ὡς Χριστιανὴν ἁπλῶς,
χωρὶς τῶν ὅσα μόνον εἷς τῇ ἔδωκε
τοιοῦτος Ἰουδαῖος, ἂν τὴν φαντασθῶ,
εἰπέ, καρδία,— τί θὰ εἶχεν ἱκανὸν
νὰ σοὶ ἀρέσῃ; Τίποτε! Ἐλάχιστον!
Καὶ τὸ μειδίαμά της, καὶ αὐτὸ σπασμὸς
γλυκὺς ἂν ἦτον μόνον τῶν χειλέων της,
καὶ ὅ,τι θὰ προὐκάλει τὸ μειδίαμα
τῆς χάριτός του ἂν δὲν ἦτον ἄξιον.—
Οὔτε αὐτό της τὸ μειδίαμα! Συχνὰ
εἰς ψευδοευφυΐαν, εἰς κουφότητας,

εἰς κενὸν σκῶμμα, εἰς κολάκων τέχνασμα
κ' εἰς ἐρωτοτροπίας, ὡραιότερον
νὰ σπαταλᾶται δὲν τὸ εἶδα;— Μ' εἵλκυσε;
Μ' ἔδωκε πόθον πτερυγίζων εἰς τὸ φῶς
αὐτοῦ τὸ θάλπον νὰ διέλθω τὴν ζωήν;
Δὲν τὸ νομίζω· ὅμως ἐξανίσταμαι
κατὰ τοῦ δόντος τὴν ἀξίαν εἰς αὐτήν!
Διατί τοῦτο;—Ἄξιος τοῦ γλευασμοῦ
μὴ ἄρα εἶμαι ὃν μ' ἀπηύθυν' ἔσχατον
ὁ Σαλαδῖνος; Ἤδη καὶ αὐτὸ κακόν,
πῶς ἐδυνήθη οὕτω νὰ μὲ κρίνῃ. Πῶς
μικρὸς θὰ τῷ ἐφάνην, περιφρονητός!—
Καὶ ταῦτα πάντα χάριν κόρης;—Κοὺρδ, ὦ Κοὺρδ,
δὲν εὐπλοοῦμεν. Στρέψον τὸ πηδάλιον!
Ἂν τῆς Δαίας ἦσαν φλυαρήματα;
Καὶ πῶς ν' ἀποδειχθῶσιν;—Ἰδού, ἔρχεται
ἐκτὸς τοῦ οἴκου τέλος. Καὶ συνομιλεῖ
σπουδαίως.—Μετὰ τίνος;—Μετ' ἐκείνου; πῶς;
μετὰ τοῦ μοναχοῦ μου;—Ἔμαθε λοιπὸν
βεβαίως πάντα! Κ' ἐπροδόθη πιθανῶς
ἤδ' εἰς τὸν Πατριάρχην!— Κακοκέφαλος
ἐγώ, τί ἔχω πράξει!— Μόνος εἷς σπινθὴρ
τοῦ πάθους τούτου πῶς τοῦ ἐγκεφάλου μας
τὸ πλεῖστον καίει! Ἀποφάσισον εὐθὺς
τί τὸ πρακτέον.— Κατὰ μέρος θὰ σταθῶ
νὰ τοὺς προσμείνω παρεκεῖ στιγμάς τινας.
Ἴσως ταχέως μακρυνθῇ ὁ Μοναχός.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΝΑΘΑΝ. Ὁ ΜΟΝΑΧΟΣ.

ΝΑΘΑΝ (πλησιάζων αὐτόν).

Ἀδελφὲ, πάλιν τὴν εὐγνωμοσύνην μου
δέχθητι.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὅπως καὶ τὴν ἰδικήν μου σεῖς.

ΝΑΘΑΝ

Ἐγώ; τὴν ἐδικήν σου; Ἆρα διατί;
Διότ' ἰδιοτρόπως σοὶ ἐπέβαλλον
ὅ,τι σοὶ εἶναι περιττόν;— Τοὐλάχιστον
ἡ ἰδιοτροπία ἂν ἐνέδιδεν
ἡ ἐδική σου εἰς τὴν ἐδικήν μου, ἂν
διὰ τῆς βίας πλουσιώτερος ἐμοῦ
νὰ γίνῃς δὲν ἠρνεῖσο!

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀλλὰ κτῆμά μου
δὲν ἦτο τὸ βιβλίον. Εἰς τὴν κόρην του
ἀνῆκεν, αὐτῆς μόνης κληρονόμημα.—
Αὐτὴ μὲν σ' ἔχει·— ὅμως δῴοι ὁ Θεὸς
μὴ, πῶς τοσαῦτα ἔπραξας ὑπὲρ αὐτῆς,
ποτὲ μετανοήσῃς.

ΝΑΘΑΝ

Εἶναι δυνατόν;
Μὴ φοβοῦ τοῦτο.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ναὶ, ναὶ, μάλιστα. Ἀλλὰ
οἱ Πατριάρχαι κ' οἱ Ναΐται...

ΝΑΘΑΝ

Δύνανται
βλάβην τοσαύτην νὰ μοὶ ἐπιφέρωσιν,
ὥστε νὰ μ' ἐπιβάλῃ μεταμέλειαν;
Παντάπασιν.—Ἀλλ' εἶσαι τόσον βέβαιος
ὅτι Ναΐτης ἐξεγείρει κατ' ἐμοῦ
τὸν Πατριάρχην;...

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀμφιβάλλω ἄλλος τις
ἂν εἶναι. Πρὸ ὀλίγου εἶδον παρ' αὐτῷ
Ναΐτην ἕνα, καὶ ἐξ ὅσων ἤκουσα,
τοῦτο εἰκάζω.

ΝΑΘΑΝ

Ἀλλ' ἐν Ἱερουσαλὴμ
εἷς εἶναι μόνος. Τὸν γνωρίζω δὲ αὐτόν.
Φίλος μου εἶναι. Νέος εἶναι κ' εὐγενὴς
κ' εἰλικρινής.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐκεῖνος εἶν' ὁ ἴδιος.
Ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον δὲν συνᾴδει πάντοτε
ὅ,τ' εἴμεθα πρὸς ὅ,τι θενὰ ἔπρεπε.

ΝΑΘΑΝ

Δυστυχῶς, ὄχι.—Ἔστω. Ὅστις δύναται
ἂς πράξῃ ὅ,τι δύναται. Τὴν βίβλον σου,
ἀδελφέ, ἔχων, ὅλα, ὅλους ἀψηφῶ·
καὶ εἰς τοῦ Σαλαδίνου τρέχω μετ' αὐτῆς.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ὥραν καλήν. Ἀφήνω νὰ ὑπάγετε.

ΝΑΘΑΝ

Οὐδ' ἅπαξ κᾂν τὴν εἶδες.—Ὦ! ἐπίστρεψον

ταχέως. Ἔρχου συνεχῶς.—Ἂν σήμερον
ὁ Πατριάρχης μόνον δὲν νοήσῃ τι!—
Πλὴν τί; Εἰπέ το εἰς αὐτὸν καὶ σήμερον,
ἐὰν θελήσῃς.

ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐγὼ ὄχι. Χαίρετε. (Ἀναχωρεῖ).

ΝΑΘΑΝ

Μὴ μᾶς λησμόνει, ἀδελφέ μου.—Ὦ Θεὲ,
Ἐὰν ἀμέσως, πίπτων εἰς τὰ γόνατα
ἐνταῦθα ἐν ὑπαίθρῳ, μ' ἦτον δυνατὸν
νὰ σὲ δοξάσω! Πῶς ὁ κόμβος λύεται
ἀφ' ἑαυτοῦ, ὃν τόσον εἶχον φοβηθῆ!—
Πῶς ἀναπνέω ἐλαφρότερον, ἐξ οὗ
οὐδὲν νὰ κρύψω μ' ἔμεινεν ἀπ' οὐδενὸς,
καὶ τῶν ἀνθρώπων δύναμαι ἀπέναντι
ἐλεύθερος νὰ βαίνω, ὅπως δύναμαι
ἀπέναντί σου, τοῦ μὴ χρείαν ἔχοντος
τὸν ἄνθρωπον νὰ κρίνῃς πρὸς τὰς πράξεις του,
ὅσαι σπανίως εἰσὶ πράξεις του, Θεέ!

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΝΑΘΑΝ. Ὁ ΝΑΪΤΗΣ, ἐρχόμενος πλαγίως πρὸς αὐτόν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ναθὰν, περίμενέ με· Πρόσλαβε κ' ἐμέ.

ΝΑΘΑΝ

Τίς κράζει;—Σὺ, ἱππότα; Καὶ τί ἔγινες;
Εἰς τοῦ Σουλτάνου πῶς δὲν μὲ συνώδευσας;

ΝΑΪΤΗΣ

Δὲν σ' εὗρον. Μὴ ὀργίζου.

ΝΑΘΑΝ

Παντελῶς ἐγώ·
ἀλλ' ὁ Σουλτάνος;...

ΝΑΪΤΗΣ

Ἦσο ἔξω τὴν στιγμὴν
ἐκείνην.

ΝΑΘΑΝ

Ἆ! τὸν εἶδες; τὸν ὡμίλησας;
Ἄριστον!

ΝΑΪΤΗΣ

Ὅμως ἤθελε νὰ μᾶς ἰδῇ
ὁμοῦ τοὺς δύω.

ΝΑΘΑΝ

Τὸ καλήτερον. Ἐλθέ.
Ἐκεῖ διηυθυνόμην.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἠμπορῶ, Ναθὰν
νὰ σ' ἐρωτήσω ποῖος εἶν' ὁ ἐξελθών;

ΝΑΘΑΝ

Δὲν τὸν γνωρίζεις;

ΝΑΪΤΗΣ

Εἶναι ὁ καλόδουλος
θαῤῥῶ, ἐκεῖνος μοναχὸς, εἰς ὃν συχνὰ
ὁ Πατριάρχης δίδει ἔργον ἰχνευτοῦ.

ΝΑΘΑΝ

Πιθανὸν τοῦτο. Ὄντως εἶν' ἡ θέσις του
παρὰ τῷ Πατριάρχῃ.

ΝΑΪΤΗΣ

Καλὸν τέχνασμα!
Ὡς πρόδρομον τοῦ δόλου τὴν ἀφέλειαν
νὰ στέλλῃ.

ΝΑΘΑΝ

'Αλλ' εὐήθη, ὄχι εὐσεβῆ
ἀφέλειαν.

ΝΑΪΤΗΣ

Πιστεύων εἰς τὴν εὐσεβῆ
οὐδεὶς ὑπάρχει Πατριάρχης.

ΝΑΘΑΝ

Δι' αὐτὸν
σοὶ ἐγγυῶμαι. Πρὸς οὐδὲν ἀνάξιον
δὲν θέλει δώσει εἰς τὸν Πατριάρχην του
βοηθὸν χεῖρα.

ΝΑΪΤΗΣ

Φαίνεται τοιοῦτος, ναί. —
Δὲν σ' εἶπε δι' ἐμέ τι; Δὲν μ' ἀνέφερε;

ΝΑΘΑΝ

Σέ; — ὢ! κυρίως ὄχι. Δὲν πιστεύω κᾂν
τὸ ὄνομά σου νὰ γνωρίζῃ.

ΝΑΪΤΗΣ

Οὐδ' ἐγώ.

ΝΑΘΑΝ

Περί τινος Ναΐτου, ναὶ, μοὶ εἶπέ τι.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ τί;

ΝΑΘΑΝ

Πλὴν δὲν ἠμπόρει νὰ σὲ ἐννοῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἰπέ· τίς οἶδε;

ΝΑΘΑΝ

Ὅτι μὲ κατέδωσεν
εἷς τις Ναΐτης εἰς τὸν Πατριάρχην του.

ΝΑΙΤΗΣ

Κατέδωσεν; — Ἐψεύσθη, καὶ μὲ συγχωρεῖ. —
Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶμαι ν' ἀρνηθῶ, Ναθάν,
τὰς ἐμὰς πράξεις. Ἔπραξα ὃ ἔπραξα.
Ἀλλ' οὔτε εἶμαι ὅστις πᾶν ὃ ἔπραξε
θενὰ ὑπερασπίσῃ ὡς καλῶς πραχθέν.
Διὰ τὸ σφάλμα νὰ αἰσχύνωμαι πρὸς τί,
ἂν νὰ τὸ διορθώσω ἔχω πρόθεσιν;
Καὶ δὲν ἠξεύρω πόσην ἔχει δύναμιν
ὁ ἄνθρωπος πρὸς τοῦτο;— Ἄκουσον, Ναθάν.—
Τοῦ μοναχοῦ σου ὁ Ναΐτης εἶμ' ἐγώ,
ὅστις σοὶ εἶπαν ὅτι σὲ κατέδωσε. —
Γνωστὸν σοὶ εἶναι τί μ' ἠρέθιζε, καὶ πῶς
ἀνέβραζε τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας μου.
Ὁ ἄφρων! Ἦλθον, ἐγκαρδίως, ἐκ ψυχῆς,
περίπτυξιν ἐπόθουν τῆς ἀγκάλης σου.
Πλὴν πῶς μ' ἐδέχθης!—Τί ψυχρῶς,—τί χλιαρῶς!—
Καὶ χεῖρον εἶναι τοῦ ψυχροῦ τὸ χλιαρόν. —
Ἐπιτετηδευμένως πῶς μ' ἀπέφευγες!
καὶ δι' ἀσκόπων, φρούδων ἐρωτήσεων
ἐφαίνεσο σπουδάζων ν' ἀποκρίνησαι!
Πρέπει καὶ τώρα, ἵνα μὴ ἐξάπτωμαι,
νὰ λησμονῶ ἐκεῖνα.—Ἄκουσον, Ναθάν.—
Ἔβραζον ὅλως, ὅτε μυστηριωδῶς
προσῆλθεν ἡ Δαΐα, καὶ μ' ἐκένωσε
τὸ μυστικόν της· κ' εἰς αὐτὸ ἐνόμισα
πῶς τῆς αἰνιγματώδους σῆς διαγωγῆς
τὴν λύσιν εὗρον.

ΝΑΘΑΝ

Πῶς;

ΝΑΪΤΗΣ

Ὡς τέλους ἄκουσον.
Ἐνόμιζον ν' ἀφήσῃς πῶς δὲν ἤθελες
χριστιανὸς τὴν λείαν ν' ἀφαιρέσῃ, ἣν
εἶχες θηρεύσει ἐπὶ τῶν χριστιανῶν.
Καὶ οὕτω μοὶ ἐπῆλθε μίαν καὶ καλὴν
τὸ ξίφος νὰ σοὶ θέσω εἰς τὸν τράχηλον.

ΝΑΘΑΝ

Καὶ καλήν, λέγεις, καὶ καλήν;—Ποῦ τὸ καλόν;

ΝΑΪΤΗΣ

Δὲν ἔπραξα ὡς πρέπει.—Ἄκουσον, Ναθάν.—
Ναί, σὺ δὲν πταίεις, κ' ἡ Δαΐα ἡ μωρὰ
τί λέγει δὲν ἠξεύρει.—Σὲ μισεῖ αὐτή,
καὶ νὰ σ' ἐμπλέξῃ μόνον θέλ' εἰς πράγματα.—
Πιθανὸν εἶναι, πιθανόν· καὶ εἰμ' ἐγὼ
ἄκριτος κέπφος, ὅστις μόνον πάντοτε
κατὰ τὰ δύω ἄκρα ὀνειροπολῶ,
ὑπερπηδῶν τὸ δέον ἢ λειπόμενος.
Καὶ τοῦτο εἶναι πιθανὸν—Συγχώρει με,
Ναθάν.

ΝΑΘΑΝ

Ἀνίσως οὕτω μὲ ἐξέλαβες...

ΝΑΪΤΗΣ

Τὸν Πατριάρχην ἐπεσκέφθην· ὄνομα
δὲν εἶπον ὅμως. Ψεῦδος εἶναι· ἤκουσας.
Γενικῶς μόνον οὕτω τὴν ὑπόθεσιν
τῷ διηγήθην, ἀπαιτῶν τὴν γνώμην του.
Καλήτερον καὶ τοῦτο ἐὰν ἔλειπεν.
Ὁ Πατριάρχης ὅτι εἶναι κάθαρμα
δὲν ἤξευρον; Δὲν ἦτο προτιμότερον

τὸν λόγον νὰ ζητήσω παρὰ σοῦ αὐτοῦ;
καὶ νὰ ἐκθέσω ἔπρεπεν εἰς κίνδυνον
τὴν δυστυχῆ σου κόρην τοῦ νὰ στερηθῇ
πατρὸς τοιούτου; — Ἔστω πλὴν, δὲν ἔβλαψε.
Τοῦ Πατριάρχου ὁ πανοῦργος χαρακτὴρ,
ὁ κατ' οὐδὲν οὐδόλως μὴ διαψευσθεὶς,
διὰ τῆς βραχυτάτης μ' ἐπανέφερεν
εἰς ἐμαυτὸν καὶ πάλιν. — Ἄκουσον, Ναθὰν,
ἄκουσον ὅλα. — Ἔστω ὅτι κ' ἔμαθε
τὸ ὄνομά σου· τί πρὸς τοῦτο; ἄλλο τί; —
Τὴν κόρην ν' ἀπαιτήσῃ μόνον δύναται,
ἂν ἐδική σου εἶναι, ἄλλου δ' οὐδενός·
κ' ἐξ ἐδικοῦ σου οἴκου μόνον ἠμπορεῖ
αὐτὴν νὰ σύρῃ εἰς τὸ μοναστήριον. —
Δός την μοι τότε. — Δός την μοι, καὶ ἄφες τον
νὰ ἔλθῃ. — Ἆ! Θὰ μάθῃ ἂν εἶν' εὔκολον
νὰ μοῦ ἁρπάσῃ τὴν γυναῖκα. — Δός μοι την
ταχέως, εἴτε εἶναι κόρη σου ἢ μὴ,
ἢ Ἰουδαία εἶναι ἢ Χριστιανὴ,
ἢ οὐδὲν τούτων, δός την· οὐδὲ σήμερον,
οὐδὲ δι' ὅλης τῆς ζωῆς μου πώποτε,
θὰ σ' ἐρωτήσω. Ἔστω ὅ,τι δήποτε.

ΝΑΘΑΝ

Φρονεῖς πῶς ἔχω λόγους τὴν ἀλήθειαν
νὰ κρύψω.

ΝΑΙΤΗΣ

Ἔστω ὅ,τι εἶναι.

ΝΑΘΑΝ

Οὐδ' εἰς σὲ
οὐδὲ εἰς ἄλλον ἐνδιαφερόμενον

ἠρνήθην ὅτι εἶναι παῖς χριστιανή,
κ' ἐπιτροπευομένη μόνον ὑπ' ἐμοῦ. —
Διατί δ' ἔτι δὲν τῇ τ' ὡμολόγησα; —
Τὴν δικαιολογίαν μόνον εἰς αὐτὴν
ὀφείλω.

ΝΑΪΤΗΣ

Ποτὲ ταύτην δὲν θὰ χρειασθῇς.
Τὴν χαρὰν ἄφες εἰς αὐτὴν, δι' ὀφθαλμῶν
νὰ μὴ σ' ἴδῃ ποτ' ἄλλων. Φείσθητι αὐτῆς·
μὴ μάθῃ τοῦτο. — Εἶσαι μόνος κύριος
αὐτῆς ἀκόμη. Δός μοι την. Μόνος ἐγὼ
νὰ σοὶ τὴν σώσω κ' ἐκ δευτέρου ἠμπορῶ, —
καὶ θέλω.

ΝΑΘΑΝ

Ναὶ, ἠμπόρεις, ναὶ, ἠμπόρεις. Πλὴν
οὐχὶ καὶ τώρα πλέον. Εἶν' ἐξώρας.

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς
εἶν' ἐξώρας;

ΝΑΘΑΝ

Χάρις εἰς τὸν Πατριάρχην.

ΝΑΪΤΗΣ

Τί;
τὸν Πατριάρχην; Χάρις; πρὸς αὐτόν; Εἰς τί;
εἰς τί; εἰς τί;

ΝΑΘΑΝ

Πῶς τώρα γνῶσιν ἔχομεν
οἱ συγγενεῖς της τίνες· καὶ γνωρίζομεν
εἰς τίνας χεῖρας ἔχει νὰ παραδοθῇ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἄς τῷ γνωρίσῃ διὰ τοῦτο χάριτας,
ὅστις καὶ ἀνωτέρας θὰ τῷ χρεωστῇ.

ΝΑΘΑΝ

Ἐκ τούτων πρέπει νὰ τὴν λάβῃς, καὶ οὐχὶ
ἐκ τῶν ἐμῶν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀθλία Ῥέχα! Πόσα σοι
ἐπέρχονται, ἀθλία Ῥέχα! Συμφορὰ
εἰς σὲ θὰ εἶναι ὅ,τ' εἰς ἄλλας ὀρφανὰς
εἶν' εὐτυχία! — Ποῦ εἰσὶν οἱ συγγενεῖς,
Ναθὰν, αὐτῆς;

ΝΑΘΑΝ

Ποῦ εἰσί;

ΝΑΪΤΗΣ

Τίνες εἰσί;

ΝΑΘΑΝ

Πρὸ πάντων ἀνευρέθη εἷς της ἀδελφὸς,
παρ' οὗ θὰ τὴν ζητήσῃς.

ΝΑΪΤΗΣ

Εἷς της ἀδελφός;
Τί ἀδελφὸς εἶν' οὗτος; στρατιώτης, ἢ
ἱερεὺς ἴσως; — Κᾂν νὰ μάθω, παρ' αὐτοῦ
τί νὰ ἐλπίζω.

ΝΑΘΑΝ

Εἶναι ἐξ αὐτῶν οὐδὲν,
καθὼς νομίζω — ἢ ἀμφότερα. Καλῶς
δὲν τὸν γνωρίζω.

ΝΑΪΤΗΣ

Κατὰ τ' ἄλλα;

ΝΑΘΑΝ

'Αγαθός.

Καλῶς ἡ 'Ρέχα θὰ διάγῃ παρ' αὐτῷ.

ΝΑΙΓΗΣ

Χριστιανὸς εἶν' ὅμως! — Ὦ! 'Ενίοτε
ἀμηχανῶ πῶς πρέπει νὰ σὲ ἐννοῶ.
Μὴ κατ' ἐμοῦ ὀργίζου. — 'Εν Χριστιανεῖς
νὰ παίξῃ δὲν θὰ πρέπῃ τὴν Χριστιανήν;
Πολὺ δὲ ἀφ' οὗ παίξῃ καὶ προσποιηθῇ,
δὲν θενὰ γίνῃ μέχρι τέλους; Τὸν καλὸν
σίτον, ὃν ἔχεις σπείρει, τὸ ζιζάνιον
δὲν θέλει πνίξει τέλος; — 'Αδιαφορεῖς;
καὶ δύνασαι οὐχ ἧττον νὰ μοὶ λέγῃς, — σύ, —
παρὰ τῷ ἀδελφῷ της πῶς καλῶς αὐτὴ
θενὰ διάγῃ.

ΝΑΘΑΝ

Τὸ ἐλπίζω. Τὸ φρονῶ.
Καὶ παρ' ἐκείνῳ ἂν τῇ λείψῃ τίποτε,
δὲν ἔχει σέ, κ' ἐμὲ δὲν ἔχει πάντοτε;

ΝΑΙΤΗΣ

Τί νὰ τῇ λείψῃ; Μὴ ὁ φίλος ἀδελφὸς
τροφὴν κ' ἐνδυμασίαν καὶ τραγήματα
κ' ἐν ἀφθονίᾳ πάντα κόσμον καὶ στολὴν
εἰς τὴν φιλτάτην δὲν θὰ δίδῃ ἀδελφήν;
Τί ἄλλο θέλει ἡ φιλτάτη ἀδελφή; —
Ἆ! ναί, καὶ ἄνδρ' ἀκόμη θὰ χρειάζηται! —
Αἴ; ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρός του, καὶ αὐτόν,
ναί, καὶ αὐτὸν ὁ φίλος θέλει ἀδελφὸς
τῇ προμηθεύσει, ὅπως, — ὅστις εὑρεθῇ
ἄριστος πάντων, χριστιανικώτατος! —

Ναθὰν, Ναθάν! Ὁποῖον πλάσας ἄγγελον,
ἀφήνεις ἄλλοι νὰ τὸν καταστρέφωσι!

ΝΑΘΑΝ

Ὦ! Οὐδεὶς φόβος! Θέλει τῆς ἀγάπης μας
ἀξία μένει πάντοτε.

ΝΑΪΤΗΣ

Μὴ, μὴ εἰπῇς
αὐτό. Μὴ τὴν ἀγάπην λέγε τὴν ἐμήν.
Δὲν δέχεται κἀμμίαν ἔκπτωσιν αὐτή·
οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην· οὐδ' ὀνόματος. —
Ἀλλὰ, εἰπέ μοι. Ἔχει τὴν ὑπόνοιαν
τί τῇ συμβαίνει;

ΝΑΘΑΝ

Ἴσως, ἂν καὶ ἀγνοῶ
πόθεν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἂς εἶναι. Πρέπει ὅπως δήποτε,
πρέπει τὴν τύχην ἥτις τὴν ἐπαπειλεῖ
παρ' ἐμοῦ πρώτου νὰ τὴν μάθῃ. Τὸν σκοπὸν
νὰ μὴ τῇ ὁμιλήσω οὔτε τὴν ἰδῶ
πρὶν ἐδικήν μου δύναμαι νὰ τὴν καλῶ,
ἀφήνω. Σπεύδω...

ΝΑΘΑΝ

Μεῖνε. Ποῦ;

ΝΑΪΤΗΣ

Ποῦ; Εἰς αὐτήν.
Νὰ ἰδῶ θέλω ἂν τῆς κόρης ἡ ψυχὴ
ἀνδρὸς δύναμιν ἔχῃ, καὶ ἀπόφασιν
αὐτῆς ἀξίαν νὰ συλλάβῃ δύναται.

ΝΑΘΑΝ

Τὴν ποίαν;

ΝΑΪΤΗΣ

Σὲ νὰ παύσῃ καὶ τὸν ἀδελφὸν
λογιζομένη...

ΝΑΘΑΝ

Καὶ;...

ΝΑΪΤΗΣ

Νὰ ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ. —
Καὶ Μουσουλμάνου ἐὰν πρόκειται γυνὴ
νὰ γίνῃ.

ΝΑΘΑΝ

Μεῖνε. Δὲν εὑρίσκεται ἐντός.
Εἰς τῆς Σιττᾶς ἐπῆγεν, εἰς τῆς ἀδελφῆς
τοῦ Σαλαδίνου.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀπὸ πότε; Διατί;

ΝΑΘΑΝ

Ἂν θέλῃς δὲ συγχρόνως καὶ τὸν ἀδελφὸν
ἐκεῖ νὰ εὕρῃς, ἀκολούθει με.

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς; πῶς;
Τὸν ἀδελφὸν τῆς Ῥέχας, ἢ τὸν τῆς Σιττᾶς;

ΝΑΘΑΝ

Αἴ! Ἴσως ἀμφοτέρους. Ἀλλ' ἐλθὲ ἐλθέ.
Παρακαλῶ, ἱππότα, ἀκολούθει με.
(Ἐξέρχεται ὁδηγῶν αὐτόν.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

(Τὸ χαρέμιον τῆς Σιττᾶς.)

ΣΙΤΤΑ καὶ ΡΕΧΑ, συνδιαλεγόμεναι.

ΣΙΤΤΑ

Γλυκεῖα κόρη, πόσην μ' ἔδωκας χαράν.

Ἀλλ' ἄφες τὴν δειλίαν· μὴ στενοχωροῦ.
Ἔσο φαιδρά. Ὁμίλει. Ἐμπιστεύου μοι.

ΡΕΧΑ

Ἡγεμονίς...

ΣΙΤΤΑ

Μὴ τίτλους. Κάλει με Σιττάν, —
φίλην σου, — ἀδελφήν σου, — ἢ μητέρα σου
μικράν. — Νὰ εἶμαι σχεδὸν ἦτον δυνατόν. —
Τοσοῦτον νέα! κ' εὐσεβής! καὶ φρόνιμος!
Ὢ! πόσα δὲν ἠξεύρεις, δὲν ἀνέγνωσας!

ΡΕΧΑ

Ν' ἀνέγνωσα; — Χλευάζεις τὴν μικράν, Σιττά,
τὴν ἀμαθῆ σου ἀδελφήν. Δὲν ἔμαθα
σχεδὸν ν' ἀναγινώσκω.

ΣΙΤΤΑ

Ἆ! πῶς ψεύδεσαι!

ΡΕΧΑ

Ὀλίγον τοῦ πατρός μου μόνον τὴν γραφήν.
Περὶ βιβλίων πῶς λαλεῖς ἐνόμιζον.

ΣΙΤΤΑ

Ὢ! ναί, περὶ βιβλίων.

ΡΕΧΑ

Μ' εἶναι δύσκολον
ν' ἀναγινώσκω εἰς βιβλία.

ΣΙΤΤΑ

Ὁμιλεῖς
σπουδαίως;

ΡΕΧΑ

Ναί, σπουδαίως λέγω. Τὴν ψυχρὰν
σοφίαν τῶν βιβλίων, ἣν χαράττουσι

νεκρὰ σημεῖα εἰς τὰς κεφαλὰς ἡμῶν,
ὀλίγον ὁ πατήρ μου ἀγαπᾷ.

ΣΙΤΤΑ

Οὐαί!
τί λέγεις; — Ὅμως καὶ διόλου ἄδικον
δὲν ἔχει! — Ὅσα δὲ ἠξεύρεις;...

ΡΕΧΑ

Ἔμαθον
ἀπὸ τοῦ στόματός του. Κ' ἔτι δύναμαι
ἐπὶ τῶν πλείστων νὰ σ' εἰπῶ πῶς, πότε, ποῦ,
καὶ διὰ ποῖον λόγον τὰ ἐδίδαξεν.

ΣΙΤΤΑ

Οὕτως ἀναμφιβόλως καλητέρ' αὐτῶν
εἶν' ἡ ἀλληλουχία, καὶ διδάσκεται
ἡ ψυχὴ πᾶσα ἐνταυτῷ.

ΡΕΧΑ

Καὶ ἡ Σιττὰ
ὀλίγιστα βεβαίως θεν' ἀνέγνωσεν,
ἢ τίποτε.

ΣΙΤΤΑ

Πῶς τοῦτο; — Δὲν καυχῶμαι μὲν
ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ· ὅμως ἤθελον
τὸν λόγον σου νὰ μάθω· τίς ὁ λόγος σου.

ΡΕΧΑ

Εἶναι τοσοῦτον ἄπλαστος, καὶ ἀφελής,
καὶ φυσική...

ΣΙΤΤΑ

Καὶ τότε;

ΡΕΧΑ

Λέγει ὁ πατὴρ

πῶς τὰ βιβλία οὕτω μᾶς ἀφήνουσι
σπανίως.

ΣΙΤΤΑ

Ὁ πατήρ σου, ὤ! τί ἄνθρωπος
πρέπει νὰ εἶναι!

ΡΕΧΑ

Ναί, δὲν εἶναι ἀληθές;

ΣΙΤΤΑ

Πάντοτε καὶ εἰς πάντα βάλλ' εἰς τὸν σκοπόν!

ΡΕΧΑ

Ναί, ναί!—Καὶ ὅμως τοῦτον τὸν πατέρα μου...

ΣΙΤΤΑ

Φιλτάτη μου, τί ἔχεις;

ΡΕΧΑ

Τὸν πατέρα μου
τοῦτον...

ΣΙΤΤΑ

Θεέ μου, κλαίεις!

ΡΕΧΑ

Τὸν πατέρα μου
αὐτόν... Ἄ! πρέπει νὰ λυθῇ ἡ σιωπή!
Ἀέρ', ἀέρα θέλει ἡ καρδία μου...
(Ῥίπτεται δακρυῤῥοοῦσα εἰς τοὺς πόδας της.)

ΣΙΤΤΑ

Τί σοὶ συμβαίνει; Ῥέχα!

ΡΕΧΑ

Τὸν πατέρα μου
νὰ στερηθῶ θὰ πρέπῃ!

ΣΙΤΤΑ

Νὰ τὸν στερηθῇς;
Αὐτόν;—Ποτέ.—Ἀνάστα!—Ἔσο ἥσυχος!

ΡΕΧΑ

Ματαίως ἀδελφή μου δὲν προσέφερες
καὶ φίλη μου νὰ εἶσαι.

ΣΙΤΤΑ

Τὸ προσέφερα,
καὶ εἶμαι! Ἀλλ' ἐγείρου. Εἰς βοήθειαν
θὰ πρέπει ἄλλως νὰ καλέσω.

ΡΕΧΑ (Συνελθοῦσα ἐγείρεται.)

Σύγγνωθι!
ὢ, σύγγνωθι! Ἐκ λύπης ἐλησμόνησα
τίς εἶσαι. Οὔτε στεναγμοὶ πρὸ τῆς Σιττᾶς,
οὐδὲ ἀπελπισίας ὠφελοῦν κραυγαί.
Ἡ ψυχρὰ μόνον φρόνησις, ἡ ἤρεμος,
δύναμιν ἔχει ἐπ' αὐτῆς κ' ἐπιῤῥοήν.
Ὁ ἐν ὀνόματί της ὁμιλῶν, νικᾷ.

ΣΙΤΤΑ

Λοιπόν;

ΡΕΧΑ

Μὴ ἐπιτρέπῃς, φίλη, ἀδελφὴ,
μὴ ἐπιτρέπῃς νὰ μοὶ ἐπιβάλωσιν
ἄλλον πατέρα.

ΣΙΤΤΑ

Νὰ σοὶ ἐπιβάλῃ; Τίς;
Τίς δύναται νὰ θέλῃ; Τίς, φιλτάτη μου;

ΡΕΧΑ

Τίς; Ἡ καλή μου, ἡ κακὴ Δαΐα μου,
αὐτὴ νὰ θέλῃ δύναται,— νὰ δυνηθῇ
θέλει.— Δὲν τὴν γνωρίζεις ἴσως τὴν καλὴν
κακὴν Δαΐαν.—Ὁ Θεὸς νὰ συγχωρῇ —
νὰ τὴν ἀμείβῃ ὁ Θεός! Τόσον καλὸν,—
κακὸν τοσοῦτον μ' ἔκαμε!

ΣΙΤΤΑ

Εἰς σὲ κακόν;
Καλὸν ὀλίγον πρέπει τότε εἰς αὐτὴν
νὰ ἐνυπάρχῃ;

ΡΕΧΑ

Ὄχι, ὤ! πολὺ, πολύ!

ΣΙΤΤΑ

Καὶ ποία εἶναι;

ΡΕΧΑ

Εἶναί τις Χριστιανή.
Μ' ἐπεμελήθη παιδιόθεν. Ὦ! καὶ πῶς
μ' ἐπεμελήθη! — Δὲν ἠξεύρεις. — Τῆς μητρὸς
τὴν ἀπουσίαν δὲν ᾐσθάνθην δι' αὐτήν.
Νὰ τῇ τὸ ἀποδώσῃ ὁ Θεός. — Ἀλλὰ
καὶ πόσον μ' ἐτυράννει, μ' ἐβασάνιζε!

ΣΙΤΤΑ

Πῶς; Διατί;

ΡΕΧΑ

Σοὶ εἶπα πῶς Χριστιανὴ
εἶναι, — καὶ ἐξ ἀγάπης μ' ἐβασάνιζεν.
Εἶν' ἐξ ἐκείνων ὅσοι ὀνειρεύονται
ὅτι τὴν μόνην καὶ ἀληθινὴν ὁδὸν
πρὸς τὸν Θεὸν γνωρίζουν.

ΣΙΤΤΑ

Τώρα ἐννοῶ.

ΡΕΧΑ

Κ' ἐπείγονται, ἐάν τις παρεκτρέπηται
ἐκ τῆς ὁδοῦ, ὀπίσω νὰ τὸν φέρωσι.
Καὶ οὐδὲ ἄλλως δύνανται. Ἂν ἀληθὲς
πῶς αὕτη μόνη ἡ εὐθεῖα εἶν' ὁδὸς,
ἀδιαφόρως φίλους πῶς ν' ἀφήνωσιν
εἰς ἄλλην νὰ πλανῶνται, — εἰς τὴν φέρουσαν

εἰς αἰωνίας ἀπωλείας ἄβυσσον;
Θὰ ἔπρεπε συγχρόνως τότε τὸν αὐτὸν
καὶ ν' ἀγαπῶμεν καὶ ν' ἀποστρεφώμεθα.
Λοιπὸν δὲν εἶναι τοῦτο ὃ μ' ἐβίασεν
ἐλέγχους ἤδη νὰ προφέρω κατ' αὐτῆς.
Τοὺς στεναγμούς της καὶ τὰς νουθεσίας της,
τὰς προσευχάς της καὶ τὰς ἀπειλάς, πολὺν
καιρὸν ἀκόμη θ' ἀνειχόμην, ναὶ πολύν.
Μ' ἔφερον εἰς ἰδέας καλὰς πάντοτε
καὶ ὠφελίμους.— Τίς δὲν κολακεύεται,
ὁσάκις βλέπει ὅτι οἷος δήποτε
τὸν ἀγαπᾷ τοσοῦτον, ὥστε οὐδαμῶς
νὰ ὑπομείνῃ τὴν ἰδέαν δύναται
νὰ χωρισθῶσιν εἰς αἰωνιότητα;

ΣΙΤΤΑ

Τῷ ὄντι.

ΡΕΧΑ

Ὑπερβαίνει πλὴν πᾶν ὅριον
αὐτή, καὶ οὐδὲ σκέψις, οὐδ' ὑπομονὴ
ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο.

ΣΙΤΤΑ

Πρὸς τὸ ποῖον ἐννοεῖς;

ΡΕΧΑ

Πρὸς ὅ,τι δῆθεν τώρα μ' ἀνεκάλυψε.

ΣΙΤΤΑ

Πῶς; Τώρα τινὰ σ' εἶπεν ἀνακάλυψιν;

ΡΕΧΑ

Ναί, τώρα! Ὅτε διηρχόμεθα ἐμπρὸς
ναοῦ ἠρειπωμένου χριστιανικοῦ,
ἐστάθη αἴφνης, κ' ἦτον ὡς παλαίουσα

πρὸς ἑαυτήν· καὶ βλέμμα ἔῤῥιπτεν ὑγρὸν
πρὸς οὐρανὸν, καὶ πάλιν πρὸς ἐμέ. «Ἐλθὲ,
μοὶ εἶπε τέλος· διὰ τούτου τοῦ ναοῦ
εἶν' ἡ ὁδός μας ἡ εὐθεῖα.»—Προχωρεῖ
καὶ ἕπομαι· πλανᾶται δὲ περίφοβος
ὁ ὀφθαλμός μου εἰς τὰ κλονιζόμενα
ἐρείπια. Ἐκ νέου ἵσταται, κ' ἐμπρὸς
εὑρίσκομαι βαθμίδων καταῤῥεουσῶν
βωμοῦ συντετριμμένου. Τί ᾐσθάνθην, ὡς
συστρέφουσα τὰς χεῖρας, μετα φλογερῶν
δακρύων, καὶ πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας μου;...

ΣΙΤΤΑ

Κόρη, φιλτάτη κόρη!...

ΡΕΧΑ

Εἰς τὸ ὄνομα
τῆς τρισαγίας, ἥτις τόσων προσευχὰς
ἐδέχετο, καὶ ἥτις τόσα θαύματα
ἐνήργει, ἐκ καρδίας μὲ ἱκέτευε, —
μ' ἱκέτευε, τὸ βλέμμα ὅλον ἔλεος, —
πρὸς ἐμαυτὴν νὰ ἔχω οἶκτον, — κᾂν αὐτὴν
νὰ συγχωρήσω, ὡς καθῆκον ἔχουσαν
νὰ μοὶ ἀποκαλύψῃ τί δικαίωμα
ἐπ' ἐμοῦ, εἶπεν, ἔχ' ἡ ἐκκλησία της.

ΣΙΤΤΑ

(Ὢ τὴν ἀθλίαν! Τὸ ὑπώπτευον!)

ΡΕΧΑ

Γονεῖς
χριστιανοὺς πῶς εἶχον· πῶς μ' ἐβάπτισαν·
πῶς τοῦ Ναθὰν δὲν εἶμαι κόρη· ὁ Ναθὰν
πατήρ μου πῶς δὲν εἶναι! — Ὦ Θεὲ, Θεέ!

Σιττὰ, πατήρ μου πῶς δὲν εἶναι! — Ὦ Σιττά!
Προσπίπτω σοι καὶ πάλιν...

ΣΙΤΤΑ

Ῥέχα, μὴ, ὢ! μή.
Ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται. — Ἐγέρθητι.

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ. ΣΙΤΤΑ. ΡΕΧΑ

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Σιττὰ, τί τρέχει;

ΣΙΤΤΑ

Εἶν' ἔξω φρενῶν! Θεέ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τίς εἶναι;

ΣΙΤΤΑ

Τὸ ἠξεύρεις...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τοῦ Ναθὰν ἡμῶν
ἡ κόρη; Καὶ τί ἔχει;

ΣΙΤΤΑ

Σύνελθε λοιπὸν,
παιδίον! — Ὁ Σουλτάνος...

ΡΕΧΑ

(συρθεῖσα ἐπὶ τῶν γονάτων μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ Σαλαδίνου, τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γῆν κεκλιμένην.)

Δὲν ἐγείρομαι.
Δὲν θέλω τοῦ Σουλτάνου πρὶν τὸ πρόσωπον
ἐνατενίσει, τῆς δικαιοσύνης πρὶν
τῆς αἰωνίας, καὶ τῆς ἀγαθότητος

ἐπὶ τὸ μέτωπόν του, εἰς τὸ βλέμμα του,
δὲν θέλω νὰ θαυμάσω τὸ ἀπαύγασμα;...

ΣΙΤΤΑ

Ἐγείρου — ὦ! ἐγείρου!

ΡΕΧΑ

Πρὶν μ' ὑποσχεθῇ...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Σοὶ ὑπεσχέθην... Ἔστω ὅ,τι δήποτε.
Ἐλθέ.

ΡΕΧΑ

Οὐδὲν εἶν' ἄλλο. Τὸν πατέρα μου
νὰ μοὶ ἀφήσουν, κ' εἰς αὐτὸν ἐμέ. — Ἐγὼ
ἀκόμη δὲν ἠξεύρω τίς ὁ ἀπαιτῶν
πατήρ μου ὅτι εἶναι, ὁ δυνάμενος
ν' ἀπαιτῇ· οὔτε νὰ τὸ μάθω θέλω. — Πῶς;
τὸ αἷμα μόνον τὸν πατέρα καθιστᾷ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Ἐγείρων αὐτήν.)

Ἐννοῶ τώρα. — Ποῖος τόσον ἄσπλαγχνος
τοιαῦτα εἰς τὸν νοῦν σου σοὶ ἐνέβαλεν; —
Ἀλλ' ἀποδεδειγμένον εἶναι; Βέβαιον;

ΡΕΧΑ

Πρέπει νὰ εἶναι. Ἡ Δαΐα ἔμαθεν
αὐτό, ὡς λέγει, παρὰ τῆς τροφοῦ μου.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Αἴ!
παρὰ τροφοῦ σου!

ΡΕΧΑ

Ἥτις ἀποθνήσκουσα
ἐνόμισε καθῆκον νὰ τῇ τὸ εἴπῃ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Θνήσκουσα; — Ὄχι ἤδη καὶ χρονόληρος; —
Καὶ ἀληθὲς ἂν εἶναι! — Τὸν πατέρα, ναί,
δὲν καθιστᾷ τὸ αἷμα· μόλις καθιστᾷ
τοῦ ζώου τὸν πατέρα· μόλις χορηγεῖ
δίκαιον πρῶτον, ὅπως ἀποκτήσῃ τις
καὶ τ' ὄνομα. — Ὢ! θάῤῥει! — Καὶ ἠξεύρεις τί;
Ἐὰν φιλονεικῶσι δύω διὰ σὲ
πατέρες, ἄφες καὶ τοὺς δύω, κ' ἔκλεξον,
ἔκλεξον ἄλλον τρίτον. Ἔκλεξον ἐμέ!

ΣΙΤΤΑ

Ὢ! Τοῦτο πρᾶξον!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Διὰ σὲ καλὸς πατήρ,
καλὸς πατὴρ θὰ εἶμαι. — Πλὴν μ' ἐπέρχεται
ἰδέα καλλητέρα. — Τί χρειάζεσαι
πατέρας; Οἱ πατέρες ἀποθνήσκουσι.
Δὲν εἶναι ἄρα δυνατὸν νὰ εὕρωμεν
τινὰ, νὰ ζήσῃ συναινοῦντα μεθ' ἡμῶν;
Κἀνένα δὲν γνωρίζεις;

ΣΙΤΤΑ

Νὰ ἐρυθριᾷ
μὴ τὴν βιάζῃς.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τοῦτον εἶχον τὸν σκοπόν.
Καλλύνει καὶ ἀσχήμους τὸ ἐρύθημα·
δὲν θὰ καλλύνῃ διπλασίως τὰς καλάς; —
Ἐκάλεσα ἐνταῦθα τὸν πατέρα σου,
τὸν Ναθὰν, κ' ἔτι ἕνα — ἕνα πλὴν αὐτοῦ.
Ἐννοεῖς ποῖον; — Μ' ἐπιτρέπεις, ὦ Σιττά;

ΣΙΤΤΑ

'Αδελφέ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

"Ομως, φίλη κόρη, προσδοκῶ
πῶς θὰ ἐρυθριάσῃς, πολὺ μάλιστα,
ὅταν ἐκεῖνος θὰ φανῇ.

ΡΕΧΑ

'Εκεῖνος; τίς;
Καὶ νὰ ἐρυθριάσω;...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

'Υποκρίτρια!
Ὠχρίασον, ἂν θέλῃς! — "Οπως θέλεις, ἢ
ἠμπορεῖς.

(Δούλη εἰσέρχεται, καὶ προσέρχεται τῇ Σιττᾷ).

"Ηδη δὲν μᾶς ἦλθον;

ΣΙΤΤΑ (τῇ δούλῃ)

Ναί.
"Αφες νὰ ἔλθουν. — Αὐτοὶ εἶναι, ἀδελφέ.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

ΝΑΘΑΝ, ὁ ΝΑΪΤΗΣ καὶ οἱ ΑΝΩΤΕΡΩ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

'Ω! ἀγαθοί μου φίλοι! — Πρὸ παντός, Ναθάν,
νὰ σ' ἀναγγείλω πρέπει πῶς τὰ χρήματα
εἶν' ἅμα θέλεις νὰ τὰ λάβῃς, ἕτοιμα...

ΝΑΘΑΝ

Σουλτάνε!...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τώρα εἶμαι πρόθυμος κ' ἐγὼ
νὰ σὲ ὑπηρετήσω.

ΝΑΘΑΝ

Ὦ Σουλτάνε!...

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ναί,
ἡ χρυσοφόρος συνοδία ἔφθασε.
Πλούσιος εἶμαι ὡς δὲν ἤμην πρὸ πολλοῦ. —
Ἐλθὲ, εἰπέ μοι τώρα τί χρειάζεσαι
πρὸς κἀνὲν μέγα ἐπιχείρημα! Κ' εἰς σᾶς,
κ' εἰς σᾶς πολλάκις τοὺς ἐμπόρους, ναὶ, κ' εἰς σᾶς
τὰ μετρητὰ δὲν εἶναι περιττὰ ποτέ.

ΝΑΘΑΝ

Διατί ταῦτα τὰ μικρολογήματα
πρὸ παντὸς ἄλλου; Ἐκεῖ βλέπω ὀφθαλμοὺς
δεδακρυμένους, ὧν ἡ ἀποξήρανσις
μ' ἐνδιαφέρει πολὺ μᾶλλον.

(Ἔρχεται πρὸς τὴν Ῥέχαν.)

Ἔκλαυσας;
Τί ἔχεις; Εἶσαι πάντοτε ἡ κόρη μου;

ΡΕΧΑ

Ὦ πάτερ!

ΝΑΘΑΝ

Τέκνον, ἐννοούμεθα. Ἀρκεῖ!
Ἔσο φαιδρά! Ἂν μόνον ἡ καρδία σου
εἶν' ἐδική σου πάντοτε· ἀπώλεια
αὐτὴν ἀνίσως ἄλλη τις δὲν ἀπειλῇ,
δὲν θ' ἀπολέσῃς τὸν πατέρα.

ΡΕΧΑ

Ἄλλη τίς;
κἀμμία.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὦ! κάμμία! Ἤμην τὸ λοιπὸν
ἠπατημένος. Ὅ,τι δὲν φοβεῖταί τις
μὴ ἀπολέσῃ, δὲν ἐπίστευσε ποτὲ
πῶς εἶχεν, οὔτε κἂν τὸ ἐπεθύμησε.
Καλόν! καλόν! Ἀλλάσσει τοῦτο, ὦ Ναθὰν,
τὰ πάντα. Σαλαδῖνε, ὡς διέταξας
ἤλθομεν· ὅμως δὲν σ' ἐπληροφόρησα
ὀρθῶς. Τὰς προσπαθείας παῦσον τοῦ λοιποῦ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τί ἀποτόμως πάλιν, νέε! — Ἀπαιτεῖς
πρὸ τῶν ποδῶν σου πάντα; τὰς θελήσεις σου
εἰς ἓν σου νεῦμα πάντες νὰ μαντεύωσιν;

ΝΑΪΤΗΣ

Ἀλλ' εἶδες, ὦ Σουλτάνε, ἀλλὰ ἤκουσας.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τῷ ὄντι! — Κρίμα ὅτι βεβαιότερος
δὲν ἦσο τῶν πραγμάτων!

ΝΑΪΤΗΣ

Τώρα ἔγινα.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὁ ἐπ' εὐεργεσίᾳ ἐγκαυχώμενος
ὀπίσω τὴν λαμβάνει. Ὅ,τι ἔσωσας
δὲν ἔγεινεν ἐκ τούτου κτῆμά σου εὐθύς.
Ἄλλως θὰ ἦτον ὁ λῃστὴς ὁ εἰς τὸ πῦρ
τὴν λείαν του ἁρπάζων, ἥρως, οἷος σύ!
(Προχωρεῖ πρὸς τὴν Ῥέχαν, ἵνα τὴν φέρῃ πρὸς τὸν Ναΐτην).
Ἐλθὲ, ὡραία κόρη. Πρόσελθε. Αὐτὸν
μὴ συνερίζου. Ἂν δὲν ἦν τὸ ἦθός του
ὁποῖον εἶναι, ἧττον ὑπερήφανος,

ἧττον θερμὸς ἂν ἦτον, δὲν θὰ σ' ἔσωζε.
Συμψήφισον τὰ δύω· καὶ καταίσχυνον
αὐτὸν, ποιοῦσα ὅ,τι οὗτος ἔπρεπε.
Τὸν ἔρωτά σου κήρυξον· προσφέρθητι.
Καὶ ἂν σὲ ἀποῤῥίψῃ, ἂν δὲν συνιδῇ
πῶς ἀσυγκρίτως δι' αὐτοῦ τοῦ βήματος
ὑπὲρ ἐκείνου ἔπραξας πλειότερα
παρ' ὃ ἐκεῖνος ὑπὲρ σοῦ, — Τί ἔπραξεν;
Ὀλίγον ἐκαπνίσθη. Τὸ κατέρθωμα! —
οὐδὲν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἔχει, τοῦ Ἀσσάδ.
Τὴν προσωπίδα, ὄχι τὴν καρδίαν του
φέρει. Ἐλθὲ, φιλτάτη...

ΣΙΤΤΑ

Φίλη, ὕπαγε.
Ἐξαγοράζεις τὴν εὐγνωμοσύνην σου
μόλις, καὶ οὔτε.

ΝΑΘΑΝ

Στῆθι, Σαλαδίν· καὶ σὺ
στῆθι, Σιττά.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Σύ;

ΝΑΘΑΝ

Ἔχει λόγον νὰ εἰπῇ
ἐδῶ καὶ ἄλλος.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τίς ἀρνεῖται; Ἔθρεψας
αὐτὴν, Ναθὰν, καὶ ψῆφον ἔχεις φυσικῶς.
Τὴν πρώτην, ἐὰν θέλῃς. Βλέπεις πῶς καλῶς
τὰ πράγματα γνωρίζω.

ΝΑΘΑΝ

Ὄχι ἐντελῶς.
Δὲν εἶμ' ἐγώ. Εἶν' ἄλλος ὃν αἰνίττομαι.
Εἶν' ἄλλος, πολὺ ἄλλος· καὶ τὸν Σαλαδὶν
παρακαλῶ καὶ αὐτὸν ν' ἀκούσῃ.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὁ τίς;

ΝΑΘΑΝ

Ὁ ἀδελφός της.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Πῶς; τῆς Ῥέχας; Ἀδελφός της;

ΝΑΘΑΝ

Ναί.

ΡΕΧΑ

Ὁ ἀδελφός μου; Λοιπὸν ἔχω ἀδελφόν;

ΝΑΪΤΗΣ (Ὡς ἐξεγειρόμενος ἐξ ἀγρίων καὶ βωβῶν σκέψεων).

Ποῦ; ποῦ δὲ εἶναι, ποῦ αὐτὸς ὁ ἀδελφός;
Ἐδῶ νὰ εἶναι ἔμελλεν.

ΝΑΘΑΝ

Ὑπομονήν!

ΝΑΪΤΗΣ (Πικρότατα).

Ἐπιβληθεὶς πατήρ της, τί καὶ ἀδελφὸν
ἐὰν τῇ ἐπιβάλλῃ;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Τοῦτο ἔλειπε!
Χριστιανὲ, τὰ χείλη τοῦ Ἀσσὰδ ποτὲ
ὑπόνοια τοιαύτη, τόσον ταπεινὴ,
δὲν ἤθελεν ἐκφύγει. Οὕτω πρόβαινε!

ΝΑΘΑΝ

Συγχώρησόν τον, ὡς κ' ἐγὼ τὸν συγχωρῶ.
Τίς οἶδεν, εἰς ὁμοίαν θέσιν, κ' εἰς αὐτὴν

τὴν ἡλικίαν, πῶς θὰ ἐσκεπτόμεθα;

(Φιλοφρόνως εἰς αὐτὸν προσερχόμενος).

Ναί, ὦ ἱππότα! Εἶναι τοῦτο φυσικόν·
Ἡ δυσπιστία τὴν ὑπόνοιαν γεννᾷ.
Ἐὰν ἀμέσως κατ' ἀρχὰς μ' εἶχες εἰπεῖ
τὸ ἀληθές σου ὄνομα...

ΝΑΪΤΗΣ

Πῶς;

ΝΑΘΑΝ

Στάουφεν
δὲν εἶσαι.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ τί εἶμαι;

ΝΑΘΑΝ

Κοὺρδ ἐκ Στάουφεν
δὲν εἶναι τ' ὄνομά σου.

ΝΑΪΤΗΣ.

Εἶναι τί λοιπόν;

ΝΑΘΑΝ

Λέων Φιλνέκ.

ΝΑΪΤΗΣ

Τί εἶπας;

ΝΑΘΑΝ

Ἆ! Ἐκπλήττεσαι.

ΝΑΪΤΗΣ

Εὐλόγως. Τίς τὸ λέγει;

ΝΑΘΑΝ

Τίς; Ἐγώ, πολλὰ
καὶ ἄλλα ἔχων νὰ σ' εἰπῶ. Ψευδόμενον
πλὴν δὲν σὲ λέγω.

ΝΑΙΤΗΣ.

"Οχι;

ΝΑΘΑΝ

Εἶναι δυνατὸν
νὰ σοὶ ἀνήκει καὶ ἐκεῖνο τ' ὄνομα.

ΝΑΙΤΗΣ

Καθὼς νομίζω. —(Θείαν εἶχεν ἔμπνευσιν
νὰ ὁμιλήσῃ οὕτω).

ΝΑΘΑΝ

Ἐπειδὴ ἡ μήτηρ σου
ἐκ Στάουφεν ἐκείνη ἦτον. — Θεῖός σου,
ὁ ἀδελφός της ἦτον, ὅστις σ' ἔλαβεν,
ὑπὸ τὴν μέριμνάν του καὶ σ' ἀνέθρεψεν
ὁπότε οἱ γονεῖς σου ἀποφεύγοντες
τῆς Γερμανίας οὐρανὸν τὸν ἀκραῆ,
εἰς Παλαιστίνην πάλιν ἐπανέκαμψαν.
Ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο Κοὺρδ ἐκ Στάουφεν.
Πιθανὸν εἶναι νὰ σὲ υἱοθέτησεν.
Ἦλθες ἐνταῦθα μετ' ἐκείνου πρὸ πολλοῦ;
καὶ ζῇ ἀκόμη;

ΝΑΙΤΗΣ

Τί, Ναθὰν, τί νὰ εἰπῶ;
Ναί, οὕτως ἔχει. Ἀλλ' αὐτὸς ἀπέθανεν·
Ἐγὼ δὲ ἦλθον ὅτ' ἐσχάτη ἔφθασε
τοῦ ἡμετέρου τάγματος ἀποστολή.
Τί ταῦτα πρὸς τῆς Ῥέχας πλὴν τὸν ἀδελφόν;

ΝΑΘΑΝ

Ὁ δὲ πατήρ σου...

ΝΑΙΤΗΣ

Λέγεις τὸν ἐγνώρισας;

ΝΑΘΑΝ

Φίλος μου ἦτον.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἦτον φίλος σου, Ναθάν!
Δυνατὸν εἶναι;

ΝΑΘΑΝ

Ἦτον· καὶ ἐλέγετο
Βὸλφ ἐκ Φιλνέκ. Δὲν ἦτον ὅμως Γερμανός.

ΝΑΪΤΗΣ

Καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζεις;

ΝΑΘΑΝ

Ἦτον Γερμανὶς
ἡ σύζυγός του, καὶ τὴν ἠκολούθησεν
ἐπὶ μικρὸν εἰς Γερμανίαν.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὢ! ἀρκεῖ,
ἀρκεῖ· σὲ ἱκετεύω. — Ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς,
ὁ ἀδελφὸς τῆς Ῥέχας;

ΝΑΘΑΝ

Εἶσαι σύ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐγώ;
Ἐγὼ ὁ ἀδελφός της;

ΡΕΧΑ

Ἀδελφός μου;

ΣΙΤΤΑ

Ἀδελφοί!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἀδελφοὶ εἶναι!

ΡΕΧΑ (Διευθύνεται πρὸς τὸν Ναΐτην)

Ἀδελφέ μου!

ΝΑΪΤΗΣ (ὀπισθοδρομῶν)

'Αδελφός!

ΡΕΧΑ (Ἵσταται, καὶ στρέφεται πρὸς τὸν Ναθὰν)

Οὐδὲν, οὐδὲν ἠξεύρει ἡ καρδία του!
'Απαταιῶνες εἴμεθα! Θεέ! Θεέ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (τῷ Ναΐτῃ).

'Απαταιῶνες! Φρονεῖς τοῦτο; Δύνασαι
νὰ τὸ φρονῇς; Σὺ εἶσαι, σὺ, ἀπαταιὼν,
διότι ὅλα εἶναι ψεύδη ἐπὶ σοῦ,
πρόσωπον, βῆμα καὶ φωνή σου! — Σὸν οὐδέν!
Ἔχεις τοιαύτην ἀδελφὴν, κ' ἐνίστασαι
νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃς, ἄνθρωπε;

ΝΑΪΤΗΣ (προσερχόμενος ἐν ταπεινώσει).

Ὦ! μὴ
τὴν ἔκπληξίν μου παρεξήγει. Εἰς στιγμὴν
ποτὲ δὲν εἶδες τὸν 'Ασσάδ σου ὡς αὐτήν.
Μὴ παρεξήγει εἰς αὐτὴν αὐτὸν κ' ἐμέ.

(Σπεύδει πρὸς τὸν Ναθάν).

Δι' ἑκατέρας τῆς χειρὸς μοὶ ἀφαιρεῖς,
Ναθὰν καὶ μοὶ χαρίζεις. —Ὦ! τὸ δῶρον σου
εἶν' ἀπειράκις τὸ βαρυτιμότερον!

('Ρίπτεται εἰς τῆς 'Ρέχας τὸν τράχηλον).

Ὦ ἀδελφή μου, ἀδελφή!

ΝΑΘΑΝ

Βλάνδα Φιλνέκ.

ΝΑΪΤΗΣ

Ὦ! Βλάνδα! Βλάνδα! — Ὄχι δὲ ἡ 'Ρέχα σου;
Θεέ! Τὴν ἀποβάλλεις! Τῇ ἀπέδωκας
τὸ χριστιανικόν της πάλιν ὄνομα!
Τὴν ἀποβάλλεις δι' ἐμέ! — Ναθὰν, Ναθάν!
'Εκείνη πρέπει νὰ πληρώσῃ δι' ἐμέ;

ΝΑΘΑΝ

Καὶ τί; — Ὦ τέκνα, τέκνα μου ἀγαπητά! —
Δὲν εἶν' ἐπίσης τέκνον μου ὁ ἀδελφὸς
τῆς θυγατρός μου; — Ἐὰν θέλῃ;

(Ἐνῷ τὰ ἐναγκαλίζεται, πλησιάζει ὁ Σαλαδῖνος ἀνησύχως τὴν ἀδελφήν του).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἀδελφή,
τί λέγεις;

ΣΙΤΤΑ

Συγκινοῦμαι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Φρίττω δὲ σχεδὸν
ἐγώ, προβλέπων ἄμετρον συγκίνησιν.
Παρασκευάσθητ' εἰς αὐτὴν ὡς δύνασαι.

ΣΙΤΤΑ

Πῶς;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ναθάν, μίαν, μίαν λέξιν νὰ σ' εἰπῶ.

(Ὁ Ναθὰν προσέρχεται εἰς τὸν Σαλαδῖνον, καὶ ἀμφότεροι ὁμιλοῦσι ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἐν ᾧ ἡ Σιττὰ ἐκφράζει τὴν συμπάθειαν αὐτῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφήν).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Εἰπέ, Ναθάν, εἰπέ μοι· Δὲν μᾶς εἶπες;...

ΝΑΘΑΝ

Τί;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὅτι δὲν ἦτον ὁ πατήρ της Γερμανός;
ὅτι δὲν ἦτον Γερμανὸς ἐκ γενετῆς;
Τί λοιπὸν ἦτον; Ἡ καταγωγή του τίς;

ΝΑΘΑΝ

Νὰ μοὶ τ' ὁμολογήσῃ δὲν ἠθέλησε
ποτέ. Ἐκ στόματός του οὐδὲν ἔμαθον.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Δὲν ἦτον Φράγκος; ἐκ τῶν δυτικῶν χωρῶν;

ΝΑΘΑΝ

Ὅτι δὲν ἦτον, τοῦτο δὲν τὸ ἔκρυπτεν.
Ἡ γλῶσσά του συνήθως ἦν ἡ Περσική.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ἡ Περσική! — Τί ἄλλο θέλω; — Εἶν' αὐτός!
Ἐκεῖνος ἦτον!

ΝΑΘΑΝ

Τίς;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ

Ὁ ἀδελφός μου! Ναί!
Ναί! Ὁ Ἀσσάδ μου! Ναὶ, βεβαίως! Ναὶ, αὐτός!

ΝΑΘΑΝ

Ἀφ' ὅτου σοὶ ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἴδιον, —
ἰδοὺ, ἐνταῦθα λάβε τὴν βεβαίωσιν.

(Τῷ δίδει τὴν Σύνοψιν).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (Ἀνοίγων αὐτὴν μεθ' ὁρμῆς).

Ἰδοὺ, ὢ! ἡ γραφή του! Τὴν ἐγνώρισα!

ΝΑΘΑΝ

Αὐτοὶ ἀκόμη δὲν ἠξεύρουν τίποτε.
Εἰπὲ, ν' ἀποφασίσῃς τί νὰ μάθωσι.

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (φυλλολογήσας ἐν τούτοις τὴν σύνοψιν).

Τοῦ ἀδελφοῦ τὰ τέκνα, τοὺς ἀνεψιοὺς
δὲν θεν' ἀναγνωρίσω; — Τὰ παιδία μου;
Νὰ σοὶ τ' ἀφήσω μὴ ἀναγνωρίζων τα;

(Μεγαλοφώνως).

Ἐκεῖνα εἶναι, εἶν' ἐκεῖνα, ὦ Σιττά!

Τοῦ ἀδελφοῦ μου τέκνα, τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ.

(Ὑπάγει νὰ τὰ ἐναγκαλισθῇ).

ΣΙΤΤΑ (ἀκολουθοῦσα αὐτόν).

Ὦ! τί ἀκούω! — Ἦτον ἄλλως δυνατόν;

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (πρὸς τὸν Ναΐτην).

Τώρα ὀφείλεις, πείσμων, νὰ μὲ ἀγαπᾷς.

(Πρὸς τὴν Ῥέχαν).

Ἰδοὺ πῶς εἶμαι ὅ,τι σοὶ ἐπρότεινα,
ἢ θέλεις ἢ δὲν θέλεις.

ΣΙΤΤΑ

Ὦ! κ' ἐγώ! κ' ἐγώ!

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Ναΐτην)

Υἱέ μου! ὦ Ἀσσάδ μου! Τοῦ Ἀσσὰδ υἱέ!

ΝΑΪΤΗΣ

Ἐγὼ τοῦ αἵματός σου! — Καὶ τὰ ὄνειρα
δι' ὧν ἐτράφ' ἡ πρώτη νηπιότης μου —
λοιπὸν δὲν ἦσαν ὄνειρα!

(Πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σαλαδίνου).

ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ (ἀνεγείρων αὐτόν.)

Τὸν κακοῦργον! Ἆ!
Ἐγνώριζέ τι, καὶ νὰ γίνω ἤθελε
φονεύς του νὰ μ' ἀφήσῃ! Ἆ τον πονηρόν!

(Ἐνῷ πάντες ἀλλήλους ἐναγκαλίζονται, πίπτει ἡ αὐλαία).

ΤΕΛΟΣ

Widener Library
3 2044 100 906 528